

Załącznik
do Uchwały Nr XVIII/184/16
Rady Gminy Szczerców
z dnia 21 kwietnia 2016 roku.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZCZERCÓW NA LATA 2016 – 2025

WRAZ Z

PLANEM ROZWOJU LOKALNEGO NA LATA 2016 – 2022

ZLECENIODAWCA: Urząd Gminy Szczerców

Opracowanie tekstu, konsultanci prowadzący oraz moderatorzy:

mgr Tomasz Achremowicz

mgr Robert Boryczka

SZCZERCÓW 2015

Współautorzy niniejszego dokumentu otrzymali w sierpniu 2015 roku od Urzędu Gminy w Szczercowie zlecenie opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*. W warunkach specyfikacji zapytania ofertowego i w umowie wyraźnie zasygnalizowano między innymi, że *Strategia Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025* ma być narzędziem i motorem przyszłych zmian oraz planowania przedsięwzięć, a także określono partycypacyjną metodę tworzenia opracowania, jak również jego ogólną strukturę. Zlecenie zostało zrealizowane zgodnie z tymi warunkami.

Zasadniczo w planowaniu strategicznym wyróżnia się – upraszczając – dwa podejścia: eksperckie oraz partycypacyjne. Pierwsze z nich polega na realizacji całości opracowania przez zewnętrznych ekspertów, co ma zapewnić obiektywizm, odpowiedni poziom fachowy oraz sprawność realizacji. Podejście eksperckie jest regułą w opracowaniach o specjalistycznym charakterze. W podejściu drugim w centrum stoi nie tyle sam dokument, ile proces jego tworzenia, który wyzwala społeczną energię i integruje społeczność wokół wspólnego dzieła. Ten aspekt ma szczególne znaczenie w przypadku tworzenia przekrojowych planów rozwoju na poziomie lokalnym, gdyż odzwierciedla uznaną w Unii Europejskiej zasadę pomocniczości, a więc decentralnego działania i rozwiązywania problemów na możliwie najniższym szczeblu.

Zaangażowanie lokalnej społeczności w powstawanie strategicznych planów rozwoju prowadzi do istotnych zmian w funkcjonowaniu organizmów, jakimi są miasta czy gminy. Rodzi się poczucie identyfikacji lokalnych instytucji, zrzeszeń, firm i poszczególnych obywateli z celami rozwoju oraz motywacja do współdziałania w realizacji zadań nakreślonych w Strategii. Odpowiedzialność za wszechstronny rozwój danego terenu podejmuje nie tylko administracja samorządowa, lecz również szerokie spektrum innych podmiotów, dzięki czemu wzrastają możliwości poprawy jakości życia. Wyzwalanie się nowych inicjatyw ma swoisty efekt łańcuchowy: społeczność, która sama potrafi zagospodarować własny potencjał rozwojowy swojego terenu, może też coraz skuteczniej zabiegać o pozyskanie wsparcia z zewnętrznych źródeł finansowania. Aby tak zarysowane efekty opracowania strategii były możliwe, niezbędne jest, aby była ona autentycznie dziełem opiniotwórczych przedstawicieli lokalnej społeczności, zwanych zwyczajowo Liderami Lokalnymi bądź Zespołem Roboczym ds. Strategii Rozwoju. Rolą ekspertów zewnętrznych jest opracowanie tak zwanej diagnozy, a więc zebranie kompendium danych obrazujących stan istniejący, przeprowadzenie badań opinii społecznej, a następnie prowadzenie prac Zespołu Liderów, opracowanie i zapisanie wyników dyskusji i doradztwo z punktu widzenia zewnętrznego obserwatora. Istotne treści strategii to jest: ocena silnych i słabych stron gminy, sformułowanie celów strategicznych i zadań prowadzących do ich realizacji, a także zasad monitoringu realizacji Strategii, wpływają przede wszystkim od Zespołu Liderów Lokalnych.

Autorzy niniejszego dokumentu konsekwentnie postrzegali swą funkcję jako ekspertów zewnętrznych, respektując autorską rolę Zespołu Liderów i służąc mu wszelkim wsparciem i pomocą, zarówno od strony merytorycznej, jak i organizacyjnej. W części prac nad niniejszą *Strategią* (analiza SWOT, wizja, zadania strategiczne) uczestniczyła także grupa lokalnej młodzieży w wieku od 15 do 17 lat, reprezentowana przez uczniów miejscowego Gimnazjum oraz Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych. Swój osobliwy udział w *Strategii* mieli także uczniowie szkół podstawowych, którzy przygotowali prace plastyczne (rysunki) dotyczące swojego wyobrażenia o przyszłości Gminy.

Żywimy nadzieję, że niniejsze opracowanie, a przede wszystkim działania z nim związane, przyniosą nowe impulsy rozwoju Gminy Szczerców i spełnią oczekiwania, jakie z nim wiążą jego inicjatorzy.

Tomasz Achremowicz

Robert Boryczka

Metodologia przebiegu prac nad Strategią Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025:

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO

WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA (WYKAZ KONKRETNÝCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I INWESTYCJI)

MONITORING DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH (STRATEGIA ROZWOJU, PLAN ROZWOJU LOKALNEGO, ITP.)

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY SZCZERCÓW ... 8

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.....	9
1. 1. Położenie geograficzne.....	9
1. 2. Położenie administracyjne.....	10
1. 3. Klimat.....	12
1. 4. Geologia.....	18
1.4.1. Budowa geologiczna.....	18
1.4.2. Złoża kopalin.....	20
1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.....	21
1. 5. Geomorfologia.....	23
1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów.....	23
1.5.2. Rzeźba terenu.....	24
1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.....	25
1. 6. Hydrologia.....	26
1.6.1. Wody podziemne.....	26
1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.....	27
1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.....	28
1.6.4. Wody powierzchniowe.....	30
1.6.5. Topograficzne działy wodne.....	34
1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna.....	35
1. 7. Gleby.....	37
1. 8. Roślinność.....	50
1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.....	50
1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna.....	50
1.8.3. Zbiorowiska roślinne.....	51
1.8.4. Zbiorowiska leśne.....	53
1. 9. Zwierzęta.....	55
1. 10. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji.....	57
1. 11. Ochrona przyrody.....	58
1.11.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.....	58
1.11.2. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki.....	60
1.11.3. NATURA 2000.....	60
1.11.4. Użytki ekologiczne.....	63
1.11.5. Pomniki przyrody.....	65
1.11.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory.....	65
1.11.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET–PL i CORINE/NATURA 2000.....	65
1.11.8. Założenie parkowe.....	67
1.11.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.....	67
1.11.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.....	69
1. 12. Warunki podłoża budowlanego.....	69
2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.....	71
2. 1. Rys historyczny Szczercowa.....	71
2. 2. Osadnictwo.....	73
2. 3. Zabytki.....	74
2. 4. Stanowiska archeologiczne.....	77
2. 5. Strefy konserwatorskie.....	78
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.....	81
3. 1. Struktura użytkowania gruntów.....	81
3. 2. Struktura własnościowa gruntów.....	85
3. 3. Struktura funkcjonalna i przestrzenna.....	86
4. SFERA SPOŁECZNA.....	89
4. 1. Demografia.....	89
4.1.1. Podstawowe dane o ludności.....	89
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.....	92
4.1.3. Ruch naturalny i wędrownicy ludności.....	95
4. 2. Rynek pracy.....	97
4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.....	97
4.2.2. Zatrudnienie.....	102

4. 3. Bezrobocie	104
4.3.1. Bezrobocie w latach 1996 – 2015.	104
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.	107
4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	111
4.4.1. Służba zdrowia.....	111
4.4.2. Opieka społeczna.	112
4. 5. Oświata i wychowanie.....	113
4. 6. Kultura	117
4. 7. Sport.....	119
4. 8. Gospodarka mieszkaniowa	122
4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.	122
4.8.2. Własność komunalna.	127
4.8.3. Standard mieszkań.....	127
4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.	130
4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.....	132
4.9.1. Policja.	132
4.9.2. Straż Gminna.	133
4.9.3. Ochrona przeciwpożarowa.	133
4.9.4. Ochrona przeciwpowodziowa.	134
4. 10. Administracja samorządowa	136
4.10.1. Urząd Gminy.	136
4.10.2. Gremia samorządowe.	137
4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.	137
4. 11. Organizacje społeczne.	138
5. GOSPODARKA.	140
5. 1. Rolnictwo.....	140
5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.	140
5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.	141
5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.	145
5.1.4. Rybactwo.....	149
5. 2. Leśnictwo.	149
5. 3. Działalności produkcyjne.....	154
5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.	154
5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.	156
5. 4. Usługi rynkowe.....	158
5.4.1. Handel.	159
5.4.2. Gastronomia.....	161
5.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.	161
5.4.4. Pośrednictwo finansowe.	163
5. 5. Turystyka i rekreacja.....	163
5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.....	163
5.5.2. Znakowane trasy turystyczne.....	164
5.5.3. Baza noclegowa.....	165
5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.	165
6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.	167
6. 1. Transport i komunikacja.	167
6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	175
6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.	175
6.2.2. Kanalizacja.	178
6. 3. Sieć gazowa.....	185
6. 4. Elektroenergetyka.	186
6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.	186
6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.	186
6.4.3. Alternatywne źródła energii.	187
6. 5. Ciepłownictwo.....	189
6. 6. Telekomunikacja i łączność.....	189
6. 7. Gospodarka odpadami.....	190
6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.....	192
6.8.1. Melioracje.	192
6.8.2. Urządzenia wodne.	196
6. 9. Cmentarze.	199
6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.....	200

7. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.	201
7. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.	201
7. 2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego.	204
7. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego.	208
7. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego.	215
7. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego.	217
7. 6. Strategia Rozwoju Gminy Szczerców.	219
7. 7. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców.	220
7. 8. Program Ochrony Środowiska Gminy Szczerców.	223
8. WYBRANE CECHY W LATACH 2000 – 2014.	228
9. WNIOSKI.	251
CZĘŚĆ II. PROGRAM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH 254	254
1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.	257
1. 1. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze i kulturowe.	257
1. 2. Sfera społeczna.	257
1. 3. Gospodarka.	258
1. 4. Infrastruktura techniczna.	258
2. BADANIE OPINII SPOŁECZNEJ.	259
2. 1. Cel badania.	259
2. 2. Metodologia badania.	259
2.2.1. Ankieta.	259
2.2.2. Dobór respondentów.	262
2. 3. Wyniki badania społecznego.	264
3. ANALIZA SWOT.	279
3. 1. Założenia metodologiczne.	279
3. 2. Mocne strony.	280
3. 3. Słabe strony.	280
3. 4. Szanse.	282
3. 5. Zagrożenia.	283
3. 6. Analiza SWOT – wybór najważniejszych stwierdzeń.	284
4. WIZJA.	285
4. 1. Idea tworzenia wizji.	285
4. 2. Przebieg prac nad wizją – etap I.	285
4. 3. Przebieg prac nad wizją – etap II.	286
4. 4. Przebieg prac nad wizją – etap III. Ostateczna wersja.	287
5. CELE STRATEGICZNE.	288
6. ZADANIA STRATEGICZNE.	289
7. DOKUMENTACJA ZADAŃ STRATEGICZNYCH.	291
7. 1. Cel strategiczny nr I – „modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej”.	291
7. 2. Cel strategiczny nr II – „dywersyfikacja lokalnej gospodarki”.	302
7. 3. Cel strategiczny nr III – „jakość życia na miarę lokalnych aspiracji”.	308
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.	320
8. 1. Potencjalne źródła finansowania.	320
8. 2. Ogólne zasady doboru środków finansowych.	322
8. 3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.	323
8. 4. Podstawowe źródła finansowania.	325
8.4.1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.	325
8.4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.	327
8. 5. Propozycje finansowania zadań strategicznych.	329
9. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.	333

CZĘŚĆ III. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO NA LATA 2016 – 2022	335
1. LISTA ZADAŃ UJĘTYCH W PLANIE ROZWOJU LOKALNEGO.....	336
1. 1. Cel strategiczny: <i>Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej</i>	336
1. 2. Cel strategiczny: <i>Jakość życia na miarę aspiracji</i>	337
2. DOKUMENTACJA ZADAŃ UJĘTYCH W PLANIE ROZWOJU LOKALNEGO.	338
3. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ UJĘTYCH W PLANIE ROZWOJU LOKALNEGO.....	364
CZĘŚĆ IV. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII I PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	366
1. ZARZĄDZANIE.....	367
2. MONITORING.....	367
3. PODSUMOWANIE.	375
LITERATURA.....	377

CZĘŚĆ I.

DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY SZCZERCÓW

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina wiejska Szczerców położona jest w południowej części województwa łódzkiego na wysokości od 156 do 199 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy przekraczają punktowo wysokość 190 m n.p.m. i znajdują się w trzech miejscach: w północno – wschodniej części gminy na wschód od miejscowości Magdalenów na granicy z gminą Kluki (199,5 m n.p.m.), w południowo – zachodniej części gminy na granicy z gminą Rząśnia (195 m n.p.m.) oraz w południowej części gminy na południe od miejscowości Janówka i Osiny – Kolonia (191 – 193 m n.p.m.). Antropogeniczne przekształcenia terenu związane z odkrywkową eksploatacją węgla brunatnego (odkrywka „Szczerców”) spowodowały, że obecnie najniższym położonym rejonem gminy jest formalnie dno wyrobiska, zlokalizowane na południowych krańcach gminy na wysokości około 70 – 80 m n.p.m. Natomiast obszar najniższy usytuowany w naturalny sposób położony jest w północno – zachodniej części gminy wzdłuż koryta rzeki Widawki na wysokości 155,8 m n.p.m. przy granicy z gminami Rusiec i Widawa. Współrzędne geograficzne miejscowości Szczerców wynoszą 51°20' szerokości geograficznej północnej oraz 19°07' długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 12895 ha, to jest 129 km², co stanowi 13,33 % powierzchni powiatu bełchatowskiego oraz 0,71 % powierzchni województwa łódzkiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) gmina Szczerców umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja: Niziny Środkowopolskie (318);
- makroregion: Nizina Południowowielkopolska (318.2);
- mezoregion: Kotlina Szczercowska (318.23).

Według J. Kondrackiego południowe krańce gminy (rejon byłych wsi Grabek i Parchliny) umiejscowione są w mezoregionie Wysoczyzny Bełchatowskiej (318.81), która jest najbardziej wysuniętą na południowy – zachód częścią makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich (318.8). Obecnie rejon ten zajęty jest przez odkrywkową kopalnię węgla brunatnego.

Obejmujący gminę Szczerców mezoregion Kotliny Szczercowskiej graniczy bezpośrednio z:

- Wysoczyzną Łaską (318.19) – od północy;
- Wysoczyzną Bełchatowską (318.81) – od wschodu i południa;
- Wyżyną Wieluńską (341.21) – od południa i południowego – zachodu;
- Wysoczyzną Żłoczewską (318.22) – od zachodu;
- Kotliną Sieradzką (318.18) – od północnego – zachodu.

Odległość ze Szczercowa do miasta powiatowego Bełchatów wynosi 19 km, zaś do stolicy województwa – Łodzi – 65 km. Ponadto do:

- Wrocławia – 165 km;
- Warszawy – 180 km.
- Krakowa – 185 km;
- Poznania – 215 km;
- Gdańska – 385 km.

Odległość ze Szczercowa do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Czechy (Gorzyce) – 185 km;
- Słowacja (Zwardoń) – 235 km;
- Niemcy (Jędrzychowice) – 335 km;
- Ukraina (Dorohusk) – 365 km;
- Białoruś (Terespol) – 365 km;.
- Rosja (Bezledy) – 415 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 475 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina wiejska Szczerców wchodzi w skład województwa łódzkiego oraz powiatu bełchatowskiego. Graniczy z gminami:

- Zelów – od północy;
- Kluki – od wschodu;
- Kleszczów – od południowego – wschodu;
- Sulmierzyce – od południa;
- Rząśnia – od południowego – zachodu;
- Rusiec – od zachodu;
- Widawa – od północnego – zachodu.

Gminnym centrum administracyjnym jest położona w centralnej części gminy miejscowość Szczerców. W skład gminy wchodzi 23 sołectwa. Należą do nich: Borowa (wsie: Borowa, Krzyżówki i Kościuszki pod lasem), Brzeziny (wsie: Brzeziny, Kozłówki, Bednarze), Chabielice (wsie: Chabielice i Chabielice – Kolonia), Dubie, Grudna (wsie: Grudna i Zagadki), Janówka, Kieruzele, Kuźnica Lubiecka, Leśniaki, Lubiec, Magdalenów, Niwy (wsie: Niwy, Trakt Puszczański, Józefina, Lubośnia), Osiny (wsie: Osiny i Osiny – Kolonia), Podklucze (wsie: Podklucze i Załuże), Podzar (wsie: Podzar, Szubienice i Żabczanka), Polowa (wsie: Polowa, Kościuszki przy szosie i Dzbanki), Rudzisko (wsie: Rudzisko i Marcelów), Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi, Szczerców, Szczercowska Wieś (wsie: Szczercowska Wieś i Kolonia Szczercowska), Tatar (wsie: Tatar i Puszcza), Zbyszek (wsie: Zbyszek i Firlej). Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 38,76. Jest to wartość wyższa od wskaźnika charakteryzującego powiat bełchatowski (32,64) oraz całe województwo łódzkie (28,16). Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie: przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych, walory krajobrazowe oraz bezpośrednia bliskość do większych miast południowej części województwa łódzkiego, to jest (w kolejności alfabetycznej): Bełchatowa, Działoszyna, Pajęczna, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska i Wielunia.

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa łódzkiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu bełchatowskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 3: Mapa pogładowa gminy i miejscowości Szczerców.

Źródło reprodukcji: Urząd Gminy Szczerców.

1. 3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Szczerców położona jest na granicy 3 regionów klimatycznych: śląsko – wielkopolskiego, łódzkiego i małopolskiego. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, amplitudy temperatur są mniejsze od przeciętnych dla kraju, wiosna i lato są wczesne, długie i ciepłe, zima zaś krótka i łagodna. Region łódzki, na terenie którego formalnie zlokalizowana jest cała gmina, to obszar pośredni, będący pod wpływem klimatycznych cech charakterystycznych zarówno dla oceanizmu jak i kontynentalizmu. Region Małopolski to typ klimatów wyżynnych, położony w strefie pośredniej pomiędzy wpływem oceanizmu i kontynentalizmu. Lato i zima są tu dłuższe, a suma opadów wyższa od przeciętnych. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina położona jest w regionie środkowopolskim. Należy on do grupy największych powierzchniowo wyróżnionych regionów klimatycznych Polski. Obejmuje Wyżynę Łódzką, sięgając na południu po północno – zachodnią część Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, a na północy obejmuje swym zasięgiem Równinę Kutnowską. Stosunki klimatyczne charakterystyczne dla tego regionu silniej nawiązują do warunków klimatycznych panujących na terenach położonych na wschód od omawianego regionu, a w znacznie mniejszym stopniu do klimatu obszarów położonych na zachód od tego regionu. Świadczy to o większym wpływie kontynentalizmu niż oceanizmu. Na tle innych regionów Polski region środkowopolski wyróżnia się znacznie większą liczbą dni z typem pogody bardzo ciepłej i jednocześnie pochmurnej bez opadu atmosferycznego, których w roku jest średnio prawie 38 oraz dni dość mroźnych z dużym zachmurzeniem i opadem, których jest na ogół w roku prawie 7.

Reprezentatywne dla gminy Szczerców będą więc dane charakteryzujące klimatyczny region środkowopolski jako całość (dane lata 1951 – 1980) oraz dane z przyporządkowanych dla tego regionu stacji Wieluń (dane lata 1951 – 1980) lub Łódź (dane za lata 1981 – 2010). Według pomiarów średnia temperatura roczna w Łodzi wynosi 8,4 °C; stycznia (–1,8 °C), a lipca 18,7 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C wynosi 75, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 40, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest 250. Amplituda roczna kształtuje się na poziomie około 20,5 °C. Absolutne maksimum temperatury dobowej w Łodzi (37,6 °C) zanotowano 01 sierpnia 1994 roku, zaś absolutne minimum (–30,3 °C) 30 stycznia 1987 roku.

TABELA 1: Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne w Wieluniu (T. Niedźwiedz, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 °C > t ≤ 5 °C	32	27 II
Wiosna	5 °C > t ≤ 15 °C	63	31 III
Lato	t > 15 °C	91	31 V
Jesień	15 °C ≤ t > 5 °C	66	31 VIII
Przedzimie	5 °C ≤ t > 0 °C	36	5 XI
Zima	t ≤ 0 °C	77	11 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 °C wzwyż trwa tutaj przez około 220 dni, w tym powyżej 15 °C przez 91 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 °C trwa 145 dni, w tym poniżej 0 °C przez 77 dni w roku.

TABELA 2: Temperatura powietrza dla Łodzi (°C).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	–1,8	–0,8	2,8	8,5	13,8	16,4	18,7	18,1	13,4	8,6	3,2	–0,7
Najwyższe	3,4	4,5	6,7	12,5	17,1	18,6	23,0	21,7	16,3	12,0	6,2	3,8
Najniższe	–11,2	–9,1	–2,2	4,6	9,9	13,9	15,5	15,0	10,4	5,4	–1,5	–5,7

Źródło: IMGW, 2015.

TABELA 3: Rozkład średnich temperatur powietrza dla Łodzi (°C).

Temperatura	Wartość w °C
Średnia roczna	8,4
Średnia roczna – rok ciepły	9,6
Średnia roczna – rok chłodny	6,6
Średnia stycznia	–1,8
Średnia lipca	18,7
Izoamplituda roczna	20,5

Źródło: IMGW, 2015.

Suma rocznego opadu w Łodzi wynosi 570,1 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) 225,9 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 344,2 mm. W regionie środkowopolskim średnia liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm wynosi w roku około 165, zaś z opadem ≥ 10 mm około 13. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 60 dni w roku. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Maksymalnie jej grubość w niektórych latach przekracza 50 cm. Zanika ona przeciętnie w okresie 25 – 30 marca. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 4: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Łodzi (mm).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	33,5	32,1	37,8	34,2	56,9	63,1	83,3	59,3	47,7	33,9	44,6	43,7
Najwyższe	73,7	79,1	83,2	82,7	152,5	159,8	256,3	189,6	126,2	87,9	103,0	87,5
Najniższe	5,0	4,0	11,4	1,4	14,5	8,2	23,0	7,9	11,0	5,6	18,6	7,8

Źródło: IMGW, 2015.

TABELA 5: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Łodzi (mm).

Wyszczególnienie	Wartość w mm
Wiosna III – V	128,9
Lato VI – VIII	205,7
Jesień IX – XI	126,2
Zima XII – II	109,3
Półrocze letnie V – X	344,2
Półrocze zimowe XI – IV	225,9
Okres wegetacyjny IV – IX	344,5
Rok I – XII	570,1

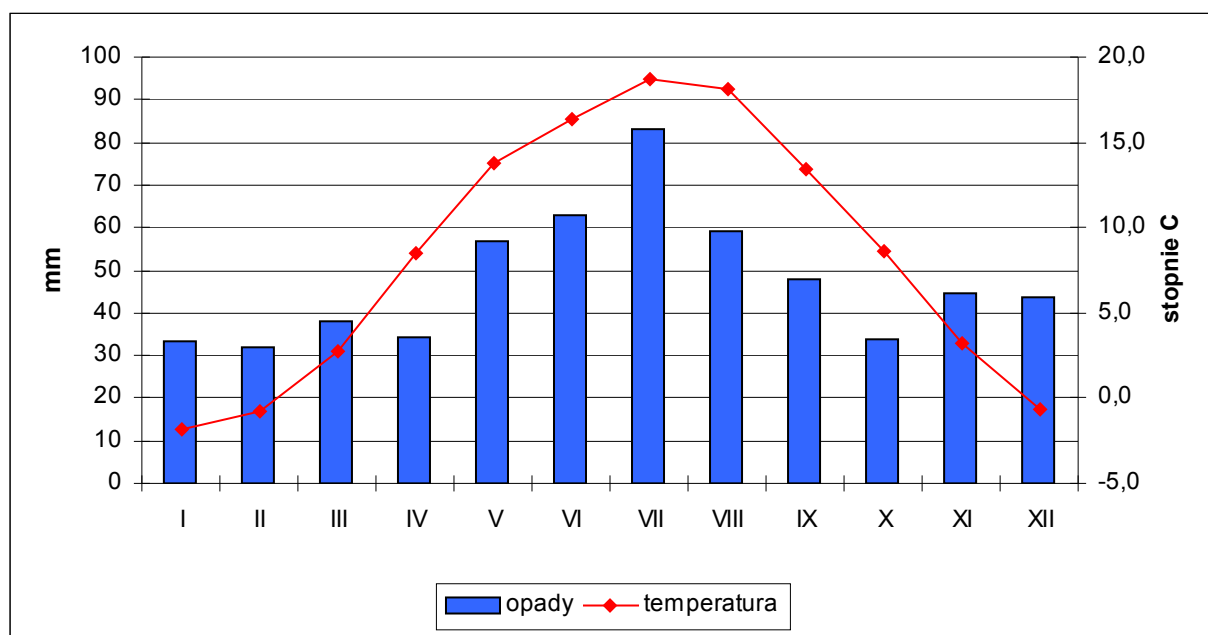
Źródło: IMGW, 2015.

TABELA 6: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1955 – 2000 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Posterunek opadów	Sumy opadów miesięcznych w mm												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	W	52	45	49	86	44	58	35	103	88	184	47	12
	N	47	46	35	34	35	38	60	71	87	70	54	41
	S	38	74	13	16	17	53	16	77	46	44	18	35
2	W	27	71	38	18	47	64	34	73	225	103	33	63
	N	40	44	34	33	35	40	60	70	96	74	46	42
	S	17	22	25	10	8	15	22	102	107	11	4	21

1 – Szczerców (160 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy. Lata 1961 – 2000.
2 – Sulmierzyce (210 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy. Lata 1955 – 1981.

RYCINA 4: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla Łodzi.

Źródło: IMGW, 2015.

TABELA 7: Uśredniona liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm i ≥ 10 mm w regionie środkowopolskim.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$\geq 0,1$ mm	16	16	13	12	13	13	14	13	11	12	15	17
≥ 10 mm	0,2	0,3	0,5	0,9	1,3	2,0	2,4	1,9	1,2	0,6	0,8	0,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 8: Uśredniona pokrywa śnieżna dla regionu środkowopolskiego.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	najwcześniej	najpóźniej	średnia	najwcześniej	najpóźniej
22 XI	13 X	1 I	30 III	24 II	30 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną		
średnia	najwyższa	najniższa	średnia	najwyższa	najniższa
65	126	21	129	177	70
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	XII	I	II	III	IV
4	16	39	68	28	2

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowa wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była $\leq 20\%$, wynosi w roku około 40, a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba $\geq 80\%$, wynosi w roku około 130.

TABELA 9: Uśredniona liczba dni pogodnych i pochmurnych w regionie środkowopolskim.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni pogodnych	2,3	2,2	3,8	3,5	3,2	3,8	3,7	4,2	5,4	3,9	1,3	1,8
Liczba dni pochmurnych	16,6	13,9	11,5	9,0	8,3	6,3	7,4	5,5	6,8	9,4	16,3	18,2

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 44 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez około 2 do 5 dni w roku. Usłonecznienie przekracza w roku 1500 godzin, z czego w okresie wegetacyjnym ponad 1100 godzin. Średnio dziennie usłonecznienie wynosi 4,2 godziny, najwięcej w czerwcu – średnio dziennie 7,1 godziny, a najmniej w grudniu – średnio dziennie 1 godzina. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio około 80 %.

TABELA 10: Liczba dni z mgłą w Wieluniu oraz liczba dni z mgłą całodzienną w Wieluniu i Łodzi.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni z mgłą (Wieluń)	4,7	4,9	3,7	2,7	1,4	0,9	1,0	1,3	2,5	7,7	8,6	4,7
Mgła całodzienna (Łódź)	0,4	0,2	–	–	–	–	–	–	–	–	0,9	0,6
Mgła całodzienna (Wieluń)	–	0,6	0,4	–	–	–	–	–	–	0,6	2,2	0,4

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 11: Sumy dzienne usłonecznienia rzeczywistego w Łodzi i Wieluniu (h).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Łódź (godziny)	1,4	2,1	3,8	4,9	6,4	7,4	6,7	6,5	5,1	3,3	1,4	1,0
Wieluń (godziny)	1,4	2,2	3,7	5,0	6,4	7,1	6,7	6,4	5,1	3,4	1,5	1,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Wilgotność względna powietrza w Łodzi i Wieluniu (%).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Łódź (%)	87	86	80	73	70	70	73	75	77	82	88	88
Wieluń (%)	85	84	79	74	74	73	76	76	79	82	87	87

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedz, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 13: Uśredniona prędkość wiatru w regionie środkowopolskim (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 14: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie środkowopolskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,5	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
	bardzo ciepła	14,6	0,8	37,9	20,5	3,6	9,8
	umiarkowanie ciepła	10,3	0,3	44,4	28,5	11,8	30,7
	chłodna	0,7	0,1	8,1	6,7	6,1	16,2
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,6	0,0	2,2	0,6	0,2	0,4
	bardzo chłodna	3,5	0,1	11,7	6,6	5,6	11,4
	umiarkowanie zimna	3,2	0,1	8,6	4,6	4,7	7,7
	bardzo zimna	0,2	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	0,0	3,7	2,7	0,5	6,5
	dość mroźna	3,7	0,1	7,2	3,4	2,7	6,5
	bardzo mroźna	0,6	0,0	0,7	0,3	0,0	0,1
Razem		39,5	1,5	125,0	74,1	35,2	89,3
		41,0		199,1		124,5	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie środkowopolskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (j.w.)		Słoneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,5	0,4	0,0	0,8	0,1	0,9
	bardzo ciepła	15,4	58,4	13,4	56,1	31,1	87,2
	umiarkowanie ciepła	10,6	72,9	42,5	66,5	59,5	126,0
	chłodna	0,8	14,8	22,3	14,9	23,0	37,9
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,6	2,8	0,6	4,0	1,0	5,0
	bardzo chłodna	3,6	18,3	17,0	20,8	18,1	38,9
	umiarkowanie zimna	3,3	13,2	12,4	16,5	12,4	28,9
	bardzo zimna	0,2	0,3	0,0	0,4	0,1	0,5
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	6,4	7,0	4,8	9,2	14,0
	dość mroźna	3,8	10,6	9,2	13,6	10,0	23,6
	bardzo mroźna	0,6	1,0	0,1	1,3	0,4	1,7
Razem		41,0	199,1	124,5	199,7	164,9	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez około 210 dni, a okres gospodarczy przez około 240 dni. Początek robót polnych przypada na trzecią dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna.

Budowę geologiczną gminy Szczerców oraz charakterystykę złóż kopalin (udokumentowanych, perspektywicznych i prognostycznych) przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004).

Obszar gminy Szczerców i całego regionu w granicach arkuszy nr 699 i 735 znajduje się w południowej części niecki łódzkiej, wchodzącej w skład dużej jednostki – synklinorium szczecińsko – łódzko – miechowskie. W jego budowie geologicznej biorą udział jednostki typu fałdowego o przebiegu północny–zachód – południowy–wschód oraz młodsze typu blokowego. Pierwsze z nich tworzą wąskie struktury antyklinalne (np.: antyklina Dąbrowy Rusieckiej – Chabielic) porozidzielane szerokimi synklinami (np.: synkliną Brudziec). Najważniejszą jednostką typu blokowego jest trzeciorzędowy rów Kleszczowa, który przebiega równoleżnikowo przez obszar całego arkusza nr 735. Jest on przecięty strefą dyslokacji, w której znajduje się wysad solny Dębina (na południowy – wschód od granic gminy).

Najstarszymi osadami znanymi jedynie z wierceń w rowie Kleszczowa są permskie gipsy i anhydryty o łącznej miąższości 615 m. Najstarsze utwory mezozoiku, mułowce i ilułpki wieku środkowojurajskiego o miąższości do 200 m, stwierdzono wierceniami w osiowej części antykliny Dąbrowa Rusiecka – Chabielice. Na jej obrzeżu, od miejscowości Rusiec do Sulmierzyc, występują osady wieku górnourajskiego. Są one znane z licznych wierceń, zaś na powierzchni tworzą kilka izolowanych, małych wychodni w okolicy Białej i Gałkowa (na południowy –

zachód od granic gminy). Reprezentują je różne odmiany wapieni (dolny oksford) o miąższości do 203 m oraz iłowce i wapienie (kimeryd) o łącznej miąższości do 146,5 m. Młodsze od nich skały wieku kredowego to: piaski i piaskowce dolnej kredy (alb), lokalnie z fosforytami, które napotkano na głębokościach rzędu 70 – 120 m między Widawą a Bogumiłowem. Do górnej kredy należą szeroko rozprzestrzenione wapienie, margle i opoki, a w części stropowej również piaskowce i gezy.

Osady wieku trzeciorzędowego osiągają największe miąższości (do ponad 430 m) w obrębie rowu Kleszczowa, gdzie mają ważne znaczenie surowcowe. Kompleks trzeciorzędowy rozpoczynają: piaski, ily, mułki i mułowce z wkładkami węgla brunatnego, o miąższości zazwyczaj kilkudziesięciu metrów, tworzące tak zwaną serię podwęglową. Wyżej leżącą serię węglową budują pokłady węgla brunatnego o miąższości od kilku do 120 metrów, poprzedzielane różnej miąższości wkładkami iłów, węglistych mułowców, piasków i utworów jeziornych (głównie wapieni jeziornych i gytii). Otaczają one zazwyczaj główny pokład węglowy oraz tworzą w nim przerosty. Bezpośrednio na osadach serii węglowej leżą młodsze mioceńsko – plioceńskie ily, iłowce, mułki i mułowce z wkładkami węgla brunatnego, o grubości do 1 m. Miąższość tej serii zwanej nadwęglową wynosi od kilku do kilkudziesięciu metrów. Poza obrębem rowu tektonicznego Kleszczowa, stwierdzono występowanie utworów zwietrzelinowych o niewielkiej miąższości (mułowce, gliny zwietrzelinowe), zaliczanych do najstarszych ogniw trzeciorzędu (paleocen) oraz piasków i iłów (eocen), na których leżą najmłodsze osady trzeciorzędowe reprezentujące serię nadwęglową.

Osady trzeciorzędu w całym rejonie gminy Szczerców występują pod 30 – 60 m nadkładem utworów czwartorzędowych, związanych ze zlodowaceniami: południowopolskimi, środkowopolskimi i północnopolskimi oraz rozdzielającymi je interglacjami: mazowieckim i eemskim. Reprezentują je: piaski, ily i mułki zastoiskowe, piaski wodnolodowcowe i gliny zwałowe. Osady te często zazębiają się wzajemnie. W okresach interglacjów, kiedy łądolód cofał się, następowało odnawianie sieci dolin a następnie ich zasypywanie piaskami i żwirami pochodzenia rzeczno-jeziornego. Lokalnie tworzyły się osady jeziorne (torfy z gytia, mułki i piaski). Osady lodowcowe zlodowaceń południowopolskich znane są z wierceń, natomiast utwory młodszych zlodowaceń środkowopolskich są licznie reprezentowane na powierzchni. Ily, mułki i piaski zastoiskowe odsłaniają się między innymi w Szczercowie i Podkluczu oraz w dolinie rzeki Krasowej. W południowej i centralnej części gminy występuje prawie ciągle pokrywa brunatno – żółtych, piaszczystych, odwapnionych w stropie glin zwałowych. Jej płyty stwierdzono między innymi w Chabelicach i Brzeziu. Gliny te stanowiły dawniej lokalny surowiec ceramiczny. W centralnej części gminy powszechnie występują piaski wodnolodowcowe o miąższościach rzędu 5 m. Z okresem topnienia lodowców związane jest powstanie utworów morenowych, ozów i kemów. Te pierwsze reprezentowane są przez piaski i żwiry moreny czołowej, stwierdzone w odsłonięciach w Anielowie i Jasia Górze (na południe od granic gminy) oraz w Gałowie, Białej i Dworoszowicach (na południowy – zachód od granic gminy). W miejscowości Winek (na południowy – wschód od granic gminy) znajduje się szereg pagórków zbudowanych z wyselekcjonowanego materiału piaszczysto – żwirowego budujących oz. Charakteryzujące się brakiem uporządkowanego materiału skalnego pagórki, zaliczane do tak zwanych osadów akumulacji szczelinowej, występują w: Filipowiznie, Dąbrówce, Eligiowie i w pobliżu Ruśca (poza granicami gminy). Osady, które charakteryzują się zazwyczaj dobrym przemyciem i wysortowaniem materiału piaszczystego tworzą zespoły kemowe znane między innymi ze Stanisławowa i od dawna wykorzystywano je na potrzeby lokalne. Łądolód zlodowaceń północnopolskich objął swym zasięgiem tylko północną część gminy, a jego osady tworzą głównie tarasy nadzalewowe i formy wydymowe zbudowane z materiału piaszczysto – pylastego. W centralnej i południowej części gminy jego bliskość zaznaczała się obecnością tak zwanych pokryw peryglacialnych, złożonych głównie z piasków. Największe ich skupiska występują na powierzchni na południowy – zachód od granic gminy w okolicach Białej i Rząśni. Po ustąpieniu lodowca tworzyły się piaski rzeczne i wydymowe. Występują one na zboczach dolin Widawki, Krasówki i Pilski oraz w okolicach Stanisławowa. Najmłodszymi

utworami czwartorzędowymi – holoceńskimi są: piaski rzeczne, namuły torfiaste i torfy, które występują powszechnie w większości zagłębień terenowych i w dolinach rzek. Miąższość torfów wynosi średnio około 2 m, a lokalnie dochodzi do 4,9 m.

1.4.2. Złoże kopalin.

Aktualnie na terenie gminy Szczerców znajdują się 4 udokumentowane złoże kopalin. Są to złoże kruszywa naturalnego „Szczerców” i „Szczerców I”, złoże piasków kwarcowych „Lubiec” oraz złoże węgla brunatnego „Bełchatów – pole Szczerców”. Istniejące wcześniej złoże kruszywa naturalnego: „Bełchatów”, „Grabek”, „Grabek I” i „Kolonja Osiny I” oraz złoże kruszywa naturalnego i surowców ilastych ceramiki budowlanej „Kolonja Osiny” i „Szczercowska Wieś” zostały wykreślone z bilansu zasobów. Wykaz aktualnych obszarów i terenów górniczych znajduje się w podrozdziale nr 5.3.1. *Górnictwo i przetwórstwo kopalin*.

Lokalne złoże kruszywa naturalnego („Szczerców” i „Szczerców I”) są suche i mało-konfliktowe w stosunku do elementów środowiska przyrodniczego.

TABELA 16: Gmina Szczerców – charakterystyka parametrów złoże kruszywa naturalnego „Szczerców”.

Parametry geologiczno – górnicze i jakościowe	Złoże „Szczerców”
Powierzchnia w ha	3,68
Grubość nadkładu (od – do / średnia) w m	0 – 0,2 / 0,13
Miąższość złoże (od – do / średnia) w m	2,5 – 6,6 / 4,1
Stosunek grubości nadkładu do miąższości (N/ Z)	0,03
Zawartość ziarn poniżej 2 mm (od – do / średnia) w %	70,8 – 89,06 / 84,5
Zawartość pyłów mineralnych (od – do / średnia) w %	0,5 – 6,0 / 1,3
Wskaźnik piaskowy	–
Zawartość związków siarki w przeliczeniu na SO ₃ w %	brak
Ciężar objętościowy w stanie zagęszczonym t/m ³	1,79

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusz Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004).

Złoże piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno – piaskowej „Lubiec” udokumentowano na wale wydymowym, w obrębie którego wydzielono trzy pola o łącznej powierzchni 54,9 ha (Poprawski, 1969). Złoże o miąższości od 2,0 m do 15,8 m, średnio 7,4 m, występuje pod warstwą gleby o średniej grubości 0,6 m. N/Z wynosi 0,08. Złoże jest częściowo zawodnione. Zawartość frakcji 2,0 – 0,5 mm waha się od 75,54 % do 76,03 %, SiO₂ kształtuje się w granicach od 95,35 % do 95,75 %. Złoże ze względu na położenie w obrębie lasów zakwalifikowano jako konfliktowe.

Złoże „Bełchatów” położone jest w strefie uskokowej o charakterze rowu. Długość strefy wynosi około 40 km, szerokość 1,5 – 2,0 km, a głębokość ponad 200 m. W podłożu i na skrzydłach rowu występują utwory jurajskie i kredowe, w zachodniej części przebijają się utwory cechsztyńskie. Rów wypełniają utwory mioceny i plioceny, przykryte osadami czwartorzędowymi. Utwory trzeciorzędowe wykształcone są jako naprzemianległe warstwy piaszczysto – mułkowo – ilaste wyklinowujące się i zastępujące facjalnie. Wśród utworów mioceny występuje seria węglowa, której dolną partię tworzy lity pokład węgla brunatnego znacznej miąższości. Ze względu na budowę geologiczną w złoże wydzielono trzy pola: „Szczerców”, „Bełchatów” i „Kamieńsk”. Każde z tych pól, charakteryzuje się swoistymi cechami, a granice między polami stanowią naturalne elementy strukturalne. Pola „Szczerców” i „Bełchatów” rozdzielone są strefą dyslokacji, w której znajduje się wysad solny

Dębina. W obrębie gminy Szczerców znajduje się część złoża „Belchatów – pole Szczerców”. W złożu „Belchatów – pole Szczerców” o powierzchni 1170 ha udokumentowano pokład węglowy o miąższości od 12,5 do 167,5 m, średnio 55,3 m. Grubość nadkładu waha się od 35,5 do 220,5 m i wynosi średnio 129,1 m, zaś głębokość spągu złoża mieści się w przedziale od 75,5 do 331,8 m, średnio 179,1 m. Reprezentowane są tu następujące typy węgla: ziemiste, ziemisto – ksylicowe i ksylicy. Są to więc węgle humusowe miękkie. Średnie parametry jakościowe węgla są następujące: wartość opałowa 2011,0 kcal/kg (8420 kJ/kg), zawartość popiołu do 24,60 %, zawartość siarki całkowitej w stanie suchym 2,08 % i prasmoły 8,56 % (Żygar i in., 1977). Złoże „Belchatów – pole Szczerców” uznano za konfliktowe ze względu na ogólną uciążliwość.

TABELA 17: Gmina Szczerców – ogólna charakterystyka złóż kopalni.

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Kategoria rozpoznania	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Przyczyny konfliktowości złoża
Lubiec	pki	B + C ₁	N	Skb	L
Szczerców	p	C ₁	Z	Sd	–
Szczerców I	p	C ₁	N	Sd	–
Belchatów	Wb	B + C ₁ + C ₂	G	E	U
Belchatów	p , pż	–	ZWB	–	–
Grabek	pż	–	ZWB	–	–
Grabek I	p	–	ZWB	–	–
Kolonia Osiny	pż , g(gc)	–	ZWB	–	–
Kolonia Osiny I	pż	–	ZWB	–	–
Szczercowska Wieś	g(gc)	–	ZWB	–	–

Rodzaj kopaliny: p–piaski, pż–piaski i żwiry, pki–piaski kwarcowe, g(gc)–gliny ceramiki budowlanej, Wb–węgiel brunatny.
Stan zagospodarowania: G–zagospodarowane, N–niezagospodarowane, Z–zaniechane, ZWB–wykreślone z bilansu zasobów.
Zastosowanie kopaliny: Skb – kruszywo budowlane, Sd – drogowe, E – kopaliny energetyczne.
Przyczyny konfliktowości: U – ogólna uciążliwość dla środowiska, L – ochrona lasów.

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Zelów nr 699 (Kochanowska, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004) oraz <http://baza.pgi.gov.pl/igs/zloza.asp>

W czasie wizji terenowej na potrzeby opracowania *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000* stwierdzono, że w kilkunastu punktach na terenie gminy prowadzona jest sporadyczna eksploatacja kruszywa naturalnego przez miejscową ludność dla budownictwa mieszkalnego i drogowego.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalni.

Na terenie gminy Szczerców wytypowano 8 obszarów perspektywicznych oraz 1 obszar prognostyczny dla występowania kopalni.

Na największą uwagę zasługuje obszar położony na wschód od złoża piasków kwarcowych „Lubiec”. Na tym terenie odwiercono trzy otwory poszukiwawcze, w których stwierdzono występowanie piasków kwarcowych o miąższości 14,9 m, zawierających 93,78 % SiO₂, oraz 0,3 % pyłów mineralnych poniżej 0,05 mm (Gadomska, 1966). Wyznaczono tu obszar perspektywiczny na powierzchni około 50 ha, na którym istnieje możliwość udokumentowania 4250 tys. m³ piasków kwarcowych. Z przeprowadzonych badań wynika, że surowiec nadaje się do produkcji cegły wapienno – piaskowej.

Perspektywy udokumentowania małych złóż piasków i piasków ze żwirem na obszarze gminy wiążą się z utworami wydmyowymi (okolice Szczercowa i Magdalenowa) i kemowymi (okolice Stanisławowa, Janówki i Osiny). W rejonach tych wyznaczono 6 obszarów perspektywicznych kruszywa naturalnego na podstawie: mapy geologicznej, punktów eksploatacji, profili otworów hydrogeologicznych oraz udokumentowanych złóż kopalni. Obszar perspektywiczny położony na wschód od miejscowości Magdalenów zajmuje około 40 ha. Pod nadkładem grubości 0,2 m zalegają piaski o miąższości od 2,0 do 4,8 m. Zasoby szacunkowe wynoszą około 1360 tys. m³. Mogą być one wykorzystane w budownictwie i drogownictwie.

W pobliżu miejscowości Podżar, na wschód od Szczercowa, wyznaczono niewielki obszar perspektywiczny dla torfów. Znajduje się tu mały punkt eksploatacyjny. Torfowisko to nie jest ujęte w opracowaniu dotyczącym perspektyw bazy zasobowej dla torfów (Zlokalizowanie..., 1997).

Surowce ilaste na omawianym terenie reprezentowane są przez gliny zwałowe i ily zastoiskowe. Wyznaczono tu obszar prognostyczny dla glin zwałowych w okolicach Szczercowskiej Wsi (Bonarski, Bugajski, 1972). Ily zastoiskowe, występujące w zachodniej części gminy, wykształcone są w postaci nieregularnych płatów. W latach 60-tych i 70-tych XX wieku prowadzono tu szereg badań geologicznych. Prace w rejonie miejscowości: Szczercowska Wieś, Kościuszki i Grudna zakończono wynikiem negatywnym (Michalak, 1966; Fijałkowski, 1971).

TABELA 18: Gmina Szczerców – podstawowe parametry geologiczno – złożowe obszarów prognostycznych.

Parametr	Obszar prognostyczny Szczercowska Wieś
Powierzchnia (ha)	17
Rodzaj kopaliny	g(gc) – gliny ceramiki budowlanej
Wiek kompleksu litologiczno – surowcowego	Q – czwartorzęd
Średnia grubość nadkładu (m)	0,30
Grubość kompleksu litologiczno – surowcowego od – do (m)	2,0 – 4,2
Zasoby w kategorii D ₁ (tys. m ³)	527
Zastosowanie kopaliny	Scb – ceramika budowlana
Parametry jakościowe	- zawartość marglu w ziarnach: >0,05 mm - skurczliwość wysychania: 4,4 % - nasiąkliwość: 14,8 % - wytrzymałość na ściskanie: 13,1 MPa - mrozoodporność: 25 cykli

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004).

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów¹.

Nizina Południowowielkopolska (318.2) znajduje się między pojezierzami Leszczyńskim i Wielkopolsko – Kujawski od północy a Obniżeniem Milicko – Głogowskim oraz Wyżyną Małopolską od południa, przeważnie w dorzeczu Warty i małej części dorzecza środkowej Odry, w granicach zasięgu zlodowacenia, a według innych poglądów – stadiau warciańskiego. Nizina ma zarys trójkątny, zwężający się i kończący w części zachodniej, gdzie Obniżenie Milicko – Głogowskie przybiera postać pradoliny przed czołem lodowca wiślańskiego. Granica wschodnia przebiega w pobliżu działu wodnego od okolic Gostynina na północy przez Łódź po okolice Działoszyna nad Wartą. Jest to region rozległy, obejmujący około 17 tys. km² powierzchni, ale pod względem przyrodniczym mało zróżnicowany. Nizinę rozczłonkują doliny rzeczne, w których występują kotlinowate rozszerzenia, a pomiędzy nimi rozciągają się dość płaskie, bezjeziorne wysoczyzny z ostałcami form glacialnych. Wysokości nad poziomem morza mieszczą się między 100 a 200 m n.p.m., miejscami poniżej 100 m n.p.m. Ze względu na różnice usytuowania oraz ukształtowanie powierzchni wyróżniono tu 13 mezoregionów, z których *Kotlina Szczercowska* (318.23) obejmuje niemal całą gminę Szczerców.

Kotlina Szczercowska (318.23) jest równiną o charakterze misy końcowej lodowca warciańskiego, wyścieloną łałami wstęgowymi i piaskami, częściowo uformowanymi w wydmy. Ograniczają ją wysoczyzny: Złoczewska na zachodzie, Łaska na północy, Bełchatowska na wschodzie i częściowo na południu, obok Wyżyny Wieluńskiej. Dnem kotliny płynie Warta i jej dopływ Widawka. Jest ona częściowo podmokła i zalesiona. Region obejmuje około 1200 km². Kotlina Szczercowska uległa i ulega znacznym przekształceniom antropogenicznym wskutek eksploatacji dużych złóż węgla brunatnego. Odkrywkowa kopalnia ma około 100 m głębokości, a hałdy płonego urobku oraz składowisko żużlu i popiołu z elektrowni osiągają blisko 100 m wysokości. Budowa kopalni wymagała zmiany biegu rzek Widawki i Krasówki, spowodowała powstanie wielkiego leja depresyjnego i zanik wody w okolicznych studniach oraz likwidację niektórych osiedli i powstanie sieci dróg dojazdowych.

Wzniesienia Południowomazowieckie (318.8) pod względem hipsometrycznym stanowią region przejściowy od Nizin Środkowopolskich do Wyżyny Małopolskiej. Wysokości bezwzględne przekraczają miejscami 200 m n.p.m. Wzniesienia Południowomazowieckie są zbudowane z gliny zwałowej lub piasków lodowcowo – rzecznych, podobnie jak cały Niż Środkowoeuropejski. Wzniesienia znajdują się częściowo w brzeżnej strefie zlodowacenia warciańskiego. Dzięki znacznym wysokościami bezwzględnymi mają klimat nieco wilgotniejszy i chłodniejszy od pozostałych nizin polskich, co pozwoliło na wyodrębnienie łódzkiej dzielnicy klimatycznej. W. Szafer (1959) zaliczył je do krainy północnych wysoczyzn brzeżnych pasa wyżyn środkowych z bukiem i jodłą w składzie lasów charakterystycznym dla południowej części Polski. Makroregion obejmuje około 10,5 tys. km² i dzieli się na 6 mezoregionów, z których *Wysoczyzna Bełchatowska* (318.81) obejmuje południowe krańce gminy.

Wysoczyzna Bełchatowska (318.81) ma położenie wododziałowe między dorzecziami Warty i Pilicy. Zaliczono ją do Wzniesień Południowomazowieckich, choć nie leży w obrębie historycznego Mazowsza. Obniżenie w okolicach Tuszyńna na południe od Łodzi dzieli ją od Wzniesień Łódzkich. Na zachodzie przylega do Wysoczyzny Łaskiej i Kotliny Szczercowskiej, na wschodzie do Równiny Priotrkowskiej, na południu do Wzgórz Radomszczańskich, zajmując powierzchnię około 1560 km². Oś wysoczyzny jest ukierunkowane z północy na południe pasmo ostałcowych wzgórz żwirowych, związanych z maksymalnym zasięgiem zlodowacenia warciańskiego.

¹ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

1.5.2. Rzeźba terenu².

Współczesna rzeźba terenu gminy Szczerców jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów tektonicznych i neotektonicznych, glacialnych, fluwioglacialnych, peryglacialnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Niewielkie natężenie procesów rzeźbotwórczych doprowadziło do powstania mało zróżnicowanego rysu geomorfologicznego obszaru gminy.

Rejon gminy obejmuje Kotliną Szczercowską. W granicach gminy cechuje ją rzeźba lekko falista, wznosząca się od 156 do blisko 200 m n.p.m. Generalnie jest to obszar równiny o charakterze misy końcowej lodowca warciańskiego, wysłany łąkami wstęgowymi i piaskami, w licznych miejscach, a zwłaszcza w jego północnej i północno – wschodniej części, uformowanymi w wydmy, które są urozmaiceniem dość monotonnej rzeźby terenu. Cechą charakterystyczną są także rozległe równiny torfowe zlokalizowane wzdłuż dolin rzecznych.

W północnej części gminy, powyżej drogi krajowej nr 78, dość powszechnie występują wydmy, przede wszystkim wzdłuż północnej granicy gminy (powyżej kompleksów stawów na północ od wsi Marcelów i Lubiec), a także wzdłuż północno – wschodniej granicy gminy (na wschód od miejscowości: Zbyszek, Firlej, Kuźnica Lubiecka i Magdalenów). Wysokość względna wydm wynosi od 10 do 25 m. Wydmy porośnięte są głównie borami sosnowymi i generalnie ta część gminy charakteryzuje się największym zalesieniem. Są to najwyżej położone rejony w północnej części gminy. Zwarte i dość rozległe obszary leśne rozdziela dolina rzeki Pilski, wzdłuż której rozciągają się, rozszerzając ku południu, użytkowane rolniczo, miejscami podmokłe równiny zastoiskowe. Jest to najniższy położony rejon tej części gminy. Dno doliny Pilski wznosi się od 173 m n.p.m. przy granicy z gminami Kluki i Żelów do 158,7 m n.p.m. przy ujściu do Widawki poniżej Kolonii Szczercowskiej. Należy nadmienić, że w północnej części gminy zlokalizowane są zarówno najniższe jak i najwyższe położone rejony całej gminy. Najniższym punktem Kotliny Szczercowskiej w gminie Szczerców jest nurt rzeki Widawki w miejscowości Dzbanki (155,8 m n.p.m.), zaś najwyższym ciąg wydm na wschód od wsi Magdalenów (199,5 m n.p.m.). Tym samym w odległości około 10 km w linii prostej wysokość względna osiąga blisko 44 m.

Ukształtowanie powierzchni centralnej i południowej części gminy Szczerców związane jest z brzeżną strefą stadiału mazowiecko – podlaskiego zlodowacenia Warty z główną formą geomorfologiczną w postaci równiny gliny zwałowej. Równina gliny zwałowej o powierzchni płaskiej w centralnej części gminy (rejon Szczercowa i okolicznych wsi) położona jest na wysokości poniżej 170 m n.p.m. (lokalnie do 175 – 180 m n.p.m.), zaś w części południowej (mniej więcej poniżej umownej linii łączącej: Bednarze, Brzeziny, Niwy i Podżar) od 170 do 190 m n.p.m., przeciętnie 175 m n.p.m. Głównymi osiami rysu geomorfologicznego są tu doliny rzek Widawki i Krasówki. Obie rzeki przepływają z południowego – wschodu na północny – zachód i są to najniższe położone rejony tej części gminy. Dno doliny Krasówki, przepływającej wzdłuż południowo – zachodniej granicy gminy, wznosi się od 171,5 m n.p.m. w rejonie Chabielic do 162,5 m n.p.m. poniżej wsi Krzyżówki przy granicy z gminą Rusiec. Natomiast dno doliny Widawki, przepływającej przez centralną część gminy, wznosi się od 168,5 m n.p.m. poniżej wsi Podżar przy granicy z gminą Kluki do 158,7 m n.p.m. poniżej Kolonii Szczercowskiej, gdzie przyjmuje wody rzeki Pilski. Dolina Widawki jest bardziej urozmaicona, rzeka meandruje, a dolina jest dość wąska, przy czym różnice wysokości względnej pomiędzy dnem doliny, a najbliższymi większymi wzniesieniami wynoszą zaledwie kilka metrów. Dolina Krasówki jest mniej wyraźna i otaczają ją rozległe, miejscami podmokłe równiny. W zachodniej części gminy, pomiędzy miejscowościami Kozłówki i Krzyżówki, występują także wydmy porośnięte borem sosnowym i częściowo lasem mieszanym. Są to tak zwane Dzbankowskie Góry. Jest to największy,

² Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005) oraz w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

zwarty kompleks leśny w tej części gminy. Wysokość względna wydm jest tu znacznie niższa niż w północnej części gminy i wynosi od 5 do 15 m, a wysokości bezwzględne dochodzą do 180 m n.p.m. Większe kompleksy leśne i bardziej urozmaicona rzeźba terenu występuje także na północ od wsi Stanisławów Pierwszy oraz na południe od wsi Stanisławów Drugi. Południowa część Kotliny Szczercowskiej (poniżej umownej linii łączącej: Chabielice, Janówkę i Osiny – Kolonię) jest zalesiona i wznosi się przeciętnie na wysokości od 180 do 190 m n.p.m., miejscami nieznacznie powyżej. Obecnie jest to granica pomiędzy naturalnymi formami geomorfologicznymi a północnym progiem odkrywkowej kopalni węgla brunatnego eksploatującej złożę „Bełchatów – pole Szczerców”.

Kotlina Szczercowska od południa jest zamknięta wzgórzami morenowymi Wysoczyzny Bełchatowskiej, w tej części regionu znanej też pod nazwą Wysoczyzny Sulmierzyckiej (T. Krzemiński, 1974). Równoległe do pasma wzgórz morenowych, tuż na jego zapleczu, przebiega równoleżnikowo Rów Kleszczowa. To on wraz z rynną erozyjną Woli Grzymaliny (M. Baraniecka, 1980) zahamował wędrówkę lodowca warciańskiego na południe. Utworzony tu ciąg wzgórz morenowych podzielony jest na kilka części poprzez linie radialnego odpływu wód fluwioglacjalnych. Łądołód warciański był cienki i łatwo ulegał rozpadowi na bryły martwego lodu. W miarę topnienia lodowca, przeciążone materiałem skalnym wody traciły siłę transportową i osadzały w szczelinach utwory żwirowo – piaszczysto – mułowe. Obecnie, wskutek działalności kopalni węgla brunatnego, pogranicze Kotliny Szczercowskiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej uległo znacznym przekształceniom antropogenicznym. Zmieniona została powierzchnia terenu (odkrywka oraz zwałowisko zewnętrzne), a także zaburzony został system wód podziemnych i powierzchniowych (np.: zmieniono bieg rzeki Widawki oraz uregulowano i przełożono koryto rzeki Krasówki).

Reasumując na terenie gminy Szczerców można wyróżnić następujące wyraźne formy geomorfologiczne:

- pradoliny i doliny rzeczne wraz z tarasami zalewowymi i nadzalewowymi;
- równiny zastoiskowe moreny dennej;
- zdenudowaną morenę denną;
- obszary wydmowe.

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.

Na terenie gminy Szczerców do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- akumulacja pokryw torfowych;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy rzeźbotwórcze stanowią miejscami przeszkody w zabudowie terenu, zwłaszcza w dolinach rzecznych. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. W rejonach podatnych na erozję zakazane powinno być także usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Na terenie gminy nie występują osuwiska.

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne.

Dane dotyczące hydrogeologii gminy Szczerców przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Dziedziak, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004).

Zgodnie z podziałem regionalnym zwykłych wód podziemnych Polski (Paczyński, 1993) zdecydowana większość obszaru gminy Szczerców (część północna, wschodnia i południowa) leży w obrębie makroregionu centralnego, regionu VII łódzkiego, w subregionie VII2 bełchatowskim. Tylko zachodnia część gminy należy do regionu XII śląsko – krakowskiego, subregionu XII3 jurajskiego, rejonu kaliskiego. Granice pomiędzy wyżej wymienionymi regionami stanowi strefa tektoniczna rozdzielająca wychodnie podczwartorzędowe utworów jury górnej od wychodni utworów kredy dolnej i górnej. Na omawianym obszarze występują trzy zasadnicze piętra wodonośne: czwartorzędowe, kredowe i jurajskie oraz podrzędnie piętro trzeciorzędowe.

Piętro czwartorzędowe występuje na prawie całym obszarze. Utworami wodonośnymi są osady piaszczysto – żwirowe, zalegające bezpośrednio na powierzchni, np.: w dolinach rzecznych, gdzie mają łączność hydrauliczną z wodami powierzchniowymi, bądź w kilku warstwach (głównie w rowie tektonicznym), przedzielonych pakietami glin zwałowych lub iłów zastoiskowych. Gliny zwałowe i ły zastoiskowe nie tworzą ciągłej pokrywy, a poszczególne warstwy wodonośne pozostają we wzajemnej łączności hydraulicznej. Poziomy wód czwartorzędowych łączą się lokalnie z zawodnionymi utworami trzeciorzędowymi oraz kredowymi i jurajskimi. Piętro czwartorzędowe jest głównym poziomem użytkowym, szczególnie w południowej i centralnej części gminy. Studnie wiercone w Szczercowie, Stanisławowie czy Osinach mają wydajności eksploatacyjne od 2 do 137 m³/h, a współczynniki filtracji mieszczą się w przedziale od $8,4 \times 10^{-6}$ do $7,2 \times 10^{-4}$ m/s. Są to wody dość dobrze izolowane od powierzchni terenu. Zasilanie tego piętra wodonośnego odbywa się poprzez infiltrację opadów atmosferycznych, natomiast drenaż odbywa się głównie poprzez studnie odwadniające kopalnie węgla brunatnego oraz poprzez cieki powierzchniowe i lokalne ujęcia studzienne. Pierwotny stan warunków hydrogeologicznych uległ zmianie pod wpływem prowadzonego odwodnienia odkrywek „pole Bełchatów” i pole „Szczerców”. Jakość wód czwartorzędowych jest na ogół dobra, ale zmienna. Pojawia się lokalnie żelazo w ilościach powyżej 0,5 mg/dm³ oraz wzrasta koncentracja azotanów, sporadycznie powyżej 10 mg/dm³.

Poziom trzeciorzędowy związany jest przede wszystkim z utworami serii nad- i podwęglowej w zasięgu rowu tektonicznego oraz lokalnie poza nim. Z uwagi na małe miąższości i ograniczone rozprzestrzenienie poziom ten ma podrzędne znaczenie użytkowe.

Kredowe piętro wodonośne związane jest z występowaniem spękanych osadów kredy górnej (wapieni, margli i opok) oraz piasków i piaskowców kredy dolnej. W południowej części obszaru utwory kredy zalegają na głębokości kilkunastu metrów i zapadają na północ, gdzie występują na głębokości kilkudziesięciu metrów, a w obrębie rowu tektonicznego na głębokości około 300 m. Miąższość wodonośnych utworów kredy górnej, przy przyjętym poziomie strefy aktywnej wymiany 200 m p.p.t., wynosi 130 m. Z utworów tych, w Chorzenicach (na południowy – zachód od granic gminy), uzyskano wydajność 38,4 m³/h przy depresji 4,6 m. Natomiast miąższość wodonośnych utworów kredy dolnej zawiera się w przedziale 20 – 40 m. Piętro kredowe to poziom wód dolnokredowych o zwierciadle napiętym. Ujmuje go zaledwie kilka studzien w okolicy Sulmierzyc (na południowy – zachód od granic gminy). Ich wydajności wahają się od 38 do 85 m³/h, a współczynnik filtracji zmienia się od $8,0 \times 10^{-5}$ do $1,2 \times 10^{-4}$ m/s. Jakość wody jest dobra, z lokalnie podwyższoną zawartością żelaza.

Piętro jurajskie występuje w górn jurajskich wapieniach i marglach. Jest to typ wód szczelinowych, którego zwierciadło wody w części południowej jest swobodne, a w miarę rosnącej grubości przykrycia czwartorzędowego ku północy oraz w rowie tektonicznym przechodzi w typ zwierciadła subarteryjskiego, o ciśnieniu nawet kilkudziesięciu atmosfer (w stropie warstwy wodonośnej). Jurajskie studnie wiercone zlokalizowane są na południe od granic gminy w rejonie Sulmierzyc, Stróży i Rząśni. Są to studnie głębokie, wiercone w większości przypadków jako otwory bariery odwadniającej kopalni. Wydajności ich są różne i wahają się od 36 do 198 m³/h, a współczynniki filtracji wynoszą od $9,3 \times 10^{-6}$ do $6,7 \times 10^{-4}$ m/s. Jakość wody jest dobra, mimo iż lokalnie może pojawiać się żelazo w ilościach powyżej 0,5 mg/dm³. Pod względem bakteriologicznym także nie budzi zastrzeżeń. Wody tego piętra wymagają niekiedy tylko prostego uzdatnienia.

Na omawianym obszarze ujęcia o zasobach eksploatacyjnych 100 m³/h i wyższych ujmują wody trzech poziomów: czwartorzędowego, jurajskiego i kredowego. Są to między innymi ujęcia w Chabielicach: zaplecze techniczne odkrywki „Szczerców” i wodociąg wiejski, składające się z trzech otworów odwodnieniowych ujmujących zawodnione warstwy czwartorzędu i jury, a wydajności pojedynczych otworów wynoszą od 200 do 220 m³/h. Pierwotny stan warunków wodnych na tym obszarze ulega ciągłym zmianom ponieważ objęty jest wpływem odwodnienia złoża „Bełchatów” zarówno w piętrach czwartorzędowym jak i mezozoicznych. Odwodnienie złoża jest niezbędne dla jego bezpiecznej eksploatacji.

Uruchomienie systemu odwodnienia studziennego złoża „Bełchatów – pole Szczerców” spowodowało rozwój istniejącego leja depresji, wywołanego dotychczasowym odwodnieniem wyrobiska złoża „Bełchatów – pole Bełchatów”. Rozwój depresji przebiegał intensywnie w kierunku północno – zachodnim oraz południowo – zachodnim i zachodnim, co związane było przede wszystkim z budową geologiczną i warunkami hydrogeologicznymi i powodował: obniżenie poziomu wód gruntowych, obniżenie poziomu wody oraz zanik wód w płytkich studniach gospodarskich, zmniejszenie przepływu w ciekach powierzchniowych na skutek zmniejszonego dopływu wód powierzchniowych i podziemnych, ucieczkę wody z nieuszczelnionych koryt rzecznych na obszarze leja depresji w rejonie intensywnego drenażu kopalni. Aktualnie przy odwróceniu się z eksploatacją w kierunku wschodnim lej depresji nie rozwija się w wyżej wymienionych kierunkach, obserwuje się stagnację, a nawet zmniejszanie powierzchni leja depresji w związku z przesuwaniem się drenażu w kierunku wschodnim. Według docelowej prognozy rozwój leja depresji spowoduje obniżenie przepływu w rzece Krasówce oraz zwiększy się zasięg oddziaływania na Widawkę. W znaczący sposób wpłynie na pracę studni ujęć wodociągowych, powodując obniżenie lub całkowity zanik wydajności.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu A. Macioszczykowa, 1987, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) zachodnia część gminy Szczerców znajduje się w granicach górnourajskiego GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód”.

GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód” jest w skali kraju czwartym pod względem zasobów wodnych rezerwuarem wód podziemnych, rozciągającym się od Krakowa po Wieluń, o powierzchni całkowitej 3257 km² i zasobach dyspozycyjnych szacowanych na 1020 tys. m³/dobę. Rejon gminy Szczerców to najbardziej wysunięty na północ zasięg zbiornika. GZWP nr 326 jest zbiornikiem szczelinowo – krasowym i szczelinowo – krasowo – porowym wytworzonym w skałach węglanowych (głównie wapień i margle) wieku górnourajskiego (to jest powstałych w czasie od 161 do 145 milionów lat temu). GZWP nr 326 wykazuje znaczną miąższość (5 – 400 m), z tendencją wzrostu w kierunku północno – wschodnim. Jest to zbiornik „otwarty”, zasilany w znacznej mierze bezpośrednio poprzez wychodnie utworów jury górnej. Brak utworów izolujących od powierzchni terenu sprzyja zasilaniu z infiltracji opadów atmosferycznych, a jednocześnie jest przyczyną zwiększonej podatności na przenikanie zanieczyszczeń. Pomimo, że na ogół występują tu wody wysokiej jakości, to lokalnie są one zanieczyszczone głównie związkami azotu (NO₃) w stopniu obniżającym ich jakość i przydatność do spożycia. Obszary bardzo silnego i silnego zagrożenia wód podziemnych skutkiem pionowego przesiąkania zanieczyszczonych wód infiltrujących z powierzchni terenu stanowią około 50 % powierzchni zbiornika. Przy niewielkich nawet punktowych ogniskach skażeń, najmniejsze zanieczyszczenie może być przyczyną długotrwałej degradacji wód podziemnych. W rejonie gminy Szczerców GZWP nr 326 nie wymaga najwyższej (ONO) i wysokiej (OWO) ochrony. Podstawowe parametry zbiornika:

- wiek – J;
- środowisko – szczelinowo – krasowo – porowe;
- powierzchnia – 3257 km²;
- przeciętna głębokość ujęć – 160 m;
- moduł zasobności dyspozycyjnej – 313 m³/d/km²;
- zasoby udokumentowane – 1020 tys. m³/d;
- stopień odporności – niski (skala: niski – średni – wysoki).

Zbiornik posiada formalną dokumentację hydrogeologiczną z 2008 roku.

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilku lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPD) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu

znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowym lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Szczerców znajduje się w granicach rejonu JCWPd nr 96.

JCWPd nr 96:

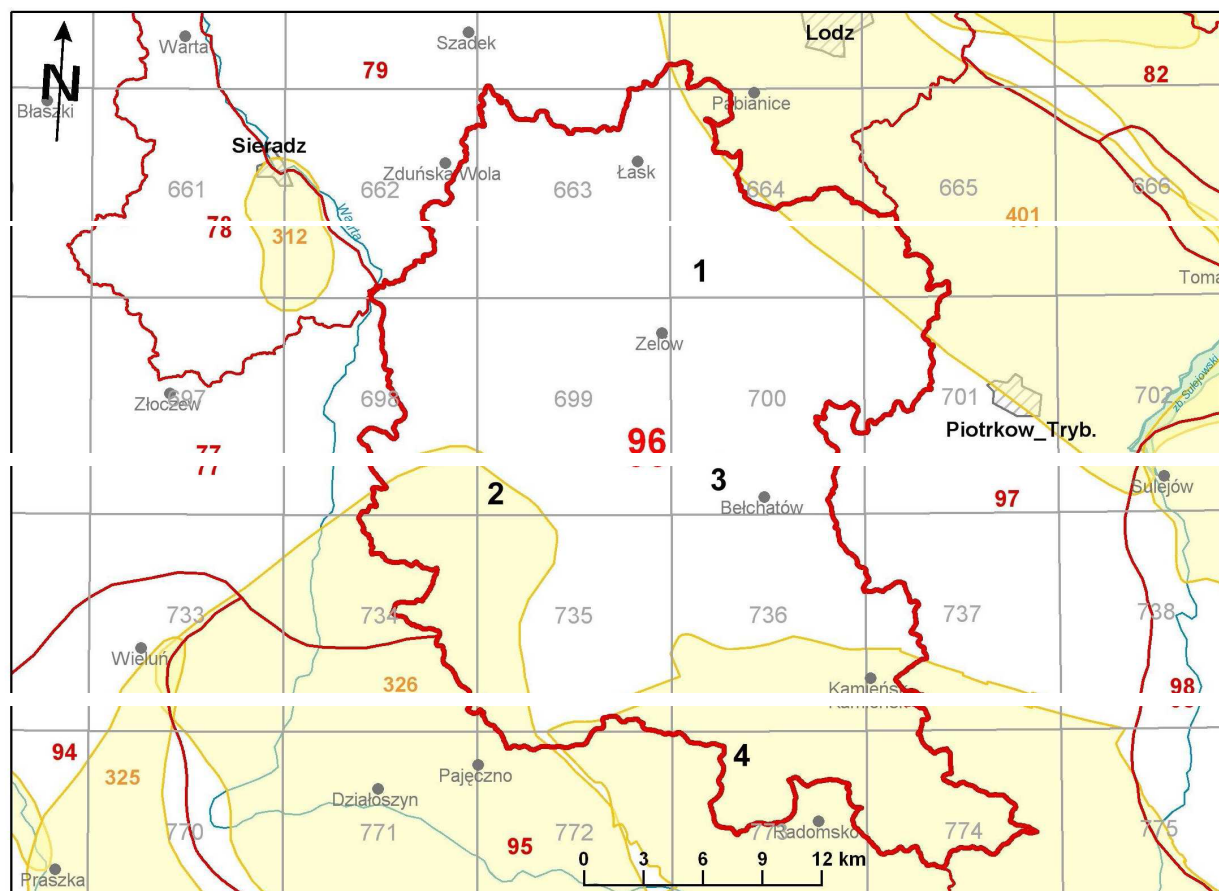
Rejon JCWPd nr 96 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 2416 km² w Regionie Warty. Głębokość występowania wód słodkich oszacowano na około 400 – 600 m. Symbol całej JCWPd nr 96 uwzględniający wszystkie profile to: **Q, (Ng) – Cr3, Cr1, J3**.

Opis symbolu jednostki: W piętrze czwartorzędowym jedna lub dwie warstwy wodonośne rozdzielone glinami zwałowymi. Piętro neogeńskie występuje w obniżeniach stropu utworów starszych i w rowach tektonicznych. Poniżej zalega poziom górnokredowy, lokalnie poziomy dolnokredowy i górnourajski.

- Q – wody porowe w utworach piaszczystych;
- Ng (miocen) – wody porowe w utworach piaszczystych;
- Cr3 – wody szczelinowe w utworach węglanowych;
- Cr3 – wody porowe w utworach piaszczystych;
- J3 – wody szczelinowo – krasowe w utworach węglanowych.

Cecha szczególna JCWPd nr 96 (ilościowa, chemiczna): Stosunki wodne znacznie zaburzone przez odwodnienie kopalń węgla brunatnego w rejonie Bełchatowa. Stan chemiczny dobry.

RYCINA 5: Gmina Szczerców – lokalizacja JCWPd nr 96 oraz GZWP nr 326.

Źródło reprodukcji: http://psh.pgi.gov.pl/charakterystyka_jcwpd.html

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy zostaną opracowane stosowne dokumenty określające zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu JCWPd nr 83. Zgodnie z powyższym Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku przyjęto *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*.

1.6.4. Wody powierzchniowe³.

Hydrograficznie obszar całej gminy Szczerców należy do dorzecza Warty. Odpływ wód, generalnie ku północnemu – zachodowi, dokonuje się za pośrednictwem Widawki i jej większych dopływów: lewobrzeżnych – Krasówki i Strugi Aleksandrowskiej oraz prawobrzeżnych – Ścichawki i Pilsi (odpływ ku południowemu – zachodowi).

Ogląd mapy topograficznej uświadamia nam gęstą sieć cieków, które dotychczas stanowiły drogi odpływu wód z centralnej części Kotliny Szczercowskiej. Tę sieć cieków stanowiły na terenie gminy systemy rzeczne Widawki i jej dopływów: Ścichawki, Pilsi, Strugi Aleksandrowskiej i Krasówki. Lwia część owych strug wodnych

³ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005) oraz w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

reprezentowana była także przez drobne strumienie i rowy, kopane na użytkach zielonych dla ułatwienia spływu nadmiaru wód, zwłaszcza w okresie wiosennych roztopów. W chwili obecnej, w związku z intensywnymi przemianami górnictwa odkrywkowego, sieć hydrograficzna uległa radykalnym przeobrażeniom. Drobne strumienie i liczne rowy melioracyjne wyschły. Woda w tych ciekach pojawia się epizodycznie po większych opadach i w okresie roztopów wiosennych. Większe rzeki, głównie: Widawka, Struga Aleksandrowska i Krasówka oraz nowe, specjalnie wykopane kanały przemysłowe, są odbiornikami wód z odwodnienia górotworów bełchatowskiego i szczercowskiego. Te cieki w zasięgu leja depresyjnego zostały uszczelnione folią i betonem. W miejsce stawów zbudowano osadniki – swoiste oczyszczalnie biologiczne wód kopalnianych, wykorzystujące roślinność hydrofilną.

Głównym ciekim odwadniającym analizowany obszar jest rzeka **Widawka**, prawobrzeżny dopływ Warty. Źródła Widawki znajdują się w południowo – wschodniej części województwa łódzkiego, na Wzgórzach Radomszańskich, w rejonie gminy Kodrąb. Całkowita długość rzeki wynosi 95,8 km, a powierzchnia jej dorzecza osiąga 2385 km². Powyżej gminy Szczerców nurt Widawki został sztucznie przesunięty ze względu na eksploatację węgla brunatnego ze złoża „Bełchatów – pole Bełchatów”. Przez gminę Szczerców przepływa na długości około 12 km i jest to fragment jej środkowego biegu. Na teren gminy Szczerców Widawka wpływa od wschodu, na wysokości miejscowości Podżar, na granicy z gminą Kluki. W tym miejscu dno doliny położone jest na wysokości 168,5 m n.p.m. Widawka płynie tu z południowego – wschodu na północny – zachód, dość wąską, płaską doliną, meandrując i tworząc tym samym liczne zakola. Kierunek przepływu pozostanie niezmienny na całej długości gminy Szczerców. Po minięciu miejscowości Lubośnia, pomiędzy miejscowościami Żabczanka i Józefina, na wysokości 166,0 m n.p.m., przyjmuje wody swojego lewobrzeżnego dopływu – Aleksandrowskiej Strugi, a około 2,5 km poniżej, na południe od wsi Podklucze, na wysokości 164,3 m n.p.m., przyjmuje wody Ścichawki – prawobrzeżnego dopływu. Następnie zbliża się do wschodnich granic Szczercowa, powyżej którego dno doliny osiąga wysokość 164,1 m n.p.m. Przez Szczerców Widawka przepływa dość wyraźną doliną i na tym odcinku nie meandruje. W Szczercowie na Widawce zlokalizowany jest jaz (km 38+050). Poniżej zachodnich granic Szczercowa dno doliny położone jest na wysokości 160,6 m n.p.m. Pomiedzy miejscowościami Dzbanki i Kolonia Szczercowska, na wysokości 158,7 m n.p.m., Widawka przyjmuje wody swojego prawobrzeżnego dopływu – Pilski. Od tego miejsca Widawka ponownie zaczyna wyraźnie meandrować i na południe od wsi Dubie, na wysokości 156,8 m n.p.m., opuszcza granice gminy, wpływając na pogranicze gmin Rusiec i Widawa. Poza Aleksandrowską Strugą, Ścichawką i Pilsią, Widawka przyjmuje także liczne, bezimienne, często tylko okresowe dopływy.

Południowo – zachodnią część gminy Szczerców odwadnia rzeka **Krasówka**, najdłuższy lewobrzeżny dopływ Widawki. Źródła Krasówki znajdują się na wschód od wsi Trzciniec, w gminie Sulmierzyce, na wysokości około 215 m n.p.m. Całkowita długość rzeki wynosi około 35 km, w tym około 4,2 km na terenie gminy Szczerców. Pierwotnie Krasówka wpływała na teren gminy Szczerców w jej południowej części, na wysokości 176,5 m n.p.m., pomiędzy miejscowościami Parchliny i Grabek. Rozwój odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego na złożu „Bełchatów – pole Szczerców” spowodował, że w rejonie gdzie naturalnie wpływała do gminy Szczerców, bieg Krasówki został przesunięty w kierunku południowym i zachodnim. Obecnie w południowej części gminy Krasówka przepływa sztucznym, obudowanym korytem, omijając odkrywkę „Szczerców” najpierw od wschodu (kierunek przepływu: południe – północ), a następnie od północy (kierunek przepływu: wschód – zachód). Po minięciu, na wysokości 171,5 m n.p.m., miejscowości Chabelice, Krasówka zmienia ponownie kierunek na północny i płynie nadal sztucznym korytem wzdłuż granicy gmin Szczerców i Rząśnia. Na zachód od wsi Chabelice – Kolonia Krasówka opuszcza na odcinku około 600 m gminę Szczerców. Na zachód od wsi Stanisławów Drugi, na wysokości 167,2 m n.p.m., Krasówka ponownie płynie wzdłuż granicy gmin Szczerców i Rząśnia już swoim naturalnym korytem. Od tego miejsca przyjmuje kierunek północno – zachodni, która zachowa

aż do końca swojego biegu. Na analizowanym, naturalnym, odcinku w gminie Szczerców, Krasówka przepływa szeroką, płaską, wręcz niedostrzegalną formą doliną. Dopiero pomiędzy miejscowościami Bednarze i Krzyżówka, Krasówka meandruje, tworząc na odcinku 1000 m kilka zakoli, ze względu na rozcinanie lokalnych form wydmowych (Dzbankowskie Góry). Na południe od wsi Krzyżówka, na wysokości 162,5 m n.p.m., opuszcza granice gminy, wpływając na teren gminy Rusiec. Na całym swoim biegu w gminie Szczerców Krasówka przyjmuje liczne dopływy. W południowej części gminy jest to gęsty system kanałów, zrzucających wody z odwodnienia odkrywki „Szczerców”, zaś na odcinku naturalnym są to liczne, bezimienne, często tylko okresowe ciek. Największy z nich w granicach gminy Szczerców to **Dopływ spod Borowej**.

Kolejnym lewobrzeżnym i antropogenicznie przekształconym dopływem Widawki jest **Aleksandrowska Struga**. Pierwotnie źródła Aleksandrowskiej Strugi znajdowały się na południe od wsi Aleksandrów, w gminie Kleszczów, na wysokości około 205 m n.p.m. Obecnie znajduje się tam zachodnia część odkrywkowej kopalni węgla brunatnego na złożu „Belchatów – pole Belchatów”. Aleksandrowska Struga zasilana jest przede wszystkim zrzutem wody z systemów odwodnienia tejże kopalni. Na teren gminy Szczerców Aleksandrowska Struga wpływa na południowym – wschodzie, poniżej wsi Osiny – Kolonia, na wysokości około 180 m n.p.m. Przez większą część swojego krótkiego biegu płynie sztucznym korytem. Początkowo płynie w kierunku północnym, a po minięciu od wschodu wsi Osiny dochodzi, na wysokości 172,8 m n.p.m., do wschodniej granicy gminy i zmienia bieg na północno – zachodni, płynąc już odtąd naturalnym korytem. Od tego miejsca przez około 2,5 km biegnie wzdłuż granicy gmin Szczerców i Kluki. Po około 1000 m, na wysokości 169 m n.p.m., od Aleksandrowskiej Strugi odchodzi w kierunku północnym sztuczny kanał, przepływający poza granicami gminy, który uchodzi do Widawki na wysokości wsi Podżar, na granicy gmin Szczerców i Kluki, mniej więcej w tym samym miejscu, w którym Widawka wpływa na teren gminy. Naturalną doliną rzeka płynie nadal w kierunku północno – zachodnim i po minięciu Puszczy Chabielskiej i Lubośni wpływa, na wysokości 166 m n.p.m., do Widawki, poniżej wsi Józefina. Podobnie jak w przypadku większości cieków w rejonie Kotliny Szczercowskiej, także dolina Aleksandrowskiej Strugi jest płaska i mało wyraźna. Całkowita długość rzeki wynosi około 14 km, w tym około 8,5 km na terenie gminy Szczerców.

Prawobrzeżne dopływy Widawki na terenie gminy Szczerców reprezentują rzeki **Ścichawka** i **Pilsia**. Źródła Ścichawki znajdują się na wschód od wsi Podścichawa, w gminie Kluki, na wysokości około 195 m n.p.m. Ścichawka na całym biegu przepływa równoleżnikowo ze wschodu na zachód. W swoim górnym biegu, poza granicami gminy Szczerców, Ścichawka wcina się dość głęboką doliną pomiędzy poszczególnymi wzniesieniami Wysoczyzny Belchatowskiej, osiagającymi miejscami ponad 200 m n.p.m. Na teren gminy Szczerców wpływa na wschodzie, powyżej wsi Szubienice, na wysokości około 171 m n.p.m. Od tego miejsca płynie w płaskiej, podmokłej dolinie, która w okresie letnim intensywnie zarasta roślinnością. Po minięciu wsi Szubienice, na południe od miejscowości Podlkucze uchodzi do Widawki, na wysokości 164,3 m n.p.m. Całkowita długość rzeki wynosi około 12 km, w tym około 3,8 km na terenie gminy Szczerców.

Północną część gminy odwadnia rzeka Pilsia. Jako jedyna przepływa w innym kierunku niż pozostałe większe ciek Kotliny Szczercowskiej, to jest generalnie z północnego – wschodu na południowy – zachód. Źródła Pilsii znajdują się w okolicach wsi Kącik, w gminie Drużbice, na wysokości około 220 m n.p.m. Podobnie jak Ścichawka, w swoim górnym biegu, poza granicami gminy Szczerców, wcina się dość głęboką i urozmaiconą doliną pomiędzy poszczególnymi wzniesieniami Wysoczyzny Belchatowskiej, osiagającymi miejscami ponad 220 m n.p.m. W początkowym biegu rzeka często zmienia kierunek przepływu: najpierw płynie z południa na północ, następnie ze wschodu na zachód, a mniej więcej od miejscowości Bujny w gminie Zelów, obiera kierunek południowo – zachodni, który utrzymuje aż do ujścia do Widawki. Na teren gminy Szczerców wpływa na północnym – wschodzie, 2 km powyżej wsi Zbyszek, na wysokości 173 m n.p.m., przy granicy z gminami Kluki i

Zelów, gdzie wody Pilsia zasilają niewielki kompleks stawów. Począwszy od Zbyszka, na odcinku około 500 m, rozcinając formy wydmowe, rzeka meandruje, tworząc liczne zakola. Od tego miejsca aż do wsi Rudzisko, to jest od wysokości 169,7 do 165 m n.p.m. i na długości około 5 km, Pilsia prostuje swój bieg i wpływa na rozległy, podmokły obszar równiny w rejonie Lubca, po drodze po raz kolejny zasilając, tym razem rozległy, kompleks stawów rybnych. Od Rudziska, poprzez Szczercowską Wieś, aż do ujścia do Widawki, poniżej Kolonii Szczercowskiej, na wysokości 158,7 m n.p.m., rzeka ponownie meandruje, płynąc dość wąską i głęboką jak na lokalne uwarunkowania dolinką. Całkowita długość rzeki wynosi około 30 km, w tym około 10,4 km na terenie gminy Szczerców. W odróżnieniu od wcześniej analizowanych cieków bieg Pilsia jest urozmaicony i malowniczy, przebiega między innymi przez zwarte kompleksy leśne, będąc niewątpliwie lokalną osobliwością krajobrazowo – przyrodniczą. Na terenie wsi Zbyszek i Szczercowska Wieś Pilsia zasilala niegdyś młyny wodne.

W granicach gminy Szczerców Pilsia przyjmuje liczne dopływy, z których największe to: **Sławka, Dopływ z Kuźnicy Lubieckiej i Dopływ spod Załuża**. Wymienione cieki są lewobrzeźnymi dopływami Pilsia i przepływają z południowego – wschodu na północny – zachód. Największy z nich to Sławka o długości około 9 km, z czego 2,6 km w gminie Szczerców. Źródła Sławki znajdują się na Wysoczyźnie Bełchatowskiej, na wysokości około 200 m n.p.m., 1,5 km na wschód od miejscowości Wierzchy Parzeńskie, w gminie Kluki. Sławka wpływa na teren gminy Szczerców na wschód od wsi Firlej, na wysokości 176,5 m n.p.m. Miejscowość Firlej mija od północy, a do Pilsia uchodzi we wsi Zbyszek, na wysokości 170,7 m n.p.m. Na terenie gminy Szczerców płynie przez obszar zalesiony.

TABELA 19: Gmina Szczerców – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Region wodny
PLRW6000191825	Widawka od Kręcicy do Krasówki	Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta	Warty
PLRW60001918299	Widawka od Krasówki do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta	
PLRW60002318269	Krasówka	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych	
PLRW60001718232	Struga Aleksandrowska	Potok nizinny piaszczysty	
PLRW60002318236	Ścichawka	Potoki i strumienie na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych	
PLRW600016182499	Pilsia	Potok nizinny lessowo – gliniasty	

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 20: Gmina Szczerców – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW6000191825	Widawka od Kręcicy do Krasówki	silnie zmieniona część wód
PLRW60001918299	Widawka od Krasówki do ujścia	silnie zmieniona część wód
PLRW60002318269	Krasówka	silnie zmieniona część wód
PLRW60001718232	Struga Aleksandrowska	silnie zmieniona część wód
PLRW60002318236	Ścichawka	naturalna część wód
PLRW600016182499	Pilsia	naturalna część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 21: Gmina Szczerców – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
W0401	Widawka od Kręcicy do Krasówki	Warty	Odry
	Krasówka		
	Struga Aleksandrowska		
	Ścichawka		
	Pilsia		
W0402	Widawka od Krasówki do ujścia		

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Łączna powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi (cieki naturalne) wynosi⁴ 60,42 ha, a pod rowami 83,90 ha, co stanowi odpowiednio: 0,47 % i 0,65 % ogólnej powierzchni gminy.

Oprócz wód płynących na terenie gminy Szczerców występują wody powierzchniowe stojące w postaci zbiorników sztucznych, rowów melioracyjnych i obszarów podmokłych. Naturalne zbiorniki wodne mają na omawianym obszarze niewielkie znaczenie, natomiast większe powierzchnie zajmują zbiorniki sztuczne. Do nich należą stawy rybne, doły potorfowe i glinianki. Stawy rybne o powierzchni ponad 100 ha skupiają się w północnej części gminy, w dolinie rzeki Pilsia, w okolicach miejscowości Lubiec. Duży obszar wód powierzchniowych, o łącznej powierzchni około 100 ha, powstał także w okolicy wsi Marcelów po wyeksploatowaniu torfowiska „Święte Ługi”.

1.6.5. Topograficzne działy wodne⁵.

Jak zaznaczono na wstępie podrozdziału dotyczącego wód powierzchniowych główne strugi wodne (Widawka, Krasówka, Struga Aleksandrowska i Ścichawka), stosownie do ogólnego nachylenia powierzchni terenu, toczą swoje wody ku północnemu – zachodowi. Jedynie Pilsia kieruje wody ku południowemu – zachodowi, bowiem ten kierunek nachylenia terenu dominuje w północnej części gminy. Działy wodne rozdzielające systemy rzeczne w zarysie ogólnym nawiązują do kierunku biegu rzek. Przeważająca część działów wodnych należy do IV rzędu. Działy wodne IV rzędu rozgraniczają zlewnie dopływów Widawki. Dział wodny Pilsia jest wyraźny. We wschodniej części gminy dorzecze Ścichawki wyznaczone jest także działami wyraźnie rysującymi się, biegnącymi przez wały wydmore, które są w tej części licznie reprezentowane. Niezbyt wyraźny jest tylko fragment działu zamykającego dorzecze Ścichawki na wschód od wsi Podklucze, gdzie bierze początek zatorfiona dolina praWidawki, kierująca się ku północnemu – zachodowi do doliny dolnej Grabi pod Grabnem, poza granicami gminy. W terenie słabo zaznacza się natomiast dział wodny rozdzielający systemy Strugi Aleksandrowskiej i Krasówki. Mamy tu bowiem do czynienia z równinnym obszarem dna centralnej części Kotliny Szczercowskiej, dawniej na ogół zabagnionym, urozmaiconym przez wały, bądź pojedyncze pagóry wydmore.

⁴ Według ewidencji gruntów, 2013.

⁵ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna⁶.

Warunki wodne uległy znacznym zmianom spowodowanym ujemnym wpływem odwadniania kopalni węgla brunatnego eksploatujących złoża „Bełchatów”. Połączony lej depresji w piętrach wodonośnych czwartorzędu i kredy objął większą część gminy. Obniżenie pierwotnego zwierciadła wody w czwartorzędowym piętrze wodonośnym spowodowało osuszenie terenów podmokłych, zmniejszenie przepływów i zaniki cieków powierzchniowych oraz stawów. Ucieczki wody z nieuszczelnionych koryt rzecznych na obszarze leja depresji w rejonie intensywnego drenażu kopalni są częściowo rekompensowane zrzutami wód pochodzących z odwadniania kopalni i z rowu opaskowego wokół wysadu solnego Dębina. Zrzucone wody kopalniane odprowadzane są do rzeki Krasówki i Strugi Aleksandrowskiej. Uruchomienie systemu odwodnienia studziennego i budowa wkopu udostępniającego odkrywki na złożu „Bełchatów – pole Szczerców” wymusiło znaczną przebudowę istniejącej sieci hydrograficznej. Największym zmianom uległo koryto Krasówki, kilkakrotnie przekładane. Również Struga Aleksandrowska w odcinku ujściowym do Widawki została rozdzielona na dwa koryta. Ponadto sieć hydrograficzna obszaru arkusza jest wzbogacona o osadniki, liczne kanały i rowy opaskowe i odprowadzające.

WIDAWKA:

Owadnianie złóż węgla brunatnego wywołało wyraźne zmiany reżimu hydrologicznego. Znalazły one wyraz już w pierwszym dziesięcioleciu działalności górniczej. W 1973 roku w przebiegu przepływów codziennych Widawki w Szczercowie notowano dwa okresy wezbrań – wiosenny i letni. W 1983 roku podwyższone wartości przepływów wystąpiły tylko wiosną, natomiast w pozostałych miesiącach zaznaczał się rytm wyraźnie uzależniony od intensywności pracy pomp odwodnieniowych (rycina nr 6). Zanotowano natomiast duży wzrost średnich rocznych przepływów z 4,23 m³·s⁻¹ w 1973 roku do 7,64 m³·s⁻¹ w 1983 roku. W 2003 roku zrzuty wody z odkrywki „Bełchatów” do Widawki i jej dopływów wyniosły 4,86 m³·s⁻¹, w tym do Strugi Aleksandrowskiej 1,66 m³·s⁻¹ (WIOŚ Łódź, 2004).

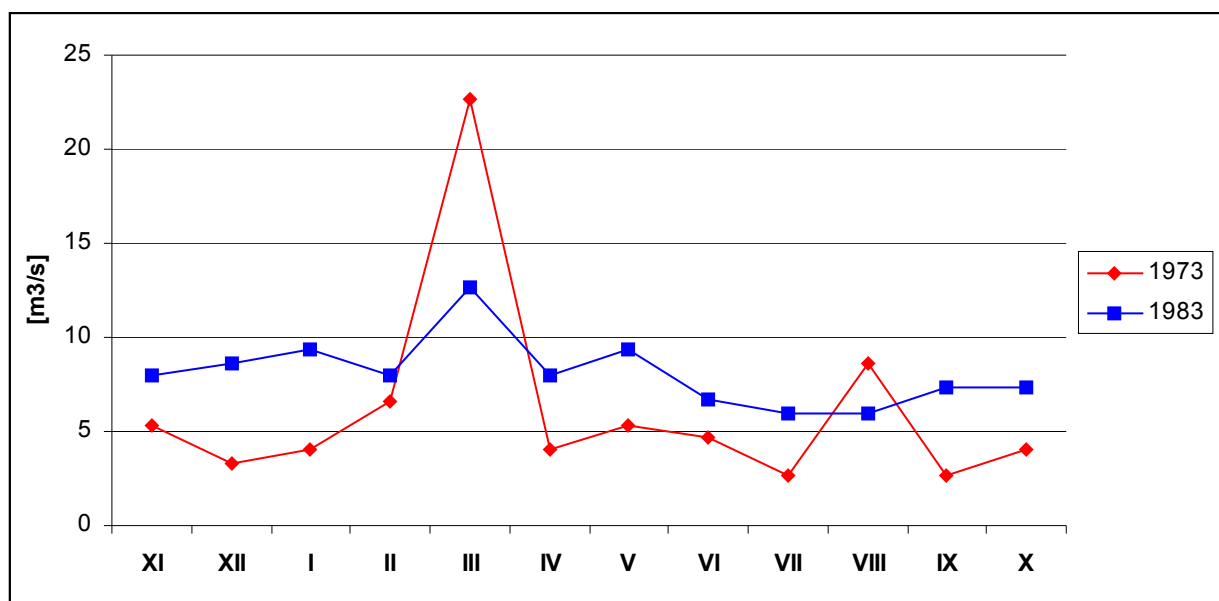
Z przebiegu wartości charakterystycznych (rycina nr 7) wynika, iż zmianom podlegają przede wszystkim przepływy maksymalne, natomiast w strefie wartości przepływów średnich i niskich przez cały rok wahania są minimalne, prawie niezauważalne. W wieloleciu 1971 – 2000 pik przepływów najwyższych zanotowano w styczniu. Kulminacja ta wyraźnie odbiega, w sensie czasowym, od przeciętnych regionu, notowanych zwykle na początku marca.

KRASÓWKA:

Z obserwacji terenowych wiadomo, iż mocno wzrosły, zwłaszcza po roku 2000, przepływy Krasówki. W pięcioleciu 1976 – 1980, w przekroju wodowskazowym w Krasowej (poza granicami gminy), rzeka ta średnio rocznie odprowadzała 0,99 m³·s⁻¹ (tabela nr 22). Najwyższe przepływy średnie miesięczne notowano wówczas w marcu (1,61 m³·s⁻¹), zaś najmniejsze w czerwcu (0,49 m³·s⁻¹). Obecnie w przekroju w Kuźnicy (kilka kilometrów w górę od przekroju w Krasowej) przepływ z dnia 19 kwietnia 2005 roku wynosił 5,63 m³·s⁻¹. Notujemy więc kilkakrotny wzrost przepływu. Warto wskazać, iż ten rząd wielkości nie wynika z sytuacji ekstremalnej, lecz jest efektem intensywnego odwadniania odkrywki „Szczerców”.

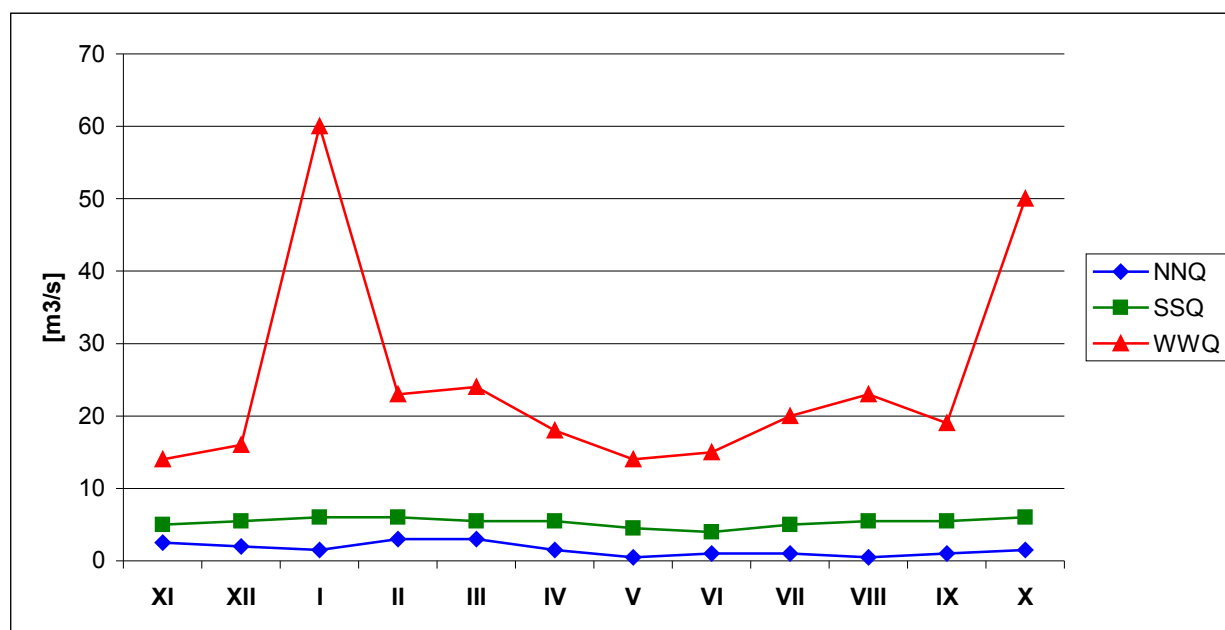
⁶ Na podstawie danych zawartych w *Objaśnieniach do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusz Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004) oraz na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

RYCINA 6: Gmina Szczerców – przepływy codzienne rzeki Widawki w Szczercowie w latach 1973 i 1983.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A Szczerców* (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

RYCINA 7: Gmina Szczerców – miesięczne przepływy charakterystyczne rzeki Widawki w Szczercowie (WWQ – maksymalne, SSQ – średnie, NNQ – minimalne) z wielolecia 1971 – 2000.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A Szczerców* (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

TABELA 22: Gmina Szczerców – przepływy rzeki Krasówki w Krasowej (m³/s) w okresie 1976 – 1980.

XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
0,93	1,17	1,20	1,27	1,61	1,11	0,74	0,49	0,66	1,02	0,74	0,98	0,99

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A Szczerców* (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Zrzut stałotermicznych wód podziemnych spowodował zmiany w terminie wód rzek: Widawki, Krasówki i Strugi Aleksandrowskiej. Obniżone zostały temperatury wód latem i podniesione zimą, co spowodowało zanik zjawisk lodowych.

Na terenie gminy Szczerców istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Widawki. Według danych Urzędu Gminy Szczerców największe podtopienia związane z rzeką Widawką występują w rejonie wsi Żabczanka i obejmują powierzchnię około 500 ha. W Szczercowie na Widawce (km 35) zlokalizowany jest posterunek wodowskazowy Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW). Stan ostrzegawczy określono na poziomie $H = 190$ cm, zaś stan alarmowy na poziomie $H = 230$ cm. Absolutne maksimum stanu Widawki w Szczercowie zanotowano 06 stycznia 1982 roku na poziomie $H = 260$ cm.

1. 7. Gleby⁷.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu. Powyższe uwarunkowania na analizowanym terenie tworzą warunki dla powstania różnorodnych typów gleb. Pokrywa glebowa Polski Środkowej, do której należy rejon gminy Szczerców, została ukształtowana przez zespół czynników glebotwórczych, wśród których skała macierzysta odegrała jedną z ważniejszych ról. Od skały macierzystej, zwłaszcza jej genezy i składu granulometrycznego, zależą nie tylko jej właściwości fizyczne i chemiczne tworzącej się gleby, a przede wszystkim jej wartość użytkowo – rolnicza.

Na omawianym obszarze przeważają gleby autogeniczne: rdzawe lub bielcowe wytworzone z piasków luźnych, słabogliniastych lub gliniastych. Generalnie w obniżeniach terenowych i w dolinach rzecznych spotykane są gleby bagienne wykształcone na osadach organogenicznych: mułowo – torfowe lub torfowo – mułowe, wykorzystywane jako użytki zielone. Wzdłuż cieków rozciągają się torfowiska niskie (mszysto – turzycowe, rzadziej trzcinowe i olszynowe) o miąższości torfów od kilkudziesięciu centymetrów do kilku metrów. W dolinie Widawki i jej większych dopływów (Krasówka, Pilsia, Ścichawka) zaznaczają się większe obszary występowania mad. W wyniku przeprowadzonych melioracji i rozwoju leja depresyjnego, gleby hydrogeniczne w południowej części gminy uległy degradacji. Aktualnie obserwuje się gleby pobagienne: murszowo – torfowe, mułowo – murszowe i mineralno – murszowe. Warunki glebowe na ogół nie sprzyjają produkcji rolnej. Większość powierzchni gminy zajmują gleby słabe o niskich klasach bonitacyjnych (dominują klasy od IVb do VI – gleby średniej jakości, gorsze, słabe i najslabsze). Pod względem przydatności rolniczej grunty orne zaliczane są przeważnie do kompleksów: 7 i 6 (żytni bardzo słaby i słaby) oraz 9 (zbożowo – pastewny słaby). Rzadziej występują pozostałe kompleksy. Użytki zielone reprezentowane są przez kompleksy średnie, słabe i bardzo słabe (2z i 3z). Biorąc również pod uwagę czynniki środowiska, takie jak: klimat, rzeźbę terenu oraz pogarszające się sukcesywnie warunki wodne, warunki agroekologiczne całego regionu należy ocenić jako słabe.

⁷ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

TABELA 23: Gmina Szczerców – struktura kompleksów rolniczej przydatności gleb według IUNG Puławy.

Nr kompleksu	Kompleks	% z ogółu powierzchni
grunty orne		
2	pszenny dobry	1,5
4	żytni bardzo dobry	9,4
5	żytni dobry	4,2
6	żytni słaby	21,5
7	żytni bardzo słaby	32,7
8	zbożowo – pastewny mocny	2,7
9	zbożowo pastewny słaby	28,0
użytki zielone		
2z	użytki zielone średnie	38,0
3z	użytki zielone słabe i bardzo słabe	62,0

Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się także konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

TABELA 24: Gmina Szczerców – grunty orne według klas bonitacyjnych⁸.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III a	2,0500	0,04
III b	184,1859	3,59
IV a	339,6570	6,61
IV b	514,7416	10,03
V	2476,8280	48,22
VI	1618,6378	31,51

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

TABELA 25: Gmina Szczerców – użytki zielone ogółem według klas bonitacyjnych⁹.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III	4,3370	0,17
IV	473,2006	18,58
V	1666,7510	65,45
VI	402,2528	15,80

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

⁸ Według ewidencji gruntów, 2013.

⁹ Według ewidencji gruntów, 2013.

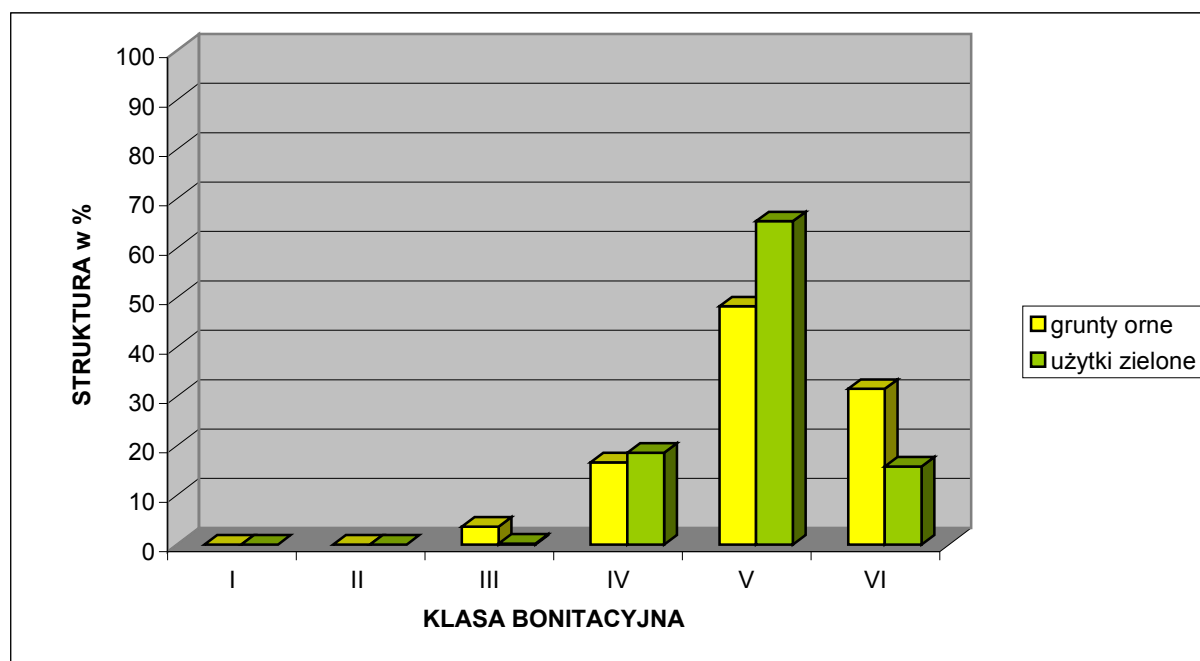
TABELA 26: Gmina Szczerców – sady, łąki i pastwiska według klas bonitacyjnych¹⁰.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha			Struktura w (%)		
	Sady	Łąki	Pastwiska	Sady	Łąki	Pastwiska
I	–	–	–	–	–	–
II	–	–	–	–	–	–
III	1,2370	2,6100	0,4900	1,37	0,19	0,04
IV	18,0551	293,9902	161,1553	19,96	21,90	14,47
V	53,4891	905,9303	707,3317	59,15	67,47	63,53
VI	17,6559	140,1925	244,4044	19,52	10,44	21,95

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Szczerców nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I i II klasy bonitacyjnej. Grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej, stanowią zaledwie 3,63 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 16,64 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią aż 79,73 % ogółu gruntów orných. Natomiast udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w III klasie bonitacyjnej, jest śladowy i wynosi zaledwie 0,17 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 18,58 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią aż 81,25 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją charakteryzują się łąki (22,09 % w III i IV klasie) i sady (21,33 % w III i IV klasie), zaś najslabszą pastwiska (14,52 % w III i IV klasie).

RYCINA 8: Gmina Szczerców – struktura powierzchni gruntów orných i użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

¹⁰ Według ewidencji gruntów, 2013.

Zaprezentowane na kolejnych stronach tabele prezentują szczegółowe dane dotyczące powierzchni oraz struktury gruntów ornych, sadów, łąk, pastwisk i użytków zielonych ogółem, według poszczególnych obrębów zlokalizowanych na terenie gminy Szczerców.

TABELA 27: Gmina Szczerców – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹¹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	–	3,6200	29,0298	30,4222
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	–	–	68,7659	81,6397
Brzezie	–	–	–	–	–	6,2632	23,1128	8,9937
Chabielice	–	–	–	–	0,4700	6,8963	86,6696	59,2928
Chabielice – Kolonia	–	–	–	65,8539	28,4676	33,0277	112,9474	31,1152
Dubie	–	–	–	–	30,1714	57,4476	122,3548	117,3694
Firlej	–	–	–	–	–	15,5846	16,4728	15,5309
Grabek	–	–	–	–	0,8200	2,3600	96,3563	28,8793
Grudna	–	–	–	4,2700	21,0363	17,6385	58,7957	66,9528
Janówka	–	–	–	–	4,8700	27,7633	171,2120	37,7589
Kieruzele	–	–	–	–	3,3500	5,0100	51,0058	56,8714
Kościuszki	–	–	–	–	1,7200	24,9088	65,5364	36,0526
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	8,1100	29,2330	6,6592	17,5719	20,2282
Lubiec	–	–	–	60,6039	26,9799	28,8300	58,0416	45,999
Magdalenów	–	–	–	18,7500	23,9646	15,8626	32,0623	66,8064
Marcelów	–	–	–	–	–	5,2200	36,4600	13,5500
Niwy	–	–	–	–	–	10,5666	106,6323	131,5384
Osiny	–	–	–	–	2,5913	20,2137	73,8355	52,6258
Osiny – Kolonia	–	–	–	–	4,3500	10,4397	121,4003	37,5567
Młynki	–	–	–	–	–	1,3827	12,9761	26,8662
Parchliny	–	–	–	–	–	–	39,5090	8,3089
Podklucze	–	–	–	–	18,6310	26,7829	43,6764	3,4900
Podżar	–	–	–	–	–	–	56,8493	77,5514
Polowa	–	–	–	–	24,9733	27,2833	126,2353	78,0686
Rudzisko	–	–	–	–	–	22,8177	59,2320	41,4072
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	3,4719	9,0059	170,7770	117,1911
Stanisławów Drugi	–	–	–	–	–	6,7688	165,7198	84,7906
Szczercowska Wieś	–	–	2,0500	16,7327	59,7611	42,6796	73,8150	60,4516
Szczerców	–	–	–	–	32,4542	16,4736	165,1134	63,5486
Tatar	–	–	–	9,8654	14,6016	15,1866	118,8303	48,7404
Zagadki	–	–	–	–	–	10,8200	25,6666	32,9151
Załuże	–	–	–	–	7,7398	37,2287	66,4185	19,444
Zbyszek	–	–	–	–	–	–	3,7461	16,6807

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

¹¹ Według ewidencji gruntów.

TABELA 28: Gmina Szczerców – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹².

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – struktura w %							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	–	5,74	46,03	48,23
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	–	–	45,72	54,28
Brzezie	–	–	–	–	–	16,32	60,24	23,44
Chabielice	–	–	–	–	0,31	4,50	56,53	38,67
Chabielice – Kolonia	–	–	–	24,26	10,49	12,17	41,61	11,46
Dubie	–	–	–	–	9,22	17,55	37,38	35,86
Firlej	–	–	–	–	–	32,75	34,62	32,64
Grabek	–	–	–	–	0,64	1,84	75,03	22,49
Grudna	–	–	–	2,53	12,47	10,46	34,85	39,69
Janówka	–	–	–	–	2,02	11,49	70,86	15,63
Kieruzele	–	–	–	–	2,88	4,31	43,88	48,93
Kościuszki	–	–	–	–	1,34	19,43	51,11	28,12
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	9,91	35,74	8,14	21,48	24,73
Lubiec	–	–	–	27,49	12,24	13,08	26,33	20,87
Magdalenów	–	–	–	11,91	15,22	10,07	20,36	42,43
Marcelów	–	–	–	–	–	9,45	66,01	24,53
Niwy	–	–	–	–	–	4,25	42,87	52,88
Osiny	–	–	–	–	1,74	13,54	49,47	35,26
Osiny – Kolonia	–	–	–	–	2,50	6,01	69,87	21,62
Młynki	–	–	–	–	–	3,35	31,48	65,17
Parchliny	–	–	–	–	–	–	82,62	17,38
Podklucze	–	–	–	–	20,12	28,93	47,18	3,77
Podżar	–	–	–	–	–	–	42,30	57,70
Polowa	–	–	–	–	9,73	10,63	49,20	30,43
Rudzisko	–	–	–	–	–	18,48	47,98	33,54
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	1,16	3,00	56,84	39,01
Stanisławów Drugi	–	–	–	–	–	2,63	64,41	32,96
Szczercowska Wieś	–	–	0,80	6,55	23,39	16,70	28,89	23,66
Szczerców	–	–	–	–	11,69	5,93	59,48	22,89
Tatar	–	–	–	4,76	7,05	7,33	57,34	23,52
Zagadki	–	–	–	–	–	15,59	36,98	47,43
Załuże	–	–	–	–	5,92	28,46	50,77	14,86
Zbyszek	–	–	–	–	–	–	18,34	81,66

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

¹² Według ewidencji gruntów.

TABELA 29: Gmina Szczerców – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹³.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	11,5842	35,7550	5,4400
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	38,3688	0,7400
Brzezie	–	–	–	13,1154	78,5123	8,4390
Chabielice	–	–	–	25,9444	88,7490	6,1871
Chabielice – Kolonia	–	–	0,1000	45,9581	20,3330	5,0700
Dubie	–	–	0,4200	15,8242	45,4598	13,3070
Firlej	–	–	–	0,3000	7,6495	4,7779
Grabek	–	–	–	2,3900	85,9751	35,4525
Grudna	–	–	–	1,3348	20,6365	4,9117
Janówka	–	–	–	37,1560	25,2402	1,7335
Kieruzele	–	–	–	0,3799	27,4382	6,1400
Kościuszki	–	–	–	1,5600	19,7708	3,7569
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	18,6264	24,0330	4,0491
Lubiec	–	–	–	6,7000	86,5168	16,3800
Magdalenów	–	–	–	38,3351	37,4216	11,1539
Marcelów	–	–	–	3,7500	47,2800	2,1100
Niwy	–	–	–	5,0724	99,3235	20,7376
Osiny	–	–	–	6,9138	67,5248	6,6500
Osiny – Kolonia	–	–	–	8,2191	43,9333	12,1800
Młynki	–	–	–	–	55,2273	6,0041
Parchliny	–	–	–	0,5880	55,7726	42,4202
Podklucze	–	–	–	14,5690	28,8992	2,7500
Podżar	–	–	–	0,8800	130,9045	81,4115
Polowa	–	–	–	8,1142	22,4891	1,9900
Rudzisko	–	–	–	10,5100	11,1227	4,9789
Stanisławów Pierwszy	–	–	2,6100	12,0031	125,5488	6,8683
Stanisławów Drugi	–	–	–	13,1701	61,9327	6,3800
Szczercowska Wieś	–	–	1,1400	52,1604	22,3670	4,1700
Szczerców	–	–	–	1,3235	73,7393	29,1397
Tatar	–	–	0,0670	16,7979	44,9684	1,9441
Zagadki	–	–	–	1,2000	6,9425	6,4100
Załuże	–	–	–	97,1406	92,2787	27,4268
Zbyszek	–	–	–	1,5800	34,6371	11,1430

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

¹³ Według ewidencji gruntów.

TABELA 30: Gmina Szczerców – struktura użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁴.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	21,95	67,74	10,31
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	98,11	1,89
Brzezcie	–	–	–	13,11	78,46	8,43
Chabielice	–	–	–	21,46	73,42	5,12
Chabielice – Kolonia	–	–	0,14	64,31	28,45	7,09
Dubie	–	–	0,56	21,10	60,60	17,74
Firlej	–	–	–	2,36	60,10	37,54
Grabek	–	–	–	1,93	69,44	28,63
Grudna	–	–	–	4,97	76,76	18,27
Janówka	–	–	–	57,94	39,36	2,70
Kieruzele	–	–	–	1,12	80,80	18,08
Kościuszki	–	–	–	6,22	78,81	14,98
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	39,88	51,45	8,67
Lubiec	–	–	–	6,11	78,94	14,95
Magdalenów	–	–	–	44,11	43,06	12,83
Marcelów	–	–	–	7,06	88,97	3,97
Niwy	–	–	–	4,05	79,37	16,57
Osiny	–	–	–	8,53	83,27	8,20
Osiny – Kolonia	–	–	–	12,78	68,29	18,93
Młynki	–	–	–	–	90,19	9,81
Parchliny	–	–	–	0,60	56,46	42,94
Podklucze	–	–	–	31,52	62,53	5,95
Podżar	–	–	–	0,41	61,40	38,19
Połowa	–	–	–	24,90	69,00	6,11
Rudzisko	–	–	–	39,49	41,80	18,71
Stanisławów Pierwszy	–	–	1,78	8,16	85,39	4,67
Stanisławów Drugi	–	–	–	16,16	76,01	7,83
Szczercowska Wieś	–	–	1,43	65,33	28,02	5,22
Szczerców	–	–	–	1,27	70,77	27,96
Tatar	–	–	0,11	26,34	70,51	3,05
Zagadki	–	–	–	8,25	47,71	44,05
Załuże	–	–	–	44,80	42,55	12,65
Zbyszek	–	–	–	3,34	73,14	23,53

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

¹⁴ Według ewidencji gruntów.

TABELA 31: Gmina Szczerców – powierzchnia sadów według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁵.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	0,8500	0,0300
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	1,3200	0,2300
Brzezie	–	–	–	0,0369	0,0594	–
Chabielice	–	–	–	0,1400	1,1562	0,3000
Chabielice – Kolonia	–	–	0,0300	0,5839	0,9752	0,7400
Dubie	–	–	–	4,6727	1,3600	1,4800
Firlej	–	–	–	0,3000	0,3100	–
Grabek	–	–	–	–	1,7300	–
Grudna	–	–	–	0,6002	0,7709	1,8348
Janówka	–	–	–	0,3070	0,7820	0,0159
Kieruzele	–	–	–	–	0,5700	1,0700
Kościuszki	–	–	–	0,9200	2,1855	0,6600
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	–	0,0800	0,3300
Lubiec	–	–	–	0,4800	1,1200	0,1200
Magdalenów	–	–	–	0,4900	1,6851	0,9000
Marcelów	–	–	–	–	0,9100	–
Niwy	–	–	–	0,0300	2,5877	1,0696
Osiny	–	–	–	0,3200	1,3900	0,3900
Osiny – Kolonia	–	–	–	–	–	–
Młynki	–	–	–	–	0,1500	1,0700
Parchliny	–	–	–	0,5880	19,3622	–
Podklucze	–	–	–	0,6500	0,2800	–
Podżar	–	–	–	–	0,4551	0,7000
Polowa	–	–	–	0,6700	2,6175	0,5200
Rudzisko	–	–	–	0,9600	1,8800	0,8200
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	1,0498	0,3100
Stanisławów Drugi	–	–	–	0,0300	1,5500	0,8500
Szczercowska Wieś	–	–	1,1400	4,2200	0,8000	0,9900
Szczerców	–	–	–	0,5164	2,6365	1,4075
Tatar	–	–	0,0670	0,1300	1,0360	0,2581
Zagadki	–	–	–	1,2000	0,8200	0,6900
Załuże	–	–	–	0,2100	0,8000	0,1700
Zbyszek	–	–	–	–	0,2100	0,7000

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

¹⁵ Według ewidencji gruntów.

TABELA 32: Gmina Szczerców – struktura sadów według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁶.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	–	96,59	3,41
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	85,16	14,84
Brzezie	–	–	–	38,32	61,68	–
Chabielice	–	–	–	8,77	72,43	18,79
Chabielice – Kolonia	–	–	1,29	25,07	41,87	31,77
Dubie	–	–	–	62,20	18,10	19,70
Firlej	–	–	–	49,18	50,82	–
Grabek	–	–	–	–	100,00	–
Grudna	–	–	–	18,72	24,05	57,23
Janówka	–	–	–	27,79	70,78	1,44
Kieruzele	–	–	–	–	34,76	65,24
Kościuszki	–	–	–	24,43	58,04	17,53
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	–	19,51	80,49
Lubiec	–	–	–	27,91	65,12	6,98
Magdalenów	–	–	–	15,93	54,80	29,27
Marcelów	–	–	–	–	100,00	–
Niwy	–	–	–	0,81	70,18	29,01
Osiny	–	–	–	15,24	66,19	18,57
Osiny – Kolonia	–	–	–	–	–	–
Młynki	–	–	–	–	12,30	87,70
Parchliny	–	–	–	2,95	97,05	–
Podklucze	–	–	–	69,89	30,11	–
Podżar	–	–	–	–	39,40	60,60
Połowa	–	–	–	17,60	68,75	13,66
Rudzisko	–	–	–	26,23	51,37	22,40
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	–	77,20	22,80
Stanisławów Drugi	–	–	–	1,23	63,79	34,98
Szczercowska Wieś	–	–	15,94	59,02	11,19	13,85
Szczerców	–	–	–	11,32	57,81	30,86
Tatar	–	–	4,49	8,72	69,48	17,31
Zagadki	–	–	–	44,28	30,26	25,46
Załuże	–	–	–	17,80	67,80	14,41
Zbyszek	–	–	–	–	23,08	76,92

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

¹⁶ Według ewidencji gruntów.

TABELA 33: Gmina Szczerców – powierzchnia łąk według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁷.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	8,3842	25,2774	3,9900
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	1,4700	–
Brzezie	–	–	–	9,9446	70,7663	7,3957
Chabielice	–	–	–	22,4129	34,6883	0,4265
Chabielice – Kolonia	–	–	–	25,3508	4,4578	3,3800
Dubie	–	–	–	5,0419	9,5800	0,4800
Firlej	–	–	–	–	3,4595	–
Grabek	–	–	–	2,3700	39,9600	20,1090
Grudna	–	–	–	–	0,1730	–
Janówka	–	–	–	6,4695	20,0182	1,7176
Kieruzele	–	–	–	–	0,8600	2,5300
Kościuszki	–	–	–	0,5100	0,2700	–
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	15,0800	16,7000	1,7916
Lubiec	–	–	–	4,7100	65,1735	8,2200
Magdalenów	–	–	–	29,7200	9,5196	2,8800
Marcelów	–	–	–	3,7500	43,6600	1,1600
Niwy	–	–	–	4,4224	39,1734	3,5910
Osiny	–	–	–	2,1700	49,1659	2,3400
Osiny – Kolonia	–	–	–	6,2400	27,6170	12,1800
Młynki	–	–	–	–	32,5247	2,4600
Parchliny	–	–	–	–	36,4104	42,4202
Podklucze	–	–	–	10,5815	16,0610	0,7700
Podżar	–	–	–	0,8800	96,3895	5,7300
Polowa	–	–	–	3,6183	4,2000	–
Rudzisko	–	–	–	1,1500	0,8400	–
Stanisławów Pierwszy	–	–	2,6100	5,5900	76,8471	4,0829
Stanisławów Drugi	–	–	–	0,0800	40,7850	1,1800
Szczercowska Wieś	–	–	–	35,6287	5,1124	1,6100
Szczerców	–	–	–	–	16,6824	–
Tatar	–	–	–	0,4670	23,8341	1,4680
Zagadki	–	–	–	–	0,2800	0,0700
Załuże	–	–	–	87,8384	66,1557	1,6100
Zbyszek	–	–	–	1,5800	27,8181	6,6000

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

¹⁷ Według ewidencji gruntów.

TABELA 34: Gmina Szczerców – struktura łąk według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁸.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	22,27	67,13	10,60
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	100,00	–
Brzezie	–	–	–	11,29	80,32	8,39
Chabielice	–	–	–	38,96	60,30	0,74
Chabielice – Kolonia	–	–	–	76,38	13,43	10,18
Dubie	–	–	–	33,39	63,44	3,18
Firlej	–	–	–	–	100,00	–
Grabek	–	–	–	3,80	64,00	32,21
Grudna	–	–	–	–	100,00	–
Janówka	–	–	–	22,94	70,97	6,09
Kieruzele	–	–	–	–	25,37	74,63
Kościuszki	–	–	–	65,38	34,62	–
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	44,92	49,74	5,34
Lubiec	–	–	–	6,03	83,45	10,52
Magdalenów	–	–	–	70,56	22,60	6,84
Marcelów	–	–	–	7,72	89,89	2,39
Niwy	–	–	–	9,37	83,02	7,61
Osiny	–	–	–	4,04	91,60	4,36
Osiny – Kolonia	–	–	–	13,55	59,99	26,46
Młynki	–	–	–	–	92,97	7,03
Parchliny	–	–	–	–	46,19	53,81
Podklucze	–	–	–	38,60	58,59	2,81
Podżar	–	–	–	0,85	93,58	5,56
Połowa	–	–	–	46,28	53,72	–
Rudzisko	–	–	–	57,79	42,21	–
Stanisławów Pierwszy	–	–	2,93	6,27	86,22	4,58
Stanisławów Drugi	–	–	–	0,19	97,00	2,81
Szczercowska Wieś	–	–	–	84,13	12,07	3,80
Szczerców	–	–	–	–	100,00	–
Tatar	–	–	–	1,81	92,49	5,70
Zagadki	–	–	–	–	80,00	20,00
Załuże	–	–	–	56,45	42,52	1,03
Zbyszek	–	–	–	4,39	77,28	18,33

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

¹⁸ Według ewidencji gruntów.

TABELA 35: Gmina Szczerców – powierzchnia pastwisk według klas bonitacyjnych w 2013 roku¹⁹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	3,2000	9,6276	1,4200
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	35,5788	0,5100
Brzezie	–	–	–	3,1339	7,6866	1,0433
Chabielice	–	–	–	3,3915	52,9045	5,4606
Chabielice – Kolonia	–	–	0,0700	20,0234	14,9000	0,9500
Dubie	–	–	0,4200	6,1096	34,5198	11,3470
Firlej	–	–	–	–	3,8800	4,7779
Grabek	–	–	–	0,0200	44,2851	15,3435
Grudna	–	–	–	0,7346	19,6926	3,0769
Janówka	–	–	–	30,3795	4,4400	–
Kieruzele	–	–	–	0,3799	26,0082	2,5400
Kościuszki	–	–	–	0,1300	17,3153	3,0969
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	3,5464	7,2530	1,9275
Lubiec	–	–	–	1,5100	20,2233	8,0400
Magdalenów	–	–	–	8,1251	26,2169	7,3739
Marcelów	–	–	–	–	2,7100	0,9500
Niwy	–	–	–	0,6200	57,5624	16,0770
Osiny	–	–	–	4,4238	16,9689	3,9200
Osiny – Kolonia	–	–	–	1,9791	16,3163	–
Młynki	–	–	–	–	22,5526	2,4741
Parchliny	–	–	–	–	–	–
Podklucze	–	–	–	3,3375	12,5582	1,9800
Podżar	–	–	–	–	34,0599	74,9815
Polowa	–	–	–	3,8259	15,6716	1,4700
Rudzisko	–	–	–	8,4000	8,4027	4,1589
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	6,4131	47,6519	2,4754
Stanisławów Drugi	–	–	–	13,0601	19,5977	4,3500
Szczercowska Wieś	–	–	–	12,3117	16,4546	1,5700
Szczerców	–	–	–	0,8071	54,4204	27,7322
Tatar	–	–	–	16,2009	20,0983	0,2180
Zagadki	–	–	–	–	5,8425	5,6500
Załuże	–	–	–	9,0922	25,3230	25,6468
Zbyszek	–	–	–	–	6,6090	3,8430

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

¹⁹ Według ewidencji gruntów.

TABELA 36: Gmina Szczerców – struktura pastwisk według klas bonitacyjnych w 2013 roku²⁰.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Bednarze	–	–	–	22,46	67,57	9,97
Borowa – Krzyżówki	–	–	–	–	98,59	1,41
Brzezie	–	–	–	26,42	64,79	8,79
Chabielice	–	–	–	5,49	85,67	8,84
Chabielice – Kolonia	–	–	0,19	55,71	41,45	2,64
Dubie	–	–	0,80	11,66	65,88	21,66
Firlej	–	–	–	–	44,81	55,19
Grabek	–	–	–	0,03	74,24	25,72
Grudna	–	–	–	3,13	83,78	13,09
Janówka	–	–	–	87,25	12,75	–
Kieruzele	–	–	–	1,31	89,91	8,78
Kościuszki	–	–	–	0,63	84,29	15,08
Kuźnica Lubiecka	–	–	–	27,87	56,99	15,15
Lubiec	–	–	–	5,07	67,92	27,00
Magdalenów	–	–	–	19,48	62,85	17,68
Marcelów	–	–	–	–	74,04	25,96
Niwy	–	–	–	0,83	77,52	21,65
Osiny	–	–	–	17,48	67,04	15,49
Osiny – Kolonia	–	–	–	10,82	89,18	–
Młynki	–	–	–	–	90,11	9,89
Parchliny	–	–	–	–	–	–
Podklucze	–	–	–	18,67	70,25	11,08
Podżar	–	–	–	–	31,24	68,76
Połowa	–	–	–	18,25	74,74	7,01
Rudzisko	–	–	–	40,07	40,09	19,84
Stanisławów Pierwszy	–	–	–	11,34	84,28	4,38
Stanisławów Drugi	–	–	–	35,29	52,96	11,75
Szczercowska Wieś	–	–	–	40,58	54,24	5,18
Szczerców	–	–	–	0,97	65,60	33,43
Tatar	–	–	–	44,37	55,04	0,60
Zagadki	–	–	–	–	50,84	49,16
Załuże	–	–	–	15,14	42,16	42,70
Zbyszek	–	–	–	–	63,23	36,77

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

²⁰ Według ewidencji gruntów.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (W. Szafer, B. Pawłowski, 1959) obszar gminy Szczerców należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Eurosyberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna Środkowoeuropejska;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Pas Wyżyn Środkowych;
- Kraina: Północne Wysoczyzny Brzeżne;
- Okręg: Południowy.

1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna²¹.

W rejonie gminy Szczerców pod względem potencjalnej roślinności naturalnej dominują siedliska grądów. Są to grądy subkontynentalne dębowo – lipowo – grabowe z europejsko kontynentalnymi charakterystycznymi gatunkami o odmianie geograficznej małopolskiej – nizinnej i wyżynnej z udziałem buka, jodły i świerku. Obecnie dużą powierzchnię zajmują grądy zdegenerowane sosną i monokultury sosnowe (rzadziej dębowe, świerkowe i odroślowe grabowe) na siedliskach grądów. Obecnie na terenie gminy najczęściej siedlisk grądowych zajmują jednak użytki rolne z uprawami zbóż, wielokośne łąki i rajgrasowe pastwiska. Natomiast w pobliżu swojej północnej granicy zasięgu buk częściej jest gatunkiem domieszkowym w fitocenozach grądów odmiany małopolskiej, borów mieszanych i lasów jodłowych, niż przejawia zdolności formowania lasów bukowych. Zachowało się przy tym bardzo niewiele stanowisk buczyn. W przeszłości dość częste były kresowe fitocenozy kwaśnej buczyny niżowej (*Lazulo pilosae* – *Fagetum*) z bukiem, kosmatką owłosioną i turzycą pigułkowatą, które zajmowały siedliska świeże lub wilgotne, zbielicowane gleby brunatne kwaśne lub kwaśne gleby płowe. Dzisiaj spotykamy już tylko pojedyncze stanowiska. Z glebami średniożywnymi słabo zbielicowanymi, gliniasto – piaszczystymi obszarów niżowych związany jest świeży i częściowo wilgotny bór mieszany sosnowo – dębowy. Występuje on na piaszczystych międzyrzeczach prawie całej Polski Środkowej. W Pasie Wyżyn Środkowych znane są również postaci boru mieszanego z bukiem. Bory mieszane są najsilniej przekształcone przez gospodarkę leśną protegującą sosnę i obecnie są to zazwyczaj monokultury sosnowe, nawiązujące do typów borów świeżych, chociaż najczęściej jako postaci degeneracyjne sosnowo – dębowo – bukowe. Areał naturalnych borów sosnowych jest ograniczony do siedlisk najuboższych. Obecnie masowo rozprzestrzenione są wtórne bory sosnowe, zastępcze głównie dla borów mieszanych. Ponadto na prawie wszystkich siedliskach mezo- i eutroficznych rosną hodowane monokultury sosnowe. Zjawisko to jest mylące, gdyż wskazuje nieproporcjonalnie wysoką przewagę borów iglastych nad lasami liściastymi, z niezgodną z naturalnymi warunkami przyrodniczymi Polski Środkowej i całego kraju. Z dolinami większych rzek związana jest roślinność łąkowa, spośród której najczęstsze są łągi jesionowo – olszowe. W obrębie Kotliny Szczercowskiej, na bardziej żyznych glebach w dolinach, rośnie jeszcze rzadka postać podgórskiego łągu jesionowego.

²¹ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów została, zwłaszcza w centralnej i południowej części gminy, zastąpiona przez użytki rolne, kopalnie odkrywkowe i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a naturalne tereny podmokłe w większości odwodniono. Obecnie tylko północna część gminy wraz z doliną rzeki Pilsi posiada znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Reasumując współczesna szata roślinna regionu jest mozaiką flory naturalnej, półnaturalnej i antropogenicznej, uformowanej w okresie kilku ostatnich stuleci. Reprezentują ją zbiorowiska leśne, murawowe, łąkowe, pastwiskowe, wodne, szuwarowe i torfowiskowe, a także segetalne i ruderalne.

1.8.3. Zbiorowiska roślinne²².

Zbiorowiska polne i nitrofilne:

Na terenie gminy przeważają antropogeniczne siedliska rolnicze, zajęte przez pola uprawne (40 % powierzchni gminy). Zbiorowiska segetalne chwastów polnych wykształcone są jednak najczęściej bardzo fragmentarycznie, głównie ze względu na dużą mechanizację rolnictwa i intensywną ochronę roślin. Wśród upraw polnych dominują zespoły: *Vicietum tetraspermae*, *Papaveretum argemones*, *Echinochloa – Setarietum*.

Nitrofilne zbiorowiska ziołorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenoz *Urtico – Aegopodietum podagrariae* lub kadłubowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*.

Najniższą wartość przyrodniczą mają fragmenty roślinności synantropijnej, tworzącej bądź nieużytki, bądź też początkowe stadia sukcesyjne w procesie renaturalizacji terenów silnie przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Zbiorowiska dywanowe:

Na obszarach przekształconych antropogenicznie dość powszechnie występują zbiorowiska dywanowe czyli niska roślinność zasiedlająca zbitą, trudno przepuszczalną glebę miejsc wydeptywanych lub podlegających innej presji mechanicznej. Występują na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych czy w szczelinach chodników. Te zbiorowiska grupowane są w obrębie rzędu *Plantaginetea majoris* i budowane przez odporne na wydeptywanie gatunki: wiechlinę roczną *Poa annua*, życicę trwałą *Lolium perenne*, babkę szerokolistną *Plantago major* i rdest ptasi *Polygonum aviculare* s. 1.

Zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe:

Obszary trwale wylesione zajęte są głównie przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe. Większe kompleksy łąk i pastwisk ciągną się przede wszystkim wzdłuż dolin rzecznych. Miejscami są to łąki podtopione. Charakterystyczne dla doliny Widawki i jej dopływów są wilgotne fitocenozy łąkowo – pastwiskowe, spośród których większe powierzchnie zajmują: żyzna, wilgotna łąka rdestowoostrożeńiowa *Cirsio–Polygonetum*, zbiorowiska łąkowo – pastwiskowe *Junco–Cynosuretum* oraz zespół życicy trwałej i grzebienicy pospolitej *Lolio–Cynosuretum*. Mniej licznie występują: łąka sitowo – trzęślicowa *Junco–Molinietum*, zespół

²² Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

sitowia leśnego *Scirpetum silvatici* oraz wydeptywane przez bydło pastwiska sitowe *Epilobio–Juncetum effusi*. Towarzyszy im zespół bliźniaczki psiej trawki i situ sztywnego *Nardo–Juncetum squarrosi*, reprezentujący acidofilne murawy bliźniaczkowe (psiary).

Zbiorowiska wodne:

Zbiorowiska szuwarowe, występujące w starorzeczach, dołach potorfowych i stawach rybnych, reprezentowane są przez zespoły: roślin wodnych pływających (rzęsa drobna *Lemna minoris*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus–ranae*, wglębka wodna *Riccia fluitans*), roślin zakorzenionych oraz szuwarów (trzciniowo – oczeretowy *Scirpo–Phragmitetum*, tatarakowy *Acoretum calami*, turzycy błotnej *Caricetum acutiformis* i innych).

Torfowiska niskie typu dolinnego są charakterystycznym elementem Kotliny Szczercowskiej. Ich największe kompleksy są skupione w dolinie pra–Widawki. Występuje na nich typowa roślinność torfowiskowa: mchy torfowce *Sphagnum*, welnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, turzyca obła *Carex diandra* i nitkowata *Carex lasiocarpa*. Stosunkowo rzadko, jedynie w dolinie Widawki, występują zespoły turzycy bagiennej *Caricetum limosae* oraz kozłka dwupiennego i turzycy *Davalla Valeriano diocae–Caricetum davallianae*.

Zbiorowiska pozostałe:

Suche i nasłonecznione siedliska ozów, kemów i wzgórz moreny czołowej, a także brzegi lasów i nieczynnych wyrobisk są miejscami występowania wrzosowisk i ciepłolubnych zbiorowisk okrajkowych. Na większych powierzchniach piasków eolicznych, fluwioglacjalnych i aluwialnych rozwinęły się kwasolubne murawy piaskowe, reprezentowane przede wszystkim przez pionierską murawę *Spergulo–Corynephorum*. Roślinom uprawnym towarzyszą zespoły: żyta ozimego *Arnoserido–Scleranthetum*, chwastów zbóż *Vicietum tetraspermae* i upraw ogrodowych *Galinsogo–Setarietum*.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych. W otwartym krajobrazie rolniczym pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. Zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przywodne pełnią funkcję zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi, regulują stosunki wodne na polach i łąkach oraz odgrywają duże znaczenie wiatrochronne dla niezalesionych terenów uprawowych. W zadrzewieniach gminy przeważa roślinność pospolita. Występują tu głównie: topole, wierzby, olchy, jesiony, czarny bez, czeremcha, kalina koralowa, krzewy dzikiej róży i jeżyny. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie wiejskiej oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą: park pałacowy we wsi Lubiec oraz zieleń cmentarna i przykościelna.

1.8.4. Zbiorowiska leśne²³.

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Szczerców charakteryzuje się znacznym zalesieniem. W 2014 roku lasy i grunty leśne zajmowały tu powierzchnię 3640,24 ha²⁴ i stanowiły 28,23 % powierzchni gminy. Samych lasów było 3591,65 ha²⁵ co stanowiło 27,85 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci większych, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w całej północnej części gminy. Mniejsze, izolowane, aczkolwiek zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są w pozostałych rejonach gminy, przede wszystkim wzdłuż jej zachodniej i wschodniej granicy.

Inwestycje przemysłowe prowadzone w południowej części gminy spowodowały głębokie zmiany w gospodarce leśnej. Na etapie przygotowawczym do uruchomienia odkrywki „Szczerców” niezbędne były wcześniejsze wyręby drzewostanów, co spowodowało wydatne zmniejszenie powierzchni zbiorowisk leśnych i rozdrobnienie arealu lasów. Z drugiej strony likwidacja osadnictwa w bezpośrednim sąsiedztwie odkrywki pozwoliła na zalesienia nieużytków porolnych. Nastąpiło ujednoczenie składu drzewostanów przy jednoczesnym obniżeniu ich przeciętnego wieku. Przekształcenia jakościowe zbiorowisk leśnych objęły przede wszystkim zespoły związane ze środowiskiem płytkich wód podziemnych, których szczypanie spowodowało ich przesuszenie i zmiany składu gatunkowego.

Z materiałów źródłowych Nadleśnictwa Bełchatów wynika, że na obszarze gminy Szczerców siedliska leśne reprezentowane są przez 14 siedliskowych typów lasu. W kwalifikacji siedlisk leśnych siedliskowy typ lasu jest zasadniczą jednostką i stanowi podstawę do podejmowania w gospodarstwie leśnym wszelkich działań hodowlanych. Obejmuje on cały zespół fizycznych warunków środowiska geograficznego, odpowiadających określonym lasotwórczym gatunkom drzew. Znajomość charakterystyki poszczególnych siedlisk i drzewostanów oraz ich udział w danym zespole leśnym daje możliwość wyrobienia sobie ogólnego poglądu o charakterze lasu, jego walorach przyrodniczych i przydatności do pełnienia określonych funkcji ogólnospołecznych.

Obecnie wśród terenów leśnych obejmujących rejon gminy Szczerców dominują siedliska borowe na bardzo ubogim piaszczystym podłożu, w większości w postaci sosnowych monokultur o słabej kondycji zdrowotnej. Zajmują one tereny porośnięte niegdyś naturalnymi buczynami i dąbrowami. Tylko niewielkie fragmenty stanowią wartościowe, wielogatunkowe drzewostany liściaste. Zbiorowiska leśne są jednak dość zróżnicowane, a spośród jednostek roślinności zaroślowej i leśnej są i takie, które posiadają wyjątkową wartość naukową i krajobrazową. Roślinność naturalna przetrwała tylko na siedliskach skrajnie ubogich, niedostępnych dla rolnictwa lub osadnictwa, na pozostałych obszarach została ona zastąpiona przez półnaturalną roślinność leśnych zbiorowisk zastępczych. Zbyt dużą powierzchnię zajmują tu sosny i brzozy, a za małą: dęby, buki i jodły. Większe fragmenty naturalnych lasów liściastych i borów występują poza granicami gminy. Największy kompleks leśny położony na terasach Widawki i Ścichawki (wzdłuż zachodniej granicy gminy i na zachód od granic gminy) oraz w dolinie rzeki Pilski, stanowi bór sosnowy świeży *Leucobryo–Pinetum*, u podnóża wałów wydmywych przechodzący w bór wilgotny *Pinus–Molinia*. Mniejsze siedliska zajmuje bór mieszany *Pino–Quercetum*, a dolinom rzecznych towarzyszy miejscami bór bagienny *Vaccinio uliginosi–Pinetum*. Dąbrowa świetlista *Potentillo albae–Quercetum*

²³ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005) oraz na podstawie *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016* (GeoPuls Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, 2008).

²⁴ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2015.

²⁵ Według GUS 2015.

występuje stosunkowo rzadko gdyż jej naturalne siedliska – pagórki kemowe i moreny czołowe – są przeważnie zajęte pod uprawy rolne.

Drzewostan boru mieszanego na terenie gminy stanowi głównie sosna zwyczajna, a gatunkiem współtworzącym jest dąb szypułkowy. W charakterze domieszki występuje brzoza i osika, czasem klon, świerk i modrzew. Drzewostan jest często dwupiętrowy, z gatunkami liściastymi w dolnym piętrze. Podszyt tworzą: kruszyna, jarzębina kalina, podrost drzew, jeżyny, a w miejscach suchszych jałowiec. Runo jest bogate i tworzą je krzewinki: borówka czernica, czarna jagoda, konwalia, poziomka, dziurawiec, zawilec gajowy, nawłóć pospolita, jastrzębiec baldaszkowy, przetacznik leśny, śmiałek pogięty, itp.

Lasy wilgotne lub bagienne występują głównie na podmokłych obszarach doliny rzeki Pilski. Na terenie gminy są to przede wszystkim bagienne lasy olszowe, tak zwane olsy, oraz wilgotne i bagienne bory sosnowe. Olsy porastają żyzne, bagienne siedliska o wysokim poziomie wody stojącej. Cechą charakterystyczną olsy jest kępkowa struktura runa. Drzewem tworzącym las jest przede wszystkim olsza czarna z domieszką brzozy omszonej lub sosna zwyczajna. Niższe warstwy stanowi podrost olchy, jodły, brzozy. W podszyciu dominuje kruszyna pospolita, jarzębina, a także kalina koralowa. Runo porasta roślinność leśna, między innymi chmiel zwyczajny i kosaciec żółty. Na terenach podmokłych występują rośliny bagienne: knieć błotna, turzyca bagienna, sitowie leśne, itp.

TABELA 37: Gmina Szczerców – typy siedliskowe lasu w zarządzie Nadleśnictwa Bełchatów w 2013 roku.

Typ siedliskowy lasu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Bór mieszany świeży	BMśw	478	21,89
Bór mieszany wilgotny	BMw	227	10,39
Bór mieszany bagienny	BMB	6	0,27
Bór świeży	Bśw	968	44,32
Bór wilgotny	Bw	19	0,87
Bór bagienny	BB	2	0,09
Bór suchy	Bs	2	0,09
Las mieszany świeży	LMśw	220	10,07
Las mieszany wilgotny	LMw	81	3,71
Las mieszany bagienny	LMB	78	3,57
Las świeży	Lśw	65	2,98
Las wilgotny	Lw	4	0,18
Ols	OI	33	1,51
Ols jesionowy	OIJ	1	0,05

Źródło: Nadleśnictwo Bełchatów, 2013.

Z powyższego zestawienia wynika, że siedliska borowe stanowią 77,93 %, zaś lasowe 22,07 % ogólnej powierzchni lasów państwowych. Siedliska borowe reprezentowane są głównie przez bór świeży, który stanowi 56,87 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz 44,32 % wszystkich siedlisk w zarządzie Nadleśnictwa Bełchatów na terenie gminy Szczerców. Drugim co do wielkości siedliskiem borowym jest bór mieszany świeży, który stanowi 28,08 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz 21,89 % wszystkich siedlisk. Większość siedlisk borowych stanowią monokultury sosnowe wprowadzone na siedliska łąk. Siedliska lasowe reprezentowane są przede wszystkim przez las mieszany świeży, który stanowi 45,64 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz 10,07 % wszystkich siedlisk. Pozostałe siedliska lasowe stanowią znikomy udział w

strukturze analizowanych siedlisk. Cenne są siedliska bagienne (borowe i lasowe), które stanowią łącznie 3,93 % ogólnej powierzchni wszystkich siedlisk.

TABELA 38: Gmina Szczerców – typy drzewostanów w zarządzie Nadleśnictwa Belchatów w 2013 roku.

Drzewostan	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Sosna	So	2003	92,86
Świerk	Św	4	0,19
Brzoza	Brz	73	3,38
Olsza czarna	OI	44	2,04
Dąb	Db	26	1,21
Buk	Bk	5	0,23
Osika	Os	2	0,09

Źródło: Nadleśnictwo Belchatów, 2013.

Dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest sosna, która stanowi blisko 93 % ogółu drzewostanów. Towarzyszą jej znacznie słabiej reprezentowane inne gatunki drzew, a przede wszystkim: brzoza, olsza czarna i dąb. Generalnie jedynie niewielkie fragmenty powierzchni leśnych mają charakter naturalny, lub przynajmniej zbliżony do naturalnego.

W lasach, między innymi na terenie gminy Szczerców, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne. Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł, a także przesuszenie siedlisk wywołane powstaniem leja depresyjnego. Stopień degradacji ze względu na czynniki antropogeniczne uznaje się tu za silny (południowa część gminy), średni (centralna część gminy) i słaby (północna część gminy) w skali: słaby – średni – silny²⁶. Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziałują także zagrożenia abiotyczne i biotyczne. Długotrwałe oddziaływanie zanieczyszczeń na kompleksy leśne może doprowadzać do uszkodzeń aparatów szparkowych i obumierania drzew. Mimo tego ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne.

1. 9. Zwierzęta.

Obszar gminy Szczerców charakteryzuje się znacznym przekształceniem pierwotnych ekosystemów, w szczególności w południowej i centralnej części gminy, gdzie prowadzona jest działalność górnicza odkrywkowej kopalni węgla brunatnego (południe gminy) oraz gospodarka rolna i przekształcenia terenu związane z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, a także produkcyjno – usługowej wraz z infrastrukturą techniczną (centralna część gminy). Różnorodność fauny tej części gminy jest ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne i tereny mieszkaniowe występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne i większe powierzchnie łąk. Bardziej zróżnicowane siedliska występują w dolinie rzeki Widawki oraz w północnej części gminy, objętej ochroną w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich.

²⁶ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

BEZKRĘGOWCE:

Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu organizmów preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pająków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*). Występują tu również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do objętych ochroną, a stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane z resztą na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też chronione trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pazia królowej *Papilio machaon*. Z gromady mięczaków występuje ślimak winniczek *Helix pomatia* – gatunek objęty ochroną gatunkową dopiero od 1995 roku. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w niewielkich fragmentach lasów liściastych. Na terenie Uroczyska „Święte Ługi” udokumentowano występowanie ważki zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis*. Faunę bezkręgowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami borów sosnowych, a wśród nich także szkodniki drzew.

PŁAZY i GADY:

Wszystkie gatunki płazów *Amphibia* (18) i gadów *Reptilia* (10) występujące w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową. Północna część gminy, zwłaszcza Uroczysko „Święte Ługi”, zasługuje na uwagę ze względu na sporą ilość płazów i gadów, których liczba zamyka się tu w ilości 15 gatunków, co stanowi ponad 50 % z ogółu gatunków krajowej herpetofauny. Obok gatunków bardzo pospolitych występują tu również rzadsze. Gatunki płazów zamieszkujące analizowany rejon to: traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, kumak nizinny *Bombina bombina*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, ropucha szara *Bufo bufo*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba jeziorkowata *Rana lessonae*, żaba wodna *Rana esculenta*, żaba trawna *Rana temporaria* i żaba moczarowa *Rana arvalis*. Gady reprezentują: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*, padalec *Anguis fragilis*, zaskroniec *Natrix natrix* i żmija zygzakowata *Vipera berus*.

PTAKI:

Północna część gminy, słabo zaludniona i nieznacznie zainwestowana, a zwłaszcza Uroczysko „Święte Ługi”, stanowi atrakcję dla wielu gatunków ptaków, znajdujących tu dogodne i bezpieczne miejsce do lęgów, łowów i wypoczynku. Spotykamy tutaj między innymi następujące gatunki objęte ochroną: bąk *Botaurus stellaris*, bocian czarny *Ciconia nigra*, bielik zwyczajny *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, żuraw *Grus grus*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, zimorodek zwyczajny *Alcedo atthis*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, lerka *Lullula arborea*, gąsiorek *Lanius collurio*, ortolan *Emberiza hortulana*, gęś zbożowa *Anser fabalis*, gęś gęgawa *Anser anser* i mewa śmieszka *Larus ridibundus*.

SSAKI (bez nietoperzy):

Stan teriofauny na obszarze gminy Szczerców, a zwłaszcza jej północnej części, można określić jako zadowalającą. Niemniej jednak zasiedlenie analizowanego rejonu przez ssaki nie wyróżnia się niczym szczególnym w odniesieniu do obszarów przyległych. Gatunki ciekawsze to: bóbr europejski *Castor fiber* i wydra *Lutra lutra*. W obrębie terenów leśnych występuje także gruba zwierzyna reprezentowana przez dziką *Sus scrofa*, jelenia *Cervus elaphus*, sarnę *Capreolus capreolus* i lisa *Vulpes vulpes*. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające *Lepus europaeus* i kuropatwy *Perdix perdix*.

NIETOPERZE:

Występowanie nietoperzy *Chiroptera* uzależnione jest przede wszystkim od dostępności kryjówek (jaskinie, dziuple drzew, strychy i szczeliny budynków, mosty), miejsc zimowania (głównie różnego rodzaju obiekty podziemne zapewniające odpowiednie warunki mikroklimatyczne) oraz bazy pokarmowej. Z tego powodu poznanie i ochrona tych kluczowych miejsc staje się obecnie niezwykle ważna. Ochronę nietoperzy w naszym kraju reguluje szereg przepisów i porozumień. Wszystkie objęte są ochroną. Analizowany rejon nie był objęty badaniami inwentaryzującymi stan chiropterofauny. Najciekawszymi miejscami pod względem różnorodności gatunkowej nietoperzy mogą być żyzne kompleksy leśne (wilgotne i bagienne) występujące głównie na podmokłych obszarach doliny rzeki Pils. Kolonie rozrodcze nietoperzy mogą również występować na strychach starych kościołów i innych zabudowań gospodarczych. Ważnym żerowiskiem może być dolina rzeki Widawki.

1. 10. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji²⁷.

Obszar gminy Szczerców jest w wysokim stopniu zantropogenizowany. Charakter środowiska przyrodniczego jego południowej części, kształtowanego w dużym stopniu przez działalność przemysłową, znacznie odbiega od stanu naturalnego. Mimo ogólnie złego stanu skala degradacji poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego nie jest jednakowa. Największym deformacjom uległa powierzchnia terenu i ukształtowanie zwierciadła wody podziemnej oraz związane z nimi zbiorniki roślin. Przekształceniom podlega również reżim wód powierzchniowych, a w mniejszym stopniu ich jakość i stan czystości atmosfery. Naturalny, rolniczo – leśny charakter zachowały obszary położone poza strefą bezpośredniego i pośredniego oddziaływania górnictwa odkrywkowego czyli tereny wzdłuż dolin rzeki Widawki, a zwłaszcza Pils.

Skutki działalności górniczej w odkrywcę „Szczerców” są głęboko odczuwalne w środowisku geograficznym. Ich skala i zasięg przestrzenny są na tyle duże, iż powinny nadal znajdować się pod stałą kontrolą wyspecjalizowanych służb monitorujących istniejącą sieć posterunków pomiarowych (zanieczyszczeń pyłowych, gazowych, stanu i jakości wód powierzchniowych i podziemnych). Stosownie do skali problemu, należy podejmować zabiegi przeciwdziałające degradacji środowiska przyrodniczego. Gospodarka człowieka na obszarach wiejskich powinna odbywać się w oparciu o aktualne plany zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska przyrodniczego regionu. Planowanie przestrzenne musi być dostosowane nie tylko do potrzeb gospodarczych, ale odbywać się z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju. Szczególnym rygorom powinna podlegać uciążliwa dla środowiska działalność przemysłowa w sektorze rolnym i przetwórczym, gospodarka wodno – ściekowa oraz składowanie odpadów. Tereny wiejskie na tym obszarze powinny stanowić ekologiczną przeciwwagę dla środowiska silnie zdegradowanego przez działalność górnictwa.

Przy tak intensywnej industrializacji regionu, poważna degradacja środowiska przyrodniczego jest nieunikniona. Można natomiast zminimalizować jej skutki tak, by były jak najmniej odczuwalne przez otoczenie. Tereny zniszczone przez bezpośrednią działalność górnictwem powinny być poddawane sukcesywnej rekultywacji. Warto również podkreślić, iż poziom przemysłowej emisji gazowych i pyłowych zanieczyszczeń powietrza w ciągu ostatnich lat sukcesywnie maleje, wskutek doskonalenia sposobów ich redukcji (elektrofiltry, odsiarczanie spalin). Na obszarach leśnych Lasy Państwowe prowadzą działania zabezpieczające przed ich degradacją. Urozmaicenie składu gatunkowego lasów (wprowadzenie większego udziału dębu, buka i jodły) oraz zwiększenie powierzchni zalesionej wpłynie na poprawę ekologicznych oraz gospodarczych (produktywność) funkcji lasu. Las stabilizuje

²⁷ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

bowiem obieg wody i skład atmosfery, zabezpiecza przed erozją gleb, a także wpływa korzystnie na warunki życia i zdrowia. Osiedla wiejskie są stopniowo wyposażane w sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków, choć inwestycje w tym zakresie są wciąż niewystarczające. Odbyna się tam również selektywna zbiórka odpadów, dzięki którym ograniczana jest ilość odpadów trafiających na składowiska.

Bioróżnorodność gminy można ocenić w skali Polski jako średnią. Dla zachowania bioróżnorodności szczególnie ważne oprócz terenów wodnych i leśnych są łąki i pastwiska. Ich powierzchnia jest jednak mała w stosunku do gruntów ornych. Łąki i pastwiska, szczególnie te podmokłe są miejscem występowania wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt. Na terenie gminy istnieją bariery i korytarze ekologiczne. Rzeki i strumienie oraz ich doliny są bardzo dobrymi korytarzami ekologicznymi, zwłaszcza dla roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi. Niestety, poza doliną rzeki Pilsy i jej dopływów, mają tu one ograniczone znaczenie, ponieważ na wielu odcinkach pozostałych dolin rzecznych wycięto lasy i zadrzewienia. Fragmentacja czyli brak połączeń między poszczególnymi płatami środowiska naturalnego jest uważana obecnie za jedno z największych zagrożeń dla przyrody.

Do największych zagrożeń dla fauny i flory występującej na terenie gminy Szczerców należą przede wszystkim:

- regulacja lub zwiększenie zanieczyszczenia cieków wodnych;
- likwidacja starych, dziuplastych i martwych drzew w lasach;
- zmiany stosunków wodnych prowadzące do osuszania terenów podmokłych;
- zalesianie oraz samorzutne zarastanie przez drzewa terenów podmokłych;
- usuwanie pojedynczych i rosnących w grupach starych drzew na terenach otwartych;
- likwidacja zbiorników wodnych;
- likwidacja śródpolnych alei;
- postępująca chemizacja rolnictwa;
- brak właściwego nadzoru nad lasami pozostającymi w rękach prywatnych.

1. 11. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.11.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2013 roku poz. 627 ze zm.) na terenie gminy Szczerców występują: obszar chronionego krajobrazu, obszar NATURA 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt (podrozdziały nr: 1.11.2. – 1.11.6.). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie szeroko pojętych powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla Nizin Środkowopolskich, Wyżyny Śląsko – Krakowskiej i Wyżyny Małopolskiej wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

Parki Krajobrazowe:

- Park Krajobrazowy „Międzyrzecza Warty i Widawki” – na północny – zachód od granic gminy;
- „Sulejowski Park Krajobrazowy” – na wschód od granic gminy;

- „Przedborski Park Krajobrazowy” – na południowy – wschód od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd” – na południe od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą” – na południe od granic gminy;
- „Załęczański Park Krajobrazowy” – na południowy – zachód od granic gminy.

Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK):

- „Nadwarciański” OChK – na północny – zachód od granic gminy;
- OChK „Środkowej Grabii” – na północ od granic gminy;
- OChK „Doliny Wolbórki” – na północny – wschód od granic gminy;
- „Piliczański” OChK – na południowy – wschód od granic gminy;
- OChK „Załęcze – Polesie” – na południowy – zachód od granic gminy;
- OChK „Dolina Proсны” – na południowy – zachód od granic gminy;
- „Brąszewicki” OChK – na zachód od granic gminy.

Zespoły Przyrodniczo – Krajobrazowe (ZPK):

- ZPK „Dolina Grabii” – na północny – zachód i północ od granic gminy;
- ZPK „Luciejów” – na północ od granic gminy;
- ZPK „Zabytkowy Park w Buczku” – na północ od granic gminy;
- ZPK „Borkowice” – na północny – wschód od granic gminy;
- ZPK „Renesansowe założenie Parkowo – Pałacowe w Działoszynie” – na południowy – zachód od granic gminy;
- „Osjakowski” ZPK – na zachód od granic gminy.

Obszary NATURA 2000 (najbliższe obszary ptasie):

- Zbiornik Jeziorsko (PLB 100002) – na północny – zachód od granic gminy;
- Dolina Pilicy (PLB 140003) – na północny – wschód od granic gminy;
- Dolina Nidy (PLB 260001) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Zbiornik Turawski (PLB 160004) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Dolina Baryczy (PLB 02001) – na zachód od granic gminy.

Obszary NATURA 2000 (najbliższe obszary siedliskowe):

- Grabia (PLH 100021) – na północ od granic gminy;
- Lubiaszów w Puszczy Pilickiej (PLH 100026) – na wschód od granic gminy;
- Dolina Środkowej Pilicy (PLH 100008) – na wschód od granic gminy;
- Wielkopole – Jodły Pod Czantorią (PLH 100031) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Łąka w Bęczkowicach (PLH 100004) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Dąbrowy w Marianku (PLH 100027) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Lasy Gorzkowickie (PLH 100020) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Lemańskie Jodły (PLH 240045) – na południe od granic gminy;
- Torfowisko przy Dolinie Kocinki (PLH 240025) – na południe od granic gminy;
- Szachownica (PLH 240004) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Stawiska (PLH 240024) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Załęczański Łuk Warty (PLH 100007) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Torfowiska nad Prosną (PLH 100037) – na zachód od granic gminy.

1.11.2. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki.

Według art. 23 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**obszar chronionego krajobrazu** obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych”.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki” utworzono na mocy Rozporządzenia nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 04 grudnia 2007 roku w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki, zmienionego Rozporządzeniem nr 37/2008 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 listopada 2008 roku i Rozporządzeniem nr 13/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 16 lipca 2009 roku oraz następującymi Uchwałami Sejmiku Województwa Łódzkiego:

- nr LIX/1631/10 z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki;
- nr LXI/1685/2010 z dnia 26 października 2010 roku w sprawie zmiany rozporządzenia Nr 59/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 4 grudnia 2007 roku w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki, zmienionego rozporządzeniami Wojewody Łódzkiego nr 37/2008 z dnia 17 listopada 2008 roku oraz nr 13/2009 z dnia 16 lipca 2009 roku;
- nr XIV/237/11 z dnia 30 sierpnia 2011 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki;
- nr XII/422/12 z dnia 27 marca 2012 roku w sprawie zmiany uchwały nr XIV/237/11 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2011 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki;
- nr XXXI/661/12 z dnia 18 grudnia 2012 roku w sprawie zmiany uchwały nr XIV/237/11 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2011 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki zmienionej uchwałą nr XII/422/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 marca 2012 roku.

OChK „Doliny Widawki” utworzono w celu ochrony doliny rzeki Widawki z wartościowymi siedliskami i zbiorowiskami roślinnymi oraz ochrony koryta rzeki Widawki stanowiącej na znacznej przestrzeni naturalny ciek wodny. Dolina Widawki pełni rolę korytarza ekologicznego łączącego dolinę Warty z doliną Pilicy. Są to tereny cenne przyrodniczo, o znacznym zalesieniu, z licznymi zbiornikami wodnymi. Łączna powierzchnia OChK „Doliny Widawki” wynosi 41390 ha. OChK „Doliny Widawki” obejmuje między innymi wschodnią oraz północną część gminy Szczerców.

1.11.3. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**sieć obszarów Natura 2000** obejmuje: 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 02 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady

92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tzw. „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2013 roku poz. 627). Do dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Opierając się na postanowieniach licznych seminariów w latach 2010 – 2012 zostało przeprowadzone opiniowanie projektowanych nowych i zmienianych istniejących obszarów Natura 2000. Wynikiem przeprowadzonej procedury opiniowania była wysłana do KE w październiku 2012 roku lista uzupełniająca sieć obszarów Natura 2000 w Polsce. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi: 845 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary "siedliskowe" – przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich jest 1 obszar położony na terenie gminy Szczerców – „Święte Ługi” (kod PLH 100036 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowany w północno – zachodniej części gminy, na północ od miejscowości Marcelów.

ŚWIĘTE ŁUGI (PLH 100036):

Obszar o powierzchni 151,23 ha położony jest w dolinie rzeki Pilsy i obejmuje dwa kilkudziesięcihektarowe zbiorniki powstałe wskutek eksploatacji torfu metodami przemysłowymi. Powierzchnia lustra wody zajmuje około 50 % obszaru. Od strony północnej i zachodniej zbiorniki otoczone są głównie borami sosnowymi, od strony południowej i wschodniej niewielkie powierzchnie zajmują płaty torfowisk wysokich, borów i lasów bagiennych. Zbiornik południowy jest płytszy, w dużej mierze porośnięty szuwarem pałkowym, trzcinowym i turzycowiskami. Święte Ługi to jedna z najcenniejszych pozostałości, niegdyś bardzo rozległych, powierzchni torfowisk Kotliny Szczercowskiej. Obecnie tylko niewielkie powierzchnie zajmują płaty wciąż aktywnych torfowisk wysokich. Po uruchomieniu odkrywkowych kopani węgla brunatnego na złożu „Bełchatów” na skutek silnego drenażu obszary torfowisk w bardzo szybkim tempie zanikły. Rozległa powierzchnia otwartego lustra wody oraz bogata roślinność

przybrzeżna jest cenną ostoją zwierząt, zwłaszcza ptaków wodno – błotnego. Suchsze torfowiska porastają rośliny wysokotorfowiskowe – żurawina, rosiczka, modrzewnica. Miejsca płytsze porastają kępy turzycy sztywnej. Na terenie uroczyska występują rośliny rzadkie i chronione. Przykładem może być: owadożerna rosiczka długolistna, paproć długosz królewski, widłak torfowy, grzebień północny, przygielka biała oraz ponikło sutkowe, turzyca pchła i turzyca zaostrożona. Występuje tu silna populacja między innymi kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej. Bardzo cenną dla regionu jest również obecność kolonii lęgowej mewy śmieszki. W rejonie uroczyska gnieździ się orlik krzykliwy. Generalnie ptactwo reprezentowane jest przede wszystkim przez: dziką kaczkę, cietrzewie i bekasy. Na Świętych Ługach można zaobserwować także: czaple siwe, rybitwy, wodne kruki, bociana czarnego, żurawie i błotniaki stawowe. Święte Ługi są więc swoistym reliktem przyrodniczym regionu, doskonałym obiektem badań naukowych jak i poligonem dydaktycznym. Do głównych zagrożeń dla obszaru należą:

- obniżenie wód gruntowych spowodowane oddziaływaniem leja depresyjnego związanego z odkrywkowymi kopalniami węgla brunatnego;
- naturalne obniżenie się poziomu wód gruntowych;
- nadmierna penetracja;
- sztuczne zarybianie.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe);
- 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji;
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi – Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi – Pinetum*, *Pino*).

Bezkęgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1042 Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*.

Płazy i Gady wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*;
- 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*.

Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

- A021 Bąk zwyczajny *Botaurus stellaris*;
- A030 Bocian czarny *Ciconia nigra*;
- A075 Bielik zwyczajny *Haliaeetus albicilla*;
- A081 Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*;
- A127 Żuraw zwyczajny *Grus grus*;
- A197 Rybitwa czarna *Chlidonias niger*;
- A229 Zimorodek zwyczajny *Alcedo atthis*;
- A236 Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*;
- A246 Lerka *Lullula arborea*;
- A338 Gąsiorek *Lanius collurio*;
- A379 Ortolan *Emberiza hortulana*.

Ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1337 Bóbr europejski *Castor fiber*;
- 1355 Wydra *Lutra lutra*.

Inne ważne gatunki roślin:

- Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*;
- Widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata*;
- Grzybień północny *Nymphaea candida*.

Inne ważne gatunki płazów:

- Ropucha szara *Bufo bufo*;
- Rzekotka drzewna *Hyla arborea*;
- Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*;
- Żaba moczarowa *Rana arvalis*;
- Żaba wodna *Rana esculenta*;
- Żaba jeziorkowa *Rana lessonae*;
- Żaba trawna *Rana temporaria*;
- Traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*.

Inne ważne gatunki gadów:

- Padalec zwyczajny *Anguis fragilis*;
- Jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*;
- Zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*;
- Żmija zygzakowata *Vipera berus*.

Inne ważne gatunki ptaków:

- Gęś zbożowa *Anser fabalis*;
- Gęś gęgawa *Anser anser*;
- Mewa śmieszka *Larus ridibundus*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy iglaste – 18 %;
- Lasy liściaste – 11 %;
- Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie) – 1 %;
- Wody śródlądowe – 70 %.

1.11.4. Użytki ekologiczne.

Na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**użytkami ekologicznymi** są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

W północnej części gminy Szczerców zlokalizowanych jest 35 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 153,88 ha. Tworzy je zespół torfowisk, w tym torfowisk z oczkiem wodnym oraz bagien śródleśnych. Utworzone zostały na mocy Rozporządzenia nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne.

TABELA 39: Gmina Szczerców – wykaz użytków ekologicznych.

Miejscowość	Nr działki	Przedmiot ochrony	Powierzchnia w ha
Dubie	217	zbiornik wodny	1,85
Dubie	243	bagno śródleśne	0,88
Dubie	244	bagno śródleśne	0,13
Dubie	244	bagno śródleśne	0,27
Firlej	66	torfowisko	0,20
Firlej	107/1	torfowisko	0,33
Firlej	108/1	torfowisko	0,33
Lubiec	75	bagno śródleśne i zbiornik wodny	5,28
Lubiec	78	bagno śródleśne	5,22
Lubiec	80	bagno śródleśne	4,17
Lubiec	80	bagno śródleśne	10,34
Lubiec	80	bagno śródleśne	54,78
Lubiec	80	bagno śródleśne	8,63
Lubiec	326	bagno śródleśne	52,14
Lubiec	326	bagno śródleśne	0,61
Lubiec	326	bagno śródleśne	2,28
Lubiec	326	bagno śródleśne	0,96
Lubiec	1543/4	bagno śródleśne	0,03
Lubiec	1544	bagno śródleśne	0,22
Lubiec	1547	bagno śródleśne	0,09
Lubiec	1553	bagno śródleśne	0,08
Lubiec	1557	bagno śródleśne	0,23
Lubiec	1565 i 1566	bagno śródleśne	0,22
Marcelów	3	torfowisko	0,37
Marcelów	17	torfowisko z oczkiem wodnym	0,26
Marcelów	20	torfowisko z oczkiem wodnym	0,29
Marcelów	101	torfowisko z oczkiem wodnym	0,52
Rudzisko	256	bagno śródleśne	0,72
Rudzisko	256	bagno śródleśne	0,37
Rudzisko	256	bagno śródleśne	0,61
Rudzisko	257	bagno śródleśne	0,20
Szczerców	1838	bagno śródleśne	0,11
Załuże	493	bagno śródleśne	0,25
Załuże	851	bagno śródleśne	0,76
Zbyszek	636	bagno śródleśne	0,15

Źródło: Rozporządzenie nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne.

1.11.5. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Szczerców zlokalizowane są 2 zespoły pomników przyrody:

- 2 dęby szypułkowe o obwodzie pni 480 i 507 cm oraz wysokości 16 m, położone w oddziale 84 Leśnictwa Podlesie, Nadleśnictwa Bełchatów, przy drodze powiatowej nr 1909E, odcinek Lubiec – Parzno (przysiółek Edwardów) – objęte ochroną na mocy Rozporządzenia nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 04 listopada 1996 roku (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, poz. 75) w sprawie uznania za pomniki przyrody;
- aleja składająca się z 400 brzoź brodawkowatych i 3 brzoź czarnych położonych w miejscowości Zagadki przy drodze wojewódzkiej nr 483, odcinek Szczerców – Lubiec (km: 28+880 – 29+630) – objęta ochroną na mocy Rozporządzenia nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 04 listopada 1996 roku (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 21, poz. 75) w sprawie uznania za pomniki przyrody, zmienionego następującymi Rozporządzeniami Wojewody Łódzkiego w sprawie zniesienia ochrony pomników przyrody: nr 3/2004 z dnia 26 marca 2004 roku, nr 25/2006 z dnia 03 lipca 2006 roku i nr 8/2007 z dnia 11 kwietnia 2007 roku oraz zmieniona następującymi uchwałami Rady Gminy Szczerców w sprawie zmniejszenia liczby drzew wchodzących w skład alei – pomnika przyrody w granicach administracyjnych Gminy Szczerców: nr XXXII/276/13 z dnia 27 czerwca 2013 roku i nr XXXII/295/13 z dnia 08 sierpnia 2013. Pierwotnie aleja objęta ochroną w 1996 roku składała się z 507 brzoź brodawkowatych i 3 brzoź czarnych.

1.11.6. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**ochrona gatunkowa** ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Gmina Szczerców nie posiada opracowanej inwentaryzacji przyrodniczej, która formalnie udokumentowałaby występowanie grzybów, roślin i zwierząt chronionych na obszarze całej gminy. Dokładnie zbadany został jedynie obszar NATURA 2000 „Święte Ługi” oraz użytki ekologiczne przy opisie których podano wykaz roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową (*podrozdziały nr: 1.8., 1.9. oraz 1.11.3*).

1.11.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg

porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**EECONET**).

Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECONET – PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **EECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrow. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) przez teren gminy Szczerców nie przebiegają korytarze ekologiczne oraz nie występują obszary węzłowe zarówno o znaczeniu krajowym jak i międzynarodowym. Można jednak stwierdzić, że przepływająca przez gminę rzeka Widawka wraz ze swoimi dopływami oraz rozległe tereny leśne w północnej części gminy pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Szczerców jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z innymi obszarami węzłowymi oraz korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w rejonie Nizin Środkowopolskich i Wyżyny Śląsko – Krakowskiej:

Krajowe obszary węzłowe:

- 15K – Wyżyny Wieluńskiej.

Krajowe korytarze ekologiczne:

- 38k – Sieradzki Warty;
- 52k – Częstochowski Warty.

W związku z powyższym należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej.

Według systemu CORINE/NATURA 2000 (Dyduch – Falniowska i inni, 1999) na terenie gminy Szczerców znajduje się ostoja przyrody o znaczeniu europejskim „Magdalenów”.

TABELA 40: Gmina Szczerców – wykaz ostoi przyrody o znaczeniu europejskim według systemu CORINE/NATURA 2000.

Nazwa ostoi	Powierzchnia (ha)	Typ	Motyw wyboru
Magdalenów	10	L	FI
<u>Typ:</u> L – lasy. <u>Motyw wyboru:</u> FI – flora.			

Źródło: *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000*, arkusz Żelów nr 699 (Walczyk, 2004).

1.11.8. Założenie parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Szczerców w miejscowości Lubiec zlokalizowane jest bardzo cenne założenie parkowe (dworskie) z XIX wieku z wyróżniającym się drzewostanem. Granice parku obejmują obszar działki ewidencyjnej nr 11 o powierzchni 1,67 ha. Park figuruje w gminnej ewidencji zabytków oraz w wojewódzkim rejestrze zabytków. Obiekt wymaga rewaloryzacji.

1.11.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzonej i zadrzewienia;
- gleby klasy III;
- udokumentowane złoża kopalin;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

W 2014 roku na terenie gminy Szczerców lasy i grunty leśne zajmowały powierzchnię 3640,24 ha²⁸ i stanowiły 28,23 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci większych, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w całej północnej części gminy. Mniejsze, izolowane, aczkolwiek zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są w pozostałych rejonach gminy, przede wszystkim wzdłuż jej zachodniej i wschodniej granicy. Przeważają siedliska borowe, stanowiące około 78 % ogólnej powierzchni lasów. W strukturze gatunkowej drzewostanów zdecydowanie dominuje sosna, stanowiąca blisko 93 % ogólnej powierzchni lasów.

Zieleń urządzonej:

Zieleń urządzonej na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie zieleni przyzagrodowej. Ważnym dziedzictwem kulturowym są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni

²⁸ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2015.

pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych we wszystkich większych miejscowościach gminy. Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział 4) z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2013 roku poz. 627). Zadrzewienia i zakrzewienia obejmują łącznie 14,36 ha²⁹ co stanowi 0,11 % ogólnej powierzchni gminy.

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o bardzo przeciętnych walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasa III) obejmują łącznie 190,57 ha³⁰ i stanowią 3,63 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (1,44 % ogólnej powierzchni gminy) oraz 0,17 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (0,03 % ogólnej powierzchni gminy). W związku z powyższym tylko nieznaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków zielonych podlega ochronie, a rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich nie wymaga głębokiej ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona złóż:

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze z dnia 09 czerwca 2011 roku (Dz. U. nr 163, poz. 981), w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy udokumentowane są aktualnie 4 złoża kopaliny. Są to złoża kruszywa naturalnego („Szczerców”, „Szczerców I”), piasków kwarcowych („Lubiec”) i węgla brunatnego („Bełchatów”). Wyznaczono tu następujące obszary i tereny górnicze: „Pole Szczerców I” (obszar górniczy), „Pole Szczerców” (teren górniczy) i „Pole Bełchatów” (teren górniczy).

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz. U. z 2015 roku, poz. 469) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Na obszarze gminy wody powierzchniowe (wody płynące, stojące, w tym użytki ekologiczne na wodach stojących i rowy) zajmują łącznie powierzchnię 403,3485 ha³¹, co stanowi 3,13 % ogólnej powierzchni gminy. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) zachodnia część gminy Szczerców znajduje się w granicach górnojurajskiego GZWP nr 326 „Zbiornik Częstochowa Wschód”. Zbiornik posiada dokumentację hydrogeologiczną. Największe udokumentowane i eksploatowane ujęcie wód podziemnych występuje w miejscowości Chabielice. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* przyjęty Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku), określający

²⁹ Według ewidencji gruntów, 2013.

³⁰ Według ewidencji gruntów, 2013.

³¹ Według ewidencji gruntów, 2013.

zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu JCWPd nr 96 oraz JCWP nr: PLRW6000191825, PLRW60001918299, PLRW60002318269, PLRW60001718232, PLRW60002318236, PLRW600016182499, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Szczerców.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1.11.10. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Szczerców składa się z Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Widawki”, obszaru NATURA 2000 „Święte Ługi”, 35 użytków ekologicznych oraz 2 zespołów pomników przyrody. Są to najwartościowsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym tereny gminy, które wyróżniają się walorami w skali lokalnej i regionalnej. System ten jest wystarczający z punktu widzenia zabezpieczenia najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy i nie postuluje się utworzenia dodatkowych form ochrony przyrody w myśl art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1. 12. Warunki podłoża budowlanego.

Ocenę warunków podłoża budowlanego na terenie gminy Szczerców opracowano na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Żelów nr 699 (Kochanowska, 2004) i Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004). Warunki te określono z pominięciem: obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, występowania złóż kopalin i wyrobisk górniczych, terenów leśnych, gleb chronionych I – III klasy bonitacyjnej, łąk na glebach pochodzenia organicznego, terenów zieleni urządzonej oraz rejonów zwartej zabudowy. W tak określonych granicach wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Za obszary o warunkach korzystnych dla budownictwa uznano rejony występowania następujących osadów: grunty spoiste (zwarte, półzwarte i twaroplastyczne) oraz grunty sypkie, średniozagęszczone, na których nie występują zjawiska geodynamiczne. Obszary o korzystnych warunkach podłoża budowlanego obejmują głównie te rejony gdzie w podłożu zalegają spoiste utwory morenowe zlodowaceń środkowopolskich o konsystencji półzwartej i zwartej oraz grunty sypkie, gdzie wody gruntowe zalegają na głębokości poniżej 2 m. Obszary o korzystnych warunkach dla budownictwa koncentrują się przede wszystkim w rejonie Szczercowa i okolicznych wsi, zwłaszcza położonych najbliżej od wschodnich, północnych i zachodnich granic tej miejscowości. Związane są głównie z równinami wodnolodowcowymi, a także z wysoczyznami morenowymi, gdzie występują utwory piaszczysto – żwirowe oraz małoskonsolidowane gliny wytopiskowe, morenowe i zwałowe zlodowacenia Warty, a także osady ekstraglacialne (piaski) zlodowaceń północnopolskich. Zwierciadło wód gruntowych występuje na różnych głębokościach, w zależności od ukształtowania terenu, rodzaju utworów budujących podłoże i położenia w stosunku do leja depresji, wywołanego odwodnieniem okolicznych kopalni węgla brunatnego. Przeważnie zalega ono na głębokości od 2 do kilkunastu metrów, a w obrębie leja depresji na głębokości kilkudziesięciu metrów poniżej powierzchni terenu.

Za obszary o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo uznano rejony, na których występują: grunty słabonośne (organiczne), zwietrzeliny gliniaste, grunty sypkie (luźne), w których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m, tereny występowania wód agresywnych, tereny zalewane w czasie powodzi, podmokłości i zabagnienia. Obszary takie znajdują się na terasach zalewowych w dolinach Widawki, Krasówki i Pilski, a także na płaskich terenach w pobliżu tych dolin. Charakteryzują się one podłożem zbudowanym z holoceńskich osadów rzecznych, słabonośnych namulów i innych osadów organicznych (np.: torfów) z płytko występującym zwierciadłem wód gruntowych (do 2 m p.p.t.). Niekorzystne dla budownictwa są także rejony występowania wydm. Jako utrudnienie dla budownictwa należy też traktować przemieszczanie gruntów powstałe w toku robót górniczych. Grunty przemieszczane należy traktować jako antropogeniczne i w przypadku projektowania obiektów budowlanych poddać badaniom geologiczno – inżynierskim i odpowiednio zalecanym zabiegom geotechnicznym. Od 1975 roku prowadzone są badania wielkości osiadania terenu wokół odkrywki „Bełchatów”, które spowodowane jest odwadnianiem kopalni. Zjawiska takie występują również w rejonie odkrywki „Szczerców”. W odległości 200 – 300 m od wyrobiska obserwuje się osiadanie rzędu 10 – 20 cm. Na przedpolu robót odkrywkowych obniżenia mogą dochodzić do 80 cm. Eksploatacja górnicza odkrywki „Szczerców” wywołuje różnorodne skutki, które są nie obojętne dla warunków budowlanych. Oprócz osiadań wywołanych odwodnieniem w strefie istniejącego i prognozowanego leja depresji, należy liczyć się także z aktywnością sejsmiczną. Jest ona monitorowana przez służby kopalniane. W przypadku większych obiektów niezbędne jest uwzględnienie tego elementu w projektowaniu. Stąd wynika wymóg sporządzenia dokumentacji geologiczno – inżynierskiej w terenach objętych geodynamicznymi wpływami kopalni. Orientacyjną granicą obszarów o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo ze względu na działalność górniczą jest zasięg terenu górniczego „Pole Szczerców”.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.

2. 1. Rys historyczny Szczercowa³².

Szczerców rozwinął się na skrzyżowaniu ważnych traktów komunikacyjnych prowadzących na zachód do Wrocławia przez Wieluń, na północny – zachód do Wielkopolski przez Sieradz, na północ w stronę Łasku, na wschód do Piotrkowa i na południowy – wschód do Małopolski przez Radomsko oraz na Ruś przez Przedbórz. Początki miejscowości kryją się przypuszczalnie na terenie Szczercowskiej Wsi, leżącej kilka kilometrów na północ od Szczercowa, określonej w dokumencie fundacyjnym kościoła parafialnego z 1367 roku jako „antiqua villa Sczyerczow, a zwanej jeszcze w XVI wieku „Stari Sczircow”. Świadczyć o tym może także cmentarzysko wczesnośredniowieczne na polach tej wsi. Założeniem osady w tym miejscu była prawdopodobnie karczma na trakcie z Kielc do Sieradza, a także kuźnica założona lasach królewskich u ujścia Pilsi do Widawki. To w ich sąsiedztwie, prawdopodobnie w czasach Kazimierza Wielkiego, na karczunku leśnym (a więc na tak zwanym surowym korzeniu) lokowano miasteczko Szczerców i do niego właśnie przeniesiono wkrótce siedzibę parafii rzymsko – katolickiej. Po utworzeniu w XIII wieku parafii w pobliskim Restarzewie przyłączono tam osadę.

Nazwa Szczercowa (wówczas wsi, a więc „Starego” Szczercowa) pojawia się w źródłach pisanych w 1 połowie XIV wieku. Zgodę na erekcję tutejszej parafii wydał arcybiskup Jarosław Bogoria Skotnicki. Pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1332 roku. Wiadomo również, że wcześniej wioska Szczerców należała do parafii w Widawie, a następnie do utworzonej w XIII stuleciu parafii w Restarzewie. Nowy kościół, z fundacji Kazimierza Wielkiego, postawiono w 1367 roku już na terenie obecnego Szczercowa, który był lokowany jako miasto jeszcze przed 1364 rokiem. Dokument lokacyjny miasta Szczercowa wydany prawdopodobnie przez Kazimierza Wielkiego nie zachował się do naszych czasów, ale znana jest treść aktu uposażenia parafii. Monarcha nadał w nim tutejszemu kościołowi dziesięcinę z miasta i okolicznych wiosek, z placów miejskich ksiądz otrzymywać miał opłatę w wysokości jednego grosza, a kościelny pół grosza. Pleban szczercowski mógł też założyć w mieście jedną lub dwie jatki rzeźnicze oraz stawiać jazy na Widawce w celu połowu ryb. Jako uposażenie otrzymał również trzy łany ziemi uprawnej i cztery łąki, a ponadto prawo do pobierania ceł na obu traktach: krakowskim i wrocławskim – od każdego bydłącia pędzonego przez miasto po dwa denary, a od wozu ładownego pół grosza.

Prawa miejskie Szczercowa, który pozostawał miastem królewskim aż do 1793 roku, były wielokrotnie odnawiane i rozszerzane przez królów polskich: Zygmunta Augusta (w 1548 i 1564 roku), Stefana Batorego (1578 rok), Władysława IV (1633 rok), Jana Kazimierza (1661 rok), Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1670 rok), Jana III Sobieskiego (1680 rok), Augusta III (1754 rok) i Stanisława Augusta Poniatowskiego (1765 rok). Mimo poparcia kolejnych polskich królów, którzy potwierdzali dawne przywileje i nadawali nowe, od czasów Zygmunta I Starego po rozbiory Polski, Szczerców nie rozwinął się w poważniejszy ośrodek miejski. Przykładowo na wojnę z krzyżakami w 1459 roku Szczerców mógł wystawić tylko 2 zbrojnych, a w 1563 roku podatek od rzemiosła płaciło tylko 7 mieszkańców. W 1564 roku miasto płaciło daninę w postaci 91 korców owsa, 6 beczek piwa oraz dwóch florenów. Oprócz tego mieszczaństwo miało obowiązek „blanków oprawować w Sieradzu koło zamku, tych przęsł, które mają wymierzone i z basztami”. W XVI wieku założono szkołę, która przetrwała do XVIII wieku. Sławą w okolicy cieszyły się jarmarki szczercowskie odbywające się 12 razy do roku. Miasteczko było wielokrotnie niszczone między innymi w czasie wojen szwedzkich. W 1662 roku powstało szczercowskie starostwo niegrodowe. Utworzono je poprzez wydzielenie ze starostwa piotrkowskiego miasta Szczerców oraz wsi Stary Szczerców z folwarkiem i Chrząstawa z wójtostwem. W 1737 roku kanonik chełmski i rektor Akademii Zamojskiej ks. Aleksander Pilszecki, pochodzący ze Szczercowa, założył przy tutejszej świątyni bractwo różańcowe.

³² Na podstawie www.szczercow.pl, 2015.

Dokładniejsze dane o Szczercowie pochodzą dopiero z końca XVIII wieku. W 1790 roku były tu 124 domy. W czasach Księstwa Warszawskiego miasteczko liczyło 800 mieszkańców, w 1820 roku 159 domów i 1064 mieszkańców (w tym 149 Żydów), a 1860 roku już 1748 mieszkańców. W latach 60–tych XIX wieku władze powiatu wydały o Szczercowie następującą opinię: „*miasteczko, którego mieszkańcy zatrudniają się często rolnictwem, i to w sposób niepostępowy, i są dalecy od przemysłowego zarobkowania, nie zapowiada rychłego wzrostu*”. Na domiar złego Szczerców, podobnie jak szereg innych miasteczek ziemi łódzkiej, wskutek represji carskich po powstaniu styczniowym utracił w 1869 roku prawa miejskie i został włączony do gminy Dzbanki. W 1880 roku kolejny pożar strawił 84 budynki mieszkalne i gospodarcze, czyli około 1/3 zabudowy. 10 lat później (zgodnie z hasłem w Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego) miasto posiadało „kościół murowany, szkołę początkową, stację pocztową, aptekę, lekarza”. W 1900 roku w Szczercowie było 365 domów, a miejscowość liczyła 4700 mieszkańców. W 1905 roku z inicjatywy miejscowego aptekarza Dyamentowskiego powstała w Szczercowie Ochotnicza Straż Pożarna, a w czasie I wojny światowej, (od października 1915 roku) konspiracyjna jednostka Polskiej Organizacji Wojskowej (OW), która w 1918 roku wzięła udział w rozbrajaniu Niemców i organizowaniu nowej polskiej administracji. Mieszkańcy Szczercowa, w liczbie 100 – 150 ochotników, brali też udział w wojnie polsko – bolszewickiej (1919 – 1921).

W czasach II Rzeczypospolitej Szczerców nieco odżył; w latach 20–tych XX wieku przeniesiono tu siedzibę gminy, rozwijało się rzemiosło i handel. Działała poczta, posterunek policji, apteka, probostwo parafii rzymskokatolickiej, a także rezydował lekarz. Raz w tygodniu w czwartek odbywał się targ, a raz w roku odpust w dniu 8 września (data utworzenia parafii). Niestety podczas kolejnego wielkiego pożaru (w 1935 roku) spłonęła połowa domów i większość stodół w miasteczku. W 1939 roku było tu 5870 mieszkańców, w tym ponad 3000 Żydów. W Szczercowie zawsze dominowało rzemiosło i handel. Rolnictwo rozwijało się tylko na skalę możliwości nieurodzajnej (piaszczystej) ziemi. Wśród rzemieślników dominowali rzeźnicy, olejnicy i szewcy. Społeczność żydowska, wrośnięta w szczercowski pejzaż od wieków, składała się w przeważającej mierze z biedoty zajmującej się drobnym handlem i rzemiosłem. Była tu synagoga (zniszczona w 1939 roku), szkoła żydowska, na jej pierwszym piętrze bank żydowski, a na obrzeżach dawnego miasteczka, w pobliżu wsi Brzeziny, cmentarz żydowski, którego skromne pozostałości w postaci porozbijanych macew zachowały się do dziś.

Wojska niemieckie wkroczyły do Szczercowa 4 września 1939 roku. Większość zabudowań uległa wtedy zniszczeniu, przetrwało jedynie kilka domów, z kościoła ocalały tylko ściany boczne. W czasie okupacji Szczerców znalazł się na terenie „Kraju Warty”. Część mieszkańców wysiedlono do Generalnej Guberni, część wywieziono do obozów koncentracyjnych i na przymusowe roboty do Niemiec. Okupacja niemiecka z czasów II wojny światowej przesądziła o losie szczercowskich Żydów. Zginęli w obozie zagłady w Chełmie nad Nerem. Obecnie śladów kultury tej społeczności w pejzażu Szczercowa praktycznie już nie ma. Zachował się jedynie budynek szkoły żydowskiej, stojący dawniej po przeciwległej stronie synagogi. Już pod koniec listopada 1939 roku powstał w Szczercowie załazek konspiracyjnej Służby Zwycięstwu Polski, włączonej w 1940 roku w strukturę Związku Walki Zbrojnej, przemianowanego w 1942 roku na Armię Krajową. Z AK współdziałały tu również Bataliony Chłopskie. Wojska radzieckie wkroczyły do Szczercowa w dniu 19 stycznia 1945 roku.

Po zakończeniu wojny zaczęto na nowo organizować polską administrację, życie społeczne i gospodarcze. Na przełomie lat 50–tych i 60–tych XX wieku pojawiły się pierwsze objawy ożywienia gospodarczego. Powstała nowoczesna mleczarnia i spółdzielnia szewska. Wzniesiono nowy gmach szkoły podstawowej, powstało liceum ogólnokształcące i szkoła przysposobienia rolniczego. Współczesny Szczerców jest niewielkim ośrodkiem przemysłowo – usługowym.

2. 2. Osadnictwo.

Pierwsze źródła pisane, donoszące o istnieniu osad w obecnych granicach gminy, pochodzą z końca XIII oraz z XIV i XV wieku. Pierwotne osadnictwo w poszczególnych miejscowościach dzisiejszej gminy należało do zwartych. Spowodowały to głównie korzystne uwarunkowania gruntowe. Większość wsi zlokalizowana jest przy głównych drogach. Były to najczęściej powstałe już w średniowieczu popularne ulicówki lub rzędówki, które późniejszy rozwój osadnictwa przekształcił w bardziej skomplikowane układy przestrzenne (np.: wielodrożnica, ulicówka z folwarkiem, itp.). Układ czytelnej ulicówki, wywodzącej się pierwotnie z rzędówki, do dnia dzisiejszego reprezentują np.: Borowa, Dubie, Janówka, Kuźnica Lubiecka, Kościuszki (pod lasem i przy szosie), Lubiec, Magdalenów, Marcelów, Osiny, Podklucze, Polowa, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi, Szczercowska Wieś, Tatar, Trakt Puszczański czy Załuże. Najczytelniejszą formę rzędówki do dnia dzisiejszego zachowały wsie: Borowa, Dubie, Marcelów, Polowa, Szczercowska Wieś oraz fragmentarycznie: Janówka, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Tatar. W późniejszym okresie powstały kolonie (obecne: Chabielice – Kolonia, Osiny – Kolonia, Kolonia Szczercowska), a także kilkanaście przysiółków, wsiółków oraz folwarków. W kilku wsiach znajdowały się zespoły dworskie z parkami i folwarkami. Praktycznie wszystkie, poza zespołem dworskim we wsi Lubiec, uległy całkowitej degradacji.

Na terenie gminy Szczerców do dziś wiele osad zachowało w planie wcześniejsze, genetyczne układy przestrzenne oparte na regularnej, rytmicznej, historycznie ukształtowanej zabudowie, tworzącej wraz z dominantami (kościół, dzwonnice, dwory) charakterystyczne sylwety. Historyczne miasto Szczerców z prostokątnym rynkiem i kościołem na jego zamknięciu pochodzi z czasów średniowiecza. Nałożono je na przedlokacyjny układ owalnicowy, którego reliktów są do dziś czytelne w planie miasta. Plan owalnicowy powstawał w wyniku rozszerzenia się jednej drogi w plac targowy. Sylweta średniowiecznego miasta jest zwarta z wewnętrzną dominantą kościoła. Do czasu zaborów zabudowa miasta, w tym również kościół, wskutek skromnych dochodów mieszkańców pozostawały drewniane, przez co były regularnie niszczone przez pożary, a ulice były pozbawione bruku. Dopiero z 1860 roku pochodzi wzmianka o czterech domach murowanych. W 1781 roku Komisja Dobrego Porządku województwa sieradzkiego przedłożyła plan aktywizacji miasteczka, w tym między innymi budowy manufaktury tkackiej. Plan ten jednak nigdy nie został zrealizowany. Późniejszy rozwój Szczercowa spowodował, że jego obecny układ (poza obecnym centrum) jest znacznie przekształcony, o rozbudowanej i rozpraszającej się sylwecie i zagubionym akcentowaniu. Zabudowa zabytkowa zachowała się w niewielkim stopniu i na ogół jest w złym stanie technicznym. Od kilku ostatnich dziesięcioleci Szczerców nabiera cech miejskich. Potwierdzeniem tego, poza potencjałem demograficznym, są ściśle zabudowane domami nowe ulice.

Zabudowa większości pozostałych miejscowości ma charakter zagrodowy skupiony przy szlakach komunikacyjnych przecinających daną wieś. Dominują budynki murowane o modernistycznej architekturze wykonane metodami współczesnej techniki budowlanej. Typowa zabudowa zagród składa się tu przeważnie z domu mieszkalnego jedno- lub dwukondygnacyjnego o dachu płaskim (pozostałość po architekturze z lat 60-tych i 70-tych XX wieku) lub coraz częściej dwuspadowym, ustawionego frontem do drogi oraz budynków gospodarczych ustawionych szczytem lub frontem do drogi, również o typowej dwuspadowej konstrukcji dachu. Regułą jest murowana konstrukcja budynków. Wykończenie elewacji budynków, rodzaj pokrycia dachowego, typ i konstrukcja płotu, elementy małej architektury, itp., są bardzo zróżnicowane i odpowiadają indywidualnym gustom właścicieli. Na terenie większości wsi można jeszcze spotkać stare drewniane budynki, stanowiące świadectwo dawnej zabudowy miejscowości. Ich stan techniczny jest zły. Obserwuje się proces likwidacji tych obiektów i zabudowę działek nowymi budynkami. Niekorzystne, np.: z punktu widzenia kosztów rozbudowy infrastruktury technicznej, jest postępujące rozproszenie zabudowy, mające swoją genezę już kilkaset lat wstecz. Wybitnym

tego przykładem jest obecny układ przestrzenny kilku miejscowości położonych najbliżej Szczercowa (Brzezie, Grudna, Niwy). O ile dalszy rozwój tych miejscowości (zapełnianie kolejnych, wolnych parceli przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową) zrekompensuje nakłady poniesione na rozbudowę infrastruktury technicznej (drogi, wodociąg, kanalizacja) o tyle powstaną de facto osiedla mieszkaniowe bez żadnego związku z historycznie ukształtowanymi układami przestrzennymi. W rejonach większych kompleksów leśnych i jednocześnie na terenie dotychczas najmniejszych jednostek osadniczych (np.: wsie Firlej, Lubośnia, Zbyszek) rozwija się zabudowa letniskowa oraz jednorodzinna rezydencjonalna (tak zwane „drugie domy”). Zabudowa rezydencjonalna rozwija się także w rejonach większych wsi, zwłaszcza tych charakteryzujących się wysokimi walorami krajobrazowymi, w tym przypadku sąsiedztwem obszarów leśnych.

2. 3. Zabytki.

Obszar gminy Szczerców nie jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych, jednakże zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to przede wszystkim: kościoły, kaplice, zespoły dworskie z parkami, budynki gospodarcze i założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Większość miejscowości na terenie gminy Szczerców charakteryzuje się do dnia dzisiejszego cennymi historycznymi układami ruralistycznymi. Zachowane zabytki architektury legitymują się zarówno starszymi (XVII – XVIII wiek) jak i nowymi (począwszy od XIX wieku) metrykami.

Do najcenniejszych zabytkowych obiektów budowlanych w gminie należy przede wszystkim drewniana **kaplica cmentarna p.w. św. Barbary** z 1 połowy XVIII wieku. Obiekt sakralny zlokalizowany jest na cmentarzu parafialnym w Szczercowie. Kościółek wzniesiono prawdopodobnie w XVII wieku jako kościół parafialny we wsi Osińska Puszcza. Po pożarze kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w 1860 roku mieszkańcy Szczercowa zakupili drewniany kościół z Osińskiej Puszczy (kiedy elekcja tamtejszej parafii wygasła) i ustawili go w mieście. Po ukończeniu budowy obecnego murowanego kościoła (lata 1870 – 1872) przeniesiono drewniany na cmentarz grzebalny, gdzie funkcjonuje do dziś jako kaplica p.w. św. Barbary. Kościółek orientowany jest na konstrukcję zrębową na murowanej z cegły podwalinie. Ściany nawy w kształcie kwadratu wzmocnione są lisciami. Węższe prostokątne prezbiterium zamknięte jest trójbocznie. Od zachodu kwadratowa kruchta. Dach dwuspadowy nad prezbiterium od wschodu zamknięty trójpołaciowo. Na kalenicy dachu od wschodu umieszczona jest czworoboczna sygnaturka kryta daszkiem czterosпадowym z krzyżem na kuli. Prostokątny otwór od kruchty zamknięty jest łukiem dwuspadowym z rytą inskrypcją powyżej: „*REPARAVIT HANG ECCLESIAN JACOB AD 1741*” (w tym roku odbyła się pierwsza renowacja kościoła). Drzwi są jednoskrzydłowe o konstrukcji deskowo – listwowej, a podłoga jest z desek. Na ścianach nawy znajdują się malowane płyciny prostokątne zamknięte spłaszczonymi łukami. Pomiędzy łukami pilastry korynckie. Marmoryzacja Fryz z jajownika i palmet powyżej. W prezbiterium gwiazdy na szarym tle. Na parapecie arkadowanie. Na odwrocie ołtarza głównego znajduje się inskrypcja: „*Kaplica ta odrestaurowana i malowana staraniem i nakładem Mateusza Topolskiego, Antoniego Gadomskiego w 1880/1881 roku*”.

Bardzo cenny jest również ceglany **dwór klasycystyczny wraz z parkiem podworskim** z lat 30–tych XIX wieku. Dwór zlokalizowany jest na sztucznej wyspie otoczonej fosą w miejscowości Lubiec. Budynek jest parterowy, murowany z cegły, na zaprawie wapiennej, tynkowany, podpiwniczony, kryty blachą, stropy są drewniane, a klatka schodowa murowana. Od południa znajduje się prostokątny taras, a od północy facjatka wsparta na czterech kolumnach. W północnej części sieni jest klatka schodowa wydzielona przez trzy półkoliste, zamurowane arkady. Wnętrze bez specjalnego wystroju. Dworek wybudował Marceł Sulimierski w 1835 roku.

Pierwotnie na parterze znajdowała się sień z kominkiem i salony, schody o drewnianych stopniach prowadziły na piętro, gdzie jedno z pomieszczeń służyło jako kaplica. Dwór ogrzewany był piecami. W 1911 roku posiadłość przeszła w ręce rodziny Arkuszewskich. W czasie II wojny światowej we dworze urzędowali Niemcy. W 1946 roku dwór przejęty został przez skarb państwa i przeznaczony na mieszkania dla byłej służby folwarcznej. Na początku lat 70-tych XX wieku otrzymał go Wydział Oświaty w Bełchatowie. Przeprowadzono kapitalny remont i przekazano go lokalnej Szkole Podstawowej, która znajduje się tu do dnia dzisiejszego.

Wysoką wartość przedstawiają także: murowana **kaplica p.w. św. Trójcy** z 2 połowy XVII wieku zlokalizowana w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Szczercowie, drewniana **figurka św. Floriana** z połowy XVIII wieku zlokalizowana w Szczercowie na Placu św. Floriana, ceglana **kapliczka murowana** z 2 połowy XVIII wieku zlokalizowana w Szczercowie przy ul. Cmentarnej oraz drewniana **kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena** z połowy XVIII wieku zlokalizowana w Szczercowie przy ul. Kącik. Św. Jan Nepomucen przedstawiany jest tu jako kapłan z krzyżem, ubrany w komżę i stulę.

Osobliwością regionu jest także zespół zabytkowych **młynów wodnych** z końca XIX i początku XX wieku zlokalizowanych we wsiach: Lubiec, Rudzisko, Szczercowska Wieś i Zbyszek (na rzece Pilski), Lubośnia (na rzece Widawce) oraz Chabielice (na rzece Krasówce).

Na terenie gminy znajdują się także **miejsca pamięci narodowej** jak choćby obelisk z 2012 roku, zlokalizowany na zachód od Magdalenowa, poświęcony żołnierzom 83 Pułku Piechoty 30 Poleskiej Dywizji Piechoty ze składu Armii „Łódź”, którzy bronili w dniu 4 i 5 września 1939 roku pododcinek „Szczerców” na „Linii Widawki” oraz niezynny cmentarz wojskowy miejscowości Szubienice.

Obiekty zabytkowe występują tylko na terenie 9 miejscowości. Należą do nich: Chabielice, Lubiec, Magdalenów, Rudzisko, Stanisławów Drugi, Szczerców, Szczercowska Wieś, Szubienice i Zbyszek. Obecnie na terenie gminy 4 obiekty figurują w rejestrze zabytków województwa łódzkiego. Ogółem gminna ewidencja zabytków obejmuje 26 obiektów i 1 obszar (układ urbanistyczny Szczercowa). Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

TABELA 41: Gmina Szczerców – wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Lokalizacja	Obiekt	Datowanie	Numer i data rejestru
1	2	3	4
Chabielice	cmentarz	XIX w.	–
Chabielice – Kolonia	kapliczka		–
Lubiec nr 61	Zespół dworski:		
	dwór	I. 30-te XIX w.	174 18.08.1967
	park	XIX w.	355 06.08.1985

1	2	3	4
Lubiec	młyn ceglany	1 ćw. XX w.	–
Lubiec	polskie schrony bojowe	1939	–
Lubiec	mogiła ofiar terroru	1941	–
Magdalenów nr 16	dom mieszkalny drewniany	1915	–
Magdalenów nr 26	obora ceglana	koniec XIX w.	–
Rudzisko	młyn wodny drewniany	1911	–
Rudzisko	zabudowania gospodarcze przy młynie	I. 30–te XX w.	–
Stanisławów II nr 52	dom mieszkalny drewniany	1929	–
Szczercowska Wieś	młyn wodny drewniano – murowany	1925	–
Szczerców	układ urbanistyczny	XV – XX w.	–
Szczerców	kościół par. p.w. Narodzenia NMP	1870 – 1872	–
Szczerców	kaplica p.w. św. Trójcy w kościele par. p.w. Narodzenia NMP	2 poł. XVII w.	520.III.21 27.02.1950
Szczerców, ul. Cmentarna	cmentarz	poł. XIX w.	–
Szczerców, ul. Cmentarna	drewniana kaplica cmentarna p.w. św. Barbary	1 poł. XVIII w.	440 25.07.1967
Szczerców, ul. Cmentarna	kapliczka murowana	2 poł. XVIII w.	–
Szczerców, ul. Kącik	kapliczka – drewniana figura św. Jana Nepomucena	poł. XVIII w.	–
Szczerców, ul. Kącik	młyn wodny drewniany	koniec XIX w.	–
Szczerców, ul. Piotrkowska 8	dom mieszkalny drewniany	3 ćw. XIX w.	–
Szczerców, ul. Piotrkowska 10	stodoła i obora ceglana	przed 1914	–
Szczerców, Plac św. Floriana	drewniana figurka św. Floriana	poł. XVIII w.	–
Szczerców, góry Junga	cmentarz żydowski	XIX w.	–
Szubienice	cmentarz wojenny	pocz. XX w.	–
Zbyszek	młyn wodny drewniany	1881	–

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, *Gminna ewidencja zabytków*, 2015.

Zespoły i obiekty ujęte w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków objęte zostały także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów oraz dla prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarała cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Gmina Szczerców posiada *Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016* przyjęty uchwałą nr XXXVII/331/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 29 listopada 2013 roku.

2. 4. Stanowiska archeologiczne.

Rejon Szczercowa wyróżnia się również znacznymi wartościami archeologicznymi. Znajduje się tu wiele cennych i bogatych stanowisk, dzięki którym w dość czytelny sposób odtworzono historię pradziejowego osadnictwa aż po dzisiejsze czasy. Analiza wydobytych przedmiotów pozwala określić, że pierwsi osadnicy pojawili się tu około 10 do 8 tys. lat p.n.e.

Największymi rejonami koncentracji relikwów archeologicznych są miejscowości (obróby): Dubie (24 stanowiska archeologiczne) i Szczerców (21). Znaczne nagromadzenie stanowisk występuje w rejonie wsi (obróbów): Szczercowska Wieś (18), Grabek (17), Chabelice – Kolonia (17), Lubiec (14), Marcelów + Ługi (14), Dzbanki (11), Grudna (10), Osiny – Kolonia (10) i Załuże (10). Najmniej stanowisk (poniżej 10) udokumentowano dotychczas w rejonie wsi: Trakt Puszczański (9), Kuźnica Lubiecka (8), Magdalenów (8), Kościuszki (7), Rudzisko (7), Chabelice (6), Młynki (6), Stanisławów Pierwszy (6), Zbyszek (6), Bednarze (4), Janówka (4), Kolonia Szczercowska (4), Niwy (4), Leśniaki (3), Parchliny (3), Podklucze (3) i Stanisławów Drugi (2). Po jednym stanowisku udokumentowano w miejscowościach: Borowa, Brzezie, Lubośnia, Osiny, Podżar, Polowa, Tatar i Zagadki. W miejscowościach: Firlej, Józefina, Kieruzele, Kozłówki, Krzyżówki, Puszcza, Szubienice i Żabczanka nie udokumentowano stanowisk archeologicznych.

TABELA 42: Gmina Szczerców – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba stanowisk archeologicznych
1	2
Borowa	1
Krzyżówki	–
Kościuszki	7
Brzezie	1
Kozłówki	–
Bednarze	4
Chabelice	6
Chabelice – Kolonia	17
Dubie	24
Grudna	10
Zagadki	1
Janówka	4
Kieruzele	–
Kuźnica Lubiecka	8
Leśniaki	3
Lubiec	14
Magdalenów	8
Niwy	4
Trakt Puszczański	9
Józefina	–
Lubośnia	1
Osiny	1
Osiny – Kolonia	10

1	2
Podklucze	3
Załuże	10
Podżar	1
Szubienice	–
Żabczanka	–
Połowa	1
Dzbanki	11
Rudzisko	7
Marcelów + Ługi	14
Stanisławów Pierwszy	6
Stanisławów Drugi	2
Szczerców	21
Szczercowska Wieś	18
Kolonia Szczercowska	4
Tatar	1
Puszcza	–
Zbyszek	6
Firlej	–
Grabek	17
Młynki	6
Parchliny	3

Źródło: *Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Szczerców na lata 2013 – 2016, 2013.*

Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełnia 265 stanowisk archeologicznych. Żadne z nich nie figuruje w rejestrze zabytków. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku. Wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się z załączniku do niniejszego tekstu.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Szczerców, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności wiejskich.

2. 5. Strefy konserwatorskie.

O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, ale także zachowane zabytki, do których należą również historycznie ukształtowane układy urbanistyczne i ruralistyczne poszczególnych miejscowości, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). Walory kulturowe chronione są także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Szczerców ustanowiono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- ochrona historycznego układu urbanistycznego miasteczka Szczerców wraz z zabudową wpisaną do rejestru zabytków³³;
- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej³⁴;
- strefa „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego³⁵;
- strefa „E” ochrony ekspozycji³⁶;
- strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego³⁷;
- strefa „OW” ochrony archeologicznej w obszarze strefy „B”³⁸;
- strefa „W” występowania dużej ilości stanowisk archeologicznych oraz ważniejszych stanowisk archeologicznych³⁹.

Strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej ustalono dla kaplicy p.w. św. Trójcy w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Szczercowie i kaplicy p.w. św. Barbary na cmentarzu parafialnym w Szczercowie.

Strefą „B” ochrony wybranych elementów układu przestrzennego obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych, ochrony zabudowy pierzejowej oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Objęto nią także ulice wraz z zabudową, stanowiące historyczne drogi komunikacji wylotowej ze Szczercowa. Granice strefy „B” pokrywają się również z granicą strefy „OW” ochrony archeologicznej.

Strefa „E” ochrony ekspozycji obejmuje powiązanie widokowe rynku wraz z dominantą przestrzenną kościoła parafialnego w Szczercowie.

Strefą „K” ochrony krajobrazu kulturowego objęto w Szczercowie zielen komponowaną obudowy dróg i cieków wodnych oraz cmentarz wraz z otoczeniem.

Strefa „W” obejmuje występowanie dużej ilości stanowisk archeologicznych oraz pojedynczych ważniejszych stanowisk archeologicznych.

Ponadto do ustanowienia ewentualnych, kolejnych stref ochrony konserwatorskiej predysponowane są następujące miejsca:

- strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej dla zespołu rezydencjonalnego (dwór i park) w miejscowości Lubiec;
- strefa „B” częściowej ochrony konserwatorskiej dla cmentarza w Chabielicach oraz historycznych układów przestrzennych wsi: Chabielice, Kuźnica Lubiecka i Lubiec;
- strefa „E” ochrony ekspozycji dla obiektów sakralnych w Chabielicach;
- strefa „W” dla zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych.

³³ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³⁴ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³⁵ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

³⁶ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³⁷ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku.

³⁸ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXII/185/12 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 października 2012 roku.

³⁹ Uchwała nr XXVII/170/08 Rady Gminy Szczerców z dnia 30 grudnia 2008 roku oraz Uchwała nr XXX/266/13 Rady Gminy Szczerców z dnia 23 maja 2013 roku.

Postuluje się także określić kategorię i zasięg strefy ochrony konserwatorskiej dla cmentarza żydowskiego (góry Junga) w Szczercowie oraz dla cmentarza wojennego w Szubienicach. Określenie zasięgu poszczególnych stref powinno nastąpić na etapie sporządzania planów miejscowych.

Należy zaznaczyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest często ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.

TABELA 43: Gmina Szczerców – użytkowanie gruntów w ha w 2013 roku⁴⁰.

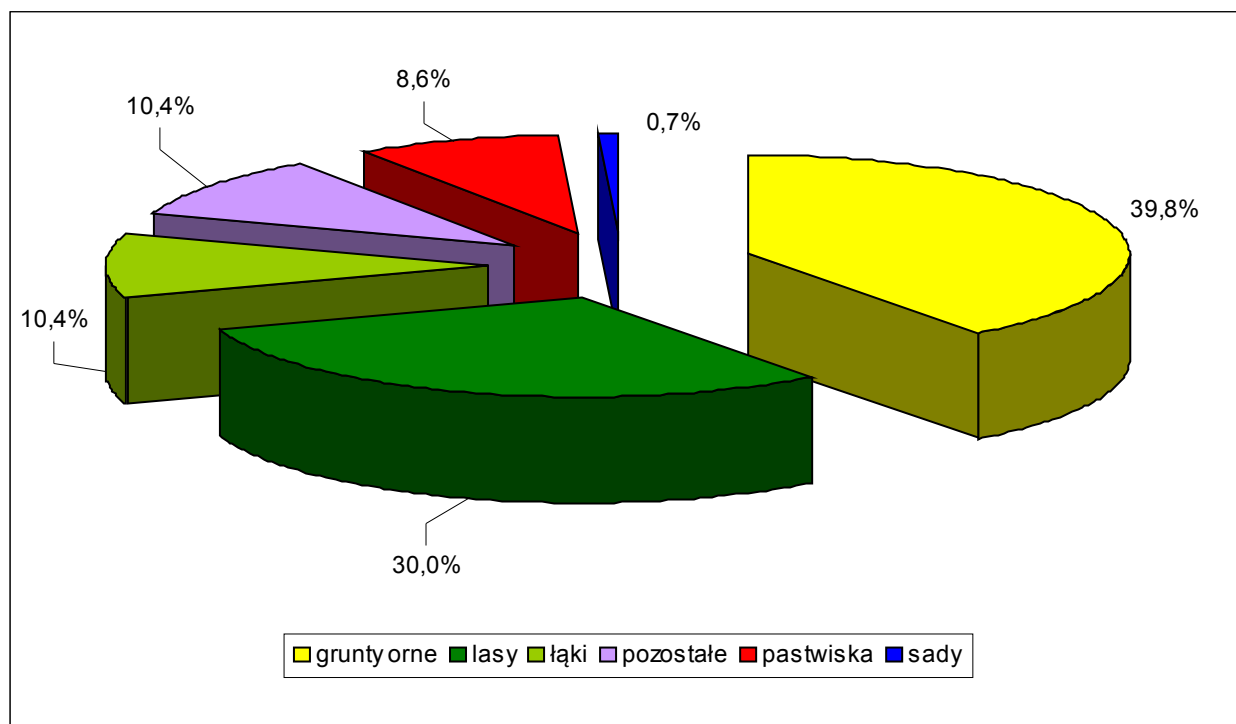
Razem	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne ⁴¹	Pozostałe grunty i nieużytki
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
12891,4382	5136,1003	90,4371	1342,7230	1113,3814	3869,6551	1339,1413

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Obecnie użytki rolne stanowią 59,59 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 30,02 %, a pozostałe grunty i nieużytki 10,39 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 66,85 %;
- sady – 1,18 %;
- łąki – 17,48 %;
- pastwiska – 14,49 %.

RYCINA 9: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w 2013 roku⁴².

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

⁴⁰ Według ewidencji gruntów.

⁴¹ Z pominięciem gruntów zadrzewionych i zakrzewionych.

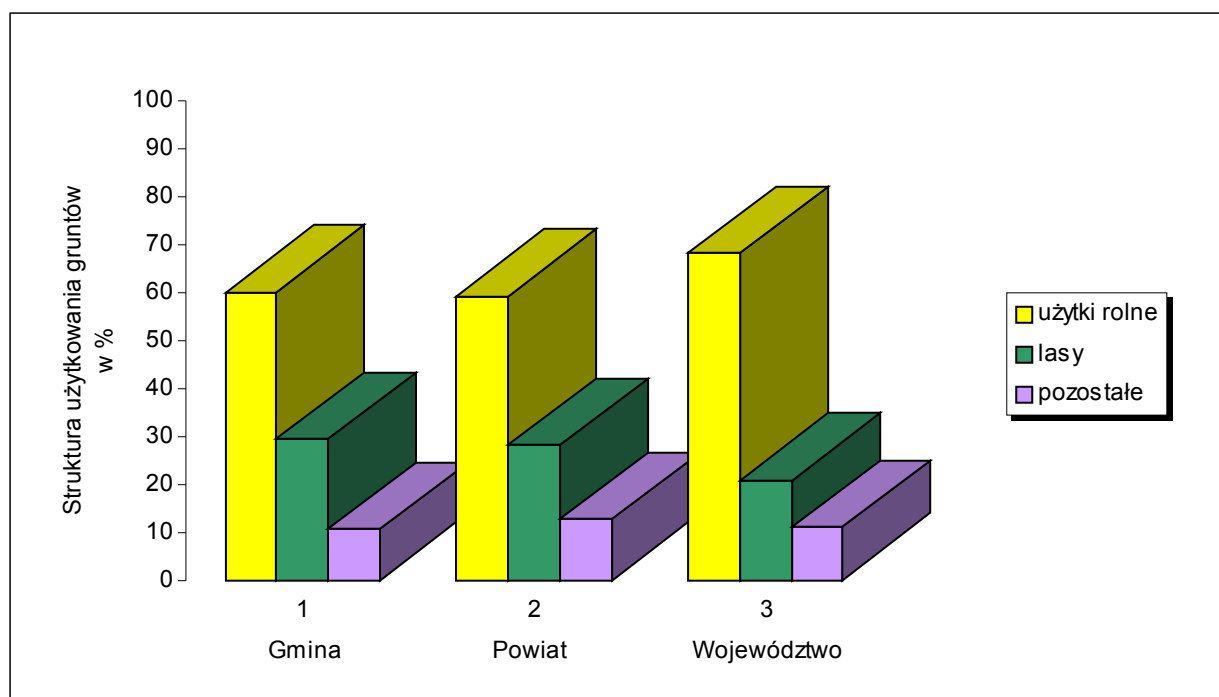
⁴² Według ewidencji gruntów.

TABELA 44: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w % w 2005 roku.

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Szczerców	60,03	68,50	0,83	23,92	6,76	29,44	10,53
Powiat Bełchatowski	59,12	73,42	0,66	17,41	8,51	28,22	12,66
Województwo Łódzkie	68,19	79,72	2,57	12,29	5,42	20,84	10,97

Źródło: GUS 2006.

RYCINA 10: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów w 2005 roku.

Źródło: GUS 2006.

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Szczerców jest bardzo zbliżona do uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski. Natomiast struktura użytkowania gruntów przyporządkowana dla oby tych jednostek różni się nieco od średniej w całym województwie łódzkim. Na terenie gminy Szczerców i powiatu bełchatowskiego udział lasów i gruntów leśnych jest zdecydowanie wyższy w stosunku do województwa (o około 50 %). Lasy zlokalizowane tylko na terenie gminy Szczerców stanowią blisko 14 % wszystkich lasów z całego powiatu bełchatowskiego. Udział użytków rolnych jest w gminie i powiecie o około 14 % niższy od przeciętnej w województwie. Natomiast udział kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, place, ulice, tereny kolejowe, parki, tereny wodne, rowy, nieużytki itp., jest na terenie gminy Szczerców niższy od średniej dla powiatu (o około 20 %) i zbliżony do przeciętnej dla województwa. Wartość tego ostatniego wskaźnika jest jednak i tak wysoka jak na gminę wiejską.

TABELA 45: Gmina Szczerców – użytkowanie gruntów według obrębów w ha w 2013 roku⁴³.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Użytkowanie gruntów w ha			
		Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe
Bednarze	202,0125	63,0720	52,7792	72,8571	13,3042
Borowa – Krzyżówki	268,3786	150,4056	39,1088	66,8854	11,9788
Brzezie	208,0582	38,3697	100,0667	46,4141	23,2077
Chabielice	329,0508	153,3287	120,8805	24,0599	30,7817
Chabielice – Kolonia	495,4560	271,4118	71,4611	89,7967	62,7864
Dubie	1366,4600	327,3432	75,0110	926,5325	37,5733
Firlej	222,7514	47,5883	12,7274	152,5247	9,9110
Grabek	317,5798	128,4156	123,8176	40,9805	24,3661
Grudna	274,8223	168,6933	26,8830	61,3025	17,9435
Janówka	350,5133	241,6042	64,1297	14,2548	30,5246
Kieruzele	258,4225	116,2372	33,9581	92,5800	15,6472
Kościuszki	177,7348	128,2178	25,0877	10,1397	14,2896
Kuźnica Lubiecka	255,1520	81,8023	46,7085	107,1840	19,4572
Lubiec	1325,6792	220,4544	109,5968	678,6296	316,9984
Magdalenów	387,8835	157,4459	86,9106	115,8501	27,6769
Marcelów	177,8238	55,2300	53,1400	47,4138	22,0400
Niwy	540,2889	248,7373	125,1335	114,6596	51,7585
Osiny	363,6072	149,2663	81,0886	103,1825	30,0698
Osiny – Kolonia	264,0934	173,7467	64,3324	10,5485	15,4658
Młynki	175,5577	41,2250	61,2314	60,2623	12,8390
Parchliny	159,8617	47,8179	98,7808	2,0430	11,2200
Podklucze	153,8094	92,5803	46,2182	0,7300	14,2809
Podżar	574,7825	134,4007	213,1960	147,5399	79,6459
Polowa	468,6497	256,5605	32,5933	141,0090	38,4869
Rudzisko	270,6956	123,4569	26,6116	107,0932	13,5339
Stanisławów Pierwszy	591,0763	300,4459	147,0302	112,4056	31,1946
Stanisławów Drugi	467,5106	257,2792	81,4828	109,5974	19,1512
Szczercowska Wieś	391,6891	255,4900	79,8374	27,4497	28,9120
Szczerców	675,4939	277,5898	104,2025	144,5389	149,1627
Tatar	309,4019	207,2243	63,7774	16,1360	22,2642
Zagadki	115,9305	69,4017	14,5525	22,3085	9,6678
Załuże	529,0169	130,8310	216,8461	66,3013	115,0385
Zbyszek	222,1942	20,4268	47,3601	136,4443	17,9630

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

⁴³ Według ewidencji gruntów.

TABELA 46: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2013 roku⁴⁴.

Miejscowość (obręb)	Struktura użytkowania gruntów w %			
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe tereny
Bednarze	31,22	26,13	36,07	6,59
Borowa – Krzyżówki	56,04	14,57	24,92	4,46
Brzezie	18,44	48,10	22,31	11,15
Chabielice	46,60	36,74	7,31	9,35
Chabielice – Kolonia	54,78	14,42	18,12	12,67
Dubie	23,96	5,49	67,81	2,75
Firlej	21,36	5,71	68,47	4,45
Grabek	40,44	38,99	12,90	7,67
Grudna	61,38	9,78	22,31	6,53
Janówka	68,93	18,30	4,07	8,71
Kieruzele	44,98	13,14	35,83	6,05
Kościuszki	72,14	14,12	5,70	8,04
Kuźnica Lubiecka	32,06	18,31	42,01	7,63
Lubiec	16,63	8,27	51,19	23,91
Magdalenów	40,59	22,41	29,87	7,14
Marcelów	31,06	29,88	26,66	12,39
Niwy	46,04	23,16	21,22	9,58
Osiny	41,05	22,30	28,38	8,27
Osiny – Kolonia	65,79	24,36	3,99	5,86
Młynki	23,48	34,88	34,33	7,31
Parchliny	29,91	61,79	1,28	7,02
Podklucze	60,19	30,05	0,47	9,28
Podżar	23,38	37,09	25,67	13,86
Polowa	54,74	6,95	30,09	8,21
Rudzisko	45,61	9,83	39,56	5,00
Stanisławów Pierwszy	50,83	24,87	19,02	5,28
Stanisławów Drugi	55,03	17,43	23,44	4,10
Szczercowska Wieś	65,23	20,38	7,01	7,38
Szczerców	41,09	15,43	21,40	22,08
Tatar	66,98	20,61	5,22	7,20
Zagadki	59,86	12,55	19,24	8,34
Załuże	24,73	40,99	12,53	21,75
Zbyszek	9,19	21,31	61,41	8,08

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

⁴⁴ Według ewidencji gruntów.

Z powyższego zestawienia wynika, że największy odsetek (powyżej 80 %) użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu występuje na terenie obrębów: Parchliny (91,70 %) ⁴⁵, Podklucze (90,24 %), Osiny – Kolonia (90,15 %), Tatar (87,59 %), Janówka (87,22 %), Kościuszki (86,26 %), Szczercowska Wieś (85,61 %) i Chabielice (83,33 %). Największy odsetek (powyżej 50 %) obszarów leśnych występuje na terenie obrębów: Firlej (68,47 %), Dubie (67,81 %), Zbyszek (61,41 %) i Lubiec (51,19 %), zaś najwięcej terenów (powyżej 10 %) określonych jako „pozostałe” jest na terenie obrębów: Lubiec (23,91 %), Szczerców (22,08 %), Załuże (21,75 %), Podżar (13,86 %), Chabielice – Kolonia (12,67 %), Marcelów (12,39 %) i Brzezie (11,15 %).

3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

TABELA 47: Gmina Szczerców – własność gruntów w 2015 roku.

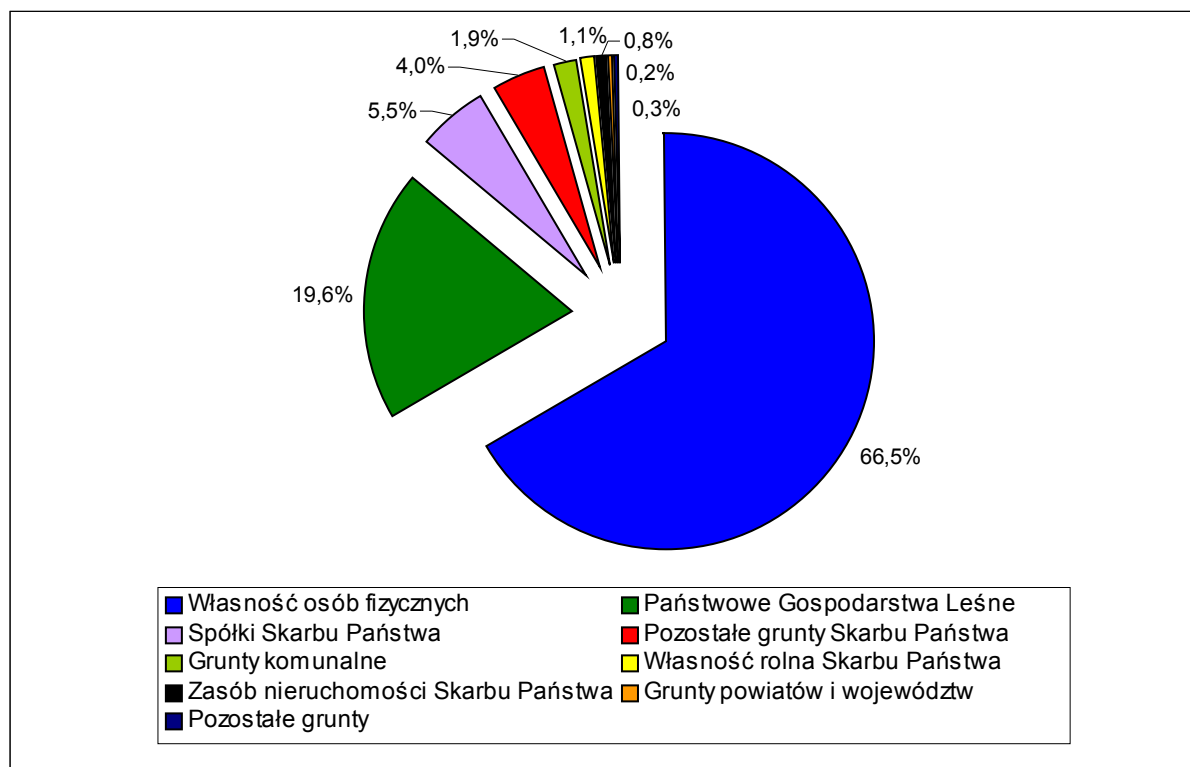
Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Grunty Skarbu Państwa ogółem	4007	31,08
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne</i>	2530	63,14
<i>Grunty Spółek Skarbu Państwa</i>	715	17,84
<i>Zasób własności rolnej Skarbu Państwa</i>	142	3,54
<i>Zasób nieruchomości Skarbu Państwa</i>	99	2,47
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	521	13,00
Grunty Województw	9	0,07
Grunty Powiatów	31	0,24
Grunty komunalne	240	1,86
Grunty osób fizycznych	8572	66,49
Grunty spółek prawa handlowego	12	0,09
Grunty spółdzielni	2	0,02
Wspólnoty gruntowe	6	0,05
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	11	0,09
Grunty partii politycznych i stowarzyszeń	1	0,01
Inne	1	0,01

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Bełchatowie, 2015.

31 % gruntów na terenie gminy Szczerców jest własnością Skarbu Państwa, z czego najwięcej (63,14 % oraz 17,84 % z ogółu gruntów Skarbu Państwa) stanowią tereny wchodzące w skład odpowiednio: Państwowych Gospodarstw Leśnych oraz Spółek Skarbu Państwa. Własnością osób fizycznych jest 2/3 ogółu gruntów, zaś grunty komunalne stanowią tylko około 2 % z ogółu gruntów w gminie Szczerców.

⁴⁵ Praktycznie w całości użytkowane jako kopalnia odkrywkowa węgla brunatnego na złożu „Bełchatów – pole Szczerców”.

RYCINA 11: Gmina Szczerców – struktura własności gruntów w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Belchatowie, 2015.

3. 3. Struktura funkcjonalna i przestrzenna.

Gmina Szczerców jest samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora produkcyjnego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor usługowy. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny (wytwórczość na bazie przetwórstwa przemysłowego i rzemiosła produkcyjnego), a także: rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę) i usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją). W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miejscowość Szczerców. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa, produkcji, usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada potencjał do dalszego rozwoju funkcji produkcyjnych. Tym samym Szczerców pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Szczercowa są przede wszystkim funkcje: produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wieś: Borowa, Chabielice, Chabielice – Kolonia, Grudna, Janówka, Lubiec, Magdalenów, Niwy, Trakt Puszczański, Osiny, Podklucze, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Szczercowska Wieś. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług: służby zdrowia, oświaty, kultury, bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz handlu i pozostałych usług o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa,

działalności produkcyjnych (zwłaszcza: Chabielice, Grudna i Szczercowska Wieś), rolnictwa, a także usług rynkowych, w tym turystyki (Lubiec i Magdalenów).

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne i przysiółki), o funkcjach typowo mieszkaniowych, rolniczych i leśnych, pozbawione bezpośredniej obsługi ludności w zakresie usług. Zaliczono do nich wsie: Krzyżówki i Kościuszki; Brzezie, Kozłówki i Bednarze; Dubie; Zagadki; Kieruzele; Kuźnica Lubiecka, Józefina i Lubośnia; Osiny – Kolonia; Załuże; Podżar, Szubienice i Żabczanka; Polowa i Dzbanki; Rudzisko i Marcelów; Leśniaki; Kolonia Szczercowska; Tatar i Puszcza; Zbyszek i Firlej. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (zwłaszcza: Polowa i Dzbanki), rolnictwa, leśnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji (zwłaszcza: Kuźnica Lubiecka, Marcelów, Zbyszek i Firlej).

TABELA 48: Gmina Szczerców – struktura funkcjonalno – przestrzenna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ⁴⁶	Funkcje uzupełniające i perspektywiczne
1	2	3
Borowa	rolnictwo i usługi	bez zmian
Krzyżówki	tylko mieszkaniowa	bez zmian
Kościuszki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Brzezie	rolnictwo	bez zmian
Kozłówki	rolnictwo	bez zmian
Bednarze	rolnictwo	bez zmian
Chabielice	usługi	działalności produkcyjne
Chabielice – Kolonia	rolnictwo i usługi	bez zmian
Dubie	rolnictwo	bez zmian
Grudna	usługi	działalności produkcyjne
Zagadki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Janówka	rolnictwo i usługi	bez zmian
Kieruzele	rolnictwo	bez zmian
Kuźnica Lubiecka	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Leśniaki	rolnictwo	bez zmian
Lubiec	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Magdalenów	rolnictwo	turystyka
Niwy	rolnictwo	bez zmian
Trakt Puszczański	rolnictwo	bez zmian
Józefina	tylko mieszkaniowa	turystyka
Lubośnia	tylko mieszkaniowa	bez zmian
Osiny	usługi i rolnictwo	bez zmian
Osiny – Kolonia	rolnictwo	bez zmian
Podklucze	usługi i rolnictwo	działalności produkcyjne
Załuże	rolnictwo	działalności produkcyjne
Podżar	rolnictwo	turystyka
Szubienice	rolnictwo	bez zmian
Żabczanka	rolnictwo	bez zmian

⁴⁶ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

1	2	3
Polowa	rolnictwo	działalności produkcyjne
Dzbanki	rolnictwo	działalności produkcyjne
Rudzisko	rolnictwo	bez zmian
Marcelów	rolnictwo i leśnictwo	turystyka
Stanisławów Pierwszy	rolnictwo i usługi	bez zmian
Stanisławów Drugi	rolnictwo i usługi	bez zmian
Szczerców	ośrodek wielofunkcyjny	działalności produkcyjne i usługi
Szczercowska Wieś	rolnictwo i usługi	działalności produkcyjne
Kolonia Szczercowska	rolnictwo i usługi	działalności produkcyjne
Tatar	rolnictwo	bez zmian
Puszcza	rolnictwo	bez zmian
Zbyszek	tylko mieszkaniowa	turystyka
Firlej	tylko mieszkaniowa	turystyka

Źródło: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców*⁴⁷, 2014.

Należy wyraźnie podkreślić, że obecnie funkcja rolnicza, określona jako podstawowa, ogranicza się w większości miejscowości przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie stanowi wiodącej funkcji ekonomicznej. W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie wyłącznie funkcja mieszkaniowa.

⁴⁷ Uchwała nr XLV/405/14 Rady Gminy Szczerców z dnia 04 listopada 2014 roku.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina wiejska Szczerców 31 grudnia 2014 roku liczyła 8121 mieszkańców. Zamieszkiwało ją 3970 mężczyzn oraz 4151 kobiet. Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi w gminie 105 i jest wyższy od średniej dla powiatu bełchatowskiego – 104 oraz niższy od wartości charakteryzującej województwo łódzkie – 110. Na 1 km² powierzchni gminy przypada 63 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest więc znacznie niższa od średniej dla powiatu i województwa (odpowiednio: 117 i 137 osoby/km²). Współczynnik występujący w gminie Szczerców jest jednak charakterystyczny dla gmin wiejskich.

TABELA 49: Gmina Szczerców – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Współczynnik feminizacji	104,56	103,60	109,83
Gęstość zaludnienia na 1 km ²	62,95	116,98	137,45

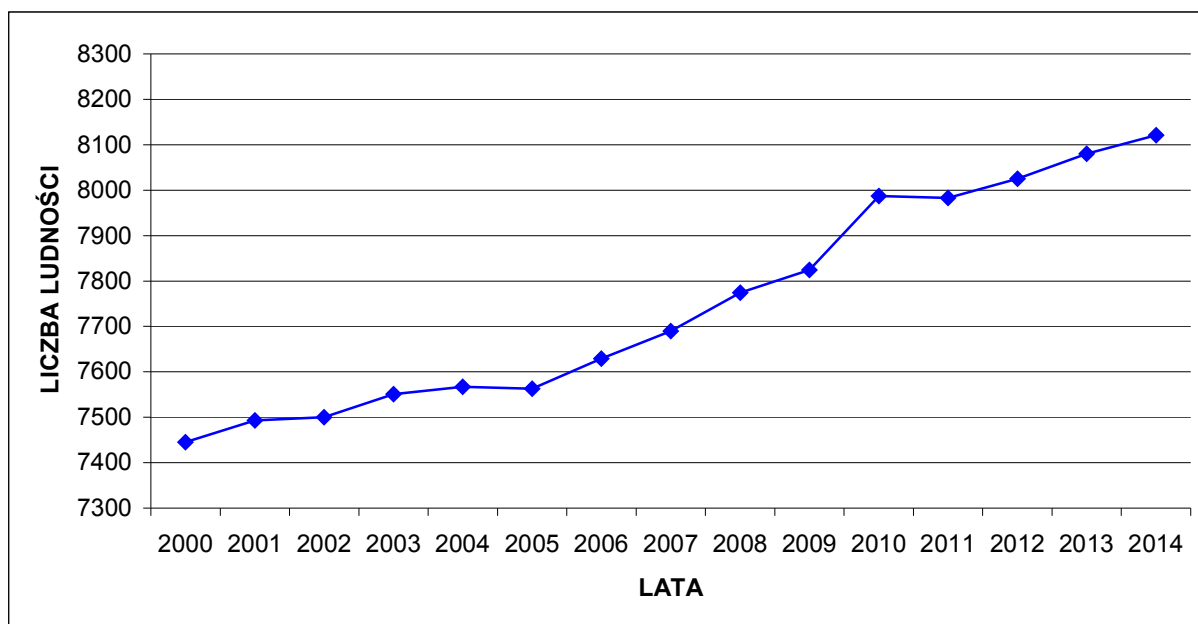
Źródło: GUS 2015.

TABELA 50: Gmina Szczerców – zaludnienie w latach 2000 – 2014.

Rok	Liczba ludności		
	Ogółem	mężczyźni	kobiety
2000	7445	3665	3780
2001	7493	3695	3798
2002	7500	3708	3792
2003	7551	3708	3843
2004	7567	3722	3845
2005	7563	3709	3854
2006	7629	3746	3883
2007	7690	3769	3921
2008	7774	3791	3983
2009	7824	3833	3991
2010	7987	3901	4086
2011	7983	3892	4091
2012	8025	3923	4102
2013	8080	3953	4127
2014	8121	3970	4151

Źródło: GUS 2015.

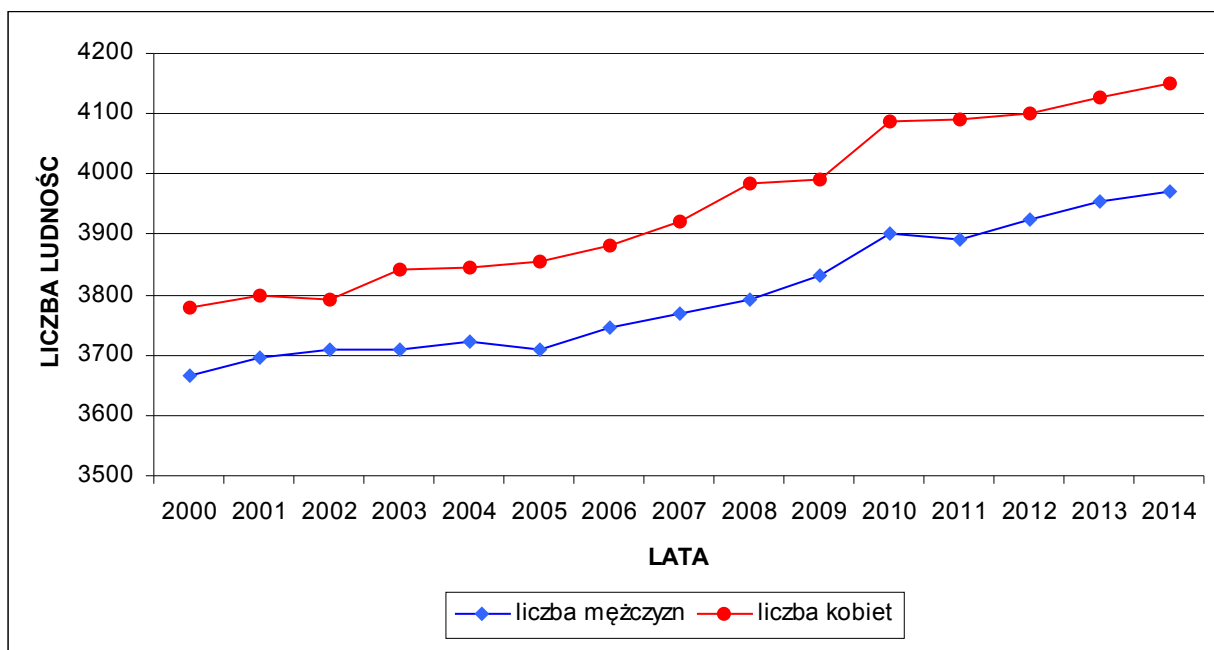
RYCINA 12: Gmina Szczerców – zaludnienie w latach 2000 – 2014.

Źródło: GUS 2015.

W przeciągu analizowanego okresu czasu liczba ludności zwiększyła się. W roku 2014 gminę Szczerców zamieszkiwało 676 osób więcej niż 14 lat wcześniej, co oznacza wzrost o 9,1 %. W analizowanym okresie czasu współczynnik feminizacji o wartości powyżej 100 punktów występował stale.

RYCINA 13: Gmina Szczerców – zaludnienie w latach 2000 – 2014 według płci.

Źródło: GUS 2015.

Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

TABELA 51: Gmina Szczerców – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2015 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
1	2
SOŁECTWO Borowa:	195
Borowa	117
Krzyżówki	8
Kościuszki pod lasem (od nr 28)	70
SOŁECTWO Brzezie:	315
Brzezie	156
Kozłówki	107
Bednarze	52
SOŁECTWO Chabelice:	468
Chabelice	258
Chabelice – Kolonia	210
SOŁECTWO Dubie	229
SOŁECTWO Grudna:	257
Grudna	182
Zagadki	75
SOŁECTWO Janówka	144
SOŁECTWO Kieruzele	101
SOŁECTWO Kuźnica Lubiecka	37
SOŁECTWO Leśniaki	64
SOŁECTWO Lubiec	213
SOŁECTWO Magdalenów	101
SOŁECTWO Niwy:	534
Niwy	292
Trakt Puszczański	209
Józefina	26
Lubośnia	7
SOŁECTWO Osiny:	338
Osiny	230
Osiny – Kolonia	108
SOŁECTWO Podklucze:	529
Podklucze	297
Załuże	232
SOŁECTWO Podżar:	127
Podżar	52
Szubienice	33
Żabczanka	42
SOŁECTWO Polowa:	392
Polowa	130
Kościuszki (przy szosie)	139
Dzbanki	123

1	2
SOŁECTWO Rudzisko:	148
Rudzisko	91
Marcelów	57
SOŁECTWO Stanisławów Pierwszy	242
SOŁECTWO Stanisławów Drugi	180
SOŁECTWO Szczerców	3013
SOŁECTWO Szczercowska Wieś:	218
Szczercowska Wieś	96
Kolonia Szczercowska	122
SOŁECTWO Tatar:	131
Tatar	103
Puszcza	28
SOŁECTWO Zbyszek:	26
Zbyszek	17
Firlej	9

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Zdecydowanie najludniejszą miejscowością w gminie jest Szczerców, który obecnie zamieszkuje 3013 mieszkańców. Poza Szczercowem najludniejsze wsie w gminie to: Podklucze (297 mieszkańców), Niwy (292 mieszkańców) i Chabielice (258 mieszkańców). W przedziale od 200 do 250 mieszkańców zawierają się miejscowości: Stanisławów Pierwszy (242), Załuże (232), Osiny (230), Dubie (229), Trakt Puszczański (209), Lubiec (213) i Chabielice – Kolonia (210). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się wsie: Grudna (182), Stanisławów Drugi (180), Brzezie (156), Janówka (144), Kościuszki przy szosie (139), Polowa (130), Dzbanki (123), Kolonia Szczercowska (122), Borowa (117), Osiny – Kolonia (108), Kozłówki (107), Tatar (103), Kieruzele (101) i Magdalenów (101). Zaludnienie poniżej 100 mieszkańców posiadają miejscowości: Szczercowska Wieś (96), Rudzisko (91), Zagadki (75), Kościuszki pod lasem (70), Leśniaki (64), Marcelów (57), Bednarze (52), Podżar (52), Żabczanka (42), Kuźnica Lubiecka (37), Szubienice (33), Puszcza (28), Józefina (26), Zbyszek (17), Firlej (9), Krzyżówki (8) i Lubośnia (7).

Wśród sołectw najludniejsze jest sołectwo Szczerców, które zamieszkuje 3013 mieszkańców. Poza Szczercowem najludniejsze sołectwa w gminie to: Niwy (534 mieszkańców) i Podklucze (529 mieszkańców). W przedziale od 200 do 500 mieszkańców zawierają się sołectwa: Chabielice (468), Polowa (392), Osiny (338), Brzezie (315), Grudna (257), Stanisławów Pierwszy (242), Dubie (229), Szczercowska Wieś (218) i Lubiec (213). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się sołectwa: Borowa (195), Stanisławów Drugi (180), Rudzisko (148), Janówka (144), Tatar (131), Podżar (127), Kieruzele (101) i Magdalenów (101). Zaludnienie poniżej 100 mieszkańców posiadają sołectwa: Leśniaki (64), Kuźnica Lubiecka (37) i Zbyszek (26).

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowną ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa łódzkiego, podobnie jak całej Polski, starzeje się. Jednak nadal na terenach

wiejskich udział dzieci i młodzieży jest większy od przeciętnej co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminę Szczerców możemy określić jeszcze jako jednostkę młodą.

TABELA 52: Gmina Szczerców – ludność według wieku w 2014 roku.

Grupa wieku	Liczba ludności
0 – 4	407
5 – 9	458
10 – 14	401
15 – 19	501
20 – 24	595
25 – 29	652
30 – 34	673
35 – 39	612
40 – 44	579
45 – 49	557
50 – 54	515
55 – 59	551
60 – 64	509
65 – 69	355
70 i więcej	756

Źródło: GUS 2015.

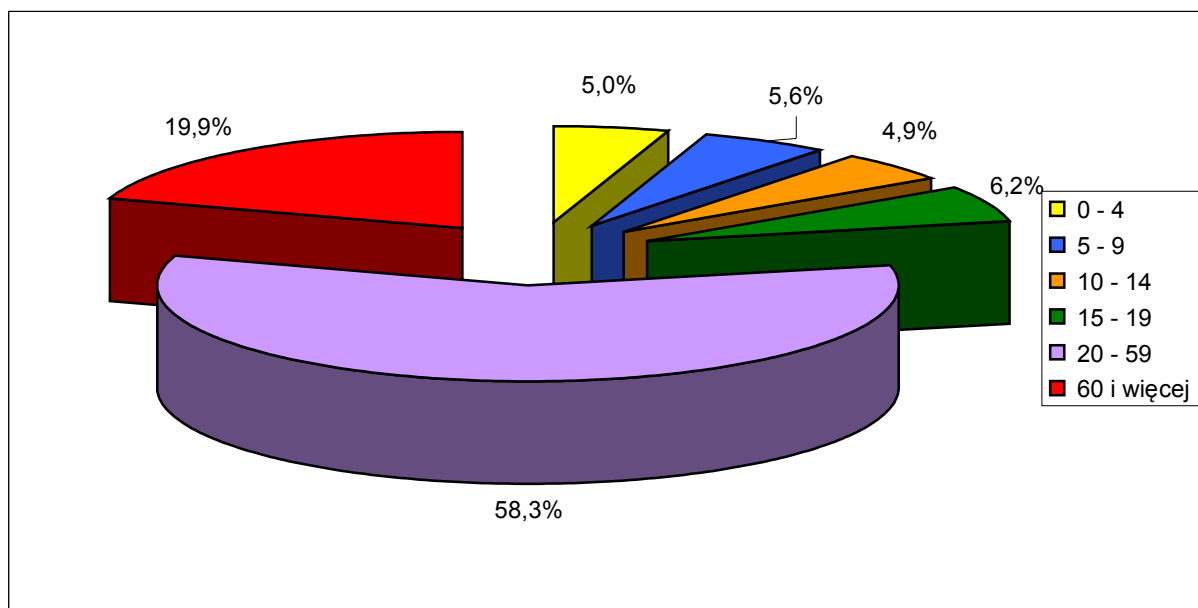
TABELA 53: Gmina Szczerców – struktura ludności według wieku w 2014 roku.

Grupa wieku	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
0 – 4	5,01	5,47	4,70
5 – 9	5,64	5,40	4,89
10 – 14	4,94	4,45	4,40
15 – 19	6,17	5,33	5,01
20 – 24	7,33	6,83	6,24
25 – 29	8,03	8,25	7,06
30 – 34	8,29	9,19	8,04
35 – 39	7,54	7,98	7,79
40 – 44	7,13	6,14	6,81
45 – 49	6,86	5,71	6,01
50 – 54	6,34	7,58	6,45
55 – 59	6,78	8,76	7,97
60 – 64	6,27	7,06	7,54
65 – 69	4,37	4,44	5,95
70 i więcej	9,31	7,41	11,14

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

21,76 % mieszkańców zamieszkałych w gminie, to jest 1767 osób, liczy poniżej 19 roku życia. Natomiast 15,59 % obywateli (1266 osób) nie ukończyło jeszcze 14 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Szczerców według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu bełchatowskiego jak i województwa łódzkiego. W stosunku do porównywanych wartości, a zwłaszcza całego województwa, prezentuje się nieco korzystniej w najmłodszych (0 – 19 lat) jak i w najstarszych (65 lat i więcej) kategoriach wiekowych (tylko w stosunku do województwa).

RYCINA 14: Gmina Szczerców – struktura ludności według wieku w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Na potrzeby niniejszych obliczeń dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat, a więc przed zmianami ustawowych dotyczących wieku emerytalnego.

TABELA 54: Gmina Szczerców – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2014 roku.

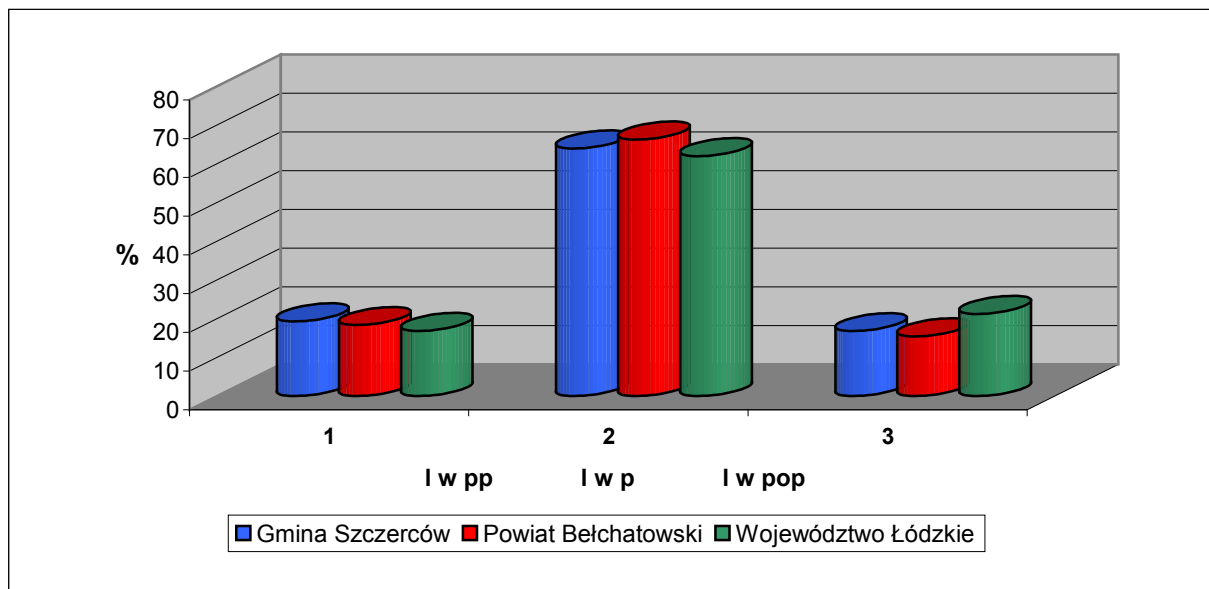
Ludność w wieku	Gmina Szczerców	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Przedprodukcyjnym	1566	19,28	18,36	16,85
Produkcyjnym	5192	63,94	66,21	61,94
Poprodukcyjnym	1363	16,78	15,43	21,21
Współczynnik obciążenia demograficznego		56,41	51,05	61,46

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 36,06 % całej zbiorowości. Od kilku lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób urodzonych na przełomie lat 80–tych i 90–tych XX wieku. Jednocześnie zmniejsza się tak

zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Szczerców nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, ale prezentuje się korzystniej ze względu na liczniejszą populację wieku przedprodukcyjnego i mniej liczną populację wieku poprodukcyjnego (tylko w stosunku do województwa).

RYCINA 15: Gmina Szczerców – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy Szczerców wynosi 56,41 i jest wyższy od średniej występującej w powiecie bełchatowskim (51,05) i nieznacznie niższy od średniej w województwie łódzkim (61,46). Dodatkowo jego wartość w gminie Szczerców rozkłada się korzystnie ponieważ obecnie wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest jeszcze więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”, tak jak obserwujemy to już we współczynnikach dotyczących całego województwa.

4.1.3. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Szczerców w 2014 roku rozkładają się mniej korzystnie w stosunku do średniej dla powiatu bełchatowskiego i wyraźnie korzystniej od średniej dla całego województwa łódzkiego. Wpływ na to ma przede wszystkim wskaźnik przyrostu naturalnego. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Szczerców powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich bywa często dodatnia i do tego wyższa niż w miastach. Ta tendencja utrzymuje się także w gminie Szczerców. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2014 roku wyniósł tutaj 0,25 ‰ i był niższy od średniej dla powiatu bełchatowskiego (2,11 ‰) oraz wyższy od średniej dla całego województwa łódzkiego (-2,80 ‰).

TABELA 55: Gmina Szczerców – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w 2014 roku.

Ruch naturalny i wędrownkowy ludności	Gmina Szczerców – wartości bezwzględne
Małżeństwa	38
Urodzenia żywe	67
Zgony	65
Przyrost naturalny	2
Saldo migracji	28
Saldo migracji wewnętrznych	27
Saldo migracji zagranicznych	1
Przyrost rzeczywisty	30

Źródło: GUS 2015.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2014 roku w gminie Szczerców wyniósł 4,68 i był niższy od wartości dla powiatu (5,30), ale wyższy od średniej dla województwa (4,55). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2014 roku w gminie 8,25 i był niższy zarówno od średniej dla powiatu (10,48) jak i województwa (9,07). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 8,00 i była niższa od wartości charakteryzującej powiat bełchatowski (8,37) oraz województwo łódzkie (11,87).

TABELA 56: Gmina Szczerców – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrownkowy ludności w 2014 roku.

Współczynnik	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Małżeństwa	4,68	5,30	4,55
Urodzenia żywe	8,25	10,48	9,07
Zgony	8,00	8,37	11,87
Przyrost naturalny	0,25	2,11	-2,80
Saldo migracji	3,45	-1,03	-0,82
Saldo migracji wewnętrznych	3,33	-0,93	-0,68
Saldo migracji zagranicznych	0,12	-0,10	-0,14
Przyrost rzeczywisty	3,70	1,08	-3,62

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej wielu gmin wiejskich jest ujemne. Jednakże w przypadku jednostek wiejskich zlokalizowanych blisko miast, odpływ mieszkańców jest niższy i dodatkowo równoważony przez napływ osadników, wybierających podmiejskie wsie jako miejsce zamieszkania. Takie zjawisko, wzmocnione lokalnymi uwarunkowaniami (migracje wewnątrz zagłębia odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego), od kilkunastu lat zachodzi na terenie gminy Szczerców i w 2014 roku jej saldo migracji było wyraźnie dodatnie i wyniosło w liczbach bezwzględnych +28.

TABELA 57: Gmina Szczerców – ruch wędrowniczy ludności w 2014 roku.

Jednostka	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	Razem	w tym			Razem	w tym			
		z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
Gmina Szczerców	98	75	22	1	70	34	36	–	28

Źródło: GUS 2015.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2014 roku 3,45 i było znacznie wyższe od średniej dla powiatu bełchatowskiego (–1,03) oraz województwa łódzkiego (–0,82), które charakteryzują się znacznym odpływem ludności. Przyrost rzeczywisty dla gminy Szczerców, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był dodatni i wyniósł w 2014 roku w liczbach bezwzględnych +30 (3,70 ‰). Tym samym dodatnie saldo migracji znacznie powiększyło wskaźnik przyrostu rzeczywistego. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu wędrowniczego na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

Powyższe dane sugerują, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego, ale nieznacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy Szczerców, zwłaszcza z przyczyn migracyjnych (dodatnie saldo migracji). Szansą na utrzymanie tej korzystnej tendencji jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia jeszcze większej niż obecnie liczby osadników, najlepiej w wieku rozrodczym. To zaś może wpłynąć na utrzymanie wzrostu liczby ludności z przyczyn naturalnych (wyższy wskaźnik urodzeń od wskaźnika zgonów = dodatni przyrost naturalny).

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Szczerców nie jest typową gminą wiejską. Świadczy o tym nie tylko charakter funkcjonalno – przestrzenny samej miejscowości Szczerców, która posiada dość wykształcone typowo miejskie funkcje, ale także całej gminy. Generalnie we większości miejscowości, poza Szczercowem, dominuje funkcja mieszkaniowa nad funkcją pracy. Sam rynek pracy opiera się tu między innymi na rolnictwie indywidualnym i część mieszkańców poszczególnych wsi pracuje we własnych gospodarstwach rolnych, których według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku było 1249, z czego 854 prowadziło działalność rolniczą. Znaczna grupa mieszkańców znajduje zatrudnienie w kilkunastu lokalnych, większych zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie wydobyciem surowców naturalnych, przetwórstwem rolno – spożywczym, przetwórstwem przemysłowym, budownictwem oraz handlem. Należy podkreślić, że najliczniejsza grupa mieszkańców pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskim Bełchatowie oraz w całym zagłębiu górniczo – energetycznym, a także za granicą. Na koniec 2014 roku Urząd Gminy zarejestrował 555 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON.

TABELA 58: Gmina Szczerców – formy własności podmiotów gospodarczych⁴⁸ będących w rejestrze REGON w 2014 roku.

Formy własności	Gmina Szczerców – ilość podmiotów
Zakłady publiczne	23
Spółki handlowe	8
Spółki cywilne	29
Spółdzielnie	3
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	22
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	457
Inne formy własności prywatnej	13

Źródło: GUS 2015.

Własnością publiczną są 23, natomiast prywatną 532 przedsiębiorstwa, to jest 95,86 % ogółu. Spośród firm prywatnych 457 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 85,90 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że spośród 8 spółek prawa handlowego, jedna posiada kapitał zagraniczny.

TABELA 59: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarczych⁴⁹ według form własności w 2014 roku.

Forma własności	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Zakłady publiczne	4,14	2,66	2,75
Spółki handlowe	1,44	4,59	7,60
Spółki cywilne	5,23	7,78	6,98
Spółdzielnie	0,54	0,33	0,41
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	3,96	3,49	3,27
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	82,34	75,52	75,29
Inne formy własności prywatnej	2,34	5,63	3,70

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące strukturę własności podmiotów gospodarczych w gminie Szczerców różnią się od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy Szczerców jest stosunkowo najwięcej zakładów należących do osób fizycznych, zakładów publicznych, spółdzielni oraz fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największa różnica w stosunku do powiatu i województwa dotyczy spółek handlowych i cywilnych, których w gminie Szczerców jest stosunkowo najmniej. Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te dość licznie występują przede wszystkim na terenie gmin miejsko – wiejskich i miejskich, a więc wchodzi w skład danych przyporządkowanych dla powiatu i województwa. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Szczerców spośród firm prywatnych zdecydowanie dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

⁴⁸ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁴⁹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 60: Gmina Szczerców – podmioty gospodarki narodowej⁵⁰ zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2014 roku.

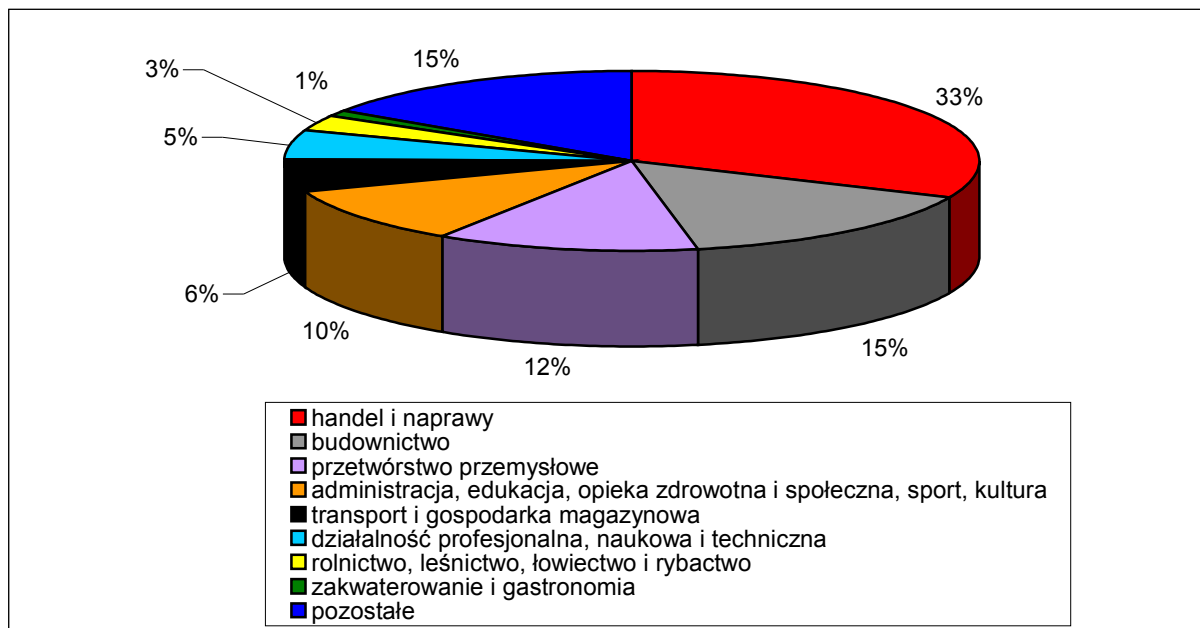
Sekcje według PKD	Ilość podmiotów
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
B – górnictwo i wydobywanie	–
C – przetwórstwo przemysłowe	67
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	–
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	2
F – budownictwo	86
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	175
H – transport i gospodarka magazynowa	32
I – zakwaterowanie i gastronomia	6
J – informacja i komunikacja	9
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	29
N – działalność w zakresie usług administrowania	10
O – administracja publiczna i obrona narodowa	9
P – edukacja	22
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	54
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–

Źródło: GUS 2015.

Spośród wszystkich sekcji według PKD najwięcej firm (175) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 86 podmiotów zajmuje się budownictwem, 67 przetwórstwem przemysłowym, a 32 transportem i gospodarką magazynową. Tylko te cztery grupy stanowią łącznie blisko 2/3 (64,86 %) wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowią 54 podmioty z sekcji „S i T” (pozostała działalność usługowa), co oznacza 9,73 % ogółu wszystkich firm. Podmioty z sekcji usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentuje 58 firm, co stanowi 10,45 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Na terenie gminy Szczerców nie zarejestrowano podmiotów z sekcji: „B” (górnictwo i wydobywanie), „D” (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.) oraz „U” (organizacje i zespoły eksterytorialne). Uwarunkowania te prezentuje poniższa rycina oraz tabela.

⁵⁰ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

RYCINA 16: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁵¹ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2014 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 61: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁵² zarejestrowanych w REGON według sekcji PKD w 2014 roku.

Sekcje wg PKD	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
1	2	3	4
A	2,88	1,32	1,70
B	–	0,12	0,13
C	12,07	9,50	11,89
D	–	0,21	0,19
E	0,36	0,46	0,33
F	15,50	12,12	10,13
G	31,53	28,41	28,62
H	5,77	5,01	6,11
I	1,08	2,61	2,45
J	1,62	2,21	2,49
K	1,62	3,07	3,07
L	0,36	3,92	3,70
M	5,23	8,02	8,41
N	1,80	1,85	2,41
O	1,62	1,10	0,90
P	3,96	4,06	3,55
Q	3,06	6,01	5,48

⁵¹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁵² Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

1	2	3	4
R	1,80	2,25	1,73
S i T	9,73	7,74	6,72
U	–	–	0,0004

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Udział sekcji: „E” (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.), „H” (transport i gospodarka magazynowa), „N” (działalność w zakresie usług administrowania), „O” (administracja publiczna i obrona narodowa), „P” (edukacja) i „R” (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją) jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski i województwo łódzkie. Mniejszy odsetek przedsiębiorstw z sekcji: „I” (zakwaterowanie i gastronomia), „J” (informacja i komunikacja), „K” (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), „L” (obsługa rynku nieruchomości), „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), „N” (działalność w zakresie usług administrowania) i „Q” (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) w gminie Szczerców w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Łódź, Piotrków Trybunalski, Sieradz, itd.), w których takie firmy mają przeważnie swoje siedziby. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy Szczerców jest proporcjonalnie wyższy odsetek firm z najbardziej licznych sekcji: „C” (przetwórstwo przemysłowe), „F” (budownictwo), „G” (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów) oraz „S i T” (pozostała działalność usługowa), jednakże w tym przypadku są to przede wszystkim małe, rodzinne przedsiębiorstwa. Natomiast wyższy w stosunku do powiatu i województwa odsetek firm z sekcji „A” (rolnictwo i leśnictwo) na terenie gminy Szczerców jest zjawiskiem naturalnym ze względu na rolniczy charakter znacznej części gminy.

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich jest niższy odsetek zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności w porównaniu z jednostkami miejsko – wiejskimi i miejskimi. Dzieje się tak również w przypadku gminy Szczerców co prezentuje poniższa tabela.

TABELA 62: Gmina Szczerców – podmioty gospodarki narodowej⁵³ zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina	Powiat	Województwo
	Szczerców	Bełchatowski	Łódzkie
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	68,34	78,43	95,67
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	106,90	118,46	154,48
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	56,27	59,23	72,03
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	88,02	89,46	116,30

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Wpływ na obraz powyższych wskaźników w skali gminy i powiatu (zdecydowanie niższe od średniej dla województwa) ma również gospodarczy charakter powiatu (przemysł i górnictwo), oferujący dużą podaż pracy najmniejszej przez stosunkowo niewielką liczbę przedsiębiorstw.

⁵³ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2014 roku liczba pracujących⁵⁴ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Szczerców wyniosła 2326 osób. Kobiety stanowiły 28,55 %, a więc ponad 1/4 ogólnej liczby pracujących.

TABELA 63: Gmina Szczerców – pracujący w 2013 i 2014 roku.

Pracujący	Gmina Szczerców – liczba pracujących
Ogółem	2326
W tym liczba kobiet	664
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (2013)	14
Przemysł i budownictwo (2013)	1332
Usługi (2013)	917

Źródło: GUS 2015.

TABELA 64: Gmina Szczerców – struktura pracujących w 2014 roku.

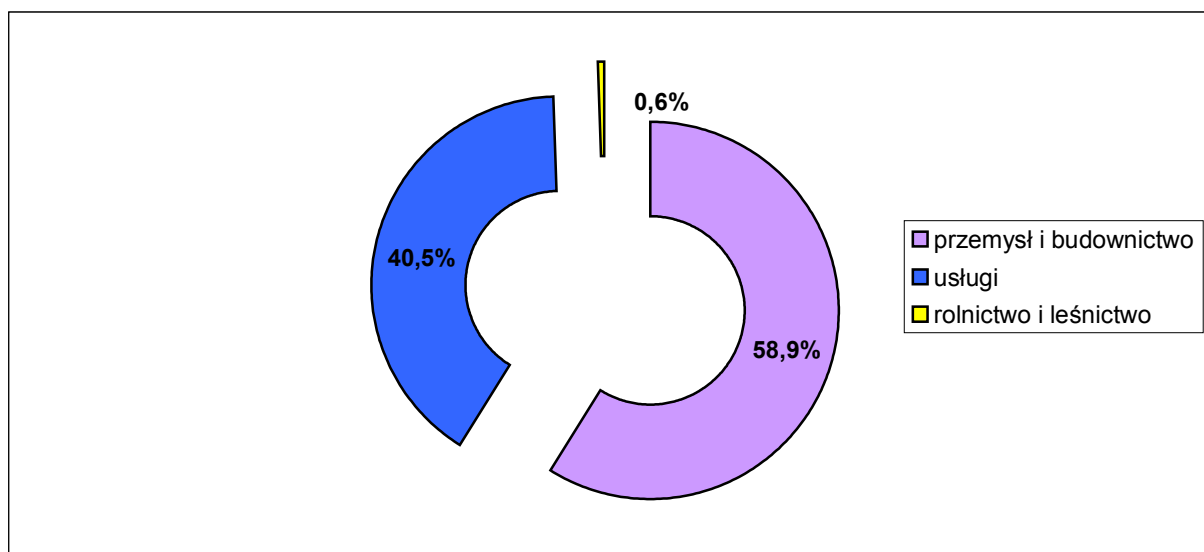
Pracujący	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Rolnictwo i leśnictwo (2013)	0,62	0,27	0,69
Przemysł i budownictwo (2013)	58,86	56,93	36,44
Usługi (2013)	40,52	42,79	62,87
Na 1000 ludności ogółem	286,42	309,76	228,37
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	448,00	467,89	368,72
Udział kobiet	28,55	38,61	51,22

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Bardzo wysoki wskaźnik pracujących w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wiejskiej Szczerców, a także w powiecie, odnotowujemy ze względu na fakt, że wielu mieszkańców tejże gminy i powiatu pracuje w pobliskich zakładach górniczych i energetycznych należących do koncernu PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA. Dość wysoki wskaźnik pracujących w usługach (usługi rynkowe i nierynkowe) to konsekwencja faktu, że poza przemysłem (górnictwo i energetyka), największą ilość lokalnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią podmioty usługowe właśnie, a przede wszystkim sektor usług publicznych (administracja, edukacja, służba zdrowia). Wysoki, w stosunku do porównywanych jednostek, odsetek pracujących w rolnictwie i leśnictwie jest tu zjawiskiem naturalnym zważywszy na rolno – leśny charakter znacznej części gminy. Natomiast niski udział kobiet wśród ogółu pracujących związany jest z faktem, że struktura branżowa największych lokalnych zakładów charakteryzuje się przede wszystkim ofertą pracy dla mężczyzn (górnictwo i energetyka). Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Szczerców struktura pracujących rozkłada się dość równomiernie pomiędzy sektorami przemysłowym i usługowym.

⁵⁴ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach oraz duchowieństwa.

RYCINA 17: Gmina Szczerców – struktura pracujących w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 65: Gmina Szczerców – podmioty gospodarki narodowej⁵⁵ zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2014 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Szczerców – ilość podmiotów
9 i mniej	528
10 – 49	25
50 i więcej	2

Źródło: GUS 2015.

Na koniec 2014 roku w 27 lokalnych przedsiębiorstwach (4,86 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób. Nie jest to wartość znacznie odbiegająca od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski i województwo łódzkie, włącznie z faktem, że funkcjonują tu również zakłady zatrudniające więcej niż 50 osób. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 66: Gmina Szczerców – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁵⁶ zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2014 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
9 i mniej	95,14	94,88	95,12
10 – 49	4,50	4,01	4,02
50 – 249	0,36	0,93	0,76
250 – 999	–	0,14	0,09
1000 i więcej	–	0,05	0,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

⁵⁵ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁵⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

4. 3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1996 – 2015.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 30 czerwca 2015 roku Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie zarejestrował 379 bezrobotnych z terenu gminy Szczerców. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 7,30 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest wyższy, ale i tak kształtuje się na niższym poziomie w stosunku do wielu innych gmin województwa łódzkiego.

TABELA 67: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie bełchatowskim i województwie łódzkim na koniec czerwca 2015 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Stopa bezrobocia w %	9,5	11,2

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

Na przestrzeni ubiegłych 26 lat (lata 1990 – 2015) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Szczerców występowało w latach 1991 – 1996 oraz w latach 1999 – 2004. Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1998 rok w stosunku do lat 1991 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1998. Zaznaczający się w latach 1999 – 2001 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekoniekturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym notowanym w tamtych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2002 roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, a także migracji zarobkowych, bezrobocie w gminie Szczerców zaczęło systematycznie spadać i w 2008 roku osiągnęło najniższy poziom w analizowanym okresie czasu. Kolejny cykl dekoniektury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2009 roku spowodował ponowny wzrost bezrobocia. Wzrost ten był jednak znacznie niższy od notowanego w latach 1991 – 1996 oraz 1999 – 2001, ponadto od 2 lat obserwowany jest już spadek liczby bezrobotnych i obecny poziom bezrobocia jest nadal jednym z najniższych. Należy zaznaczyć, że bardzo duży wpływ na rynek pracy w całym regionie bełchatowskim ma podaż miejsc pracy generowana przez największego pracodawcę w regionie czyli koncern PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA.

TABELA 68: Gmina Szczerców – bezrobocie w latach 1996 – 2015.

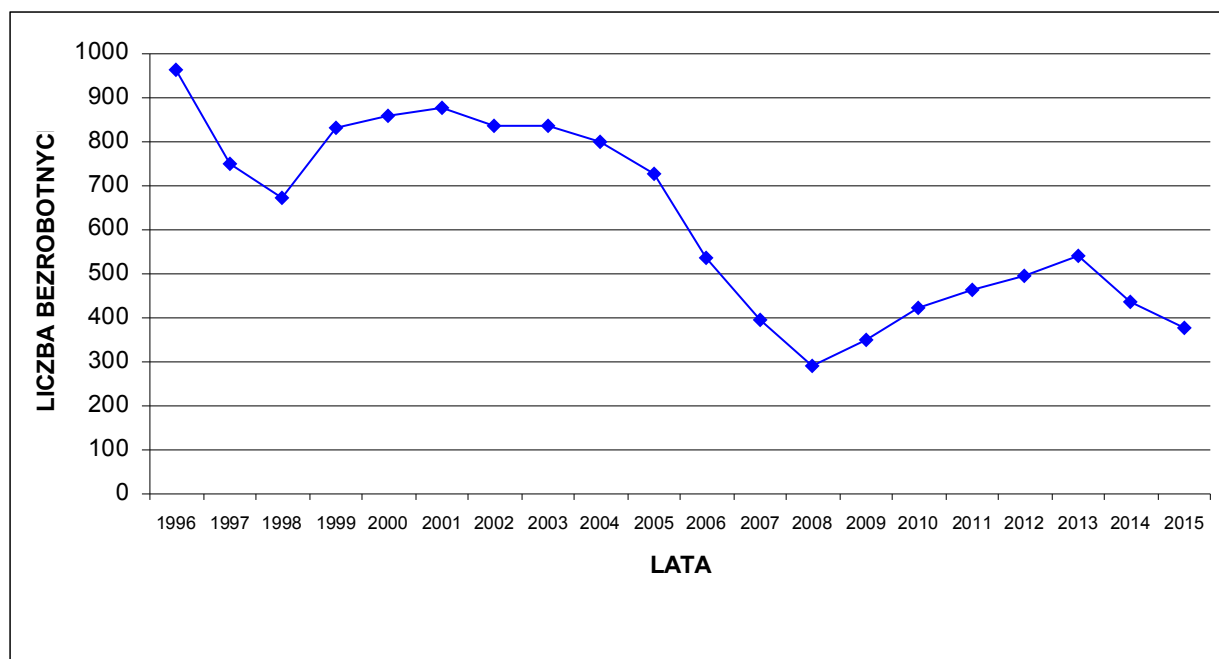
Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1	2	3	4	5	6
1996	963	428	535	44,44	55,56
1997	748	330	418	44,12	55,88
1998	675	283	392	41,93	58,07
1999	832	348	484	41,83	58,17
2000	857	356	501	41,54	58,46
2001	876	377	499	43,04	56,96

1	2	3	4	5	6
2002	835	373	462	44,67	55,33
2003	835	344	491	41,20	58,80
2004	800	297	503	37,13	62,88
2005	729	291	438	39,92	60,08
2006	536	180	356	33,58	66,42
2007	394	117	277	29,70	70,30
2008	290	108	182	37,24	62,76
2009	349	129	220	36,96	63,04
2010	422	164	258	38,86	61,14
2011	463	191	272	41,25	58,75
2012	496	229	267	46,17	53,83
2013	543	233	310	42,91	57,09
2014	435	207	228	47,59	52,41
30 czerwca 2015	379	161	218	42,48	57,52

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

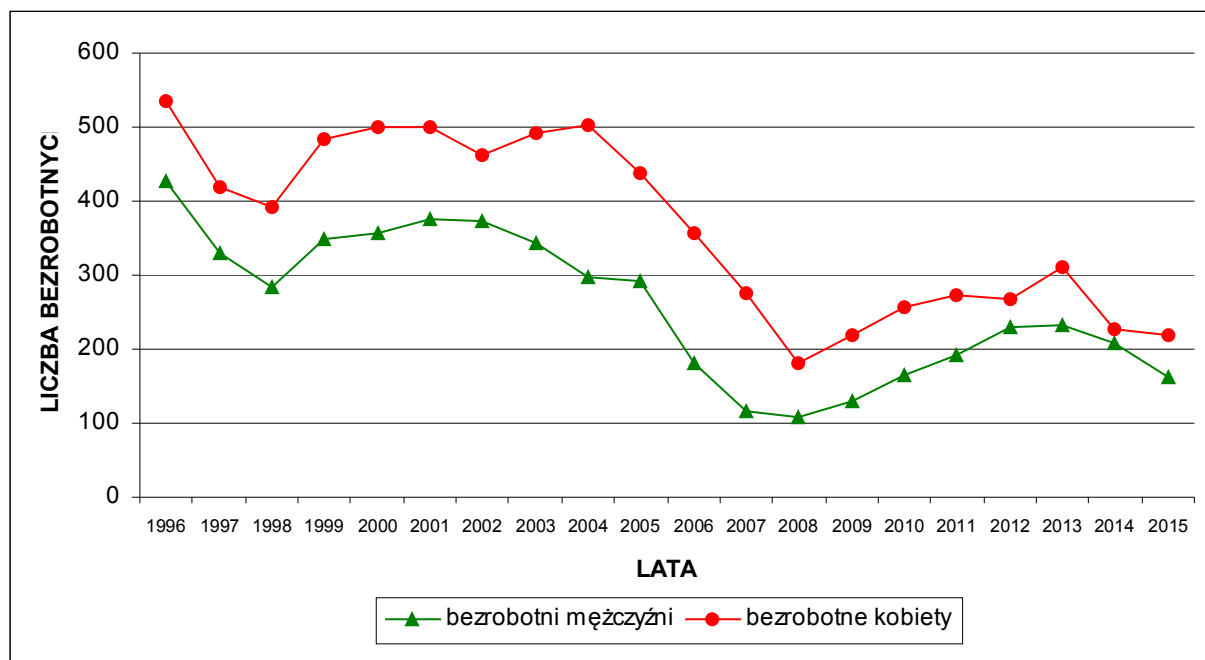
W przeciągu całego analizowanego okresu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych przekraczał poziom 50 %. Obecnie, to jest 30 czerwca 2015 roku, współczynnik ten wynosi 57,52 % i należy do grupy niższych wartości na przestrzeni ostatnich 20 lat.

RYCINA 18: Gmina Szczerców – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1996 – 2015.

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

RYCINA 19: Gmina Szczerców – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1996 – 2015 według płci.

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

TABELA 69: Gmina Szczerców – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1996 – 2015.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	% z ogółu bezrobotnych
1996	545	56,59
1997	552	73,80
1998	552	81,78
1999	638	76,68
2000	693	80,86
2001	701	80,02
2002	681	81,56
2003	748	89,58
2004	720	90,00
2005	647	88,75
2006	478	89,18
2007	362	91,88
2008	238	82,07
2009	297	85,10
2010	336	79,62
2011	380	82,07
2012	413	83,27
2013	483	88,95
2014	371	85,29
30 czerwca 2015	319	84,17

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

Na koniec czerwca 2015 roku 319 osób, to jest ponad 84 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to mimo wszystko jeden z niższych wskaźników począwszy od 1996 roku. Niższe wskaźniki notowano jedynie w latach: 1996 – 2002, 2008 i 2010 – 2012.

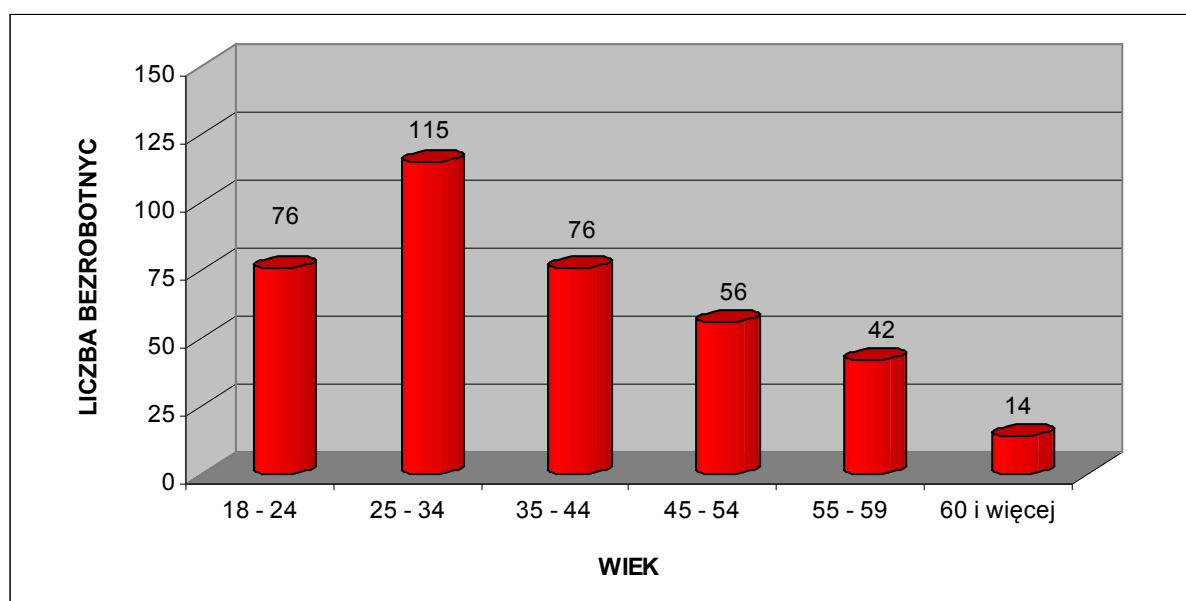
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 70: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 czerwca 2015 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	76	20,05	45
25 – 34	115	30,34	72
35 – 44	76	20,05	48
45 – 54	56	14,78	29
55 – 59	42	11,08	22
60 i więcej	14	3,69	2

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

RYCINA 20: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 czerwca 2015 roku.

Źródło: PUP Bełchatów, 2015.

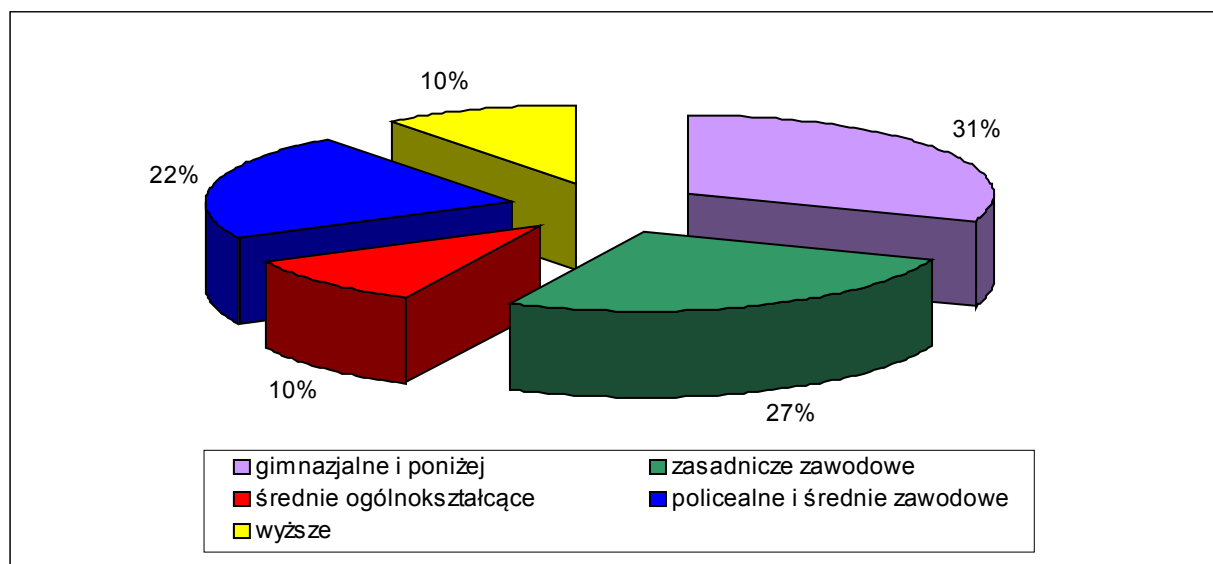
Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Niepokojące jest zjawisko, że liczna rzesza bezrobotnych, ponad 20 %, to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż ponad 50 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Blisko 35 %, a więc 1/3, bezrobotnych to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest stosunkowo nieliczna (blisko 15 %), między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub skorzystania z systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

TABELA 71: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan 30 czerwca 2015 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	39	10,29	30
Policealne i średnie zawodowe	84	22,16	55
Średnie ogólnokształcące	39	10,29	31
Zasadnicze zawodowe	101	26,65	52
Gimnazjalne i poniżej	116	30,61	50

Źródło: PUP Belchatów, 2015.

RYCINA 21: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan 30 czerwca 2015 roku.

Źródło: PUP Belchatów, 2015.

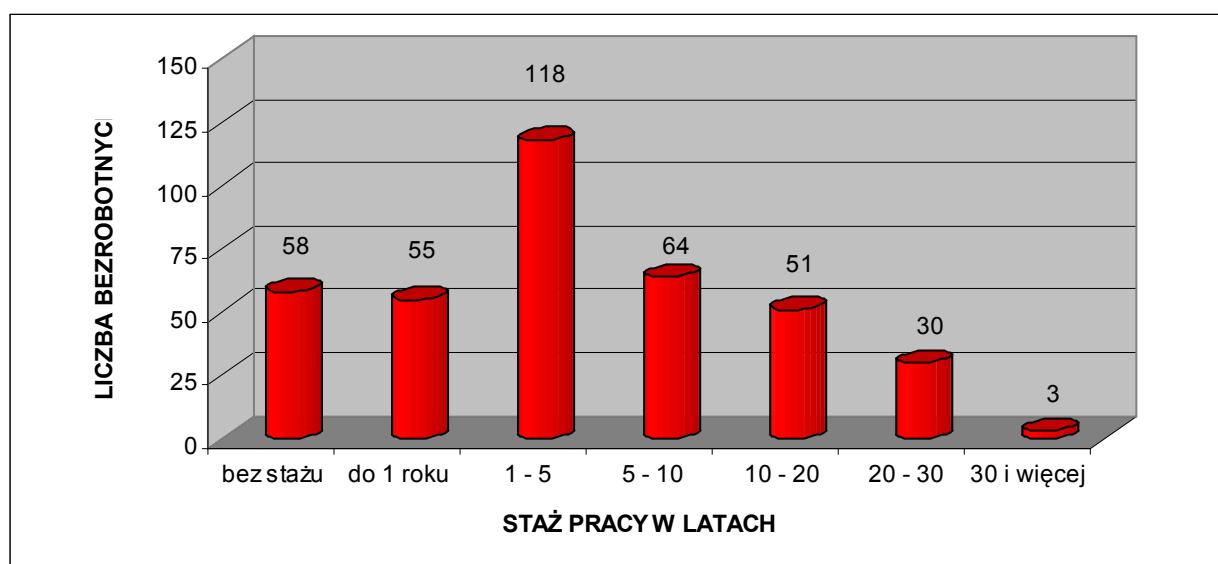
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią znacznie ponad połowę (ponad 57 %) z ogółu zarejestrowanych i jest to zjawisko dość powszechne. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią około 10 % ogółu bezrobotnych. Jest to wartość wysoka w porównaniu z zeszłymi latami, ale obecnie coraz częściej spotykana zarówno w skali regionu jak i kraju, a nawet całej Unii Europejskiej. Znaczną grupę (ponad 22 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni tym bardziej trudno znaleźć pracę w gminie czy nawet w regionie.

TABELA 72: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 czerwca 2015 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	58	15,30	36
Do 1 roku	55	14,51	38
1 – 5	118	31,13	73
5 – 10	64	16,89	29
10 – 20	51	13,46	34
20 – 30	30	7,92	8
30 lat i więcej	3	0,79	0

Źródło: PUP Belchatów, 2015.

RYCINA 22: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 czerwca 2015 roku.

Źródło: PUP Belchatów, 2015.

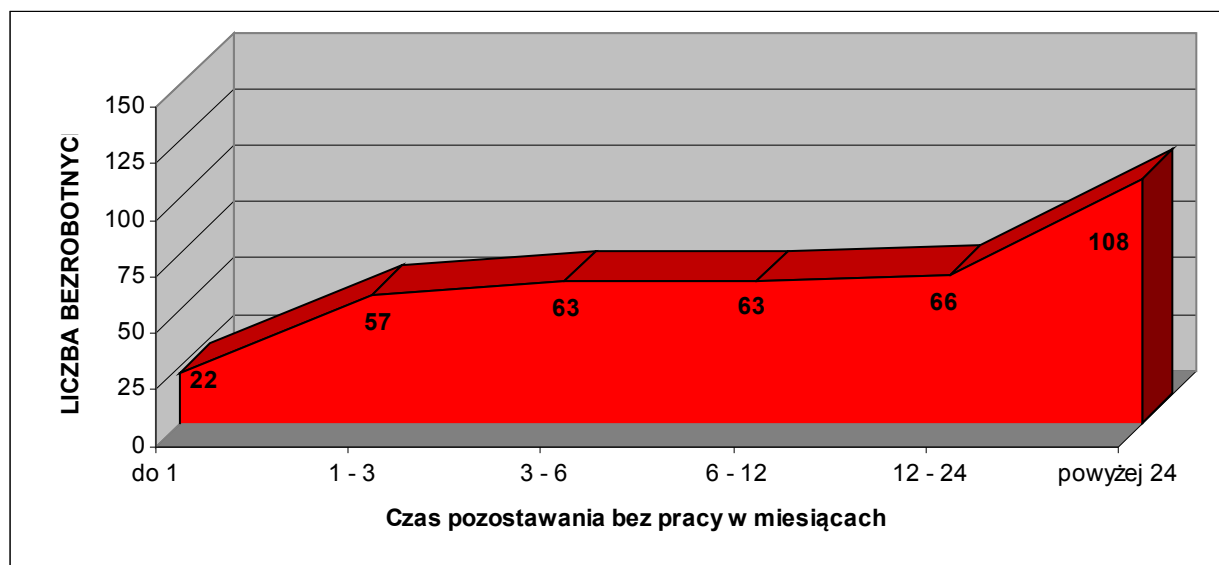
Ponad 22 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż tylko do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie około 30 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci liceów, średnich szkół technicznych oraz coraz częściej uczelni wyższych. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Szczerców przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych. Aczkolwiek należy podkreślić, że brak zatrudnienia wśród osób w najmłodszych kategoriach wiekowych jest problemem również w teoretycznie zamożniejszych gminach, regionach czy nawet krajach.

TABELA 73: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 czerwca 2015 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	22	5,80	11
1 – 3	57	15,04	36
3 – 6	63	16,62	31
6 – 12	63	16,62	33
12 – 24	66	17,41	35
Powyżej 24 miesięcy	108	28,50	72

Źródło: PUP Belchatów, 2015.

RYCINA 23: Gmina Szczerców – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 czerwca 2015 roku.

Źródło: PUP Belchatów, 2015.

Ponad 70 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w latach 2013 – 2014 oraz w I połowie 2015 roku i dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich i wyższych. Za bardzo niekorzystny należy uznać fakt, że blisko 30 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Szczerców nie jest w stanie wygenerować miejsc pracy również dla osób długotrwale bezrobotnych.

Obserwowana mniej więcej od 2003 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco ze względu na obecną sytuację gospodarczą) spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, w tym również na terenie gminy Szczerców (z 876 osób w 2001 roku do 290 osób w 2008 roku). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych i w tej kwestii sezonowo obserwowana jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem jest brak nie tylko dobrze płatnych, ale w ogóle brak ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie

urodzone na początku lat 90–tych XX wieku. Natychmiastowe stworzenie kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu jest praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników w sektorze produkcyjnym, zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym i rolno – spożywczym oraz w usługach. Dotyczy to zarówno gminy Szczerców jak i całego powiatu bełchatowskiego, obecnie uzależnionych gospodarczo od kombinatu górniczo – energetycznego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu: Bełchatowa, Piotrkowa Trybunalskiego, Sieradza czy nawet Łodzi. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.4.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Szczerców infrastruktura służby zdrowia składa się z następujących placówek:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SPZOZ) w Szczercowie, ul. Mickiewicza 39b;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SPZOZ) w Szczercowie, filia w Chabielicach, Chabielice 2.

Personel służby zdrowia składa się z 6 lekarzy medycyny, 11 pielęgniarek oraz 1 położnej.

Powyższe zapewnia mieszkańcom gminy jedynie podstawową opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w: Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim i Łodzi. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują 3 apteki, wszystkie zlokalizowane są w Szczercowie, ulice: Mickiewicza, św. Floriana i Pułaskiego. Na terenie gminy nie ma żłobków. W miejscowości Dubie (1A) funkcjonuje prywatna klinika psychiatryczna i terapii uzależnień „Wolmed”. Klinika składa się z następujących oddziałów: psychiatryczny, psychosomatyczny, terapii uzależnień, leczenia zaburzeń nerwicowych, leczenia alkoholowych zespołów abstynenckich i oddział dzienny terapii uzależnień.

TABELA 74: Gmina Szczerców – dostępność do usług służby zdrowia w 2014 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Apteki i punkty apteczne	2707	2762	2661
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ⁵⁷	4061	1797	1476
Apteki i punkty apteczne na 100 km ²	2,33	4,24	5,16
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności	–	–	53,62
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach	–	–	186,49

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Szczerców odbiega od średniej charakteryzującej powiat bełchatowski i województwo łódzkie. Jego wartość przedstawia się jednak korzystnie w porównaniu do warunków występujących w innych gminach wiejskich. Natomiast dostępność do aptek (liczba mieszkańców przypadających na 1 obiekt) przedstawia się korzystniej od wartości przyporządkowanej dla powiatu. Obecnie zlokalizowaną w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu

⁵⁷ Powyższa statystyka obejmuje: zakłady opieki zdrowotnej oraz praktyki lekarskie, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia. Dane na koniec 2014 roku, GUS 2015.

widzenia potrzeb, również ze względu na bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskim Belchatowie. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji obiektów służby zdrowia, zaś planowana jest budowa obiektu służącego usługom rehabilitacyjnym.

4.4.2. Opieka społeczna.

Opieką społeczną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) zlokalizowany w Szczercowie przy ul. 3-go Maja 6. Do głównych zadań realizowanych przez GOPS należy:

- realizacja zadań własnych oraz zadań zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej;
- ustalanie prawa do świadczeń rodzinnych, przyznawanie i wypłacanie zasiłków rodzinnych, dodatków do zasiłków oraz świadczeń opiekuńczych;
- przyznawanie i opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne za osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia z tytułu pobierania określonych świadczeń w Ośrodku;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla osób samotnie wychowujących dzieci, uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna;
- prowadzenie reintegracji zawodowej i społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wykonywanie innych zadań zleconych Ośrodkowi do realizacji.

W 2014 roku rozdysponowano pomoc w postaci zasiłków:

- stałych – 344 świadczenia dla 36 rodzin;
- okresowych – 166 świadczeń dla 58 rodzin;
- celowych (jednorazowych) – 564 świadczenia dla 267 rodzin.

TABELA 75: Gmina Szczerców – liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 1991 – 2014.

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej
1	2	3
1991	b.d.	438
1992	b.d.	660
1993	b.d.	441
1994	570	2328
1995	431	1800
1996	387	1529
1997	394	1649
1998	415	1680
1999	444	1699
2000	491	1677
2001	372	1324
2002	399	1365
2003	399	1373
2004	316	1142
2005	305	1090
2006	287	956

1	2	3
2007	258	838
2008	253	729
2009	257	710
2010	261	688
2011	261	668
2012	313	800
2013	360	942
2014	346	892

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

W okresie analizowanych lat liczba rodzin objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od 253 do 570, a liczba osób od 438 do 2328. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, powódzie, susze, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie. Na terenie gminy nie ma domów i zakładów stacjonarnej opieki społecznej. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności. Rozważa się natomiast przygotowanie lokalizacji w Szczercowie pod obiekt typu „domu dziennego pobytu” wraz z ośrodkiem rehabilitacyjnym.

4. 5. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2015 / 2016 sieć oświatowa na terenie gminy Szczerców składa się z następujących placówek:

- Przedszkole Samorządowe w Szczercowie, przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Szczercowie, ul. Łaska 8;
- Punkt Przedszkolny w Chabielicach przy Szkole Podstawowej w Chabielicach, Chabielice 5;
- Punkt Przedszkolny w Osinach przy Szkole Podstawowej w Osinach, Osiny 13;
- Szkoła Podstawowa w Chabielicach, Chabielice 5;
- Szkoła Podstawowa w Lubcu, Lubiec 61;
- Szkoła Podstawowa w Osinach, Osiny 13;
- Szkoła Podstawowa w Szczercowie, przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Szczercowie w Szczercowie, ul. Łaska 8;
- Gimnazjum Publiczne w Szczercowie, ul. Rzeczna 7;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Szczercowie, ul. Piłsudskiego 66.

TABELA 76: Gmina Szczerców – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2015 / 2016.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ⁵⁸
1	2	3
Przedszkole Szczerców	100	11
Punkt Przedszkolny Chabielice	14	1
Punkt Przedszkolny Osiny	9	1

⁵⁸ Bez względu na rodzaj etatu.

1	2	3
Szkoła Podstawowa Chabielice	86	16
Szkoła Podstawowa Lubiec	31	16
Szkoła Podstawowa Osiny	33	16
Szkoła Podstawowa Szczerców	569	65
Gimnazjum Publiczne Szczerców	249	39
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Szczerców	355	38

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Ogółem w roku szkolnym 2015 / 2016 z gminnej sieci oświatowej korzystało 1446 uczniów, z czego:

- 123 dzieci w przedszkolach, w tym 23 dzieci w Punktach Przedszkolnych;
- 719 uczniów w szkołach podstawowych;
- 249 uczniów w gimnazjum;
- 355 uczniów w szkole ponadgimnazjalnej (średniej).

Pozostawali oni pod opieką 203 nauczycieli, z czego:

- 12 nauczycieli w przedszkolach;
- 113 nauczycieli w szkołach podstawowych;
- 39 nauczycieli w gimnazjum;
- 38 nauczycieli w szkole ponadgimnazjalnej (średniej).

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 7 wychowanków, z czego:

- 10 w przedszkolach;
- 6 w szkołach podstawowych;
- 6 w gimnazjum;
- 9 w szkole ponadgimnazjalnej (średniej).

TABELA 77: Gmina Szczerców – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego w roku szkolnym 2015 / 2016.

Wyszczególnienie	Przedszkole Szczerców	SP Chabielice + punkt przedszkolny	SP Lubiec	SP Osiny + punkt przedszkolny	SP Szczerców	Gimnazjum Szczerców	Zespół Szkół Szczerców
Liczba uczniów	100	100	31	42	569	249	355
Liczba nauczycieli ⁵⁹	11	17	16	17	65	39	38
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	9,1	5,9	1,9	2,5	8,8	6,4	9,3
Zajęcia dodatkowe (pozalekcyjne)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków (stołówka)	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

⁵⁹ Bez względu na rodzaj etatu.

TABELA 78: Gmina Szczerców – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2013 / 2014.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba miejsc w przedszkolach ⁶⁰ na 1 przedszkole	100,00	105,04	96,93
Liczba dzieci w przedszkolach ⁶¹ na 1 przedszkole	103,00	110,29	96,32
Liczba miejsc w przedszkolach ⁶² na 1 dziecko	0,97	0,95	1,01
Obłożenie miejsc w przedszkolach ⁶³ (%)	103,00	105,00	99,37
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem	74,9	73,5	75,4
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem ogółem	76,0	75,4	77,0
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi	74,9	59,4	56,8
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem na wsi	76,0	63,4	60,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny w gminie Szczerców jest bardzo zbliżona do wskaźnika charakteryzującego powiat bełchatowski oraz województwo łódzkie. Obłożenie dostępnych miejsc w gminnych placówkach przedszkolnych wynosi ponad 100 % i również nie odbiega od średniej w regionie. Odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 5 lat jak i 3 – 6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym jest w gminie Szczerców zbliżony do przeciętnych w powiecie i województwie. Jednakże w porównaniu obejmującym tylko tereny wiejskie całego powiatu bełchatowskiego oraz województwa łódzkiego jest on już znacznie wyższy. Powyższe oznacza, że gminna sieć przedszkolna zaspokaja w większym stopniu potrzeby społeczności w zakresie wychowania przedszkolnego.

TABELA 79: Gmina Szczerców – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2013 / 2014.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
1	2	3	4
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	119,25	186,00	156,80
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w szkołach podstawowych	9,54	12,50	12,07
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 szkołę podstawową	12,50	14,88	12,99
Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	13,25	18,60	18,04
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	103,02	99,30	99,20
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji netto (%)	97,41	95,89	95,43

⁶⁰ Bez oddziałów przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych.

⁶¹ Bez oddziałów przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych.

⁶² Bez oddziałów przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych.

⁶³ Bez oddziałów przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych.

1	2	3	4
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	283,00	156,10	160,10
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w gimnazjum	16,65	12,14	13,24
Liczba pomieszczeń na 1 gimnazjum	17,00	12,86	12,09
Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	21,77	20,49	21,49
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	94,97	100,15	100,33
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji netto (%)	94,63	96,12	93,89

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego są zróżnicowane. Wartości (wskaźniki) dotyczące szkół podstawowych, przyporządkowane dla gminy Szczerców, oznaczają korzystniejsze uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa w kontekście przeciętnej liczby uczniów na 1 placówkę, 1 pomieszczenie i 1 oddział. Jednocześnie lokalne placówki szkolne charakteryzują się mniejszą przeciętną liczbą pomieszczeń na 1 obiekt. Powyższe oznacza, że są to placówki kubaturowo mniejsze od przeciętnych. Odmienna sytuacja dotyczy placówek gimnazjalnych. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Szczerców oznaczają mniej korzystne uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa w kontekście przeciętnej liczby uczniów na 1 placówkę, 1 pomieszczenie i 1 oddział. Jednocześnie lokalne placówki gimnazjalne charakteryzują się większą przeciętną liczbą pomieszczeń na 1 obiekt. Powyższe oznacza, że są to placówki kubaturowo większe od przeciętnych, co jest rzeczywistym faktem, ze względu na to, że w gminie Szczerców funkcjonuje tylko jedna, zbiorcza placówka gimnazjalna. Współczynniki skolaryzacji brutto⁶⁴ i netto⁶⁵ przyporządkowane dla szkół podstawowych są w gminie Szczerców wyższe od przeciętnej w regionie, zaś dla gimnazjów – niższe. Oznacza to między innymi, że część miejscowych uczniów w wieku gimnazjalnym pobiera naukę poza granicami gminy. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

Młodzież z terenu gminy Szczerców korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim i Łodzi. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych o innym profilu niż lokalna placówka oraz na wyższych uczelniach.

Obecnie lokalna sieć oświatowa jest ilościowo wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego oraz ponadgimnazjalnego, w mniejszym stopniu wychowania przedszkolnego. W najbliższym czasie planuje się rozbudowę Przedszkola w Szczercowie wchodzącego w skład Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Szczercowie. Ze względu na postępujące niekorzystne zjawiska demograficzne (spadek liczby urodzeń) należy rozważyć ewentualne uszczuplenie sieci szkół podstawowych.

⁶⁴ Współczynnik skolaryzacji brutto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

⁶⁵ Współczynnik skolaryzacji netto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

4. 6. Kultura.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się przede wszystkim Gminny Ośrodek Kultury (GOK) z siedzibą w Szczercowie przy ul. Częstochowskiej 10. Celem działania GOK jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury, a także rozwijanie potrzeb z zakresu kultury fizycznej, sportu i rekreacji poprzez:

- rozpowszechnianie, rozbudzanie i rozwijanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych środowisku lokalnym;
- tworzenie warunków dla rozwoju i wspierania amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, tradycji ludowych regionu, a także rękodzieła ludowego i artystycznego;
- organizacja imprez kulturalno – rozrywkowych, masowych i okazjonalnych;
- organizacja czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, poprzez prowadzenie kół zainteresowań, klubów i specjalnych kursów, zgodnie z potrzebami środowiska;
- organizowanie koncertów, przeglądów, wystaw i konkursów;
- rozbudzanie i rozwijanie inicjatyw środowiskowych w zakresie kultury.

Podstawową działalność GOK opiera na współpracy ze szkołami podstawowymi, gimnazjum i szkołą ponadgimnazjalną oraz na organizacji dla dzieci i młodzieży imprez kulturalno – rekreacyjnych. Ponadto podejmuje się działania na rzecz środowiska poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień GOK współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Szczerców.

Przy GOK funkcjonują liczne pracownie, sekcje zainteresowań i zespoły artystyczne. Są to przede wszystkim:

- kapela podwórkowa „Chłopaki Szczercowiaki”;
- młodzieżowy zespół muzyczny (wokally – instrumentalny);
- koło nauki gry na instrumentach muzycznych (gitara, pianino, keyboard);
- zajęcia taneczne;
- zajęcia wokalne;
- zajęcia plastyczne;
- zajęcia w ramach drużyn harcerskich (Szczep 18–tych Drużyn Harcerskich w Szczercowie);
- nauka gry na instrumentach dętych w ramach Orkiestr Dętych OSP (Chabielice, Magdalenów, Szczerców).

Gminną sieć usług kultury tworzą również:

- Świetlica wiejska w Borowej, Borowa 10a;
- Świetlica wiejska w Chabielicach, Chabielice 2b;
- Świetlica wiejska w Dubiu, Dubie 1b;
- Świetlica wiejska w Janówce, Janówka 24b;
- Świetlica wiejska w Lubcu, Lubiec 61b;
- Świetlica wiejska w Stanisławowie Pierwszym, Stanisławów Pierwszy 35a;
- Świetlica wiejska w Stanisławowie Drugim, Stanisławów Drugi 16a;
- Świetlica Wiejska w Szczercowskiej Wsi, Szczercowska Wieś 46,

a także ogólnodostępne remizy strażackie, zlokalizowane w miejscowościach:

- Chabielice, Chabielice 28;
- Magdalenów, Magdalenów 21a;
- Osiny, Osiny 15a;
- Szczerców, ul. Mickiewicza 39.

Lokalne instytucje kultury reprezentuje także Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Szczercowie przy ul. Mickiewicza 39a. Zakres działania biblioteki obejmuje przede wszystkim:

- gromadzenie, opracowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej;
- popularyzację książek i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu u zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Gminna Biblioteka Publiczna w Szczercowie prowadzi także działalność kulturalno – oświatową. Organizuje lekcje biblioteczne, wystawy książek i prac plastycznych, zajęcia czytelnicze dla dzieci, wycieczki wprowadzające dla sześciolatków, warsztaty dziennikarskie, przedstawienia teatralne. Do atrakcyjnych i kształcących form pracy należą spotkania autorskie. Placówka pomaga także w wyszukiwaniu materiałów do opracowania referatów, wypracowań szkolnych a także do prac dyplomowych. Gromadzi i udostępnia zainteresowanym informacje dotyczące regionu. Biblioteka posiada księgozbiór liczony na blisko 19,5 tysiąca woluminów. Korzysta z niej rocznie blisko 900 czytelników. W 2014 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 21 woluminów.

TABELA 80: Gmina Szczerców – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
1	2	3	4
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę ⁶⁶	2020	5386	4154
Placówki biblioteczne ⁶⁷ na 100 km ²	3,10	2,17	3,29
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	2339	3109	3471
Wypożyczenia na 1 czytelnika	21,4	19,1	20,5
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	109	160	158
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury ⁶⁸	8121	7077	13320
Ośrodki kultury na 100 km ²	0,78	1,65	1,03
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	7,51	19,26	6,11
Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców	1460	1118	744

⁶⁶ Biblioteki i filie.

⁶⁷ Biblioteki i filie.

⁶⁸ Bez świetlic wiejskich i wiejskich ośrodków kultury.

1	2	3	4
Imprezy masowe na 1000 mieszkańców	0,12	0,44	0,11
Uczestnicy imprez masowych na 1000 mieszkańców	246	1170	421
Zespoły artystyczne na 1000 mieszkańców	0,62	0,47	0,36
Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	14,53	8,57	5,85
Koła na 1000 mieszkańców	0,62	0,49	0,38
Członkowie kół na 1000 mieszkańców	8,50	47,31	11,00
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	–	56619	113824
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	–	113238	50083
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	–	–	58236
Liczba mieszkańców na 1 teatr	–	–	250414

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez biblioteki odznaczają się generalnie korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa pod względem dostępności (za wyjątkiem liczby woluminów), zaś liczba czytelników jest niższa, aczkolwiek charakteryzuje się większą, przeciętną ilością wypożyczeń. Natomiast wskaźniki dotyczące biernego bądź czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (ośrodki kultury, imprezy kulturalne, zespoły artystyczne, koła) są bardzo zróżnicowane. Relatywnie w gminie Szczerców jest większa oferta dostępności do zespołów artystycznych i kół, ale np.: samych członków kół jest stosunkowo mniej, albowiem większe zainteresowanie kieruje się w stronę zespołów artystycznych. Imprez kulturalnych i masowych jest relatywnie mniej, ale więcej ich uczestników, co świadczy o dużym zainteresowaniu lokalnymi usługami kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina, teatry, opery, filharmonie, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Szczerców mogą korzystać dopiero (za wyjątkiem kina i muzeum) poza granicami nie tylko gminy, ale i całego powiatu, głównie w Piotrkowie Trybunalskim i Łodzi.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Planuje się zaś⁶⁹ budowę nowego Gminnego Centrum Kultury (od 2021 roku), w którym mieścić się będą zarówno Gminny Ośrodek Kultury jak i Gminna Biblioteka Publiczna, a także zadaszoną scenę koncertową we wsi Chabielice – Kolonia. Ponadto zakłada się budowę i modernizację świetlic wiejskich we wsiach Brzezie i Kieruzele.

4. 7. Sport.

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie

⁶⁹ Zgodnie z uchwałą nr X/89/15 Rady Gminy Szczerców z dnia 11 sierpnia 2015 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2015 – 2022.

gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują poszczególne kluby sportowe i placówki oświatowe, które dodatkowo umożliwiają zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby i zrzeszenia sportowe:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy „GLKS Szczerców” (tenis stołowy, badminton);
- Ludowy Klub Sportowy „Astoria” Szczerców (piłka nożna, strzelectwo sportowe);
- Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Chabielice (piłka nożna);
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Czarni” Szczerców (siatkówka);
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Impuls”, funkcjonujący przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych (orientacja sportowa).

Infrastrukturę sportową i rekreacją w gminie tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- kompleks sportowo – rekreacyjny w Szczercowie, ul. Rzeczna 7 (przy Gimnazjum Publicznym):
 - hala sportowa:
 - pełnowymiarowa płyta główna (40 x 20 m);
 - sala korekcyjna;
 - stadion sportowy:
 - widownia na 500 osób;
 - boisko piłkarskie pełnowymiarowe o nawierzchni trawiastej (100 x 63 m);
 - boisko treningowe o nawierzchni trawiastej (64 x 39 m);
 - bieżnia tartanowa (400 m) – czterotorowa;
 - zeskok do skoku wzwyż z rozbiegiem tartanowym;
 - plac do pchnięcia kulą i skocznia w dal z rozbiegiem tartanowym;
 - boisko do koszykówki (tartan);
 - boisko do siatkówki (tartan);
 - kort tenisowy (tartan);
 - plac zabaw dla dzieci,
 - zewnętrzna ściana wspinaczkowa;
 - boisko do plażowej piłki siatkowej przy zbiorniku rekreacyjnym;
 - plac zabaw (skate park i siłownia zewnętrzna),
- kompleks sportowo – rekreacyjny w Szczercowie, ul. Piłsudskiego 66 (przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych):
 - hala sportowa:
 - pełnowymiarowa płyta główna (40 x 20 m);
 - siłownia/sala fitness;
 - sauna sucha;
 - zespół boisk:
 - boisko piłkarskie o nawierzchni sztucznej (92,5 x 50 m);
 - boisko wielofunkcyjne (tartan);
 - skocznia w dal i plac do pchnięcia kulą;
 - boisko do plażowej piłki siatkowej;
 - bieżnia tartanowa (330 m) – trzytorowa;
 - widownia na 85 osób;
- zespół boisk w Szczercowie, ul. Łaska 8 (przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym):
 - boisko wielofunkcyjne (tartan);
 - skocznia w dal;

- boisko do plażowej piłki siatkowej;
- bieżnia tartanowa (75 m) – trzytorowa
- kompleks sportowy w Chabielicach, Chabielice 5 (przy Szkole Podstawowej):
 - hala sportowa (płyta główna 18 x 36 m);
 - boisko piłkarskie pełnowymiarowe o nawierzchni trawiastej (98 x 58 m);
- pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej w Kozłówkach (Junga Góry);
- boisko do plażowej piłki siatkowej w Kozłówkach (Junga Góry);
- boiska sportowe we wsiach:
 - Chabielice – Kolonia (piłka nożna);
 - Janówka (piłka siatkowa);
 - Kieruzele (piłka nożna i siatkowa);
 - Stanisławów Pierwszy (piłka siatkowa);
 - Tatar (piłka siatkowa);
- place zabaw we wsiach:
 - Chabielice;
 - Chabielice – Kolonia;
 - Janówka;
 - Kieruzele;
 - Lubiec;
 - Magdalenów;
 - Niwy;
 - Stanisławów Pierwszy;
 - Tatar.

Infrastrukturę sportowo – rekreacyjną uzupełniają małe sale gimnastyczne, boiska sportowe oraz place zabaw przy szkołach podstawowych w Osinach i Lubcu.

TABELA 81: Gmina Szczerców – uwarunkowania charakteryzujące usługi sportu w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba mieszkańców na 1 klub sportowy	1624	2311	2908
Liczba mieszkańców na 1 sekcję sportową w klubach	812	1317	1629
Kluby sportowe na 1000 mieszkańców	0,62	0,43	0,34
Sekcje sportowe w klubach na 1000 mieszkańców	1,23	0,76	0,61
Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców	58,61	30,00	22,51
Członkowie klubów sportowych na 1 klub	95,20	69,33	65,46
Członkowie klubów sportowych na 1 sekcję	47,60	39,50	36,67
Sekcje sportowe na 1 klub	2,00	1,76	1,79

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Wskaźniki dotyczące usług sportu odznaczają się w każdej analizowanej kategorii korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa, co świadczy o lokalnym, wysokim poziomie rozwoju tej dziedziny.

Działania samorządu w zakresie kultury fizycznej powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Na bazie bogatej infrastruktury sportowej należy promować wśród miejscowej młodzieży (a także z gmin sąsiednich) możliwość zrzeszania się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się rozbudowę kompleksu sportowego na tak zwanych Junga Górach o boisko do piłki nożnej plażowej i przebudowę drogi dojazdowej.

4. 8. Gospodarka mieszkaniowa.

4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Szczerców są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa łódzkiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Dominuje tu przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). Ponadto na terenie wsi: Chabielice, Lubiec, Stanisławów Pierwszy i Szczerców występuje zabudowa wielorodzinna, najczęściej w postaci pojedynczych obiektów. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 4 kondygnacji.

TABELA 82: Gmina Szczerców – liczba budynków mieszkalnych w 2015 roku.

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
1	2
Borowa	37
Krzyżówki	4
Kościuszki	58
Brzezie	44
Kozłówki	38
Bednarze	16
Chabielice	80
Chabielice – Kolonia	67
Dubie	92
Grudna	54
Zagadki	26
Janówka	50
Kieruzele	28
Kuźnica Lubiecka	13
Leśniaki	19

1	2
Lubiec	69
Magdalenów	39
Niwy	74
Trakt Puszczański	57
Józefina	10
Lubośnia	6
Osiny	63
Osiny – Kolonia	29
Podklucze	77
Załuże	61
Podżar	14
Szubienice	11
Żabczanka	12
Połowa	35
Dzbanki	26
Rudzisko	24
Marcelów	15
Stanisławów Pierwszy	68
Stanisławów Drugi	67
Szczerców	882
Szczercowska Wieś	30
Kolonia Szczercowska	35
Tatar	28
Puszcza	13
Zbyszek	8
Firlej	5

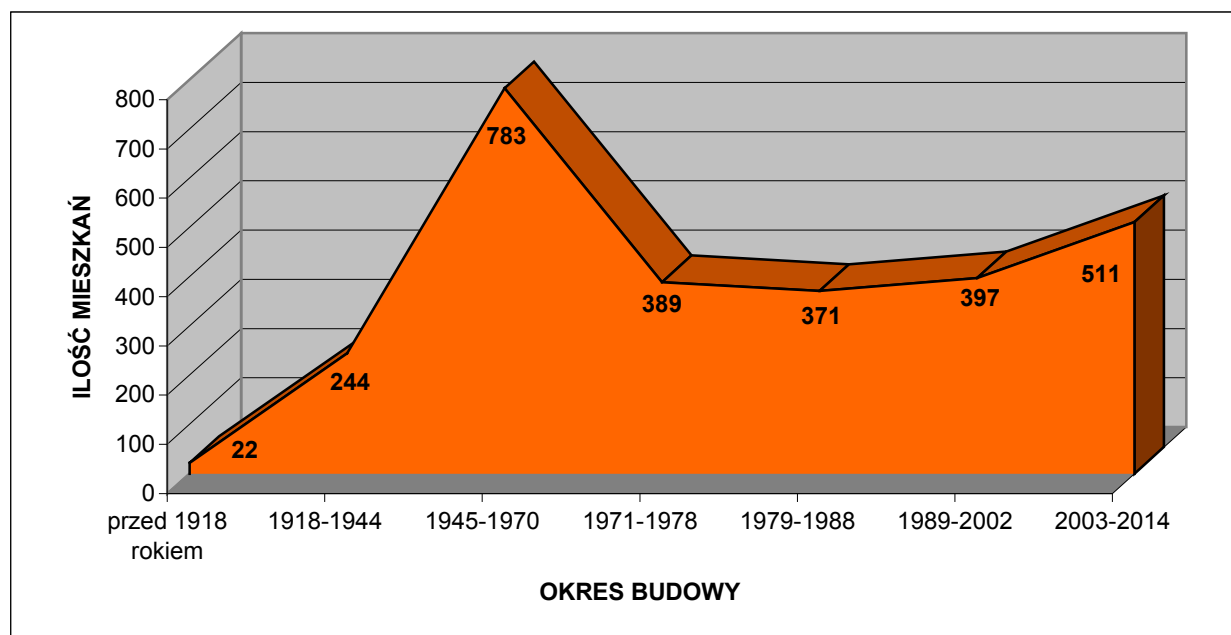
Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

TABELA 83: Gmina Szczerców – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2014 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa w m ²
przed 1918 rokiem	22	1379
1918 – 1944	244	14032
1945 – 1970	783	52054
1971 – 1978	389	33157
1979 – 1988	371	36056
1989 – 2002	397	44073
2003 – 2014	511	58528
nie ustalono	17	1495

Źródło: GUS 2003 i 2015.

RYCINA 24: Gmina Szczerców – mieszkania zamieszkane według okresu budowy do 2014 roku.

Źródło: GUS 2003 i 2015.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2014 roku można obliczyć, że spośród 2734 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy zaledwie 9,73 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego tylko 8,27 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Powyższe oznacza, że po 1945 roku nastąpiła niemal całkowita wymiana substancji mieszkaniowej. Dla porównania na terenie powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego dane te prezentują się następująco:

- powiat bełchatowski: przed 1945 rokiem – 7,89 %, z czego 24,25 % przed 1918 rokiem;
- województwo łódzkie: przed 1945 rokiem – 17,60 %, z czego 44,57 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 84: Gmina Szczerców – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2014 roku.

Okres budowy mieszkań	Ilość mieszkań (%)			Powierzchnia użytkowa (%)		
	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
przed 1918 rokiem	0,80	1,91	7,84	0,57	1,23	5,28
1918 – 1944	8,92	5,98	9,75	5,83	4,16	7,55
1945 – 1970	28,64	17,45	26,72	21,62	13,97	22,48
1971 – 1978	14,23	14,83	18,06	13,77	12,55	16,07
1979 – 1988	13,57	28,98	16,42	14,98	25,64	17,79
1989 – 2002	14,52	15,44	9,09	18,30	18,66	13,04
2003 – 2014	18,69	15,26	11,90	24,31	23,67	17,61
nie ustalono	0,62	0,13	0,21	0,62	0,12	0,20

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2015.

TABELA 85: Gmina Szczerców – zasoby mieszkaniowe w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe
Liczba budynków mieszkalnych	2637
Liczba mieszkań	2734
Liczba izb	11423
Powierzchnia użytkowa (m ²)	240774

Źródło: GUS 2015.

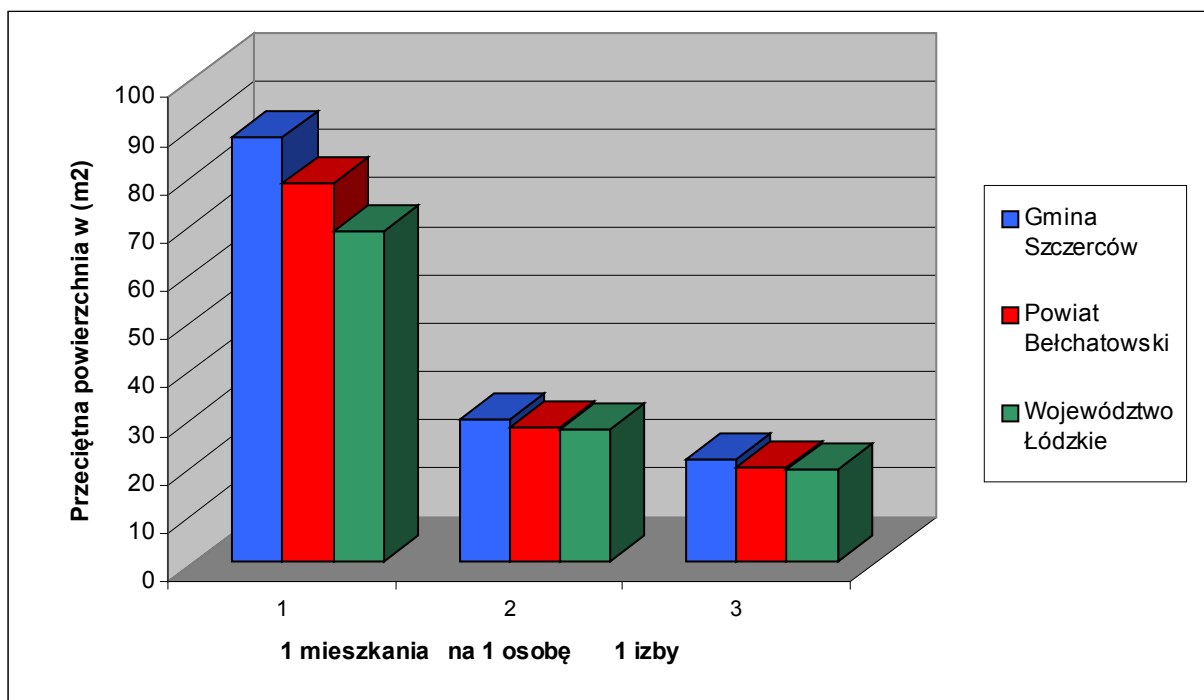
TABELA 86: Gmina Szczerców – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2014 roku.

Przeciętna:	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	88,07	78,28	68,39
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	21,08	19,38	19,06
Liczba izb w 1 mieszkaniu	4,18	4,04	3,59
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	29,65	27,67	27,25
Liczba osób w 1 mieszkaniu	2,97	2,83	2,51
Liczba osób w 1 izbie	0,71	0,70	0,70

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

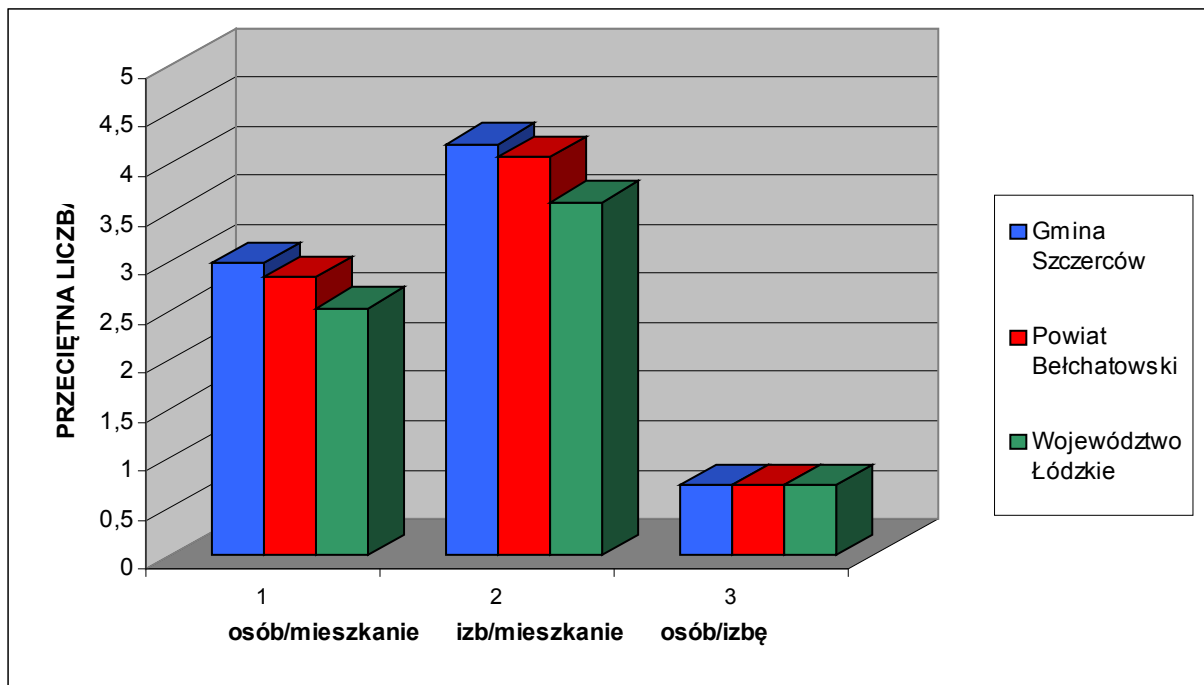
Powyższe wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Szczerców są charakterystyczne dla gmin wiejskich. Wskaźniki te odznaczają się korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a z drugiej strony mniej korzystnymi uwarunkowaniami w kontekście przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie oraz 1 izbę. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście. Należy pamiętać, że statystyka obejmująca powiat bełchatowski, a zwłaszcza województwo łódzkie zawiera również dane dotyczące dużych gmin miejskich, np.: miasta Łodzi. Niekorzystne zjawiska demograficzne obserwowane w tym mieście (np.: ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, mała liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego) przy jednoczesnym wzroście ilości substancji mieszkaniowej powoduje, że współczynniki dotyczące przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie bądź 1 izbę kształtują się na korzystnym poziomie. Nie bez znaczenia jest również standard mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej, który w przypadku gminy Szczerców jest korzystniejszy od przeciętnej, zwłaszcza w województwie.

RYCINA 25: Gmina Szczerców – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2014 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 26: Gmina Szczerców – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2014 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

4.8.2. Własność komunalna.

W 2015 roku własnością komunalną objęte były 24 mieszkania składające się z 67 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1179,7 m². Zarządza nimi Urząd Gminy Szczerców.

TABELA 87: Gmina Szczerców – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2015 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	24	0,88
Izby	67	0,59
Powierzchnia użytkowa w m ²	1179,7	0,49

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Własność komunalna stanowi zaledwie 0,49 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 49,15 m² i składa się średnio z 2,79 izb. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 5 rodzin. W najbliższym czasie nie przewiduje się wyłączenia z użytkowania lokali komunalnych ze względu na zły stan techniczny. Jednakże obecny stan techniczny lokali komunalnych oznacza, że istnieje potrzeba gruntowanej modernizacji bądź budowy nowych mieszkań komunalnych.

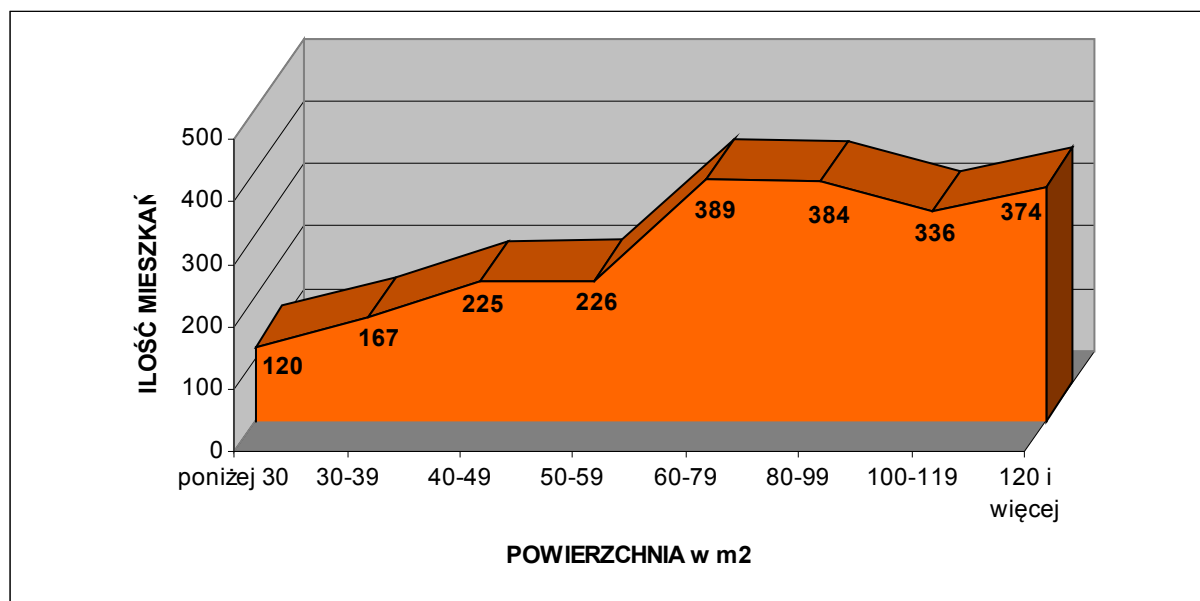
4.8.3. Standard mieszkań.

TABELA 88: Gmina Szczerców – mieszkania zamieszkałe według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba mieszkań
poniżej 30	120
30 – 39	167
40 – 49	225
50 – 59	226
60 – 79	389
80 – 99	384
100 – 119	336
120 i więcej	374

Źródło: GUS 2003.

RYCINA 27: Gmina Szczerców – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Szczerców (17,51 %) ma powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowią tu 23,05 % ogółu, od 50 m² do 100 m² – 44,98 %, a powyżej 100 m² – 31,97 %. Dla porównania na terenie powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego dane te prezentują się następująco:

- powiat bełchatowski: do 50 m² – 28,93 %, od 50 m² do 100 m² – 54,18 %, powyżej 100 m² – 16,90 %;
- województwo łódzkie: do 50 m² – 44,69 %, od 50 m² do 100 m² – 40,21 %, powyżej 100 m² – 15,10 %.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 89: Gmina Szczerców – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
poniżej 30	5,40	3,88	7,59
30 – 39	7,52	9,42	16,61
40 – 49	10,13	15,62	20,49
50 – 59	10,18	15,05	15,17
60 – 79	17,51	28,55	16,74
80 – 99	17,29	10,57	8,30
100 – 119	15,13	7,12	6,74
120 i więcej	16,84	9,78	8,36

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 90: Gmina Szczerców – wyposażenie mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2013 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań	
	2002 rok	2013 rok
Wodociąg z sieci	1696	2465
Ustęp splukiwany ogółem	1481	2288
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	574	b.d.
Łazienka	1533	2082
Ciepła woda bieżąca	1434	b.d.
Gaz z sieci	–	–
Gaz z butli	1967	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	–	–
Centralne ogrzewanie indywidualne	1298	1787
Piece	917	b.d.

Źródło: GUS 2003 i 2015.

TABELA 91: Gmina Szczerców – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2013 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	% mieszkań wyposażonych w dany element					
	Gmina Szczerców		Powiat Bełchatowski		Województwo Łódzkie	
	2002 rok	2013 rok	2002 rok	2013 rok	2002 rok	2013 rok
Wodociąg z sieci	76,29	90,83	92,57	94,29	88,59	94,55
Ustęp splukiwany ogółem	66,62	84,30	82,70	89,94	82,55	89,21
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	25,82	b.d.	59,44	b.d.	60,56	b.d.
Łazienka	68,96	76,71	83,33	86,97	80,69	85,15
Ciepła woda bieżąca	64,51	b.d.	81,27	b.d.	77,48	b.d.
Gaz z sieci	–	–	49,45	45,24	45,63	44,93
Gaz z butli	88,48	b.d.	42,84	b.d.	44,77	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	–	–	48,59	b.d.	45,12	b.d.
Centralne ogrzewanie indywidualne	58,39	65,84	30,60	81,94	28,70	76,53
Piece	41,25	b.d.	20,57	b.d.	23,78	b.d.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2015.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Szczerców charakteryzują się mniej korzystnym wyposażeniem w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, takie jak: wodociąg z sieci, ustęp splukiwalny ogółem, kanalizacja sanitarna, łazienka czy ciepła woda bieżąca, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego. W większości przypadków są to bardzo wyraźne różnice. Główne przyczyny takiego stanu to przede wszystkim: brak sieci kanalizacyjnej w wielu miejscowościach, brak sieci gazowej oraz co oczywiste na terenach wiejskich – brak centralnych systemów ogrzewania.

TABELA 92: Gmina Szczerców – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2013 roku – tereny wiejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Wodociąg z sieci	90,83	88,41	88,74
Ustęp splukiwany ogółem	84,30	79,86	78,94
Łazienka	76,71	73,96	73,81
Centralne ogrzewanie indywidualne	65,84	64,31	63,61
Gaz z sieci	–	5,32	4,20

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Analizując dane dotyczące wyposażenia mieszkań w podstawowe elementy infrastruktury technicznej tylko dla terenów wiejskich okazuje się, że współczynniki dla gminy Szczerców są korzystniejsze dla każdego (poza gazem sieciowym) z analizowanych elementów.

4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Szczerców w 2014 roku oddano do użytku 26 mieszkań, składających się ze 149 izb. Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 3331 m². Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętna cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe wynosi od 12 do 70 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

TABELA 93: Gmina Szczerców – mieszkania oddane do użytku w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności	3,20	3,66	2,60
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	3,20	2,76	1,88
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności	18,35	18,31	11,90
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	18,35	15,62	9,90
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	128,12	120,76	118,41
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	128,12	142,73	140,06
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,73	5,01	4,58
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,73	5,67	5,26

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

W 2014 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był niższy od średniej wartości charakteryzującej powiat bełchatowski (o około 15 %), ale wyższy od przeciętnej dla województwa łódzkiego (o około 20 %). W przypadku tylko budownictwa indywidualnego wskaźniki dla gminy Szczerców były wyższe zarówno od średniej w powiecie (o około 15 %) jak i województwie (o około 70 %). Przeciętna

powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Szczerców była również znacznie wyższa od wartości charakteryzującej powiat oraz województwo. Stało się tak dzięki temu, że w odróżnieniu od całego powiatu i województwa wszystkie nowe mieszkania w gminie Szczerców były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Rozkład wskaźników obejmujących przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania tylko w budownictwie indywidualnym odwrócił się i średnia dla gminy Szczerców była niższa od porównywanych wartości. Należy nadmienić, że prezentowane dane są wizerunkiem stałych tendencji, a nie tylko jednorazowym obrazem sytuacji w danym roku. Gmina Szczerców ze względu na swoje położenie jest dość atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa. Nie bez znaczenia są także atrakcyjne walory krajobrazowe wybranych miejscowości. Należy więc nadal promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników.

Na etapie niniejszej diagnozy społeczno – gospodarczej można nadmienić, że perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi, wynikającymi między innymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Szczerców czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- przewidywane dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie – szacowany deficyt wynosi minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – szacowany deficyt kolejne minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- migracje mieszkańców z pobliskich miast na wieś, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy – szacowany popyt wynosi obecnie od kilkunastu do kilkudziesięciu mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych.

Rozwój osadnictwa w gminie powinien sprowadzać się do:

- uzupełniania istniejących luk w zabudowie;
- podnoszenia wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej poprzez wykonywanie remontów, modernizacji oraz rozbudowy;
- wymiany zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- realizacji zabudowy na nowych działkach budowlanych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Szczerców uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza Szczercowem są to przede wszystkim najbliższe położone od tej miejscowości wsie: Grudna, Kościuszki, Kozłówki, Niwy, Podklucze, Trakt Puszczański i Załuże. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Należą do nich: Bednarze, Brzezie, Firlej, Józefina, Krzyżówki, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Lubośnia, Magdalenów, Marcelów, Podżar, Puszcza, Rudzisko, Szczercowska Wieś, Tatar, Zbyszek i Żabczanka. Pozostałe miejscowości charakteryzują się obecnie mniejszym

zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych, między innymi z powodu bliskości odkrywkowej kopalni węgla brunatnego lub głównych szlaków komunikacyjnych, obciążonych nadmiernym ruchem (hałas komunikacyjny). Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa zagrodowego. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizację usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące kierunki rozwoju:

- adaptację, uzupełnienia i modernizację istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Realizacja zadań własnych gminy w zakresie gospodarki przestrzennej, określonych w ustawie o samorządzie terytorialnym, następuje na drodze stanowienia przepisów gminnych jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz ich praktycznego egzekwowania. Podstawą do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a w rezultacie wydania pozwolenia na budowę, są ustalenia tychże planów bądź decyzji o warunkach zabudowy.

4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.

4.9.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie gminy, w Szczercowie przy ul. Pułaskiego 24, zlokalizowany jest Posterunek Policji, podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Bełchatowie. Rejon gminy obsługiwany jest przez wyznaczonych funkcjonariuszy z lokalnego posterunku.

TABELA 94: Gmina Szczerców – przestępczość w roku 2009 i 2014.

Wyszczególnienie	Rok 2009	Rok 2014
1	2	3
Przestępstwa stwierdzone	112	76
Przestępstwa wykryte	77	52
Przestępstwa kryminalne	67	58
Kradzież cudzej rzeczy	24	16
Uszkodzenie mienia	4	5
Wykrywalność przestępstw (%)	68,1	68,4

1	2	3
Wykroczenia (łącznie)	300	306
Wnioski do sądu	25	17
Mandaty karne	161	147
Pouczenia	114	142

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie, 2015.

Według Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie stan bezpieczeństwa na terenie gminy Szczerców na przestrzeni ostatnich sześciu lat kształtował się na dobrym poziomie. Świadczy o tym chociażby spadek liczby ogólnej przestępstw oraz zmniejszenie ilości przestępstw w podstawowych kategoriach przestępczości, które są najbardziej uciążliwe dla mieszkańców gminy. Generalnie obszar gminy Szczerców należy do jednych z bezpieczniejszych w wojewódzkie łódzkim. Ocena ta znajduje również potwierdzenie w opiniach samorządowych władz powiatowych i gminnych. Według Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie działania inwestycyjne związane z szeroko rozumianym bezpieczeństwem publicznym powinny koncentrować się na modernizacji i rozbudowie monitoringu wizyjnego.

4.9.2. Straż Gminna.

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje Straż Gminna. Posterunek Straży mieści się w Szczercowie przy ul. 3-go Maja 6. Obecne zasoby Straży to 4 osoby.

Działalność Straży opiera się głównie na patrolowaniu terenu Gminy, zabezpieczaniu zawodów, imprez oraz uroczystości, przyjmowaniu i załatwianiu zgodnie z kompetencjami interwencji telefonicznych, przyjmowaniu interesantów, pism od mieszkańców i instytucji.

4.9.3. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Szczerców jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą z Bełchatowa, będącą w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Bełchatowie oraz przez 7 lokalnych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), do których należą:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Borowej;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chabielicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Janówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Magdalenowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stanisławowie Drugim;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szczercowie.

Jednostki OSP Chabielice i OSP Szczerców włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG). Jednostki będące w KSRG posiadają na swoim wyposażeniu minimum po 2 samochody ratownicze, zestawy narzędzi hydraulicznych, torby PSP–R1 do realizowania Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy (KPP) medycznej, agregaty prądotwórcze wraz z osprzętem oświetleniowym, pompy różnego typu do pompowania czystej i zabrudzonej wody podczas podtopień. Wszystkie jednostki OPS posiadają na swoim wyposażeniu sprzęt i armaturę specjalistyczną do walki z pożarami.

W 2014 roku na terenie gminy Szczerców zaistniało 239 zdarzeń, w tym: 158 pożarów oraz 78 miejscowych zagrożeń. W rozbiciu na poszczególne miesiące najwięcej interwencji OSP było w marcu oraz w okresie wakacyjnym. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp.

Obecnie trwa proces włączania jednostek będących w KSRG do sieci specjalistycznych grup ratowniczych. Jednostka OSP KSRG Szczerców, po odpowiednim przeszkoleniu i doposażeniu się w specjalistyczne urządzenia, będzie realizować na poziomie podstawowym ratownictwo techniczne, chemiczno – ekologiczne oraz wysokościowe. OSP KSRG Chabielice będzie zaś realizować ratownictwo wodne i poszukiwawczo – ratownicze. Wybór jednostek do realizacji poszczególnych ratownictw podyktowany był analizą oceny zagrożeń występujących na terenie gminy i powiatu. Ponadto, jak wskazuje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Belchatowie, wraz z dynamicznym rozwojem przemysłu i zagrożeń z nim związanych wskazane byłoby doposażenie jednostki OSP KSRG w Szczercowie w dodatkowy średni lub ciężki samochód ratowniczo – gaśniczy.

4.9.4. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Na terenie gminy Szczerców istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Widawki. Około $\frac{3}{4}$ maksymalnych wezbrań rocznych występuje w miesiącach wczesnowiosennych (marzec) i letnich (czerwiec, lipiec, sierpień). W porównaniu z powodziami letnimi wezbrania zimowe w zlewni Widawki są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi. Widawka oraz jej lokalne dopływy (Krasówka, Pilsia, Struga Aleksandrowska, Ścichawka) mają charakter rzek nizinnych o niwalnym typie zasilania i charakteryzują się przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i zdecydowanie mniejszymi wezbraniem od rzek górskich. Niemniej jednak wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu uleg mogą zabudowania, który zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzeki. W naturalnych warunkach wody rzeki Widawki i jej dopływów rozlewały się w Kotlinie Szczercowskiej, tworząc rozległe tereny podmokłe. Wskutek działalności człowieka podmokłe tereny zostały częściowo zmeliorowane, co ułatwiło spływ nadmiaru wód, zwłaszcza w okresie wiosennych roztopów. Na rzece Pilsii powstały także liczne stawy rybne a wody, które były na tym obszarze naturalnie retencjonowane są obecnie retencjonowane sztucznie i odprowadzane do koryta rzeki. W chwili obecnej, w związku z intensywną działalnością górnictwa odkrywkowego, sieć hydrograficzna uległa radykalnym przeobrażeniom. Drobne strumienie i liczne rowy melioracyjne wyschły. Woda w tych ciekach pojawia się epizodycznie po większych opadach i w okresie roztopów wiosennych. Główne rzeki (Widawka, Struga Aleksandrowska i Krasówka) oraz nowe, specjalnie wykopane kanały przemysłowe, są odbiornikami wód z odwodnienia górotworów belchatowskiego i szczercowskiego. Te cieki w zasięgu leja depresyjnego zostały uszczelnione folią i betonem.

Według danych Urzędu Gminy Szczerców największe podtopienia związane z rzeką Widawką wystąpiły w lipcu 1997 roku oraz w maju 2010 roku jedynie w rejonie wsi Żabczanka i objęły powierzchnię około 500 ha, przede

wszystkim użytków rolnych. Podtopieniem zagrożone są także 3 gospodarstwa. Na rzece Widawce w Szczercowie zlokalizowany jest posterunek wodowskazowy. Pozostałe tereny bezpośrednio przylegające do mniejszych cieków (Krasówka, Pilsia, Struga Aleksandrowska, Ścichawka) są narażone jedynie na okresowe podsiąkanie lub punktowo zagrożone podtopieniami wodami powodziowymi, zwłaszcza podczas zimowych i wiosennych roztopów pokrywy śnieżnej oraz w trakcie letnich (gwałtownych lub długotrwałych) opadów o dużym natężeniu. Istotnymi powodami podtopień w skali całej gminy są także niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające, zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek oraz zatkane przepusty drogowe. Należy nadmienić, że Widawka jak i jej dopływy na odcinku przepływającym przez gminę Szczerców nie posiadają wałów przeciwpowodziowych.

Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. Ponadto należy dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Trzeba dążyć do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i prowadząc ich przebudowę. W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu dużej i małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów poszczególnych cieków. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego z 2010 roku* Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych z Łodzi zgłosiła potrzebę budowy zbiornika retencyjnego „Lubiec” (sąsiedztwo oddziałów nr: 76, 77 i 83, leśnictwo Wola Pszczołęcka i Podlesie) o powierzchni około 100 ha. W północno – wschodniej części gminy Szczerców, na granicy z gminami Kluki i Żelów od lat planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilsia o powierzchni 120 ha. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego z 2010 roku* inwestycję uznano jako wątpliwą ze względu na uwarunkowania ekonomiczne i środowiskowe (*podrozdział nr 6.8.1*). Ponadto na północ od miejscowości Szczerców planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Szczerców” o powierzchni około 5 ha. Ważną kwestią jest również rozbudowa i modernizacja urządzeń melioracyjnych oraz niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. Na terenie gminy Szczerców niektóre odcinki cieków objęte są systemem zabudowy hydrotechnicznej. Uregulowane są brzegi cieków naturalnych na długości 24,3 km spośród 49,6 km ich całkowitej długości. Natomiast przepływy na rzekach regulowane są przez różnego typu urządzenia hydrotechniczne: jazy (2 sztuki) oraz progi, stopnie i bystrotoki (7 sztuk). Ponadto część cieków poprzez pogłębienie i wyprostowanie koryt ma obecnie charakter kanałów, np.: Krasówka w Chabelicach.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wyspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów, odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym uprzedzeniem. Ze strony Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Poznaniu brak jest jakichkolwiek potrzeb i zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Łodzi również nie planuje na chwilę obecną żadnych inwestycji na terenie gminy.

Na terenie gminy Szczerców wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią ujęte na mapach zagrożenia powodziowego. Obejmują one tereny przyległe do rzeki Widawki, począwszy od ujścia Ścichawki w rejonie Szubienic, w dół rzeki, aż do granicy gminy w rejonie wsi Dubie. Na obszarach szczególnego zagrożenia

powodnią obowiązują przepisy ustawy Prawo Wodne (Dz. U. z 2015 roku, poz. 469), w tym zakazy wynikające z art. 88l ust. 1 oraz art. 40 ust. 1 tejże ustawy.

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy, dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią i nie wyznaczono ich do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do Q_{1%} – wody stuletniej). Są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

4. 10. Administracja samorządowa.

4.10.1. Urząd Gminy.

Urząd Gminy, zlokalizowany w miejscowości Szczerców przy ul. Pułaskiego 8, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy wiejskiej stoi Wójt. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Urząd Gminy Szczerców składa się z następujących stanowisk i referatów, zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy w Szczercowie, wprowadzonego Zarządzeniem nr 86/15 Wójta Gminy Szczerców z dnia 22 lipca 2015 roku:

- Wójt Gminy;
- Sekretarz;
- Skarbnik;
- samodzielne stanowisko – Radca Prawny;
- Referat Finansowo – Księgowy (Skarbnik Gminy);
- Referat Organizacyjny (Sekretarz Gminy);
- Referat Inwestycji i Zamówień Publicznych;
- Referat Budownictwa, Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej;
- Referat Sportu, Rekreacji i Turystyki;
- Referat Spraw Obywatelskich;
- Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Przedsięwzięć.
- Urząd Stanu Cywilnego;
- Straż Gminna;

Ponadto Urzędowi Gminy w Szczercowie podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Gminna Biblioteka Publiczna, Szczerców, ul. Mickiewicza 39a;
- Gminny Ośrodek Kultury, Szczerców, ul. Częstochowska 10;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Szczerców, ul. 3-go Maja 6;
- Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Szczerców, Szczerców, ul. Tenusa 28;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szczercowie, Szczerców, ul. Mickiewicza 39b;
- Zespół Obsługi Placówek Oświatowych, Szczerców, ul. Rzeczna 7;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny, Szczerców, ul. Łaska 8;
 - Przedszkole;
 - Szkoła Podstawowa;
- Szkoła Podstawowa w Chabelicach, Chabelice 5;
- Szkoła Podstawowa w Lubcu, Lubiec 61;

- Szkoła Podstawowa w Osinach, Osiny 14;
- Gimnazjum Publiczne, Szczerców, ul. Rzeczna 7;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Szczerców, ul. Piłsudskiego 66.

4.10.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie wiejskiej sprawuje Wójt, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Gminy, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2014 roku, Rada Gminy Szczerców składa się z 10 mężczyzn i 5 kobiet.

TABELA 95: Gmina Szczerców – Radni Gminy według wieku w 2015 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	–	–	–	–	–	–
30 – 39	2	1	1	13,33	20,00	10,00
40 – 59	11	4	7	73,34	80,00	70,00
60 i więcej	2	–	2	13,33	–	20,00

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Rada Gminy Szczerców prowadzi dodatkowe prace w ramach 5 komisji:

- rewizyjnej – 4 członków;
- rolnictwa, mienia komunalnego i gospodarki gruntami – 7 członków;
- oświaty i kultury – 7 członków;
- budżetu, polityki gospodarczej i bezpieczeństwa publicznego – 7 członków;
- zdrowia, polityki społecznej i sportu – 4 członków.

4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Gmina Szczerców jest u progu rozpoczęcia formalnej współpracy partnerskiej z gminą zagraniczną. Uchwałą nr X/93/15 Rady Gminy Szczerców z dnia 11 sierpnia 2015 roku wyrażono wolę współpracy ze społecznością lokalną Gminy Savignone we Włoszech.

Na arenie krajowej Gmina Szczerców jest członkiem **Lokalne Grupy Działania (LGD) „Kraina Wielkiego Łuku Warty”**, zrzeszającej łącznie 13 gmin. LGD „Kraina Wielkiego Łuku Warty”, jako Stowarzyszenie, jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, które działa jako Lokalna Grupa Działania w rozumieniu terminologii programu „Leader”. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności:

- opracowywanie planów i strategii, w tym Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) w rozumieniu odrębnych przepisów, dla obszaru gmin należących do realizacji LSR;
- realizacja i wspieranie działań na rzecz realizacji planów i strategii, w tym LSR dla gmin należących do obszaru realizacji LSR;
- promocja obszarów wiejskich położonych w gminach należących do obszaru realizacji LSR;

- mobilizowanie ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych w gminach należących do obszaru realizacji LSR;
- upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych na obszarze realizacji LSR;
- wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w tym młodzieży poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów i kursów.

Stowarzyszenie działając na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, uwzględnia ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno – kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację i rozwój produktów regionalnych. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Osjaków.

4. 11. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy działają liczne koła, związki oraz stowarzyszenia artystyczne, sportowe, społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

Stowarzyszenia sportowe:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy „GLKS Szczerców”;
- Ludowy Klub Sportowy „Astoria” Szczerców;
- Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” Chabielice;
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Czarni” Szczerców.
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Impuls” Szczerców.

Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Borowej;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chabielicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Janówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Magdalenowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osinach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stanisławowie Drugim;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szczercowie.

Związki, koła i stowarzyszenia społeczno – kulturalne:

- Związek Harcerstwa Polskiego, 18 Drużyna Harcerska „Kuźnia” im. Jerzego Kukuczki w Szczercowie;
- Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej, Zespół w Szczercowie;
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych – Koło w Szczercowie;
- Koło Polskiego Związku Wędkarskiego nr 29 w Szczercowie;
- Stowarzyszenie „Na skrzydłach marzeń” w Szczercowie;
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych „Odnowa” z siedzibą w miejscowości Brzezie;
- Chabielskie Stowarzyszenie „Pozytywnie Zakręcone” w Chabielicach;
- Stowarzyszenie „Dla Chabielic” (pro publico bono) w Chabielicach;
- Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Osób Pełnoletnich Gminy Szczerców w Szczercowie;
- Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość” w Szczercowie;
- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej przy Parafii Narodzenia NMP, koło nr 30 w Szczercowie;
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Kuźnia Życzliwości” w Szczercowie;
- Stowarzyszenie „Nasze Sołectwo” w Stanisławowie Pierwszym;

-
- Stowarzyszenie „Plemię Pilsian” w miejscowości Rudzisko;
 - Stowarzyszenie „Taki klimat” w Szczercowie;
 - Stowarzyszenie Projektowo – Badawcze „Instytut Działań Społecznych” w Szczercowie;
 - Fundacja „Rozwój – Lepsza Przyszłość” w Dubiu.

Reasumując należy uznać, że nasycenie siecią placówek usług nierynkowych (publicznych) oraz zakres ich funkcjonowania jest wystarczający z punktu widzenia podstawowych potrzeb lokalnej społeczności.

5. GOSPODARKA.

5. 1. Rolnictwo.

5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

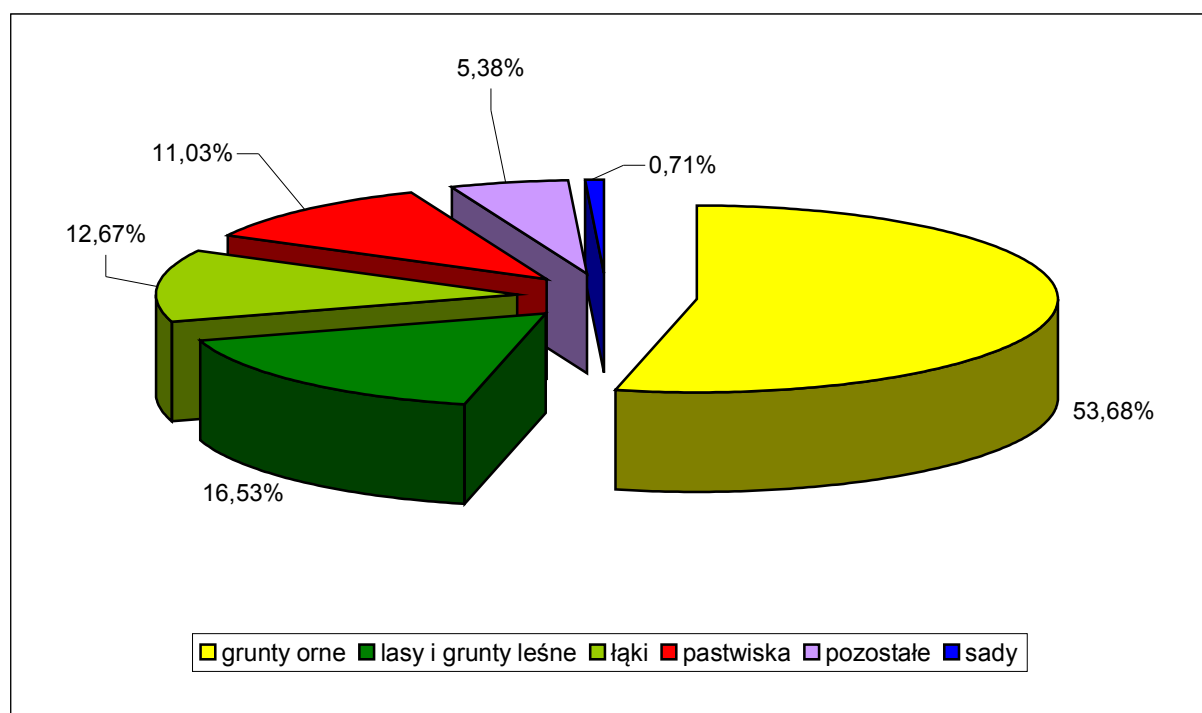
Sektor rolniczy stanowi obecnie uzupełniającą funkcję w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Szczerców posiada areał 5,99 ha.

TABELA 96: Gmina Szczerców – użytkowanie gruntów⁷⁰ w gospodarstwach indywidualnych⁷¹ w ha w 2015 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
7658	5980	4111	54	970	845	1266	412

Źródło: Starostwo Powiatowe w Belchatowie, 2015.

RYCINA 28: Gmina Szczerców – struktura użytkowania gruntów⁷² w gospodarstwach indywidualnych w 2015 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Belchatowie, 2015.

⁷⁰ Według ewidencji gruntów.

⁷¹ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

⁷² Według ewidencji gruntów.

Gospodarstwa indywidualne stanowiły w analizowanym okresie 53,68 % z ogólnej powierzchni gminy. Użytki rolne stanowiły 78,09 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 16,53 %, a pozostałe ziemie i nieużytki 5,38 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób:

- grunty orne – 68,75 %;
- sady – 0,90 %;
- łąki – 16,22 %;
- pastwiska – 14,13 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Szczerców przedstawiał się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 78,09 %;
- grunty orne – 80,25 %;
- sady – 78,26 %;
- łąki – 72,28 %;
- pastwiska – 74,84 %;
- lasy – 32,73 %;
- pozostałe grunty – 30,27 %.

5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

TABELA 97: Gmina Szczerców – rozkład gospodarstw indywidualnych⁷³ według miejscowości w 2015 roku.

Obszar (miejscowości)	Liczba gospodarstw
1	2
Borowa	90
Krzyżówki	
Brzezcie	162
Kozłówki	
Bednarze	
Chabielice	237
Chabielice – Kolonia	
Dubie	155
Grabek	8
Grudna	123
Zagadki	
Janówka	119
Kieruzele	76
Kuźnica Lubiecka	52
Leśniaki	22
Lubiec	118
Magdalenów	94
Młynki – Parchliny	6

⁷³ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od powierzchni i formy działalności.

1	2
Niwy	
Trakt Puszczański	260
Lubośnia	
Osiny	171
Osiny – Kolonia	
Podklucze	224
Załuże	
Podżar	115
Żabczanka	
Polowa	
Dzbanki	154
Kościuszki	
Rudzisko	121
Marcelów	
Stanisławów Pierwszy	141
Stanisławów Drugi	135
Szczerców	1145
Szczercowska Wieś	132
Kolonia Szczercowska	
Tatar	102
Puszcza	
Zbyszek	119
Firlej	

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

TABELA 98: Gmina Szczerców – gospodarstwa indywidualne⁷⁴ w 2015 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw
Do 1 ha	1999
1 – 5 ha	1648
5 – 10 ha	354
10 – 20 ha	90
20 – 50 ha	13
50 ha i więcej	0

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Szczerców funkcjonowało ogółem 1249 gospodarstw rolnych, z czego 854 prowadziło działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 4,45 ha, zaś gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą 5,99 ha. Spośród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 3,44 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 4,72 ha.

⁷⁴ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od powierzchni i formy działalności.

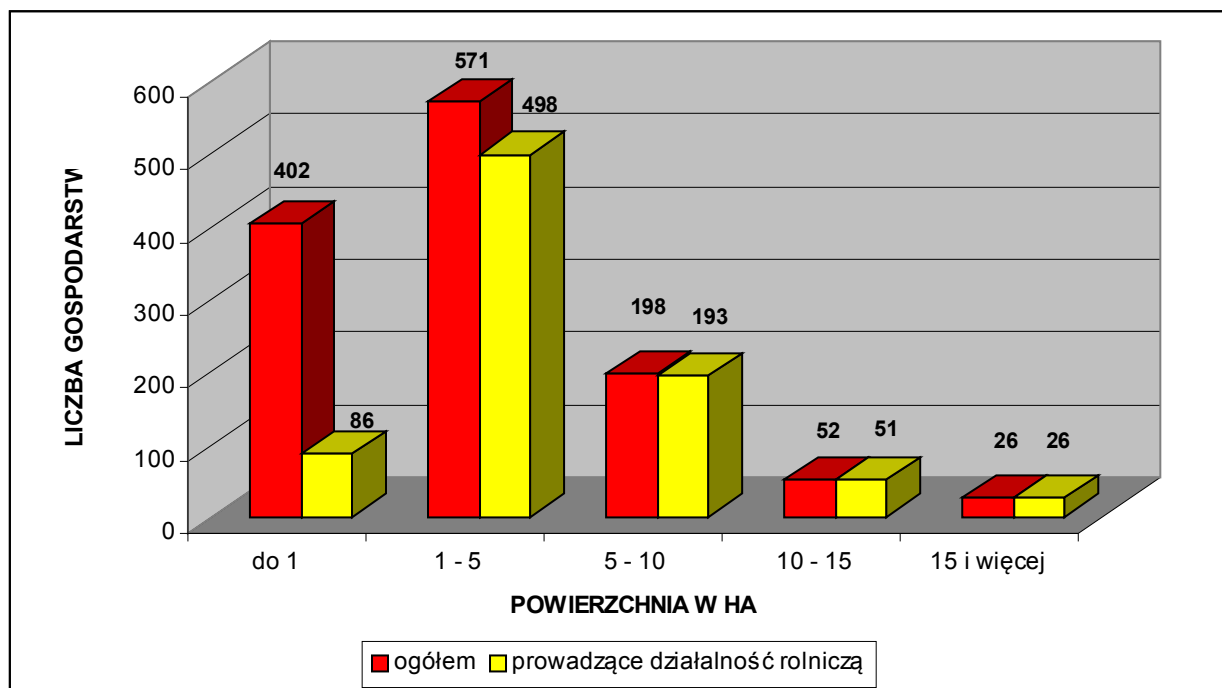
TABELA 99: Gmina Szczerców – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	prowadzące działalność rolniczą
do 1	402	86
1 – 5	571	498
5 – 10	198	193
10 – 15	52	51
Powyżej 15	26	26

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Gospodarstwa o areale do 1 ha stanowią ponad 32 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 402 gospodarstw z tej kategorii zaledwie 86, to jest 21,39 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowią blisko 46 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 571 gospodarstw z tej kategorii już 498, to jest 87,22 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikuje się blisko 16 % gospodarstw. W tej kategorii niemal wszystkie (97,47 %) prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to ponad 4 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią zaledwie 2 % ogółu. W tej ostatniej, największej kategorii wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Należy więc przyjąć, że struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona czego potwierdzeniem jest fakt, że aż 93,76 % gospodarstw posiada areal mniejszy niż 10 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw.

RYCINA 29: Gmina Szczerców – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

TABELA 100: Gmina Szczerców – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
do 1	32,19	33,09	20,02	10,07	12,23	10,12
1 – 5	45,72	41,52	39,50	58,31	51,52	42,80
5 – 10	15,85	17,61	24,31	22,60	24,91	28,16
10 – 15	4,16	4,57	9,03	5,97	6,66	10,56
Powyżej 15	2,08	3,21	7,15	3,04	4,67	8,36

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Szczerców jest bardzo zbliżona do średniej w powiecie bełchatowskim, choć odróżnia ją nieco mniejsza ilość gospodarstw o większym areale. Obie jednostki administracyjne posiadają jednak o wiele mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), w porównaniu z całym województwem łódzkim. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 15 ha jest na terenie całego województwa łódzkiego 3-krotnie wyższa od średniej w gminie Szczerców i 2-krotnie wyższa od średniej w powiecie bełchatowskim.

TABELA 101: Gmina Szczerców – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	329,48	5,93	150,40	2,94
1 – 5	1993,10	35,86	1783,80	34,89
5 – 10	1736,03	31,23	1692,68	33,11
10 – 15	726,79	13,08	713,08	13,95
Powyżej 15	772,65	13,90	772,65	15,11

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Spośród 5558,05 ha użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych ogółem 5112,61 ha, to jest 91,99 %, znajdowało się w rękach gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. 584 gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą o areale do 5 ha (68,38 % ogółu) skupiają w swoim władaniu 1934,20 ha spośród 5112,61 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli blisko 38 %. Natomiast zaledwie 77 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą o areale większym niż 10 ha (9,02 % ogółu) skupia w swoim władaniu niewiele mniej, bo 1485,73 ha spośród 5112,61 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 29 %. Znaczny areal użytków rolnych (1692,68 ha) skupiają także gospodarstwa o areale od 5 do 10 ha (22,60 % ogółu). Udział ten stanowi ponad 33 % z ogółu użytków rolnych, będących w rękach gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie przynajmniej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Głównym problemem dla miejscowych rolników jest zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych. Od 2004 roku stan ten ulega przynajmniej częściowej poprawie dzięki dopłatom bezpośrednim do produkcji rolnej, pochodzącym ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Szczerców dysponowały:

- 618 ciągnikami (w 2010 roku ciągników było 585 sztuk i posiadało je 481 gospodarstw);
- 45 samochodami ciężarowymi;
- 20 kombajnami zbożowymi;
- 7 kombajnami ziemniaczanymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało następujące budowle służące działalności rolniczej:

- stodoły – o powierzchni łącznej 69746 m²;
- budynki wielofunkcyjne – 42308 m²;
- obory – 34783 m²;
- garaże – 19710 m²;
- wiaty – 8277 m²;
- kurniki – 3658 m²;
- chlewnie – 3212 m²;
- inne pomieszczenia – 6779 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się następująco:

- wyższe rolnicze – 0 gospodarstw;
- policealne rolnicze – 5;
- średnie zawodowe rolnicze – 26;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 47;
- kurs rolniczy – 260;
- brak wykształcenia rolniczego – 657.

Struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 192 gospodarstwa;
- z działalności rolniczej i pracy najemnej – 7;
- z pracy najemnej – 694;
- z pracy najemnej i działalności rolniczej – 37;
- z emerytury i renty – 510;
- z działalności pozarolniczej – 101;
- z niezarobkowych źródeł utrzymania – 122;
- inne – 65.

5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Użytki rolne (grunty orne i użytki zielone) pełnią dominującą funkcję w strukturze zagospodarowania gminy, stanowiąc 59,59 % jej ogólnej powierzchni, z czego grunty orne 39,84 %, a użytki zielone 19,75 %. Powyższe oznacza, że użytki rolne wykorzystywane są przede wszystkim w celu uprawy ziemi (grunty orne), a w mniejszym stopniu służą hodowli (użytki zielone).

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Szczerców posiada bardzo przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I i II klasy bonitacyjnej. Udział gruntów orných III klasy bonitacyjnej jest niewielki i stanowi zaledwie blisko 4 %. Areal gruntów orných

należących do IV klasy bonitacyjnej wynosi blisko 17 %. Natomiast grunty orne najsłabszych klas (V i VI) to blisko 80 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Udział użytków zielonych będących w III klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 0,17 %, w IV klasie blisko 19 %, a klasy V i VI to aż ponad 81 % ogółu użytków zielonych.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa łódzkiego – 61,9 pkt, zaś dla powiatu bełchatowskiego – 55,9 pkt. Wielkość wskaźnika lokuje województwo łódzkie dopiero na 14 miejscu w skali kraju wśród wszystkich 16 województw, zaś sam powiat bełchatowski dopiero na 19 miejscu wśród wszystkich 23 powiatów województwa łódzkiego.

TABELA 102: Gmina Szczerców – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasy I – III) według miejscowości⁷⁵.

Miejscowość (obręb)	Odsetek użytków rolnych w I – III klasie bonitacyjnej ⁷⁶	
	Grunty orne	Użytki zielone
1	2	3
Bednarze	–	–
Borowa – Krzyżówki	–	–
Brzezie	–	–
Chabielice	–	–
Chabielice – Kolonia	24,26	0,14
Dubie	–	0,56
Firlej	–	–
Grabek	–	–
Grudna	2,53	–
Janówka	–	–
Kieruzele	–	–
Kościuszki	–	–
Kuźnica Lubiecka	9,91	–
Lubiec	27,49	–
Magdalenów	11,91	–
Marcelów	–	–
Niwy	–	–
Osiny	–	–
Osiny – Kolonia	–	–

⁷⁵ Według ewidencji gruntów.

⁷⁶ Grunty podlegające ochronie.

1	2	3
Młynki	–	–
Parchliny	–	–
Podklucze	–	–
Podżar	–	–
Polowa	–	–
Rudzisko	–	–
Stanisławów Pierwszy	–	1,78
Stanisławów Drugi	–	–
Szczercowska Wieś	7,35	1,43
Szczerców	–	–
Tatar	4,76	0,11
Zagadki	–	–
Załuże	–	–
Zbyszek	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2013.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują tylko w 7 obrębach: Chabelice – Kolonia, Grudna, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Magdalenów, Szczercowska Wieś i Tatar. Jedynie we wsiach: Chabelice – Kolonia i Lubiec ¼ gruntów ornych podlega ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują zaledwie w 5 obrębach: Chabelice – Kolonia, Dubie, Stanisławów Pierwszy, Szczercowska Wieś i Tatar. Ich udział jest jednak śladowy.

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Powierzchnia zasiana i zasadzona w 2011 roku⁷⁷ wyniosła 2694 ha. Największe znaczenie w gminie miały następujące uprawy:

- zboża podstawowe ogółem – 2220 ha (82,41 % powierzchni zasiewów);
- ziemniaki – 160 ha (5,94 %);
- motylkowe pastewne – 60 ha (2,23 %);
- uprawy trwałe – 57 ha (2,12 %);
- kukurydza na zielonkę – 35 ha (1,30 %);
- strączkowe pastewne na zielonkę – 31 ha (1,15 %);
- trawy polowe na zielonkę – 30 ha (1,11 %);
- rzepak i rzepik – 25 ha (0,93 %);
- warzywa gruntowe – 21 ha (0,78 %);
- kukurydza – 20 ha (0,74 ha);
- ogrody przydomowe – 16 ha (0,59 %);
- okopowe pastewne – 4 ha (0,15 %);
- strączkowe pastewne na ziarno – 4 ha (0,15 %);
- truskawki gruntowe – 2 ha (0,07 %);
- uprawy nasienne bez zbóż – 2 ha (0,07 %);
- kwiaty i rośliny ozdobne w gruncie – 1 ha (0,04 %);
- pozostałe uprawy – 6 ha (0,22 %).

⁷⁷ R-05/G, Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych, GUS 2011.

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominowały:

- pszenica – 1005 ha (45,27 % powierzchni zasiewów zbóż podstawowych);
- mieszanki zbożowe – 410 ha (18,47 %);
- owies – 400 ha (18,02 %);
- jęczmień – 270 ha (12,16 %);
- pszenżyto – 105 ha (4,73 %);
- żyto – 30 ha (1,35 %).

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Szczerców uprawia się bardzo mało bądź wogóle roślin wymagających dużej chemizacji, to jest: rzepaku czy buraka cukrowego. To zjawisko należy uznać za objaw pozytywny w stosunku do obecności cennych walorów lokalnego środowiska. Warunki glebowe gminy, poniżej średniej występującej w województwie łódzkim powodują, że plony głównych ziemiopłodów kształtują się na niższym poziomie w stosunku do przeciętnych wartości osiąganych w regionie.

TABELA 103: Gmina Szczerców – plony głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Plony z 1 ha w dt
Pszenica ozima	33,0
Pszenica jara	32,0
Żyto	30,0
Jęczmień ozimy	32,0
Jęczmień jary	29,0
Owies	30,0
Pszenżyto ozime	33,0
Pszenżyto jare	32,0
Mieszanki zbożowe ozime	32,0
Mieszanki zbożowe jare	30,0
Kukurydza	32,0
Ziemniaki	200
Rzepak i rzepik ozimy	26,0
Rzepak i rzepik jary	25,0

Źródło: R-05/G, Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych, GUS 2014.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Szczerców w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku spośród wszystkich 663 gospodarstw prowadzących uprawy (53,08 % z ogółu gospodarstw):

- 589 gospodarstw uprawiało zboża ogółem (88,5 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 587 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (88,5 %);
- 322 – ziemniaki (48,6 %);
- 16 – strączkowe jadalne (2,4 %);
- 10 – warzywa gruntowe (1,5 %);
- 6 – uprawy przemysłowe (0,9 %);
- 5 – buraki cukrowe (0,7 %).

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Szczerców główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 9772 sztuki;
- drób kurzy – 7775 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 741 sztuk;
- trzoda chlewna lochy – 68 sztuk;
- bydło ogółem – 1400 sztuk;
- krowy – 731 sztuk;
- konie – 109 sztuk.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 486 gospodarstw, to jest 38,91 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 403 gospodarstwa posiadały drób ogółem (82,9 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 400 – drób kurzy (82,3 %);
- 271 – bydło ogółem (55,8 %);
- 228 – krowy (46,9 %);
- 79 – trzodę chlewną ogółem (16,3 %);
- 33 – trzodę chlewną lochy (6,8 %);
- 52 – konie (10,7 %).

5.1.4. Rybactwo.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonują gospodarstwa zajmujące się gospodarką rybacką. Według danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim, na terenie gminy Szczerców w 2012 roku funkcjonowało 12 ziemnych stawów rybnych o łącznej powierzchni 125 ha. Zlokalizowane są one przede wszystkim w miejscowości Lubiec. Mniejsze stawy rybne występują także w Lubośni (1 ha) i Szczercowskiej Wsi (2 ha). Gospodarka rybacka pełni uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego rolnictwa. Zgodnie z zapisem Ustawy Prawo wodne rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Należy podkreślić, że lokalne rolnictwo, zwłaszcza w południowej części gminy, ma utrudnione możliwości dalszego rozwoju. Wynika to przede wszystkim z niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Niekorzystne warunki naturalne pogłębia wpływ odkrywkowych kopalni węgla brunatnego na złożu „Bełchatów”, przede wszystkim w postaci rozległego i stale powiększającego się leja depresyjnego.

Gmina Szczerców nie posiada *Planu Urzędniowo – Rolnego*.

5. 2. Leśnictwo.

Gmina Szczerców charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 28,23 % powierzchni gminy, to jest 3640,24 ha⁷⁸. Jest to wskaźnik zbliżony do średniej dla powiatu bełchatowskiego – 29,10 % oraz znacznie wyższy od średniej dla województwa łódzkiego – 21,69 %.

⁷⁸ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2015.

TABELA 104: Gmina Szczerców – wskaźniki lesistości w 2014 roku.

Lesistość (%)	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Lasy i grunty leśne	28,23	29,10	21,69
Tylko lasy	27,85	28,65	21,28

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Nadzór nad lasami znajdującymi się na terenie gminy Szczerców, z wyłączeniem lasów prywatnych, sprawuje Nadleśnictwo Bełchatów, należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa: Kluki (114,23 ha), Łuszczanowice (57,65 ha), Parzno (276,30 ha), Piekary (45,57 ha), Podlesie 307,14 ha), Restarzew (1260,68 ha) i Wola Pszczółcecka (468,71 ha). W 2014 roku ogólna powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Szczerców wynosiła 3640,24 ha, w tym samych lasów 3591,65 ha. Z ogółu gruntów leśnych we władaniu publicznym znajdowało się 2256,24 ha (61,98 %), a w rękach prywatnych pozostawało 1384,00 ha (38,02 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 2251,24 ha (99,78 %) gruntów leśnych, z czego 2232,24 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 5 ha gruntów leśnych (0,22 %). Na terenie gminy Szczerców udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest wyższy od średniej dla województwa, ale znacznie niższy od średniej w powiecie. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do osób fizycznych, jest tu najwyższy. Natomiast udział lasów będących własnością komunalną jest tu najniższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat bełchatowski i województwo łódzkie.

TABELA 105: Gmina Szczerców – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców (%)	Powiat Bełchatowski (%)	Województwo Łódzkie (%)
Grunty leśne publiczne	61,98	51,94	66,39
<i>w tym Skarb Państwa</i>	99,78	98,32	98,71
<i>w tym Gminy</i>	0,22	1,68	1,29
Grunty leśne prywatne	38,02	48,06	33,61
<i>w tym osób fizycznych</i>	99,93	93,89	94,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Zbiorowiska leśne w postaci większych, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w całej północnej części gminy. Mniejsze, izolowane, aczkolwiek zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są w pozostałych rejonach gminy, przede wszystkim wzdłuż jej zachodniej i wschodniej granicy.

TABELA 106: Gmina Szczerców – powierzchnia lasów i gruntów leśnych według miejscowości w 2013 roku⁷⁹.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia lasów w ha	Wskaźnik lesistości w %
1	2	3
Bednarze	72,8571	36,07
Borowa – Krzyżówki	66,8854	24,92
Brzezie	46,4141	22,31
Chabielice	24,0599	7,31
Chabielice – Kolonia	89,7967	18,12

⁷⁹ Według ewidencji gruntów.

1	2	3
Dubie	926,5325	67,81
Firlej	152,5247	68,47
Grabek	40,9805	12,90
Grudna	61,3025	22,31
Janówka	14,2548	4,07
Kieruzele	92,5800	35,83
Kościuszki	10,1397	5,70
Kuźnica Lubiecka	107,1840	42,01
Lubiec	678,6296	51,19
Magdalenów	115,8501	29,87
Marcelów	47,4138	26,66
Niwy	114,6596	21,22
Osiny	103,1825	28,38
Osiny – Kolonia	10,5485	3,99
Młynki	60,2623	34,33
Parchliny	2,0430	1,28
Podklucze	0,7300	0,47
Podzar	147,5399	25,67
Polowa	141,0090	30,09
Rudzisko	107,0932	39,56
Stanisławów Pierwszy	112,4056	19,02
Stanisławów Drugi	109,5974	23,44
Szczercowska Wieś	27,4497	7,01
Szczerców	144,5389	21,40
Tatar	16,1360	5,22
Zagadki	22,3085	19,24
Załuże	66,3013	12,53
Zbyszek	136,4443	61,41

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Szczerców, 2015.

Największą lesistością, ponad średnią ewidencyjną (30,02 %) występującą w gminie Szczerców, charakteryzują się obręby: Firlej (68,47 %), Dubie (67,81 %), Zbyszek (61,41 %), Lubiec (51,19 %), Kuźnica Lubiecka (42,01 %), Rudzisko (39,56 %), Bednarze (36,07 %), Kieruzele (35,83 %), Młynki (34,33 %) i Polowa (30,09 %). Najmniejszą, wręcz śladową lesistość (poniżej 10 %) posiadają miejscowości: Chabelice (7,31 %), Szczercowska Wieś (7,01 %), Kościuszki (5,70 %), Janówka (4,07 %), Osiny – Kolonia (3,99 %), Parchliny (1,28 %) i Podklucze (0,47 %).

Podobnie jak w większości regionów kraju, w tym województwa łódzkiego, dzisiejszy las na terenie gminy Szczerców posiada strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia zysków, ale niekorzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Lasy o charakterze monokultur sosnowych i borów mieszanych zajmują na terenie gminy największą powierzchnię. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną. Jedynie niewielkie fragmenty lasów posiadają strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych, a nie zysków. Innymi słowy nie są to lasy

gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach”. Las gospodarczy bliższy wzorcowi lasu naturalnego jest bardziej odporny na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;
- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki abiotyczne kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwałe susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Duże znaczenie mają także gwałtowne wiatry, okiśc oraz wczesne i późne przymrozki. Natomiast zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadzych (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny), a także chorób infekcyjnych. Pojawiają się także choroby grzybowe występujące w szkółkach leśnych i uprawach. Nadleśnictwo Bełchatów charakteryzuje się także znacznymi uszkodzeniami drzewostanów przez działalność przemysłową, przede wszystkim związaną z działalnością odkrywkowych kopalni węgla brunatnego. Odwodnienia wymagane dla właściwego procesu technologicznego powodują powstawanie leja depresyjnego. Dużemu obniżeniu ulega poziom wody gruntowej na znacznych powierzchniach, potęgowany przez pojawiające się okresowo susze. Zagrożenia antropogeniczne związane są również z antropopresją, rozwojem gospodarczym i związanej z nim ekspansji infrastruktury technicznej. Według *Mapy Sozologicznej*⁸⁰ degradację lasów ze względu na czynniki antropogeniczne ocenia się tu za silną (południowa część gminy), średnią (centralna część gminy) i słabą (północna część gminy) w skali: słaba – średnia – silna.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanymi jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Na terenie gminy Szczerców obejmują one powierzchnię 706 ha, co stanowi 19,22 % ogólnej powierzchni lasów, w tym 31,6 % z ogółu Lasów Państwowych i są to:

- lasy wodochronne – 322 ha;
- lasy wokół miast – 170 ha;
- lasy glebochronne – 159 ha;
- cenne fragmenty przyrody – 49 ha;
- lasy nasienne – 6ha.

Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy: wodochronne, glebochronne, ostoje zwierząt oraz lasy masowego wypoczynku. Cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Szczerców w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje

⁸⁰ *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusz M-34-27-A Szczerców (Maksymiuk, Moniewski, 2005).

ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Produkcja drewna jest tutaj ograniczona ze względu na pełnione funkcje pozaprodukcyjne. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Nadleśnictwo Bełchatów nadzoruje również gospodarkę łowiecką. Spośród licznych obwodów i kół łowieckich 5 znajduje się w granicach gminy Szczerców:

- obwód nr 215 – KŁ „Matecznik Zelów”;
- obwód nr 242 – KŁ „Rosomak”;
- obwód nr 243 – KŁ „Kuropatwa Rusiec”;
- obwód nr 244 – KŁ „Knieja Łódź”;
- obwód nr 245 – KŁ „Bażant Kleszczów”.

Reasumując kompleksy leśne to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa;
- funkcja ekologiczno – ochronna związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwo Bełchatów gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;
- przebudowa gatunkowa drzewostanu w celu zmniejszenia dominacji monokultur sosnowych;
- zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – szlaki spacerowe, ścieżki dydaktyczne, trasy rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;
- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Nadleśnictwo Bełchatów w ramach obecnie obowiązującego *Planu Urządzenia Lasu* nie planuje zalesień na terenie gminy Szczerców. Gmina nie posiada opracowania *Projekt granicy rolno – leśnej*.

Zgodnie z Ustawą o lasach (art. 5.1) nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa sprawuje właściwy Starosta. Może on jednak zlecić ten nadzór nadleśniczemu nadleśnictwa, na którego terenie te lasy się znajdują. Na podstawie umów Nadleśnictwo Bełchatów sprawuje nadzór nad gospodarką leśną między innymi na terenie powiatu bełchatowskiego. Zlecenie to zawiera z reguły uprawnienia do wydawania decyzji odnośnie wykonania (ale nie egzekwowania) przez właścicieli lasów określonych zadań gospodarczych. Ogólna powierzchnia lasów niepaństwowych na terenie gminy Szczerców w zasięgu działania Nadleśnictwa Bełchatów wynosi 1389 ha. W ramach pełnionego nadzoru Nadleśnictwo Bełchatów przede wszystkim cechuje drewno pozyskane w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawia właścicielowi lasu

dokument stwierdzający legalność pozyskania drewna (tak zwane świadectwo legalności drewna). Bezpośredni nadzór nad gospodarką leśną w lasach nadzorowanych sprawują leśniczowie z danego terenu.

5. 3. Działalności produkcyjne.

5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.

Działalności górnicze stanowią ważną dziedzinę w strukturze lokalnego przemysłu. Aktualnie na terenie gminy Szczerców działalność górnicza związana jest z wydobyciem węgla brunatnego i kruszywa naturalnego. Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski*, arkusz Szczerców nr 735 (Kochanowska, 2004), ustalono następujący stan działalności górniczych w 2004 roku:

Złoże „Bełchatów – pole Szczerców” położone jest w południowej części gminy Szczerców. Koncesja na wydobycie ważna jest do 2038 roku. Obszar górniczy zajmuje 15,75 km², a teren górniczy 515,59 km². Prowadzi się tutaj prace związane z wydobyciem węgla brunatnego. Nadkład zdejmowany będzie pięcioma poziomami, pięć poziomów będzie pełniło funkcję mieszaną, oraz projektuje się dwa do czterech poziomów eksploatacyjnych węgla brunatnego. Skarpy stałe będą miały nachylenie pod kątem 33°, a robocze 45°. Nadkład zostanie zgromadzony na zwałowiskach: zewnętrznym (poza granicami gminy) i wewnętrznym. Zwałowisko zewnętrzne zlokalizowane jest na północny – zachód od odkrywki Szczerców. Zajmuje ono obecnie 869,05 ha, a docelowo 1837,18 ha. Dopływy wody do wyrobiska osiągną wartość około 20 tys. m³/h. Ilość ta odprowadzana zostanie do cieków powierzchniowych. Z odwodnienia zwałów odprowadzi się około 30 m³/h wody. Wody kopalniane oczyszczane są w trzech osadnikach. Jeden z nich położony jest na terenie gminy Szczerców (Chabelice), pozostałe dwa poza granicami gminy. Uruchomienie systemu odwodnienia złoże „Bełchatów – pole Szczerców” spowoduje nakładanie się wpływów odwodnienia odkrywek „Bełchatów” i „Szczerców”. Na obszarze oddziaływania kopalni wystąpią zagrożenia naturalne: wodne, geotechniczne, sejsmiczne i metanowe. Węgiel brunatny ze złoże „Bełchatów – pole Szczerców” wykorzystywany jest w pobliskiej elektrowni „Bełchatów” oraz „Bełchatów II”.

Obecnie na terenie gminy Szczerców zlokalizowane są następujące tereny i obszary górnicze:

„Pole Szczerców”:

- Lokalizacja złoże – południowa część gminy Szczerców, a także gminy: Kleszczów, Rząśnia i Sulmierzyce;
- Koncesja nr 25/97 wydana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku, zmieniona: Decyzją nr DGe/PK/4772/98 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 listopada 1998 roku, Decyzją nr Dge/WL/487–4676/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 08 października 1999 roku, Decyzją nr Dge/EZ/487–5458/2000 Ministra Środowiska z dnia 29 września 2000 roku, Decyzją nr Dge/RR/487–1617/2001 Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2001 roku, Decyzją nr Dge/RR/487–1306/2002 Ministra Środowiska z dnia 08 marca 2002 roku, Decyzją nr DgiKGe–4771–27/42460/10/KO Ministra Środowiska z dnia 01 września 2010 roku oraz Decyzją nr DGKks–4771–21/6840/13/AK Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2014 roku;
- Kopalina – węgiel brunatny oraz kopaliny towarzyszące;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Pole Szczerców I” – 41081643 m² (gminy: Kleszczów, Szczerców, Rząśnia, Kielczygłów i Sulmierzyce);

- Powierzchnia terenu górniczego „Pole Szczerców” – 515589315 m² (gminy: Nowa Brzeźnica, Kielczygłów, Kleszczów, Kluki, Lgota Wielka, Pajęczno, Rusiec, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie, Sulmierzyce i Szczerców);
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 17 września 2038 roku.

„Pole Bełchatów” (na terenie gminy Szczerców występuje tylko teren górniczy):

- Lokalizacja złoża – gminy: Bełchatów, Kleszczów i Kamieńsk;
- Koncesja nr 120/94 wydana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 08 sierpnia 1994 roku, zmieniona: Decyzją nr BKK/PK/714/95 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 kwietnia 1995 roku, Decyzją nr GK/wk/PK/4016/97 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 01 października 1997 roku;
- Kopalina – węgiel brunatny oraz kopaliny towarzyszące;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 19417152 m² (gminy: Bełchatów, Kleszczów i Kamieńsk);
- Powierzchnia terenu górniczego – 557127684 m² (między innymi gmina Szczerców);
- Metoda wydobycia – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31 lipca 2020 roku.

Największym przedsiębiorstwem górnicznym na terenie gminy Szczerców jest PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów. Spółka należy do Grupy Kapitałowej PGE, która jest największym w Polsce przedsiębiorstwem sektora elektroenergetycznego pod względem przychodów i generowanego zysku. Dzięki połączeniu własnych zasobów paliwa i wytwarzania energii oraz posiadaniu sieci dystrybucyjnych, PGE gwarantuje bezpieczne i stabilne dostawy energii elektrycznej do ponad pięciu milionów klientów. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów jest niekwestionowanym liderem wśród polskich kopalń węgla brunatnego. Wielkość złóż i osiągnięte wydobycie stawiają Kopalnię Bełchatów wśród największych europejskich dostawców tego surowca energetycznego. Złoża węgla brunatnego szacowane są całościowo na ponad 1 mld ton. Podstawowym zadaniem kopalni jest wydobycie i zapewnienie dostaw węgla brunatnego. Strategicznym odbiorcą kopaliny jest Elektrownia Bełchatów. Bełchatowski węgiel jest najtańszym paliwem energetycznym w Polsce, z którego produkowana jest najtańsza energia w kraju. Ilość zatrudnionych pracowników oraz wielkość firmy stawiają kopalnię na czele listy największych pracodawców regionu łódzkiego. Kopalnia Bełchatów funkcjonuje od 17 stycznia 1975 roku. Wydobycie pierwszych ton węgla brunatnego nastąpiło 19 listopada 1980 roku. Od tej pory wydobycie sukcesywnie rosło aż do 1989 roku, kiedy osiągnięto docelową zdolność wydobywczą 38,5 mln ton rocznie. Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów jest największą kopalnią odkrywkową w Polsce i jedną z największych w Europie. Powierzchnia zwałowiska wewnętrznego i wyrobiska eksploatacyjnego Pola „Bełchatów” wynosi aktualnie około 3200 ha. Średnie roczne wydobycie węgla brunatnego w ostatnich latach wyniosło w Kopalni Bełchatów około 35 mln ton co stanowi ponad 50 % wydobycia w Polsce. Dla osiągnięcia takich wyników trzeba zdejmować rocznie średnio ponad 110 milionów m³ nadkładu i wypompować około 270 milionów m³ wody. 21 października 2002 roku rozpoczęto górnicze roboty udostępniające złożę węgla brunatnego w Polu „Szczerców”, a pierwszy węgiel z tego Pola został wydobyty 17 sierpnia 2009 roku. Zgodnie z planem zagospodarowania, zasoby tego Pola zostaną wykorzystane do 2038 roku. Równoległe do działalności wydobywczej Kopalnia Bełchatów zajmuje się zagospodarowaniem kopalni, które towarzyszą złożu węgla. Od kilku lat systematycznie rośnie wydobycie i sprzedaż piasków, żwirów, kruszyw i ilów. Część kopalni jest selektywnie eksploatowana i składowana na złożach wtórnych. Służą one jako baza surowcowa dla przedsięwzięć inwestycyjnych kopalni oraz dla zewnętrznych odbiorców surowców mineralnych. Należą do nich:

- kruszywa mineralne (pospólka piaszczysto – żwirowa i krzemienista, tłucznie, kłińce i grysy granitowe, wapienne, kwarcytowe i z gruzu betonowego);
- piasek naturalny o dużej czystości;
- łatwotopliwe piaski kwarcowe o zawartości SiO₂ powyżej 99 %;
- wolne od zanieczyszczeń surowce ilaste o dużej różnorodności parametrów chemicznych, mineralogicznych i technologicznych;
- kreda jeziorna (ekologiczny nawóz węglanowo – wapniowy);
- ziemia humusowa, itd.

Surowce te mają różnorodne zastosowanie, między innymi: do budowy dróg, w przemyśle cementowym, w ceramice, wiertnictwie, hydroizolacji, w branży budowlano – ceramicznej, w przemyśle szklarskim, ceramicznym, odlewniczym, chemicznym materiałów ogniotrwałych, itd.

Na obszarze gminy występują liczne punkty niekoncesjonowanego wydobycia piasków i żwirów, prowadzonego okresowo na własne potrzeby przez miejscową ludność. Dodatkowo koncesje na poszukiwanie węglowodorów na terenie gminy posiada firma DPV Service.

5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Pomimo dużej powierzchni użytków rolnych i leśnych w strukturze zagospodarowania terenu, gospodarka gminy Szczerców nie jest uzależniona od sektora rolniczego i leśnego. Działalności produkcyjne (poza górnictwem) funkcjonują przede wszystkim w postaci małych i średnich zakładów. Dominuje głównie przemysł rolno – spożywczy, metalowy i drzewny, a także drobne przetwórstwo przemysłowe i rzemiosło produkcyjne związane z motoryzacją i budownictwem. Miejscowe zakłady produkcyjne zlokalizowane są głównie na terenie Szczercowa i okolicznych miejscowości, a także w Chabielicach.

Do największych zakładów produkcyjnych (poza górnictwem) na terenie gminy należą:

- „Bodex” Bogumił Uciński (produkcja nadwozi do pojazdów silnikowych, produkcja przyczep i naczip), Szczerców, ul. Tomasz Tenusa 1;
- PPHU „Keris” (produkcja nadwozi do pojazdów silnikowych, produkcja przyczep i naczip), Grudna 41;
- „Rolniczo Pracownicza Spółdzielnia Mleczarska” (przetwórstwo mleka), Szczerców, ul. Częstochowska 26;
- „Hydrobudowa Beton – Lab” sp. z o.o., (produkcja betonu, bloczków betonowych i innych prefabrykatów), Chabielice.

Firma „**Bodex**” rozpoczęła działalność w 1991 roku. Firma produkuje około 100 różnych typów pojazdów, w tym: wywrotki, przyczepy, cysterny, system wymienny kontenerów, zabudowy kurtynowe i plandekowo – burtowe, zabudowy stałe typu kofer oraz stalowe i aluminiowe, pojazdy do przewozu drewna oraz podwozia do dalszej zabudowy, itp. Materiały i podzespoły do produkcji pojazdów pochodzą od czołowych producentów światowych. „Bodex” bazuje na osiach SAF i BPW o nośności od 9 do 12 ton oraz DaimlerChrysler. Podwozia wyposaża się w układy hamulcowe Wabco lub Knorr. W ofercie znajduje się pełny przekrój dostępnych na rynku opon i felg. Instalacja elektryczna marki Hella lub Aspöck z lampami w technologii LED, siłowniki hydrauliczne Penta, Hyva, Edbro czy Binotto. Stal Hardox i Domex to podstawowe materiały do budowy wywrotek. Firma posiada odpowiednie zaplecze magazynowe, które pozwala na terminowe dostawy zamówionych pojazdów oraz ciągłość produkcji. Park maszynowy wyposażony jest w nowoczesne oprzyrządowanie produkcyjne, które umożliwia realizację nietypowych wyzwań. „Bodex” dostarcza pojazdy przede wszystkim na rynek: Polski, Ukrainy, Holandii,

Niemiec, Włoch, Czech, Słowacji, Litwy, Estonii i krajów skandynawskich, a także do: Rosji, Białorusi, Kazachstanu, Uzbekistanu i Mołdawii.

Firma „**Keris**” powstała w 2004 roku. Oferta firmy to przede wszystkim remonty, naprawa i modernizacja wszelkich środków transportu oraz produkcja naczepek wywrotek. Skierowana jest głównie do odbiorców indywidualnych, którzy mają specjalne potrzeby np.: do przewozu ciężkiego sprzętu drogowego i budowlanego jak koparki kołowe i gąsienicowe, dźwigi, kombajny, itp. Największą zaletą produktów firmy jest ich wszechstronność poprzez dużą ładowność i trwałość. „Keris” posiada w ofercie między innymi: naczepek wywrotki z górą aluminiową lub stalową, naczepek burtowe i firanki, naczepek niskopodwoziowe wieloosiowe, przyczepy centralnoosiowe, przyczepy rolnicze, itp.

Rolniczo Pracownicza Spółdzielnia Mleczarska w Szczercowie istnieje w przemyśle spożywczym od ponad 15 lat. Koncentruje się na produkcji wyrobów mleczarskich (mleko, śmietana, kefir, twaróg, maślanka, masło i jogurt). Zakład podlega nieprzerwanej modernizacji. Kolejne inwestycje sprzyjają rozwojowi firmy i pozwalają konkurować na całym polskim rynku, a nie tylko w regionie. Zakup nowoczesnych maszyn i czerpanie z najnowszych zdobyczy technologii pozwala na dostarczanie coraz to większych ilości produktów. Zakład spełnia wszelkie normy Unii Europejskiej.

Podstawową działalnością firmy „**Hydrobudowa Beton – Lab**” jest produkcja mieszanek betonowych, produkcja prefabrykatów, sprzedaż kruszyw mineralnych, wynajem sprzętu budowlanego (betonowozy, pompa do betonu, koparka, HDS + wywrot) i produkcja materiałów budowlanych (cement workowany, wapno, cegła pełna, pustaki). Firma posiada betonowozy oraz pompy do betonu. Zaopatruje w beton oraz cement przede wszystkim klientów z miejscowości położonych w powiecie bełchatowskim i sąsiednich.

Generalnie na koniec 2014 roku na terenie gminy funkcjonowało 69 podmiotów przemysłowych, z czego 67 zajmowało się przetwórstwem przemysłowym. Budownictwo reprezentowało 86 podmiotów. Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. Struktura zarejestrowanych w gminie przedsiębiorstw produkcyjnych i budowlanych według działów PKD 2007 przedstawia się następująco:

- sekcja „C” (przetwórstwo przemysłowe):
 - dział 10 – produkcja artykułów spożywczych – 6 podmiotów;
 - dział 14 – produkcja odzieży – 7 podmiotów;
 - dział 15 – produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych – 1 podmiot;
 - dział 16 – produkcja wyrobów z drewna oraz korka z wyłączeniem mebli – 13 podmiotów;
 - dział 18 – poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji – 3 podmioty;
 - dział 22 – produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – 2 podmioty;
 - dział 23 – produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych – 6 podmiotów;
 - dział 25 – produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – 8 podmiotów;
 - dział 29 – produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczepek – 4 podmioty;
 - dział 31 – produkcja mebli – 6 podmiotów;
 - dział 32 – pozostała produkcja wyrobów – 1 podmiot;
 - dział 33 – naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń – 10 podmiotów,

- sekcja „E” (dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją):
 - dział 36 – pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody – 1 podmiot;
 - dział 37 – odprowadzanie i oczyszczanie ścieków – 1 podmiot,

- sekcja „F” (budownictwo):
 - dział 41 – roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – 26 podmiotów;
 - dział 42 – roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej – 3 podmioty;
 - dział 43 – roboty budowlane specjalistyczne – 57 podmiotów.

W 2013 roku liczba pracujących⁸¹ w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła aż 1332 osoby. Oznacza to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym 257 pracowało w lokalnym przemyśle bądź budownictwie.

Szansą na rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Szczerców związanych z sektorem przemysłowym jest nadal miejscowa baza surowcowa (węgiel brunatny, kruszywa naturalne, drewno), a także położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych centralnej Polski. Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalność gospodarczą wynosi od około 10 do 60 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną.

Na terenie gminy obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych (poza górnictwem) zlokalizowane są w południowej oraz centralnej części gminy. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, aktualnego zagospodarowania przestrzeni oraz obecności cennych przyrodniczo obszarów chronionych, obejmujących praktycznie całą północną część gminy. Funkcję produkcyjną jako rozwojową przypisać można przede wszystkim dla Szczercowa, a także dla miejscowości położonych przy drodze krajowej nr 78 (Dzbanki, Grudna, Kolonia Szczercowska, Kościuszki przy szosie, Polowa, Szczercowska Wieś i Zagadki) oraz dla Chabielic. W pozostałych wsiach będzie to tylko funkcja uzupełniająca w stosunku do obecnej struktury gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży gruntów wymagać będzie wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Ułatwieniem może być fakt, że Gmina posiada uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące część gminy, i wyznaczone w nim tereny przeznaczone pod aktywności gospodarcze. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru.

5. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 20 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Szczerców oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych, gastronomicznych oraz handlowych.

⁸¹ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach oraz duchowieństwa.

5.4.1. Handel.

Ogółem w 2003⁸² roku na terenie gminy Szczerców funkcjonowało 85 sklepów. Pracowały w nich 143 osoby. Na 1 obiekt handlowy przypadało 89 mieszkańców. Obecnie większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². Funkcjonują także dwa wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (supermarkety). Oba zlokalizowane są w Szczercowie (ulice: Klonowa 23 i Praga 48). Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie poza Szczercowem (76 sklepów) są wsie: Osiny (3 sklepy), Chabielice – Kolonia, Lubiec i Trakt Puszczański (po 2 sklepy). Placówki handlowe o rozszerzonej ofercie sprzedaży znajdują się także we wsiach: Chabielice, Niwy, Podklucze i Szczercowska Wieś (po 1 sklepie). W pozostałych miejscowościach nie ma obiektów handlowych. W Szczercowie przy ul. 11-go Listopada funkcjonuje także targowisko stałe o powierzchni 4500 m², posiadające 176 punktów sprzedaży. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 5 stacji paliw. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Szczerców (3 obiekty, ulice: Częstochowska 34, Praga 17, św. Floriana), Chabielice i Kolonia Szczercowska (po 1 obiekcie).

TABELA 107: Gmina Szczerców – wykaz miejscowości z placówkami handlowymi w 2015 roku.

Miejscowość	Ilość placówek handlowych
Chabielice	1
Chabielice – Kolonia	2
Lubiec	2
Niwy	1
Osiny	3
Podklucze	1
Szczerców	76
Szczercowska Wieś	1
Trakt Puszczański	2

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

TABELA 108: Gmina Szczerców – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	88,84	72,83	80,23
Liczba sklepów na 10 km ²	6,59	15,92	17,77
Liczba pracujących na 1 sklep	1,68	2,13	2,30
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	1510	2388	3077
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,39	0,49	0,46

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2004.

Dostępność placówek handlowych (liczba mieszkańców na 1 sklep oraz liczba sklepów na 10 km²) dla mieszkańców gminy Szczerców była w analizowanym okresie najmniej korzystna w stosunku do przeciętnej w powiecie i województwie. Obecnie sytuacja ta nie uległa zmianie, a w pewnym sensie uległa pogorszeniu ze względu na zmniejszenie się ilości sklepów. Jest to jednak zjawisko charakterystyczne dla wielu gmin wiejskich, a także miejskich, ze względu na rozwój sieci wielkopowierzchniowych placówek handlowych. Niska liczba

⁸² Urząd Statystyczny w Łodzi począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Należy w tym miejscu podkreślić, że miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny) ma utrudnione możliwości rozwoju ze względu na bliskie położenie większego ośrodka usługowego – miasta Bełchatowa.

TABELA 109: Gmina Szczerców – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba mieszkańców na 1 supermarket ⁸³	4040	6284	6720
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket ⁸⁴	–	28276	54632
Liczba mieszkańców na 1 dom handlowy ⁸⁵	–	56553	179507
Liczba mieszkańców na 1 dom towarowy ⁸⁶	–	–	628237
Liczba supermarketów na 100 km ²	1,55	1,86	2,05
Liczba hipermarketów na 100 km ²	–	0,41	0,25
Liczba domów handlowych na 100 km ²	–	0,21	0,08
Liczba domów towarowych na 100 km ²	–	–	0,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Fakt, że na terenie gminy wiejskiej Szczerców funkcjonują aż 2 supermarkety powoduje, że wskaźniki dotyczące dostępności (liczba mieszkańców na 1 obiekt) są wyraźnie korzystniejsze, a wskaźnik gęstości (liczba obiektów na 10 km²) dorównuje przeciętnej dla powiatu i województwa.

TABELA 110: Gmina Szczerców – targowiska⁸⁷ w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	8080	14138	14198
Liczba mieszkańców na 1 m ² targowiska stałego	1,80	2,23	1,74
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym	45,91	167,56	364,85
Liczba targowisk stałych na 100 km ²	0,78	0,83	0,97
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	8080	8079	15707
Liczba targowisk sezonowych na 100 km ²	0,78	1,45	0,88

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

⁸³ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

⁸⁴ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

⁸⁵ Wielodziałowy (przynajmniej dwa działy branżowe) sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 600 m² do 1999 m², prowadzący sprzedaż towarów o podobnym asortymencie jak w domu towarowym.

⁸⁶ Wielodziałowy sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 2000 m², prowadzący sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu towarów nieżywnościowych, a często także towarów żywnościowych: mogą również prowadzić pomocniczą działalność gastronomiczną i usługową.

⁸⁷ Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

Obecność dość dużego targowiska stałego na terenie gminy Szczerców, charakteryzującej się stosunkowo niską populacją powoduje, że współczynniki dotyczące dostępności do takiego obiektu (liczba mieszkańców na 1 targowisko, liczba mieszkańców na 1 punkt sprzedaży, liczba mieszkańców na powierzchnię obiektu) są tutaj najkorzystniejsze. W przypadku targowisk sezonowych wskaźnik dostępności dla gminy Szczerców jest tożsamy ze średnią w powiecie.

5.4.2. *Gastronomia.*

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu świetlice wiejskie czy inne zabytkowe, świeckie obiekty. Wskazane jest także funkcjonowanie obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście turystycznej i rekreacyjnej penetracji obszaru gminy i jej okolic. Obecnie całoroczne obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentuje 8 placówek. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Szczerców (4 placówki, ulice: Mickiewicza 52, Piotrkowska 18, Rzeczna 11, Żeromskiego 1), Chabielice (2 placówki), Grudna i Osiny (po 1 placówce).

5.4.3. *Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.*

Oferta zakładów rzemieślniczych jest bogata i zróżnicowana. W szczególności świadczą one usługi: budowlane, mechaniki pojazdowej, pośrednictwo oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa i leśnictwa. W Szczercowie przy ul. Żeromskiego 2 zlokalizowany jest Urząd Poczty. Łącznie na terenie gminy w 2014 roku funkcjonowało 287 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: „G” – handel i naprawy (175), „H” – transport i gospodarka magazynowa (32), „I” – zakwaterowanie i gastronomia (6), „J” – informacja i komunikacja (9), „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (9), „L” – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (2) oraz „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (54). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych na terenie gminy Szczerców podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Bełchatowie oraz w innych okolicznych miejscowościach.

TABELA 111: Gmina Szczerców – wykaz placówek usługowych (poza handlem) i rzemieślniczych w 2015 roku.

Miejscowość	Ilość placówek usługowych i rzemieślniczych
1	2
SOŁECTWO Borowa:	–
Borowa	–
Krzyżówki	–
Kościuszki pod lasem (od nr 28)	–
SOŁECTWO Brzezie:	5
Brzezie	2
Kozłówki	3
Bednarze	–
SOŁECTWO Chabielice:	6
Chabielice	2
Chabielice – Kolonia	4
SOŁECTWO Dubie	1

1	2
SOŁECTWO Grudna:	11
Grudna	6
Zagadki	5
SOŁECTWO Janówka	3
SOŁECTWO Kieruzele	4
SOŁECTWO Kuźnica Lubiecka	-
SOŁECTWO Leśniaki	-
SOŁECTWO Lubiec	-
SOŁECTWO Magdalenów	1
SOŁECTWO Niwy:	13
Niwy	6
Trakt Puszczański	5
Józefina	2
Lubośnia	-
SOŁECTWO Osiny:	6
Osiny	5
Osiny – Kolonia	1
SOŁECTWO Podklucze:	11
Podklucze	7
Załuże	4
SOŁECTWO Podżar:	-
Podżar	-
Szubienice	-
Żabczanka	-
SOŁECTWO Polowa:	8
Polowa	2
Kościuszki (przy szosie)	-
Dzbanki	6
SOŁECTWO Rudzisko:	4
Rudzisko	3
Marcelów	1
SOŁECTWO Stanisławów Pierwszy	3
SOŁECTWO Stanisławów Drugi	1
SOŁECTWO Szczerców	140
SOŁECTWO Szczercowska Wieś:	5
Szczercowska Wieś	-
Kolonia Szczercowska	5
SOŁECTWO Tatar:	1
Tatar	1
Puszcza	-

1	2
SOŁECTWO Zbyszek:	–
Zbyszek	–
Firlej	–

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

5.4.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Szczerców działalność gospodarczą prowadzą 3 placówki bankowe: Bank PKO BP SA (ul. św. Floriana 2), Bank Poczty (ul. Żeromskiego 2) i Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej (ul. Żeromskiego 3). Obecność oddziałów banków pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy, w tym rolnicy, mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym największą ilość placówek usługowych jest miejscowość Szczerców. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości i są to przede wszystkim ulice: Mickiewicza, Piłsudskiego, Praga, Pułaskiego, św. Floriana i Żeromskiego. W dalszej perspektywie rozwój sektora usług komercyjnych uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a także od rozwoju demograficznego poszczególnych miejscowości.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskim Bełchatowie, Piotrkowie Trybunalskim oraz w stolicy województwa – Łodzi.

5. 5. Turystyka i rekreacja.

5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Peryferyjne położenie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów oraz rolniczy (tereny wiejskie), przemysłowy (odkrywkowa kopalnia węgla kamiennego) i przemysłowo – usługowy (Szczerców) charakter gminy powoduje, że sektor turystyczny ma ograniczone możliwości rozwoju. Atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi południowej części województwa łódzkiego, to jest: lokalnych, większych kompleksów leśnych, miejscami dość urozmaiconej rzeźby terenu i gęstej sieci hydrograficznej, objętych tu ochroną w postaci: Obszaru NATURA 2000, Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”, a także licznych użytków ekologicznych. Ponadto atrakcje turystyczne uzupełniają walory kulturowe z zabytkowymi młynami wodnymi i obiektami militarnymi w postaci schronów z czasów II wojny światowej na czele. Powyższe powinno przyciągać coraz większe rzesze turystów. Znajdą oni tutaj, zwłaszcza w północnej części gminy, naturalne krajobrazy, kompleksy leśne, czystą wodę, pomniki przyrody oraz inne urokliwe zakątki. Obecna infrastruktura turystyczna gminy składa się z dwóch obiektów noclegowych oraz z sieci pieszych, rowerowych, konnych i wodnych szlaków wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Poza tym obecnie na terenie gminy nie ma innych miejsc, na których można stworzyć ofertę turystyczną.

5.5.2. Znakowane trasy turystyczne.

Po obszarze gminy prowadzi kilka znakowanych tras turystycznych: ścieżka przyrodniczo – leśna, trasy rowerowe, szlak kajakowy i szlak jeździecki.

Ścieżka przyrodniczo – leśna:

Ścieżka przyrodniczo – leśna Uroczysko „Święte Ługi” wytyczona została przez Nadleśnictwo Bełchatów w 2006 roku. Długość ścieżki wynosi około 3,5 km i prowadzi wokół północnego zbiornika Święte Ługi, a czas jej przejścia wynosi około 2 h. Na trasie umieszczonych jest wiele tablic edukacyjnych. Ponadto na ścieżce, w celu ułatwienia obserwacji awifauny, zbudowano wieżę widokową i dwa pomosty widokowe. Jest tam również parking leśny i miejsce do wypoczynku w postaci wiaty z ławkami i stołami.

Szlak polskich umocnień polowych z 1939 roku:

Szlak polskich umocnień polowych z 1939 roku, relacji Księży Młyn – Faustynów, został wyznaczony staraniem Grupy Obywatelskiej „Inicjatywa ‘39”, która od września 2010 roku podjęła działania związane z uprzątnięciem, przekarczowaniem i oznakowaniem 75 km szlaku. Otwarcie trasy nastąpiło we wrześniu 2011 roku. Grupa „Inicjatywa ‘39” jest nieformalnym ruchem społecznym zrzeszającym ludzi chcących upamiętnić czyn Żołnierzy Wojska Polskiego, budujących linię umocnień pod Bełchatowem, wobec spodziewanej napaści hitlerowskich Niemiec na Polskę w 1939 roku. Trasa została oznakowana czerwono – białymi pasami malowanymi na drzewach i płotach (za zgodą właścicieli) w miejscowościach przez które przebiega. Jest to trasa pieszo – rowerowa. Na terenie gminy Szczerców szlak prowadzi wzdłuż umocnień „Linii Widawki” i przebiega przez wsie: Magdalenów, Lubiec i Marcelów, a dalej przez okolice Uroczyska „Święte Ługi”, skąd kieruje się w stronę Faustynowa.

Trasy rowerowe:

- **znaki niebieskie** – „Szlak Osady Braci Czeskich”. Łączna długość trasy wynosi 90 km i prowadzi z Łasku przez Żelów, Faustynów i Szczerców do Kleszczowa. Na terenie gminy prowadzi przez: Dubie, Kolonię Szczercowską, Grudną, Szczerców, Kozłówki, Niwy, Józefinę, Puszcę, Janówkę i Osiny.
- **znaki zielone** – jest to regionalna sieć tras rowerowych wyznaczona przez Nadleśnictwo Bełchatów. Na terenie gminy prowadzi między innymi przez: Uroczysko „Święte Ługi”, Lubiec, Kuźnicę Lubiecką, Szczerców, Kozłówki, Niwy, Józefinę, Lubośnię i Osiny – Kolonię.

Szlak kajakowy:

Na całej długości rzeki Widawki w gminie Szczerców prowadzi szlak kajakowy. Spływy odbywają się zarówno w górę rzeki na odcinku Szczerców – Żar jak i w dół rzeki od Szczercowa aż do ujścia do rzeki Warty. W Szczercowie przy ul. Praga 44 funkcjonuje profesjonalna przystań kajakowa.

Szlak jeździecki:

Przez północną część gminy Szczerców prowadzi fragment Łódzkiego Szlaku Konnego. Łącznie Łódzki Szlak Konny liczy aktualnie ponad 2000 km. Jest najdłuższą trasą przeznaczoną do uprawiania turystyki konnej w Europie. Wyjątkowość Łódzkiego Szlaku Konnego polega na niespotykanej w całej Europie długości trasy,

spełniającej wysokie standardy infrastruktury. Szlak konny jest produktem, który wykorzystując i rozwijając istniejące już szlaki, został opracowany również z myślą o amatorach innych dyscyplin sportowych, między innymi turystyki rowerowej, pieszej, wodnej. Szlak powstał w ramach projektu „Turystyka w siodło – infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”, którego beneficjentem jest Województwo Łódzkie. Na terenie gminy Szczerców szlak prowadzi przez okolice Uroczyńska „Święte Ługi” oraz wsi: Kolonia Szczercowska, Magdalenów, Marcelów i Rudzisko.

TABELA 112: Gmina Szczerców – drogi rowerowe⁸⁸ w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Drogi rowerowe w km ogółem	3,5	97,8	471,9
Drogi rowerowe w km na 100 km ²	2,71	10,10	2,59
Drogi rowerowe w km na 1000 mieszkańców	0,43	0,86	0,19

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

5.5.3. Baza noclegowa.

Obecnie baza noclegowa na terenie gminy składa się z 2 obiektów:

- zagroda turystyczna ELDORADO, Ryszard Kotyla, Kolonia Szczercowska 4a – obiekt całoroczny, 7 miejsc noclegowych. Obiekt oferuje również organizację licznych imprez turystycznych i sportowo – rekreacyjnych;
- BAR i NOCLEGI OAZA, Grudna 42 – obiekt całoroczny przy punkcie gastronomicznym położonym przy drodze krajowej nr 78;
- miejsca noclegowe przy stacji benzynowej w m. Chabielice.

5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Pomimo istniejących rzeczywistych i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki na obszarze gminy, funkcja ta dopiero od niedawna jest należycie rozwijana. W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi w skali kraju i gmin, a także zwarzywszy na niewykorzystane walory oraz zasoby krajobrazowo – przyrodnicze gminy Szczerców, wydaje się być zasadne dalsze rozwijanie tej popularnej i dochodowej działalności.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje sportowe i turystyczne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisane w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji turystycznej:

- agroturystyka – tworzona w oparciu o bazę noclegową i żywieniową indywidualnych gospodarstw rolnych;

⁸⁸ Zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1137, z późn. zm.) jest to droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi; droga dla rowerów jest oddzielona od innych dróg lub jezdni tej samej drogi konstrukcyjnie lub za pomocą urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego.

- turystyka wiejska – baza noclegowa i żywieniowa w specjalnie przygotowanych punktach. Mogą to być: nowo budowane niewielkie ośrodki, istniejące zabudowania zagrodowe, pola biwakowe, campingi;
- turystyka umiarkowanie masowa – w oparciu o większe ośrodki noclegowe z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo – rekreacyjną.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form turystyki:

- krajoznawcza – polegająca na zwiedzaniu różnych miejsc i obiektów. Ta forma dotyczy zarówno turystów wypoczywających kilka godzin, jak i kilka dni;
- rekreacyjna weekendowa – przyjazdy w wolne dni od pracy z możliwością zakwaterowania oraz uprawiania: wędkarstwa, pływania, grzybobrania, itp.;
- turystyka specjalistyczna:
 - turystyka rowerowa;
 - kajakarstwo;
 - turystyka naukowa;
 - obserwacje przyrody;
 - fotografika i malarstwo;
 - hippika;
 - myślistwo;
 - wędkarstwo;
 - turystyka zdrowotna;
 - „zielone szkoły”.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami terenów przyrzecznych i zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, miejsca do wodowania, ambony;
- oznakować dodatkową sieć szlaków dla turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

6. 1. Transport i komunikacja.

Gmina Szczerców, jak na jednostkę o urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych, a także międzynarodowych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe praktycznie z każdym rejonem kraju.

Drogi krajowe:

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 74 (dawniej droga nr 8). Trasa nr 74 relacji: węzeł Wieluń (S8) – Wieluń – Szczerców – Bełchatów – Piotrków Trybunalski – Kielce – Kraśnik – Zamość – Hrubieszów – Zosin (przejście graniczne Polska/Ukraina) to jedna z ważniejszych osi komunikacyjnych o przebiegu równoleżnikowym w centralnej i wschodniej części kraju. Obecnie w rejonie gminy Szczerców droga nr 74 posiada parametry klasy „GP” (główna ruchu przyspieszonego), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążenie pojazdów wynosi 110 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 8,748 km (km: 55+877 – 64+625) i przebiega w pobliżu miejscowości: Podklucze, Załuże, Zagadki, Grudna, Kościuszki i Dzbanki. Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Oddział w Łodzi (zarządca drogi) w 2010 roku⁸⁹ średni dobowy ruch pojazdów na ówczesnej drodze nr 8 w rejonie gminy wynosił od 8020 (odcinek Osjaków – Szczerców) do 10233 (odcinek Szczerców – Bełchatów) pojazdów na dobę i należał do grupy o dużym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 74 na odcinku przebiegającym przez gminę Szczerców jest średni (stan nawierzchni). GDDKiA do 2020 roku nie przewiduje działań inwestycyjnych na przedmiotowym odcinku drogi.

TABELA 113: Gmina Szczerców – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 8 w 2010 roku.

Odcinek	Osjaków – Szczerców	Szczerców–Bełchatów
Numer punktu pomiarowego	91810	91512
Pikietaż (km: od – do)	259,5 – 284,4	284,4 – 303,7
Długość odcinka (km)	24,8	19,3
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	31	43
Samochody osobowe	4857	5774
Lekkie samochody ciężarowe	1007	1327
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	465
	z przyczepą	1584
Autobusy	70	219
Ciągniki rolnicze	6	10
Rowery	35	26
Pojazdy samochodowe ogółem	8020	10233

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, 2015.

⁸⁹ Kolejne badania SDR (średni dobowy ruch) przeprowadzane będą w 2015 roku, zaś ich wyniki opublikowane zostaną w roku 2016.

Drogi wojewódzkie:

- nr 480: Sieradz – Burzenin – Widawa – Szczerców.

Droga wojewódzka nr 480 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa łódzkiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie przede wszystkim w południowo – zachodniej części województwa. Droga nr 480 umożliwia rozprowadzenie ruchu z rejonu powiatu bełchatowskiego, a także poprzez drogę wojewódzką nr 483 z powiatu radomszczańskiego, w kierunku Sieradza (węzeł dróg krajowych nr: S8, 12 i 83) i dalej do Kalisza (węzeł dróg krajowych nr: 12 i 25) oraz Konina (węzeł dróg krajowych nr: A2, 25, 72 i 92). Obecnie w rejonie gminy droga nr 480 posiada zmienne parametry. Na wybranych odcinkach jest to klasa „Z” (zbiorcza) i klasa „G” (główna). Na całej długości posiada nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 5,330 km [km: 37+589 – 42+919 (koniec drogi)] i przebiega przez miejscowości: Dubie, Kolonia Szczercowska, Szczercowska Wieś i Szczerców (ul. Piłsudskiego). Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi (zarządca drogi) w 2010 roku⁹⁰ średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 480 w rejonie gminy (odcinek Widawa – Szczerców) wynosił 1786 pojazdów na dobę i należał do grupy o najniższym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 480 na odcinku przebiegającym przez gminę Szczerców jest średni.

- nr 483: Łask – Buczek – Szczerców – Nowa Brzeźnica – Częstochowa.

Droga wojewódzka nr 483 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa łódzkiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie przede wszystkim w południowej i centralnej części województwa. Przebiegająca południkowo droga nr 483 umożliwia rozprowadzenie ruchu z rejonu powiatu pajęczańskiego, a także z powiatów kłobuckiego i częstochowskiego (województwo śląskie) w kierunku Łasku (węzeł dróg krajowych nr: S8 i 12) i dalej do Uniejowa (droga krajowa nr 72) lub Łodzi i jej zachodnich okolic (rejon dróg krajowych nr: A2, S8, S14, 12, 14, 71, 72). Obecnie w rejonie gminy droga nr 483 posiada zmienne parametry. Na wybranych odcinkach jest to klasa „Z” (zbiorcza) i klasa „G” (główna). Na całej długości posiada nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 17,619 km (km: 23+430 – 39+188 i 40+922 – 42+783) i przebiega przez miejscowości: Lubiec, Zagadki, Szczerców (ulice: Łaska, Praga i Częstochowska), Kozłówki, Brzezcie, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi i Chabielice – Kolonia. Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi (zarządca drogi) w 2010 roku⁹¹ średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 483 w rejonie gminy wynosił od 2630 (odcinek Buczek – Szczerców) poprzez 2996 (odcinek Szczerców – Brzezcie) do 1940 (odcinek Brzezcie – Nowa Brzeźnica) pojazdów na dobę i należał do grupy o niższym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 483 na odcinku przebiegającym przez gminę Szczerców jest średni.

W chwili obecnej Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi nie planuje inwestycji na terenie gminy Szczerców.

⁹⁰ Kolejne badania SDR (średni dobowy ruch) przeprowadzane będą w 2015 roku, zaś ich wyniki opublikowane zostaną w roku 2016.

⁹¹ Kolejne badania SDR (średni dobowy ruch) przeprowadzane będą w 2015 roku, zaś ich wyniki opublikowane zostaną w roku 2016.

TABELA 114: Gmina Szczerców – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 480 w 2010 roku.

Odcinek	Widawa – Szczerców	
Numer punktu pomiarowego	10018	
Pikietaż (km: od – do)	25,3 – 42,9	
Długość odcinka (km)	17,6	
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	27	
Samochody osobowe	1544	
Lekkie samochody ciężarowe	132	
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	45
	z przyczepą	18
Autobusy	13	
Ciągniki rolnicze	7	
Pojazdy samochodowe ogółem	1786	

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi, 2015.

TABELA 115: Gmina Szczerców – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 483 w 2010 roku.

Odcinek	Buczek – Szczerców	Szczerców – Brzezcie	Brzezcie – N. Brzezńca
Numer punktu pomiarowego	10024	10106	10025
Pikietaż (km: od – do)	10,8 – 30,1	30,1 – 33,7	33,7 – 62,8
Długość odcinka (km)	19,3	3,6	29,1
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów		
Motocykle	26	33	12
Samochody osobowe	1983	2273	1374
Lekkie samochody ciężarowe	200	201	211
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	87	95
	z przyczepą	284	213
Autobusy	21	48	23
Ciągniki rolnicze	29	15	12
Pojazdy samochodowe ogółem	2630	2996	1940

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi, 2015.

Drogi powiatowe

TABELA 116: Gmina Szczerców – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi w km	Klasa drogi	Nawierzchnia
1908E	Szczercowska Wieś – Magdalenów – Kluki	7,531	Z	bitumiczna
1909E	Lubiec – Parzno – Belchatów	3,558	Z	bitumiczna
1917E	Chabielice – Trzys – Nowy Świat	6,882	Z	bitumiczna
1918E	Szczerców – Osiny	8,367	Z	bitumiczna
2309E	Chrzęstawa – Szczercowska Wieś	3,662	Z	bitumiczna
3500E	Pajęczno – Chabielice	0,716	Z	bitumiczna

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Belchatowie, 2015.

Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Powiatowego Zarządu Dróg w Belchatowie. Łącznie długość dróg powiatowych na terenie gminy Szczerców wynosi 30,716 km. Wszystkie, za wyjątkiem krótkiego odcinka drogi nr 2309E, posiadają nawierzchnię bitumiczną. Powiatowy Zarząd Dróg w Belchatowie prowadzi bieżące utrzymanie dróg powiatowych, a na najbliższe lata, poza przebudową drogi nr 1917E na odcinku Kamień – Chabielice, nie planuje zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy Szczerców.

Drogi gminne:

TABELA 117: Gmina Szczerców – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (km)	Nawierzchnia
1	2	3	4
101051E	Szczerców – Tenusa – Rudzisko	3,323	bitumiczna
101052E	Zbyszek – Papiernia	2,688	tluczniowa
101053E	Przejazd przez Lubiec	1,645	bitumiczna
101054E	Kuźnica Lubiecka – Ujście	0,747	bitumiczna
101055E	Drzyzdówki – Marcelów	2,766	bitumiczna
101056E	Dubie Pn – Dubie Pd – granica gminy Rusiec	2,015	bitumiczna
101057E	Dubie	0,726	bitumiczna
101058E	Przejazd przez wieś Grudna – ul. Strumykowa	1,159	bitumiczna
101059E	Szczerców – Załuże – Zagadki	3,095	bitumiczna
101060E	DW nr 483 – Załuże	0,958	bitumiczna
101061E	Załuże – Podklucze	1,076	bitumiczna
101062E	Szczerców (ulice: Pułaskiego, pl. św. Floriana jezdnia północna, Potrkowska, Podklucze)	2,390	bitumiczna
101063E	Podklucze	1,406	bitumiczna
101064E	Szczerców (ul. Praga) – Dzbanki	2,353	bitumiczna
101065E	Dzbanki – Polowa	2,183	bitumiczna
101066E	Polowa – Borowa	0,952	bitumiczna
101067E	Szczerców (ul. Leśna) – Borowa	4,276	bitumiczna

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZCZERCÓW NA LATA 2016 – 2025

1	2	3	4
101068E	Brzezie – Kozłówki	2,043	bitumiczna
101069E	Brzezie – Bednarze	3,394	bitumiczna
101070E	Leśniaki Chabielickie – granica gminy Rusiec	2,250	bitumiczna
101071E	Słoneczna – Mokra – Piaskowa	1,568	bitumiczna
101072E	Brzezie – Niwy – Szczerców – Niwy Duże	3,290	bitumiczna
101073E	Niwy Małe – Niwy Duże	1,159	bitumiczna
101074E	Szczerców (ulice: Mickiewicza, Piotrkowska) – Podżar – granica gminy Kluki	4,906	bitumiczna
101075E	Józefina – Lubośnia	2,431	bitumiczna / tłuczniowa
101076E	Stanisławów Pierwszy	4,012	bitumiczna
101077E	DW nr 483 – Stanisławów Drugi – Tatar	4,612	bitumiczna
101078E	Kieruzele – Chabielice	2,740	bitumiczna
101079E	Tatar – Chabielice–Kolonja	3,540	bitumiczna
101080E	Droga przez Janówkę	2,763	bitumiczna
101082E	Osiny – Janówka	2,461	bitumiczna
101083E	Janówka – Osiny–Kolonja	1,292	bitumiczna
101084E	Osiny – DP nr 1918E	0,856	bitumiczna
101085E	Osiny – Dębina	1,700	bitumiczna
101086E	Osiny – Bogumiłów – granica gminy Kleszczów	0,720	tłuczniowa
101087E	Drogi obrębu Chabielice	3,218	bitumiczna
101088E	Młynki – Parchliny – granica gminy Sulmierzyce	0,000	przejęta przez kopalnie
101089E	Szczerców (ul. Polna)	0,359	bitumiczna
101090E	Szczerców (ul. Skryta)	0,116	bitumiczna
101091E	Szczerców (ul. Kochanowskiego)	0,097	bitumiczna
101092E	Szczerców (ul. Kazimierza Wielkiego)	0,695	bitumiczna
101093E	Szczerców (ul. Reymonta)	0,237	bitumiczna
101094E	Szczerców (ulice: Szkolna, Narutowicza)	0,530	bitumiczna
101095E	Szczerców (ul. Wąska)	0,111	bitumiczna
101096E	Szczerców (ulice: Norwida, Krótka)	0,123	bitumiczna
101097E	Szczerców (ul. 11-go Listopada)	0,215	bitumiczna
101098E	Szczerców (ul. Polski Sierpień)	0,217	bitumiczna
101099E	Szczerców (ul. Kopernika)	0,531	bitumiczna / brukowa
101100E	Szczerców (ul. Piłsudskiego)	0,413	bitumiczna
101101E	Szczerców (ulice: Poniatowskiego, Żeromskiego, pl. św. Floriana jezdnia południowa, ul. 3-go Maja)	0,694	bitumiczna / brukowa / kamienna
101102E	Szczerców (ulice: Konopnickiej, Źródłana)	0,594	bitumiczna
101103E	Szczerców (ul. Północna)	0,684	bitumiczna
101104E	Szczerców (ulice: Głowackiego, pl. św. Floriana jezdnia zachodnia, Targowa)	0,377	bitumiczna
101105E	Szczerców (ulice: Kilińskiego, pl. św. Floriana jezdnia wschodnia, Częstochowska)	0,514	bitumiczna
101106E	Szczerców (ul. Rzeczna)	0,256	bitumiczna
101107E	Szczerców (ul. Cmentarna)	0,209	brukowa
101108E	Szczerców (ul. Południowa)	0,866	bitumiczna

1	2	3	4
101109E	Szczerców (ul. Wschodnia)	0,191	bitumiczna
101211E	Zbyszek – Firlej	2,092	łuczniowa
103017E	Restarzew Środk. – Dubie pod lasem – DP nr 2309E	1,235	bitumiczna

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 94,069 km. Charakteryzują się następującymi typami nawierzchni:

- bitumiczna – 80,092 km (85,14 % z całości);
- brukowa – 0,209 km (0,22 %);
- łuczniowa – 5,500 km (5,85 %);
- bitumiczno – łuczniowa – 7,043 km (7,49 %);
- bitumiczno – brukowa – 1,225 km (1,30 %).

Część dróg gminnych wymaga przebudowy i modernizacji. W najbliższym czasie planuje się następujące przedsięwzięcia⁹²:

Drogi wewnętrzne:

- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze;
- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki;
- budowa drogi wewnętrznej w Grudnej (działka ewidencyjna nr 252);
- budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar;
- budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka;
- budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia – Podżar;
- budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar (działki ewidencyjne nr 958, 1094, 1209);
- budowa drogi wewnętrznej w Podkluczu (działka ewidencyjna nr 222).

Drogi gminne:

- przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek;
- przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar;
- przebudowa drogi gminnej w Chabelicach;
- przebudowa drogi gminnej w Niwach;
- przebudowa drogi gminnej w Osinach;
- przebudowa drogi gminnej w Podkluczu;
- przebudowa drogi gminnej w Zagadkach.

Inne inwestycje drogowe:

- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- remont mostu nad Widawką w Szczercowie (ul. Częstochowska);
- budowa parkingu w Szczercowie przy ul. Cmentarnej.

Łącznie obszar dróg zajmuje powierzchnię 318,67 ha co stanowi 2,47 % ogólnej powierzchni gminy. Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający pod względem możliwości obsługi przez nie poszczególnych

⁹² Zgodnie z uchwałą nr X/89/15 Rady Gminy Szczerców z dnia 11 sierpnia 2015 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2015 – 2022.

obszarów zabudowy (drogi: wojewódzkie, powiatowe i gminne). Większość dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni, zwłaszcza na wybranych drogach powiatowych i gminnych oraz na drodze krajowej i częściowo na drogach wojewódzkich nr 480 i 483 wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych w dużej mierze drogi: wojewódzkie, powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Przebieg dróg wojewódzkich ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową, zwłaszcza na terenie miejscowości: Brzezcie, Chabielice – Kolonia, Dubie, Kolonia Szczercowska, Kozłówki, Szczercowska Wieś, Szczerców (ulice: Częstochowska, Łaska, Piłsudskiego, Praga) w kontekście emisji hałasu.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- modernizacja DK nr 74 na całej długości do pełnych parametrów klasy „GP”;
- modernizacja DW nr 480 i 483 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- budowa obejścia komunikacyjnego Szczercowa;
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju funkcji przetwórstwa rolno – spożywczego, przemysłowego i turystycznych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni tłuczniowej i ewentualnie brukowej na bitumiczną na drogach powiatowych i gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych;
- monitoring natężenia hałasu emitowanego przez pojazdy.

TABELA 118: Gmina Szczerców – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
1	2	3	4
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	10,09	4,57	3,71
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	1,55	3,21	2,32
Drogi gminne ogółem	11,64	7,78	6,03
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	3,80	2,96	2,96
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	0,11	0,17
Drogi powiatowe ogółem	3,80	3,07	3,13
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	13,89	7,53	6,67
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	1,55	3,32	2,49
Drogi gminne i powiatowe ogółem	15,44	10,85	9,16

1	2	3	4
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	63,18	53,40	51,23
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	9,69	37,54	32,06
Drogi gminne ogółem	72,87	90,94	83,29
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	23,80	34,62	40,76
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	1,32	2,30
Drogi powiatowe ogółem	23,80	35,94	43,06
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	86,98	88,02	91,99
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	9,69	38,86	34,36
Drogi gminne i powiatowe ogółem	96,67	126,88	126,35

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 119: Gmina Szczerców – podstawowe współczynniki dotyczące nasycenia motoryzacją w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	b.d.	676,69	691,63
Samochody osobowe	b.d.	526,51	507,69
Motocykle	b.d.	31,48	31,39
Motorowery	b.d.	53,35	30,12
Samochody ciężarowe	b.d.	60,37	84,00
Autobusy	b.d.	4,37	2,40
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	b.d.	7906,71	9540,27
Samochody osobowe	b.d.	6151,96	7003,02
Motocykle	b.d.	367,77	432,95
Motorowery	b.d.	623,35	415,48
Samochody ciężarowe	b.d.	705,37	1158,69
Autobusy	b.d.	51,03	33,17

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Komunikacja samochodowa:

Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacji autobusowej, obsługiwanej głównie przez Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (PKS), zwłaszcza PKS Bełchatów oraz prywatne BUSy. Dzięki niej można bezpośrednio dotrzeć do każdego sołectwa gminy oraz do miejscowości sąsiednich takich jak między innymi: Bełchatów, Piotrków Trybunalski, Łódź czy Wieluń. Problemem jest zaś mała częstotliwość kursów, co stanowi istotny problem dla osób niezmotoryzowanych, głównie młodzieży. Połączenia krajowe międzyregionalne oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Bełchatowie i Łodzi.

Linie kolejowe:

Przez obszar gminy Szczerców nie przebiegają linie kolejowe. W niewielkiej odległości od zachodnich granicy gminy (12 km od Szczercowa) przebiega linia kolejowa nr 131 (historyczna magistrala węglowa) relacji: Tarnowskie Góry – Kłobuck – Zduńska Wola – Inowrocław – Bydgoszcz – Tczew. Mieszkańcy gminy Szczerców korzystali z komunikacji kolejowej na stacji Rusiec Łódzki. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy pociągów ze stacji Rusiec Łódzki nie są odprawiane składy pasażerskie, zarówno w kierunku Zduńskiej Woli jak i Kłobucka. Perspektywicznie planuje się budowę linii kolejowej od strony Bełchatowa w kierunku Wielunia, z bocznica do Złoczewa. Linia przebiegałaby przez południową część gminy.

Fakt istnienia dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy gospodarczy rozwój. Poprawy wymaga zaś częstotliwość kursów komunikacji publicznej.

6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W 2014 roku gmina Szczerców była zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 137,8 km z 2811 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W analizowanym roku dostarczone mieszkańcom gminy 266 dam³ wody. W sieć wyposażone są wszystkie miejscowości, oprócz wsi Krzyżówki.

TABELA 120: Gmina Szczerców – wyposażenie w sieć wodociągową w 2014 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
1	2	3
Borowa	4,5	47
Krzyżówki		
Brzezie	2,7	55
Kozłówki	1,9	41
Bednarze	2,0	16
Chabielice	3,4	164
Chabielice – Kolonia		
Dubie	6,3	90
Grudna	4,9	51
Zagadki	2,4	23
Janówka	3,3	70
Kieruzele	5,2	39
Kuźnica Lubiecka	3,6	37
Leśniaki	1,4	25
Lubiec	2,6	94
Magdalenów	4,5	46
Niwy	4,4	91
Trakt Puszczański	2,2	73
Józefina	1,1	17
Lubośnia	1,7	11

1	2	3
Osiny	5,2	107
Osiny – Kolonia		
Podklucze	4,4	77
Załuże	3,0	69
Podżar	3,3	17
Szubienice	1,7	13
Żabczanka	2,8	21
Połowa	2,9	41
Dzbanki	1,9	37
Kościuszki	2,5	63
Rudzisko	4,7	46
Marcelów	1,0	17
Stanisławów Pierwszy	4,2	83
Stanisławów Drugi	4,1	78
Szczerców	27,0	970
Szczercowska Wieś	1,9	42
Kolonia Szczercowska	1,3	37
Tatar	3,2	32
Puszcza	1,9	22
Zbyszek	1,6	34
Firlej	1,1	15

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Na terenie gminy funkcjonuje 1 źródło zaopatrzenia w wodę zlokalizowane w miejscowości Chabielice. Na stacji Ujęcia Wody w Chabielicach w 2014 roku średniodobowa produkcja wody wyniosła 1963 m³, z czego 1453 m³/dobę było podawanych dla mieszkańców gminy Szczerców, a pozostała część sprzedawana była sąsiednim gminom Rusiec i Rząśnia.

SUW Chabielice:

Decyzją Marszałka Województwa Łódzkiego z dnia 09 października 2009 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych na cele wodociągu wiejskiego z utworów jury górnej z ujęcia „Chabielice”, mieszczącego się w miejscowości Chabielice, poprzez studnie będące częścią systemu odwadniania PGE KWB Bełchatów SA (bariera N oraz E odwodnienia wgłębnego):

- podstawowe:
 - N41 o głębokości 330,0 m, Q_e = 168 m³/h przy se = 21,0 m;
 - N43 o głębokości 330,0 m, Q_e = 217 m³/h przy se = 38,6 m,
- rezerwowe:
 - E2 o głębokości 250,0 m;
 - E3+ o głębokości 250,0,

w ilości:

- Q_{max/h} = 342,2 m³/h;
- Q_{śr/d} = 3520 m³/d;
- Q_{max/rok} = 1284800 m³/rok.

Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych dla potrzeb wodociągu wiejskiego udzielono na czas określony, to jest do dnia 05 października 2023 roku.

Ujęcie w Chabielicach zaopatruje wszystkie miejscowości w gminie za wyjątkiem wsi Zbyszek i Firlej, które korzystają z ujęcia zlokalizowanego w miejscowości Kluki (poza granicami gminy Szczerców).

TABELA 121: Gmina Szczerców – gęstość sieci wodociągowej w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Gęstość sieci wodociągowej ⁹³ w km/100 km ² ogółem	106,82	129,11	123,89
Gęstość sieci wodociągowej ⁹⁴ w km/100 km ² na wsi	106,82	112,7	107,0
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ ogółem	32,9	33,1	34,2
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	32,9	38,4	34,1
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	84,5	89,4	89,9
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	84,5	82,0	82,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Gęstość sieci wodociągowej na terenie gminy Szczerców jest niższa od średnich wartości charakteryzujących powiat bełchatowski oraz województwo łódzkie jako całość. Dotyczy to również wskaźników obejmujących tylko tereny wiejskie, aczkolwiek w tym przypadku różnica ta jest znacznie mniejsza. Województwo Łódzkie, podobnie jak gmina Szczerców i powiat bełchatowski, charakteryzuje się generalnie dość rozproszonym typem zabudowy na terenach wiejskich, np.: w porównaniu z północną czy zachodnią Polską, co przy zwodociągowaniu zdecydowanej większości miejscowości wpływa na tak wysokie współczynniki gęstości sieci. Dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej na terenie analizowanej gminy jest statystycznie najmniej korzystna. Jednakże gdyby analizować odsetek ludności korzystającej z wodociągu i zamieszkującej tylko tereny wiejskie to współczynnik na terenie gminy Szczerców jest nieznacznie wyższy od średniej dla terenów wiejskich powiatu i województwa.

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej. W najbliższym czasie planuje się następujące przedsięwzięcia⁹⁵:

- budowa wodociągu w miejscowości Janówka – Tatar (spinka);
- budowa wodociągu w miejscowości Stanisławów Pierwszy.

⁹³ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁹⁴ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁹⁵ Zgodnie z uchwałą nr X/89/15 Rady Gminy Szczerców z dnia 11 sierpnia 2015 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2015 – 2022.

6.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiadają jedynie miejscowości: Chabelice i Chabelice – Kolonia, Dubie, Grudna, Lubiec, Magdalenów, Niwy i Trakt Puszczański, Podklucze i Załuże, Dzbanki i Kościuszki (przy szosie) w sołectwie Polowa oraz Szczerców. W 2014 roku długość sieci kanalizacyjnej wyniosła tu 53,5 km z 1455 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2014 roku odprowadzono siecią 135 dam^3 płynnych nieczystości. Bez kanalizacji sanitarnej pozostaje reszta miejscowości. Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do pobliskich oczyszczalni ścieków. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych.

TABELA 122: Gmina Szczerców – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2014 roku.

Miejscowość z siecią kanalizacyjną	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
Chabelice	5,2	75
Chabelice – Kolonia		
Dubie	6,2	58
Grudna	1,8	28
Lubiec	1,8	59
Magdalenów	1,5	34
Niwy	2,1	52
Trakt Puszczański	2,6	43
Podklucze	3,8	54
Załuże	3,1	54
Dzbanki	0,8	25
Kościuszki (przy szosie)	1,9	39
Szczerców	22,7	934

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

Odbiornikami płynnych nieczystości są oczyszczalnie ścieków zlokalizowane w miejscowościach: Chabelice – Kolonia, Dubie, Lubiec, Magdalenów i Szczerców.

Oczyszczalnia (PGE KWB Bełchatów SA) Chabelice – Kolonia:

Obiekt zlokalizowany jest w miejscowości Chabelice – Kolonia. Przepustowość nominalna wynosi 280 $\text{m}^3/\text{dobę}$ o następującym schemacie technologicznym:

- część mechaniczna:
 - pompownia ścieków surowych z kratą;
 - pompy zatapialne – 2 sztuki;
 - żuraw obrotowy do wymiany i konserwacji pomp;
 - sito szczelinowe „Huber Rotomat” z praską odwadniającą skratki;
 - piaskownik okrągły „Huber Rotomat” z ślimakowym transporterem piasku;
 - pojemniki wysypowe do skratek i piasku z rusztem ociekowym,
- część biologiczna:
 - dmuchawy do napowietrzania ścieków oraz osadów stabilizowanych;
 - komora denitryfikacji z mieszadłem o osi pionowej;
 - komora defostacji z mieszadłem o osi pionowej;

- komora nityfikacji wyposażona w ruszt napowietrzający;
- dyfuzory drobnopęcherzykowe do napowietrzania ścieków w komorze nityfikacji;
- układ pomiarowy tlenu rozpuszczonego w komorze nityfikacji;
- osadnik wtórny pionowy z układem recyrkulacji osadu i usuwania osadu nadmiernego;
- pompy recyrkulacji osadu;
- koryto odpływowe z przelewami pilastymi;
- komora pomiarowa ścieków oczyszczonych;
- urządzenie do tlenowej stabilizacji osadu nadmiernego;
- instalacja sterowania pracą oczyszczalni ścieków i aparatura kontrolno – pomiarowa;
- instalacje technologiczne wody zimnej i elektrycznego ogrzewania;
- wylot ścieków do odbiornika,
- część osadowa oczyszczalni:
 - zbiornik osadu nadmiernego z przelewem;
 - workownica „Drainad” do odwadniania osadu nadmiernego.

Decyzją Marszałka Województwa Łódzkiego z dnia 01 sierpnia 2013 roku udzielono PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA pozwolenia wodnoprawnego w zakresie odprowadzania ścieków bytowych z instalacji o RLM <2000 z terenu Centralnego Zaplecza Warsztatowo – Usługowego Pola „Szczerców” w Chabielicach do rzeki Krasowej w km 16+590, w ilości:

- $Q_{max/h} = 26,7 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{sr/d} = 220 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{rok} = 101470 \text{ m}^3/rok$,

o parametrach nie przekraczających:

- BZT5 – $40 \text{ mg O}_2/dm^3$;
- ChZTCr – $150 \text{ O}_2/dm^3$;
- zawiesina ogólna – 50 mg/dm^3 .

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 31 lipca 2023 roku.

Oczyszczalnia Dubie:

Obiekt zlokalizowany jest w miejscowości Dubie. Przepustowość nominalna wynosi $30 \text{ m}^3/dobę$ o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- 2 sztuki reaktorów biologicznych typu „Bioclar” o przepustowości $15 \text{ m}^3/dobę$ każdy z defostacją i denityfikacją biologiczną z układem napowietrzania i dmuchawami;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot ścieków oczyszczonych;
- zbiornik osadu nadmiernego.

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 08 marca 2012 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni w miejscowości Dubie (RLM = 200) do rowu R–A, dopływu rzeki Widawki w km 2+260, w ilości:

- $Q_{max/h} = 1,96 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{sr/d} = 22,70 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{max/d} = 29,50 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{sr/rok} = 8286 \text{ m}^3/rok$;
- $Q_{max/rok} = 10768 \text{ m}^3/rok$

o parametrach nie przekraczających:

- BZT5 – $25 \text{ mg O}_2/dm^3$;
- ChZTCr – $125 \text{ O}_2/dm^3$;
- zawiesina ogólna – 35 mg/dm^3 .

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 28 lutego 2022 roku.

Oczyszczalnia Lubiec:

Obiekt zlokalizowany jest w miejscowości Lubiec. Przepustowość nominalna wynosi 30 m³/dobę o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- 2 sztuki reaktorów biologicznych typu „Bioclar” o przepustowości 15 m³/dobę każdy z defostacją i denitryfikacją biologiczną z układem napowietrzania i dmuchawami;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot ścieków oczyszczonych;
- zbiornik osadu nadmiernego.

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 14 kwietnia 2011 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni w miejscowości Lubiec (RLM = 200) do rzeki Pilski w km 7+220, w ilości:

- Q_{max}/h = 2,05 m³/h;
- Q_{śr}/d = 23,50 m³/d;
- Q_{max}/d = 30,60 m³/d;
- Q_{rok} = 8577,5 m³/rok,

o parametrach nie przekraczających:

- BZT5 – 40 mg O₂/dm³;
- ChZTCr – 150 O₂/dm³;
- zawiesina ogólna – 50 mg/dm³.

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 31 marca 2021 roku.

Oczyszczalnia Magdalenów:

Obiekt zlokalizowany jest w miejscowości Magdalenów. Przepustowość nominalna wynosi 15 m³/dobę o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- 1 sztuka reaktora biologicznego typu „Bioclar” o przepustowości 15 m³/dobę z defostacją i denitryfikacją biologiczną z układem napowietrzania i dmuchawami;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot ścieków oczyszczonych;
- zbiornik osadu nadmiernego.

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 14 kwietnia 2011 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni w miejscowości Magdalenów (RLM = 100) do rowu R–M, dopływu drugiego rzędu rzeki Pilski w km 0+770, w ilości:

- Q_{max}/h = 1,00 m³/h;
- Q_{śr}/d = 11,50 m³/d;
- Q_{max}/d = 15,00 m³/d;
- Q_{rok} = 4197,5 m³/rok,

o parametrach nie przekraczających:

- BZT5 – 25 mg O₂/dm³;
- ChZTCr – 125 O₂/dm³;
- zawiesina ogólna – 35 mg/dm³.

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 31 marca 2021 roku.

Oczyszczalnia Szczerców:

Obiekt zlokalizowany jest w miejscowości Szczerców. Przepustowość nominalna wynosi 800 m³/dobę o następującym schemacie technologicznym:

- pompownia ścieków z kratą;
- oczyszczalnia ścieków „Superbos–200” z 4 segmentami o przepustowości nominalnej 200 m³/dobę każdy;
- urządzenie pomiarowe;
- wylot do rzeki Widawki;
- urządzenie do odwadniania osadu typu „Drainad” trzyworkowe;
- poletka osadowe.

W jednym segmencie oczyszczalni „Superbos–200” znajdują się:

- separator i komora rozdzielcza na wlocie;
- komora osadu czynnego z wydzieloną strefą niedotlenioną i w pełnym natlenieniu;
- osadniki wtórne;
- komora stabilizacji osadu z odprowadzaniem wód nadosadowych;
- układ recyrkulacji ścieków;
- układ recyrkulacji osadu;
- układ napowietrzania wglębnego ścieków w komorze osadu czynnego i w zbiorniku tlenowej stabilizacji osadu nadmiernego;
- układ odprowadzania osadu nadmiernego.

Decyzją Starosty Bełchatowskiego z dnia 03 marca 2008 roku, zmienioną Postanowieniem Starosty Bełchatowskiego z dnia 18 lutego 2013 roku udzielono Gminie Szczerców pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie oczyszczonych ścieków sanitarnych z oczyszczalni „Superbos” w miejscowości Szczerców (RLM = 3267) do rzeki Widawki w km 36+700, w ilości:

- $Q_{max/h} = 70,0 \text{ m}^3/h$;
- $Q_{sr/d} = 800,0 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{max/d} = 1040,0 \text{ m}^3/d$;
- $Q_{rok} = 292000 \text{ m}^3/rok$,

o parametrach nie przekraczających:

- BZT5 – 25 mg O₂/dm³;
- ChZTCr – 125 O₂/dm³;
- zawiesina ogólna – 35 mg/dm³.

Pozwolenie wodnoprawne wydano na czas określony, to jest do dnia 20 lutego 2018 roku.

TABELA 123: Gmina Szczerców – odprowadzanie ścieków w 2015 roku.

Miejscowość z siecią kanalizacyjną	Odbiornik płynnych nieczystości
Chabielice	Oczyszczalnia PGE KWB Bełchatów SA – Chabielice–Kolonja
Chabielice Kolonia	Oczyszczalnia PGE KWB Bełchatów SA – Chabielice–Kolonja
Dubie	Oczyszczalnia Dubie
Grudna	Oczyszczalnia Szczerców
Lubiec	Oczyszczalnia Lubiec
Magdalenów	Oczyszczalnia Magdalenów
Niwy	Oczyszczalnia Szczerców
Trakt Puszczański	Oczyszczalnia Szczerców
Podklucze	Oczyszczalnia Szczerców
Załuże	Oczyszczalnia Szczerców
Dzbanki	Oczyszczalnia Szczerców
Kościuszki (przy szosie)	Oczyszczalnia Szczerców
Szczerców	Oczyszczalnia Szczerców

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2015.

TABELA 124: Gmina Szczerców – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2014 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁹⁶ w km/100 km ² ogółem	41,47	38,47	34,08
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁹⁷ w km/100 km ² na wsi	41,47	18,3	14,8
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną na 1 mieszkańca w m ³	16,62	23,83	32,28
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	49,0	63,5	60,9
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	49,0	24,7	19,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Wskaźniki dotyczące gęstości, a przede wszystkim dostępności do sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Szczerców, pomimo skanalizowania tylko wybranych miejscowości, prezentują się zdecydowanie korzystniej od danych przyporządkowanych dla powiatu bełchatowskiego oraz województwa łódzkiego, również w ujęciu obejmującym nie tylko tereny wiejskie (gęstość sieci). Powyższe świadczy o aktualnie niskim stanie wyposażenia w sieć kanalizacyjną regionu łódzkiego, a zwłaszcza obrazuje jak dużym niedoborem w zakresie sieci kanalizacyjnej charakteryzuje się jego obszar wiejski. Obecny brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych siecią ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. Zdarzają się również przypadki nielegalnych wylewisk ścieków na pola uprawne oraz do rowów melioracyjnych. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i niebawem rozpoczną się kolejne inwestycje w tym zakresie. Gmina posiada *Koncepcję skanalizowania Gminy Szczerców* opracowaną w styczniu 2013 roku. Przewiduje ona powstanie kilku zlewni, obsługujących poszczególne rejony (miejscowości) gminy:

- Zlewnia Chabielice:
 - stan istniejący;
 - Kieruzele,
- Zlewnia Dubie:
 - stan istniejący;
 - Borowiaki;
 - Kolonia Szczercowska;
 - Marcelów;
 - Rudzisko;
 - Szczercowska Wieś,
- Zlewnia Lubiec – bez zmian (alternatywnie Kuźnica Lubiecka);
- Zlewnia Magdalenów – bez zmian;
- Zlewnia Osiny:
 - Janówka (alternatywnie przydomowe oczyszczalnie ścieków);
 - Osiny;
 - Osiny – Kolonia;
 - Tatar,

⁹⁶ Sieć rozdzielcza i kolektory.

⁹⁷ Sieć rozdzielcza i kolektory.

- Zlewnia Stanisławów (alternatywnie do Zlewni Szczerców):
 - Stanisławów Pierwszy;
 - Stanisławów Drugi,
- Zlewnia Szczerców:
 - stan istniejący;
 - Borowa;
 - Brzezie;
 - Kościuszki pod lasem;
 - Kozłówki;
 - Polowa.

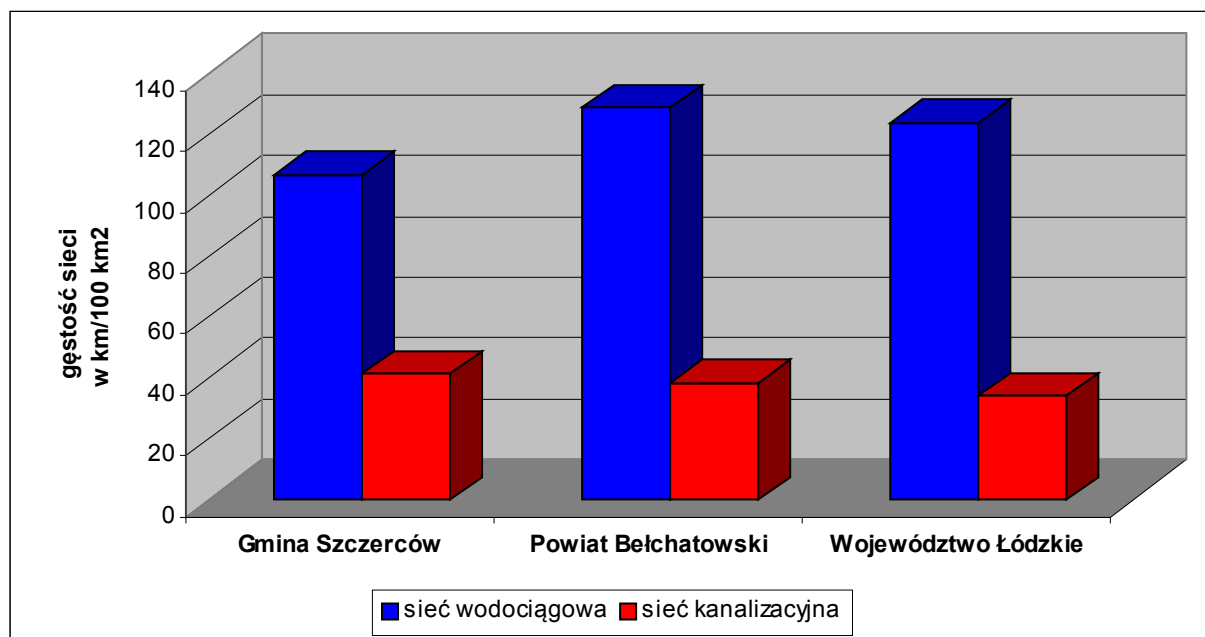
Dla pozostałych miejscowości proponuje się skanalizowanie z zastosowaniem urządzeń asenizacji indywidualnej (przedomowe oczyszczalnie ścieków).

Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Szczerców, dla miejscowości znacznie oddalonych od istniejących oczyszczalni, postuluje się kontynuację budowy tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni, utworzonych dla większych miejscowości. Należy dodatkowo założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal przez spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. Ścieki deszczowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów. W najbliższym czasie planuje się następujące przedsięwzięcia⁹⁸:

- budowa kanalizacji Brzezie – Kozłówki;
- budowa kanalizacji Dubie – etap nr II;
- budowa kanalizacji Kieruzele;
- budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko;
- budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią;
- budowa kanalizacji Polowa – Borowa;
- budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy – Stanisławów Drugi;
- budowa kanalizacji Tatar;
- budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków Dubie;
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Szczercowie;
- remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie.

⁹⁸ Zgodnie z uchwałą nr X/89/15 Rady Gminy Szczerców z dnia 11 sierpnia 2015 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Szczerców na lata 2015 – 2022.

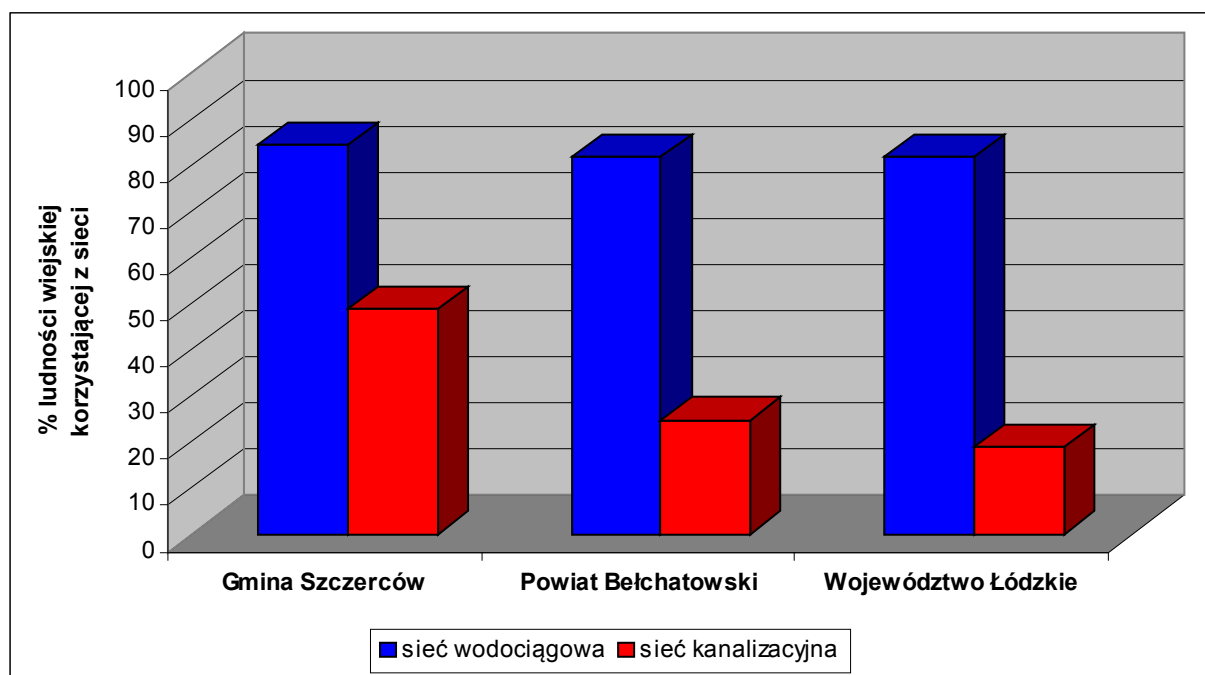
RYCINA 30: Gmina Szczerców – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2014 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 31: Gmina Szczerców – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2014 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

6. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Szczerców Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada odwiertów poszukiwawczych, nie posiada utworzonych obszarów i terenów górniczych w związku z wydobywaniem ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz nie posiada przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. Nie planuje również żadnych inwestycji.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział w Rembelszczyźnie nie eksploatuje gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia na terenie gminy Szczerców. Zatwierdzony przez Urząd Regulacji Energetyki (URE) *Plan Rozwoju Operatora Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA na lata 2014 – 2023* nie zakłada rozbudowy systemu przesyłowego na przedmiotowym terenie.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Oddział w Warszawie nie posiada na terenie gminy sieci gazowych, zarówno przesyłowych jak i dystrybucyjnych. PSG sp. z o.o. nie planuje w najbliższych latach budowy sieci gazowej na analizowanym terenie. Wszelkie zamierzenia inwestycyjne rozbudowy sieci gazowej na terenie gminy są uwarunkowane zainteresowaniem potencjalnych odbiorców paliwa gazowego.

TABELA 125: Gmina Szczerców – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km ²	–	15,42	22,83
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km ²	–	0,64	3,61
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ²	–	14,78	19,22
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km / 100 km ² na wsi	–	9,3	5,5
Odbiorcy ⁹⁹ gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	–	159,93	164,16
Liczba odbiorców ¹⁰⁰ gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem w (%)	–	15,99	16,42
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	–	45,8	39,8
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	–	6,3	4,5
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ¹⁰¹ w m ³ ogółem	–	32,8	56,9
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	–	18,5	16,1
Odbiorcy ¹⁰² gazu z sieci ogrzewający gazem mieszkania w stosunku do liczby odbiorców ogółem (%)	–	5,06	13,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

Istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie pozwalają na perspektywiczną rozbudowę sieci dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe

⁹⁹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁰⁰ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁰¹ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.

¹⁰² Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Na terenie gminy korzystne warunki do ewentualnej gazyfikacji posiada przede wszystkim rejon sołectw zlokalizowanych blisko Szczercowa. Są to sołectwa: Borowa, Brzezcie, Dubie, Grudna, Niwy, Podklucze, Polowa, Szczerców i Szczercowska Wieś (łącznie 5652 mieszkańców – około 1900 potencjalnych odbiorców). Ewentualnie jest to także rejon sołectw: Chabielice, Janówka, Kieruzele, Osiny wraz ze Stanisławowem Pierwszym i Stanisławowem Drugim (łącznie 1474 mieszkańców – około 500 potencjalnych odbiorców). Oba rejony skupiają wiele miejscowości położonych stosunkowo blisko siebie i dodatkowo charakteryzujących się dość dużym zaludnieniem.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

6. 4. Elektroenergetyka.

6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Przez obszar gminy Szczerców na odcinku o długości około 6,2 km przebiega dwutorowa linia elektroenergetyczna krajowej sieci przesyłowej o napięciu 400 kV relacji Rogowiec – Ostrów i Rogowiec – Trębaczew, będąca własnością Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA. PSE SA dopuszcza ewentualną budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej. Ponadto nie są planowane nowe obiekty elektroenergetycznej sieci przesyłowej 220 kV i 400 kV.

6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Na terenie gminy Szczerców PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź – Teren eksploatuje:

- linie wysokiego napięcia 110 kV o łącznej długości 10,8 km;
- napowietrzne linie średniego napięcia 15 kV o łącznej długości 81,8 km;
- kablowe linie średniego napięcia 15 kV o łącznej długości 4 km;
- napowietrzne linie niskiego napięcia 0,4 kV o łącznej długości 169,3 km;
- kablowe linie niskiego napięcia 0,4 kV o łącznej długości 24,6 km;
- 90 stacji transformatorowych 15/0,4 kV.

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie Szczerców magistralnymi, napowietrznymi liniami 15 kV, wyprowadzanymi ze stacji 110/15 kV zlokalizowanymi poza terenem gminy:

- „Bełchatów” – przy ul. Pabianickiej w Bełchatowie;
- „Zamoście” – przy ul. Zamoście w Bełchatowie;
- „Rusiec” – przy ul. Dworcowej w miejscowości Rusiec;
- „Wistka” – w miejscowości Dworszowice Pakoszowe w gminie Sulmierzyce.

Przez teren gminy Szczerców przebiega napowietrzna linia 110 kV relacji Chabielice – Karolów. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami nn 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź – Teren lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 15/0,4 kV, będących własnością odbiorców.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci PGE Dystrybucja SA. Na koniec 2012 roku energię elektryczną pobierało 3368 odbiorców. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznych 15 kV oraz 0,4 kV wymaga modernizacji i skablowania. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

TABELA 126: Gmina Szczerców – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców ¹⁰³	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców	419,69	203,58	272,49
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę ogółem w kWh	b.d.	1691,7	1799,5
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	b.d.	623,4	777,2
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsi w kWh	b.d.	279,2	287,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015 i PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź – Teren, 2013.

Perspektywiczne plany rozwoju PGE Dystrybucja SA po 2020 roku przewidują budowę stacji 110/15 kV „Szczerców” w miejscowości Stanisławów oraz budowę dwutorowej napowietrznej linii 110 kV od istniejącej linii 110 kV relacji Trębaczew – Rusiec do projektowanej stacji 110/15 kV „Szczerców”. Ponadto dla potrzeb kompleksu paliwowo – energetycznego w Bełchatowie przewiduje się budowę elektroenergetycznych linii 110 kV od stacji 400/110 kV „Trębaczew” do miejscowości Chabielice.

6.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Szczerców istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

¹⁰³ Dane na koniec 2012 roku.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Szczerców zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Szczerców tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w południowej części gminy w okolicach funkcjonującej odkrywki węgla brunatnego oraz ewentualnie na wybranych miejscach wzdłuż drogi krajowej nr 74. Dokładną wartość panujących tu warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzeniu specjalistycznych badań. Obecnie w południowej części gminy, w rejonie wsi Janówka, funkcjonuje 1 elektrownia wiatrowa (1 maszt) o mocy 850 kW i średnicy wirnika 52 m na wysokości 66,5 m. Północna część gminy znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (Obszar Chronionego Krajobrazu, NATURA 2000, użytki ekologiczne, stanowiska roślin i zwierząt objętych ochroną), a także obejmuje tereny o najwyższym w gminie wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe uważa się tu za nieporządane.

Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadu, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadu na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) w dolinach rzek: Widawki, Krasówki i Pilski, charakteryzujących się nadal – pomimo niekorzystnych przekształceń antropogenicznych – znacznym przepływem. Należy zaznaczyć, że rejon Szczercowa, jak i całej Kotliny Szczercowskiej, znany był z lokalizacji wielu młynów wodnych. Na terenie gminy Szczerców obecnie funkcjonują dwie MEW:

- MEW na rzece Widawce w km 38+050 w Szczercowie o mocy nominalnej 55 kW;
- MEW typu „Melody”, składająca się z 6 modułów na rzece Krasówce w km: 16+255 – 16+555 w Chabielicach.

W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy kolejnych małych elektrowni wodnych, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Łódzkie w skali całego kraju charakteryzuje się stosunkowo korzystnymi warunkami nasłonecznienia. Obszar województwa charakteryzuje niewielkie zróżnicowanie warunków nasłonecznienia, przy czym teoretycznie najkorzystniejsze warunki występują w jego zachodniej i centralnej części.

6. 5. Ciepłownictwo.

Potrzeby grzewcze mieszkańców gminy Szczerców (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, węglem brunatnym, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Nieliczne budynki wielorodzinne, zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej (szkółka zdrowia, placówki przedszkolne i szkolne, Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury, Zakład Gospodarki Komunalnej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicze Straże Pożarne) i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza kotłowniami olejowymi i gazowymi, jest niekorzystny między innymi z punktu widzenia ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnym, kotlinowatym ukształtowaniem powierzchni ziemi. Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takim nośnikiem energii może stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania jednorodzinne i zagrodowe. Najbardziej prawdopodobna wydaje się być przynajmniej częściowa gazyfikacja gminy, służąca również potrzebom grzewczym. Gmina nie posiada opracowania pn. *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*. Należy rozważyć opracowanie dokumentu pn. *Program Gospodarki Niskoemisyjnej*.

6. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Szczerców wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operująca na terenie gminy firma Orange (dawniej Telekomunikacja Polska SA) zapewnia szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej: ORANGE, PLUS, T-MOBILE, PLAY, itd. i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie miejscowości: Chabelice – Kolonia, Rudzisko i Szczercowska Wieś zlokalizowane są stacje bazowe telefonii mobilnej:

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych osobowych i ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie zarejestrowanych było ogółem 938 łącz telefonii przewodowej, z czego 859 w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało więc 126 numerów telefonicznych. Na terenie gminy funkcjonuje Urząd Poczty zlokalizowany w Szczercowie przy ul. Żeromskiego 2.

TABELA 127: Gmina Szczerców – łączność w 2015 roku i telekomunikacja w 1999 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Szczerców	Powiat Bełchatowski	Województwo Łódzkie
Ludność na 1 placówkę pocztową ¹⁰⁴	8121	5392	5408
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	1,23	1,85	1,85
Liczba placówek pocztowych na 10 km ²	0,08	0,22	0,25
Linie telefoniczne ogółem ¹⁰⁵ na 1000 ludności	126,19	206,43	262,52
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	115,57	181,72	222,89
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	378,41	599,49	647,26

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2000, Poczta Polska SA 2015.

Nasylenie usługami łączności (liczba placówek pocztowych w stosunku do liczny ludności) na terenie gminy Szczerców jest obecnie statystycznie najmniej korzystne w stosunku do uwarunkowań charakteryzujących powiat bełchatowski oraz województwo łódzkie. Powodem takiego stanu jest tylko 1 placówka pocztowa obsługująca rejon całej gminy. Ogólny poziom telefonizacji gminy Szczerców, o którym świadczy liczba linii ogółem na 1000 mieszkańców był zdecydowanie mniej korzystny od średniej dla powiatu i województwa. W 1999 roku 1 osoba na 8 była abonentem telefonii przewodowej. Poza tym wyższą średnią ilość linii telefonicznych w powiecie i województwie zwiększała duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w miastach. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem jest wskaźnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań, który w przypadku gminy Szczerców również kształtował się mniej korzystnie od średniej dla powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego. W 1999 roku w zaledwie co 3 mieszkaniu zarejestrowany był abonent telefonii analogowej. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

Gmina Szczerców realizuje obecnie projekt pn. *Internet dla mieszkańców Gminy Szczerców – przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu* w ramach działania 8.3 „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion” osi priorytetowej 8 „Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007 – 2013 ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

6. 7. Gospodarka odpadami.

Gmina Szczerców posiada *Plan Gospodarki Odpadami (PGO)*. Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXIX/229/10 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 lutego 2010 roku. System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Szczerców jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszemu deponowaniu na składowisku. Ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

¹⁰⁴ Placówki pocztowe i agencje pocztowe.

¹⁰⁵ Linie w mieszkaniach i w firmach.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych. W ciągu roku na terenie gminy powstaje ponad 1500 Mg odpadów komunalnych. Według PGO dla gminy Szczerców przeciętna roczna struktura morfologiczna odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przedstawia się następująco:

- odpady mineralne, w tym frakcja popiołowa – 32,67 %;
- odpady kuchenne ulegające biodegradacji – 16,80 %;
- papier i tektura – 11,20 %;
- tworzywa sztuczne – 11,20 %;
- szkło – 7,47 %;
- odpady wielkogabarytowe – 6,67 %;
- metale – 4,67 %;
- odpady zielone – 3,73 %;
- odpady wielomateriałowe – 2,80 %;
- drewno – 1,40 %;
- odzież i tekstylia – 0,93 %;
- odpady niebezpieczne – 0,47 %.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Szczerców zdecydowano się na opłatę od osoby. W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

Na obszarze gminy działalność w zakresie zbierania, transportu, usuwania lub unieszkodliwiania stałych odpadów komunalnych prowadzi firma Eko – Region spółka z o.o., Bełchatów. Odpady gromadzone są przez mieszkańców w pojemnikach przeznaczonych na poszczególne frakcje (odpady zmieszane, papier, szkło, tworzywa sztuczne, itd.). Częstotliwość odbierania odpadów komunalnych z terenu gminy uzależniona jest od szybkości ich zapełniania. W większości przypadków odpady zmieszane wywożone są raz w miesiącu oraz na zgłoszenie telefoniczne. Oprócz tego w Szczercowskiej Wsi funkcjonuje Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Segregowanych i Wielkogabarytowych. Mieszkańcy gminy mogą przekazywać tu między innymi: odpady opakowaniowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz gruz. Odpady poprzemysłowe i niebezpieczne z zakładów produkcyjnych i usługowych wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy. PGE KWB Bełchatów SA prowadzi gospodarkę odpadami zgodną z przyznaną koncesją górnica.

Obecnie na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Nie ma także składowisk odpadów specjalnych i niebezpiecznych, np.: moglielników. Odpady komunalne z terenu gminy Szczerców wywożone są aktualnie do RIPOK w miejscowości Dylów (gmina Pajęczno) oraz w miejscowości Wola Kruszyńska (gmina Bełchatów). Na terenie gminy nie notuje się występowania dzikich wysypisk śmieci.

Na terenie gminy istnieje zrehabilitowane Gminne Wysypisko Odpadów Stałych w Rudzisku o powierzchni 0,80 ha. Składowisko nie spełniało wymogów ustawy o odpadach, było już wypełnione w sposób uniemożliwiający dalszą eksploatację, wobec czego w 2009 roku decyzją Starostwa Powiatowego w Bełchatowie składowisko zostało wskazane do zamknięcia. Składowisko zostało zamknięte, jednakże w dalszym ciągu był to obiekt szczególnie uciążliwy z punktu widzenia ochrony środowiska i oddziaływania na najbliższe otoczenie. Po zakończonej eksploatacji teren składowiska wymagał rekultywacji i ponownego zagospodarowania. Do rekultywacji użyto między innymi osady ściekowe powstające w gminnej oczyszczalni ścieków w Szczercowie. Prace rekultywacyjne wykonano, w wyniku czego odpady komunalne pokryto warstwami o właściwościach izolacyjno – rekultywacyjnych, a następnie dokonano odtworzenia warstwy gleby na powierzchni zrehabilitowanego składowiska, co było konieczne dla odtworzenia roślinności. Obecnie na zrehabilitowanym składowisku posiana jest trawa i posadzona roślinność.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska naturalnego docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;
- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

6.8.1. Melioracje.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (Dz. U. z 2015 roku, poz. 469) dzieli urządzenia melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe.

Do urządzeń melioracji wodnych podstawowych należą:

- budowle piętrzące, upustowe oraz obiekty służące do ujmowania wód;
- stopnie i zbiorniki wodne;
- kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- rurociągi o średnicy co najmniej 0,6 m;
- budowle regulacyjne oraz przeciwpowodziowe;
- stacje pomp.

Natomiast urządzenia melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- deszczownie z pompami przenośnymi;
- rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m;
- stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych;
- ziemne stawy rybne oraz groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych.

TABELA 128: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2014 roku (I).

Obręb	Obszar zmeliorowany urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych w ha		
	Grunty orne	Trwale użytki zielone	
		ogółem	w tym nawadniane
Bednarze	16,00	27,00	–
Borowa	148,40	–	–
Brzezcie	12,00	20,00	–
Chabielice	–	–	–
Dubie	138,00	40,10	–
Firlej	–	–	–
Grudna	–	27,60	–
Janówka – Osiny	–	30,20	–
Kościuszki	61,10	–	–
Kuźnica Lubiecka	15,00	24,20	–
Lubiec	15,40	101,10	90,80
Magdalenów	30,00	24,80	–
Marcelów	–	49,60	30,80
Niwy	–	47,00	–
Parchliny	–	–	–
Podklucze – Załuże	13,00	51,80	–
Podżar	14,40	35,70	–
Polowa	97,30	–	–
Rudzisko	12,00	7,20	–
Stanisławów I i II	58,70	78,80	39,50
Szczerców	12,30	48,20	–
Szczercowska Wieś	63,40	10,40	–
Tatar	–	11,40	–
Zbyszek	–	–	–
Żabczanka	–	–	–
Lasy Państwowe	–	8,90	8,90

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, 2015.

Według aktualnych danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Łodzi na terenie gminy Szczerców łączna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych urządzeniami melioracji szczegółowych wynosi 1351 ha, z czego: grunty orne 707 ha oraz użytki zielone 644 ha, w tym nawadniane 170 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 17,59 % ogólnej powierzchni trwałych użytków

rolnych w gminie. Grunty orne zmeliorowane stanowią 13,77 % ogółu gruntów ornych, zaś użytki zielone zmeliorowane 25,29 % ogółu użytków zielonych, w tym nawadniane: 6,68 % z ogółu użytków zielonych i 26,40 % z ogółu użytków zielonych zmeliorowanych.

TABELA 129: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2014 roku (II).

Obręb	Powierzchnia zdrenowana w ha	
	Ogółem	w tym grunty orne
Bednarze	–	–
Borowa	–	–
Brzezie	–	–
Chabielice	–	–
Dubie	138,00	138,00
Firlej	–	–
Grudna	–	–
Janówka – Osiny	–	–
Kościuszki	15,60	15,60
Kuźnica Lubiecka	–	–
Lubiec	–	–
Magdalenów	–	–
Marcelów	–	–
Niwy	–	–
Parchliny	–	–
Podklucze – Załuże	–	–
Podżar	–	–
Polowa	17,40	17,40
Rudzisko	–	–
Stanisławów I i II	–	–
Szczerców	–	–
Szczercowska Wieś	63,00	63,00
Tatar	–	–
Zbyszek	–	–
Żabczanka	–	–
Lasy Państwowe	–	–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, 2015.

Powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 234 ha, z czego wszystkie na gruntach ornych, co stanowi 3,05 % ogółu użytków rolnych w gminie oraz 4,56 % ogółu gruntów ornych. Sieć drenarska składa się 54 budowli, do których należą:

- studzienki drenarskie (15 sztuk):
 - Dubie – 9 sztuk;
 - Szczercowska Wieś – 6 sztuk,
- wyloty ze zbieraczy (39 sztuk):
 - Dubie – 25 sztuk;
 - Kościuszki – 4 sztuki;

- Polowa – 5 sztuk;
- Szczercowska Wieś – 5 sztuk.

TABELA 130: Gmina Szczerców – wyciąg danych z ewidencji wód i urządzeń wodnych w 2014 roku (III).

Obręb	Długość rowów melioracyjnych w mb		Budowle wodne na rowach w sztukach	
	ogółem	w tym ubezpieczone	zastawki, wpusty, przepusto–zastawki	przepusty, mostki, brody
Bednarze	4700	2400	–	4
Borowa	20200	9700	–	40
Brzezie	3600	1700	–	6
Chabielice	–	–	–	–
Dubie	8100	3200	–	45
Firlej	–	–	–	–
Grudna	3300	–	–	8
Janówka – Osiny	–	–	–	–
Kościuszki	5900	–	–	26
Kuźnica Lubiecka	4100	1900	–	7
Lubiec	19300	4600	8	14
Magdalenów	6200	4800	–	3
Marcelów	5400	1000	3	5
Niwy	8700	–	–	5
Parchliny	–	–	–	–
Podklucze – Załuże	6300	1000	–	9
Podżar	6900	–	–	7
Polowa	13500	4900	–	39
Rudzisko	1800	–	–	3
Stanisławów I i II	15100	3000	4	3
Szczerców	6800	–	–	9
Szczercowska Wieś	1400	–	–	3
Tatar	2000	–	–	3
Zbyszek	–	–	–	–
Żabczanka	–	–	–	–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, 2015.

Według aktualnych danych Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Szczerców wynosi 143,300 km, w tym ubezpieczonych 38,200 km. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,111 km rowów melioracyjnych (około 11 m na 1 ha). Natomiast na każde 100 ha użytków rolnych przypada średnio 1,865 km rowów melioracyjnych (około 19 m na 1 ha). Ogólna liczba urządzeń wodnych na rowach melioracyjnych wynosi 254 sztuki, z czego 239 to przepusty wodne, mostki i brody, a 15 to zastawki, wpusty i przepusto–zastawki.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można

regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Szczerców jest w dużej mierze niezadawalający. Według obserwacji i wywiadów terenowych wykonanych na potrzeby sporządzenia niniejszego opracowania większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji. Należy podkreślić, że niezadawalający stan systemu melioracyjnego wynika również z powstania rozległego, stale powiększającego się leja depresyjnego, związanego z odkrywkową eksploatacją węgla brunatnego na złożu „Belchatów” (Pole Belchatów i Pole Szczerców). Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi nie przewiduje w najbliższych latach inwestycji na terenie gminy Szczerców.

W północno – wschodniej części gminy Szczerców, na granicy z gminami Kluki i Żelów od lat planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilsa o powierzchni 120 ha. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku inwestycję uznano jako wątpliwą ze względu na uwarunkowania ekonomiczne i środowiskowe:

- realizacja obiektu na terenach leśnych należących do Skarbu Państwa spowoduje wielomilionowe koszty z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji leśnej;
- przewidywana reaktywacja zbiorników wodnych w rejonie wsi Lubiec będzie całkowicie wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb retencyjnych w tym rejonie województwa;
- lokalizacja obiektu w bezpośrednim sąsiedztwie prognozowanego maksymalnego leja depresji odkrywki „Belchatów” i „Szczerców” stawia pod znakiem zapytania możliwości retencyjne rzeki Pilsa;
- lokalizacja zbiornika nie znajduje akceptacji lokalnych władz samorządowych oraz Nadleśnictwa Belchatów, nie widzących potrzeby jej realizacji.

Należy podkreślić, że według danych PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Belchatów, rzeka Pilsa nie była i nie będzie w zasięgu leja depresji.

6.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie gminy Szczerców nie ma cieków wodnych znajdujących się w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Poznaniu. Ewidencją miejscowych cieków naturalnych i kanałów administruje Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, Inspektorat Terenowy w Piotrkowie Trybunalskim.

TABELA 131: Gmina Szczerców – ewidencja cieków podstawowych w 2014 roku (I).

Nazwa cieku	Długość cieku na terenie gminy w km	Kilometraż	Długość cieku ubezpieczona w km
1	2	3	4
Kanał A rzeki Ścichawki	3,502	0+000 – 3,502	3,502
Kanał B rzeki Ścichawki	1,295	0+000 – 1+295	1,295
Krasowa	4,192	8+978 – 9+051	4,192
		9+560 – 9+634	
		10+701 – 11+254	
		11+633 – 12+843	
		15+461 – 15+946	
		17+508 – 19+305	

1	2	3	4
Pilia	4,284	0+000 – 4+284	3,117
Pilsia	10,387	0+000 – 10+387	3,215
Stawka	2,561	0+000 – 2,561	0,446
Ścichawka	3,766	0+000 – 3,766	3,766
Widawka	11,947	35+929 – 47+876	0,602
Zabłocia	2,830	0+000 – 2+626	0,204
		2+659 – 2+707	
		4+922 – 5+078	

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, 2015.

Z powyższych danych wynika, że całkowita długość cieków podstawowych na terenie gminy Szczerców wynosi 44,764 km, z czego ubezpieczonych jest 20,339 km (45,44 %).

TABELA 132: Gmina Szczerców – ewidencja cieków podstawowych w 2014 roku (II).

Nazwa ciek	Obręb	Kilometraż	Długość w km
1	2	3	4
Kanał A rzeki Ścichawki	Lubiec	0+000 – 0+671	0,671
	Marcelów	0+671 – 1+297	0,626
	Magdalenów	1+297 – 3+502	2,205
Kanał B rzeki Ścichawki	Lubiec	0+000 – 1+295	1,295
Krasowa	Bednarze	8+978 – 9+051	0,073
		9+560 – 9+634	0,074
	Stanisławów I	10+701 – 11+254	0,553
		11+633 – 12+843	1,210
	Chabielice	15+461 – 15+946	0,485
	Grabek	17+508 – 19+305	1,797
Pilia	Lubiec	0+000 – 1+167	1,167
	Kuźnica Lubiecka	1+167 – 4+284	3,117
Pilsia	Szczercowska Wieś	0+000 – 4+224	4,224
	Rudzisko	4+224 – 4+848	0,624
	Marcelów	4+848 – 6+339	1,491
	Lubiec	6+339 – 10+387	4,048
Stawka	Zbyszek	0+000 – 2+115	2,115
	Firlej	2+115 – 2+561	0,446
Ścichawka	Szczerców	0+000 – 0+655	0,655
	Podżar	0+655 – 3+766	3,111

1	2	3	4
Widawka	Polowa	35+929 – 38+726	2,797
	Kościuszki	38+726 – 39+831	1,105
	Szczerców	39+831 – 42+024	2,193
	Niwy	42+024 – 42+133	0,109
	Szczerców	42+133 – 43+013	0,880
	Niwy	43+013 – 43+081	0,068
	Szczerców	43+081 – 43+278	0,197
	Podklucze	43+278 – 43+640	0,362
	Podżar	43+640 – 44+665	1,025
	Niwy	44+665 – 44+778	0,113
	Podżar	44+778 – 44+839	0,061
	Niwy	44+839 – 45+004	0,165
	Podżar	45+004 – 45+109	0,105
	Niwy	45+109 – 45+298	0,189
	Podżar	45+298 – 45+473	0,175
	Niwy	45+473 – 45+614	0,141
Podżar	45+614 – 47+876	2,262	
Zabłocia	Niwy	0+000 – 1+662	1,662
	Tatar	1+662 – 2+626	0,964
		2+659 – 2+707	0,048
	Osiny – Kolonia	4+922 – 5+078	0,156

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, 2015.

TABELA 133: Gmina Szczerców – ewidencja cieków podstawowych w 2014 roku (III).

Obręb	Długość ciek w km	Długość ciek ubezpieczona w km	Budowle (sztuki)
1	2	3	4
Bednarze	0,147	0,147	–
Borowa – Krzyżówki	–	–	–
Brzezie	–	–	–
Chabelice	0,485	0,485	–
Chabelice – Kolonia	–	–	–
Dubie	–	–	–
Firlej	0,446	0,446	–
Grabek	1,797	1,797	–
Grudna	–	–	–
Janówka	–	–	–
Kieruzele	–	–	–
Kościuszki	1,105	–	–
Kuźnica Lubiecka	3,117	3,117	1
Lubiec	7,181	3,690	4
Magdalenów	2,205	2,205	–

1	2	3	4
Marcelów	2,117	2,117	–
Niwy	2,447	0,109	–
Osiny	–	–	–
Osiny – Kolonia	0,156	0,156	–
Młynki	–	–	–
Parchliny	–	–	–
Podklucze	0,362		–
Podżar	6,739	3,111	9
Polowa	2,797		–
Rudzisko	0,624		–
Stanisławów Pierwszy	1,763	1,763	–
Stanisławów Drugi	–	–	–
Szczercowska Wieś	4,224		–
Szczerców	3,925	1,148	2
Tatar	1,012	0,048	–
Zagadki	–	–	–
Załuże	–	–	–
Zbyszek	2,115		–

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, 2015.

Na wyżej wymienionych ciekach zlokalizowanych jest 16 budowli, z czego:

- stopnie – 7;
- przepusty – 6;
- jazy – 1;
- mosty – 1;
- zastawki – 1.

6. 9. Cmentarze.

Na terenie gminy Szczerców funkcjonują 2 cmentarze parafialne, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

- Chabelice – Kolonia – o powierzchni 1,64 ha;
- Szczerców – 2,60 ha.

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 4,24 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat zaspokoją potrzeby mieszkańców gminy i w związku z powyższym nie planuje się rozbudowy istniejących obiektów.

W miejscowości Szubienice zlokalizowany jest nieczynny cmentarz wojskowy o powierzchni 0,15 ha. Znajdują się tu mogiły żołnierzy niemieckich, austriackich i rosyjskich z czasów I wojny światowej oraz polskich, radzieckich i niemieckich z czasów II wojny światowej. Natomiast w Szczercowie (góry Junga) znajduje się nieczynny cmentarz żydowski.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Właściciele inwentarza posiadają stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna i narodowa na terenie gminy Szczerców posiada magazyn obrony cywilnej zlokalizowany w Chabielicach w budynku hydroforni do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń.

7. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 2001 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Szczerców. Poniżej przedstawiono zapisy i wnioski z wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Szczerców.

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE:

7. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

Aktualizacja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego została przyjęta przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwałą nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 roku.

We wstępie do *Planu...* zaznaczono, że choć dokument ten nie jest aktem prawa miejscowego, jednak będąc wyrazem polityki przestrzennej samorządu województwa, odgrywa bardzo istotną rolę w gospodarowaniu przestrzenią. Jest dokumentem długookresowym (perspektywa najbliższych 20 lat), ściśle powiązany ze strategią rozwoju województwa oraz określającym cele i kierunki rozwoju przestrzennego regionu. *Plan...*, poza szeroką sferą informacyjno – poznawczą, pozwalającą wszystkim wspólnotom samorządowym wzbogacić wiedzę o regionie, umiejscawia wartości przestrzeni w grze rynkowej, zakreślając pole dla inicjatyw i przedsiębiorczości.

Przyjęta **Wizja** rozwoju województwa opiera się na czterech głównych filarach:

1. Rozwoju kluczowych inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej i technicznej.
2. Rozwoju gospodarki innowacyjnej, wykorzystującej endogeniczny potencjał rozwojowy i tworzącej nowoczesne formy organizacyjne w postaci struktur sieciowych.
3. Systemie osadniczym, którego rdzeń w postaci metropolii łódzkiej i Aglomeracji Łódzkiej będzie wspomagany przez regionalne i ponadlokalne bieguny wzrostu.
4. Kształtowaniu spójnego systemu ekologicznego oraz kulturowoturystycznego.

Przyjmuje się, że dla osiągnięcia **Wizji** musi nastąpić korzystny układ i synergia wszystkich czynników rozwojowych, takich jak: integracja międzynarodowa, reformy wewnętrzne, rozwój gospodarki opartej na wiedzy i akceptacja społeczna przemian. Realizacja nakreślonej **Wizji** rozwoju umożliwi dokonanie „skoku cywilizacyjnego” i znaczną poprawę warunków życia mieszkańców regionu.

Plan... określił cele i kierunki polityki rozwoju przestrzennego województwa do 2020 roku dla 6 głównych sfer działań:

1. System osadniczy.
2. Powiązania infrastrukturalne.
3. Powiązania środowiskowe i kulturowe.
4. Środowisko przyrodnicze.
5. Obronność i bezpieczeństwo publiczne.
6. Obszary problemowe.

Poniżej przedstawiono **cele główne** oraz wybrane **kierunki działań** odnoszące się pośrednio lub bezpośrednio do gminy Szczerców:

SYSTEM OSADNICZY:

Cel główny: „*Równoważenie systemu osadniczego i poprawa spójności terytorialnej regionu*”.

Kierunki działań:

- rozwój regionalnych i ponadlokalnych biegunów wzrostu;
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich;
- tworzenie sieciowej struktury powiązań gospodarczych;
- wzrost jakości i standardów życia mieszkańców województwa.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE:

Cel główny: „*Zwiększenie dostępności województwa poprzez rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury*”.

Kierunki działań:

- wzmocnienie i rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych (standard klasy „GP” dla drogi krajowej nr 78, standard klasy „G” dla dróg wojewódzkich nr 480 i 483, realizacja obwodnicy Szczercowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 483, standard klasy „Z” dla dróg powiatowych);
- rozwój intermodalnego transportu towarowego i logistyki;
- bezpieczeństwo energetyczne województwa (modernizacja i rozbudowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji: Rogowiec – Ostrów, Rogowiec – Trębaczew, budowa linii elektroenergetycznej 110 kV relacji: Trębaczew – Chabielice, rozwój sieci gazowych);
- zwiększenie dostępności do mediów informacyjnych.

POWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE I KULTUROWE:

Cel główny: „*Kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu*”.

Kierunki działań:

- ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego;
- zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego województwa;
- wzrost atrakcyjności turystycznej województwa („bełchatowsko – szczercowska” wielofunkcyjna strefa turystyczna);
- projektowane szlaki turystyczne: „Budownictwa Drewnianego”, „Dworów i Pałaców” i „Skarby Ziemi Sieradzkiej”.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE:

Cel główny: „Ochrona i poprawa stanu środowiska”.

Kierunki działań:

- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej;
- zwiększanie i wzbogacanie zasobów leśnych;
- ochrona powierzchni i gleb;
- zwiększanie zasobów wodnych i poprawa ich jakości (rozważenie zasadności budowy zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilski, uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji Szczerców);
- racjonalizacja gospodarki odpadami;
- poprawa klimatu akustycznego;
- poprawa jakości powietrza;
- ograniczenie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.

OBRONNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE:

Cel główny: „Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego”.

Kierunki działań:

- utrzymanie infrastruktury obronnej na obszarze województwa;
- ograniczenie zagrożenia awariami;
- zapewnienie możliwości prowadzenia działań ratowniczych, w tym przeciwpożarowych.

OBSZARY PROBLEMOWE:

Cel główny: „Minimalizacja zagrożeń i obszarów problemowych”.

Kierunki działań:

- ograniczenie ujemnych skutków suszy w obszarach największego deficytu wody;
- ograniczenie zagrożenia powodziowego (zakaz inwestowania na terenach zalewowych);
- ograniczenie degradacji środowiska związanej z eksploatacją złóż węgla brunatnego (rekultywacja wyrobiska poeksploatacyjnego po zakończeniu wydobycia węgla brunatnego ze złoża „Bełchatów – pole Szczerców”).

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM¹⁰⁶:

- budowa obwodnicy Szczercowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 483;
- budowa sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w zasięgu priorytetowych aglomeracji o wielkości ≥ 2000 i < 10000 RLM.

¹⁰⁶ Uwzględnione w dokumentach przyjętych przez Sejm RP lub Radę Ministrów lub właściwego ministra lub Sejmik Województwa.

REKOMENDACJE DO KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU / PLANU PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU:

- modernizacja i rozbudowa linii elektroenergetycznej 400 kV relacji: Rogowiec – Ostrów, Rogowiec – Trębaczew;
- uwzględnienie wojewódzkiego systemu obszarów chronionych, na który składają się parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe oraz obszary Natura 2000 i korytarze ekologiczne w krajowym systemie obszarów chronionych;
- obszary problemowe o znaczeniu ponadregionalnym (obszary związane z eksploatacją złóż węgla brunatnego).

REKOMENDACJE DO ZARZĄDCÓW DRÓG I OPERATORÓW SIECI (inwestycje celu publicznego i zadania o znaczeniu ponadlokalnym wynikające z aktualizacji *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego*):

- rekomendacja do Operatora Systemów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział w Rembelszczyźnie: budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji: Łask – Szczerców.

Obecnie trwają prace nad kolejną aktualizacją *Planu...*, zgodnie z uchwałą nr IV/42/15 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 stycznia 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz projektu planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi.

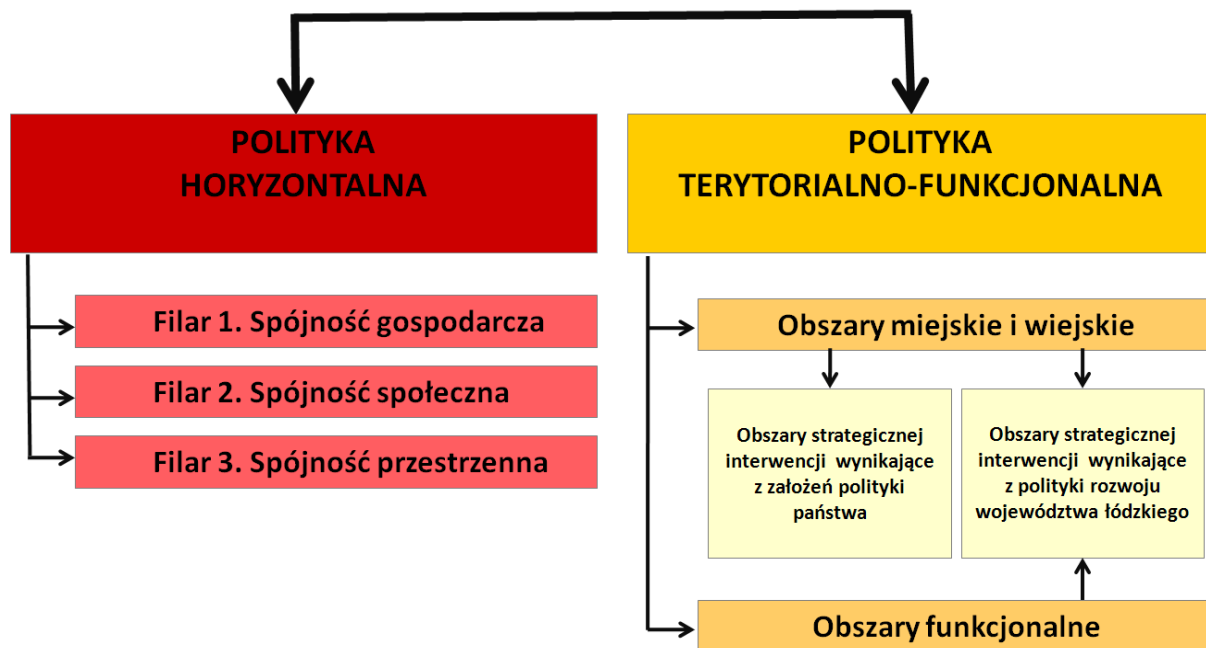
7. 2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 została przyjęta uchwałą nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013 roku. We wstępie do *Strategii...* zaznaczono, że obowiązująca *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020* została uchwalona przez Sejmik Województwa Łódzkiego w styczniu 2006 roku. Od tego czasu w regionie łódzkim nastąpiła niezwykła dynamizacja zmian w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Jednocześnie na szczeblu krajowym i europejskim pojawiły się nowe uwarunkowania formalno – prawne mające znaczący wpływ na dokumenty strategiczne opracowywane na poziomie regionalnym. Kolejny okres programowania polityki spójności (2014 – 2020) i nowe zasady finansowania wymagają nowego spojrzenia na region, podstawy jego konkurencyjności i atrakcyjność. Przed województwem łódzkim stoją nowe wyzwania rozwojowe, a nadchodzące lata będą kluczowe dla przyszłego rozwoju regionu i jego miejsca w Polsce i UE. Celem nadrzędnym jest trwały i zrównoważony rozwój województwa oparty na optymalnym i efektywnym wykorzystaniu wewnętrznych potencjałów rozwojowych regionu w zgodzie z uwarunkowaniami zewnętrznymi. Głównym filarem tego rozwoju jest zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji. Silna, nowoczesna gospodarka oraz atrakcyjny rynek pracy są niezbędne dla zahamowania i odwrócenia niekorzystnych trendów demograficznych. *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, wskazując wizję i misję oraz priorytety rozwoju województwa, pełni rolę kierunkową dla władz samorządowych województwa, jak również samorządów powiatowych i gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji, a także dla wszystkich mieszkańców regionu. Pełni również ważną funkcję koordynacyjną dla pozostałych dokumentów programowych i planistycznych tworzonych na poziomie regionalnym.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 przyjmuje następującą **wizję** rozwoju regionu: „*Region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia*”. Takiej wizji odpowiada

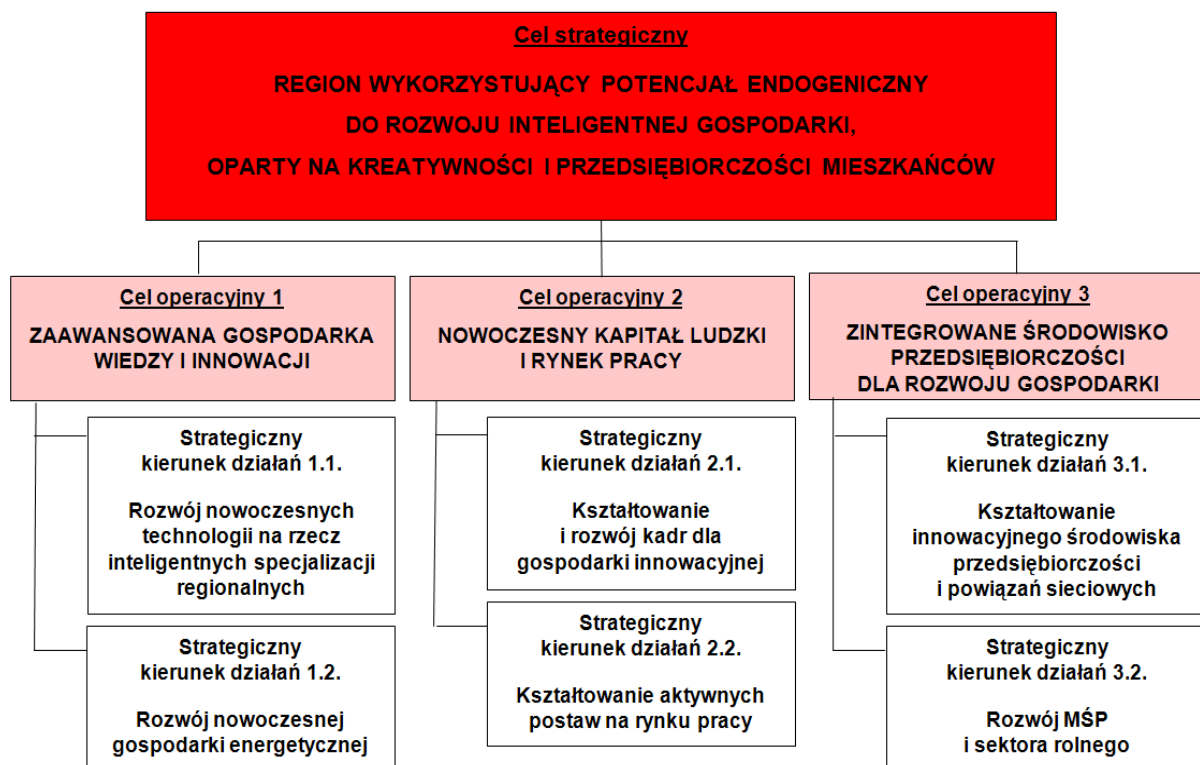
misja rozwoju regionu łódzkiego zorientowana na: „Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju, opartej na współpracy gospodarczej, budowaniu więzi społecznych oraz tożsamości regionalnej”.

RYCINA 32: Schemat istoty Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

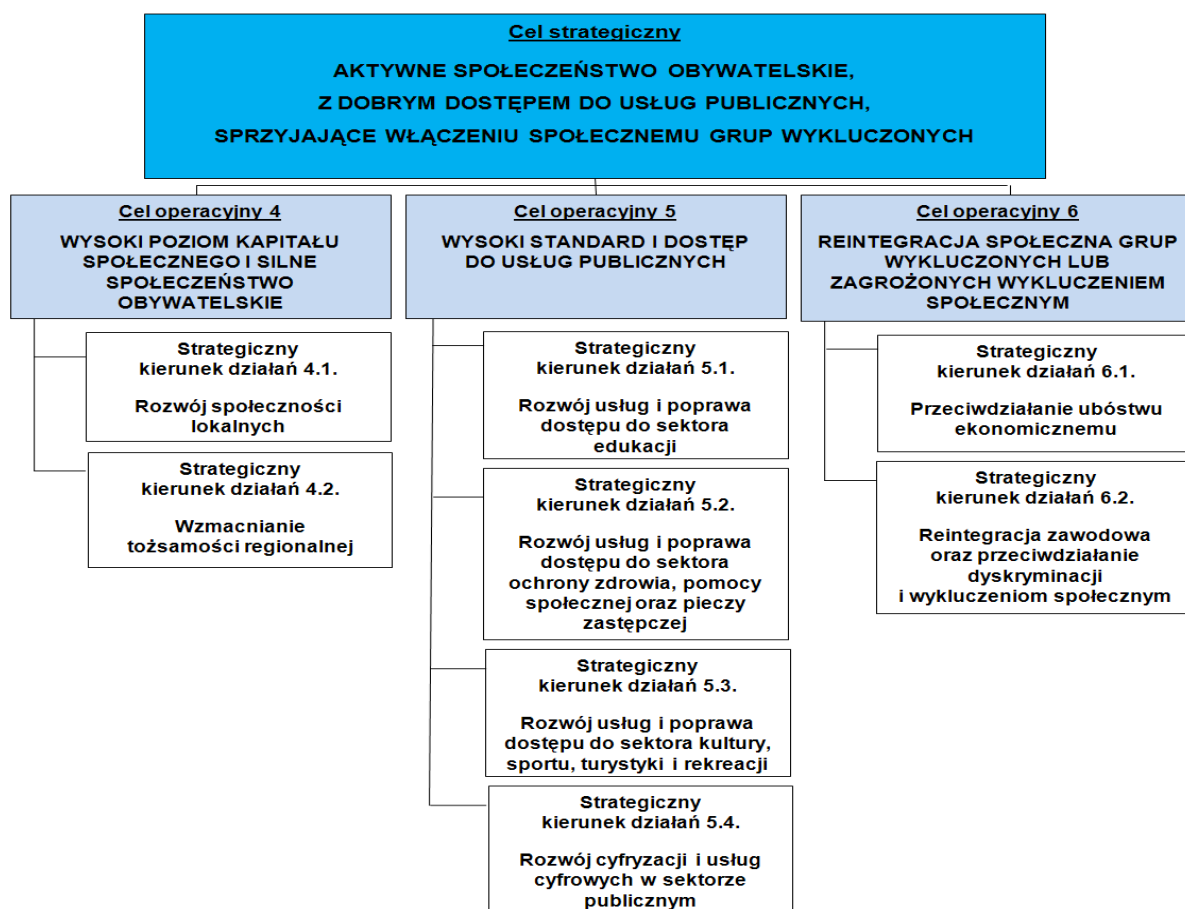
Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

RYCINA 33: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – filar nr 1: spójność gospodarcza.

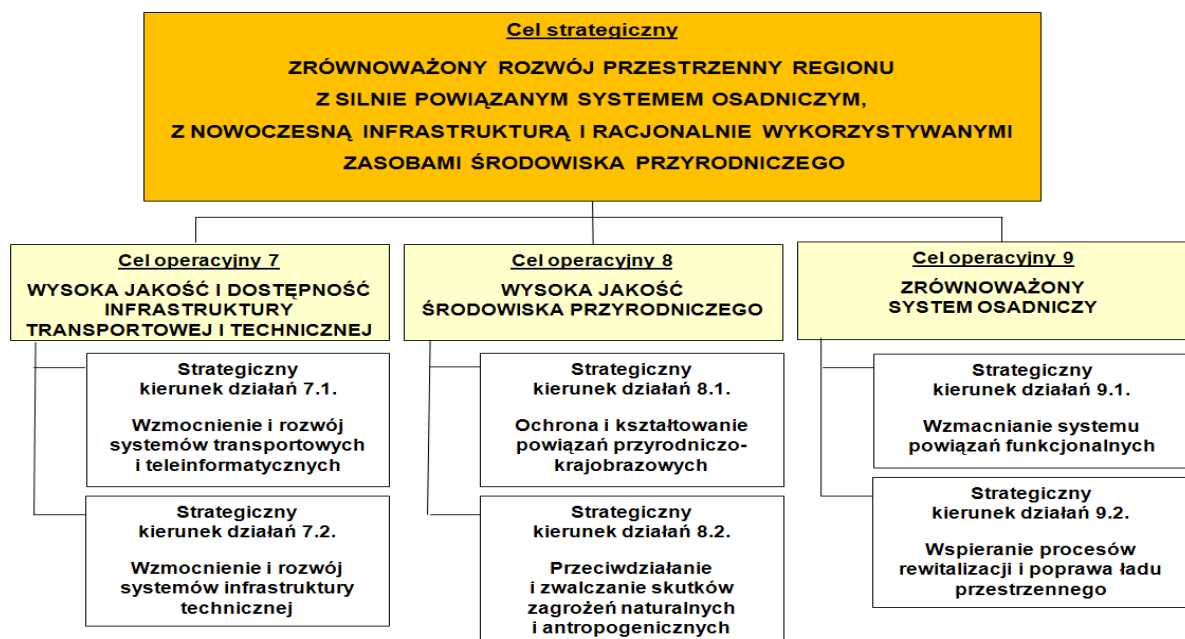
Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

RYCINA 34: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – filar nr 2: spójność społeczna.

Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

RYCINA 35: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 – filar nr 3: spójność przestrzenna.

Źródło reprodukcji: Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2013.

POLITYKA TERYTORIALNO – FUNKCJONALNA:**OBSZARY WIEJSKIE:**

W *Strategii*... obszary wiejskie postrzegane są w sposób kompleksowy i wielofunkcyjny, jako miejsce życia, pracy i wypoczynku. Zakłada się rozwój innowacyjnego rolnictwa oraz kształtowanie pozarolniczych form działalności gospodarczej, które generować będzie nowe miejsca pracy między innymi w przetwórstwie, usługach, handlu, turystyce i agroturystyce, rzemiośle i rękodzielnictwie. Podniesienie poziomu cywilizacyjnego obszarów wiejskich będzie realizowane poprzez wzmocnienie potencjałów rozwojowych ośrodków gminnych, poprawę dostępu do usług publicznych, poprawę jakości kapitału ludzkiego i społecznego, ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej. W rozwoju obszarów wiejskich kluczową rolę odgrywać będzie ochrona środowiska przyrodniczego i przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i antropogenicznym.

Cel strategiczny:

„Atrakcyjne osadniczo obszary wiejskie, wykorzystujące potencjały wewnętrzne dla rozwoju wielofunkcyjnego”.

Strategiczne kierunki działań:

- wspieranie działań na rzecz wdrażania rozwiązań innowacyjnych w rolnictwie i leśnictwie oraz powstawania i działalności organizacji producentów rolnych;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego, rynków lokalnych promujących produkty regionalne oraz agroturystyki;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw sektora pozarolniczego;
- wspieranie działań na rzecz uruchomienia i realizacji programu Odnowa Wsi w województwie łódzkim;
- wspieranie działań na rzecz stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, w tym między innymi poprawy efektywności gospodarowania zasobami wodnymi i glebowymi w rolnictwie (szczególnie w kierunku przeciwdziałania zakwaszeniu gleb) oraz wspieranie działań na rzecz realizacji programów rolnośrodowiskowych (w tym działania na rzecz ochrony bioróżnorodności), zwiększenie retencjonowania wód między innymi przez zwiększenie lesistości i zadrzewień);
- wspieranie działań na rzecz poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych, w tym edukacji przedszkolnej, opieki zdrowotnej, oraz usług kultury i sportu;
- wspieranie rozwoju systemu transportu publicznego oraz sieci dróg powiatowych i gminnych istotnych dla zwiększania dostępności komunikacyjnej;
- wspieranie działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, w tym rozbudowy i modernizacji sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii;
- wspieranie rozwoju systemów wodno – ściekowych.

OBSZARY FUNKCJONALNE:

Obszary funkcjonalne zostały wskazane w *Strategii* ... w celu realizacji zintegrowanej polityki rozwoju w ujęciu funkcjonalno – terytorialnym. Delimitacja obszarów funkcjonalnych została oparta na dwóch rodzajach kryteriów. Najważniejszym z nich była jednolitość potencjałów endogenicznych wynikających z cech fizyczno – geograficznych lub strukturalno – gospodarczych. Zakłada się, że potencjały te będą głównym czynnikiem rozwoju odpowiednich obszarów funkcjonalnych, a tym samym regionu. Wzmacnianie tych potencjałów jest jednym z celów polityki rozwoju na obszarach funkcjonalnych. Drugim kryterium delimitacji były powiązania

funkcjonalno – przestrzenne. Powiązania te, zarówno wewnątrzregionalne, jak również ponadregionalne z województwami sąsiednimi, przyspieszają procesy rozwojowe, wpływają na wzrost atrakcyjności i konkurencyjności województwa oraz jego rozwój społeczno – gospodarczy, zatem ich wzmacnianie również jest jednym z celów polityki rozwoju na obszarach funkcjonalnych. Jednym z najistotniejszych wyzwań rozwojowych na obszarach funkcjonalnych jest współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz tworzenia i realizacji projektów zintegrowanych. W nawiązaniu do powyższego gmina Szczerców została zakwalifikowana do obszaru nr 2 „Zagłębie Górniczo – Energetyczne: Bełchatów – Szczerców – Złoczew”. Dla obszaru nr 2 sformułowano następujący cel strategiczny oraz strategiczne kierunki działań:

Cel strategiczny:

„Obszar rozwoju nowoczesnej gospodarki energetycznej, tworzącej i wykorzystującej innowacyjne i przyjazne środowisku technologie”.

Strategiczne kierunki działań:

- wspieranie działań na rzecz powstania w regionie specjalistycznego ośrodka badawczego oraz szkolnictwa zawodowego z zakresu gospodarki energetycznej;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju „zielonych przemysłów” oraz rozwoju i wdrażania niskoemisyjnych technologii węglowych;
- wspieranie działań na rzecz rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, w tym między innymi w kierunku leśnym;
- wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków oddziaływania terenów eksploatacyjnych, szczególnie w zakresie gospodarki wodno – ściekowej;
- wspieranie działań na rzecz zwiększenia dostępności transportowej zewnętrznej i wewnętrznej;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju ponadregionalnych powiązań funkcjonalnych z zakresu gospodarki energetycznej – klastrów (między innymi Klaster Ekoenergia).

7. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego.

Sejmik Województwa Łódzkiego uchwałą nr XXIV/446/12 z dnia 29 maja 2012 roku przyjął *Program ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012*. Poprzednia edycja *Programu ochrony środowiska dla województwa łódzkiego* została przyjęta uchwałą nr XXIII/549/08 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 marca 2008 roku. Obecna edycja ujmuje strategię działań do roku 2015 z perspektywą do roku 2019. W celu zgodności regionalnego programu ochrony środowiska z polityką ekologiczną państwa przyjęto, że dokument programu ochrony środowiska dla województwa łódzkiego powinien mieć strukturę podobną do *Polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*. Poniżej przedstawione są **cele strategiczne** do 2019 roku oraz wybrane **kierunki działań** na lata 2012 – 2015.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W DZIAŁANIACH NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA:

Cel do 2019 roku:

„Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa łódzkiego oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- informowanie mieszkańców województwa o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony;
- prowadzenie działań edukacyjnych wśród osób dorosłych;

- wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej, zwłaszcza o zasięgu ponadgminnym, realizowanych przez pozarządowe organizacje ekologiczne;
- wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach i parkach krajobrazowych oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży;
- współpraca z mediami w zakresie upowszechniania edukacji ekologicznej wśród społeczeństwa.

UWZGLĘDNIENIE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA W STRATEGIACH SEKTOROWYCH:

Cel do 2019 roku:

„Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania ich realizacji na środowisko”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko;
- popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM:

Cel do 2019 roku:

„Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, poprawą jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód), identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi;
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren każdej gminy;
- zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach przyrodniczych.

ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE:

Cel do 2019 roku:

„Promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej wszystkich szczebli”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- promowanie systemów zarządzania środowiskowego (SZŚ);
- zachęcanie organizacji do udziału w programach szkoleniowo – informacyjnych w zakresie systemu EMAS oraz do korzystania z instrumentów (organizacyjnych, technicznych i finansowych) zachęcających organizacje do wdrażania EMAS.

OCHRONA PRZYRODY:Cel do 2019 roku:

„Zachowanie różnorodności biologicznej województwa na poziomie genetycznym, gatunkowym oraz ekosystemowym w powiązaniu ze zrównoważonym rozwojem gospodarczym regionu, który współistnieje z różnorodnością biologiczną”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- tworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
- tworzenie nowych obszarów i obiektów chronionych;
- opracowanie i wdrażanie planów ochrony parków krajobrazowych i rezerwatów oraz planów ochronnych i planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000;
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków;
- ustanawianie stref ochronnych dla gatunków podlegających ochronie strefowej;
- ochrona korytarzy ekologicznych;
- uwzględnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- ochrona terenów cennych przyrodniczo przed nadmiernym rozwojem turystyki i rekreacji;
- edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej;
- renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno – błotnych, rzecznych i leśnych oraz ich ochrona;
- rozwój i utrzymanie terenów zieleni.

OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW:Cel do 2019 roku:

„Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, w tym ich aktualizacja;
- ujmowanie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesień, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych;
- zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych;
- zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych;
- zwiększenie powierzchni lasów ochronnych na terenach lasów prywatnych;
- zwiększenie udziału starszych klas wieku w strukturze wiekowej drzewostanów w lasach prywatnych;
- restytucja i rehabilitacja ekosystemów leśnych, uszkodzonych w wyniku działania czynników abiotycznych i biotycznych;
- kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób;
- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez Nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych);
- realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych (np.: budowa zbiorników retencyjnych);

- doskonalenie gospodarki leśnej lasów prywatnych;
- ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.

RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI:

Cel do 2019 roku:

„Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej na terenie województwa łódzkiego;
- realizacja „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego”.

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI:

Cel do 2019 roku:

„Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo;
- wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb;
- wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego;
- kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie;
- prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych;
- prowadzenie bieżącej rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych;
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.

GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI:

Cel do 2019 roku:

„Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin;
- ochrona zasobów złóż kopalin i obszarów perspektywicznych poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych;
- wszechstronne wykorzystanie kopalin (kopaliny głównej i towarzyszącej);
- sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin;
- przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin.

RACJONALNE WYKORZYSTANIE ENERGII, MATERIAŁÓW I SUROWCÓW:

Cel do 2019 roku:

„Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- modernizacja procesów przemysłowych w kierunku osiągnięcia normatywów najlepszej dostępnej techniki (BAT);
- promowanie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej;
- zwiększenie sprawności wytwarzania energii i zmniejszenie strat energii w przemyśle;
- działania energooszczędne w budownictwie (np.: termomodernizacje);
- odzysk energii cieplnej;
- eliminacja strat wody w sieci;
- wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego.

JAKOŚĆ POWIETRZA:Cel do 2019 roku:

„Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz uwzględnienie aspektu ochrony jakości powietrza w planowaniu przestrzennym”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- realizacja założeń obowiązujących programów ochrony powietrza (POP) w zakresie pyłu zawieszonego PM10;
- opracowanie i wdrażanie POP dla pozostałych terenów zaliczonych do klasy C z uwagi na przekroczenie poziomu pyłu zawieszonego PM10 oraz dla stref zaliczonych do klasy C z uwagi na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM2,5, benzo(a)pirenu oraz ozonu (kryterium z uwagi na ochronę roślin);
- opracowanie i wdrażanie Programów ograniczenia niskiej emisji (PONE) dla terenów wskazanych w POP;
- opracowywanie Projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, zgodnie z ustaleniami programów ochrony powietrza;
- modernizacja kotłowni komunalnych oraz dużych obiektów energetycznego spalania paliw celem ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń: modernizacja kotłów, automatyzacja procesu spalania, zmiana rodzaju paliwa ze stałego na gazowe, olejowe lub alternatywne źródła energii, budowa/modernizacja systemów oczyszczania spalin;
- rozwój ciepłownictwa rozproszonego;
- dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej);
- rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, podłączanie nowych użytkowników do sieci ciepłych;
- prowadzenie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, wspieranie termomodernizacji obiektów mieszkalnych wielorodzinnych i jednorodzinnych (powinno się zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków);
- rozbudowa sieci gazowej;
- likwidacja lub modernizacja (w kierunku wykorzystania proekologicznych nośników energii) źródeł „niskiej emisji” (indywidualnych węglowych systemów grzewczych, lokalnych kotłowni opalanych węglem);
- promowanie wymiany indywidualnych źródeł ciepła zasilanych paliwem stałym na kotły gazowe, olejowe;
- wprowadzenie systemu wsparcia finansowego dla właścicieli mieszkań zmieniających system ogrzewania na proekologiczny;

- wprowadzanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii, hermetyzacja układów technologicznych, modernizacja instalacji celem spełnienia wymagań BAT oraz standardów emisyjnych;
- egzekwowanie od zakładów przemysłowych spełnienia prawnych wymagań w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- prowadzenie remontów, przebudowy i modernizacji dróg celem poprawy warunków jazdy;
- bieżące utrzymywanie ulic w czystości poprzez zmiatanie oraz sprzątanie na mokro w okresach bezdeszczowych;
- rozwój infrastruktury rowerowej; budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących, w tym wyprowadzenie ruchu rowerowego poza jezdnie, budowa parkingów dla rowerów, itp.;
- zwiększenie udziału komunikacji zbiorowej w przewozach pasażerskich poprzez rozwój transportu zbiorowego w uzależnieniu od rzeczywistych potrzeb, rozwój transportu niskoemisyjnego (transport kolejowy, transport tramwajowy) oraz transportu kołowego z wykorzystaniem autobusów niskoemisyjnych poprzez modernizację taboru autobusowej komunikacji miejskiej (wymiana pojazdów na bardziej „ekologiczne”);
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego aspektów wpływających na jakość powietrza (np.: wymagania dotyczące zaopatrywania budynków w ciepło na nowych osiedlach, projektowanie linii zabudowy nowych osiedli mieszkaniowych uwzględniające zapewnienie „przewietrzania” miasta, wyznaczanie stref przemysłowych poza granicami obszaru o zwiększonych stężeniach pyłu PM10, z uwzględnieniem np.: kierunków napływu mas powietrza);
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wpływu spalania paliw złej jakości oraz odpadów w paleniskach domowych na stan czystości powietrza, możliwości oszczędzania energii oraz promocji korzystania z transportu zbiorowego oraz transportu rowerowego.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII:

Cel do 2019 roku:

„Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie województwa”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- rozwój odnawialnych źródeł energii;
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- budowa instalacji OZE;
- inwentaryzacja źródeł OZE, prowadzenie i aktualizacja bazy danych OZE;
- przygotowanie strategii rozwoju OZE;
- prowadzenie akcji informacyjnej na temat korzyści stosowania OZE.

OCHRONA WÓD:

Cel do 2019 roku:

„Zapewnienie dobrego stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych województwa”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych;
- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej;
- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji deszczowej;

- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, w miejscach gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków;
- rozbudowa infrastruktury zaopatrzenia w wodę, w tym budowa nowych oraz modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody oraz rozbudowa zbiorczych sieci wodociągowych wraz z instalacją przyłączy;
- usprawnianie gospodarki ściekowej w zakładach przemysłowych między innymi poprzez budowę i modernizację oczyszczalni ścieków przemysłowych oraz ograniczenie ilości substancji szczególnie szkodliwych odprowadzanych do środowiska wodnego i ekonomizację zużycia wody dla celów przemysłowych;
- kontrola spełnienia wymagań prawnych w zakresie korzystania z wód przez podmioty gospodarcze w szczególności duże zakłady przemysłowe emitujące substancje szczególnie szkodliwe;
- stosowanie skutecznych rozwiązań chroniących środowisko wodne przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z transportu drogowego i przestrzeganie wymagań prawnych przez zarządców dróg publicznych;
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń obszarowych ze źródeł rolniczych poprzez wdrażanie dobrych praktyk poparte odpowiednią edukacją w zakresie rolnictwa ekologicznego;
- prowadzenie ewidencji stanu i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe i przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach domowych;
- wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

ODDZIAŁYWANIE HAŁASU:

Cel do 2019 roku:

„Minimalizacja zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, między innymi poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny;
- przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania;
- edukacja ekologiczna.

ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH:

Cel do 2019 roku:

„Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania;
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi;

- monitorowanie zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi poprzez system pomiarów i ich ewidencji;
- preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- edukacja ekologiczna na temat rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE:

Cel do 2019 roku:

„Ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska”.

Kierunki działań na lata 2012 – 2015:

- uaktualnianie systemów operacyjno – ratowniczych dla terenów otaczających zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii;
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych;
- optymalizacja wyznaczenia miejsc bezpiecznego parkowania samochodów przewożących materiały niebezpieczne;
- doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno – chemiczno – ekologicznego.

POWIAT BEŁCHATOWSKI:

7. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego.

We wstępie do projektu¹⁰⁷ *Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2014 – 2020* podkreślono między innymi że, „*Strategia...* jest najbardziej istotnym dokumentem samorządu powiatowego – ogólnym programem działań podejmowanych w powiecie, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów zmierzających do osiągnięcia założonych celów. *Strategia...* bezpośrednio wpisuje się w cele *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020* i również koncentruje się na działaniach wspierających spójność powiatu oraz spójność w wyodrębnionych obszarach: gospodarczym, społecznym i przestrzennym. *Strategia...* pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz powiatowych oraz gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, jak również dla wszystkich mieszkańców regionu;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie powiatowym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Strategia... wyraża długoterminowe cele Powiatu, które odpowiadają generalnym kierunkom działania (...).”

Wizję powiatu sformułowano w następujący sposób: „*Powiat Bełchatowski – powiat dbający o spójność przestrzenną, społeczną i gospodarczą z zachowaniem różnorodności w tych obszarach*”.

W *Strategii...* wyróżniono 3 zasadnicze **cele strategiczne**, dla których przyporządkowano **cele operacyjne** i **kierunki działań**:

¹⁰⁷ W okresie prac nad *Strategią Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025* Starostwo Powiatowe w Bełchatowie posiadało projekt strategii, oczekujący na podjęcie uchwały.

CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA:

Cel operacyjny: „Rozwinięty system gospodarczy oparty na wiedzy i innowacji”.

Kierunki działań:

1. Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii.
2. Rozwój „zielonych przemysłów” i usług na rzecz wykorzystywania OZE.
3. Inwestowanie w specjalistyczne usługi, wspierające rozwój stref ekonomicznych.
4. Dywersyfikacja przemysłu – rozwój stref ekonomicznych.
5. Wspieranie i poprawa produktywności sektora rolniczego.

Cel operacyjny: „Rozwinięta sfera przedsiębiorczości”.

Kierunki działań:

1. Wspieranie małej przedsiębiorczości.
2. Promowanie wspólnych, komplementarnych działań wśród przedsiębiorców – inkubatory.
3. Alternatywne formy przedsiębiorczości – spółdzielnie.

CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA:

Cel operacyjny: „Wysoka jakość oferty edukacyjnej przystosowana do potrzeb rynku”.

Kierunki działań:

1. Podniesienie kwalifikacji młodzieży i osób dorosłych.
2. Spójna polityka oświatowa – rozwój szkolnictwa zawodowego, współpraca z uczelniami oraz biznesem w zakresie kierunków kształcenia.
3. Podniesienie standardu placówek oświatowych na wszystkich etapach kształcenia.
4. Rozwój kompetencji technik cyfrowych w procesie edukacji na wszystkich etapach kształcenia.

Cel operacyjny: „Zaawansowany poziom sektora obywatelskiego oraz kapitału społecznego”.

Kierunki działań:

1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
2. Kształtowanie świadomości regionalnej i lokalnej

Cel operacyjny: „Zintegrowane społeczeństwo”.

Kierunki działań:

1. Promocja i rozwój kształcenia przez całe życie.
2. Wspieranie organizacji pozarządowych – rozwój trzeciego sektora.
3. Rozwój bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji.
4. Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu.
5. Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym.

Cel operacyjny: „Wysoka jakość oraz dostępność usług publicznych”.

Kierunki działań:

1. Rozwój i podnoszenie standardów opieki zdrowotnej.
2. Rozwój cyfryzacji i usług cyfrowych w sektorze publicznym – rozwój e-administracji.
3. Wspieranie kadr publicznych w rozwoju zawodowym, możliwość realizacji projektów interdyscyplinarnych.

CEL STRATEGICZNY: SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA

Cel operacyjny: „Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek”.

Kierunki działań:

1. Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.
2. Wspieranie potencjału turystycznego powiatu – stworzenie różnorodnej, zachęcającej oferty.

Cel operacyjny: „Dobra kondycja środowiska przyrodniczego”.

Kierunki działań:

1. Racjonalizacja gospodarki odpadami.
2. Utrzymanie różnorodności biologicznej.
3. Przeciwdziałanie i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych i antropologicznych.

Cel operacyjny: „Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym”.

Kierunki działań:

1. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.
2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo.
3. Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

7. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego.

Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019 został przyjęty uchwałą nr XXVI/210/2012 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 12 grudnia 2012 roku. Poprzednia edycja programu pn. *Powiatowy Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Powiatu Bełchatowskiego na lata 2004 – 2015 – Aktualizacja* przyjęta została uchwałą nr 278/XXXVIII/2009 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 28 sierpnia 2009 roku. We wprowadzeniu do dokumentu zaznaczono, że „zapropozowane w *Programie...* cele i kierunki działań powinny posłużyć do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na tym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w Programie powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie powiatu. **Celem nadrzędnym Programu...**, obejmującym wszystkie priorytety, jest *poprawa stanu środowiska naturalnego przy zachowaniu rozwoju gospodarczego regionu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.*

Po analizie stanu aktualnego wyznaczono siedem **obszarów priorytetowych** ochrony środowiska dla Powiatu Bełchatowskiego oraz przyporządkowane do nich **cele ekologiczne**:

obszar priorytetowy I – **OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA:**

Cele ekologiczne:

- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów monitorowanych zanieczyszczeń;
- zmniejszenie energochłonności poprzez termomodernizacje budynków;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

obszar priorytetowy II – **OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH:**

Cele ekologiczne:

- rozwój i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- ochrona mieszkańców przed powodzią i suszą.

obszar priorytetowy III – **OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH:**

Cele ekologiczne:

- właściwe gospodarowanie gruntami w celu ograniczenia powstawania terenów zdegradowanych;
- racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji;
- bieżąca ochrona i rozwój obszarów prawnie chronionych;
- rozwój obszarów zieleni miejskiej i urządzonej;
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych.

obszar priorytetowy IV – **RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI:**

Cele ekologiczne:

- przestrzeganie obowiązków prawnych w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadów komunalnych i innych niż komunalne;
- prawidłowe gospodarowanie odpadami powstającymi na terenie powiatu.

obszar priorytetowy V – **OCHRONA MIESZKAŃCÓW PRZED NADMIERNYM HAŁASEM I POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI:**

Cel ekologiczny:

- budowa i modernizacja dróg w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego;
- ochrona mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

obszar priorytetowy VI – **EDUKACJA EKOLOGICZNA MIESZKAŃCÓW POWIATU I POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO**

Cele ekologiczne:

- kształtowanie świadomości ekologicznej i poszanowania dla środowiska przyrodniczego mieszkańców powiatu bełchatowskiego;
- zapobieganie powstawaniu poważnych awarii.

obszar priorytetowy VII – **DZIAŁANIA SYSTEMOWE W OCHRONIE ŚRODOWISKA**

Cel ekologiczny:

- upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego oraz zachęcanie mieszkańców do udziału w ochronie środowiska.

GMINA SZCZERCÓW:

7. 6. Strategia Rozwoju Gminy Szczerców.

Strategię Rozwoju Gminy Szczerców przyjęto uchwałą nr XXX/156/2001 Rady Gminy Szczerców z dnia 27 lutego 2001 roku. We wstępie do *Strategii* czytamy między innymi, że „*Strategia...* jest próbą zewnętrznego spojrzenia na problemy gminy przy ścisłym współdziałaniu zespołu autorskiego z władzami i podmiotami funkcjonującymi w gminie. (*Strategia...*) nie narzuca rozwiązań szczegółowych, mogą one być modyfikowane przez samorząd, w zależności od uwarunkowań i możliwości finansowych budżetu”.

Strategia... składa się z części diagnostycznej, analizy SWOT oraz opisu kierunków rozwoju gminy. Dokument nie formułuje wizji czy też misji, nie wyznacza także celów strategicznych/operacyjnych oraz kierunków działań w formie haseł. Część kierunkowa opiera się na opisie wybranych, konkretnych, koniecznych działań (inwestycji) w podziale na: rolnictwo, produkcję, handel i usługi, sferę społeczną oraz infrastrukturę techniczną.

Główne kierunki rozwoju sformułowano w następującej formie opisowej:

„Podstawową funkcją gospodarczą gminy Szczerców w perspektywie pozostanie funkcja rolnicza. Wynika to z tradycji tego działu w Szczercowie mimo utrudnionych warunków gospodarowania, a także z braku alternatywnej funkcji, która mogłaby zastąpić wiodącą rolę rolnictwa. Jednakże w tej dziedzinie należy stopniowo odstępować od tradycyjnych form gospodarowania w kierunku przystosowania rolnictwa gminy do standardów ogólnopolskich i zachodnioeuropejskich. Winno się to odbywać poprzez tworzenie warunków do powstawania większych obszarowo, wysokotowarowych gospodarstw indywidualnych, utrwalających swoją pozycję na konkurencyjnym rynku rolnym, działających w powiązaniu z odbiorcami płodów rolnych. Dla gospodarstw mniejszych alternatywą może być produkcja rolnicza w systemie integrowanym (ekologiczno – ekonomicznym) lub też produkcja o charakterze pracochłonnym, przynosząca jednak korzyści ekonomiczne. Pozostałe gospodarstwa winny mieć charakter socjalny, jednak konieczne w tym przypadku będzie tworzenie możliwości dla uzyskiwania dodatkowych źródeł dochodów (rozwijanie usług, handlu lub też produkcji w ramach małej przedsiębiorczości). Taki kierunek gospodarowania winien znaleźć odzwierciedlenie między innymi w aktualizacji planu przestrzennego zagospodarowania gminy, który powinien określić warunki dla lokalizacji tych usług. Szansą na rozwój gospodarczy gminy będzie podjęcie eksploatacji złóż węgla brunatnego w odkrywcę „Szczerców”. Winno to wpłynąć korzystnie na dochody budżetu gminy pochodzące ze źródeł własnych i w konsekwencji na znaczącą poprawę infrastruktury gminnej, a także na zwiększenie ekonomicznej aktywności mieszkańców (przyrost

zatrudnienia, poprawa standardów życia mieszkańców, rozwój produkcji i usług towarzyszących). Konsekwencją tej inwestycji i będzie jednak również wyłączenie części terenów gminy z produkcji rolniczej, zmiany w sieci osadniczej i zagospodarowaniu przestrzennym oraz poważne zmiany w środowisku naturalnym gminy, w dużym stopniu o charakterze niekorzystnym (powstanie leja depresji wód gruntowych, zapylenie, zmiany chemicznych właściwości wód, itp.), a także w środowisku antropogenicznym, np.: ograniczenia zabudowy wynikające z prawa górniczego, zmiana układu komunikacyjnego i inne. Możliwości rozwojowych należy również upatrywać w rozbudowie infrastruktury gminy. Dotyczy to poprawy standardu dróg gminnych i powiatowych, rozbudowy oczyszczalni ścieków w Szczercowie i budowy oczyszczalni dla Chabielic, zakończenia procesu wodociągowania gospodarstw rolniczych, składowania i utylizacji odpadów, poprawy bazy szkolnictwa. Inwestycje mogą wpłynąć na poprawę warunków życia mieszkańców, zwiększyć ilość miejsc pracy w okresie ich realizacji, a także zachęcić ewentualnych inwestorów zewnętrznych. Inwestycje te w dużym stopniu obciążą budżet samorządu, którego dochody są ograniczone. Dla ich realizacji należy więc poszukiwać dodatkowego wsparcia finansowego, np.: środków Unii Europejskiej, z funduszy na różne programy restrukturyzacyjne, z funduszy ekologicznych i innych. Niektóre zadania (np.: obudowa usługowa dróg) winny być realizowane przez inwestorów prywatnych. Określone szanse rozwojowe stwarza również rekreacja i turystyka, a szczególnie budownictwo letniskowe, jednak znaczenia tej funkcji nie powinno się przeceniać. Należy przystąpić do przygotowywania terenów pod budowę nowego osiedla domków jednorodzinnych oraz terenów z przeznaczeniem na działalność usługową, przemysłową i rekreacyjną”.

7. 7. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców na lata 2007 – 2013 przyjęto uchwałą nr XXVIII/177/09 Rady Gminy Szczerców z dnia 22 stycznia 2009 roku. We wstępie do dokumentu zaznaczono, że „*Plan... ma charakter poznawczy i służy szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego stanu rozwoju, wyodrębnieniu uwarunkowań sprzyjających rozwojowi (czyli szans), bądź ten rozwój ograniczających (czyli zagrożeń), określeniu mocnych i słabych stron gminy w rywalizacji z innymi obszarami. Część analityczna wskazuje aktualny stan rozwoju różnych sfer życia społeczno – gospodarczego istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy Szczerców. Część zadaniowa zawiera wykaz projektów planowanych do realizacji na lata 2007 – 2013, które mogą przyczynić się do poprawy życia mieszkańców. Ten etap opracowania został poddany szerokim konsultacjom społecznym, które zostały przeprowadzone za pomocą ankiety. Mieszkańcy gminy Szczerców zidentyfikowali problemy oraz określili potrzeby inwestycyjne w Gminie. Konsultacje realizowane były również poprzez spotkania Horyzontalnego Zespołu zadaniowego powołanego przez Wójta Gminy, w skład którego wchodził między innymi przedstawiciele referatów Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych samorządu lokalnego”.*

W *Planie...* określono również **misję** rozwoju gminy Szczerców, którą wyrażono słowami: „*poprawa jakości życia w gminie Szczerców z wykorzystaniem posiadanych zasobów społecznych, naturalnych, materialnych i możliwości technologicznych oraz rozwój konkurencyjnej gospodarki, kapitału ludzkiego, agroturystyki i turystyki weekendowej”.*

Za główne **cele rozwoju** gminy Szczerców uznano:

1. Poprawę stanu środowiska naturalnego gminy oraz ochrona walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy.
2. Wykorzystanie walorów zabytkowo – przyrodniczo – krajobrazowych gminy w celu stworzenia warunków dla rozwoju turystyki, zwłaszcza weekendowej i agroturystyki, jako jednego z alternatywnych źródeł dochodu dla mieszkańców gminy.
3. Poprawę stanu i rozwój infrastruktury technicznej.

4. Wsparcie rozwoju sektora wydobywczego, energetycznego oraz ich zaplecza.
5. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, a zwłaszcza sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wsparcie finansowe, stworzenie dogodnych warunków dla dynamicznego rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki.
6. Przyciągnięcie inwestorów bezpośrednich krajowych i zagranicznych poprzez wzmocnienie promocji gospodarczej gminy, jej atutów lokalizacyjnych i przewag konkurencyjnych oraz odpowiednie przygotowanie i udostępnienie terenów uzbrojonych w niezbędne media po preferencyjnej cenie, polityka ulg i zwolnień podatkowych, pomoc organizacyjno – prawna w zakresie realizacji inwestycji.
7. Zapewnienie dogodnych warunków dla rozwoju potencjału ludzkiego i poprawy jakości i warunków życia mieszkańców, a także rozwój lokalnych zasobów siły roboczej poprzez inicjatywy mające na celu zwiększenie potencjału lokalnej społeczności, aktywizację osób bezrobotnych i zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego.
8. Zwiększenie efektywności, innowacyjności i specjalizacji produkcji rolnej.
9. Zwiększenie dostępności edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.

Lista wszystkich zadań planowanych do realizacji w latach 2007 – 2013:

czzerwona czcionka – inwestycje dotychczas zrealizowane.

niebieska czcionka – inwestycje w trakcie realizacji.

Infrastruktura techniczna:

- budowa drogi Brzezie – Niwy;
- budowa drogi Grudna – Rudzisko;
- budowa ulicy Wschodniej;
- przebudowa drogi ul. Północna – Załuże;
- budowa ulicy Mokrej;
- budowa ulicy Słonecznej;
- przebudowa drogi gminnej w miejscowości Osiny – Kolonia;
- przebudowa drogi Chabielice;
- przebudowa drogi powiatowej Szczerców – Osiny;
- przebudowa dróg wojewódzkich nr: 480 i 483;
- przebudowa ulic na osiedlu Wyzwolenia (Tenusa, Skryta, Narutowicza, Krótka, Reymonta, Polna);
- przebudowa dróg w Gminie Szczerców Etap II (Osiedle Solidarności, ul. Kopernika, Polski Sierpień, 11–Listopada);
- budowa ulic na Osiedlu „Zielone”;
- przebudowa drogi Trakt Puszczański – Niwy;
- przebudowa drogi Leśna – Borowa (od Pragi do zakrętu);
- przebudowa drogi Dzbanki – Polowa;
- budowa drogi Stanisławów Drugi – Tatar;
- budowa drogi Stanisławów Pierwszy – Puszcza;
- budowa dróg osiedlowych w Chabielicach;
- przebudowa drogi do wsi Leśniaki;
- przebudowa drogi Brzezie – Bednarze;
- budowa ulicy Południowej;
- budowa drogi Józefina etap II;
- budowa drogi Puszcza etap II;

- budowa ulicy Piaskowej etap II
- przebudowa parkingu przy ul. Cmentarnej;
- budowa drogi Dubie – Morgi;
- przebudowa drogi w miejscowości Kieruzele;
- przebudowa drogi Osiny–Kolonja – Janówka;
- przebudowa drogi w miejscowości Marcelów;
- przebudowa drogi Szczerców – Podżar;
- przebudowa drogi gminnej Lubiec po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Dubie po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi gminnej Janówka po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Borowa po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Tatar;
- przebudowa drogi Stanisławów Pierwszy po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi Stanisławów Drugi po wykonaniu kanalizacji;
- przebudowa drogi w miejscowości Osiny po wykonaniu kanalizacji;
- budowa drogi gminnej Zbyszek;
- budowa drogi powiatowej nr 1918E Kamień – Chabielice;
- budowa wodociągu w miejscowości Niwy;
- budowa kanalizacji w miejscowości Niwy;
- budowa kanalizacji w miejscowości Podklucze;
- budowa kanalizacji w ul. Piłsudskiego w Szczercowie;
- budowa kanalizacji osiedle Zielone;
- budowa kanalizacji w miejscowości Dubie;
- budowa kanalizacji w miejscowości Magdalenów;
- budowa kanalizacji w miejscowości Lubiec;
- budowa kanalizacji w miejscowości Chabielice;
- budowa kanalizacji w miejscowościach Janówka i Osiny;
- budowa kanalizacji w miejscowości Borowa;
- budowa kanalizacji w miejscowości Polowa;
- budowa kanalizacji w miejscowości Wieś Szczercowska;
- budowa kanalizacji w miejscowościach Stanisławów Pierwszy i Stanisławów Drugi;
- budowa kanalizacji w miejscowości Brzezie;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Szczercowie;
- modernizacja sieci kanalizacyjnej w Szczercowie;
- modernizacja oświetlenia ulicznego i drogowego;
- przygotowanie infrastruktury technicznej dla ogólnodostępnego bezprzewodowego szerokopasmowego Internetu na terenie gminy.

Infrastruktura społeczna:

- budowa przedszkola w Szczercowie;
- adaptacja Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych na potrzeby szkolnictwa zawodowego;
- budowa krytej pływalni przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych;
- remont Szkoły Podstawowej w Szczercowie;
- remont Szkoły Podstawowej w Chabielicach;
- remont gimnazjum w Szczercowie (malowanie);

- przebudowa historycznego budynku internatu na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z wyposażeniem;
- budowa Parku Wypoczynkowego;
- budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Szczercowie etap II (kąpielisko, basen);
- budowa Gminnego Domu Kultury;
- rozbudowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Chabielicach.

7. 8. Program Ochrony Środowiska Gminy Szczerców.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016 przyjęto uchwałą nr XXXIX/229/10 Rady Gminy Szczerców z dnia 18 lutego 2010 roku. Poprzednia edycja programu pn. *Gminny program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami* przyjęta została uchwałą nr XX/138/04 Rady Gminy Szczerców z dnia 25 czerwca 2004 roku. We wstępie do aktualnego *Programu...* czytamy, że niniejszy program wytycza kierunki działań, które będą prowadziły do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie gminy oraz określa strategię racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości poszczególnych komponentów środowiska naturalnego. Zaplanowane cele i zadania są zgodne z celami i zadaniami zawartymi w krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentach strategicznych (strategiach, programach, planach), nakreślających kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego, wynikające między innymi z integracji z Unią Europejską. *Program...* w sposób kompleksowy charakteryzuje stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Szczerców, ocenia zmiany, jakie zaszły od przyjęcia pierwotnego gminnego programu ochrony środowiska oraz przedstawia problemy środowiskowe gminy, które należy rozwiązać.

Zadania ujęte w *Programie...* zostały pogrupowane według 8 głównych dziedzin:

OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH:

Cel ekologiczny: „Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych”.

Zadania:

- dalsza rozbudowa i modernizacja systemu sieci wodno – kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Szczerców;
- rozwój i wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, gdzie nie ma i nie będzie możliwe wybudowanie sieci kanalizacyjnej w przyszłości;
- nadzorowanie sposobu magazynowania i postępowania ze ściekami gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych;
- zapobieganie nadmiernemu spływowi powierzchniowemu z terenu gminy poprzez: wdrażanie, rozwijanie i promowanie systemów retencjonowania wód (budowy zbiorników i oczek wodnych) oraz profesjonalne działania w zakresie melioracji wodnych;
- ochrona terenów dolinnych przed zabudową i niewłaściwym zagospodarowaniem w planowaniu przestrzennym;
- włączanie się Gminy do działań na rzecz budowy zbiornika retencyjnego „Zbyszek”;
- promowanie i wdrażanie zamkniętych obiegów wody.

OCHRONA GRUNTÓW:

Cel ekologiczny: „Ochrona powierzchni ziemi i gleb”.

Zadania:

- właściwe rozdysponowanie powierzchni ziemi w planie zagospodarowania przestrzennego, sprzyjające jak najlepszemu wykorzystaniu gruntów – dostosowanie formy zagospodarowania terenu do rodzaju gleb;
- ograniczanie skutków działalności górniczej, szczególnie w odniesieniu do gruntów łąkowych, wodno – błotnych i dolinnych;
- egzekwowanie i kontrola właściwego wykonywania rekultywacji gruntów zdewastowanych;
- prowadzenie badań gleb użytkowanych rolniczo oraz gleb wzdłuż tras i innych obiektów mogących powodować ich zanieczyszczenie;
- likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów i zapobieganie ich powstawaniu;
- kontrolowane wyłączanie gruntów z produkcji rolnej bądź leśnej;
- właściwie prowadzone prace melioracyjnych, skoncentrowane na zatrzymaniu wód w gruncie;
- zabezpieczenie środowiska gruntowo – wodnego poprzez uzbrojenie terenów przeznaczonych pod zabudowę w sieć kanalizacji sanitarnej;
- edukacja rolników w zakresie właściwego stosowania i postępowania z nawozami, zarówno sztucznymi, jak i naturalnymi oraz środkami ochrony roślin.

OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO:

Cel ekologiczny: „Ochrona i kształtowanie wartości przyrodniczych”.

Zadania:

- ochrona miejsc przyrodniczo cennych przed niewłaściwym zagospodarowaniem, ze szczególnym uwzględnieniem terenów dolinnych;
- bieżąca inwentaryzacja różnorodności biologicznej, uzupełnianie wiedzy o rozmieszczeniu i zasobach przyrodniczych;
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych;
- bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych;
- wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- niedopuszczenie do zniszczenia najcenniejszych ekosystemów, zwłaszcza dolin rzecznych, obszarów wodno – błotnych i leśnych, rozwój systemów retencji wód;
- prowadzenie szkoleń i edukacji w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej;
- przebudowywanie drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka;
- kontynuacja działań prowadzonych przez Lasy Państwowe na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, przykładowo poprzez rozszerzenie procesu tworzenia izb przyrodniczo – leśnych, ścieżek dydaktycznych i pozostałych.

POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO:

Cel ekologiczny: „Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez systematyczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń”.

Zadania:

- wprowadzanie i promocja nowych technologii w energetyce ciepłej ograniczających emisję;
- edukacja społeczności gminy w zakresie oszczędzania energii, odnawialnych źródeł energii, szkodliwości spalania odpadów z tworzyw sztucznych w piecach w indywidualnych gospodarstwach domowych;
- zastępowanie paliw nieodnawialnych zarówno w systemach grzewczych jak również w transporcie przez źródła odnawialne: elektrownie wiatrowe i wodne, baterie słoneczne, biopaliwa, itp.;
- wspieranie organizacyjne i finansowe mieszkańców oraz promocja działań na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii, jak również oszczędzania energii poprzez docieplanie i uszczelnianie budynków;
- kształtowanie sprawnego lokalnego układu komunikacyjnego dla przemieszczania ludzi i towarów (modernizacja infrastruktury drogowej, budowa obwodnic);
- budowa ścieżek rowerowych i poboczy umożliwiających bezpieczne poruszanie się rowerem;
- nadzór nad podmiotami odprowadzającymi zanieczyszczenia do powietrza;
- zadrzewienia nieużytków, nasadzenia roślinności wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

KLIMAT AKUSTYCZNY:

Cel ekologiczny: „Ograniczanie zagrożenia emisją hałasu, pochodzącą zwłaszcza od środków transportu”.

Zadania:

- zabezpieczanie i modernizacja budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas, pod kątem zabezpieczeń akustycznych (głównie montaż okien dźwiękoszczelnych);
- poprawa stanu technicznego dróg, wprowadzanie nawierzchni ograniczających hałas;
- uwzględnianie emisji hałasu w planowaniu przestrzennym;
- nadzór nad instalacjami emitującymi hałas do środowiska przez służby Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska oraz organy ochrony środowiska: starostę lub marszałka województwa.

PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE:

Cel ekologiczny: „Ochrona mieszkańców przed nadmiernym promieniowaniem pól elektromagnetycznych”.

Zadania:

- uwzględnianie oddziaływań pól elektromagnetycznych w planowaniu przestrzennym;
- preferowanie niskokonfliktowej lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego;
- nadzór nad emitującymi pola elektromagnetyczne w zakresie przestrzegania dopuszczalnych wartości.

RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW I SUROWCÓW:

Cel ekologiczny: „Racjonalne wykorzystanie materiałów i surowców”.

Zadania:

- promowanie i wspieranie działań mających na celu zmniejszenie zużycia wody w gospodarstwach domowych (modernizacja urządzeń, montaż liczników wody);
- modernizacja sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody;
- prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych dla mieszkańców w zakresie konieczności i możliwości oszczędzania wody;
- stosowanie energooszczędnego oświetlenia ulicznego;
- wdrażanie programów ograniczania materiałochłonności i odpadowości produkcji poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik;
- opracowanie i wdrożenie jak najbardziej racjonalnej metody postępowania z komunalnymi osadami ściekowymi w celu ich odzysku i wykorzystania;
- wykorzystywanie instrumentów planowania przestrzennego i oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć dla ochrony kopalin i wód podziemnych.

EDUKACJA EKOLOGICZNA:

Cel ekologiczny: „Włączenie społeczeństwa do działań na rzecz ochrony środowiska”.

Zadania:

- kontynuowanie dotychczasowych działań w zakresie edukacji ekologicznej;
- zamieszczanie na stronie internetowej Urzędu Gminy, tablicach ogłoszeń oraz w miejscach publicznie dostępnych, w postaci obwieszczeń i prostych instrukcji, informacji o:
 - zasadach postępowania z odpadami, nieczystościami ciekłymi;
 - ochronie przyrody i lasów;
 - ochronie powierzchni ziemi;
 - sankcjach, jakich można się spodziewać w razie nieprzestrzegania obowiązujących przepisów;
- prowadzenie skutecznych akcji uświadamiających, jak należy postępować z odpadami niebezpiecznymi, takimi jak: przeterminowane leki, opakowania po środkach ochrony roślin, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. W akcje powinno się zaangażować właścicieli aptek oraz sprzedawców zobowiązanych do odbierania tego rodzaju odpadów niebezpiecznych;
- upowszechnianie informacji o środowisku między innymi poprzez zamieszczanie na stronie internetowej Urzędu Gminy wymaganych prawem lub ważnych dla społeczeństwa informacji o środowisku i jego ochronie.

Lista działań proekologicznych planowanych do realizacji w latach 2009 – 2016:

czerwona czcionka – inwestycje dotychczas zrealizowane.

niebieska czcionka – inwestycje w trakcie realizacji.

- **raport z wykonania programu ochrony środowiska;**
- **aktualizacja programu ochrony środowiska;**
- **budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Lubiec;**

- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Magdalenów;
- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Dubie;
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chabelice – etap I i II;
- remont kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szczerców;
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szczerców, ul. Leśna;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Szczercowie;
- opracowanie operatu na pobór wody z rzeki Widawki;
- budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego w miejscowości Szczerców – etap II (zbiornik retencyjny, skatepark);
- nasadzenia i pielęgnacja drzew;
- likwidacja „dzikich wysypisk”;
- tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych;
- konserwacja rzeki Widawki;
- likwidacja i rekultywacja składowiska w miejscowości Rudzisko;
- budowa nawierzchni dróg powiatowych;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Słoneczna;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, osiedle Wyzwolenia;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Wschodnia;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Mokra;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, ul. Południowa;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Szczerców, osiedle Zielone
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Osiny – Kolonia;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Chabelice;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Brzezie;
- Przebudowa dróg gminnych, ul. Północna – Załuże;
- przebudowa dróg gminnych w miejscowości Niwy;
- przebudowa dróg gminnych – Janówka;
- przebudowa dróg wewnętrznych Stanisławów Drugi – Tatar;
- przebudowa dróg wewnętrznych Stanisławów Pierwszy – Puszcza;
- przebudowa dróg wewnętrznych w miejscowości Chabelice – Kolonia;
- budowa Przedszkola w miejscowości Szczerców;
- remont Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych;
- przebudowa historycznego budynku internatu na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z zakupem wyposażenia;
- remont budynków komunalnych – Świetlica Borowa;
- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- edukacja w zakresie ochrony środowiska;
- zakupy inwestycyjne do Urzędu Gminy – sprzęt komputerowy.

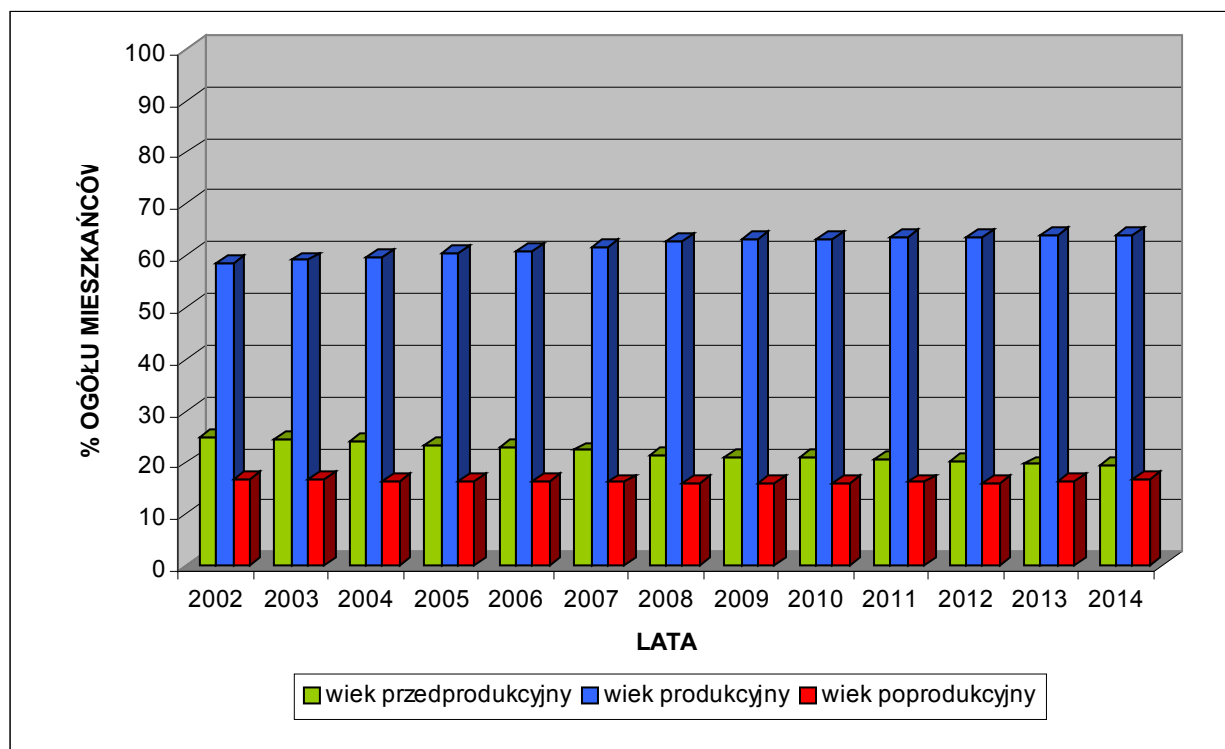
8. WYBRANE CECHY W LATACH 2000 – 2014.

TABELA 134: Gmina Szczerców – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2014 (I).

Rok	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
2002	24,9	58,5	16,6
2003	24,4	59,1	16,6
2004	23,9	59,8	16,3
2005	23,2	60,5	16,3
2006	22,8	60,9	16,2
2007	22,3	61,6	16,1
2008	21,5	62,7	15,8
2009	21,0	63,1	15,8
2010	21,0	63,1	15,9
2011	20,5	63,4	16,1
2012	20,2	63,7	16,0
2013	19,6	64,0	16,4
2014	19,3	63,9	16,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 36: Gmina Szczerców – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2014 (I).

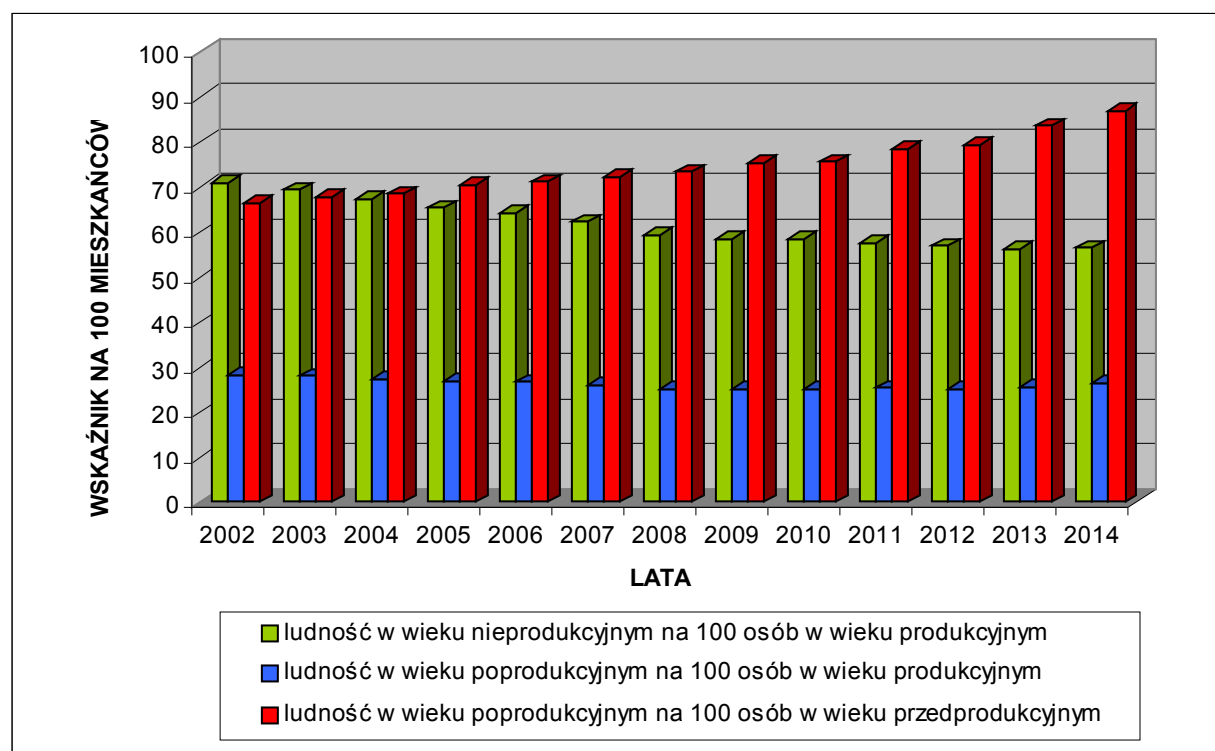
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 135: Gmina Szczerców – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2014 (II).

Rok	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ¹⁰⁸	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
2002	70,8	28,3	66,5
2003	69,3	28,0	67,9
2004	67,3	27,3	68,5
2005	65,4	27,0	70,5
2006	64,1	26,7	71,1
2007	62,3	26,1	72,2
2008	59,4	25,1	73,3
2009	58,4	25,1	75,4
2010	58,4	25,1	75,6
2011	57,6	25,3	78,4
2012	56,9	25,2	79,4
2013	56,1	25,6	83,6
2014	56,4	26,3	87,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 37: Gmina Szczerców – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2014 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

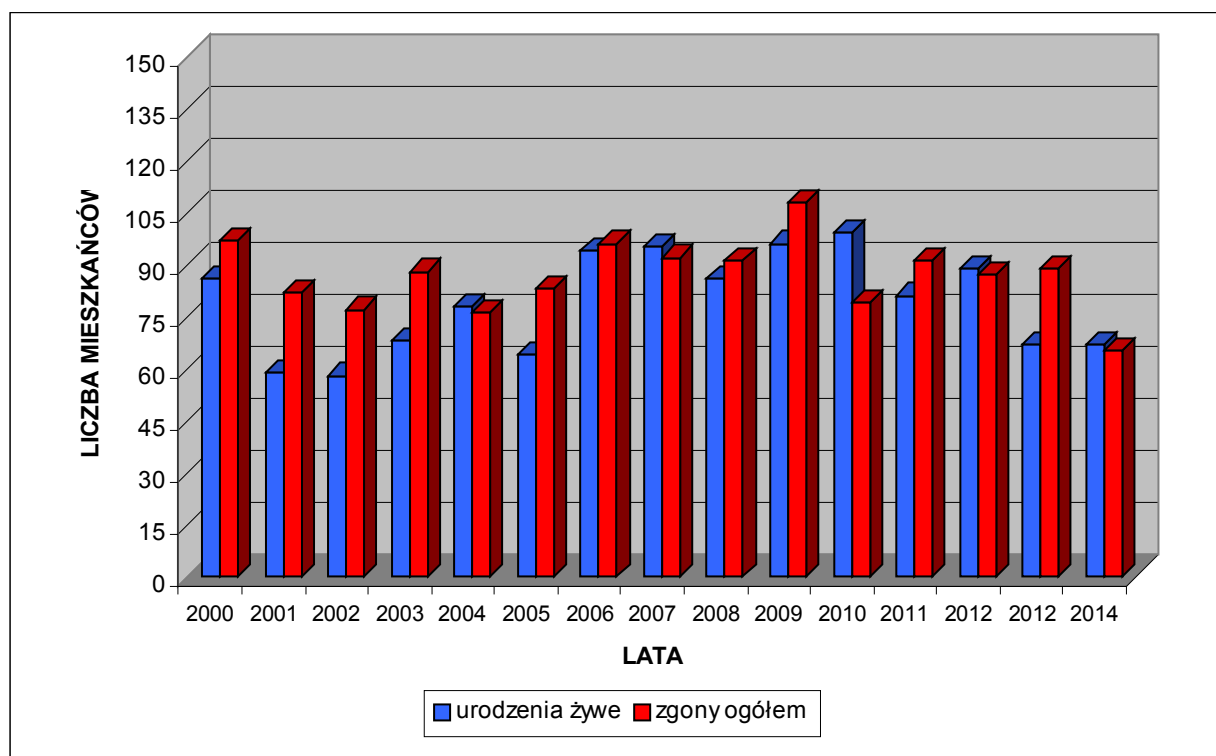
¹⁰⁸ Współczynnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).

TABELA 136: Gmina Szczerców – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2014.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem
2000	86	97
2001	59	82
2002	58	77
2003	68	88
2004	78	76
2005	64	83
2006	94	96
2007	95	92
2008	86	91
2009	96	108
2010	99	79
2011	81	91
2012	89	87
2013	67	89
2014	67	65

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 38: Gmina Szczerców – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2014.

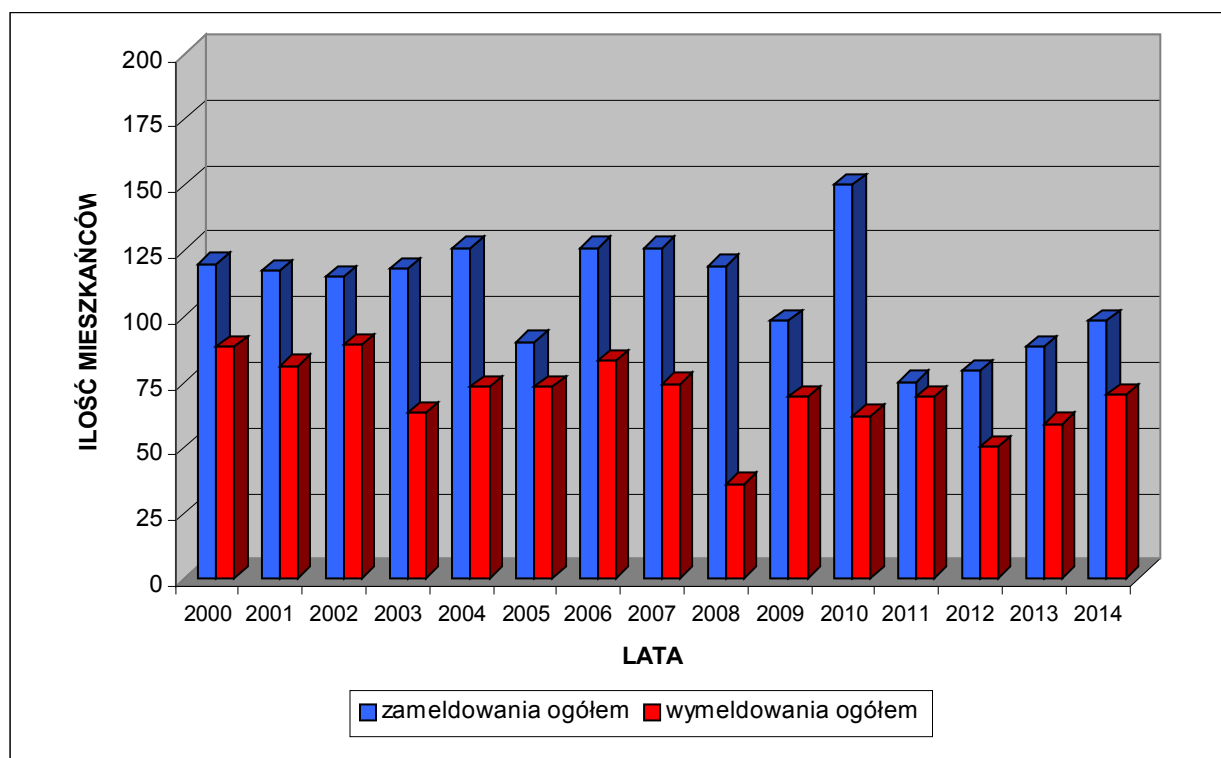
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 137: Gmina Szczerców – ruch wędrowny¹⁰⁹ ludności w latach 2000 – 2014.

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
2000	120	88
2001	117	81
2002	115	89
2003	118	63
2004	126	73
2005	90	73
2006	126	83
2007	126	74
2008	119	36
2009	98	69
2010	150	62
2011	75	69
2012	79	50
2013	88	59
2014	98	70

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 39: Gmina Szczerców – ruch wędrowny ludności w latach 2000 – 2014.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

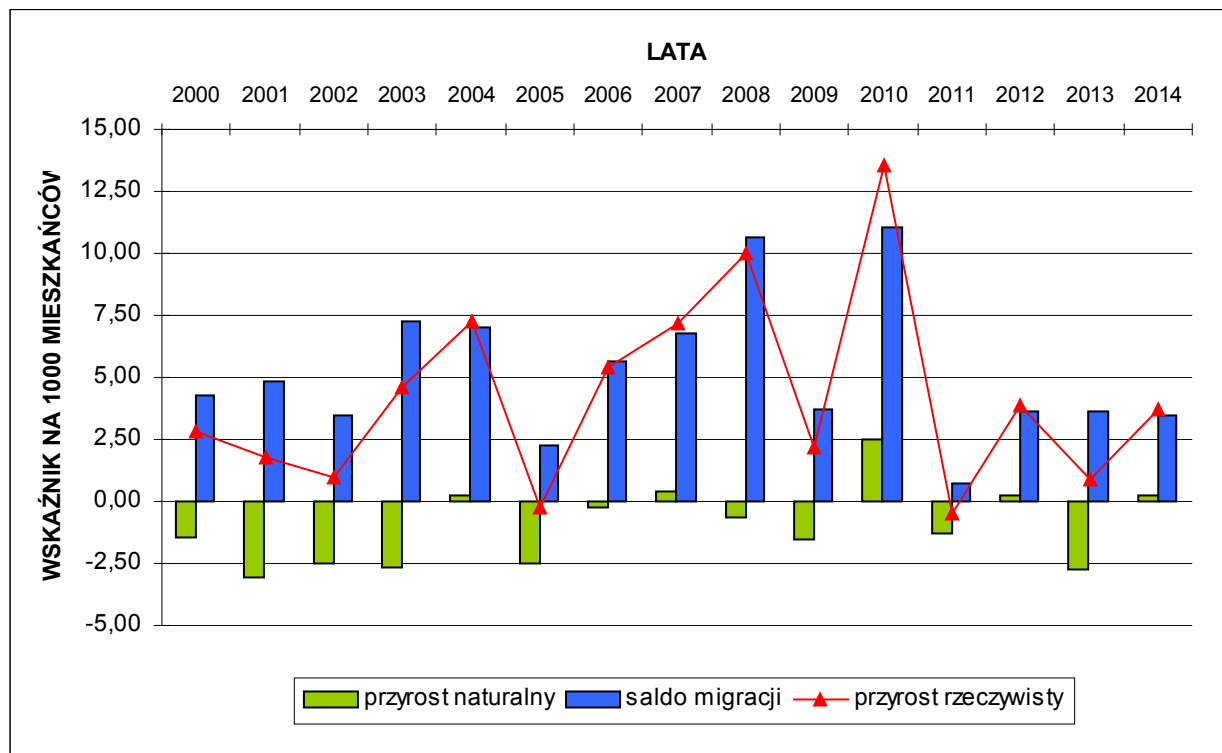
¹⁰⁹ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

TABELA 138: Gmina Szczerców – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w latach 2000 – 2014.

Rok	Wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Przyrost rzeczywisty
2000	-1,48	4,30	2,82
2001	-3,07	4,80	1,73
2002	-2,53	3,47	0,93
2003	-2,65	7,28	4,64
2004	0,26	7,00	7,27
2005	-2,51	2,25	-0,26
2006	-0,26	5,64	5,37
2007	0,39	6,76	7,15
2008	-0,64	10,68	10,03
2009	-1,53	3,71	2,17
2010	2,50	11,02	13,52
2011	-1,25	0,75	-0,50
2012	0,25	3,61	3,86
2013	-2,72	3,59	0,87
2014	0,25	3,45	3,69

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 40: Gmina Szczerców – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w latach 2000 – 2014.

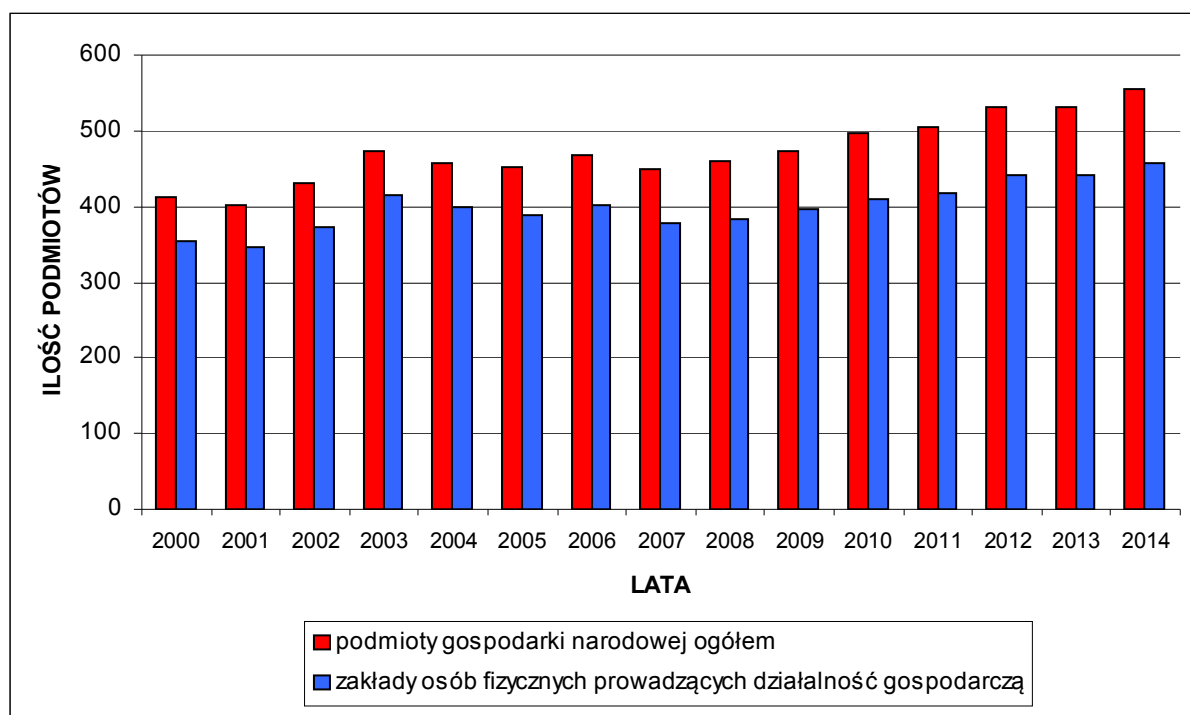
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 139: Gmina Szczerców – rynek pracy w latach 2000 – 2014 (I).

Rok	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
2000	413	355
2001	402	347
2002	431	373
2003	474	415
2004	458	398
2005	451	388
2006	467	401
2007	449	377
2008	461	384
2009	474	396
2010	496	409
2011	504	417
2012	530	441
2013	531	441
2014	555	457

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 41: Gmina Szczerców – rynek pracy w latach 2000 – 2014 (I).

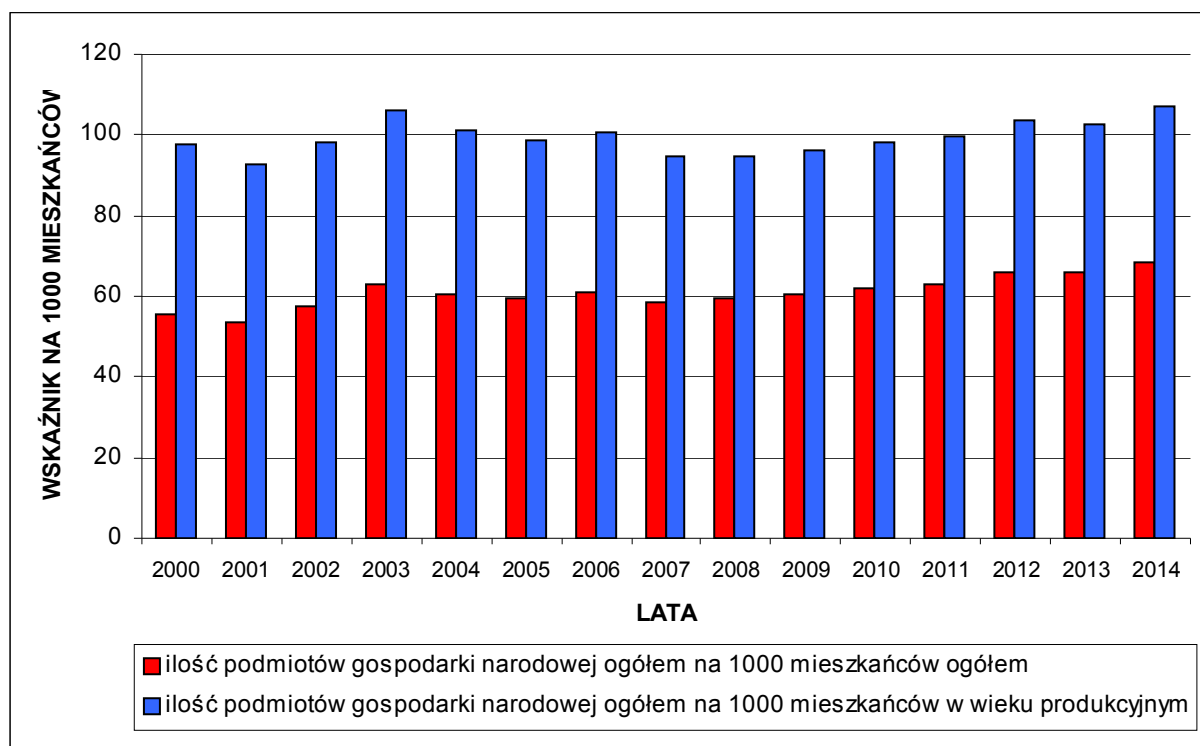
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 140: Gmina Szczerców – rynek pracy w latach 2000 – 2014 (II).

Rok	Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem na 1000 mieszkańców ogółem	Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	55,47	97,52
2001	53,65	92,61
2002	57,47	98,18
2003	62,77	106,30
2004	60,53	101,26
2005	59,63	98,62
2006	61,21	100,47
2007	58,39	94,77
2008	59,30	94,54
2009	60,58	95,97
2010	62,10	98,37
2011	63,13	99,53
2012	66,04	103,62
2013	65,72	102,61
2014	68,34	106,90

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 42: Gmina Szczerców – rynek pracy w latach 2000 – 2014 (II).

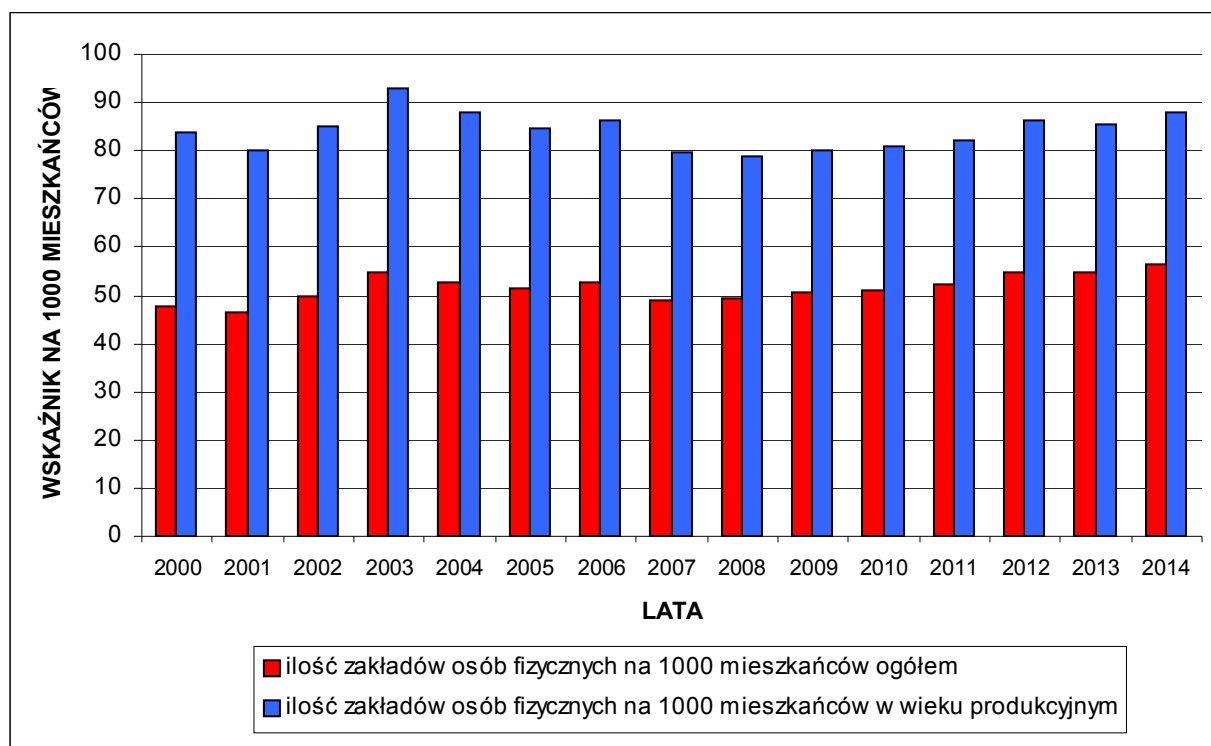
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 141: Gmina Szczerców – rynek pracy w latach 2000 – 2014 (III).

Rok	Ilość zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców ogółem	Ilość zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	47,68	83,83
2001	46,31	79,94
2002	49,73	84,97
2003	54,96	93,07
2004	52,60	87,99
2005	51,30	84,85
2006	52,56	86,27
2007	49,02	79,57
2008	49,40	78,75
2009	50,61	80,18
2010	51,21	81,12
2011	52,24	82,35
2012	54,95	86,22
2013	54,70	85,41
2014	56,27	88,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 43: Gmina Szczerców – rynek pracy w latach 2000 – 2014 (III).

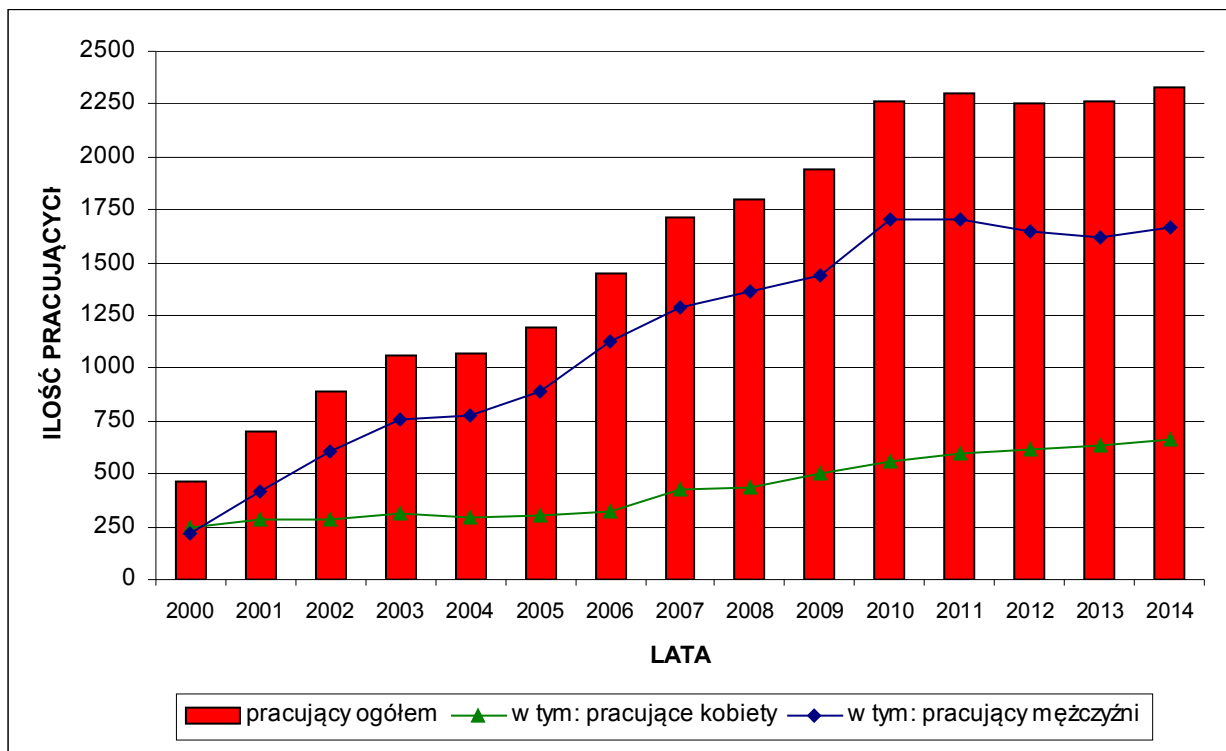
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 142: Gmina Szczerców – pracujący¹¹⁰ w latach 2000 – 2014 (I).

Rok	Pracujący		
	Ogółem	w tym: mężczyźni	w tym: kobiety
2000	465	218	247
2001	700	418	282
2002	889	602	287
2003	1065	757	308
2004	1068	775	293
2005	1191	889	302
2006	1451	1126	325
2007	1713	1285	428
2008	1795	1362	433
2009	1945	1444	501
2010	2261	1700	561
2011	2303	1703	600
2012	2258	1643	615
2013	2263	1624	639
2014	2326	1662	664

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 44: Gmina Szczerców – pracujący w latach 2000 – 2014 (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

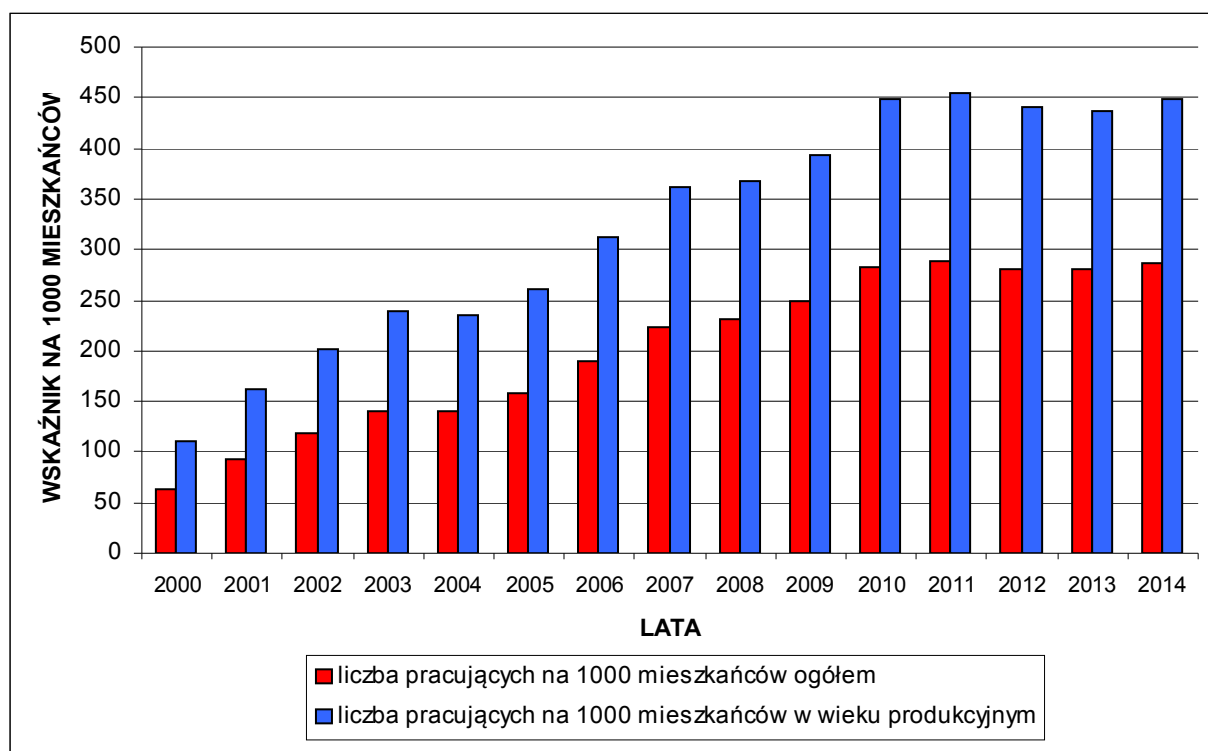
¹¹⁰ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą; według faktycznego miejsca pracy.

TABELA 143: Gmina Szczerców – pracujący¹¹¹ w latach 2000 – 2014 (II).

Rok	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców ogółem	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	62,46	109,80
2001	93,42	161,25
2002	118,53	202,51
2003	141,04	238,84
2004	141,14	236,13
2005	157,48	260,44
2006	190,20	312,18
2007	222,76	361,54
2008	230,90	368,13
2009	248,59	393,80
2010	283,09	448,43
2011	288,49	454,78
2012	281,37	441,45
2013	280,07	437,29
2014	286,42	448,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 45: Gmina Szczerców – pracujący w latach 2000 – 2014 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

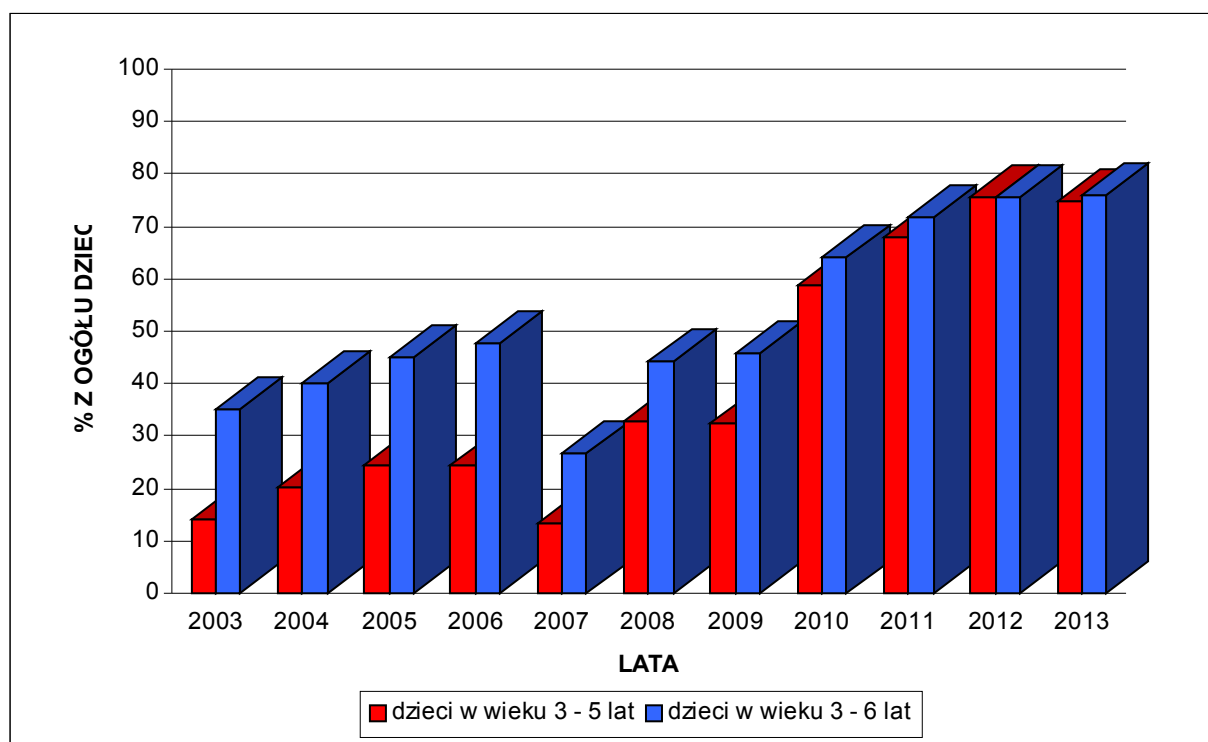
¹¹¹ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą; według faktycznego miejsca pracy.

TABELA 144: Gmina Szczerców – wychowanie przedszkolne w latach 2003 – 2013.

Rok	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	
	Dzieci w wieku 3 – 5 lat	Dzieci w wieku 3 – 6 lat
2003	14,0	35,3
2004	20,2	40,0
2005	24,6	45,2
2006	24,5	47,8
2007	13,2	26,8
2008	32,9	44,1
2009	32,5	45,8
2010	58,6	64,2
2011	68,0	71,8
2012	75,7	75,5
2013	74,9	76,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 46: Gmina Szczerców – wychowanie przedszkolne w latach 2003 – 2013.

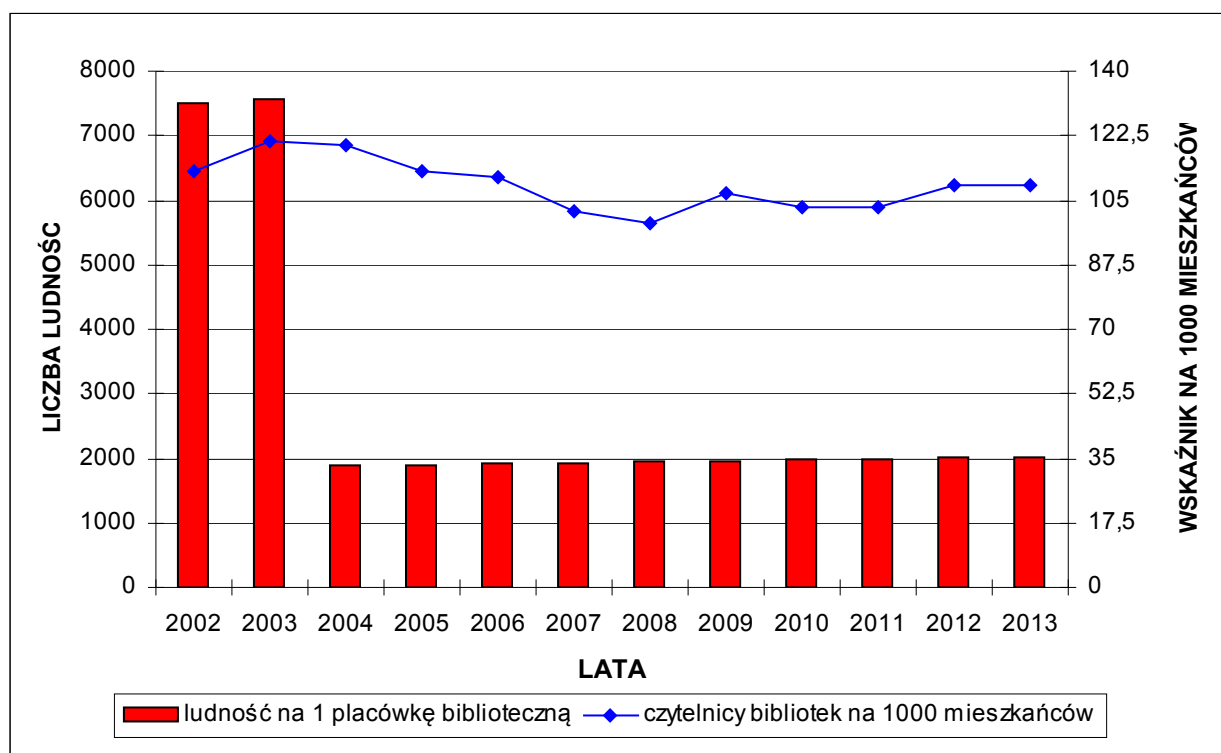
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 145: Gmina Szczerców – biblioteki w latach 2002 – 2013.

Rok	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców
2002	7500	113
2003	7551	121
2004	1892	120
2005	1891	113
2006	1907	111
2007	1923	102
2008	1944	99
2009	1956	107
2010	1997	103
2011	1996	103
2012	2006	109
2013	2020	109

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 47: Gmina Szczerców – biblioteki w latach 2002 – 2013.

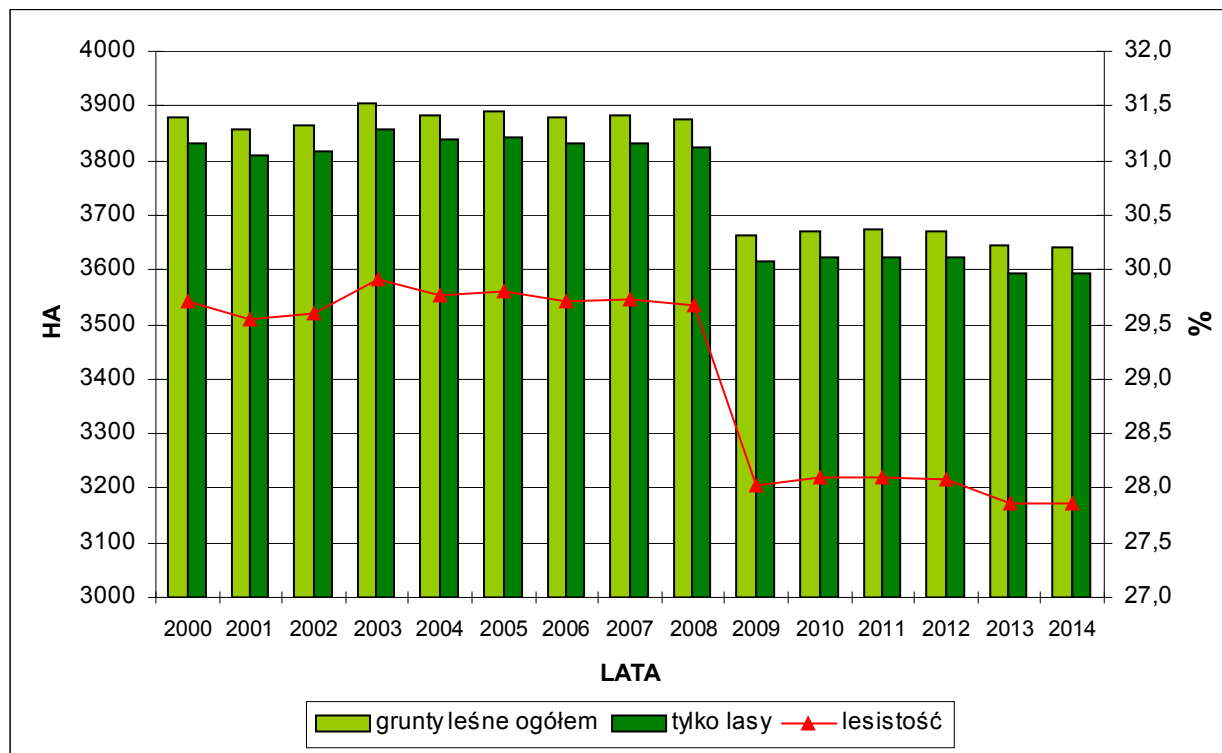
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 146: Gmina Szczerców – lasy i grunty leśne w latach 2000 – 2014.

Rok	Powierzchnia w ha		Lesistość w %
	Grunty leśne ogółem	Tylko lasy	
2000	3878,0	3832,0	29,72
2001	3856,7	3810,6	29,55
2002	3864,3	3817,0	29,60
2003	3903,2	3856,1	29,90
2004	3884,2	3837,2	29,76
2005	3890,3	3843,3	29,80
2006	3877,5	3830,5	29,71
2007	3881,1	3832,6	29,72
2008	3874,1	3825,5	29,67
2009	3662,3	3613,7	28,02
2010	3671,7	3622,3	28,09
2011	3673,2	3623,7	28,10
2012	3670,7	3621,3	28,08
2013	3643,1	3593,6	27,87
2014	3640,2	3591,7	27,85

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 48: Gmina Szczerców – lasy i grunty leśne w latach 2000 – 2014.

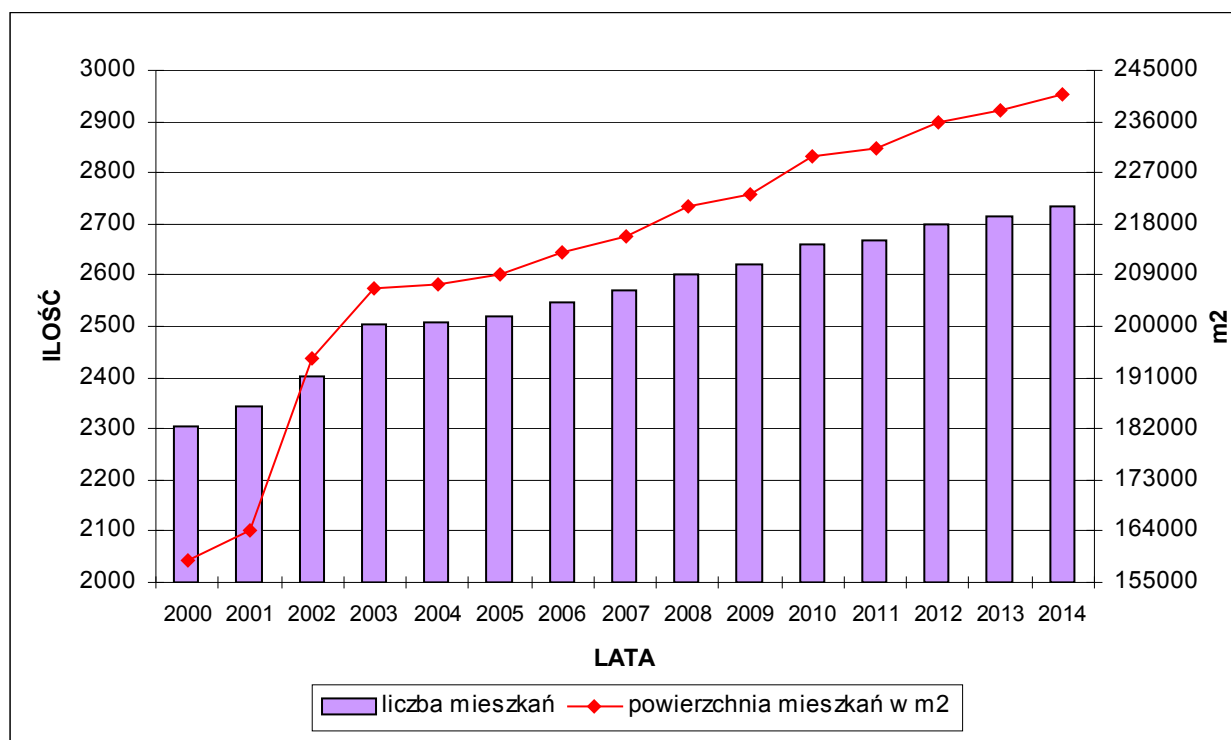
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 147: Gmina Szczerców – gospodarka mieszkaniowa w latach 2000 – 2014 (I).

Rok	Liczba mieszkań	Łączna powierzchnia mieszkań w m ²
2000	2303	158939
2001	2342	164208
2002	2402	194289
2003	2502	206629
2004	2506	207257
2005	2518	209002
2006	2548	213041
2007	2569	215996
2008	2602	220930
2009	2620	223175
2010	2660	229889
2011	2667	231298
2012	2701	235896
2013	2714	238139
2014	2734	240744

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 49: Gmina Szczerców – gospodarka mieszkaniowa w latach 2000 – 2014 (I).

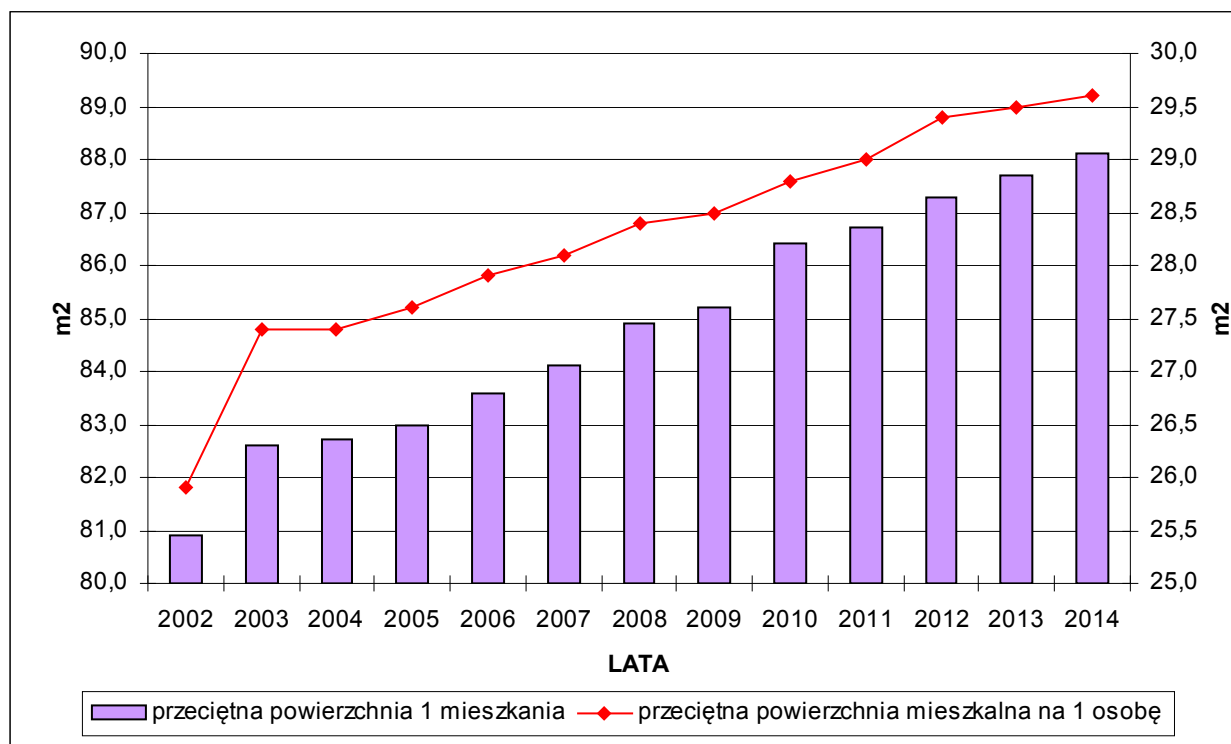
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 148: Gmina Szczerców – gospodarka mieszkaniowa w latach 2002 – 2014 (II).

Rok	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w m ²
2002	80,9	25,9
2003	82,6	27,4
2004	82,7	27,4
2005	83,0	27,6
2006	83,6	27,9
2007	84,1	28,1
2008	84,9	28,4
2009	85,2	28,5
2010	86,4	28,8
2011	86,7	29,0
2012	87,3	29,4
2013	87,7	29,5
2014	88,1	29,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 50: Gmina Szczerców – gospodarka mieszkaniowa w latach 2002 – 2014 (II).

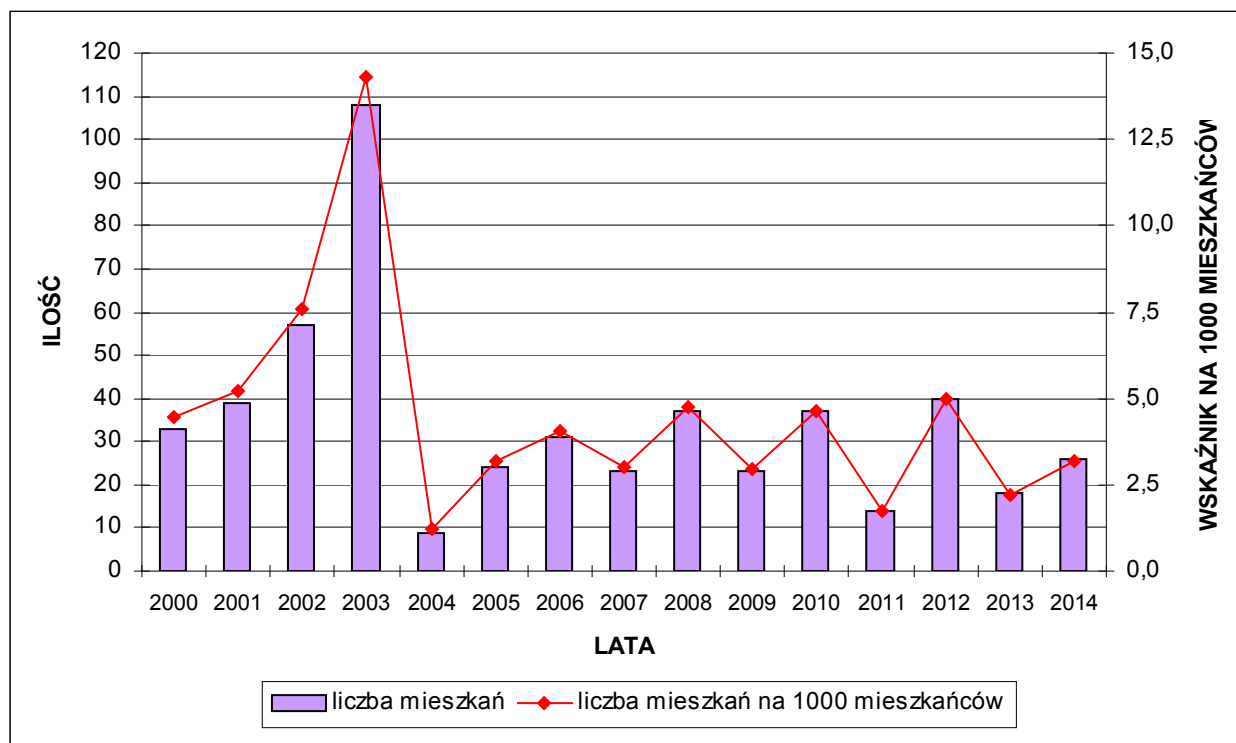
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 149: Gmina Szczerców – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2014.

Rok	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców
2000	33	4,43
2001	39	5,20
2002	57	7,60
2003	108	14,30
2004	9	1,19
2005	24	3,17
2006	31	4,06
2007	23	2,99
2008	37	4,76
2009	23	2,94
2010	37	4,63
2011	14	1,75
2012	40	4,98
2013	18	2,23
2014	26	3,20

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 51: Gmina Szczerców – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2014.

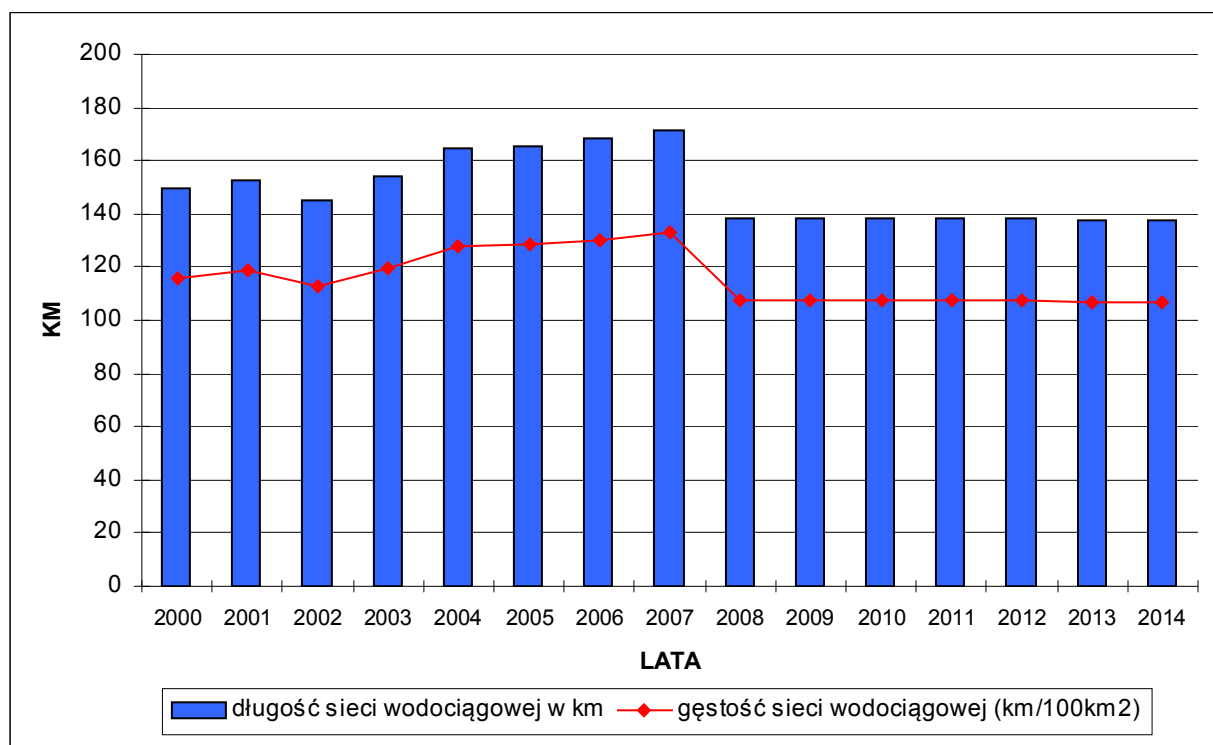
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 150–: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa w latach 2000 – 2014 (I).

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Gęstość sieci wodociągowej (km / 100 km ²)
2000	149,3	115,74
2001	152,9	118,53
2002	145,4	112,71
2003	154,1	119,46
2004	164,9	127,83
2005	165,7	128,45
2006	168,2	130,39
2007	171,4	132,87
2008	138,4	107,29
2009	138,4	107,29
2010	138,4	107,29
2011	138,4	107,29
2012	138,4	107,29
2013	137,8	106,82
2014	137,8	106,82

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 52: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa w latach 2000 – 2014 (I).

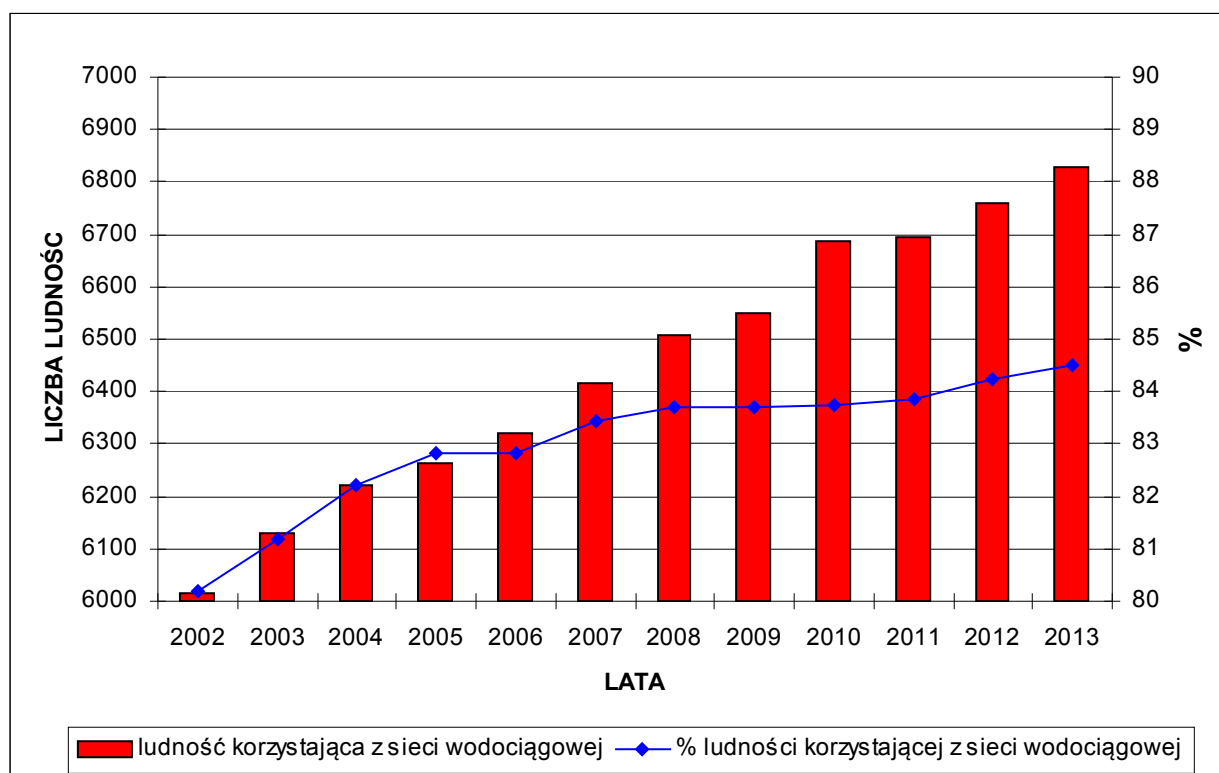
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 151: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa w latach 2002 – 2013 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	% ludności korzystającej z sieci wodociągowej
2002	6015	80,20
2003	6131	81,19
2004	6222	82,23
2005	6265	82,84
2006	6320	82,84
2007	6415	83,42
2008	6508	83,71
2009	6550	83,72
2010	6688	83,74
2011	6695	83,87
2012	6759	84,22
2013	6828	84,50

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 53: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa w latach 2002 – 2013 (II).

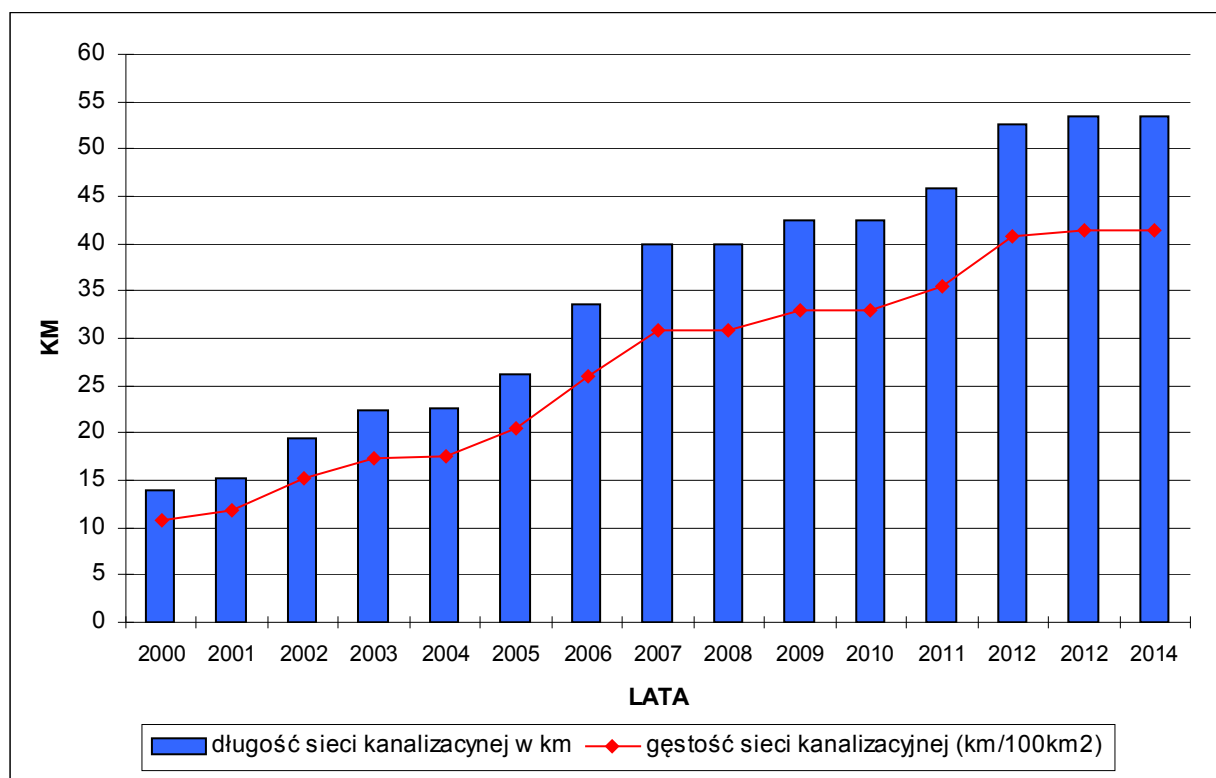
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 152: Gmina Szczerców – sieć kanalizacyjna w latach 2000 – 2014 (I).

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Gęstość sieci kanalizacyjnej (km / 100 km ²)
2000	13,9	10,78
2001	15,2	11,78
2002	19,5	15,12
2003	22,4	17,36
2004	22,6	17,52
2005	26,3	20,39
2006	33,5	25,97
2007	39,9	30,93
2008	39,9	30,93
2009	42,5	32,95
2010	42,5	32,95
2011	45,8	35,50
2012	52,6	40,78
2013	53,5	41,47
2014	53,5	41,47

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 54: Gmina Szczerców – sieć kanalizacyjna w latach 2000 – 2014 (I).

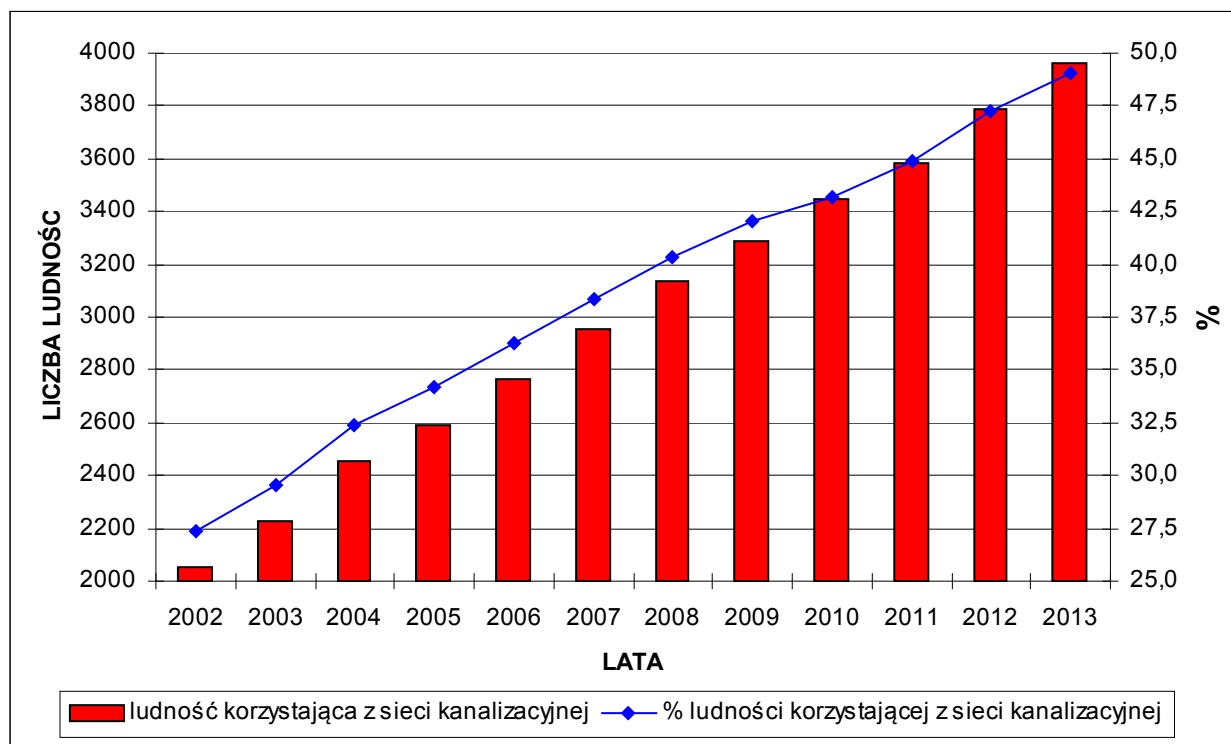
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 153: Gmina Szczerców – sieć kanalizacyjna w latach 2002 – 2013 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
2002	2055	27,40
2003	2229	29,52
2004	2453	32,42
2005	2588	34,22
2006	2765	36,24
2007	2951	38,37
2008	3134	40,31
2009	3291	42,06
2010	3446	43,15
2011	3587	44,93
2012	3789	47,21
2013	3961	49,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 55: Gmina Szczerców – sieć kanalizacyjna w latach 2002 – 2013 (II).

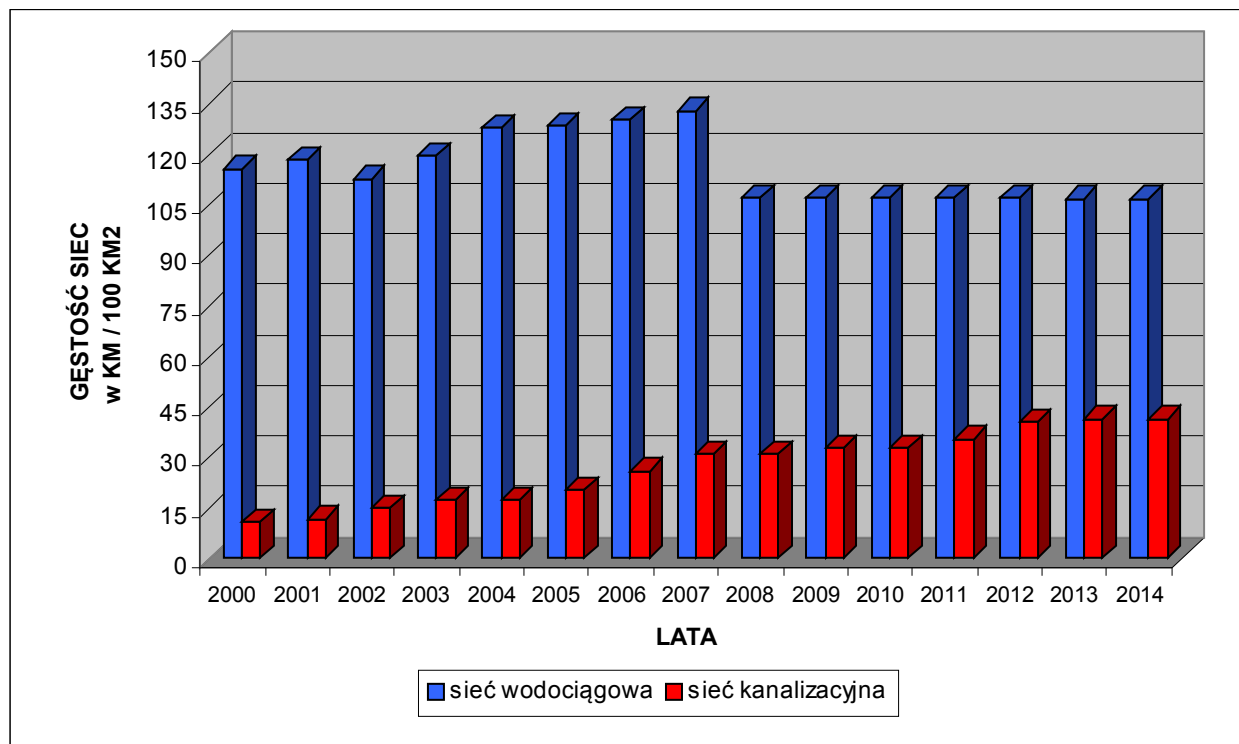
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 154: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2000 – 2014 (I).

Rok	Gęstość sieci (km / 100 km ²)	
	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
2000	115,74	10,78
2001	118,53	11,78
2002	112,71	15,12
2003	119,46	17,36
2004	127,83	17,52
2005	128,45	20,39
2006	130,39	25,97
2007	132,87	30,93
2008	107,29	30,93
2009	107,29	32,95
2010	107,29	32,95
2011	107,29	35,50
2012	107,29	40,78
2013	106,82	41,47
2014	106,82	41,47

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 56: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2000 – 2014 (I).

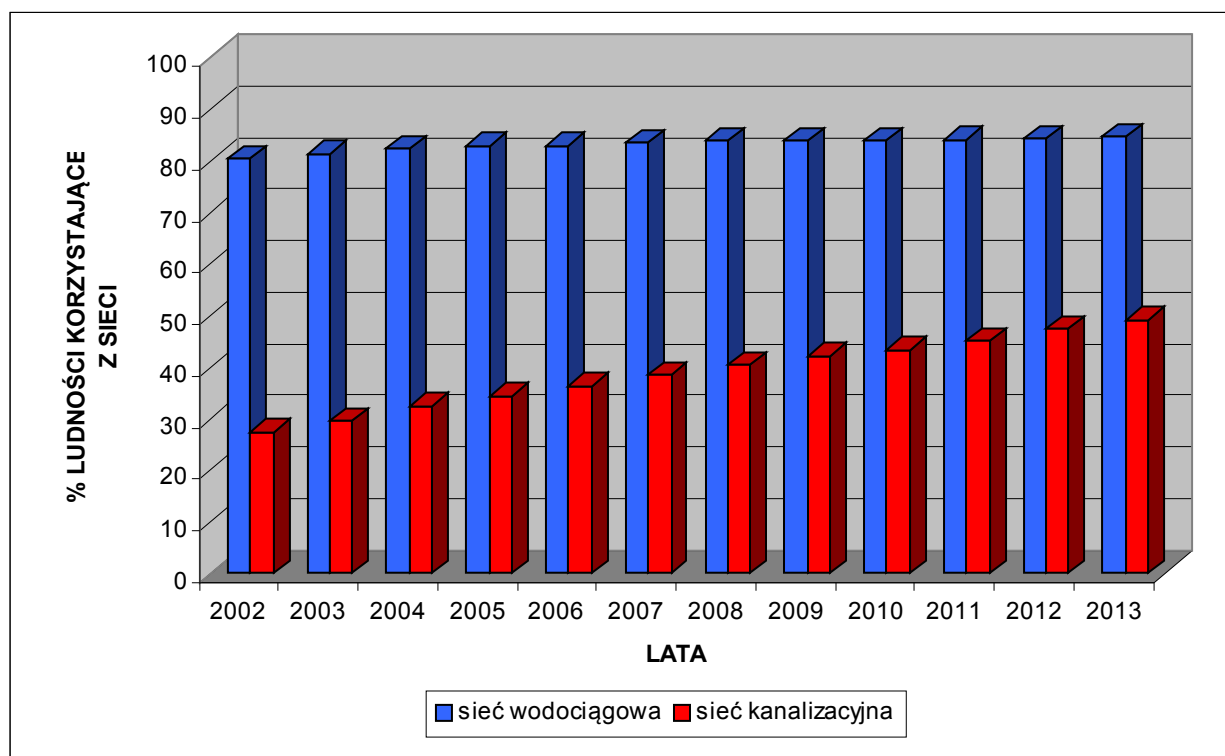
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 155: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2002 – 2013 (II).

Rok	% ludności korzystającej z sieci	
	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
2002	80,20	27,40
2003	81,19	29,52
2004	82,23	32,42
2005	82,84	34,22
2006	82,84	36,24
2007	83,42	38,37
2008	83,71	40,31
2009	83,72	42,06
2010	83,74	43,15
2011	83,87	44,93
2012	84,22	47,21
2013	84,50	49,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 57: Gmina Szczerców – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2002 – 2013 (II).

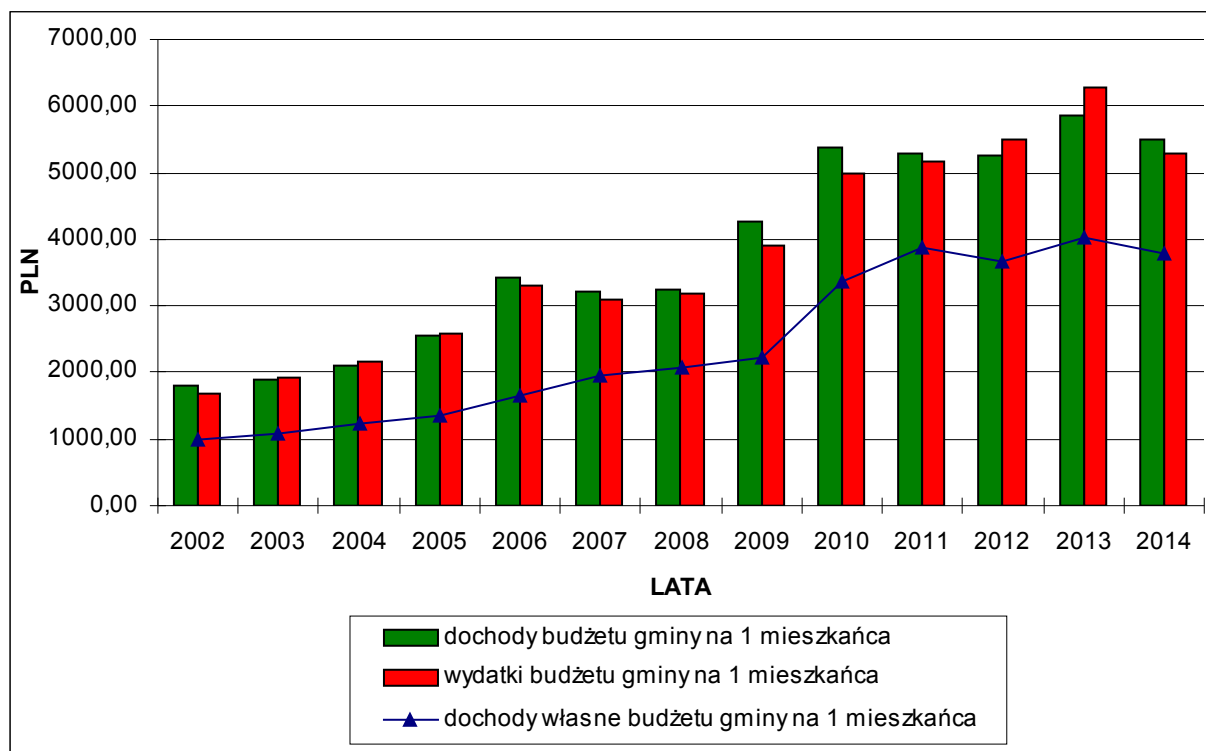
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

TABELA 156: Gmina Szczerców – dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2002 – 2014.

Rok	Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN
2002	1794,05	1697,25	998,87
2003	1882,87	1921,8	1084,38
2004	2105,96	2165,38	1238,45
2005	2561,93	2574,03	1361,47
2006	3428,35	3301,25	1663,54
2007	3224,05	3107,06	1958,28
2008	3240,71	3171,93	2063,40
2009	4257,45	3896,98	2223,86
2010	5366,17	4974,31	3370,22
2011	5283,64	5175,54	3881,14
2012	5249,69	5507,81	3652,09
2013	5848,71	6270,18	4010,80
2014	5506,83	5289,65	3778,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

RYCINA 58: Gmina Szczerców – dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2002 – 2014.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2015.

9. WNIOSKI.

Położenie gminy wiejskiej Szczerców w regionie jest korzystne. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę i jej okolice szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie ma droga krajowa nr 74 [węzeł Wieluń (S8) – Zosin (przejście graniczne Polska/Ukraina)] oraz drogi wojewódzkie nr: 480 (Sieradz – Szczerców) i 483 (Łask – Częstochowa). Przez gminę nie przebiegają linie kolejowe.

Rejon gminy cechuje się mało zróżnicowaną rzeźbą terenu jak przystało na obszar nizinny. Rzędne terenu wynoszą od 156 do 199 m n.p.m. Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Nizin Środkowopolskich, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo obszarów leśnych i krajobrazowych, charakterystycznych dla Kotliny Szczercowskiej, utworzono Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”. Dodatkowo na terenie gminy wyznaczono obszar NATURA 2000 „Święte Ługi”, gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Utworzono tutaj także 35 użytków ekologicznych, obejmujących liczne torfowiska i bagna śródleśne oraz zarejestrowano 2 pomniki przyrody, w tym jeden dla alei składającej się z 403 drzew. W miejscowości Lubiec występuje także bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenie parkowe. Powyższa sieć cennych przyrodniczo obszarów jest wystarczająca i nie postuluje się poszerzenia lokalnego systemu obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest tylko w północnej części gminy w nieznacznym stopniu przekształcone wskutek procesów ich historycznego rozwoju. Południowa część gminy objęta jest odkrywkową kopalnią węgla brunatnego, której oddziaływanie, przede wszystkim w postaci leja depresyjnego, ma negatywny wpływ również na centralną część gminy. Niekorzystnym zjawiskiem jest ponadnormatywne zanieczyszczenie lokalnych cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Na chwilę obecną stan lokalnych jednolitych części wód powierzchniowych określony jest jako zły (na rzece Pilski i Struga) oraz dobry (Widawka). Rzeką Widawka jest dodatkowo źródłem cyklicznie powtarzających się zagrożeń powodziowych i w związku z tym oczekuje się dalszych inwestycji w infrastrukturę przeciwpowodziową. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo na północy oraz górniczych na południu gminy skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych, między innymi dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Predysponowana do rozwoju aktywności gospodarczych, w skali umożliwiającej ograniczenie lokalnego bezrobocia i zwiększenia różnorodności miejsc pracy, jest więc tylko centralna część gminy. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności zespoły sakralne, dworskie, użytkowe i cenne układy przestrzenne, objęte są ochroną konserwatorską. Ogółem na terenie gminy 26 obiektów znajduje się w ewidencji zabytków, z czego 4 figurują w rejestrze zabytków. Ochroną objęto także 265 stanowisk archeologicznych, ale żaden z nich nie figuruje w rejestrze zabytków.

Obszar 129 km² zamieszkuje ponad 8 tys. mieszkańców, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 63 osób/km². Jest to wskaźnik typowy dla gmin wiejskich. Gminę Szczerców zamieszkuje jeszcze stosunkowo młoda demograficznie społeczność. Blisko 22 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Zachodzą tu także dość korzystne procesy demograficzne, ze wzrastającą liczbą ludności na czele (dodatni przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny jest dodatni i obecnie wynosi 0,25 ‰, a bilans migracji w okresie opracowywania niniejszego dokumentu wyniósł 3,45 ‰. Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego wynosi 0,56, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią jeszcze osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Szczerców zaliczana jest do przemysłowo – rolniczych, a sama miejscowość Szczerców jest wielofunkcyjnym ośrodkiem usługowo – przemysłowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego. Gospodarka rolna i częściowo leśna pełni pierwszoplanową rolę tylko na wybranych terenach wiejskich. Gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą jest 854 (*Powszechny Spis Rolny 2010*) i liczba ta z roku na rok ulega zmniejszeniu. Większość z nich poszukuje dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Generalnie poza Szczercowem i południową, górniczą częścią gminy, dominuje funkcja mieszkaniowa, stąd między innymi dodatnie saldo migracji. Funkcję uzupełniającą stanowią tam nieliczne zakłady produkcyjne, przede wszystkim rzemiosło oraz usługi. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się także na gminie. Ograniczenie, a także całkowite zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne w regionie, zwłaszcza nie związane z energetyką i górnictwem, spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne. Obecnie nieliczne, ale nowoczesne gospodarstwa rolne, nowe zakłady produkcyjne, a przede wszystkim górnictwo, są głównym kołem zamachowym lokalnej gospodarki. Jednocześnie rozwija się sektor usług. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Struktura i rozmieszczenie usług publicznych (zwłaszcza oświaty i sportu) oraz rynkowych jest w zasadzie wystarczająca z punktu widzenia lokalnych potrzeb. To właśnie nowe zakłady przemysłowe, modernizujący się sektor rolny, a także nowo powstałe zakłady usługowe i rzemieślnicze dają znaczą część miejsc pracy poza górnictwem. Szansę rozwoju ma także sektor turystyczny, który już teraz zaczyna generować nowe miejsca pracy. Pozostała grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych (górnictwych i energetycznych) zlokalizowanych na terenie pobliskiego Belchatowa. Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa za granicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane między innymi przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Powyższe decyduje, że gmina nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do średniej krajowej i od kilku lat, podobnie jak w całym kraju, a także Unii Europejskiej, systematycznie maleje. Standard życia jest bardzo zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód na 1 mieszkańca kształtował się w 2014 roku na poziomie 4000 złotych brutto i był na wyższym poziomie w porównaniu z innymi samorządami województwa, głównie dzięki grupie zatrudnionej w energetyce i górnictwie. Dla inwestujących przedsiębiorców Gmina oferuje obecne i planowane rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto Gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej i wody, a także potencjalną możliwość zaopatrzenia w gaz, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia nowych inwestycji. Miejscowość Szczerców i jej najbliższe okolice predysponowane są do dalszego rozwoju funkcji usługowych i produkcyjnych. Wybrane rejon gminy, zwłaszcza charakteryzujące się wyższą od średniej bonitacją gleb, kwalifikują się do rozwoju intensywnego rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego. Południowa część gminy przez około 25 – 30 lat związana będzie jeszcze z górnictwem. W północnej części gminy, położonej na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”, wskazany jest dalszy rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego. W centralnej i północnej części gminy pręźnie rozwija się osadnictwo i należy kontynuować ten kierunek, jednakże z poszanowaniem ładu przestrzennego i krajobrazowego. Pożądana jest budowa dróg rowerowych oraz zwiększenie częstotliwości funkcjonowania komunikacji publicznej zarówno wewnątrz gminy jak i do sąsiednich miejscowości.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Nowoczesna zabudowa jednorodzinna i zagrodowa, powstała po 1989 roku, sąsiaduje z zabudową starszą, w tym sprzed 1945 roku, która nierzadko charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Obecnie, na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Gmina dysponuje znacznymi rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej. W związku z powyższym oczekuje się dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie modernizacji szlaków komunikacyjnych i jako priorytet – budowy sieci kanalizacyjnej. Pożądane jest wykorzystanie niezagospodarowanych, wolnych od zabudowy przestrzeni w obrębie poszczególnych jednostek wiejskich. Wskazana jest także budowa nowoczesnej i estetycznej osi spacerowo – usługowej w Szczercowie, uzupełniającej ofertę usługową lokalnego rynku. Wskazane jest również uporządkowanie terenów zielonych w samym Szczercowie jak i na pozostałych obszarach wiejskich. Obszary te wymagają rewaloryzacji i uzupełnienia obiektami usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych. Należy więc opracować programy rewitalizacyjne, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej.

Należy nadmienić, że Gmina posiada szereg aktualnych dokumentów o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla części gminy, program ochrony środowiska, plan gospodarki odpadami, gminny program opieki nad zabytkami), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście: ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury społecznej i technicznej oraz aktywności gospodarczych.

CZĘŚĆ II.

PROGRAM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

**Część II niniejszego opracowania sporządzono przy współudziale
Zespołu Liderów Lokalnych
ds. Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025**

**Zespół Liderów Lokalnych
do spraw Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025**

(udział w warsztatach strategicznych ; w kolejności alfabetycznej):

Domańska Iwona	Naturalna Elżbieta
Drzazga Krzysztof	Olczak Marek
Felisiak Justyna	Osiewała Czesław
Frąckiewicz Henryk	Pabiś Teresa
Frydrychowski Janusz	Piotrowski Jarosław
Grabowska Agnieszka	Rubiak Bogdan
Kamieniak Krzysztof	Rychlewicz Paweł
Klimas Andrzej	Stasiak Jolanta
Kotyła Ryszard	Stępień Michał
Krupska Marcelina	Śnieg Zdzisław
Kucharska Katarzyna	Wieczorek Daniela
Kuliński Janusz	Wiedeński Piotr
Labryszewski Andrzej	Wiedeński Stanisław
Mateusiak Małgorzata	Wyszatycka Monika
Mikołajewska – Antczak Anna	Zarieczna Jadwiga

(oraz uczestnicy obecni tylko na jednym, wybranym warsztacie strategicznym):

Baryła Adam	Majchrzak Łucja
Belica Anetta	Mikła Liliana
Belica Marian	Organiściak Grzegorz
Brzeziński Sławomir	Owczarek Małgorzata
Ciura Wiesław	Pacholak Wojciech
Dobrowolska Sylwia	Pędziwiatr Krzysztof
Domański Paweł	Pielusińska Gabriela
Fijoł – Michalska Anetta	Pietrucha Anna
Frydrychowski Jerzy	Pluskota Krzysztof
Goszcz Beata	Raś Teresa
Grabarczyk Stanisław	Rogaczewska Katarzyna
Juśkiewicz Halina	Stępień Adam
Kaczmarski Jan	Stolarz Jerzy
Koszek Wanda	Sukiennik Edyta
Kucharska Regina	Szymańska Joanna
Kucharski Zdzisław	Zając Jarosław
Kuśmierk Grzegorz	Zboiński Bernard
	Zwierzak Zdzisław

**Grupa młodzieżowa, uczestnicząca w pracach nad
Strategią Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025**

(w kolejności alfabetycznej):

Barasińska Karolina
Bębnowska Paulina
Biedrzycki Damian
Borawski Jacek
Brandt Natalia
Chudzik Aleksandra
Cieślak Paweł
Cyran Agnieszka
Dziarek Izabela
Grabiszewska Dorota
Grzybek Dawid
Jędraszek Wiktoria
Kolasa Izabela
Kucharska Marta
Łyczba Ernest
Małecka Klaudia
Nowak Jakub
Pacholik Malwina
Siciarz Gracjan
Sobiech Grzegorz
Stępnik Julia
Storczyk Adrian
Sztuk Wiktor
Śmietański Wiktor
Wawszczak Justyna
Zalewska Paulina
Zduńska Klaudia

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.

Na podstawie diagnozy społeczno – gospodarczej gminy Szczerców, której zadaniem było przedstawienie i zanalizowanie obecnej sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy, opracowano wnioski eksperckie, z których najważniejsze elementy są wyszczególnione poniżej.

1. 1. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze i kulturowe.

- korzystne położenie geograficzne w skali regionu i kraju;
- sprzyjający rolnictwu i mieszkańcom (osadnictwu) klimat;
- rzeźba terenu nie kolidująca z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i sprzyjająca inwestycjom, ale potęgująca występowanie niskiej emisji i kumulacji innych zanieczyszczeń (Kotlina Szczercowska);
- liczne złoża różnorodnych kopalin (węgiel brunatny, kruszywo naturalne, piaski kwarcowe);
- występowanie szkód górniczych związanych z działalnością pobliskich zakładów należących do PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA (zwłaszcza lej depresji);
- gęsta sieć cieków wodnych (większość przeobrażona antropogenicznie);
- występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (od rzeki Widawki);
- przewaga gleb ze średnią i niską klasą bonitacyjną;
- dość duża lesistość gminy (wyższa od średniej w regionie);
- znaczna różnorodność fauny i flory;
- występowanie cennych przyrodniczo terenów objętych ochroną: Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar NATURA 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody;
- bogate tradycje historyczno – kulturowe;
- nieliczne, cenne obiekty zabytkowe o zróżnicowanym stanie i funkcji;
- liczne, cenne stanowiska archeologiczne.

1. 2. Sfera społeczna.

- obecnie jeszcze młoda demograficznie gmina;
- zróżnicowane tendencje demograficzne w ostatnich kilkunastu latach (ujemny przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji);
- mało zróżnicowany dostęp do miejsc pracy (przede wszystkim górnictwo i usługi publiczne);
- bezrobocie na niższym poziomie w porównaniu do innych gmin wiejskich w regionie łódzkim;
- dostęp do podstawowych usług służby zdrowia;
- rozwinięta sieć usług szkolnictwa;
- mało zróżnicowana oferta kulturalna;
- zróżnicowana oferta sportowo – rekreacyjna;
- bardzo dobra oferta i stan techniczny infrastruktury sportowej;
- brak widocznych antagonizmów społecznych;
- przestępczość niższa od średniej w regionie;
- wskaźniki zamieszkania (powierzchnia użytkowa) wyższe od przeciętnych w regionie;
- standard mieszkań niższy od przeciętnej w regionie ogółem, ale wyższy w ujęciu dla gmin wiejskich;
- dość wysoka atrakcyjność krajobrazowa terenów predysponowanych pod budownictwo mieszkaniowe;
- wysoka od kilkunastu lat liczba nowych mieszkań oddanych do użytku (zainteresowanie osadnictwem na terenie gminy);
- nowe, aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- małe pokrycie aktualnymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;

- dobrze zorganizowana administracja samorządowa;
- duża ilość stowarzyszeń i organizacji społecznych;
- formalna współpraca z zagraniczną gminą partnerską;
- korzyści wynikające z opracowania nowej strategii rozwoju.

1. 3. Gospodarka.

- położenie w rejonie bełchatowskiego zagłębia górniczo – energetycznego;
- mało zróżnicowana struktura gospodarcza gminy (przede wszystkim górnictwo, częściowo usługi i rolnictwo);
- miejscowość Szczerców – lokalny ośrodek usługowy;
- dość zróżnicowana struktura branżowa rzemiosła;
- wysoki odsetek gruntów w rękach prywatnych;
- bliskość hurtowych odbiorców płodów rolnych;
- problematyka w rolnictwie zbieżna z ogólnokrajową tendencją;
- dobrze rozwinięta sieć usług handlowych;
- rozwijająca się oferta usług gastronomicznych, rozrywkowych i pozostałych dla lokalnej społeczności;
- zasób terenów przeznaczonych pod działalności gospodarcze;
- dość wysoka, jak na obszar zlokalizowany w zagłębiu górniczo – energetycznym, atrakcyjność krajobrazu i środowiska przyrodniczego, umożliwiająca rozwój funkcji turystycznych i wypoczynkowych, zwłaszcza w dziedzinie rekreacji jednodniowej i weekendowej;
- rozwijająca się infrastruktura turystyczna z wiodącym produktem w postaci spływów kajakowych na rzece Widawce;
- wysoka konkurencja ze strony sąsiednich gmin, charakteryzujących się podobnymi walorami.

1. 4. Infrastruktura techniczna.

- dogodne połączenia transportowe – przebieg ważnej w układzie transportowym drogi krajowej;
- niezadowolająca liczba drogowych połączeń komunikacyjnych;
- brak linii kolejowej;
- brak obwodnicy Szczercowa w ciągu dróg wojewódzkich;
- konieczność modernizacji dróg krajowej, wojewódzkich, powiatowych i gminnych;
- rozwinięta sieć wodociągowa;
- rozwijająca się sieć kanalizacyjna;
- brak sieci gazowej;
- konieczność modernizacji sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia (skablowanie);
- zasób terenów umożliwiających produkcję energii ze źródeł odnawialnych;
- bardzo dokuczliwa niska emisja, przede wszystkim wynikająca z małej świadomości ekologicznej części mieszkańców;
- możliwości rozwoju sieci ciepłowniczych na bazie energii elektrycznej lub pary technologicznej z pobliskiej Elektrowni „Bełchatów”;
- dobra jakość infrastruktury teleinformatycznej (zasięg telefonii mobilnej, szerokopasmowy dostęp do internetu);
- zorganizowana gospodarka odpadami (selekcja, odbiór i wywóz);
- konieczność modernizacji infrastruktury melioracyjnej.

2. BADANIE OPINII SPOŁECZNEJ.

2. 1. Cel badania.

Wybór metody partycypacyjnej, w procesie tworzenia *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*, upoważnia do zabrania głosu szerokie spektrum mieszkańców gminy. Przed rozpoczęciem prac przez Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii umożliwiono za pomocą ankiety wypowiedź mieszkańcom całej gminy. Celem badania było uzyskanie odpowiedzi w obszarach tematycznych dotyczących:

- poziomu zadowolenia z faktu zamieszkania w gminie;
- funkcjonowania podstawowych elementów infrastruktury społecznej;
- funkcjonowania podstawowych elementów infrastruktury technicznej;
- zamierzeń inwestycyjnych;
- funkcjonowania administracji samorządowej;
- kierunków rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Szczerców ma wyrażać aspiracje i oczekiwania lokalnej społeczności. Wyniki badania umożliwiają osobom współtworzącym *Strategię* zapoznanie się z głosem mieszkańców przed przystąpieniem do formułowania wizji, celów oraz zadań strategicznych.

2. 2. Metodologia badania.

2.2.1. Ankieta.

Narzędziem badawczym była ankieta, składająca się z 7 pytań oraz metryki. Większość pytań (5) miało charakter zamknięty.

WZÓR ANKIETY:

Szanowni Państwo!

Wójt Gminy Szczerców podjął decyzję o przystąpieniu do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*. Będzie to pierwszy tego typu przekrojowy dokument o charakterze planowania strategicznego od 15 lat w Naszej Gminie. Pierwszym krokiem służącym docelowemu opracowaniu *Strategii* jest niniejsza ankieta, która będzie pomocna w naszych dalszych pracach nad tym dokumentem. Tym bardziej zwracamy się do Państwa z serdeczną prośbą o wypełnienie niniejszej ankiety oraz złożenie jej w specjalnie do tego przygotowanej urnie w budynku Urzędu Gminy Szczerców **do dnia 23 września 2015 roku**. Ankieta, która dostępna jest również na stronie internetowej www.szczercow.pl, przesyłać można także w formie skanu na adres mailowy sekretariat@szczercow.org **do dnia 23 września 2015 roku**. Pragniemy nadmienić, że ankieta jest anonimowa. O dalszym postępie prac nad *Strategią* będziemy informować Państwa za pośrednictwem tablicy ogłoszeń oraz strony internetowej Naszej Gminy. Prosimy o dokładne zapoznanie się z zasadami wypełniania ankiety, zawartymi w treści pytań i nawiasach pod nimi.

P1. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z faktu, że mieszka na terenie Gminy Szczerców ?

(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź).

1. TAK
2. NIE

P2. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości funkcjonowania oraz dostępności do następujących elementów infrastruktury społecznej i technicznej na terenie Gminy Szczerców, niezależnie od odpłatności ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą.

(prosimy o ocenę każdego elementu).

1. SŁUŻBA ZDROWIA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. SZKOLNICTWO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. KULTURA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. SPORT I REKREACJA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. HANDEL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. GASTRONOMIA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. KOMUNIKACJA PUBLICZNA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. UKŁAD KOMUNIKACYJNY (SIEĆ I JAKOŚĆ DRÓG)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9. ZIELEŃ PUBLICZNA (OGÓLNODOSTĘPNA)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. SIEĆ WODOCIĄGOWA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11. SIEĆ KANALIZACYJNA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12. ENERGETYKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. GOSPODARKA ODPADAMI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14. TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15. ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA (URZĄD GMINY)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16. CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
17. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18. OŚWIETLENIE ULICZNE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

P3. W jakie dodatkowe elementy infrastruktury technicznej i społecznej powinna w pierwszej kolejności zainwestować (zbudować, rozbudować, zmodernizować) Gmina Szczerców ?

(prosimy uszeregować odpowiedzi od 1 do 10, gdzie 1 oznacza inwestycje najmniej pilną, a 10 najpilniejszą. każda cyfra może wystąpić tylko jeden raz).

1	SZKOLNICTWO	
2	KULTURA	
3	SPORT I REKREACJA	
4	SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy, tzn. drogi gminne)	
5	CZYSTOŚĆ i ESTETYKA	
6	SIEĆ WODOCIĄGOWA	
7	SIEĆ KANALIZACYJNA	
8	GOSPODARKA ODPADAMI	
9	OŚWIETLENIE ULICZNE	
10	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	

P4. Co uważa Pan(i) za najpilniejszą inwestycje na terenie Pana/i miejscowości (sołectwa) ?

(prosimy wymienić spontanicznie maksymalnie do 5 inwestycji).

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

P5. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości obsługi w Urzędzie Gminy ? Mamy na myśli zarówno czas oczekiwania na załatwienie powierzonych urzędnikom spraw, obsługę patentów, kompetencje urzędników, itp. ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą. (prosimy zaznaczyć tylko jedną ocenę).

1 2 3 4 5

P6. Gdyby otrzymał(a) Pan(i) atrakcyjną ofertę pracy poza Gminą Szczerców, która wiązałaby się z koniecznością opuszczenia na stałe Gminy, to czy skorzystał(a)by Pan(i) z tej propozycji ? (prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź).

1. TAK
2. NIE
3. NIE WIEM

P7. W jakim kierunku według Pana/i powinna rozwijać się Gmina Szczerców ? Mając na uwadze obecne realia gospodarcze i społeczne, lokalne uwarunkowania oraz doświadczenia sąsiednich gmin w powiecie i województwie, proszę zastanowić się nad wizją gminy i sformułować ją w kilku zdaniach. (prosimy zapisać spontaniczną wypowiedź).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

METRYKA (prosimy o wypełnienie metryki, ankieta z brakiem tych odpowiedzi nie będzie brana pod uwagę).

M1. Płeć.

1. KOBIECIA
2. MĘŻCZYŻNA

M2. Wiek.

1. 18 – 24
2. 25 – 29
3. 30 – 39
4. 40 – 49
5. 50 – 64
6. 65 i więcej

M3. Miejscowość (sołectwo).

(prosimy wpisać nazwę miejscowości / sołectwa)

.....

2.2.2. Dobór respondentów.

Udział mieszkańców w badaniu był dobrowolny i anonimowy. Nie założono określonej z góry reprezentatywnej próby ze względu na fakt, że ankietę wypełniać miał sam respondent i mógł to zrobić każdy dorosły mieszkaniec gminy. Ankietę dystrybuowano poprzez:

- ankieta w wersji papierowej dostępna w Urzędzie Gminy;
- ankieta w wersji papierowej kolportowana przez sołtysów poszczególnych miejscowości wiejskich;
- ankieta w wersji elektronicznej dostępna na stronie internetowej Gminy.

Wypełnioną ankietę można było składać w specjalnie przygotowanej to tego urnie zlokalizowanej w budynku Urzędu Gminy w Szczercowie oraz w formie elektronicznej na adres mailowy urzędu.

Ogółem poprawnie wypełnioną ankietę złożyło 200 mieszkańców, to jest około 3 % dorosłych mieszkańców gminy. Rozkład respondentów według płci, wieku i miejsca zamieszkania przedstawiają poniższe tabele.

TABELA 157: Gmina Szczerców – charakterystyka uczestniczących w badaniu społecznym respondentów według wieku i płci.

Wiek w latach	Liczba respondentów ogółem i według płci		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
18 – 24	16	9	7
25 – 29	14	11	3
30 – 39	45	31	14
40 – 49	51	27	24
50 – 64	58	33	25
65 i więcej	16	3	13
suma	200	114	86

Źródło: Obliczenia własne.

TABELA 158: Gmina Szczerców – rozkład uczestniczących w badaniu społecznym respondentów według miejscowości.

Miejscowość	Liczba respondentów
1	2
SOŁECTWO Borowa:	11
Borowa	9
Krzyżówki	1
Kościuszki pod lasem (od nr 28)	1
SOŁECTWO Brzezcie:	13
Brzezcie	11
Kozłówki	1
Bednarze	1
SOŁECTWO Chabelice:	10
Chabelice	6
Chabelice – Kolonia	4

1	2
SOŁECTWO Dubie	2
SOŁECTWO Grudna:	14
Grudna	7
Zagadki	7
SOŁECTWO Janówka	2
SOŁECTWO Kieruzele	11
SOŁECTWO Kuźnica Lubiecka	4
SOŁECTWO Leśniaki	–
SOŁECTWO Lubiec	1
SOŁECTWO Magdalenów	4
SOŁECTWO Niwy:	8
Niwy	5
Trakt Puszczański	1
Józefina	1
Lubośnia	1
SOŁECTWO Osiny:	8
Osiny	7
Osiny – Kolonia	1
SOŁECTWO Podklucze:	7
Podklucze	6
Załuże	1
SOŁECTWO Podżar:	7
Podżar	1
Szubienice	2
Żabczanka	4
SOŁECTWO Polowa:	3
Polowa	3
Kościuszki (przy szosie)	–
Dzbanki	–
SOŁECTWO Rudzisko:	3
Rudzisko	2
Marcelów	1
SOŁECTWO Stanisławów Pierwszy	9
SOŁECTWO Stanisławów Drugi	1
SOŁECTWO Szczerców	68
SOŁECTWO Szczercowska Wieś:	3
Szczercowska Wieś	3
Kolonia Szczercowska	–
SOŁECTWO Tatar:	4
Tatar	2
Puszcza	2
SOŁECTWO Zbyszek:	3
Zbyszek	2
Firlej	1

2. 3. Wyniki badania społecznego.

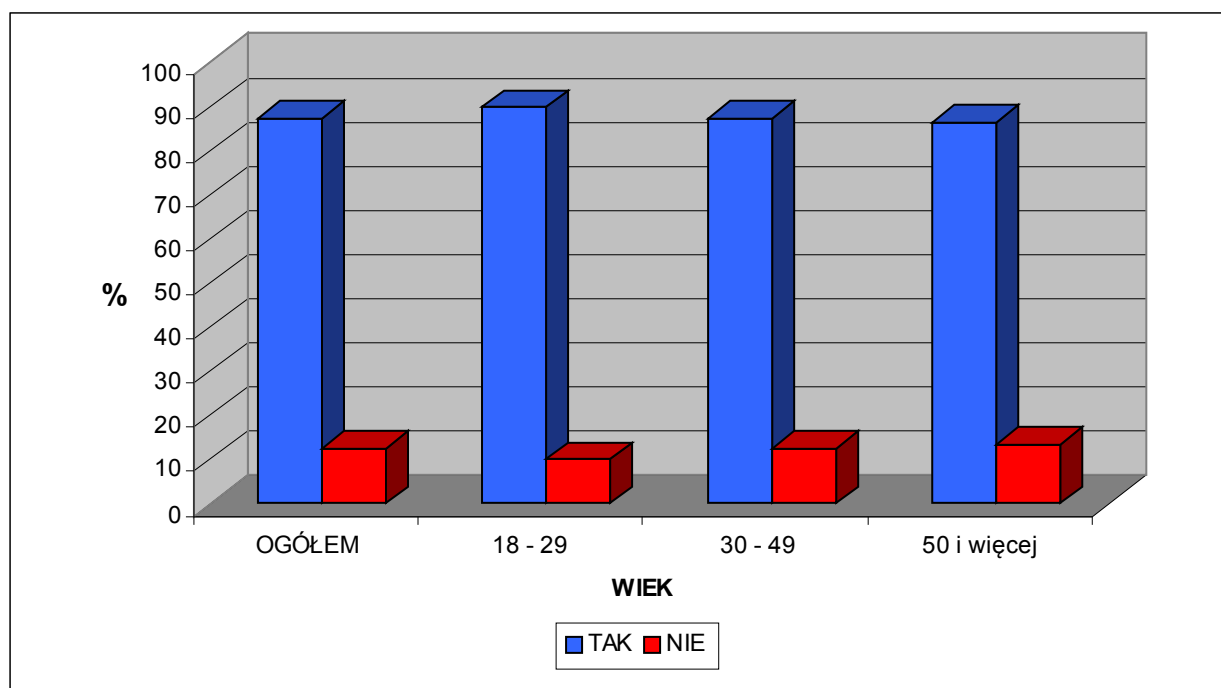
Pytanie nr 1: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z faktu, że mieszka na terenie Gminy Szczerców ?

TABELA 159: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 1 ogółem i według wieku.

Wiek	TAK (%)	NIE (%)
Ogółem	87,50	12,50
18 – 29	90,00	10,00
30 – 49	87,50	12,50
50 i więcej	86,49	13,51

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 59: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 1 ogółem i według wieku.

Źródło: Obliczenia własne.

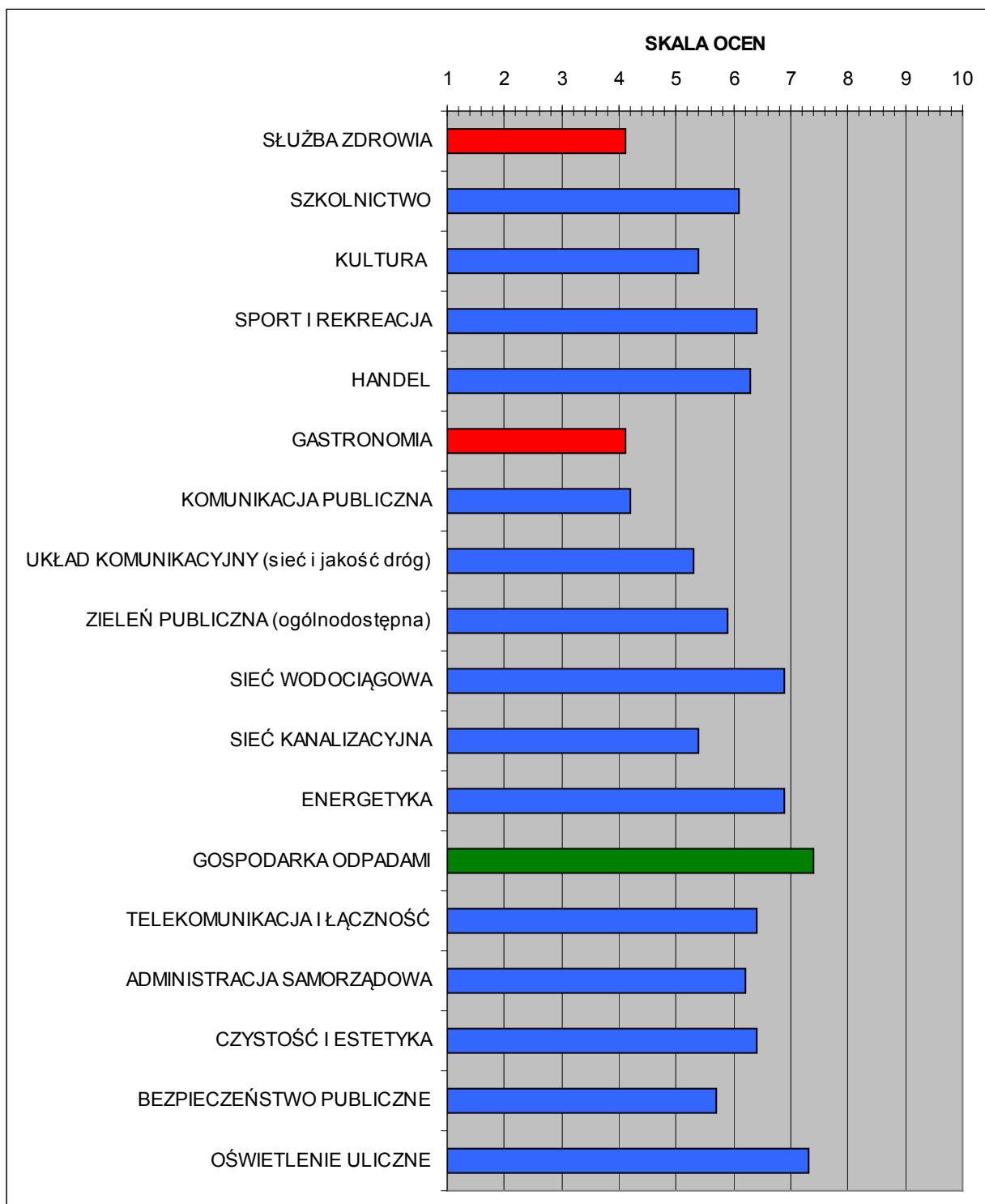
Pytanie nr 2: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości funkcjonowania oraz dostępności do następujących elementów infrastruktury społecznej i technicznej na terenie Gminy Szczerców, niezależnie od odpłatności? Proszę to ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą.

TABELA 160: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 2 ogółem i według wieku.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Wiek (ocena)		
		18 – 29	30 – 49	50 +
SŁUŻBA ZDROWIA	4,1	3,7	3,7	4,8
SZKOLNICTWO	6,1	6,4	6,0	6,2
KULTURA	5,4	6,2	5,1	5,5
SPORT I REKREACJA	6,4	6,8	6,3	6,2
HANDEL	6,3	6,4	6,1	6,7
GASTRONOMIA	4,1	4,0	3,7	4,7
KOMUNIKACJA PUBLICZNA	4,2	4,2	4,3	4,0
UKŁAD KOMUNIKACYJNY (sieć i jakość dróg)	5,3	5,3	5,3	5,2
ZIELEŃ PUBLICZNA (ogólnodostępna)	5,9	5,9	5,9	5,9
SIEĆ WODOCIĄGOWA	6,9	5,9	6,7	7,6
SIEĆ KANALIZACYJNA	5,4	5,2	5,3	5,7
ENERGETYKA	6,9	7,2	6,7	7,1
GOSPODARKA ODPADAMI	7,4	7,1	7,3	7,6
TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	6,4	6,1	6,2	6,8
ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA	6,2	6,8	6,1	6,2
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	6,4	7,1	6,1	6,3
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	5,7	6,7	5,6	5,5
OŚWIETLENIE ULICZNE	7,3	7,3	7,2	7,4

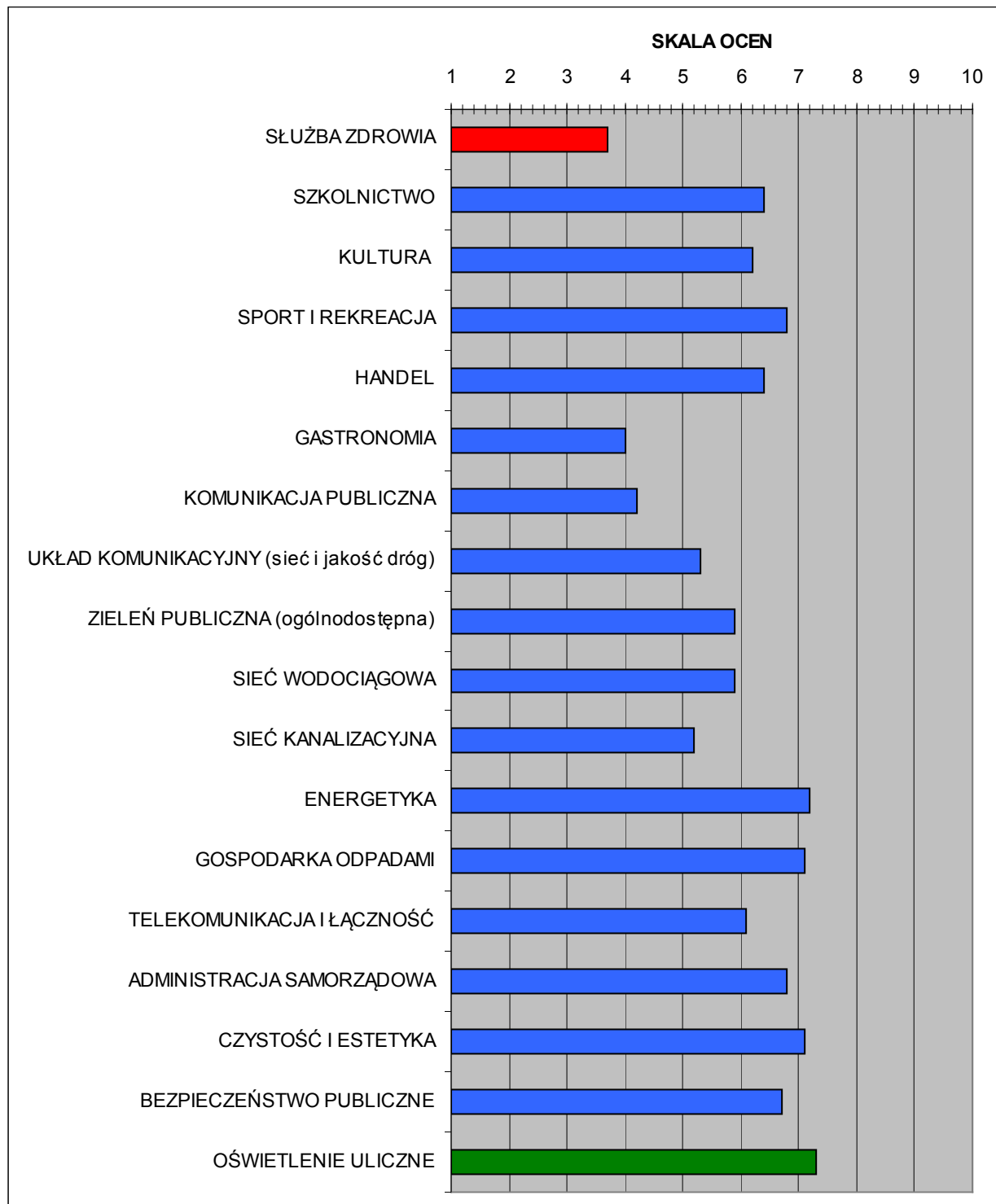
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 60: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 2 ogółem.

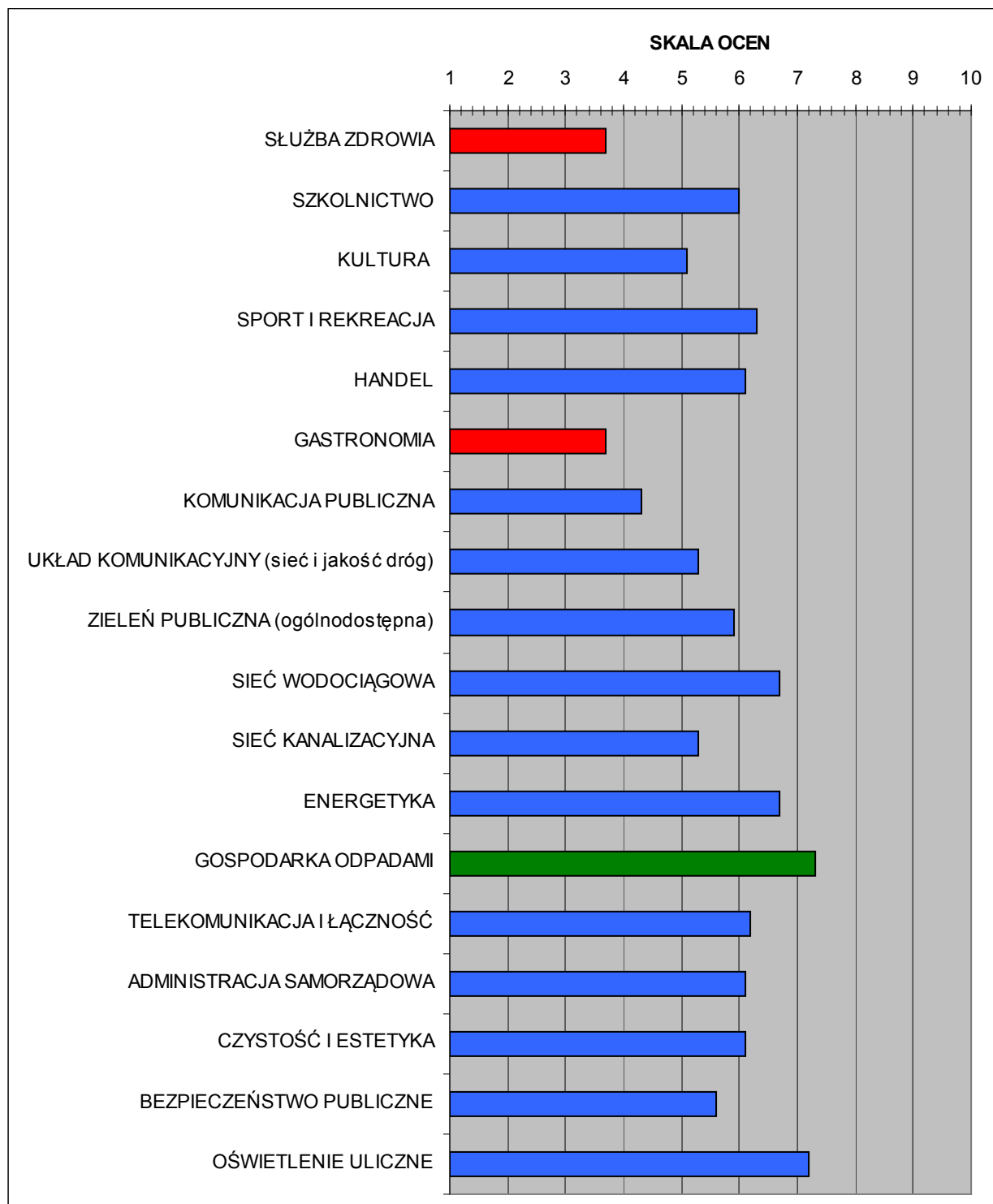
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 61: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – respondenci w wieku od 18 do 29 lat.

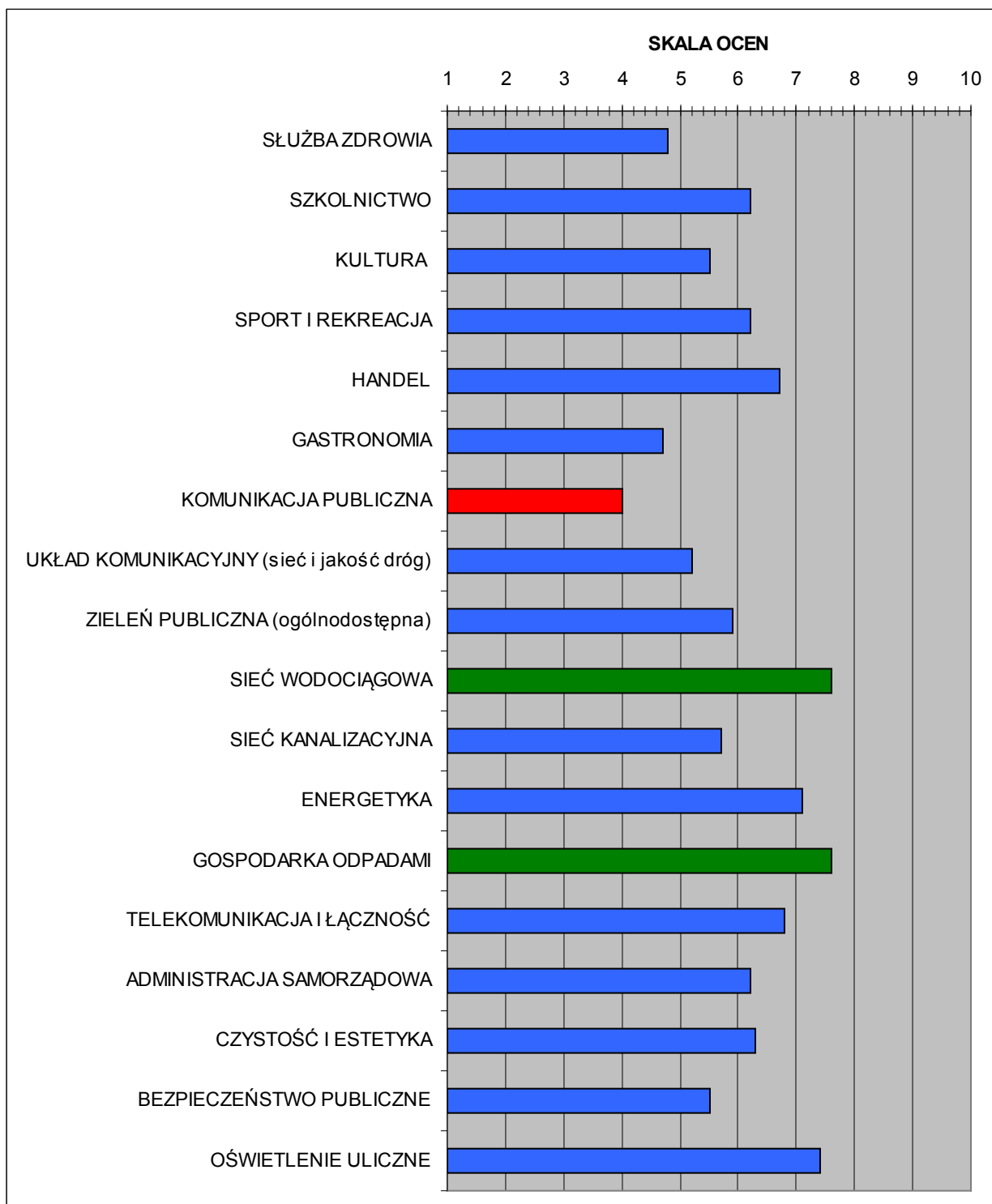
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 62: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – respondenci w wieku od 30 do 49 lat.

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 63: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – respondenci w wieku 50 lat i więcej.

Źródło: Obliczenia własne.

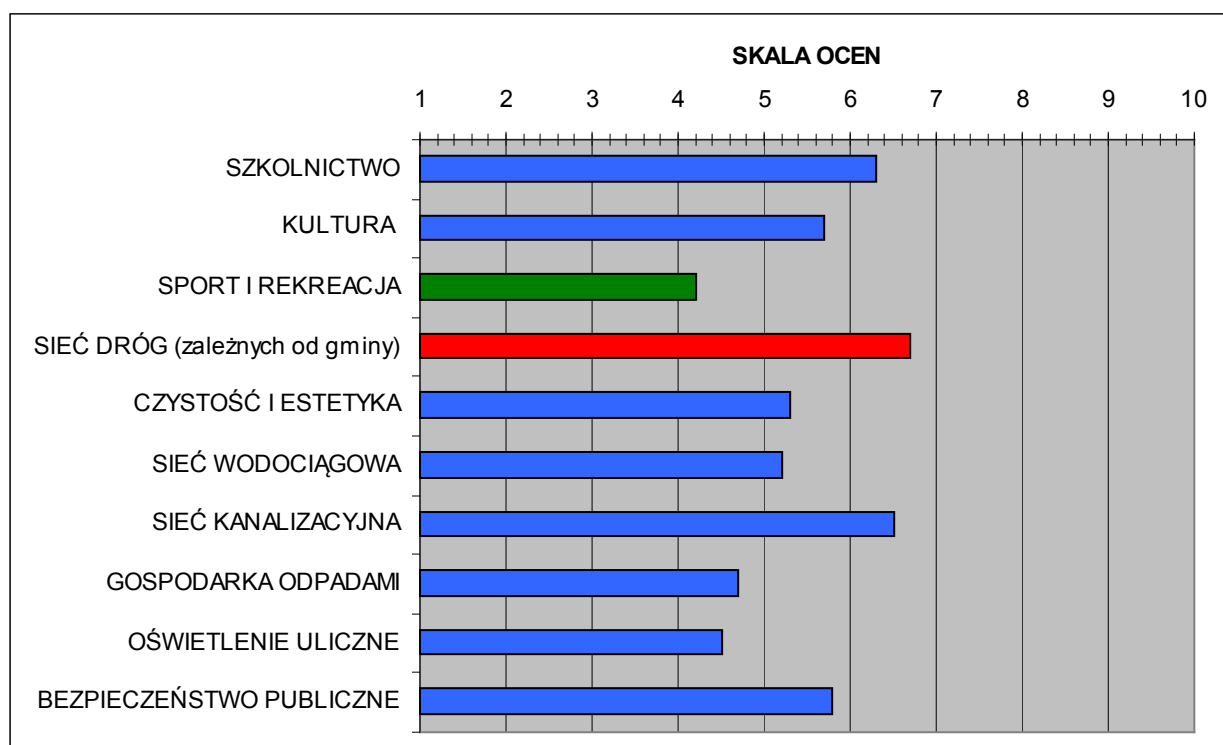
Pytanie nr 3: W jakie elementy infrastruktury technicznej i społecznej powinna w pierwszej kolejności zainwestować (zbudować, rozbudować, zmodernizować) Gmina Szczerców? Prosimy uszeregować odpowiedzi od 1 do 10, gdzie 1 oznacza inwestycje najmniej pilną, a 10 najpilniejszą.

TABELA 161: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 3 ogółem i według wieku.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Wiek (ocena)		
		18 – 29	30 – 49	50 +
SZKOLNICTWO	6,3	5,8	6,5	6,2
KULTURA	5,7	5,4	5,9	5,6
SPORT I REKREACJA	4,2	4,5	3,8	4,7
SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy)	6,7	7,0	6,6	6,7
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	5,3	4,9	5,2	5,5
SIEĆ WODOCIĄGOWA	5,2	5,2	5,3	5,2
SIEĆ KANALIZACYJNA	6,5	6,5	6,8	6,0
GOSPODARKA ODPADAMI	4,7	4,6	4,5	5,1
OŚWIETLENIE ULICZNE	4,5	4,9	4,3	4,7
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	5,8	6,1	6,1	5,3

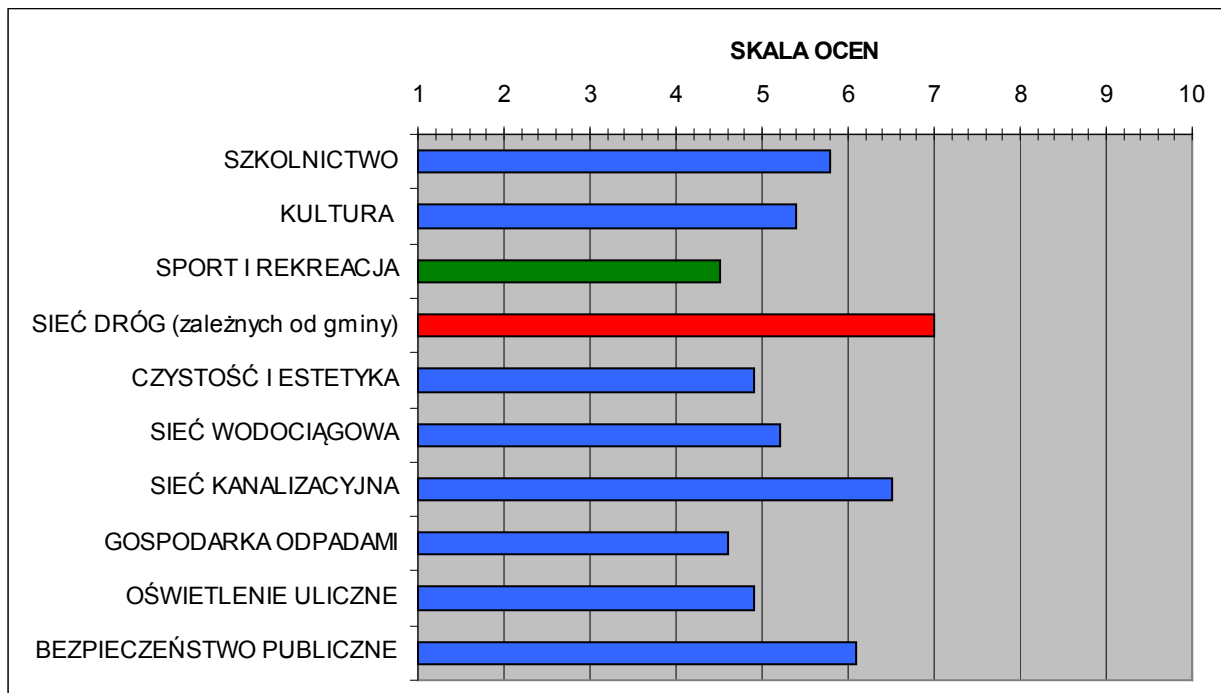
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 64: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 3 ogółem.

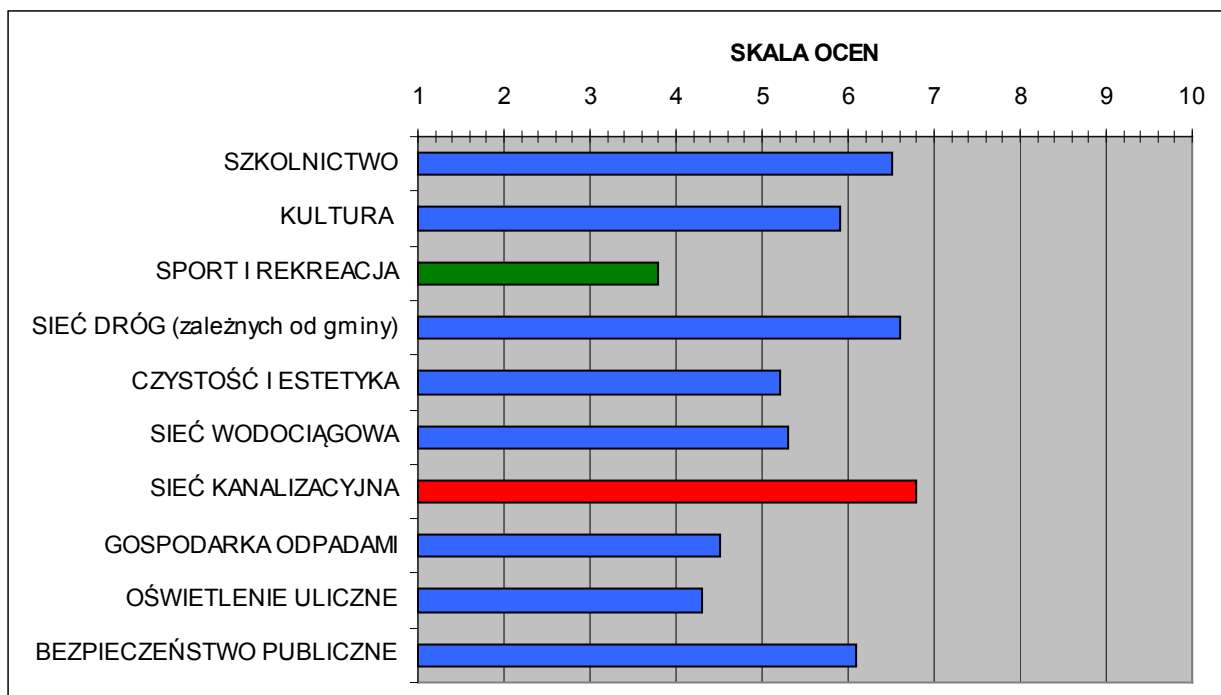
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 65: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – respondenci w wieku od 18 do 29 lat.

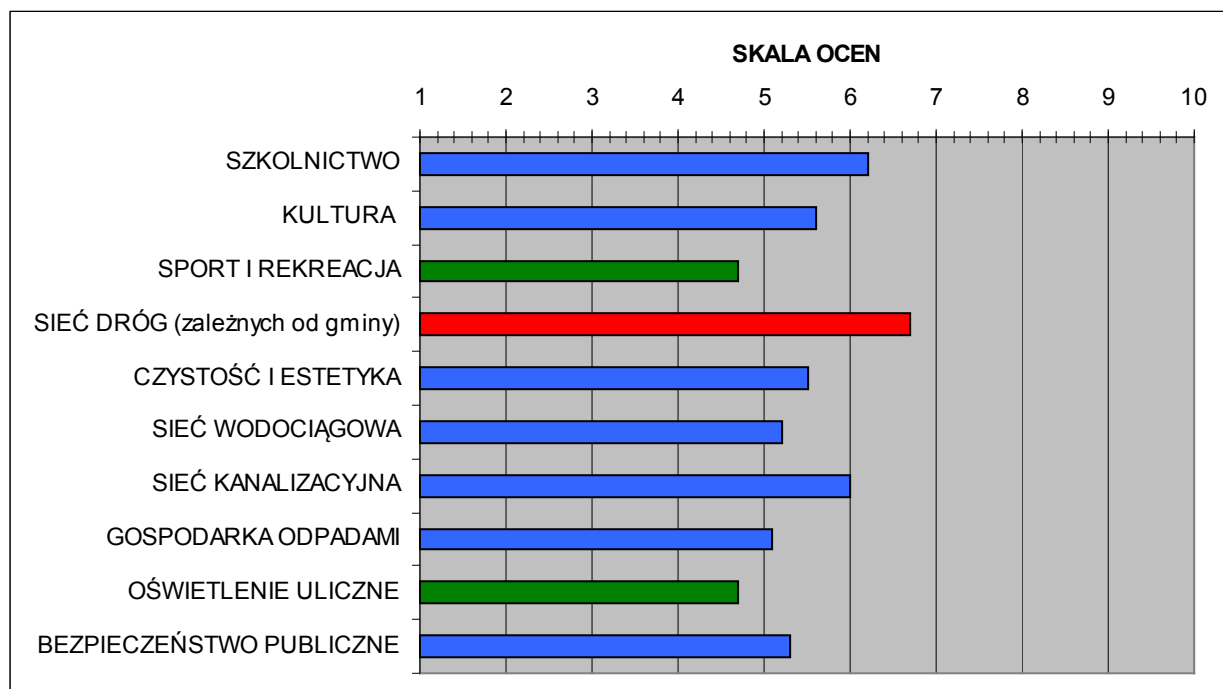
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 66: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – respondenci w wieku od 30 do 49 lat.

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 67: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – respondenci w wieku 50 lat i więcej.

Źródło: Obliczenia własne.

Pytanie nr 4: Co uważa Pan(i) za najpilniejszą inwestycje na terenie Pan(i) miejscowości (sołectwa) ?

Zbiór odpowiedzi na pytanie nr 4 według poszczególnych miejscowości:

BOROWA:

- sieć kanalizacyjna;
- droga Borowa – Krzyżówki – Bednarze;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie;
- doposażenie jednostki OSP Borowa.

KRZYŻÓWKI:

- sieć kanalizacyjna;
- droga Borowa – Krzyżówki – Bednarze.

KOŚCIUSZKI pod lasem:

- sieć kanalizacyjna.

BRZEZIE:

- świetlica;
- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie;
- modernizacja melioracji.

KOZŁÓWKI:

- sieć kanalizacyjna;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie.

BEDNARZE:

- sieć kanalizacyjna;
- komunikacja publiczna.

CHABIELICE:

- tereny rekreacyjne;
- modernizacja domu kultury;
- remont dróg, zwłaszcza Chabielice – Kamień;
- parking przy cmentarzu;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- wymiana wodociągów;
- skablowanie sieci elektroenergetycznych.

CHABIELICE – KOLONIA:

- tereny zielone (miejsce spotkań, rekreacyjne);
- remont dróg;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie.

DUBIE:

- sieć kanalizacyjna;
- oświetlenie.

GRUDNA:

- świetlica;
- sieć kanalizacyjna;
- drogi/ścieżki rowerowe.

ZAGADKI:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe.
- oświetlenie;
- modernizacja melioracji i innych rowów odwadniających.

JANÓWKA:

- aktywizacja działań świetlicy wiejskiej (zmiana opiekuna);
- sieć kanalizacyjna.

KIERUZELE:

- świetlica;
- tereny zielone (miejsce spotkań, rekreacyjne);
- modernizacja placu zabaw;
- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- chodniki;

- drogi/ścieżki rowerowe.

KUŹNICA LUBIECKA:

- świetlica;
- sieć kanalizacyjna.
- remont dróg dojazdowych;
- chodniki;
- oświetlenie;

LUBIEC:

- likwidacja zbędnej Szkoły Podstawowej;
- remont drogi Lubiec – Szczerców;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe.

MAGDALENÓW:

- remont dróg dojazdowych;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie;
- modernizacja melioracji i innych rowów odwadniających;
- komunikacja publiczna.

NIWY:

- świetlica;
- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe.
- oświetlenie.

TRAKT PUSZCZAŃSKI:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- oświetlenie.

JÓZEFINA:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- chodniki.

LUBOŚNIA:

- remont dróg;
- oświetlenie;
- utrzymanie czystości wzdłuż dróg.

OSINY:

- świetlica;
- tereny rekreacyjne i plac zabaw;
- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe.

- oświetlenie;
- komunikacja publiczna.

OSINY – KOLONIA:

- sieć kanalizacyjna;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- gazyfikacja.

PODKŁUCZE:

- świetlica;
- chodniki;
- oświetlenie;
- modernizacja melioracji i innych rowów odwadniających.

ZALUŻE:

- świetlica;
- tereny rekreacyjne;
- drogi/ścieżki rowerowe.

PODŻAR:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg.

SZUBIENICE:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg.

ŻABCZANKA:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg;
- zabezpieczenie brzegu rzeki Widawki;
- oświetlenie.

POLOWA:

- świetlica;
- sieć kanalizacyjna;
- oświetlenie;
- modernizacja melioracji i innych rowów odwadniających.

RUDZISKO:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg.

MARCELÓW:

- sieć kanalizacyjna.

STANISŁAWÓW I:

- sieć wodociągowa;
- sieć kanalizacyjna;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe.
- komunikacja publiczna.

STANISŁAWÓW II:

- sieć kanalizacyjna;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie.

SZCZERCOWSKA WIEŚ:

- sieć kanalizacyjna;
- remont dróg.

TATAR:

- sieć kanalizacyjna;
- drogi/ścieżki rowerowe;
- oświetlenie;
- komunikacja publiczna.

PUSZCZA:

- sieć kanalizacyjna.

ZBYSZEK:

- remont drogi Zbyszek – Firlej.

FIRLEJ:

- remont drogi Zbyszek – Firlej.

SZCZERCÓW:

- uporządkowanie doliny rzeki Widawki;
- tereny rekreacyjne nad rzeką Widawką (np.: deptak);
- budowa basenu / kąpieliska;
- organizacja lodowiska podczas zimy;
- place zabaw;
- zmiana warunków korzystania z infrastruktury sportowej;
- budowa Domu Kultury;
- dom dziennego pobytu dla seniorów;
- poprawa jakości funkcjonowania służby zdrowia (szersza oferta specjalistyczna);
- obiekt świadczący zabiegi rehabilitacyjne;
- utworzenie żłobka;
- rozbudowa przedszkola;
- rozbudowa szkoły podstawowej (likwidacja szkół w mniejszych wsiach);
- strefa przemysłowa;
- rozwój gastronomii;
- wyprzedzająca budowa infrastruktury na terenach „rozwojowych”;
- modernizacja sieci wodociągowej;
- modernizacja sieci kanalizacyjnej;
- kanalizacja burzowa;
- remont dróg;
- parkingi;
- chodniki;
- drogi/ścieżki rowerowe.
- oświetlenie;
- gazyfikacja;
- centralny system ciepłowniczy;
- budowa mieszkań komunalnych/socjalnych;
- poprawa czystości miejsc publicznych;

- poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym drogowego;
- modernizacja monitoringu wizyjnego;
- poprawa działań Straży Gminnej;

WSZYSTKIE MIEJSCOWOŚCI:

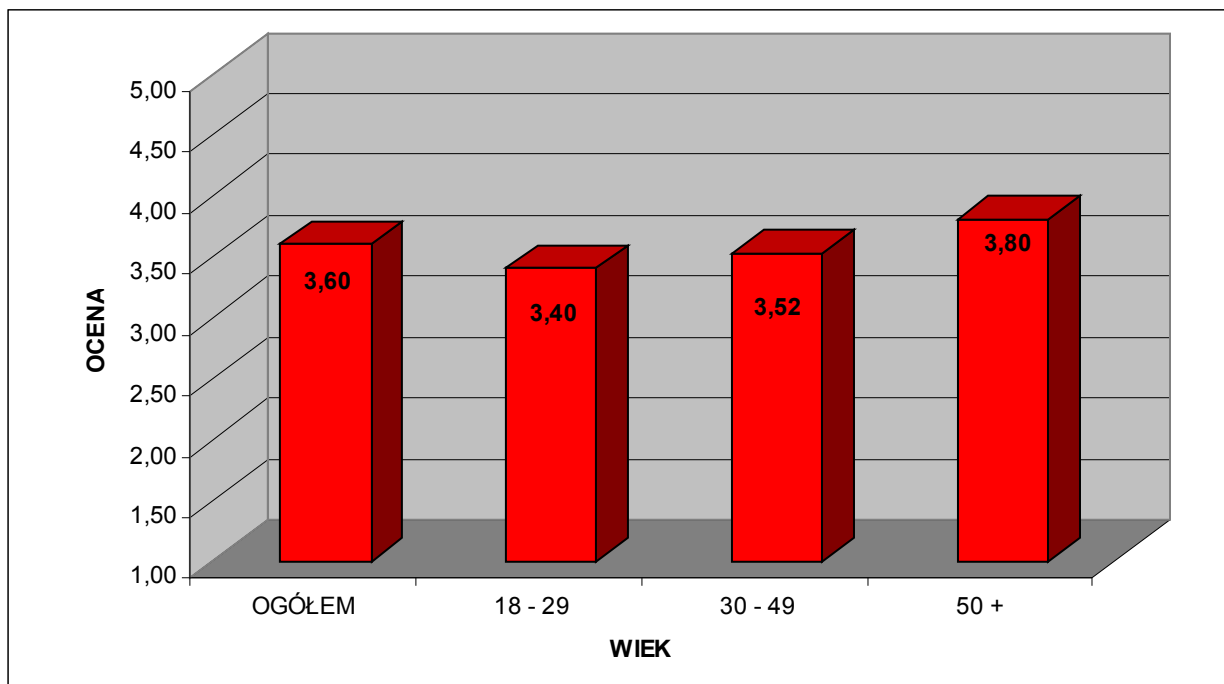
- dofinansowanie instalacji solarnych.

BRAK WSKAZAŃ:

- **Leśniaki;**
- **Kościuszki przy szosie;**
- **Dzbanki;**
- **Kolonia Szczercowska.**

Pytanie nr 5: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości obsługi w Urzędzie Gminy? Mamy na myśli zarówno czas oczekiwania na załatwienie powierzonych urzędnikom spraw, obsługę petentów, kompetencje urzędników, itp. ?
Proszę to ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

RYCINA 68: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 5 ogółem i według wieku.

Źródło: Obliczenia własne.

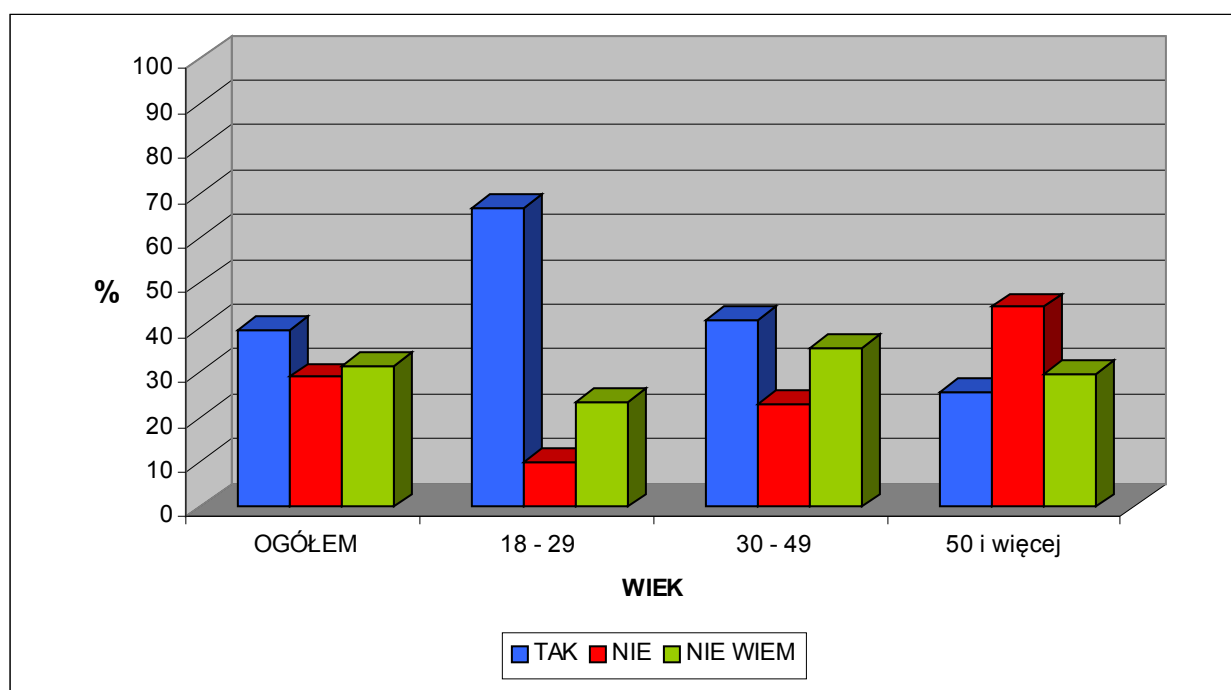
Pytanie nr 6: *Gdyby otrzymał(a) Pan(i) atrakcyjną ofertę pracy poza Gminą Szczerców, która wiązałaby się z koniecznością wyjazdu na stałe z Gminy, to czy skorzystał(a)by Pan(i) z tej propozycji ?*

TABELA 163: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 6 ogółem i według wieku.

Wiek	TAK (%)	NIE (%)	NIE WIEM (%)
Ogółem	39,50	29,00	31,50
18 – 29	66,67	10,00	23,33
30 – 49	41,67	22,92	35,42
50 i więcej	25,68	44,59	29,73

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 69: Gmina Szczerców – odpowiedź na pytanie nr 6 ogółem i według wieku.

Źródło: Obliczenia własne.

3. ANALIZA SWOT.

3. 1. Założenia metodologiczne.

Strategiczny plan rozwoju powinien opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. Wsparciem tego procesu jest sporządzenie analizy SWOT. Według definicji Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats) identyfikuje oraz ocenia mocne i słabe strony społeczności oraz przyszłe szanse i zagrożenia wynikające z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących (Kłosowski S., Adamski J., 1999).

TABELA 164: Czynniki współtworzące analizę SWOT.

<p>MOCNE STRONY:</p> <p>zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska i finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi</p>	<p>SŁABE STRONY:</p> <p>obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy</p>
<p>SZANSE:</p> <p>zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy</p>	<p>ZAGROŻENIA:</p> <p>negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy unikać</p>

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie własnych przemyśleń, wnikliwych studiów i analiz oraz po zapoznaniu się z diagnozą społeczno – gospodarczą Gminy Szczerców jako dokumentem przedstawiającym faktyczne informacje oraz wynikami badania społecznego, Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025 określił:

- **mocne strony** – uwarunkowania, stanowiące mocne strony gminy, elementy przewagi nad innymi, które należy wykorzystać aby osiągnąć zamierzone cele;
- **słabe strony** – obecnie istniejące problemy i bariery, które należy wyeliminować aby nie utrudniały osiągnięcia wizji;
- **szanse** – czynniki, które mogą być traktowane jako pomocne i przy odpowiednich działaniach wykorzystane jako uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy;
- **zagrożenia** – czynniki zagrażające realizacji misji, których wpływ może osłabić podejmowane działania.

Każdy z członków Zespołu Liderów Lokalnych przedstawił swoją propozycję analizy SWOT. Ze względu na oczywisty subiektywizm analizy podjęto decyzję o zaprezentowaniu ogółu otrzymanych wyników, odzwierciedlając tym samym różne punkty widzenia i odniesienia poszczególnych członków Zespołu Liderów Lokalnych. Nie zastosowano podziału na poszczególne sfery (społeczna, gospodarcza, itp.). Przeprowadzono jedynie generalizację treści zbieżnych sformułowań. W analogiczny sposób analizę SWOT przeprowadziła grupa młodzieżowa.

3. 2. Mocne strony.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- położenie geograficzne, zwłaszcza komunikacyjne (droga krajowa i wojewódzkie);
- walory środowiska przyrodniczego (rzeka Widawka i północna część gminy);
- ciekawa historia rejonu gminy;
- zasoby ludzkie (kapitał społeczny, aktywność społeczna, itp.);
- rozwinięta sieć szkół (podstawowe, gimnazjum, ponadgimnazjalna);
- sieć usług kultury (świetlice wiejskie);
- infrastruktura sportowa (obiekty sportowe);
- budownictwo mieszkaniowe;
- kopalnia węgla brunatnego;
- zakłady produkcyjne niezwiązane z górnictwem;
- rozwinięta sieć usług rynkowych;
- infrastruktura techniczna (wodociągi i rozwijająca się kanalizacja);
- wysokie dochody budżetu gminy;
- dość zamożna społeczność lokalna.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- wysoka lesistość i inne walory przyrodnicze (rzeka Widawka, „Święte Ługi”);
- krajobraz;
- cisza;
- sieć szkół, w tym ponadgimnazjalnych oraz ich wyposażenie;
- wysoki poziom nauczania;
- profesjonalne obiekty sportowe i place zabaw;
- miejsca spotkań (np.: wyspa, park, rynek);
- duże zakłady produkcyjne (górnictwo);
- rozwinięty handel;
- dostęp do szerokopasmowego internetu.

3. 3. Słabe strony.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- naturalna rzeźba terenu (położenie w kotlinie);
- niska bonitacja gleb;
- zanieczyszczenie powietrza (niska emisja);
- mentalność części społeczności lokalnej (zaściankowość, obojętność, roszczeniowość itp.), słaba współpraca pomiędzy mieszkańcami gminy;
- słaba współpraca na linii Urząd Gminy – organizacje pozarządowe;
- niewystarczająca sieć i jakość usług służby zdrowia;
- brak bazy do opieki nad osobami starszymi;
- obecny stan Domu Kultury;

- nadpodaż szkół podstawowych (utrzymanie obecnej sieci szkolnej wymaga znacznych nakładów finansowych);
- utrzymanie infrastruktury sportowej wymaga znacznych nakładów finansowych;
- brak otwartego kąpieliska (basen i/lub sztuczny zbiornik wodny);
- mała ilość mieszkańców komunalnych;
- mało miejsc pracy poza górnictwem i usługami publicznymi;
- brak uzbrojonych terenów pod aktywności gospodarcze;
- śladowa baza noclegowa i słabo rozwinięta infrastruktura towarzysząca turystyce;
- odpływ migracyjny młodych ludzi;
- stan techniczny głównych dróg, a także dróg wewnętrznych;
- brak obwodnicy Szczercowa w ciągu dróg wojewódzkich;
- brak dróg rowerowych;
- niewystarczająca komunikacja publiczna;
- duża liczba miejscowości bez sieci kanalizacyjnej;
- brak sieci gazowej;
- małe pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
- błędy władz lokalnych w podejmowanych decyzjach dotyczących kierunków rozwoju gminy (Wójt, Rada Gminy);
- wysokie koszty funkcjonowania Gminy.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- dostępność do służby zdrowia;
- odpłatność za użytkowanie obiektów sportowych;
- obiekty usług kultury i mała ilość imprez kulturalnych;
- rozrywka;
- oferta profiliów nauczania w szkole średniej;
- mało wycieczek szkolnych;
- niskie stypendia;
- mała różnorodność miejsc pracy;
- infrastruktura drogowa (stan dróg i braki chodników);
- oświetlenie uliczne;
- brak dróg i ścieżek rowerowych;
- komunikacja publiczna wewnątrz i na zewnątrz gminy;
- sieć kanalizacyjna;
- czystość i estetyka (np.: mała ilość koszy na śmieci);
- bierność Straży Gminnej;
- niewykorzystanie wielu możliwości rozwoju jakie daje budżet Gminy.

3. 4. Szanse.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- zapobieganie niskiej emisji, między innymi inwestycje w energetykę odnawialną;
- współpraca pomiędzy mieszkańcami gminy i wsparcie przez Gminę lokalnych, oddolnych inicjatyw społecznych;
- poprawa jakości usług służby zdrowia;
- budowa sieci usług opieki nad ludźmi starszymi;
- rozwój szkolnictwa zawodowego;
- organizacja imprez kulturalnych i sportowych na bazie istniejącej infrastruktury;
- budowa mieszkań czynszowych dla młodych mieszkańców;
- pomoc Urzędu dla młodych przedsiębiorców lokalnych;
- nowe miejsca pracy poza górnictwem, w tym: promocja gospodarcza walorów gminy i uzbrojenie terenów inwestycyjnych;
- rozwój turystyki i rekreacji (np.: zagospodarowanie rzeki Widawki);
- rozwój komunikacji publicznej, a także dróg rowerowych;
- zatrzymanie w gminie ludzi młodych (u progu wieku produkcyjnego);
- efektywne współdziałanie władz gminnych na linii Wójt – Rada Gminy (dobre zarządzanie);
- racjonalne wydatkowanie dochodów budżetowych (np.: racjonalizacja kosztów utrzymania gminnych jednostek organizacyjnych);
- pozyskiwanie środków unijnych;
- realizacja założeń Strategii Rozwoju.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- reklama walorów rejonu gminy;
- infrastruktura kulturalna i rozrywkowa dla młodzieży;
- wyższe stypendia dla młodzieży;
- ciekawy i bogaty program imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych;
- wykorzystanie infrastruktury sportowej na szerszą ofertę sekcji sportowych;
- strefa aktywności gospodarczych – inwestorzy;
- rozwój turystyki i rekreacji „na świeżym powietrzu”;
- rozwój infrastruktury drogowej (drogi, chodniki, rowery, sygnalizacja świetlna, oświetlenie, likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych, itp.);
- rozwój komunikacji publicznej;
- rozwój sieci gazowej;
- rozwój energetyki odnawialnej;
- trafny wybór władz Gminy.

3. 5. Zagrożenia.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- niekorzystne oddziaływanie kopalni odkrywkowej na środowisko;
- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego;
- bierność lokalnej społeczności;
- brak opieki nad osobami starszymi;
- wysokie koszty utrzymania infrastruktury społecznej i pozostałych jednostek organizacyjnych;
- monokultura przemysłowa oparta tylko na górnictwie;
- wzrost bezrobocia (zubożenie społeczeństwa);
- postępujący odpływ migracyjny młodych ludzi (starzenie się społeczeństwa);
- uszczuplenie dochodów budżetu gminy z tytułu działalności kopalni odkrywkowej;
- konflikty na linii Wójt – Rada Gminy;
- brak pomysłów na efektywny rozwój gminy („przejadanie” obecnie wysokich dochodów).

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- zanieczyszczenie powietrza;
- zakończenie wydobycia węgla brunatnego;
- mała oferta miejsc pracy poza górnictwem;
- bezrobocie;
- nuda podczas wakacji letnich i ferii zimowych;
- brak perspektyw dla młodych ludzi;
- migracje młodzieży;
- starzenie się społeczeństwa;
- brak opieki nad osobami starszymi;
- brak zaangażowania mieszkańców w życie Gminy;
- wykluczenie społeczne;
- bierność służb odpowiedzialnych za porządek publiczny;
- patologie społeczne;
- pogorszenie się stanu bezpieczeństwa drogowego;
- pogorszenie się stanu bezpieczeństwa publicznego.

3. 6. Analiza SWOT – wybór najważniejszych stwierdzeń.

Dodatkowo Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025 w drodze głosowania ustalił wybór najważniejszych stwierdzeń wynikających z analizy SWOT. Poniżej znajdują się wyniki odzwierciedlające po 3 pierwsze pozycje z każdego elementu analizy; ujęte są także pozycje ex aequo:

MOCNE STRONY:

1. Wysokie dochody budżetu gminy.
2. Infrastruktura sportowa (obiekty sportowe).
3. Położenie geograficzne, zwłaszcza komunikacyjne (droga krajowa i wojewódzkie).
3. Kopalnia węgla brunatnego.

SŁABE STRONY:

1. Mentalność części społeczności lokalnej (zaściankowość, obojętność, roszczeniowość itp.), słaba współpraca pomiędzy mieszkańcami gminy.
1. Mało miejsc pracy poza górnictwem i usługami publicznymi.
1. Obecny stan Domu Kultury.
2. Niewystarczająca sieć i jakość usług służby zdrowia.
2. Nadpodaż szkół podstawowych (utrzymanie obecnej sieci szkolnej wymaga znacznych nakładów finansowych).

SZANSE:

1. Pozyskiwanie środków unijnych.
2. Nowe miejsca pracy poza górnictwem, w tym: promocja gospodarcza walorów gminy i uzbrojenie terenów inwestycyjnych.
3. Zapobieganie niskiej emisji, między innymi inwestycje w energetykę odnawialną.

ZAGROŻENIA:

1. Brak pomysłów na efektywny rozwój gminy („przejadanie” obecnie wysokich dochodów).
2. Postępujący odpływ migracyjny młodych ludzi (starzenie się społeczeństwa).
3. Monokultura przemysłowa oparta tylko na górnictwie.
3. Wysokie koszty utrzymania infrastruktury społecznej i pozostałych jednostek organizacyjnych.
3. Bierność lokalnej społeczności.

4. WIZJA.

4. 1. Idea tworzenia wizji.

Prawidłowe określenie celów oraz zadań strategicznych wymaga wyprzedzającego określenia wizji przyszłości. W myśl definicji powinna ona być wyrazem aspiracji społecznych oraz twórczym wyobrażeniem przyszłości określającym rangę, atrakcyjność gminy, jak również efekty wykorzystania jej atutów i szans rozwojowych oraz efekty eliminacji lub znaczącego ograniczenia problemów i zagrożeń. Innymi słowy wizja powinna określić ton przyszłych celów strategicznych, przedstawiać gminę naszych marzeń.

Diagnoza obecnego stanu i analiza SWOT, a wszystko to skonfrontowane z konsultacjami społecznymi i eksperckimi oraz aktywnym uczestnictwem Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025 umożliwiło sformułowanie wizji. Poniżej przedstawiony jest proces jej powstawania.

4. 2. Przebieg prac nad wizją – etap I.

W pierwszym etapie prac nad wizją Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii uznał zgodnie, że wizja gminy Szczerców powinna opierać się przede wszystkim na wykorzystaniu i rozwinięciu aktualnych atutów. Gmina Szczerców w 2025 roku to z jednej strony – miejscowość Szczerców jako lokalny ośrodek z mocnym akcentem przemysłowym (niezależnym od górnictwa) oraz rozwiniętą siecią usług rynkowych i publicznych, z możliwościami rozwoju dla wszystkich, zwłaszcza młodych mieszkańców, zaś z drugiej strony – pozostałe tereny wiejskie to przede wszystkim spokojne miejsce zamieszkania, przyciągające nowych osadników, z rozwijającym się sektorem turystyczno – rekreacyjno – wypoczynkowym na potrzeby lokalne i pobliskiego zagłębia górnictwo – energetycznego, w oparciu o lokalne walory przyrodnicze. Tereny wiejskie to także energetyka odnawialna, ekologiczne rolnictwo oraz przetwórstwo rolno – spożywcze.

Ponadto ustalono, że wizja gminy Szczerców będzie miała dwojaką formę. Z jednej strony brzmienie wizji będzie wyrażone w formie rozbudowanej, łączącej w sobie możliwie szerokie spectrum wyobrażeń o przyszłym charakterze gminy, a z drugiej strony wizja będzie miała charakter lapidarny, a więc w postaci krótkiego, zwięzłego i nośnego hasła. W przyszłej polityce promocyjnej gminy może ona posłużyć także jako element marketingu. Następnie członkowie Zespołu zaproponowali brzmienie 4 wizji w formie rozbudowanej i 6 w formie lapidarnej. Poniżej wykaz obu form w kolejności zgłoszeń. Problematyka, której dotyczyły wizje obejmowała praktycznie wszystkie dziedziny życia społeczno – gospodarczego gminy. Przedstawione poniżej wyniki dyskusji, wieńczące pierwszy etap prac nad wizją, odzwierciedlają wnioski jakie Zespół Liderów Lokalnych wyciągnął zarówno z diagnozy, badania opinii społecznej jak i z analizy SWOT.

1. Gmina przyjazna dla mieszkańców, atrakcyjna turystycznie i wyposażona w nowoczesne media.
2. Gmina gwarantująca rozwój, wyróżniająca się atrakcyjnością, poziomem życia i dbałością o mieszkańców.
3. Gmina Szczerców – gmina dbająca o dobrą jakość życia mieszkańców, wykorzystująca położenie geograficzne i komunikacyjne oraz walory przyrodnicze i historyczne, rozwijająca turystykę, dająca możliwość rozwoju różnym inwestycjom.
4. Gmina Szczerców to aktywna przestrzeń społeczno – gospodarcza, dbająca o bezpieczeństwo społeczne, przyrodnicze, rozwój gospodarczy, przy pomocy rodzimych przedsiębiorców, samorządu i innych grup lokalnych.

1. Gmina Szczerców – szczerza i otwarta.
2. Szczerców gminą wielu możliwości.
3. Szczerców – kopalnia możliwości.
4. Szczerców – gmina z klimatem.
5. Szczerców, bo warto!
6. Szczerców – miejsce królewskie.

4. 3. Przebieg prac nad wizją – etap II.

Zadaniem drugiego etapu prac nad wizją było wyselekcjonowanie najlepszych (zdaniem Zespołu Liderów Lokalnych) propozycji wizji. Selekcję przeprowadzono na podstawie głosowania. Każdy członek Zespołu Liderów Lokalnych mógł oddać głosy na 2 wybrane przez siebie wizje albowiem ustalono, że do drugiej, decydującej tury głosowania zostaną zakwalifikowane po 2 najlepsze propozycje wizji, ewentualnie więcej w przypadku pozycji ex aequo.

TABELA 165: Gmina Szczerców – proces wyboru wizji (etap II).

L.p.	Propozycje brzmienia WIZJI	Wyniki głosowania (%)
WERSJE ROZBUDOWANE		
1	Gmina przyjazna dla mieszkańców, atrakcyjna turystycznie i wyposażona w nowoczesne media.	19,23
2	Gmina gwarantująca rozwój, wyróżniająca się atrakcyjnością, poziomem życia i dbałością o mieszkańców.	26,92
3	Gmina Szczerców – gmina dbająca o dobrą jakość życia mieszkańców, wykorzystująca położenie geograficzne i komunikacyjne oraz walory przyrodnicze i historyczne, rozwijająca turystykę, dająca możliwość rozwoju różnym inwestycjom.	30,77
4	Gmina Szczerców to aktywna przestrzeń społeczno – gospodarcza, dbająca o bezpieczeństwo społeczne, przyrodnicze, rozwój gospodarczy, przy pomocy rodzimych przedsiębiorców, samorządu i innych grup lokalnych.	23,08
WERSJE LAPIDARNE		
1	Gmina Szczerców – szczerza i otwarta.	7,69
2	Szczerców gminą wielu możliwości.	11,54
3	Szczerców – kopalnia możliwości.	34,62
4	Szczerców – gmina z klimatem.	19,23
5	Szczerców, bo warto!	19,23
6	Szczerców – miejsce królewskie.	7,69

4. 4. Przebieg prac nad wizją – etap III. Ostateczna wersja.

Trzeci etap prac nad wizją miał za zadanie wyłonić ostateczne brzmienie wizji spośród najlepszych propozycji wyłonionych w poprzednich etapach. Ponownie odbyło się głosowanie.

TABELA 166: Gmina Szczerców – proces wyboru wizji (etap III).

L.p.	Propozycje brzmienia WIZJI	Wyniki głosowania (%)
WERSJE ROZBUDOWANE		
1	Gmina przyjazna dla mieszkańców, atrakcyjna turystycznie i wyposażona w nowoczesne media.	–
2	Gmina gwarantująca rozwój, wyróżniająca się atrakcyjnością, poziomem życia i dbałością o mieszkańców.	46,15
3	Gmina Szczerców – gmina dbająca o dobrą jakość życia mieszkańców, wykorzystująca położenie geograficzne i komunikacyjne oraz walory przyrodnicze i historyczne, rozwijająca turystykę, dająca możliwość rozwoju różnym inwestycjom.	53,85
4	Gmina Szczerców to aktywna przestrzeń społeczno – gospodarcza, dbająca o bezpieczeństwo społeczne, przyrodnicze, rozwój gospodarczy, przy pomocy rodzimych przedsiębiorców, samorządu i innych grup lokalnych.	–
WERSJE LAPIDARNE		
1	Gmina Szczerców – szczerza i otwarta.	–
2	Szczerców gminą wielu możliwości.	–
3	Szczerców – kopalnia możliwości.	61,54
4	Szczerców – gmina z klimatem.	23,08
5	Szczerców, bo warto!	15,38
6	Szczerców – miejsce królewskie.	–

Stosunkiem zwykłej większości głosów ustalono, że wizja gminy Szczerców na potrzeby niniejszej *Strategii* brzmi:

Gmina Szczerców – gmina dbająca o dobrą jakość życia mieszkańców, wykorzystująca położenie geograficzne i komunikacyjne oraz walory przyrodnicze i historyczne, rozwijająca turystykę, dająca możliwość rozwoju różnym inwestycjom.

oraz:

Szczerców – kopalnia możliwości

5. CELE STRATEGICZNE.

Po wyłonieniu najważniejszych problemów nakreślonych przez diagnozę społeczno – gospodarczą i analizę SWOT oraz po przyjęciu ostatecznego brzmienia wizji, Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii przystąpił do opracowywania głównych założeń *Strategii*. Są nimi między innymi cele strategiczne.

Cele strategiczne, w myśl definicji, powinny wyrażać idealne zakończenie tego, co chce się osiągnąć lub do czego dążyć. Ponadto cele strategiczne winny podporządkować sobie wszystkie działania rozwojowe na terenie gminy w ciągu najbliższych kilkunastu lat, bowiem przyjęto, że horyzont czasowy realizacji założeń *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców* może przekroczyć określony formalnie w tytule dokumentu okres lat 2016 – 2025.

Cel strategiczny nr I:

„BEZPIECZNIE I NOWOCZEŚNIE” –
modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej

Cel strategiczny nr II:

„NIE TYLKO WĘGIEL BRUNATNY” –
dywersyfikacja lokalnej gospodarki

Cel strategiczny nr III:

„TU WARTO MIESZKAĆ” –
jakość życia na miarę lokalnych aspiracji

6. ZADANIA STRATEGICZNE.

Bardziej szczegółowym elementem strategii rozwoju są zadania strategiczne. Są to przedsięwzięcia organizacyjne, modernizacyjne, inwestycyjne, prawotwórcze i restrukturyzacyjne, których wdrożenie do praktyki społeczno – gospodarczej gminy Szczerców będzie warunkiem realizacji nakreślonej uprzednio wizji. Realizacja poszczególnych zadań strategicznych musi prowadzić do osiągnięcia przyporządkowanego im celu strategicznego. W wyniku prac Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025 uzgodniono, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat realizowanych będzie 29 zadań strategicznych.

Cel strategiczny nr I:

„BEZPIECZNIE I NOWOCZEŚNIE” – modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej

Zadania strategiczne:

- I.1. Modernizacja i rozbudowa dróg.
- I.2. Rozwój sieci tras rowerowych.
- I.3. Uzupełnienie oświetlenia ulicznego.
- I.4. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych.
- I.5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji.
- I.6. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej.
- I.7. Budowa rozdzielczej sieci gazowej.
- I.8. Eliminacja niskiej emisji i rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii.
- I.9. Modernizacja urządzeń melioracyjnych.
- I.10. Oferta bezprzewodowego internetu.

Cel strategiczny nr II:

„NIE TYLKO WĘGIEL BRUNATNY” – dywersyfikacja lokalnej gospodarki

Zadania strategiczne:

- II.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy.
- II.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing.
- II.3. Pomoc w tworzeniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych.
- II.4. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce i rekreacji.
- II.5. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie.
- II.6. Promocja lokalnych produktów i usług.
- II.7. Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo.

Cel strategiczny nr III:**„TU WARTO MIESZKAĆ” –**
*jakość życia na miarę lokalnych aspiracji***Zadania strategiczne:**

- III.1. Rozwój usług medycznych.
- III.2. Nowoczesna oferta edukacyjna.
- III.3. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.
- III.4. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej.
- III.5. Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu.
- III.6. Likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych.
- III.7. Oferta dla seniorów.
- III.8. Poprawa wizerunku i estetyki.
- III.9. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej.
- III.10. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- III.11. Budowa mieszkań komunalnych.
- III.12. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej.

7. DOKUMENTACJA ZADAŃ STRATEGICZNYCH.

7. 1. Cel strategiczny nr I – „*modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej*”.

I.1. Modernizacja i rozbudowa dróg

Kluczem do rozwoju każdego kraju, regionu, a także poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego jest nowoczesna i funkcjonalna infrastruktura drogowa. Gmina Szczerców posiada gęstą sieć utwardzonych dróg, częściowo także gruntowych, jednakże ich stan techniczny i funkcjonalność pozostawia wiele do życzenia. Gmina w swojej długofalowej polityce inwestycyjnej zakłada systematyczną modernizację dróg gminnych. Ważnym aspektem wpływającym na płynny i bezpieczny ruch pojazdów jest także budowa parkingów i dróg dojazdowych. Wszelkie nowe inwestycje, zwłaszcza produkcyjne oraz usługowe (np.: handlowe) muszą zapewnić odpowiednią dla nich liczbę miejsc parkingowych. Ponadto należy także rozbudować istniejącą sieć miejsc parkingowych, zwłaszcza w pobliżu budynków i miejsc użyteczności publicznej: urzędy, szkoły, kościoły, cmentarze, itp. Potencjał demograficzny wielu miejscowości gminy wyrażony liczbą mieszkańców oraz oczekiwany rozwój osadnictwa (budownictwa mieszkaniowego) powoduje, że nawet zmodernizowana sieć dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowej może być niewystarczająca z punktu widzenia komunikacyjnych potrzeb mieszkańców. W związku z powyższym, w zgodzie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, należy prowadzić budowę sieci alternatywnych dróg gminnych lub wewnętrznych, najczęściej równoległych do obecnie istniejących, umożliwiających swobodny dojazd do posesji oddalonych od obecnych dróg głównych. Zadanie to obejmuje również modernizację dróg użytku rolnego, a w miarę potrzeb budowę nowych odcinków takich dróg, które umożliwią bezpieczny i bezkolizyjny transport maszyn i urządzeń rolniczych. Funkcjonujące na terenie gminy zakłady produkcyjne i usługowe, a także związane z rolnictwem i leśnictwem oraz oczekiwane dalsze inwestycje w tym zakresie wymagają szczególnych parametrów technicznych dróg dojazdowych. Celem niniejszego zadania jest także realizacja inwestycji drogowych, umożliwiających bezpieczny i bezkolizyjny dojazd do wybranych zakładów pracy przez pojazdy ciężarowe. Dodatkowo przy planowanej modernizacji wybranych dróg i ulic, należy wziąć pod uwagę zastosowanie technologii zgodnych z normami Unii Europejskiej, dotyczących np.: nośności obiektów mostowych, a także nacisku osi pojazdów ciężarowych. Ze względu na wysokie koszty realizacja kompleksowego programu modernizacji dróg gminnych w znaczny sposób uzależniona jest od pozyskania odpowiednich, zewnętrznych środków finansowych, między innymi z Unii Europejskiej.

Modernizacja nawierzchni dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowej uzależniona jest od decyzji organów zarządzających tymi trasami. Niezbędne działania zmierzające do uzyskania pełnych parametrów klasy technicznej przewidzianej dla danej drogi to przede wszystkim:

- budowa chodników i oświetlenia w miejscowościach położonych wzdłuż trasy;
- budowa zjazdów i parkingów w celu bezkolizyjnego korzystania z punktów usługowych oraz dróg wewnętrznych;
- budowa bezkolizyjnych skrzyżowań;
- poszerzenie jezdni;
- budowa zatok autobusowych;
- budowa poboczy;
- docelowo budowa dróg rowerowych na zasadzie osobnego pasa lub np.: w ramach chodnika na terenach zabudowanych bądź utwardzonego pobocza poza terenami zabudowanymi, umożliwiających bezpieczne poruszanie się rowerzystów.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych związanych z drogą krajową nr 74 na terenie gminy należy budowa bezkolizyjnych skrzyżowań (np.: ruch okrężny) z drogami wojewódzkimi nr 480 i 483 wraz z przejściami dla pieszych oraz remont nawierzchni. Co prawda obecnie natężenie ruchu na DK nr 74 znacznie spadło w związku z otwarciem drogi S8, jednakże po wybudowaniu obwodnicy Wielunia i Bełchatowa należy spodziewać się ponownego wzrostu ruchu pojazdów, zwłaszcza ciężarowych.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu dróg wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy należy przede wszystkim modernizacja ich nawierzchni. Ponadto postuluje się korektę przebiegu drogi wojewódzkiej nr 483 na odcinku łączącym ul. Praga, ul. Łaską i ul. Częstochowską w Szczercowie. Perspektywicznie postuluje się także korektę przebiegu drogi powiatowej nr 1917E (relacji Chabielice – Trząs – Nowy Świat) na odcinku od Chabielic do drogi wojewódzkiej nr 483.

Bardziej dalekosiężnym zadaniem jest budowa zachodniego obejścia miejscowości Szczerców. W tym celu gmina Szczerców i gmina Rząśnia zawarły wstępne porozumienie. Jej przebieg został wyznaczony w aktualnym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców*¹¹².

Ponadto Gmina Szczerców przewiduje następujące inwestycje drogowe:

Drogi wewnętrzne:

- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze;
- budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki;
- budowa drogi wewnętrznej w Grudnej (działka ewidencyjna nr 252);
- budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar;
- budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka;
- budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia – Podżar;
- budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar (działki ewidencyjne nr 958, 1094, 1209);
- budowa drogi wewnętrznej w Podkluczu (działka ewidencyjna nr 222).

Drogi gminne:

- przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek;
- przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar;
- przebudowa drogi gminnej w Chabielicach;
- przebudowa drogi gminnej w Niwach;
- przebudowa drogi gminnej w Osinach;
- przebudowa drogi gminnej w Podkluczu;
- przebudowa drogi gminnej w Zagadkach.

Inne inwestycje drogowe:

- modernizacja oświetlenia ulicznego;
- remont mostu nad Widawką w Szczercowie (ul. Częstochowska);
- budowa parkingu w Szczercowie przy ul. Cmentarnej.

Realizacja zadań związanych z modernizacją i rozbudową dróg dotyczy także dbałości o stan lokalnego środowiska akustycznego. Dbłość o stan techniczny nawierzchni dróg celem zwiększenia płynności ruchu komunikacyjnego wpływa także na obniżenie emisji hałasu do środowiska. Przy modernizacji dróg i ulic należy

¹¹² Uchwała nr XLV/405/14 Rady Gminy Szczerców z dnia 04 listopada 2014 roku.

zwrócić szczególną uwagę na dobór nawierzchni właściwej dla rzeczywistej prędkości pojazdów. Asfalty porowate zmniejszają emisję hałasu dopiero przy prędkościach przekraczających 70 km/h, natomiast tak zwane „ciche asfalty” (nawierzchnia, która obniża emisję hałasu o około 5 dB przy prędkościach poniżej 70 km/h) mogą być stosowane w obszarze zabudowanym. Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych poprawi warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym o około 5 dB. Nie zapewni to jednak warunków komfortu akustycznego w miejscach, na których poziom dźwięku przed zastosowaniem działań ochronnych jest większy niż 61 – 65 dB (w zależności od typu zabudowy) w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej.

1.2. Rozwój sieci tras rowerowych

Oznakowane trasy rowerowe (szlaki i drogi rowerowe) to nie tylko element niezbędnej infrastruktury towarzyszącej turystyce, ale również skuteczny środek zmniejszający ruch pojazdów spalinowych, a tym samym ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i natężenia hałasu. Nierzadko osoby chcące zrezygnować z poruszania się pojazdem wewnątrz danej gminy na rzecz roweru, nie mogą tego uczynić z powodu braku szlaków i dróg rowerowych. Formalnie (upraszczając) droga dla rowerów to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi, natomiast rowerowym szlakiem turystycznym jest wytyczona w terenie trasa służąca do odbywania wycieczek, oznakowana jednolitymi znakami (symbolami) i wyposażona w urządzenia informacyjne, które zapewniają bezpieczne i spokojne jej przebycie turyście (rowerzyście) o dowolnym poziomie umiejętności i doświadczenia, o każdej porze roku i w każdych warunkach pogodowych, o ile szczegółowe wymagania nie stanowią inaczej (okresowe zamykanie w przypadku niekorzystnych warunków pogodowych lub ze względów przyrodniczych na terenach chronionych).

Gmina Szczerców posiada obecnie niewiele odcinków formalnych dróg rowerowych, jednakże przez jej obszar przebiega dość gęsta sieć oznakowanych szlaków rowerowych, służących turystyce. Przebiegają one jednak nierzadko wzdłuż dróg publicznych pozbawionych poboczy i obciążonych nadmiernym ruchem pojazdów. Niniejsze zadanie ma na celu kontynuację budowy sieci, możliwie bezkolizyjnych z transportem kołowym, szlaków i dróg rowerowych, a więc z wykorzystaniem np.: dróg polnych, wiejskich alei czy leśnych duktów, łączących poszczególne miejscowości. Zasadnicza idea takiego układu tras rowerowych powinna uwzględniać połączenie każdej miejscowości z jej centrum administracyjnym (Szczerców), połączenia pomiędzy miejscowościami, połączenia wewnątrz Szczercowa (spinające obrzeża miejscowości z jej centrum) oraz możliwość podłączenia się do oznakowanej sieci w sąsiednich gminach, zwłaszcza w kontekście turystycznej penetracji walorów przyrodniczych i krajobrazowych tej części Kotliny Szczercowskiej. Budowa dróg rowerowych od podstaw, w odróżnieniu od oznakowania szlaków rowerowych, jest zadaniem kosztownym. Jednakże w długofalowej perspektywie zasadne byłoby, w porozumieniu z zarządcami poszczególnych dróg (wojewódzkie i powiatowe), rozważenie możliwości budowy dróg rowerowych łączących Szczerców:

- z Osinami (jako droga rowerowa wzdłuż drogi powiatowej nr 1918E);
- z Chabelicami (jako droga rowerowa wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 483);
- z Lubcem (jako droga rowerowa wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 483);
- z Kolonią Szczercowską (jako droga rowerowa wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 480).

W najbliższym czasie planuje się budowę deptaka pieszo-rowerowego o długości około 0,5 km nad rzeką Widawką.

I.3. Uzupełnienie oświetlenia ulicznego

Szeroko pojęte bezpieczeństwo publiczne determinuje wiele czynników. Wpływ na bezpieczeństwo publiczne mają między innymi służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo drogowe, przeciwpożarowe, przeciwpowodziowe, sanitarne, itp. Bezpieczeństwo publiczne to także bezpieczeństwo komunikacyjne, związane między innymi z odpowiednimi standardami dróg (nawierzchnia, organizacja ruchu, itp.) i ich najbliższego otoczenia (pobocza, rowy odwadniające, chodniki, oświetlenie). W opinii części mieszkańców gminy kontrowersje wzbudza niedostatek oświetlenia ulicznego na terenach zabudowanych, zwłaszcza w rejonach oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, a także w bezpośrednim sąsiedztwie miejsc i obiektów publicznych. Z jednej strony pojawiają się opinie dotyczące podstawowych braków w infrastrukturze oświetleniowej (brak masztów bądź brak oświetlenia na istniejącym maszcie), a z drugiej niewystarczające natężenie punktów świetlnych. Z racji tego, że opinie w tej kwestii są dość podzielone jedynym wyjściem z zaistniałej sytuacji są konsultacje społeczne w poszczególnych miejscowościach gminy, a na ich bazie przeprowadzenie gruntownej inwentaryzacji oświetlenia w newralgicznych miejscach. Na bazie powyższego należy podjąć dalsze działania związane z ewentualną modernizacją i doposażeniem oświetlenia ulicznego. Osobną kwestią jest bieżąca modernizacja oświetlenia, a konkretnie zastosowanie nowoczesnych, energooszczędnych i ekologicznych punktów świetlnych. Ponadto w porozumieniu z Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad oraz Zarządem Dróg Wojewódzkich należy rozpatrzyć zasadność instalacji oświetlenia na wybranych odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich.

I.4. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych

Rzeczywistym problemem w opinii wielu mieszkańców jest niedostatecznie funkcjonująca komunikacja publiczna, przede wszystkim pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w gminie a Szczercowem, ale także pomiędzy Szczercowem a Belchatowem (centrum zagłębia górniczo – energetycznego). Dotyczy to zwłaszcza częstotliwości kursów w poszczególnych porach dnia. Obecna sytuacja stanowi poważne utrudnienie dla niezmotoryzowanych mieszkańców gminy, a przede wszystkim dla młodzieży w wieku szkolnym (dojazdy i powroty ze szkół, dojazdy i powroty z imprez okolicznościowych organizowanych w czasie polekcyjnym, dojazdy i powroty do okolicznych miast o określonych porach dnia), ale także dla wszystkich innych osób, które chciałyby zrezygnować z dojazdów prywatnym środkiem transportu na rzecz komunikacji publicznej. Z racji tego, że na terenie gminy funkcjonuje rozbudowana infrastruktura drogowa, umożliwiająca rozwój komunikacji publicznej w szerszym niż obecnie zakresie, zadanie to ma przede wszystkim charakter organizacyjny.

Celem niniejszego zadania w zakresie komunikacji autobusowej jest podjęcie rozmów z aktualnie funkcjonującymi przewoźnikami na temat możliwości reorganizacji połączeń i dostosowania ich do aktualnych potrzeb. Inną formą wyjścia naprzeciw społecznym oczekiwaniom w tym zakresie jest wyłonienie (np.: wspólnie z innymi zainteresowanymi samorządami w ramach powiatu lub jeszcze większego związku na wzór krajów sąsiednich – Czechy, Niemcy) na drodze przetargu licencjonowanej firmy, która zajęłaby się organizowaniem przewozów pasażerskich na terenie zainteresowanych gmin bądź zakup odpowiedniego pojazdu przez Gminę. W razie uzasadnionych potrzeb można rozważyć połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy, to jest pomiędzy Szczercowem a wybranymi miejscowościami. Podmiot organizujący przewozy zorganizowałby sieć przystanków, opracowałby rozkład jazdy, cennik, itp. Niezbędne byłyby również badania rynku (potoków pasażerskich) w celu określenia relacji pomiędzy popytami a rzeczywistym popytem oraz działania marketingowo – promocyjne. Pojazdy (np.: minibusy) obsługujące rejon gminy powinny posiadać odpowiedni standard techniczny czyli np.: określoną minimalną liczbę miejsc siedzących, dostosowanie do przewozu coraz bardziej popularnych rowerów i jednakowe oznakowanie.

Ostateczny kształt oferty komunikacyjnej uzależniony będzie od oczekiwanych, nowych rozwiązań ustawowych związanych z organizacją zbiorowej komunikacji publicznej na terenie jednostek samorządowych.

I.5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji

Podstawowym elementem nowoczesnej oferty przewozów pasażerskich jest funkcjonowanie przystanków węzłowych. Przystanki te powinny charakteryzować się optymalną lokalizacją. Ich długości należy przystosowywać do zatrzymywania się kilku pojazdów jednocześnie (przystanki autobusowe), a wysokości peronów powinny sprzyjać wymianie pasażerów, również niepełnosprawnych, a także tych z bagażami czy z małymi dziećmi. Ponadto przed każdym z przystanków węzłowych należy zorganizować parking rowerowy, a dodatkowo parking samochodowy na wzór systemu znanego powszechnie jako „Park & Ride” i „Bike & Ride”. Na potrzeby niniejszego zadania możemy założyć, że rolę przystanków węzłowych pełnić będzie bez wątpienia główny przystanek autobusowy w Szczercowie, który swoją drogą wymaga oczywistej zmiany lokalizacji (poza Plac Świętego Floriana), oraz przystanki autobusowe w większych, najludniejszych miejscowościach.

„Park & Ride” to parking przeznaczony dla osób zmotoryzowanych, które dojeżdżają z przedmieść czy gmin ościennych do większych miast i zamierzają na ich terenie korzystać z komunikacji publicznej. Kierowcy pozostawiają swoje pojazdy w wyznaczonych miejscach, przesiadają się do komunikacji zbiorowej i w ten sposób kontynuują drogę. Pierwsze parkingi tego typu powstały na zachodzie Europy i są tam obecnie powszechne oraz bardzo popularne. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek pojazdów kierujących się do miast i zachęcić kierowców do skorzystania z oferty transportu publicznego. W ten sposób system „Park & Ride” kilkukrotnie zwiększa zasięg oddziaływania komunikacji autobusowej czy kolejowej. Dla podniesienia atrakcyjności takiego rozwiązania zakłada się, że kierowca pojazdu pozostawionego na parkingu „Park & Ride” (także z osobą towarzyszącą) będzie mógł dalej na preferencyjnych warunkach podróżować transportem publicznym, na podstawie karty parkingowej (dowodu uprawniającego do odbioru pojazdu), do momentu powrotu na parking. Najlepiej sprawdzają się parkingi, które zachęcają kierowców do zamiany samochodu na komunikację podmiejską, a więc usytuowane w pobliżu większych aglomeracji. Jednak kluczem do sukcesu jest podnoszenie jakości komunikacji publicznej, czyli jej częstotliwości, bezpieczeństwa, wygody i punktualności. Same parkingi „Park & Ride” to dopiero połowa sukcesu. System „Park & Ride” w Polsce jest dopiero na etapie wstępnym. Analizując dotychczas zaprezentowane koncepcje rozwoju komunikacji publicznej w rejonie gminy zasadne wydają się przynajmniej częściowe zaadoptowanie na tutejszy grunt systemu „Park & Ride” jako wzbogacenie oferty transportu zbiorowego.

Parkingi „Bike & Ride” są rozwiązaniem integrującym komunikację publiczną z rowerami. Dzięki temu systemowi zwiększa się kilkukrotnie zasięg oddziaływania komunikacji publicznej, do której dotarcie dzięki rowerom jest szybsze i możliwe z większych dystansów. „Bike & Ride” to przede wszystkim oferta dla mieszkańców znudzonych korkami, którzy do miejsca pracy lub do szkoły nie są skłonni jeździć rowerem ze względu na zbyt dużą odległość. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek rowerzystów kierujących się do danego ośrodka i zachęcić do skorzystania na dalszą podróż z oferty transportu publicznego. Rozwiązanie to sprawdziło się w wielu miastach Europy i jest tam obecnie powszechne oraz bardzo popularne. Parkingi „Bike & Ride” są także stosowane na coraz większą skalę w Polsce. Analogicznie do systemu „Park & Ride” należy zaadoptować na tutejszy grunt system „Bike & Ride” jako wzbogacenie oferty transportu zbiorowego. Parkingi „Bike & Ride” w odróżnieniu od parkingów „Park & Ride” nie wymagają dużych powierzchni, a tym samym znacznych nakładów finansowych.

Docelowo infrastruktura w obrębie przystanków węzłowych powinna składać się z następujących elementów:

- planszowa bądź elektroniczna informacja o rozkładzie jazdy;
- przebieg szlaku rowerowego lub drogi rowerowej;
- parking „Bike & Ride”,

a w przypadku przystanku węzłowego w Szczercowie dodatkowo:

- parking „Park & Ride”;
- budynek dworcowy o adekwatnej do popytu kubaturze (np.: powiązany z ofertą handlową), oferujący dla podróżnych (opcjonalnie):
 - kasę biletową z informacją;
 - poczekalnię;
 - toalety;
 - punkt usługowy;
 - punkt gastronomiczny;
 - dostosowanie infrastruktury dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

I.6. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej

Obecnie na terenie gminy Szczerców w sieć wodociągową wyposażone są wszystkie sołectwa, poza miejscowością Krzyżówki. Sieć kanalizacyjna występuje jedynie na terenie miejscowości: Chabielice i Chabielice – Kolonia, Dubie, Grudna, Lubiec, Magdalenów, Niwy i Trakt Puszczański, Podklucze i Załuże, Dzbanki i Kościuszki (przy szosie) w sołectwie Polowa oraz Szczerców. We wszystkich pozostałych miejscowościach gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do wskazanych oczyszczalni ścieków. Powstają także przydomowe oczyszczalnie ścieków. Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych sieci ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Zdecydowana poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych może być uzyskana dzięki budowie systemów kanalizacyjnych, szczególnie na terenach o dużej intensywności zabudowy. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych. Dokończenie budowy sieci wodociągowej, a zwłaszcza budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i przewiduje się kontynuację inwestycji w tym zakresie.

W zakresie zaopatrzenia w wodę w najbliższym czasie planuje się następujące inwestycje:

- budowa wodociągu w miejscowości Janówka – Tatar (spinka);
- budowa wodociągu w miejscowości Stanisławów Pierwszy.

Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Szczerców, dla miejscowości znacznie oddalonych od istniejących oczyszczalni, postuluje się kontynuację budowy tak zwanych oczyszczalni lokalnych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni, utworzonych dla większych miejscowości. Należy dodatkowo założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych

warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal przez spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. W samym zaś Szczercowie należy rozważyć rozbudowę kanalizacji burzowej. Ścieki deszczowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

W zakresie budowy sieci kanalizacyjnej w najbliższym czasie planuje się następujące inwestycje:

- budowa kanalizacji Brzezie – Kozłówki;
- budowa kanalizacji Dubie – etap nr II;
- budowa kanalizacji Kieruzele;
- budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko;
- budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią;
- budowa kanalizacji Polowa – Borowa;
- budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy – Stanisławów Drugi;
- budowa kanalizacji Tatar;
- budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- rozbudowa oczyszczalni ścieków Dubie;
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Szczercowie;
- remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie.

I.7. Budowa rozdzielczej sieci gazowej

Stosunkowo niedalekie położenie od granic gminy gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych oraz stacji redukcyjno – pomiarowych otwiera teoretyczną możliwość zaopatrzenia obszaru gminy w gaz sieciowy. Jednakże takie przedsięwzięcie uzależnione jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej (opłacalność ekonomiczna) oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10.04.1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

Na terenie gminy korzystne warunki do ewentualnej gazyfikacji posiada przede wszystkim rejon sołectw zlokalizowanych blisko Szczercowa. Są to sołectwa: Borowa, Brzezcie, Dubie, Grudna, Niwy, Podklucze, Polowa, Szczerców i Szczercowska Wieś (łącznie 5652 mieszkańców – około 1900 potencjalnych odbiorców). Ewentualnie jest to także rejon sołectw: Chabielice, Janówka, Kieruzele, Osiny wraz ze Stanisławowem Pierwszym i Stanisławowem Drugim (łącznie 1474 mieszkańców – około 500 potencjalnych odbiorców). Oba rejony skupiają wiele miejscowości położonych stosunkowo blisko siebie i dodatkowo charakteryzujących się dość dużym zaludnieniem.

I.8. Eliminacja niskiej emisji i rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii

Obecnie głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest niska emisja. W sezonie grzewczym (X – IV) emisje lokalne często powodują koncentrację zanieczyszczeń, szczególnie w naturalnych zagłębieniach terenu oraz wzdłuż dolin cieków wodnych. Ponadto warunki meteorologiczne okresu półrocza chłodnego (duża wilgotność, niskie temperatury) sprzyjają przemianom chemicznym zanieczyszczeń gazowych w atmosferze na związki bardziej szkodliwe np.: szybsza przemiana dwutlenku siarki w kwas siarkowy i siarczany, często obecne w postaci kwaśnych deszczów, mgieł i osadów.

Oczekiwany dalszy rozwój funkcji produkcyjnych i usługowych powinien być poprzedzony szeregiem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Jednym z ważniejszych przedsięwzięć jest zmiana systemu ogrzewania. Kotłownie, zarówno w budynkach użyteczności publicznej jak i w zabudowie wielorodzinnej oraz indywidualnej, zasilane obecnie węglem kamiennym i jego pochodnymi, proponuje się zastąpić np.: gazem ziemnym, energią elektryczną, wykorzystaniem pomp ciepłych czy biomasy, a także częściowo z wykorzystaniem instalacji fotowoltaicznych. Ze swojej strony Urząd Gminy zlikwidował już większość niespełniających norm zanieczyszczeń kotłowni węglowych w budynkach użyteczności publicznej. O wiele bardziej skomplikowana będzie eliminacja (i/lub wymiana na nowoczesne) pieców węglowych w gospodarstwach indywidualnych (zabudowania jednorodzinne i zagrodowe). Obecnie budżetu gminy nie stać na bezpośrednie finansowe wsparcie takich inwestycji. Rozważyć należy jednak możliwość wsparcia w postaci częściowych dopłat i/lub zwolnień z podatków od nieruchomości dla gospodarstw modernizujących system grzewczy.

Termoizolacja (termomodernizacja) budynków wpływa na zmniejszenie zużycia energii i tym samym przynosi wymierne korzyści w postaci finansowej oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń. Gmina Szczerców na bieżąco modernizuje pod względem termoizolacyjnym budynki użyteczności publicznej. Termoizolacją budynków wielorodzinnych (poza komunalnymi) zajmują się ich właściciele (osoby indywidualne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, itp.). Właściciele posesji indywidualnych mogą starać się o dopłaty, a także o preferencyjne kredyty udzielane między innymi przez Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (FOŚiGW) oraz Bank Ochrony Środowiska SA (BOŚ SA). Dodatkowo ze strony Urzędu Gminy należy rozważyć wsparcie termoizolacji budynków jednorodzinnych poprzez możliwość częściowych dopłat i/lub zwolnień z podatków od nieruchomości oraz poprzez fachową informację o warunkach jakie trzeba spełnić aby uzyskać dofinansowanie lub kredyt na preferencyjnych warunkach np.: z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Banku Ochrony Środowiska SA.

Z uwagi na pobliską lokalizację Elektrowni „Bełchatów” należy rozważyć możliwość budowy centralnego systemu ciepłowniczego, zarówno dla odbiorców indywidualnych jak i instytucjonalnych (sektor publiczny i prywatny). Ciepło w postaci pary wodnej jest produktem ubocznym procesu technologicznego Elektrowni. Z tego typu rozwiązań korzysta między innymi sąsiednia gmina Kleszczów.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Szczerców istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Szczerców zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Szczerców tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w południowej części gminy w okolicach funkcjonującej odkrywki węgla brunatnego oraz ewentualnie na wybranych miejscach wzdłuż drogi krajowej nr 74. Dokładną wartość panujących tu warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzeniu specjalistycznych badań, a także po przeprowadzeniu analiz wykluczających negatywny wpływ inwestycji na środowisko oraz po uzyskaniu pozytywnych wyników konsultacji społecznych. Północna część gminy znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (Obszar Chronionego Krajobrazu, NATURA 2000, użytki ekologiczne, stanowiska roślin i zwierząt objętych ochroną), a także obejmuje tereny o najwyższym w gminie wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe uważa się tu za nieporządane.

Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadu, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadu na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) w dolinach rzek: Widawki, Krasówki i Pilski, charakteryzujących się nadal – pomimo niekorzystnych przekształceń antropogenicznych – znacznym przepływem. Należy zaznaczyć, że rejon Szczercowa, jak i całej Kotliny Szczercowskiej, znany był z lokalizacji wielu młynów wodnych, a obecnie funkcjonują tu dwie MEW. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy kolejnych małych elektrowni wodnych, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Łódzkie w skali całego kraju charakteryzuje się stosunkowo korzystnymi warunkami nasłonecznienia. Obszar województwa charakteryzuje niewielkie zróżnicowanie warunków nasłonecznienia, przy czym teoretycznie najkorzystniejsze warunki występują w jego zachodniej i centralnej części. W rejonie gminy Szczerców predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na skalę

produkcyjną są przede wszystkim nieużytkowane rolniczo grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI) oraz tereny zlokalizowane w południowej części gminy w okolicach funkcjonującej odkrywki węgla brunatnego. Ponadto Gmina zainteresowana jest montażem instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej oraz wsparciem finansowym dla gospodarstw inwestujących w urządzenia solarne na zasadzie energetyki prosumenckiej.

Walory naturalne terenów wiejskich oraz ich obecna struktura gospodarcza, oparta częściowo nadal na rolnictwie (uprawy i hodowla), predysponuje rejon gminy do inwestowania w obiekty zajmujące się pozyskiwaniem energii elektrycznej na bazie biomasy. Urząd Gminy zainteresowany jest rozwojem tego typu obiektów i oferuje ze swojej strony wsparcie organizacyjne i finansowe.

Na podstawie dokumentu pn. *Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe* należy opracować długofalową koncepcję podmiiany paliw stałych, w tym analizę możliwości realizacji centralnego systemu ciepłowniczego na bazie ciepła z Elektrowni „Bełchatów”. Niezbędna jest także analiza ekonomiczna tego planu, ponieważ jednym z zagrożeń na drodze do wyeliminowania uciążliwego dzisiaj systemu grzewczego jest np.: wzrost cen gazu, oleju opałowego, energii elektrycznej, itd.

I.9. Modernizacja urządzeń melioracyjnych

Realizacja niniejszego zadania związana jest zarówno z poprawą efektywności produkcji rolnej jak również z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym.

Nowoczesne rolnictwo to nie tylko zapewnienie zbytu i opłacalność produkcji, ale również dbałość o warsztat pracy czyli w tym przypadku użytki rolne. Ważnym ich elementem są melioracje. Obecnie na terenie gminy Szczerców użytki rolne zmeliorowane stanowią 17,59 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Grunty orne zmeliorowane stanowią 13,77 % ogółu gruntów ornych, zaś użytki zielone zmeliorowane 25,29 % ogółu użytków zielonych, w tym nawadniane: 6,68 % z ogółu użytków zielonych i 26,40 % z ogółu użytków zielonych zmeliorowanych. Powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych stanowi zaledwie 3,05 % ogółu użytków rolnych w gminie oraz 4,56 % ogółu gruntów ornych. Średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,111 km rowów melioracyjnych (około 11 m na 1 ha). Natomiast na każde 100 ha użytków rolnych przypada średnio 1,865 km rowów melioracyjnych (około 19 m na 1 ha). Sieć drenarska składa się 54 budowli, a ogólna liczba urządzeń wodnych na rowach melioracyjnych wynosi 254 sztuki.

Obecny stan techniczny urządzeń melioracyjnych uniemożliwia w pełni właściwe ich wykorzystanie. Należy podkreślić, że niezadawalający stan systemu melioracyjnego wynika również z powstania rozległego, stale powiększającego się leja depresyjnego, związanego z odkrywkową eksploatacją węgla brunatnego na złożu „Bełchatów” (Pole Bełchatów i Pole Szczerców). Działania właścicieli gruntów jak również administracji zarządzającej urządzeniami melioracyjnymi powinny skoncentrować się na inwestycjach, które spowodują zwiększenie wskaźników dotyczących powierzchni terenów zmeliorowanych w stosunku do ogółu użytków rolnych oraz długości właściwie uregulowanych cieków oraz rowów podstawowych i szczegółowych. Ponadto na bieżąco należy modernizować oraz konserwować istniejące urządzenia. Nakład na harmonijne i cykliczne działania w tym zakresie przyniesie zysk w postaci np.: zmniejszenia kosztów produkcji oraz zwiększenia wydajności pracy i plonów. Ważnym elementem tego zadania jest również zapewnienie możliwości nawadniania i odwadniania terenu. Sieć rowów melioracyjnych i drenarskich zwiększa zdolność retencyjną obszaru, wpływając tym samym na obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią.

Odnowa tych systemów musi być powiązana z pracami hydrotechnicznymi na głównych rzekach oraz ich dopływach. Najważniejsze działania w tym zakresie to przede wszystkim:

- naprawa i remont urządzeń piętrzących;
- konserwacja rowów melioracyjnych;
- wykonanie regulacji cieków na odcinkach przebiegających przez tereny zabudowane;
- ekoregulacje odcinków cieków wodnych poza obszarami zabudowanymi.

Ponadto niezbędne działania to również poszerzenie, oczyszczenie i pogłębienie koryt cieków na całej długości oraz ciągła konserwacja. Wieloletnie zaniedbania w tym zakresie spowodowały podniesienie się ich dna. Z tego powodu po dłuższych i intensywnych opadach atmosferycznych występują lokalne podtopienia.

W północno – wschodniej części gminy Szczerców, na granicy z gminami Kluki i Żelów od lat planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Zbyszek” na rzece Pilski o powierzchni 120 ha. W *Aneksie do Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego* z 2010 roku inwestycję uznano jako wątpliwą ze względu na uwarunkowania ekonomiczne i środowiskowe.

I.10. Oferta bezprzewodowego internetu

W opinii wielu, zwłaszcza młodych mieszkańców Gminy, równoległe do inwestycji związanych z dostępem do szerokopasmowego internetu, powinna rozpatrzyć możliwość zaoferowania ogólnodostępnego, bezprzewodowego dostępu do internetu przynajmniej na terenie centrum Szczercowa (rejon ograniczony umownie ulicami: Łaska, Praga, Częstochowska, Rzeczna, Kilińskiego, Piłsudskiego). Hotspot¹¹³ (ang. *hot spot* – „gorący punkt”) to otwarty punkt dostępu, umożliwiający połączenie z internetem, najczęściej za pomocą sieci bezprzewodowej opartej na standardzie Wi-Fi. Hotspoty są instalowane najczęściej w hotelach, restauracjach, lotniskach, dworcach, uczelniach, centrach handlowych, centrach miast i innych miejscach publicznych (np.: parkach). Spotykane są również hotspoty prywatne udostępniane przez firmy swoim gościom lub klientom. Umożliwiają one posiadaczom komputerów przenośnych (laptopów), a także palmtopów, telefonów komórkowych i innych urządzeń (np.: odbiorników GPS) wyposażonych w bezprzewodową kartę sieciową podłączenie się i dostęp do internetu. Zasadne wydaje się, aby poza ścisłym centrum Szczercowa, zasięg lokalnego hotspotu obejmował także tereny sportowo – rekreacyjne i wypoczynkowe oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej.

¹¹³ Definicja na podstawie [http://pl.wikipedia.org/wiki/Hotspot_\(WLAN\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Hotspot_(WLAN))

7. 2. Cel strategiczny nr II – „*dywersyfikacja lokalnej gospodarki*”.

II.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy

Zasadniczą ideą niniejszego zadania strategicznego jest promowanie walorów inwestycyjnych występujących na terenie gminy Szczerców. Podstawowym elementem każdego działania skierowanego na przyciągnięcie inwestorów jest promocja, a nawet reklama gminy. W tym celu należy wykorzystać wszelkie możliwe i dostępne nowoczesne formy prezentacji, takie jak:

- materiały reklamowe w formie katalogów i folderów;
- prasa lokalna;
- prasa ogólnopolska;
- prasa branżowa;
- internet;
- reklama medialna (radio, telewizja);
- uczestnictwo na targach, wystawach oraz innych imprezach gromadzących osoby i podmioty z grup docelowych;
- akcje mailingowe;
- organizowanie własnych (lokalnych) oraz współorganizowanie powiatowych lub regionalnych imprez promocji gospodarczej.

Gmina może posiadać również profesjonalnie nagrany kilkunastominutowy film wyodrębniający jej walory oraz przedstawiający konkretne oferty. Należałoby także wyasygnować środki w celu umieszczenia artykułu w dużych ogólnopolskich czasopismach. Efekt publikacji w tych wydawnictwach bywa nieporównywalnie większy niż wszelkie anonse w pismach branżowych czy folderach lub katalogach. Funkcjonująca obecnie strona internetowa gminy Szczerców powinna mieć odnośnik na profesjonalnie przygotowaną stronę o tematyce gospodarczej. W związku z niniejszym zadaniem zaleca się opracowanie planu marketingu i promocji gminy w perspektywie kilku lat.

Istotne znaczenie dla gminy Szczerców może mieć, wzorem innych gmin, fakt formalnej współpracy z zagranicznym partnerem samorządowym. W tym przypadku gminą partnerską dla Szczercowa jest Savignone z Włoch. Należy trwale kontynuować nawiązane kontakty oraz je rozwijać np.: w dziedzinie turystyki, gospodarki czy kultury. Jedną z tańszych form promocji zagranicą jest przedstawienie własnej oferty gminom partnerskim. Savignone, czyli partner Szczercowa, wchodzi w skład większej struktury administracyjnej analogicznie do polskich powiatów czy województw. Przedstawia także swoje oferty promocyjne na rodzimym rynku i różnych imprezach typu targi. Partner mógłby prezentując siebie – zaprezentować ofertę gminy partnerskiej. Współpracę w dziedzinie turystyki można wzbogacić hasłem o wymianę np.: młodzieży na czas ferii zimowych czy wakacji letnich. Ofertę należy skierować również do dorosłych mieszkańców, którzy mogliby korzystać z urlopów w regionie łódzkim, a przede wszystkim w rejonie Szczercowa. Celem wzbogacenia współpracy międzynarodowej oraz lokalnej oferty kulturalnej można wprowadzić np.: „święto współpracy”. Byłaby to odpowiednio zareklamowana, cykliczna, otwarta impreza organizowana na przemian na terenie gminy Szczerców i jej partnera, której uczestnikami byłiby mieszkańcy zainteresowanych samorządów oraz zapewne również okolicznych gmin.

II.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing

Zadanie to jest nierozłącznie związane z bieżącym przeglądem obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także w razie konieczności sporządzeniem nowych planów miejscowych. Należy podkreślić, że obecnie gmina posiada aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i dla części terenów plany miejscowe. W dokumentach planistycznych wyodrębniono tereny, które nadają się na ofertę dla potencjalnych inwestorów oraz określono profile oczekiwanych inwestycji. W powiązaniu z harmonogramem realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej należy określić ramy czasowe i kolejność przedsięwzięć, mających za zadanie zwiększenie atrakcyjności poszczególnych terenów. W tym celu należy podjąć także współpracę z właścicielami gruntów oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Ofertę inwestycyjną należy opracować w formie katalogu (tradycyjny, multimedialny, itp.). Katalog ten powinien odróżniać się od innych materiałów promocyjnych gminy szczegółowością oraz technicznym charakterem opracowania. Jego zawartość można wzbogacić o informacje dotyczące niewykorzystanych obecnie obiektów, nadających się pod działalność gospodarczą. Spośród licznych informacji możliwych do zamieszczenia, minimum stanowią:

- warunki naturalne (geologiczno – inżynierskie, przede wszystkim warunki podłoża budowlanego);
- sytuacja prawna gruntu;
- przeznaczenie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- podział geodezyjny;
- wielkość działki oraz ewentualny opis stanu technicznego budynku;
- sytuacja w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- opis położenia z wyeksponowaniem dostępnych połączeń transportowych i komunikacyjnych oraz potencjalnych rynków zbytu;
- charakterystyka struktury lokalnej gospodarki;
- polityka podatkowa państwa i gminy;
- wszelkie ewentualne ograniczenia w przeznaczeniu terenu lub obiektu wynikające z przepisów prawnych, itp.

II.3. Pomoc w tworzeniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych

Forma i zakres działalności gospodarstw specjalistycznych, a zwłaszcza ekologicznych oraz agroturystycznych ściśle związana jest z przyjazną środowisku uprawą ziemi. Tereny wiejskie gminy Szczerców, a zwłaszcza jej północnej części, posiadają warunki naturalne predysponujące je do rozwoju agroturystyki. Agroturystyka jest czynnikiem aktywizującym wieś i zapewnia dodatkowe dochody rolnikom. Turystyką wiejską interesują się głównie mieszkańcy miast i większych aglomeracji, którzy dążą do bliskiego kontaktu z przyrodą, poszukują ciszy i spokoju, chcą aktywnie spędzić wolny czas itp. Agroturystyka jest bardzo opłacalna, jednakże należy liczyć się z dużą konkurencją w tej branży. Umiejętność sprostania konkurencji nie może opierać się tylko na intuicji oraz przypadkowych rozwiązaniach indywidualnych osób. Należy przygotować cały pakiet programów, które pozwolą usatysfakcjonować przyjeżdżających turystów. Oferta turystyki wiejskiej powinna być skoordynowana między innymi z miejscowym kalendarzem cyklicznych imprez sportowych i kulturalnych. Niezbędnej pomocy w tym zakresie udzielałby Urząd Gminy oraz regionalne zrzeszenia agroturystyczne, informując jednocześnie o prawnych i finansowych uwarunkowaniach agroturystyki, a także promując siebie, promowałby funkcjonujące już podmioty. Należy mieć świadomość, że agroturystyka jest tylko uzupełniającą funkcją rozwoju lokalnego rynku pracy, generuje niewielkie zatrudnienie i nie należy się spodziewać większej ilości gospodarstw niż kilka w skali całej gminy.

Zachęta do tworzenia gospodarstw specjalistycznych, w tym również ekologicznych powinna być skierowana przede wszystkim do rolników indywidualnych. Wśród konsumentów nieustannie zwiększa się popyt na tak zwaną „żywność ekologiczną”. Bieżący monitoring sytuacji panującej na rynkach rolnych, konsultowany z regionalnymi ośrodkami doradztwa i organizacjami rolniczymi, może owocować rozpoznaniem nisz rynkowych i wprowadzeniem na tutejszy grunt (dosłownie i w przenośni) nowych upraw czy hodowli. Dalsze prace powinny koncentrować się głównie na jednym wiodącym produkcie, któremu zostanie podporządkowana cała organizacja danego gospodarstwa rolnego. Należy również liczyć się z częstymi zmianami profilu produkcji (upraw czy hodowli) w zależności od uwarunkowań podaży i popytu na rynkach. Ważnym aspektem niniejszego zadania strategicznego jest certyfikacja gospodarstw ekologicznych i ekoturystycznych, w celu oferowania konsumentom i turystom jednolitych, wysokich standardów.

Gospodarstwa specjalistyczne mogą także opierać się na uprawach energetycznych, zwłaszcza w rejonie zagłębia górniczo – energetycznego. Produkcja energii z odnawialnych źródeł na coraz większą skalę stwarza zapotrzebowanie na uprawę roślin energetycznych. Takie uprawy w naszym kraju są jeszcze rzadkością. Uprawy energetyczne to uprawy roślin w celu pozyskania biomasy z przeznaczeniem na cele energetyczne czyli do produkcji energii cieplnej, energii elektrycznej oraz paliwa gazowego (biogazu) lub ciekłego. Biomasa jest zaliczana do odnawialnych źródeł energii. Za uprawy energetyczne uznaje się te uprawy, które nie wytwarzają żywności. Odpady z upraw roślin przemysłowych i żywnościowych też mogą być używane w celu produkcji energii, ale takie uprawy nie są uznawane formalnie za uprawy energetyczne. Rośliny energetyczne to rośliny uzyskujące duże przyrosty biomasy w stosunkowo krótkim czasie nadającej się głównie do spalania, uzyskując energię cieplną. Wśród wielu gatunków roślin energetycznych największe znaczenie w polskich warunkach mają przede wszystkim: wierzba energetyczna, miskant olbrzymi, ślazier pensylwański i topola. Ze względu na stosunkowo niski koszt założenia plantacji i dostępność sadzonek największą powierzchnię może zająć uprawa wierzby energetycznej. Decydując się na założenie plantacji roślin energetycznych i przy wyborze określonego gatunku należy brać pod uwagę lokalne zapotrzebowanie na surowiec. Transport biomasy na odległości większe niż 50 – 70 km staje się mniej opłacalny.

Gmina zainteresowana jest także wsparciem organizacyjnym i promocyjnym dla tworzących się grup producenckich związanych z rolnictwem i leśnictwem.

II.4. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce i rekreacji

Lokalizacja i walory gminy otwierają szanse dla rozwoju usług turystycznych ukierunkowanych głównie na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego, zwłaszcza dla mieszkańców powiatu bełchatowskiego i ościennych, oraz dla ewentualnych wielodniowych usług wypoczynkowych w powiązaniu z możliwością dalszych wycieczek. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg opisanych w niniejszej *Strategii* działań związanych między innymi z modernizacją infrastruktury technicznej, poprawą funkcjonowania komunikacji publicznej, szeroką ofertą usług kultury i sportu czy promocją gminy. Dodatkowo należy skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gminy, a także rozbudować infrastrukturę służącą turystyce w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu.

Obecnie szeroko rozumiana infrastruktura turystyczna na terenie gminy składa się z dwóch obiektów noclegowych oraz z sieci pieszych, rowerowych, konnych i wodnych (kajakowych) szlaków wraz z podstawową infrastrukturą towarzyszącą. Niniejsze zadanie ma na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy. Osiągnąć to należy przede wszystkim poprzez rozbudowę infrastruktury towarzyszącej turystyce. Dotyczy to

następujących przedsięwzięć, które umożliwią rozwój aktywności turystycznych opisanych w I części niniejszego dokumentu w podrozdziale nr 5.5.4. (*potencjalne kierunki rozwoju turystyki*):

- wspieranie rozwoju sezonowej i całorocznej bazy noclegowej;
- wspieranie rozwoju bazy gastronomicznej;
- pełne oznakowanie sieci szlaków pieszych i rowerowych, a także wytyczenie nowych szlaków łącznikowych pomiędzy obiektami noclegowymi i przystankami komunikacji publicznej, a głównymi szlakami w rejonie;
- wytyczenie nowych szlaków dla jeździectwa, dorożek, narciarstwa biegowego, ścieżek dydaktycznych i tras spacerowych;
- powiązanie planowanej sieci szlaków z analogiczną w gminach sąsiednich;
- zagospodarowanie miejsc odpoczynku na trasach turystycznych (plansze informacyjne, wiaty, itp.);
- oznaczenie i zagospodarowanie punktów widokowych;
- budowa kolejnych parkingów (wiejskie, przydrożne, leśne);
- budowa parków rozrywki i rekreacji dla dzieci i młodzieży, np.: adrealina park, skate park, itp.;
- punkt(y) informacji turystycznej oraz inne wybrane obiekty (np.: handel, usługi) wyposażone w darmowe mapy, ulotki i foldery (w kilku językach), prezentujące lokalne atrakcje kulturowo – krajobrazowe oraz ofertę miejscowego biznesu noclegowego i gastronomicznego;
- pokrycie wybranych rejonów gminy siecią zharmonizowanych plansz informacyjnych, przedstawiających miejsce w którym się obecnie turysta znajduje, okoliczne atrakcje, a także reklamę punktów gastronomicznych i obiektów noclegowych;
- wypożyczalnie sprzętu sportowego;
- szersza promocja obecnych, lokalnych imprez o charakterze kulturalnym;
- oferta „nośnych” imprez o charakterze kulturalnym i sportowo – rekreacyjnym o zasięgu regionalnym.

Wspólnie z przedstawicielami lokalnej społeczności oraz przedsiębiorcami zainteresowanymi rozwojem sektora usług turystycznych należy opracować strategiczny plan rozwoju turystyki dla każdej predysponowanej do tego typu aktywności miejscowości. Taki program (np.: w ramach projektów „odnowy wsi”), analogicznie do strategii gminnej, powinien opierać się na obecnych mocnych stronach w dziedzinie turystyki, eliminować słabości, wykorzystywać potencjalne szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. Opracowując ofertę turystyczną danej miejscowości należy wziąć pod uwagę jej lokalne osobliwości, to jest: historię, w tym tak zwane lokalne motywy, walory kulturowe, walory naturalne i krajobrazowe, architekturę, układ urbanistyczny czy ruralistyczny oraz uwarunkowania społeczno – ekonomiczne. Poszczególne koncepcje muszą być powiązane z polityką przestrzenną gminy wyrażoną poprzez *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców* i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Niewykluczona jest także ewentualna konieczność zmiany dokumentów planistycznych w celu realizacji danej koncepcji. Należy również umiejętnie dozować nasycenie atrakcji i usług turystycznych w danej miejscowości w celu utworzenia systemu „naczyń połączonych” (każda miejscowość lub grupa miejscowości oferuje osobliwe atrakcje) oraz uniknięcia wewnętrznej konkurencji. Tak skoordynowane planowanie umożliwi stworzenie różnorodnej oferty w ramach całej gminy. Wzbogaconą sieć szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, jeździeckich, itp.) oraz lokalizację i zagospodarowanie miejsc odpoczynku i punktów widokowych należy skonsultować i zorganizować wspólnie z właścicielami gruntów. Podjęcie powyższych działań powinno być powiązane z realizacją większości zadań strategicznych ujętych w niniejszej *Strategii*, zwłaszcza tych odnoszących się do zagadnień promocji, modernizacji infrastruktury i ochrony środowiska.

II.5. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie

Jednym z największych problemów mikro i małych przedsiębiorstw (rolniczych, przemysłowych i usługowych) jest mała możliwość skutecznego promowania się, nieustająca potrzeba zwiększania wiedzy z zakresu ekonomii, zarządzania, marketingu czy ograniczony dostęp do najnowszych rozwiązań „know-how”. Mniejsze firmy nie posiadają także odpowiednich środków aby skorzystać z profesjonalnego konsultingu. Szeroka współpraca z Urzędem Gminy, ponadgminnymi organizacjami, instytucjami czy funduszami służącymi promocji regionu i aktywizacji ludności oraz właścicielami gruntów przy wsparciu środków unijnych powinna zaowocować doradztwem, a także wydzielaniem terenów oraz udostępnieniem lub dzierżawą na preferencyjnych warunkach nie wykorzystywanych obiektów dla lokalizacji małych firm wytwórczych oraz usługowych. Zadaniem Urzędu Gminy oraz wspomnianych instytucji byłoby promowanie alternatywnych dla obecnej struktury gospodarczej gminy, ale także częściowo popartych tradycjami historycznymi, dziedzin takich jak np.:

- przetwórstwo przemysłowe, np.: związane z lokalną bazą surowcową (kruszywo naturalne czy drewno, a nie tylko wydobywanie kopalin);
- produkcja tak zwanej „czystej” energii:
 - hydroelektrownie na ciekach wodnych, charakteryzujących się korzystnym przepływem (MEW);
 - farmy fotowoltaiczne;
 - energia wytwarzana z biomasy;
 - ewentualne farmy wiatrowe;
 - energetyka prosumencka;
- rzemiosło produkcyjne historycznie związane z rejonem gminy;
- pracownie artystyczne;
- produkcja żywności (przetwórstwo rolno – spożywcze) – przede wszystkim produkty niszowe bądź tradycyjne, ale odznaczające się np.: specyficzną (oryginalną) recepturą;
- uprawy rolne – przede wszystkim inne niż tradycyjne zboża i uwzględniające lokalne warunki naturalne (jakość gleb);
- hodowla – nie tylko w oparciu o trzodę chlewną i bydło.

Należałoby także zainspirować, a następnie uaktywnić promowanie sektora usługowego związanego z turystyką, wypoczynkiem i rekreacją:

- zakwaterowanie;
- gastronomia;
- wypożyczalnie sprzętu sportowego;
- organizacja imprez turystycznych i rekreacyjnych;
- punkty usługowe z pamiątkami;
- usługi lecznicze i rehabilitacyjne.
- agroturystyka, itp.,

oraz stworzyć warunki, w tym lokalowe, do przyjęcia mniejszych podmiotów gospodarczych zainteresowanych świadczeniem usług, z których obecnie mieszkańcy gminy zmuszeni są korzystać dopiero w Bełchatowie.

II.6. Promocja lokalnych produktów i usług

Proces promocji poszczególnych produktów czy usług, nawet tych o małej skali (produkt) czy o niewielkim zasięgu oddziaływania (usługa) związany jest z ogólną, powszechną definicją działań promocyjnych stosowanych w naukach ekonomicznych. Wymaga on dobrego produktu czy usługi, pomysłowego działania marketingowego oraz niekiedy dużych nakładów finansowych. Niniejsze zadanie ma głównie na celu oznakowanie możliwe

szerokiej partii produktów różnych producentów (w tym rolnych), zwłaszcza z sektora mikro i małych przedsiębiorstw, ujednocionym logo, przedstawiającym nazwę gminy oraz jej herb wraz z np.: wypracowanym na etapie wizji hasłem czyli: „Szczerców – kopalnia możliwości” lub innym, wyróżniającym się atrakcyjnością. Produkcją logo w postaci naklejki może zająć się miejscowy zakład rzemieślniczy. Największe oddziaływanie wynikające z tego przedsięwzięcia promocyjnego na początku będzie miało miejsce na obszarze bełchatowskiego zagłębia górniczo – energetycznego. Mieszkańcy tego rejonu, a zwłaszcza ta grupa, którym znana jest gmina Szczerców, mogą na fali tak zwanego patriotyzmu lokalnego zaopatrywać się w możliwie szeroki asortyment produktów pochodzących z ich powiatu. Jednakże również konsumenci z innych rejonów województwa czy nawet kraju po stwierdzeniu, że te produkty odpowiadają ich wymaganiom, mogą za każdym razem kupować dobrze im znany, wyróżniający się oznakowaniem towar. Niewielkie koszty produkcji naklejki może ponosić Urząd Gminy. Ponadto Urząd powinien służyć kompetentną radą w zakresie organizowania i przeprowadzania innych akcji promocyjno – marketingowych stosowanych przez rodzimych producentów. W przypadku gminy Szczerców sensowne wydają się być wspólne działania promocyjne prowadzone przez kilka czy nawet kilkanaście firm jednocześnie. Najlepszą okazją do tego typu promocji są targi regionalne, krajowe oraz zagraniczne. Produkty, o promocji których mowa, powinny charakteryzować się lokalną oryginalnością. Największe szanse powodzenia ma promocja produktów związanych z następującymi dziedzinami wymienionymi w poprzednim zadaniu:

- produkty na bazie przetwórstwa lokalnych surowców;
- produkty żywnościowe – przede wszystkim produkty niszowe bądź tradycyjne, ale odznaczające się np.: specyficzną (oryginalną) recepturą;
- produkty pochodzące z rzemiosła produkcyjnego i artystycznego historycznie związanego z rejonem gminy.

Gmina Szczerców z osobna, czy także cały związek okolicznych gmin, powinna posiadać ulotkę lub niewielki, kilkunastostronicowy folder, reklamujący walory historyczno – krajobrazowe oraz lokalne (gminy, regionu) produkty i usługi, a więc bezpośrednio związany z turystyką, a nawet całą gospodarką i skierowany do odwiedzających. Nie chodzi tutaj o nakład okazjonalny, dostępny tylko w niewielkiej ilości, ale o stały, na bieżąco uzupełniany i ewentualnie przeredagowywany nakład, dostępny dla zainteresowanych w wielu miejscach na terenie gminy, np.: Urząd Gminy, pozostałe instytucje publiczne, obiekty godne zwiedzania, obiekty noclegowe, lokale gastronomiczne i rozrywkowe, placówki handlowe. Koszty produkcji ulotki (folderu) może ponosić Urząd Gminy, powierzając jego produkcję w miarę możliwości lokalnemu zakładowi poligraficznemu.

II.7. Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo

Przyszłe inwestycje związane z rozwojem działalności produkcyjnych i usługowych, a także gospodarki mieszkaniowej należy prowadzić z uwzględnieniem ochrony najcenniejszych użytków rolnych. Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Szczerców posiada bardzo przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I i II klasy bonitacyjnej. Udział gruntów ornych III klasy bonitacyjnej jest niewielki i stanowi zaledwie 4 %. Areał gruntów ornych należących do IV klasy bonitacyjnej wynosi 17 %. Natomiast grunty orne najslabszych klas (V i VI) to 79 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Udział użytków zielonych będących w III klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 0,17 %, w IV klasie 19 %, a klasy V i VI to 81 % ogółu użytków zielonych. Charakterystykę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa łódzkiego – 61,9 pkt, zaś dla powiatu bełchatowskiego – 55,9 pkt.

Wielkość wskaźnika lokuje województwo łódzkie dopiero na 14 miejscu w skali kraju wśród wszystkich 16 województw, zaś sam powiat bełchatowski dopiero na 19 miejscu wśród wszystkich 23 powiatów województwa łódzkiego. Powyższe oznacza, że jako priorytet należy traktować ochronę przed zainwestowaniem użytków rolnych (grunty orne, sady, łąki, pastwiska), będących w III klasie bonitacyjnej. Zakłada się ich przeznaczenie wyłącznie w kierunku działalności rolniczej (uprawy i hodowla). Ze względu na oczekiwany rozwój funkcji rolniczych postuluje się także ochronę użytków rolnych będących w IV (zwłaszcza IVa) klasie bonitacyjnej.

Z drugiej strony na terenie gminy występuje znaczny areał użytków rolnych, będących w najniższych klasach bonitacyjnych, nienadających się do jakiegokolwiek produkcji rolnej. Dla nieużytków i gruntów odłogowanych, które w polityce przestrzennej gminy nie będą brane pod uwagę także jako tereny predysponowane do rozwoju aktywności gospodarczych bądź funkcji osadniczych, postuluje się kierunek leśny. Niepodważalną zaletą kompleksów leśnych jest ich wielofunkcyjność, począwszy od funkcji ekologiczno – ochronnej związanej z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody, poprzez zdolność do naturalnej retencji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ochrony przed erozją czy produkcji leśnej w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa i podmioty prywatne, a skończywszy na funkcji turystyczno – rekreacyjnej. Gmina Szczerców charakteryzuje się co prawda dość wysokim wskaźnikiem lesistości, aczkolwiek nie stoi to na przeszkodzie ku jego dalszemu zwiększeniu, zwłaszcza w kontekście oczekiwanego rozwoju turystyki i rekreacji czy stymulowaniu działalności produkcyjnych opartych na przetwórstwie drewna. Na chwilę obecną można teoretycznie założyć, że pod zalesienie kwalifikuje się areał miejscowych użytków rolnych należących do V i VI klasy bonitacyjnej. Ich powierzchnia to aż 6164 ha. Przeznaczenie tych terenów pod zalesienie spowodowałoby wzrost lesistości gminy z obecnych 28 % do 75 % (!). Natomiast zalesienie jedynie użytków VI klasy bonitacyjnej (2021 ha) spowodowałoby wzrost lesistości gminy do 44 %. Należy podkreślić, że wyliczenia te mają charakter czysto teoretyczny (nie obejmują np.: gruntów V i VI klasy bonitacyjnej przeznaczonych bądź planowanych do przeznaczenia pod inwestycje produkcyjno – usługowe czy na cele gospodarki mieszkaniowej, a także nie nadających się do zalesienia z innych przyczyn) i obrazują jedynie potencjał umożliwiający podniesienie wskaźnika lesistości gminy. Aby konkretnie oszacować realną skalę możliwych zalesień należy opracować dokument pn. *Projekt granicy rolno – leśnej*, skonsultować jego zapisy z właściwym Nadleśnictwem oraz uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

7. 3. Cel strategiczny nr III – „*jakość życia na miarę lokalnych aspiracji*”.

III.1. Rozwój usług medycznych

W opinii wielu mieszkańców gminy obecna forma i zakres usług medycznych świadczonych na terenie gminy jest niewystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań dyktowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ). Niniejsze zadanie ma charakter organizacyjny. Jego głównym punktem ciężkości jest podjęcie negocjacji pomiędzy Urzędem Gminy i Narodowym Funduszem Zdrowia, prowadzących do uzyskania większego źródła refundacji środków z NFZ na szerszą ofertę medyczną, uzasadnioną lokalnymi potrzebami. Poszerzenie oferty usług medycznych dotyczy przede wszystkim:

- uruchomienia usług rehabilitacyjnych (budowa specjalnego, nowego obiektu);
- dyżurów lekarskich w dni wolne od pracy (przede wszystkim w soboty);
- organizacji działań profilaktycznych (np.: tak zwane „białe soboty”);
- uruchomienia innych gabinetów specjalistycznych.

Należy liczyć się z tym, że rozwój lokalnych usług szeroko pojętej służby zdrowia (gabinety specjalistyczne) odbywać się będzie jednak poza strukturą Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (SPZOZ) w Szczercowie, to jest na zasadzie prywatnych praktyk lekarskich. Gmina jest zainteresowana rozwojem tego typu usług i oferuje wsparcie organizacyjne, a w miarę uzasadnionych potrzeb także finansowe.

Osobą kwestią jest przywrócenie opieki medycznej w placówkach szkolnych (pielęgniarka, dyżury lekarskie, stomatolog).

III.2. Nowoczesna oferta edukacyjna

Abstrahując od ewentualnych zmian ustawowych dotyczących systemu oświaty niniejsze zadanie strategiczne dotyczy przede wszystkim poszerzenia oferty dla najmłodszych mieszkańców gminy, to jest w postaci żłobków i przedszkoli.

Na mocy ustawy z dnia 04 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 roku, nr 45, poz. 235) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie nadzór nad ich działalnością sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej. System opieki nad dziećmi do lat 3 w postaci żłobków i klubów dziecięcych powinien rozwijać się przede wszystkim w ośrodkach o odpowiednio dużej populacji grupy docelowej, a więc zarówno dzieci jak i osób (rodziców) pracujących. Dotyczy to więc głównie miejscowości Szczerców (postulowany żłobek) i ewentualnie sołectw: Chabielice, Niwy i Podklucze (postulowane kluby dziecięce). Obecnie populacja dzieci w wieku 2 – 3 lata w skali całej gminy wynosi około 200 osób. Zakładając, że popyt na opiekę nad dziećmi do lat 3 dotyczy około 30 % tej populacji oraz, że optymalna przeciętna placówka żłobkowa dysponuje 50 miejscami, to w tej chwili niedobór żłobków można szacować na 1 obiekt. W przyszłości szacunek ten nie musi ulec zmianie (zmniejszeniu), albowiem ewentualny spadek urodzin może być równoważony wzrostem popytu ponad założone 30 %. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi możliwy będzie poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały). Szczególną uwagę należy zwrócić na wsparcie rozwoju klubów dziecięcych prowadzonych przez podmioty prywatne. Rozwojem opieki nad dziećmi do lat 3 powinny być także zainteresowane większe podmioty gospodarcze (główni pracodawcy w regionie). Darmowe lub dotowane żłobki nie tylko zachęcają do posiadania dzieci, ale także poprawiają aktywność zawodową kobiet i polepszają ich sytuację materialną, a tym samym przyczyniają się do równości płci.

W zakresie wychowania przedszkolnego planuje się rozbudowę Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Szczercowie o nowy, odrębny budynek przedszkola lub o dodatkowe segmenty bądź poprzez połączenie z budynkiem szkoły podstawowej. Gmina Szczerców jest także zainteresowana prywatną inicjatywą w zakresie wychowania przedszkolnego, z jego współfinansowaniem łącznie. Dotyczy to przede wszystkim małych obiektów przedszkolnych (do kilkunastu wychowanków) lokalizowanych na bazie prywatnych obiektów.

Ze względu na postępujące niekorzystne zjawiska demograficzne (spadek liczby urodzeń) należy rozważyć ewentualne uszczuplenie sieci szkół podstawowych, przede wszystkim o obiekt w Lubcu. Ponadto obecna organizacja (techniczna i merytoryczna) placówki w Lubcu rodzi wiele kontrowersji związanych z poziomem nauczania, a tym samym uniemożliwia wyrównywanie szans edukacyjnych.

III.3. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej

Niniejsze zadanie składa się z dwóch zasadniczych części: inwestycyjnej i organizacyjnej.

Część inwestycyjna dotyczy przede wszystkim budowy nowego Domu Kultury w Szczercowie oraz świetlic wiejskich (środowiskowych) w wybranych miejscowościach (Brzezcie, Polowa, Kieruzele). Ewentualną budowę Domu Kultury, mieszczącego również Bibliotekę Publiczną, należy poprzedzić dokładną analizą obejmującą zasadność tejże inwestycji w świetle istniejącej obecnie bazy lokalowej. Planuje się także remonty i doposażenie istniejących świetlic wiejskich.

Część organizacyjna dotyczy rozszerzenia obecnej oferty usług kultury. Gminny Ośrodek Kultury (GOK) z siedzibą w Szczercowie pełni rolę centrum życia kulturalnego gminy. Działalność GOK cieszy się szerokim zainteresowaniem mieszkańców, a zwłaszcza młodzieży. Natomiast ogólnodostępne świetlice wiejskie pełnią w pewnym sensie rolę satelitów (filii) GOK. Również tutaj zwiększa się zapotrzebowanie na usługi oferowane przez te obiekty. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na usługi kultury należy zintensyfikować działania w kierunku umożliwiającym mieszkańcom, szczególnie młodym i najstarszym, zrzeszania się w ramach dodatkowych grup i sekcji kulturalnych. Działania te prowadzą do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągane są między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych i powiązanie jej z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: edukacji, sportu, rekreacji czy rozrywki.

Część organizacyjna niniejszego zadania ma również na celu wzbogacenie lokalnego programu imprez kulturalnych, opublikowania go w formie cyklicznego (corocznego) kalendarium i jego upowszechnienie na zewnątrz (np.: w formie ogólnodostępnej ulotki czy folderu), zachęcając tym samym mieszkańców do wspólnego organizowania takich przedsięwzięć. Pożądana jest tutaj także współpraca i koordynacja z lokalnymi stowarzyszeniami oraz podmiotami prywatnymi i włączenie ich imprez do gminnego kalendarza imprez kulturalnych. Obecną ofertę cyklicznych imprez kulturalnych można wzbogacić między innymi o:

- cykliczne wystawy autorskie;
- koncerty orkiestr (profesjonalnych i amatorskich);
- koncerty zespołów regionalnych i ludowych;
- koncerty muzyczne na świeżym powietrzu;
- kabaretony;
- targi staroci;
- plenerowe wystawy artystyczne;
- konkursy i turnieje o randze lokalnej i regionalnej, np.: o tematyce historycznej;
- spotkania twórcze, itp.

Większość imprez powinna być związana z historią i tradycją regionu, samego Szczercowa i okolicznych miejscowości. Ponadto należy przedsięwziąć działania marketingowe promujące cykl dzisiejszych i przyszłych wydarzeń kulturalnych oraz podjąć starania mające na celu pozyskanie atrakcyjnych imprez o zasięgu regionalnym bądź nawet ogólnokrajowym, organizowanych przez popularne w kraju podmioty. Szczerców mógłby zabiegać o to, aby stać się jednym z „przystanków” na trasach imprez objazdowych organizowanych przez różne instytucje i koncerty.

Osobną kwestią jest zorganizowanie stałej ekspozycji (wystawy) prezentującej zbiory archeologiczne i geologiczne pozyskane podczas badań przy odkrywkach węgla brunatnego. Po ewentualnej budowie nowego Domu Kultury ekspozycja może przekształcić się w lokalne muzeum, współpracujące z regionalnymi placówkami naukowo – badawczymi oraz miejscowym koncernem górnictwo – energetycznym.

III.4. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej

Analogicznie do zadania związanego z usługami kultury niniejsze zadanie składa się z dwóch zasadniczych części: inwestycyjnej i organizacyjnej.

Część inwestycyjna dotyczy przede wszystkim następujących przedsięwzięć:

- budowa krytej pływalni (np.: przy jednym z obiektów szkolnych) i ewentualnie uruchomienie ogólnodostępnego kąpieliska czynnego w porze letniej;
- organizacja lodowiska „na świeżym powietrzu” podczas zimy;
- rozbudowa kompleksu sportowego na tak zwanych Junga Górach;
- modernizacja i budowa nowych placów zabaw oraz innych terenów rekreacyjnych w Szczercowie i na pozostałych terenach wiejskich.

Bogata baza sportowa predysponuje Gminę do utworzenia scentralizowanej instytucji zarządzającej sportem (na wzór OSIR – Ośrodek Sportu i Rekreacji), ewentualnie funkcjonującej jako oddział GOK, oraz na jej bazie rozszerzenia obecnej oferty usług sportowo – rekreacyjnych dla mieszkańców. Analogicznie do opisanych powyżej przedsięwzięć związanych z kulturą, należy podjąć działania zmierzające do stworzenia szerszej oferty sekcji sportowych oraz programu cyklicznych imprez sportowych. Organizacyjnie mechanizmy imprez sportowych funkcjonowałyby podobnie do tych związanych z kulturą, a więc powiązane byłyby z wydarzeniami oferowanymi przez obecnie funkcjonujące kluby i zrzeszenia sportowe. Imprezy sportowe mogą odbywać się w tym samym czasie co imprezy kulturalne lub osobno. Obecnie istniejący kalendarz wydarzeń sportowych można wzbogacić o następujące imprezy:

- turnieje lokalnych, amatorskich drużyn (szkolne, wiejskie) w grach zespołowych;
- rajdy rowerowe;
- kolarstwo przełajowe;
- biegi na orientację;
- zawody kajakowe;
- zawody wędkarskie;
- zawody hippiczne;
- wycieczki dorożkami;
- biegi narciarskie;
- kuligi;
- spotkania przy ognisku, itp.;
- zawody Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), itp.

Atrakcyjność imprez można podnieść poprzez organizowanie zawodów i turniejów z nagrodami, nie tylko o zasięgu lokalnym, ale również regionalnym czy ogólnokrajowym. Kalendarz cyklicznych oraz okazjonalnych imprez o charakterze sportowo – rekreacyjnym należy ująć i opublikować we wszelkich materiałach promocyjnych gminy.

III.5. Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu

W nawiązaniu do dwóch poprzednich zadań strategicznych należy także rozważyć przyszłą formę finansowania usług kultury czy też sportu. Podstawową barierą rozwoju życia kulturalnego oraz inicjatyw społecznych jest przede wszystkim niewystarczająca ilość środków finansowych i technicznych. Niniejsze zadanie ma więc na celu częściową reorganizację formy finansowania usług kultury oraz sportu poprzez częściowe urynkowanie. Infrastruktura społeczna (zwłaszcza sportowa) gminy Szczerców charakteryzuje się znacznym zasobem powierzchni użytkowych, a dodatkowo planowane są modernizacje i nowe inwestycje. Dotyczy to zarówno terenów sportowych jak również kulturalnych. Ideą reorganizacji jest częściowa dzierżawa wspomnianych zasobów na drodze postępowania konkursowego czy przetargowego. Z przyczyn oczywistych etatowa kadra pracowników GOK, ewentualnego OSIR i klubów sportowych nie jest w stanie animować zajęć z wielu, zwłaszcza specjalistycznych dziedzin (np.: dla osób starszych czy niepełnosprawnych). Gmina może wspierać rozwój oferty kulturalnej i sportowej poprzez ściąganie z zewnątrz instruktorów czy animatorów bądź pasjonatów różnych dziedzin i udostępnianie im (np.: poprzez wynajem) pomieszczeń. Praktyka gospodarki wolnorynkowej wykazuje niezaprzeczalnie większe zaangażowanie podmiotów prywatnych nad publicznymi. Zadanie to jest ryzykowne ze względu na znaną sprzeczność pomiędzy pełnieniem zadań publicznych w dziedzinie kultury i sportu, a dążeniem do ekonomicznych zysków. Jednak odpowiedni system dotacji np.: do cen sprzedanych biletów lub do konkretnych przedsięwzięć (np.: kursy doszkalające, sekcje zainteresowań o wykwalifikowanej tematyce, itp.) umożliwiłyby z jednej strony wyzwolenie inicjatywy w duchu gospodarki wolnorynkowej, a z drugiej – zapewnienie wartościowej i nie wyłącznie komercyjnej oferty kulturalnej i sportowej. Niniejsze zadanie dotyczy również aktywizacji świetlic wiejskich na analogicznych zasadach. Należy podkreślić, że animacją części, jak nie większości zadań związanych z kulturą i sportem, mogą zająć się liczne, lokalne organizacje i stowarzyszenia społeczne. Zakładając wysoki poziom merytoryczny składanych przez nich ofert należy rozważyć adekwatny system dotacji.

III.6. Likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych

Na potrzeby niniejszego zadania określenie „likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych” podzielono na dwie zasadnicze części: techniczną (inwestycyjną) i organizacyjną.

Problemem w skali całej gminy są nadal techniczne bariery dla osób niepełnosprawnych, uniemożliwiające dogodny dostęp do realizacji wielu codziennych potrzeb, poza miejscem zamieszkania. W związku z powyższym sektor publiczny jak i prywatny powinien przedsięwziąć inwestycje służące likwidacji barier dla osób niepełnosprawnych. Dotyczyć one powinny przede wszystkim:

- umożliwienie dogodnego dostępu do wszystkich placówek publicznych;
- umożliwienie dogodnego dostępu do placówek handlowych i innych usług komercyjnych;
- likwidacja barier komunikacyjnych (np.: zjazdy z chodników przy przejściach dla pieszych, a nawet oznakowanie dodatkowych przejść przez drogi dla osób niepełnosprawnych);
- likwidacja barier transportowych (np.: dostosowanie przystanków autobusowych);
- itp.

W zgodnej opinii lokalnych stowarzyszeń związanych z osobami niepełnosprawnymi należy zapewnić takim osobom warunki umożliwiające równoprawny udział we wszystkich strefach życia Gminy. Najważniejszą sprawą wydaje się być utworzenie dziennego ośrodka wsparcia umożliwiającego stymulowanie rozwoju oraz wzmocnienie potencjału osób niepełnosprawnych (docelowo w postaci środowiskowego domu samopomocy). Zapewnia on między innymi pobyt osób niepełnosprawnych w określonych godzinach i umożliwia trening

funkcjonowania w codziennym życiu, trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, umożliwiają atrakcyjne spędzenie czasu wolnego, w tym rozwijanie własnych zainteresowań oraz aktywność ruchową. Ponadto należy między innymi:

- wypracować mechanizmy i narzędzia docierania do środowiska osób niepełnosprawnych z wyczerpującym, zrozumiałym i na bieżąco aktualizowanym przekazem zawierającym informacje na temat możliwych źródeł i form pomocy, przysługujących im praw, itp.;
- zwiększyć dostępność do świadczeń i usług – niepełnosprawni mają dość niską świadomość tego, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy dość rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją, w obecnej sytuacji główny wysiłek w uzyskaniu jakiegokolwiek pomocy leży po stronie niepełnosprawnego;
- poprawić umiejętności komunikowania się z osobami niepełnosprawnymi – trudność leżąca zarówno po stronie osób niepełnosprawnych (brak umiejętności interpersonalnych), jak również po stronie osób zdrowych, szczególnie widoczna w kontaktach z osobami z niepełnosprawnością intelektualną czy chorobami psychicznymi (np.: konieczność dostosowania sposobu przekazywania informacji, jak również treści / słownictwa)
- wspomóc organizowanie szkoleń i warsztatów dla osób niepełnosprawnych, ale także pracowników instytucji pomocowych;
- poprawić dostępność do usług medycznych, w tym specjalistycznych jak np.: terapia logopedyczna, neurologopedyczna, psychologiczna, biofeedback oraz rehabilitacja medyczna;
- poprawić dostęp do informacji udzielanych przez instytucje służby zdrowia, zwłaszcza w zakresie informowania o uprawnieniach i dostępnych formach pomocy przysługujących osobom niepełnosprawnym;
- podjąć działania edukacyjne w środowisku medycznym, między innymi w zakresie indywidualnego podejścia do osoby niepełnosprawnej, a zwłaszcza dziecka niepełnosprawnego;
- zwiększyć samodzielność funkcjonowania osób niepełnosprawnych (rodzin) np.: przy wsparciu asystenta rodziny;
- inicjować i wspierać lokalne przedsięwzięcia zmierzające do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (edukacja, kultura, sport, rekreacja, turystyka, itp.);
- promować twórczość osób niepełnosprawnych poprzez wystawy, publikacje, prezentacje, festiwale, itp.;
- wspomagać organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych w realizacji zadań statutowych, między innymi w realizacji rehabilitacji medycznej, pedagogicznej, czy społecznej;
- wprowadzić parytet w dostępie do środków na realizację zadań publicznych dla organizacji pozarządowych zajmujących się różnorodną działalnością, w tym działalnością na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zasadne więc wydaje się być opracowanie wielopłaszczyznowej strategii działań na rzecz osób niepełnosprawnych na poziomie gminnym, w tym tworzenia ram i standardów współpracy oraz konstruowania partnerstwa, które stanowiłyby płaszczyznę realizacji systematycznych, trwałych działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych. Może być ona również częścią opracowania pn. *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Szczerców*.

III.7. Oferta dla seniorów

Istotnym problemem społecznym, wręcz wyzwaniem cywilizacyjnym, nie tylko w skali gminy, ale również regionu, kraju i całej Europy jest rosnąca ilość osób starszych, w tym zarówno chorych jak i mieszkających samotnie, a także mających problemy finansowe. Uzasadnioną i nieodzowną potrzebą jest więc adaptacja i/lub budowa obiektów służących osobom starszym, a optymalnym rozwiązaniem jest tworzenie specjalnych miejsc i stref przeznaczonych wyłącznie dla osób starszych (np.: domy spokojnej starości, domy dziennej opieki, mieszkania chronione, itd.). Optymalną lokalizacją dla tego typu obiektów są rejony zlokalizowane poza obszarami silnie zurbanizowanymi i charakteryzujące się względną ciszą czy otoczeniem terenów zielonych (np.: zespoły pałacowo – parkowe, nieużytkowane ośrodki wypoczynkowe, likwidowane placówki szkolne na terenach wiejskich, itp.). Znaczący udział w budowie obiektów służących osobom starszym, zwłaszcza lepiej sytuowanym finansowo, które świadomie wybiorą na starość pobyt w tego typu placówkach, będzie miał zapewne sektor prywatny oraz partnerstwo publiczno – prywatne. Gmina Szczerców jest otwarta na współpracę w tego typu inwestycjach. Osobną kwestią jest opracowanie oferty kulturalnej skierowanej do lokalnych seniorów, w tym również o charakterze edukacyjnym (np.: tak zwane Uniwersytety Trzeciego Wieku), w celu aktywizacji tej grupy osób. Wzmocnienia wymagają także działania na rzecz profilaktyki zdrowia oraz profilaktyki społecznej (np.: aktywność zawodowa) osób starszych.

III.8. Poprawa wizerunku i estetyki

Przestrzeń publiczna jest ważnym i coraz częściej dostrzeganym oraz pielęgnowanym elementem infrastruktury społecznej. Na poprawne funkcjonowanie przestrzeni publicznej składa się całokształt pomniejszych działań związanych między innymi z ochroną środowiska, ochroną walorów kulturowych, rozbudową infrastruktury technicznej i społecznej, ale także z poprawą wizerunku i estetyki oraz rozwojem usług rynkowych. Wrażenia estetyczne wywierają ogromny wpływ na odwiedzających, a przede wszystkim w większym stopniu identyfikują lokalną społeczność z gminą i daną miejscowością. Gmina Szczerców na bieżąco wykonuje podstawowe zadania związane z poprawą wizerunku i estetyki (rewitalizacja i modernizacja obiektów komunalnych, modernizacja dróg gminnych, itp.).

Dzisiejszy obraz wybranych rejonów Szczercowa i poszczególnych miejscowości jest jeszcze daleki od atrakcyjnych, zadbanych ośrodków (układów urbanistycznych czy ruralistycznych) i negatywnie wpływa na ich zewnętrzny wizerunek. Wiele obiektów nie odpowiada charakterowi poszczególnych miejscowości, a zwłaszcza centralnych rejonów Szczercowa (między innymi: komórki, garaże, zdewastowane warsztaty, rudery, itp.). Należy wygospodarować środki na cykliczne odnawianie elewacji przy głównych ciągach komunikacyjnych w gminie, przede wszystkim w Szczercowie, a także zachęcać właścicieli do dbałości o całość nieruchomości na pozostałym obszarze. Należy to powiązać z systemem motywującym do tych działań właścicieli lub najemców nieruchomości poprzez instrumenty ekonomiczne (np.: obniżając stawki podatków od nieruchomości¹¹⁴) oraz prawne (warunki umów najmu, dzierżawy lub sprzedaży).

¹¹⁴ Zwolnienia w podatku od nieruchomości przewiduje ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 1991, nr 9, poz. 31). Zwolnione z podatku mogą być przede wszystkim grunty, budowle i budynki, które są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Dodatkowo ustawa o podatkach i opłatach lokalnych daje Radom Gmin uprawnienia do wprowadzenia zwolnień przedmiotowych, a więc odnoszących się do gruntów, budynków i budowli. Przykładowo można zwolnić z podatku budynki położone na starówce czy w obrębie danej strefy konserwatorskiej, o ile właściciele odnowią fasady budynków. Rada Gminy nie może jednak zwolnić z podatku konkretnych osób lub grup podmiotów, a więc np.: Jana Kowalskiego. Podatnik taki może jedynie ubiegać się o ulgę w zapłacie podatku, a więc np.: o umorzenie zaległości podatkowej – *Gazeta Prawna, nr 180, 16 września 2011 roku.*

Ochronę zabytkowych układów przestrzennych (urbanistycznych i ruralistycznych) oraz zachowanie osi widokowych należy zabezpieczać na etapie aktualizacji bądź sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz poprzez staranne realizowanie i egzekwowanie prawa miejscowego.

Na terenie gminy zlokalizowane jest cenne założenie parkowe w zespole dworskim w miejscowości Lubiec. Podlega one ochronie jako zabytek kultury i figuruje w rejestrze zabytków. Park, jak i cały zespół, wymaga rewitalizacji. W porozumieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, Nadleśnictwem, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska i organizacjami ekologicznymi należy opracować koncepcję nowego zagospodarowania i prac modernizacyjnych na tym terenie. Powinny one obejmować między innymi:

- prace porządkowe – oczyszczenie terenu poprzez rekultywację biologiczną, w szczególności fosi i oczek wodnych;
- utrzymanie i systematyczną pielęgnację drzewostanu;
- wytypowanie i objęcie ochroną pomnikową ciekawszych okazów drzew;
- wytyczenie alejek spacerowych;
- oznakowanie obiektów tablicami informacyjnymi;
- zamontowanie oświetlenia wzdłuż ciągów spacerowych;
- opracowanie koncepcji docelowej formy funkcjonowania zespołu, a w przypadku kierunku związanego z działalnościami komercyjnymi – zasad publicznego dostępu do zabytku (możliwość zwiedzania).

Doliny rzeki Widawki, Krasowej czy Pilski są jednymi z największych atrakcji przyrodniczych i krajoznawczo – turystycznych gminy. Mając to na uwadze należy przedsięwziąć działania związane z zagospodarowaniem gminnej części wybranych odcinków cieków wodnych w kierunku turystycznym, wypoczynkowym, rekreacyjnym i sportowym. Realizacja niniejszego zadania, po uzgodnieniu z właścicielami terenów i właściwymi służbami (przede wszystkim Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych), powinna obejmować:

- prace porządkowe i rekultywacyjne w pasie około 100 m od brzegu rzeki, w tym zagospodarowania tak zwanej wyspy w Szczercowie;
- wytyczenie i oznakowanie miejsc do leżakowania, biwakowania, rekreacji i ewentualnego bezpośredniego kontaktu z wodą;
- ewentualną budowę dodatkowych stanic wodnych na szlaku kajakowym rzeki Widawki;
- odpowiednią politykę w zakresie planowania przestrzennego w postaci wyznaczenia miejsc dla lokalizacji różnego typu obiektów gastronomicznych;
- zlokalizowanie i zagospodarowanie punktów widokowych, w tym przede wszystkim ambon umożliwiających obserwację i fotografowanie awifauny;
- wytyczenie i oznakowanie przebiegu tras rowerowych, szlaków dla jeździectwa, ścieżek dydaktycznych, tras spacerowych wzdłuż rzek.

Wybrane trasy rekreacyjne wzdłuż rzek należy powiązać z istniejącymi alejami wiejskimi i duktami leśnymi, a także znakowanymi szlakami, łączącymi doliny rzeczne z wybranymi miejscowościami, tworząc tym samym zorganizowaną sieć ciągów spacerowo – rekreacyjnych. Należy również umożliwić powiązanie miejscowej sieci do podobnych w sąsiednich gminach. Należy pamiętać, że obszary te pełnią równocześnie rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. W związku z powyższym przyszłe zagospodarowanie należy dopasować do lokalnych uwarunkowań, w tym wynikających z aktów prawnych związanych z ustanowieniem Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki. Z zadaniem tym wiąże się również kwestia prac hydrotechnicznych opisanych w zadaniu dotyczącym modernizacji urządzeń melioracyjnych (I.8.).

Zadanie dotyczące poprawy wizerunki i estetyki należy także wzbogacić o:

- renowację pozostałej zieleni urządzonej i nowe nasadzenia (małe parki wiejskie, aleje przydrożne, skwery, trasy spacerowe);
- rewitalizację pozostałych zabytków architektury (obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, zwłaszcza w rejestrze zabytków);
- budowę i modernizację wygodnych i bezpiecznych chodników z wydzielonym pasem dla rowerów wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- modernizację oświetlenia ulicznego;
- czytelne i jednolite plansze z nazwami miejscowości (wzbogacone o herb lub logo gminy);
- ujednoczenie wizerunku przystanków komunikacji autobusowej (herb lub logo gminy, reklama walorów gminy);
- utworzenie systemu plansz przedstawiających walory gminy i danych miejscowości, wzbogaconych o plany poszczególnych miejscowości;
- instalacja znaków drogowych na drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych informujących o walorach turystyczno – kulturowych gminy (znaki: E–10, E–11, E–12, E–12a, E–22a, E–22b, E–22c);
- modernizacja oznakowania istniejącej sieci szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych);
- organizowanie konkursów na najładniejsze ogródki, obejścia, rejonów wspólnot czy spółdzielni mieszkaniowych, itp.

III.9. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej

Niniejsze zadanie strategiczne jest kontynuacją poprzedniego. Charakter Szczercowa, bliższy ośrodkowi miejskiemu niż wiejskiemu, oraz ambicja lokalnej społeczności rodzi naturalną potrzebę funkcjonowania tętniącego życiem „centrum”, zarówno w wymiarze społecznym jak i ekonomicznym. Potrzebne jest miejsce(a), gdzie skupia się życie, gdzie ludzie przychodzą się spotkać albo nawet tylko pospacerować, miejsce z którym się identyfikują. Jest to również ważne, aby na dłużej zatrzymać turystów zwiedzających miejscowe walory krajobrazowo – kulturowe czy korzystających z infrastruktury rekreacyjnej. Układ przestrzenny Szczercowa, a zwłaszcza jego centralnej części (Plac Świętego Floriana i przyległe uliczki), posiada bogate tradycje historyczno – kulturowe. Obecny charakter tego obszaru nie odbiega dalece od jego historycznego pierwowzoru i charakteryzuje się dość wysoką jakością przestrzeni. Należy nadmienić, że układ urbanistyczny Szczercowa oraz wybrane obiekty architektury objęte są prawną ochroną konserwatorską. Jak wspomniano w poprzednim zadaniu, w ostatnich latach przeprowadzono tu szereg prac rewitalizacyjnych, dotyczących przede wszystkim odnowienia elewacji poszczególnych budynków czy nawierzchni ciągów pieszo – jezdnych. Celem niniejszego zadania jest kontynuacja rewitalizacji tego rejonu, przewidująca docelowo, w szerszym niż obecnie zakresie, usługowy charakter centrum Szczercowa i jego najbliższych okolic.

Oczekiwany dalszy rozwój gminy, możliwy przede wszystkim dzięki modernizowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, pozyskiwaniu inwestorów, napływowi nowych osadników, rozwojowi usług turystyczno – rekreacyjnych, a także na ambicjach obecnej społeczności, wymaga szerszej oferty usługowej. Usługi rynkowe czy inaczej komercyjne, bo o nich głównie mowa, nie powinny opierać się w głównej mierze na mniejszych lub większych placówkach o profilu handlowych (spożywczym, monopolowym, chemicznym, kosmetycznym, stacji paliw) czy finansowym (bankomat, placówki bankowe), do tego czynnych tylko do godz. 18.00. Oczekuje się tu rozwoju usług gastronomicznych (kawiarnie, restauracje), rozrywkowych (np.: pub), galerii sztuki, otwartych pracowni artystycznych oraz innych usług (np.: fryzjer, kosmetyczka, odnowa biologiczna, salon optyczny, punkty drobnych napraw, itp.). Obecna struktura usług, od kilkunastu lat wyraźnie rozwijająca się, nadal tylko w

podstawowym zakresie spełnia wciąż rosnące potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W odczuciu wielu z nich, a zwłaszcza młodzieży i nowych osadników, obecny Szczerców i cała gmina to przede wszystkim miejsce do zamieszkania (sypialnia), dla części również pracy, czasem relaksu na łonie natury, ale nie do szeroko pojętego „życia”. Oferta usług na miarę ich oczekiwań i potrzeb znajduje się w pobliskim Bełchatowie bądź dopiero w Piotrkowie Trybunalskim czy Łodzi. Oczywiście nikt nie liczy na nowoczesną galerię handlową bądź aquapark czy multiplex w Szczercowie, ale przynajmniej na „tętniące życiem” centrum (restauracyjne i kawiarniane ogródki, itp.) z bezpieczną przestrzenią dla pieszych dzięki ograniczeniom czy wyłączeniom w ruchu pojazdów. Od Placu Świętego Floriana i okalających go uliczek, jako centrum przestrzeni publicznej, powinny odchodzić uzupełniające jego ofertę wygodne, bezpieczne i nowoczesne osie spacerowo – usługowe (deptaki), koncentrujące usługi handlowo – gastronomiczne czy kulturalno – rozrywkowe, finansowe, itp., spinające centrum z poszczególnymi rejonami Szczercowa. Rolę takich osi, których zaczątek już się tworzy, pełnić mogą przede wszystkim ulice: Częstochowska, Łaska, Mickiewicza, Piotrkowska, Praga. Całość, w powiązaniu z zagospodarowaniem doliny rzeki Widawki, jako spójna kompozycja funkcjonalna byłaby przestrzenią, z której można skorzystać w porze wieczornej podczas tak zwanych „dni roboczych” oraz w weekendy i inne dni wolne od pracy. Można tam również organizować plenerowe, uliczne imprezy kulturalne, wystawy miejscowych artystów, itp. Oczywiście wymaga to uzgodnień z właścicielami poszczególnych nieruchomości, a skala przeobrażeń zależna będzie od lokalnego popytu. Ważnym elementem oferty i zagospodarowania przestrzeni publicznej jest także miejsce na organizację większych imprez masowych i nie dotyczy to tylko stadionu. Celem niniejszego zadania (w powiązaniu z projektami zmierzającymi do modernizacji infrastruktury technicznej oraz poprawy wizerunku i estetyki) jest także promocja miejscowości Szczerców, ukierunkowana na pozyskanie przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem usług rynkowych. Należy podkreślić, że rozwój usług rynkowych, poza niezbędną ku temu bazą, uzależniony jest także od potencjału demograficznego danej miejscowości oraz od zasobności ekonomicznej mieszkańców, dlatego tak ważny jest dalszy rozwój (dywersyfikacja) lokalnego rynku pracy.

Ponadto w każdej większej miejscowości wiejskiej należy zagospodarować wolne przestrzenie, najlepiej w okolicach już funkcjonujących obiektów publicznych (boiska sportowe, świetlice wiejskie, zabytkowe parki, itp.), na miejsca integracyjnych spotkań lokalnej społeczności (zadaszone altany, miejsca na ognisko, ławki, oświetlenie, itp.), place zabaw dla dzieci i centra rekreacyjne dla młodzieży. Obiekty te należą do tak zwanej małej architektury i nie wymagają dużych nakładów finansowych. Na bazie tejże infrastruktury można tam również organizować mniejsze, lokalne, plenerowe imprezy kulturalne, wystawy miejscowych artystów, itp.

Kontynuacja uporządkowania centrum Szczercowa, zagospodarowanie przestrzeni publicznej w pozostałych miejscowościach oraz rozwój oferty usługowej ma także, a może przede wszystkim, wymiar niematerialny w postaci większej identyfikacji lokalnej społeczności z gminą i daną miejscowością.

III.10. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe

Gmina Szczerców ze względu na swoje położenie geograficzne jest potencjalnie i realnie (jak świadczą dane GUS) atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa i wiąże się duże nadzieje z jego dalszym rozwojem. Wynika to przede wszystkim z bliskiej odległości do większych, bogatych aglomeracji miejskich, których mieszkańcy wybierają tereny wiejskie jako miejsce zamieszkania. Oczekiwany plan rozwoju, a przede wszystkim budowa sieci kanalizacyjnej, ewentualna budowa sieci gazowej czy rozwój centralnych systemów ciepłowniczych, poprawa dostępności transportowej i komunikacyjnej, a także rozwój usług publicznych i rynkowych, nastawiony jest również na dalszy napływ nowych osadników. Należy więc promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. Jednocześnie, na etapie aktualizacji bądź opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania

miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Nadmierne i chaotyczne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników. Za jednostki rozwojowe w gminie Szczerców uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza Szczercowem są to przede wszystkim najbliższe położone od tej miejscowości wsie: Grudna, Kościszki, Kozłówki, Niwy, Podklucze, Trakt Puszczański i Załuże. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Należą do nich: Bednarze, Brzezcie, Firlej, Józefina, Krzyżówki, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Lubośnia, Magdalenów, Marcelów, Podzar, Puszcza, Rudzisko, Szczercowska Wieś, Tatar, Zbyszek i Żabczanka. Pozostałe miejscowości charakteryzują się obecnie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych, między innymi z powodu bliskości odkrywkowej kopalni węgla brunatnego lub głównych szlaków komunikacyjnych, obciążonych nadmiernym ruchem (hałas komunikacyjny). Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa zagrodowego.

Podczas prac nad miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego należy umiejętnie zaplanować lokalizację atrakcyjnych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe także dla bardziej wymagających osadników (rezydencje). Zakładając, że tereny te będą charakteryzowały się atrakcyjnym położeniem np.: odpowiednio większy areał działki, słoneczna ekspozycja, bliskość terenów leśnych, itp., to cena takich działek może kilkakrotnie przekraczać przeciętną wartość występującą w gminie za m² gruntu pod budownictwo mieszkaniowe. Korzyści wynikające z faktu osiedlenia się na terenie gminy osób zamożnych nie ograniczają się tylko do większych wpływów z podatków lokalnych. Grupa takich obywateli może zwiększyć pulę rodzimego kapitału, której część zainwestuje na terenie gminy. Zamożni mieszkańcy stwarzają większy popyt na miejscowe usługi. Mogą oni także rozreklamować walory gminy Szczerców wśród innych przedsiębiorców. Informacje o zasobie tego typu terenów należy włączyć do programu promocji gminy.

Ważnym aspektem niniejszego zadania jest również kwestia uzbrojenia terenów przewidzianych pod budownictwo mieszkaniowe w podstawową infrastrukturę techniczną (energia elektryczna, woda, kanalizacja, ewentualnie gaz i sieć ciepłownicza, transport i komunikacja).

III.11. Budowa mieszkań komunalnych

Nie należy również zapominać o potrzebach mieszkaniowych osób najuboższych. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje co prawda tylko 5 rodzin, ale duża część zasobów komunalnych wymaga na tyle gruntownych remontów, że bardziej zasadna wydaje się być budowa nowych obiektów. Ponadto oczekiwany rozwój zakładów produkcyjnych w Szczercowie i okolicznych miejscowościach zwiększa zapotrzebowanie na wykształconą i wykwalifikowaną kadrę. Są to nie rzadko osoby pracujące tylko na czas określony (kontrakt) i potrzebują miejsca do tymczasowego zamieszkania. Gmina liczy także na zatrzymanie miejscowej młodzieży, która u progu wejścia w wiek produkcyjny nie ma jeszcze środków na własne mieszkania. Powyższe oznacza, że zasadna staje się modernizacja i budowa dodatkowych mieszkań komunalnych, w tym na wynajem (mieszkania czynszowe).

III.12. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej.

Podczas prac Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025 nad analizą SWOT pojawiały się bardzo często stwierdzenia dotyczące małej aktywności zarówno społecznej jak i gospodarczej miejscowego społeczeństwa, brak zainteresowania przez mieszkańców i przedsiębiorców działaniami realizowanymi przez Urząd Gminy, barier mentalnych, itp. Z drugiej strony część społeczności

aktywnie zainteresowana „życiem” Gminy, zwłaszcza stowarzyszenia, oceniały obecny kontakt pomiędzy Urzędem a lokalną społecznością jako niezadowalający i wymagający dalszego rozwoju. W celu przezwyciężenia tych barier należy podjąć działania organizacyjne.

Na szczeblu lokalnym (np.: osobno Szczerców i poszczególne sołectwa) powinny zawiązać się zespoły monitorujące i konsultujące politykę Gminy w stosunku do danej miejscowości, jak i oceniające realizację ich postulatów i oczekiwań przez Urząd. Kształt każdej grupy powinien być reprezentatywny w stosunku do danej społeczności i mógłby być powoływany np.: przez Radę Sołecką. Pomóc w tym mogliby także przedstawiciele lokalnych organizacji i stowarzyszeń. Wskazane byłoby aby przedstawiciele poszczególnych zespołów uczestniczyli w posiedzeniach komisji Rady Gminy i grupy monitorującej *Strategię Rozwoju*, szczególnie na etapie opracowywania Wieloletniej Prognozy Finansowej. Odrębnie od powyższego można zorganizować cykliczne forum na linii lokalne organizacje pozarządowe – Gmina. Postuluje się także wdrożenie w najbliższych latach tak zwanego budżetu obywatelskiego.

W ramach prac nad niniejszą *Strategią* uczestniczyła także grupa lokalnej młodzieży w wieku od 15 do 17 lat. Propozycja włączenia grupy młodzieżowej, obejmującej uczniów tu zamieszkałych, w proces tworzenia dokumentu o charakterze strategicznym miała przede wszystkim na celu urozmaicenie i wzbogacenie tego procesu oraz „wysłuchanie” się w głos młodzieży, dla której ten dokument jest również tworzony. Wszak to oni już za kilka czy kilkanaście lat będą jego podstawowym beneficjentem. Efekty spotkania z grupą młodzieżową były nadplanowo zdumiewające w pozytywnym (kreatywnym) tego słowa znaczeniu, nie mówiąc już o poczuciu dumy czy zaszczytu wśród młodzieży, że zwrócono się do nich z taką propozycją. Młodzież przedstawiła wiele ciekawych propozycji, które zostały ujęte w niniejszej *Strategii*. Jedną z nich, w zakresie aktywizacji społecznej, jest sformalizowanie udziału młodzieży w dalszym procesie rozwoju gminy. W związku z powyższym postuluje się utworzenie stosownego gremium w postaci Młodzieżowej Rady Gminy.

Ważnym etapem prac nad tworzeniem niniejszego dokumentu jest opracowanie zasad monitorowania realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*. Monitoring jest podstawą ewentualnej aktualizacji *Strategii* i powinien obejmować organizacje oraz instytucje zarówno publiczne jak i prywatne. Poświęcony temu został osobny rozdział.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

8. 1. Potencjalne źródła finansowania.

Zadania realizowane w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025* mogą być finansowane z różnych źródeł. W polskim systemie finansowym są to źródła **wewnętrzne i zewnętrzne**. Źródła wewnętrzne oznaczają środki pochodzące z terenu gminy od podmiotów gospodarczych, budżetu lokalnego czy od mieszkańców. Natomiast źródła zewnętrzne to środki pochodzące od podmiotów funkcjonujących poza terenem gminy lub umiejscowionych organizacyjnie poza gminą.

Źródła wewnętrzne i zewnętrzne generować mogą środki o charakterze bezzwrotnym (np.: dotacje, subwencje, darowizny, itp.) oraz zwrotnym (np.: kredyty czy pożyczki), a także mogą mieć charakter źródeł generujących środki w sposób stabilny i systematyczny, co do terminu i wielkości lub zmienny i dyskrecjonalny, z punktu widzenia czasu ich kreacji i wielkości tych środków. Cechy te mają istotne znaczenie dla sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć w ramach *Strategii Rozwoju*. Decydują bowiem o zakresie tych przedsięwzięć, tempie realizacji i całkowitych kosztach wykonania poszczególnych zadań, a w niektórych przypadkach o skuteczności.

TABELA 167: Podział środków finansujących programy strategiczne.

Środki lokalne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (dotacje z budżetu gminy); ➤ bezzwrotne systematyczne (pozycja budżetu gminy); ➤ zwrotne jednorazowe (obligacje gminne).
Środki krajowe	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (dotacje celowe); ➤ bezzwrotne systematyczne (subwencje); ➤ zwrotne jednorazowe (kredyty i pożyczki bankowe).
Środki zagraniczne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (środki pomocowe); ➤ zwrotne jednorazowe (środki z linii kredytowych).

Źródło: Opracowanie własne.

Środki lokalne posiadają tą podstawową zaletę, że są narzędziem mobilizacji społeczności lokalnej, zmuszają do racjonalnego ich wykorzystania i podnoszą ich efektywność. Wady związane są ze zwrotnością lub bezzwrotnością. W przypadku środków zwrotnych niezbędne jest określenie źródła, z którego będą one zwracane, często wraz z odsetkami (kuponami). Wadą zewnętrznych środków bezzwrotnych jest ich niskie oddziaływanie motywujące w kierunku efektywnego wykorzystania. Środki krajowe charakteryzują się mniejszą dostępnością i często, w przypadku środków bezzwrotnych, niższą kontrolą efektywności wykorzystania. Dotyczy to zwłaszcza środków publicznych. W przypadku środków zagranicznych są one z reguły połączone z koniecznością wyasygnowania środków własnych.

Podstawowe rodzaje środków finansowych, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań *Strategii Rozwoju* można zestawić następująco:

- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) istniejących na terenie gminy;
- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) spoza terenu gminy, krajowych i zagranicznych;
- środki budżetowe z budżetu gminnego, pozyskane w formie racjonalizacji wydatków budżetowych (oszczędności) lub w drodze zaplanowanych wydatków budżetowych;

- środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich;
- środki rządowe z budżetu centralnego i budżetu wojewody;
- środki pochodzące z Unii Europejskiej;
- środki celowe funduszy ekologicznych (np.: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);
- środki pochodzące z fundacji ekologicznych;
- środki pochodzące z pomocy zagranicznej (w tym ekokonwersji długów zagranicznych Polski);
- środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych;
- środki z banków komercyjnych;
- środki funduszy inwestycyjnych;
- środki towarzystw leasingowych;
- środki pochodzące z operacji na rynkach kapitałowych lub oprocentowania depozytów bankowych;
- środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych;
- środki pochodzące z samoopodatkowania się społeczności lokalnych;
- środki pochodzące z emisji obligacji komunalnych;
- środki pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków i innych wydawnictw;
- środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych;
- środki pochodzące z emisji tzw. obligacji ekologicznych (*cat bonds*);
- środki generowane przez system opłat lokalnych (klimatycznych) za korzystanie ze środowiska przyrodniczego.

Z drugiej strony formy finansowania inwestycji proekologicznych dostępne na rynku można podzielić na:

- zobowiązania finansowe:
 - kredyty;
 - pożyczki;
 - obligacje;
 - leasing;
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach;
- dotacje – środki bezzwrotne.

Formy te występują czasami łącznie (np.: dotacje do spłaty odsetek od kredytów bankowych lub pożyczki preferencyjne). Wśród zobowiązań finansowych najbardziej rozpowszechnione są preferencyjne pożyczki przez celowe fundusze ekologiczne oraz Bank Ochrony Środowiska. Obligacje i leasing są formami, które wymagają większego doświadczenia i umiejętności ze strony podmiotu realizującego przedsięwzięcie proekologiczne. Istotną cechą tej formy jest dopasowywanie oferty do lokalnych warunków, które umożliwiają sterowanie strumieniami finansowymi odpowiednio do możliwości i potrzeb klienta. Udziały kapitałowe są nową i rozwijającą się wraz z sektorem bankowym formą finansowania inwestycji ekologicznych. Angażowanie kapitału w finansowaniu inwestycji jest dokonywane na zasadach komercyjnych i najczęściej jest stosowane w prywatyzacji mienia komunalnego (zwłaszcza przy komunalnych oczyszczalniach ścieków, zakładach uzdatniania wody pitnej czy komunalnych wysypiskach odpadów). Dotacje (bezzwrotne formy finansowania) stanowią tradycyjną i bardzo poszukiwaną przez inwestorów formę finansowania przedsięwzięć proekologicznych. W praktyce stosuje się je coraz rzadziej, ponieważ zdaniem przedstawicieli życia gospodarczego tworzą one sytuację nierównego traktowania podmiotów gospodarczych. Nadal wykorzystuje się je często do katalizowania strumienia preferencyjnych pożyczek, które są połączeniem dotacji i kredytów. Najczęściej korzystają z tego instrumentu celowe fundusze ekologiczne, a także fundacje ekologiczne. Te ostatnie czynią to z reguły w postaci

uruchamianych w bankach komercyjnych liniach kredytowych z dopłatami do odsetek, które obniżają stopy oprocentowania tych kredytów.

8. 2. Ogólne zasady doboru środków finansowych.

W trakcie doboru środków finansowych należy pamiętać o przestrzeganiu kilku podstawowych zasad. **Pierwsza** wiąże się z koniecznością dokładnej oceny wad i zalet poszczególnych potencjalnych źródeł. Ocena ta musi charakteryzować się wysoką rzetelnością i bezstronnością, co implikuje, że najlepiej aby była ona wykonywana przez niezależnych ekspertów.

Druga zasada dotyczy oceny dostępności i ryzykowności poszczególnych źródeł. Ocena taka jest istotna zwłaszcza z punktu widzenia skuteczności realizacji danego przedsięwzięcia oraz jego całkowitych kosztów.

Trzecia zasada wiąże się z koniecznością wykorzystania przy przygotowywaniu finansowego wsparcia poszczególnych inżynierii finansowej i montażu finansowego. Według popularnej definicji „*inżynieria finansowa to umiejętność projektowania, konstruowania i wdrażania innowacji finansowych w dziedzinie nowoczesnego zarządzania finansami, umożliwiająca optymalny wybór metod finansowania działalności i efektywne zarządzanie ryzykiem, silnie wsparta przez zaawansowane metody wyceny instrumentów pochodnych i modelowania ryzyka, a także przez nowoczesną technologię informatyczną*”.¹¹⁵ Tak rozumiana inżynieria finansowa, której źródła wywodzą się z rynków kapitałowych, znajduje swoje zastosowanie przy tych wszystkich przedsięwzięciach, które wymagają określenia poziomu ich ryzyka, źródeł finansowania i ryzyka oraz kosztów wykorzystania tych źródeł. Znajduje zatem zastosowanie także przy finansowaniu inwestycji. Optymalny wybór metody finansowania danej inwestycji powinien skupiać się przede wszystkim na maksymalnym obniżeniu kosztów finansowania działalności inwestycyjnej, przy danym założonym poziomie ryzyka ich wykorzystania lub na minimalizacji ryzyka, przy danym założonym poziomie kosztów wykorzystania tych źródeł finansowania. Pomimo swego miejsca i znaczenia rynek finansowy nie jest w pełni znany i zrozumiały dla potencjalnych klientów. Wielość form, źródeł i procedur stosowanych w jego ramach wymaga dobrej orientacji w celu podjęcia właściwej decyzji finansowej. Panuje powszechne przekonanie, że zapotrzebowanie na środki finansowe na inwestycje prorozwojowe znacznie przewyższa dostępne ich zasoby (podaż). Tymczasem wiele uruchomionych w ostatnich latach linii kredytowych nie zostało wykorzystanych z uwagi na brak dobrze przygotowanych projektów inwestycyjnych. Zapotrzebowanie na środki finansowe jest zależne od kosztu pozyskania tych środków. Popyt na „tani pieniądz” będzie zawsze duży. Im wyższy koszt kredytów oraz im trudniejsze do spełnienia warunki uzyskania tych środków, tym mniej będzie chętnych na ich wykorzystanie. Dostęp do kapitału inwestycyjnego oraz koszt jego pozyskania często przesądzają o powodzeniu lub klęsce projektów inwestycyjnych. Na ogół trudno jest sfinansować całość inwestycji z jednego źródła (np.: z jednego funduszu lub jednego banku) lub za pomocą jednego instrumentu (np.: tylko dotacji czy kredytu). Jednocześnie nie należy rozpoczynać inwestycji jeżeli całość zapotrzebowania na nakłady inwestycyjne nie zostaną zbilansowane źródłami finansowymi, czyli jeżeli nie jest zamknięty montaż finansowy. Wyszukiwanie i łączenie wielu różnych źródeł i form finansowania danej inwestycji jest dziedziną inżynierii finansowej. Podmioty przygotowujące się do realizacji inwestycji muszą skrupulatnie obserwować rynek finansowy, aby odpowiednio do swoich planów inwestycyjnych i własnych możliwości finansowych dobrać źródła i formy finansowania realizowanych przez siebie inwestycji. Z trzecią zasadą i wykorzystaniem inżynierii finansowej łączy się potrzeba precyzyjnego opracowania harmonogramów realizacji poszczególnych celów strategicznych, celów pośrednich i zadań strategicznych. Harmonogramy takie są ściśle skorelowane z zakresem,

¹¹⁵ Tarczyński W., Zwolanowski M., Inżynieria finansowa. Instrumentarium. Strategie. Zarządzanie ryzykiem. Strategie inwestowania. Ryzyko inwestowania., Warszawa 1999.

rodzajami i sposobami wykorzystanie poszczególnych źródeł finansowania i bezinwestycyjnego wsparcia przedsięwzięć.

Po czwarte przy doborze środków warunkujących i wspierających przedsięwzięcia w ramach *Strategii Rozwoju*, jak również Wieloletniej Prognozy Finansowej należy również pamiętać o możliwościach wykorzystania wsparcia niefinansowego. Chodzi przede wszystkim o takie formy jak:

- pomoc bezinwestycyjna z gmin partnerskich;
- wsparcie rzeczowe w różnej postaci;
- wkład pracy własnej mieszkańców gminy.

Przedsięwzięcia bezinwestycyjne mogą być, w warunkach niedostatku dostępnych źródeł finansowych, bardzo interesującym uzupełnieniem realizacji zadań. Są także wyrazem bezpośredniego zaangażowania mieszkańców gminy w realizację *Strategii*, a później również Wieloletniej Prognozy Finansowej.

8. 3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.

Wdrożenie niniejszej *Strategii Rozwoju* będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe czy własne środki inwestorów. Podstawę tego systemu tworzą natomiast **fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej** czyli:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

Gromadzą one wpływy z opłat płaconych za korzystanie ze środowiska i jego zasobów przez podmioty gospodarcze (opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za ponadnormatywne zanieczyszczanie środowiska.

Środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) będą mogły być uruchomione tylko wówczas, gdy dane przedsięwzięcie jest rentowne ekonomicznie, czyli gwarantuje nadwyżkę przychodów nad kosztami.

Środki finansowe z budżetu gminnego stanowią najbardziej elastyczne źródło finansowania przedsięwzięć, o najszerszym zakresie stosowania.

Środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich mogą być praktycznie wykorzystywane tylko do takich przedsięwzięć, które mają znaczenie ponadgminne lub są szczególnie ważne dla obszarów problemowych. Na wsparcie ze **środków budżetu centralnego lub wojewody** mogą liczyć tylko te przedsięwzięcia, które mają strategiczne znaczenie dla gospodarki kraju lub regionu (inwestycje centralne).

Środki celowych funduszy ekologicznych mogą być wykorzystane przy realizacji przedsięwzięć proekologicznych według przygotowanych projektów, które uzyskały akceptację merytoryczną i spełniają warunki formalne. Biorąc pod uwagę, że większość zadań przedstawionych w ramach niniejszej *Strategii Rozwoju* ma taki charakter, możliwość wsparcia ich środkami funduszy jest istotnym źródłem.

Ta sama uwaga dotyczy **środków pochodzących z fundacji ekologicznych i ekokonwersji**. Fundacje istniejące w Polsce, dają również pewne możliwości dla wsparcia finansowego określonych przedsięwzięć. Zgromadzenie odpowiednich informacji w tym zakresie nie jest zadaniem łatwym, ponieważ nie istnieje w naszym kraju żaden ośrodek, który koordynowałby napływ tych środków, lub nawet zbierał odpowiednie informacje.

Środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych są w chwili obecnej mniej ważnym źródłem wsparcia realizacji lokalnych inwestycji. Należy jednak pamiętać, że są to środki zwrotne i z reguły przeznaczone na realizację zadań celowych (na przykład wsparcia rozwoju infrastruktury lub przekształceń strukturalnych).

Środki bankowe, przyjmujące postać kredytów i pożyczek komercyjnych są dostępnym lecz kosztownym wsparciem przedsięwzięć inwestycyjnych. Oznacza to, że należy je wykorzystywać tylko w sytuacjach koniecznych, zwłaszcza przy finalizacji przedsięwzięć.

Środki pochodzące z funduszy inwestycyjnych wymagają od organów samorządu terytorialnego stworzenia określonych zachęcających warunków do sprowadzenia takich środków. Podobna sytuacja dotyczy **środków z towarzystw leasingowych**.

W przypadku dysponowania przez gminę nadwyżkami środków finansowych w pewnych okresach mogą one być lokowane na **rynkach kapitałowych** lub na **depozytach bankowych**. Pierwszy sposób pozwala przy sprzyjających okolicznościach i umiejętnościach uzyskać większe nadwyżkowe środki. Jest jednak bardziej ryzykowny. Lokaty bankowe, mniej dochodowe, są jednak znacznie bezpieczniejsze.

Środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych mogą stanowić ważny element wsparcia zadań zapisanych w *Strategii Rozwoju* pod warunkiem zaangażowania mieszkańców w poszczególne przedsięwzięcia i posiadania przez nich odpowiednich nadwyżek finansowych (oszczędności).

Podobna uwaga dotyczy **środków pochodzących z samoopodatkowania się społeczności lokalnych**. Wymaga ono jednak przeprowadzenia referendum i pozytywnej decyzji mieszkańców.

Bardziej atrakcyjna może być **emisja obligacji komunalnych** lub **emisja obligacji ekologicznych**. Ich zaletą jest możliwość pozyskania dość znacznych środków w przypadku odpowiednio wysokiego oprocentowania, wadą natomiast konieczność zwrotu wraz z odsetkami. Środki z obligacji komunalnych mogą być zastosowane do szerszej gamy przedsięwzięć, natomiast z obligacji ekologicznych tylko na działania proekologiczne.

Środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych mogą być wykorzystane do przedsięwzięć, w efekcie których spodziewać się można zmniejszenia wysokości wypłacanych odszkodowań (na przykład popowodziowych czy powypadkowych).

Znacznie mniejszą rolę posiadają **środki generowane przez system opłat lokalnych (na przykład klimatycznych)** za korzystanie z walorów środowiska przyrodniczego oraz **środki okazjonalne, pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków czy innych wydawnictw**.

Obecnie podstawowym źródłem finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i szeroko pojętym rozwojem, w tym również tak zwanego kapitału ludzkiego, są **środki pochodzące z Unii Europejskiej**. Należy jednak pamiętać, że instytucje Unii Europejskiej stawiają określone wymagania merytoryczne (wysoka jakość), formalne (kompletna dokumentacja) oraz finansowe (własny wkład) przed składanymi projektami.

8. 4. Podstawowe źródła finansowania.

Zdecydowana większość zadań ujętych w niniejszej *Strategii Rozwoju* będzie współfinansowana ze środków **Unii Europejskiej**. Realia podziału środków z budżetu unijnego 2014 – 2020 przeznaczonego dla Polski oraz charakterystyka planowanych przedsięwzięć na terenie gminy Szczerców umożliwi skorzystanie z dwóch zasadniczych źródeł finansowania (niezależnie od tego kto będzie podmiotem odpowiedzialnym za realizację i beneficjentem danego zadania):

- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 (RPO WŁ 2014 – 2020)* – opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego;
- *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014 – 2020)* – opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Należy nadmienić, że horyzont czasowy realizacji wielu zadań ujętych w niniejszej *Strategii Rozwoju* wybiega poza okres kontraktowania oraz rozliczeń inwestycji możliwych do sfinansowania w ramach budżetu unijnego na lata 2014 – 2020, a tym samym będzie opierał się również na nieznanym jeszcze budżecie po 2020 roku.

8.4.1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 to program, którego celem jest dążenie do zwiększenia konkurencyjności regionu oraz zagwarantowanie poprawy jakości życia mieszkańców, poprzez niwelowanie barier rozwojowych. Nacisk położony będzie przede wszystkim na wspieranie innowacyjności, technologii informacyjno – komunikacyjnych, przedsiębiorczości, gospodarki niskoemisyjnej, infrastruktury ochrony środowiska, transportu, zatrudnienia i włączenia społecznego oraz edukacji. Zaplanowane interwencje w zakresie osiągnięcia celów rozwojowych województwa, wpłynę na rozwój regionalnego potencjału zarówno w zakresie zasobów ludzkich, jak i w ramach realizacji projektów infrastrukturalnych. *RPO WŁ 2014 – 2020* jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Alokacja środków UE na Program wynosi prawie 2,25 mld Euro, w tym 1.621.433.387 mld Euro z EFRR i 634.615.728 mln Euro z EFS. Zasadnicze znaczenie dla gminy Szczerców, niezależnie od typu beneficjenta, mają głównie następujące osie i priorytety:

Oś priorytetowa II – „**Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka**”:

- Priorytet inwestycyjny 3a: „*Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości*”.

Oś priorytetowa III – „**Transport**”:

- Priorytet inwestycyjny 7b: „*Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi*”;
- Priorytet inwestycyjny 7c: „*Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej*”.

Oś priorytetowa IV – „**Gospodarka niskoemisyjna**”:

- Priorytet inwestycyjny 4a: „*Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych*”;

- Priorytet inwestycyjny 4c: „Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym”;
- Priorytet inwestycyjny 4e: „Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu”.

Oś priorytetowa V – „**Ochrona środowiska**”:

- Priorytet inwestycyjny 6b: „Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie”;
- Priorytet inwestycyjny 6d: „Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę”.

Oś priorytetowa VI – „**Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu**”:

- Priorytet inwestycyjny 6c: „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”;
- Priorytet inwestycyjny 8b: „Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój”;
- Priorytet inwestycyjny 9b: „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”.

Oś priorytetowa VII – „**Infrastruktura dla usług społecznych**”:

- Priorytet inwestycyjny 2c: „Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia”;
- Priorytet inwestycyjny 9a: „Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych”.

Oś priorytetowa IX – „**Włączenie społeczne**”:

- Priorytet inwestycyjny 9i: „Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie”;
- Priorytet inwestycyjny 9iv: „Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym”.

Oś priorytetowa X – „**Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie**”:

- Priorytet inwestycyjny 8vi: „Aktywne i zdrowe starzenie się”.

Os priorytetowa XI – „**Edukacja, kwalifikacje, umiejętności**”:

- Priorytet inwestycyjny 10i: „Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia”;
- Priorytet inwestycyjny 10iii: „Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji”.

8.4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

W perspektywie finansowej na lata 2014 – 2020 publiczne wsparcie finansowe adresowane do polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich ukierunkowane będzie na realizację celów określonych w *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa*¹¹⁶ oraz celów sformułowanych w dokumentach i przepisach UE odnoszących się do polityki rozwoju obszarów wiejskich¹¹⁷. Celem *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014 – 2020)* będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Działania podejmowane w ramach *PROW 2014 – 2020* będą komplementarne do działań prowadzonych w ramach innych programów operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym. Zasadnicze znaczenie dla gminy Szczerców, w zakresie zgodnym z niniejszą *Strategią Rozwoju*, mają między innymi następujące działania (po znaku „-” wskazani są beneficjenci poszczególnych działań):

- Działanie M03: „**Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych**”:
 - poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” – rolnik;
 - poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” – podmiot złożony z co najmniej 2 producentów.
- Działanie M04: „**Inwestycje w środki trwałe**”:
 - poddziałanie 4.1. „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” – rolnicy;
 - poddziałanie 4.2. „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” – osoby fizyczne i prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej;
 - poddziałanie 4.3. „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” – Starosta.
- Działanie M05: „**Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych**”:
 - poddziałanie 5.2. „Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” – rolnik.
- Działanie M06: „**Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej**”:
 - poddziałanie 6.1. „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” – młody rolnik;
 - poddziałanie 6.2. „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” – osoby fizyczne;

¹¹⁶ Uchwała nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie przyjęcia *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa* na lata 2012 – 2020, Monitor Polski z 09 listopada 2012 roku, poz. 839.

¹¹⁷ W szczególności Rozporządzenie Parlamentu i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), zwane dalej rozporządzeniem EFRROW.

- poddziałanie 6.3. „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” – rolnik;
- poddziałanie 6.4. „Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej” – osoby fizyczne i prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej.
- Działanie M07: „**Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich**”:
 - poddziałanie 7.2. „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszeniem bądź rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i oszczędność energii” – gmina, powiat lub ich związki;
 - poddziałanie 7.4. „Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszenie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury i powiązanej infrastruktury” – gmina, instytucja kultury której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, powiat lub ich związki;
 - poddziałanie 7.6. „Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno – gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej” – gmina, instytucja kultury której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego.
- Działanie M08: „**Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów**”:
 - poddziałanie 8.1. „Wsparcie na rzecz kosztów zakładania i utrzymania w zakresie zalesiania i tworzenie terenów zalesionych” – rolnicy, gmina.
- Działanie M09: „**Tworzenie grup i organizacji producentów**”:
 - poddziałanie 9.1. „Tworzenie grup i organizacji producentów w rolnictwie i leśnictwie” – nowe grupy producentów rolnych.
- Działanie M10: „**Działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne**”:
 - poddziałanie 10.1. „Płatności z tytułu zobowiązań rolno – środowisko – klimatycznych” – rolnik lub grupa rolników;
 - poddziałanie 10.2. „Wsparcie dla ochrony oraz zrównoważonego użytkowania i rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie” – rolnik lub grupa rolników.
- Działanie M11: „**Rolnictwo ekologiczne**”:
 - poddziałanie 11.1. „Płatności na rzecz konwersji na ekologiczne praktyki i metody w rolnictwie” – rolnik lub grupa rolników;
 - poddziałanie 11.2. „Płatność na rzecz utrzymania ekologicznych praktyk i metod w rolnictwie” – rolnik lub grupa rolników.
- Działanie M13: „**Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub z innymi szczególnymi ograniczeniami**” – rolnik.
- Działanie M16: „**Współpraca**”:
 - poddziałanie 16.1. „Wsparcie tworzenia i działania grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa” – grupy operacyjne na rzecz innowacji utworzone przez co najmniej dwa różne podmioty współpracujące w rolnictwie i łańcuchu żywnościowym lub leśnictwie.
- Działanie M19: „**Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy Leader**”:
 - poddziałanie 19.1. „Wsparcie przygotowawcze” – stowarzyszenie, fundacja lub związek stowarzyszeń, z wyłączeniem stowarzyszeń JST;
 - poddziałanie 19.2. „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” – osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej;

- poddziałanie 19.3. „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” – LGD;
- poddziałanie 19.4. „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” – LGD.

8. 5. Propozycje finansowania zadań strategicznych.

TABELA 168: Gmina Szczerców – propozycja podstawowych źródeł finansowania zadań strategicznych ujętych w *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*.

Nr zadania	Nazwa zadania	Źródło finansowania	Jednostka odpowiedzialna
1	2	3	4
I.1.	Modernizacja i rozbudowa dróg	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	GDDKiA ¹¹⁸ ZDW Łódź ¹¹⁹ Starostwo Powiatowe Urząd Gminy
I.2.	Rozwój sieci tras rowerowych	Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	ZDW Łódź Starostwo Powiatowe Urząd Gminy
I.3.	Uzupełnienie oświetlenia ulicznego	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów	GDDKiA ZDW Łódź Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów
I.4.	Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych	Przewoźnik komercyjny Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	Przewoźnik komercyjny Starostwo Powiatowe Urząd Gminy
I.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji	Przewoźnik komercyjny Budżet Gminy Unia Europejska	Przewoźnik komercyjny Urząd Gminy
I.6.	Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej	Budżet Gminy Właściciele obiektów Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów
I.7.	Budowa rozdzielczej sieci gazowej	Dostawca medium Właściciele obiektów	Dostawca medium Właściciele obiektów

¹¹⁸ Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

¹¹⁹ Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi.

1	2	3	4
I.8.	Eliminacja niskiej emisji i rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii	Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy FOŚiGW ¹²⁰ Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy
I.9.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych	Budżet Województwa Właściciele gruntów Unia Europejska	WZMiUW ¹²¹ Właściciele gruntów
I.10.	Oferta bezprzewodowego internetu	Budżet Gminy Operator teleinformatyczny Unia Europejska	Urząd Gminy Operator teleinformatyczny
II.1.	Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy	Budżet Gminy Unia Europejska	Urząd Gminy
II.2.	Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing	Budżet Gminy Właściciele gruntów	Urząd Gminy Właściciele gruntów
II.3.	Pomoc w tworzeniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych	Budżet Gminy Właściciele obiektów Organizacje rolnicze Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów Organizacje rolnicze
II.4.	Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce i rekreacji	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów Potencjalni inwestorzy PTTK ¹²² Unia Europejska	Nadleśnictwo Bełchatów ZDW Łódź Urząd Marszałkowski Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów Potencjalni inwestorzy PTTK
II.5.	Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie	Budżet Gminy Przedsiębiorcy Potencjalni inwestorzy Unia Europejska	Urząd Gminy Przedsiębiorcy Potencjalni inwestorzy
II.6.	Promocja lokalnych produktów i usług	Budżet Gminy Przedsiębiorcy Potencjalni inwestorzy Unia Europejska	Urząd Gminy Przedsiębiorcy Potencjalni inwestorzy
II.7.	Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo	Budżet Państwa Budżet Powiatu Właściciele gruntów Budżet Gminy Unia Europejska	Nadleśnictwa Starostwo Powiatowe Właściciele gruntów Urząd Gminy

¹²⁰ Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

¹²¹ Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

¹²² Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze.

1	2	3	4
III.1.	Rozwój usług medycznych	Budżet Państwa Budżet Gminy Właściciele placówek	NFZ ¹²³ Urząd Gminy Właściciele placówek
III.2.	Nowoczesna oferta edukacyjna	Budżet Gminy Właściciele placówek Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele placówek
III.3.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej	Budżet Gminy Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Gminy Organizatorzy komercyjni
III.4.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej	Budżet Gminy Zrzeszenia sportowe Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Gminy Zrzeszenia sportowe Organizatorzy komercyjni
III.5.	Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu	Budżet Gminy Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Gminy Organizatorzy komercyjni
III.6.	Likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych	Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów PFRON ¹²⁴ Unia Europejska	GDDKiA ZDW Łódź Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów PFRON
III.7.	Oferta dla seniorów	Budżet Państwa Budżet Gminy Potencjalni inwestorzy Unia Europejska	NFZ Urząd Gminy Potencjalni inwestorzy
III.8.	Poprawa wizerunku i estetyki	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów Potencjalni inwestorzy Unia Europejska	WUOZ ¹²⁵ Nadleśnictwo Bełchatów GDDKiA WZMiUW ZDW Łódź Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów Potencjalni inwestorzy
III.9.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej	Budżet Gminy Właściciele obiektów Potencjalni inwestorzy Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów Potencjalni inwestorzy

¹²³ Narodowy Fundusz Zdrowia.

¹²⁴ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

¹²⁵ Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków.

1	2	3	4
III.10.	Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe	Budżet Gminy Właściciele gruntów	Urząd Gminy Właściciele gruntów
III.11.	Budowa mieszkań komunalnych	Budżet Gminy	Urząd Gminy
III.12.	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	Bezinwestycyjnie	Urząd Gminy Organizacje społeczne Zespół Szkół Gimnazjum Publiczne

Źródło: Opracowanie własne.

9. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.

Podczas prac nad *Strategią Rozwoju Gminy Szczerców* ustalono, że formalny horyzont realizacji ustalonych działań mieści się w okresie od 2016 do 2025 roku. Istnieje jednak powszechna świadomość, że realizacja części zadań strategicznych, ze względu na swój zakres, będzie kontynuowana również po 2025 roku. W związku z powyższym zasadne staje się, że harmonogram przedsięwzięć podzielony zostanie na trzy okresy czasowe:

I – lata **2016 – 2020** ; II – lata **2021 – 2025** ; III – lata **2025 +**.

Kierując się realiami budżetowymi gminy oraz bieżącym okresem korzystania ze środków unijnych, do I okresu (to jest na lata 2016 – 2020) przydzielono przede wszystkim zadania strategiczne, na które planuje się pozyskać środki z budżetu unijnego na lata 2014 – 2020, a także zadania realizowane bezinwestycyjnie oraz te bez realizacji których osiągnięcie celów strategicznych do 2025 roku będzie mało prawdopodobne. Zadania strategiczne zakwalifikowane do okresu II, to jest na lata 2021 – 2025, są kontynuacją przedsięwzięć wcześniejszych, bądź rozpoczęcie ich realizacji uzależnione jest od zakończenia zadań z etapu I. Znajdują się tu także zadania, na które planuje się ewentualne pozyskanie środków z kolejnego budżetu unijnego. W etapie III, to jest po 2025 roku, znajdują się głównie kontynuacje zadań, których realizacja rozpoczęła się w latach 2016 – 2025. Rola Urzędu Gminy w procesie realizacji poszczególnych zadań oznaczona jest następującymi symbolami: **I** – rola inspirująca (przede wszystkim organizacyjna i bezinwestycyjna), **WS** – rola wspierająca (organizacyjna i częściowo inwestycyjna), **W** – rola wykonawcza (organizacyjna i inwestycyjna).

TABELA 169: Gmina Szczerców – harmonogram realizacji zadań strategicznych ujętych w *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*.

Nr zadania	Nazwa zadania	Lata		
		2016 – 2020	2021 – 2025	2025 +
1	2	3	4	5
I.1.	Modernizacja i rozbudowa dróg	I , WS , W	I , WS , W	I , WS , W
I.2.	Rozwój sieci tras rowerowych	I , WS , W	I , WS , W	
I.3.	Uzupełnienie oświetlenia ulicznego	I , WS , W	I , WS , W	
I.4.	Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych	I , WS , W		
I.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji	I , WS , W		
I.6.	Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej	WS , W	WS , W	WS , W
I.7.	Budowa rozdzielczej sieci gazowej	I	I	
I.8.	Eliminacja niskiej emisji i rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii	I , WS , W	I , WS	I , WS
I.9.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych	I	I	I
I.10.	Oferta bezprzewodowego internetu	WS , W		

1	2	3	4	5
II.1.	Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy	W		
II.2.	Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing	I , WS , W	I , WS , W	
II.3.	Pomoc w tworzeniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych	I , WS	I , WS	
II.4.	Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej turystyce i rekreacji	I , WS , W	I , WS , W	I
II.5.	Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie	I , WS	I , WS	I , WS
II.6.	Promocja lokalnych produktów i usług		I , WS , W	I , WS , W
II.7.	Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo	I , WS	I , WS	I , WS
III.1.	Rozwój usług medycznych	I , WS , W	I , WS , W	I , WS
III.2.	Nowoczesna oferta edukacyjna	WS , W	WS	
III.3.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej	WS , W	WS , W	
III.4.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej	WS , W	WS , W	
III.5.	Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu	WS , W	WS	
III.6.	Likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych	I , WS , W	I , WS , W	
III.7.	Oferta dla seniorów	I , WS , W	I , WS , W	I , WS
III.8.	Poprawa wizerunku i estetyki	I , WS , W	I , WS , W	I , WS
III.9.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej	I , WS , W	I , WS , W	I , WS
III.10.	Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe	I , WS , W	I , WS , W	I , WS
III.11.	Budowa mieszkań komunalnych	W	W	
III.12.	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej	I , WS	I , WS	I , WS

Źródło: Opracowanie własne.

CZEŚĆ III.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO NA LATA 2016 – 2022

1. LISTA ZADAŃ UJĘTYCH W PLANIE ROZWOJU LOKALNEGO.

Zadania inwestycyjne ujęte w *Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2016 – 2022* są, zgodnie z metodologią prac nad *Strategią Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*, rozwinięciem (uszczegółowieniem) *Strategii*. Poniżej znajduje się wykaz proponowanych inwestycji, których realizacja na terenie gminy Szczerców nastąpi w latach 2016 – 2022. Podporządkowane są one poszczególnym celom strategicznym wynikającym ze *Strategii*.

1. 1. Cel strategiczny: *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.*

1. Przebudowa drogi gminnej Zagadki.
2. Modernizacja mostu nad rzeką Widawką w Szczercowie.
3. Przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek.
4. Przebudowa drogi gminnej Chabelice.
5. Przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar (etap II).
6. Przebudowa drogi gminnej Osiny.
7. Przebudowa drogi gminnej Niwy.
8. Przebudowa drogi gminnej Podklucze.
9. Przebudowa parkingu w Szczercowie (ul. Cmentarna).
10. Budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka.
11. Budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar.
12. Budowa drogi wewnętrznej Grudna.
13. Budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki.
14. Budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze.
15. Budowa drogi wewnętrznej Podklucze.
16. Budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar.
17. Budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia – Podżar.
18. Budowa wodociągu Stanisławów Pierwszy.
19. Budowa wodociągu Janówka – Tatar.
20. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
21. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Szczercowie.
22. Remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie.
23. Przebudowa oczyszczalni ścieków Dubie.
24. Budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią ścieków.
25. Budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko.
26. Budowa kanalizacji Tatar.
27. Budowa kanalizacji Brzezcie – Kozłówki.
28. Budowa kanalizacji Polowa – Borowa.
29. Budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy i Stanisławów Drugi.
30. Budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska.
31. Budowa kanalizacji Kieruzele.
32. Budowa kanalizacji Dubie.
33. Montaż kolektorów słonecznych.
34. Instalacja paneli fotowoltaicznych – budynek hydroforni.

1. 2. Cel strategiczny: *Jakość życia na miarę aspiracji.*

35. Budowa pasywnego budynku użyteczności publicznej na potrzeby rehabilitacji.
36. Budowa świetlicy wiejskiej Polowa.
37. Budowa świetlicy wiejskiej Brzezcie.
38. Budowa świetlicy wiejskiej Kieruzele.
39. Budowa Gminnego Centrum Kultury w Szczercowie.
40. Budowa deptaka wzdłuż rzeki Widawki w Szczercowie.
41. Modernizacja budynku komunalnego w miejscowości Stanisławów Pierwszy.
42. Modernizacja budynku komunalnego w Szczercowie.
43. Wymiana źródła ogrzewania z węglowego na pompę ciepła w świetlicy wiejskiej w Borowej.

2. DOKUMENTACJA ZADAŃ UJĘTYCH W PLANIE ROZWOJU LOKALNEGO.

1. Przebudowa drogi gminnej Zagadki

Opis zadania (uproszczony):

Przebudowa drogi gminnej na długości około 0,54 km. Droga obejmuje działkę ewidencyjną nr 141. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 4 mb. Droga połączy miejscowości Zagadki i Załuże.

Lata realizacji: 2011 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 400.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

2. Modernizacja mostu nad rzeką Widawką w Szczercowie

Opis zadania (uproszczony):

Remont mostu w ciągu ul. Częstochowskiej w Szczercowie obejmujący naprawę nawierzchni asfaltowej, konserwację konstrukcji mostu i naprawę przyczółków.

Lata realizacji: 2012 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 953.616

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązanym systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

3. Przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi gminnej na długości około 4,9 km. Droga obejmuje działki ewidencyjne nr: 1438, 16/1, 16/2, 410, 470, 392, 409, 56. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 3 – 4,5 mb. Droga połączy miejscowości: Firlej, Zbyszek i Ciska.

Lata realizacji: 2011 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 1.617.702

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązanym systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

4. Przebudowa drogi gminnej Chabielice**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi gminnej na długości około 700 mb. Przebudowa drogi polega na wymianie nawierzchni asfaltowej wraz z podbudową i infrastrukturą podziemną (kanalizacja deszczowa) oraz infrastrukturą towarzyszącą (chodniki, oświetlenie uliczne, itp.).

Lata realizacji: 2012 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 1.500.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

5. Przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar (etap II)**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi gminnej na długości około 0,57 km. Droga obejmuje działkę ewidencyjną nr 575. Przebudowa w zakresie remontu nawierzchni asfaltowej o szerokości 4,5 mb. Droga połączy miejscowości Podżar i Szubienice.

Lata realizacji: 2011 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 1.252.058

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

6. Przebudowa drogi gminnej Osiny**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Osiny na długości około 820 mb w zakresie nawierzchni drogi.

Lata realizacji: 2017 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 200.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

7. Przebudowa drogi gminnej Niwy**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi gminnej na długości około 0,8 km. Droga obejmuje działki ewidencyjne nr 49 i 50. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 3 mb. Droga połączy miejscowości Brzezie i Niwy.

Lata realizacji: 2011 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 280.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

8. Przebudowa drogi gminnej Podklucze**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi gminnej na długości około 0,41 km. Droga obejmuje działki ewidencyjne nr 411 i 412. Przebudowa w zakresie remontu nawierzchni asfaltowej o szerokości 4 mb. Droga połączy miejscowości Podklucze i Szubienice.

Lata realizacji: 2012 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 318.741

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

9. Przebudowa parkingu w Szczercowie (ul. Cmentarna)**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa parkingu w Szczercowie przy ul. Cmentarnej o powierzchni około 2000 m². Przebudowa w zakresie nawierzchni parkingu z asfaltowej na kostkę betonową.

Lata realizacji: 2011 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 390.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

10. Budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi wewnętrznej na długości około 1,51 km. Droga obejmuje działki ewidencyjne nr: 155, 142, 134, 318. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 4 mb. Droga łączy miejscowości Magdalenów i Kuźnica Lubiecka.

Lata realizacji: 2011 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 580.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

11. Budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Żabczanka na długości około 2,65 km. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 4 m. Droga łączy miejscowości Szubienice, Żabczankę i Podżar.

Lata realizacji: 2013 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 936.673

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

12. Budowa drogi wewnętrznej Grudna**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi wewnętrznej na długości około 0,48 km. Droga obejmuje działkę ewidencyjną nr 252. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości od 3,5 do 4 mb. Droga łączy miejscowość Grudna z drogą wojewódzką nr 483.

Lata realizacji: 2015 – 2016

Koszt inwestycji w PLN: 208.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

13. Budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa drogi na odcinku około 0,8 km o nawierzchni asfaltowej. Droga łączy miejscowości Borowa i Krzyżówki.

Lata realizacji: 2011 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 845.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

14. Budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi wewnętrznej na długości około 0,62 km. Droga obejmuje działki ewidencyjne nr: 139, 134 i 133/2. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 3 mb. Droga łączy miejscowości Bednarze i Borowa.

Lata realizacji: 2011 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 210.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

15. Budowa drogi wewnętrznej Podklucze

Opis zadania (uproszczony):

Przebudowa drogi wewnętrznej na długości około 0,3 km. Droga obejmuje działkę ewidencyjną nr 222. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 3 mb. Droga połączy miejscowości Podklucze i Szubienice.

Lata realizacji: 2011 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 114.200

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

16. Budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar

Opis zadania (uproszczony):

Przebudowa drogi wewnętrznej na długości około 1,53 km. Droga obejmuje działkę ewidencyjną nr 365. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej/gruntowej na asfaltową o szerokości 4 mb. Droga połączy miejscowości Kieruzele i Tatar.

Lata realizacji: 2011 – 2021

Koszt inwestycji w PLN: 620.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

17. Budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia - Podżar**Opis zadania (uproszczony):**

Przebudowa drogi wewnętrznej na długości około 2,33 km. Droga obejmuje działki ewidencyjne nr: 1009, 575, 1525, 762, 1255, 1012, 1014, 947. Przebudowa w zakresie nawierzchni drogi z tłuczniowej na asfaltową o szerokości 3,5 mb. Droga połączy miejscowości: Trakt Puszczański, Lubośnia i Podżar.

Lata realizacji: 2011 – 2021

Koszt inwestycji w PLN: 855.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Modernizacja i rozbudowa dróg.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek.

Kierunki działań: Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.1.) Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych.

18. Budowa wodociągu Stanisławów Pierwszy**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa wodociągu Stanisławów Pierwszy, łączący się z wodociągami Ø 110 i Ø 300 w obrębie Stanisławów I. Długość: Wodociąg Ø 160 PE L = 222,50 m. Wodociąg Ø 225 PE L = 3 436,50 m. Liczba odgałęzień Ø 32 PE w granicy pasa drogowego oraz dla podłączenia posesji istniejących – 42 sztuki. Przejścia do posesji po przeciwnej niż wodomierz stronie drogi w rurach przewiertowych Ø 80 mm.

Lata realizacji: 2012 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 2.398.135

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązywanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

19. Budowa wodociągu Janówka –Tatar**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa sieci wodociągowej o długości L = 1212,0 m, Dn 160 PE.

Lata realizacji: 2012 – 2018

Koszt inwestycji w PLN: 899.257

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązywanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

20. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w systemie z drenażem rozsączającym.

Lata realizacji: 2010 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 1.264.683

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

21. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Szczercowie

Opis zadania (uproszczony):

Modernizacja oczyszczalni polegająca na jej rozbudowie o reaktor biologiczny o przepustowości 200 m³/dobę wraz z budynkiem obudowującym, wykonaniem drenażu dla odwodnienia zagłębienia projektowanego reaktora, wykonaniem biofiltrów na wylocie wentylacji z istniejących obudów reaktorów, remoncie przepompowni wraz z zakupem systemu do odwadniania osadu, remoncie reaktora nr II, obudowaniu lekką konstrukcją poletek osadowych wraz z wykonaniem wentylacji zabezpieczonej biofiltrami, przystosowanie poletek osadowych dla odbioru osadu z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz remontem kanalizacji metodą bezodkrywkową.

Lata realizacji: 2015 – 2020

Koszt inwestycji w PLN: 6.100.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

22. Remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie**Opis zadania (uproszczony):**

Remont kanalizacji sanitarnej metodą bezodkrywkową: kolektory główne dopływowe do oczyszczalni ścieków o średnicy 400 mm i długości 453 mb; średnicy 300 mm i długości 69 mb; średnicy 200 mm i długości 170 mb; średnicy 200 mm i długości 292 mb.

Lata realizacji: 2007 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 1.503.943

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązywanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

23. Przebudowa oczyszczalni ścieków Dubie**Opis zadania (uproszczony):**

Rozbudowa polegająca na zwiększeniu przepustowości oczyszczalni z 30 m³/d do przepustowości 90 m³/d.

Lata realizacji: 2015 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 1.700.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązywanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

24. Budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią ścieków**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej PVC 200 mm / 160 mm / PE 110 mm wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowości Osiny, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej z rur PVC o średnicy \varnothing 200 mm / 5,9 mm i długości L = 7718,2 mb, odgałęzień bocznych PVC o średnicy \varnothing 160 mm / 4,7 mm i długości L = 843,6 mb, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 110 mm / 10 mm i długości L = 1095,10 mb, przepompowni sieciowych sztuk 3, odgałęzień bocznych sztuk 183. Oczyszczalnia ścieków o przepustowości $Q_{\max} = 46 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz $Q_{\text{śrd}} = 38 \text{ m}^3/\text{d}$.

Lata realizacji: 2011 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 6.343.398

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

25. Budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej PVC 200 mm / 160 mm / PE 110/90 mm wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowościach Marcelów i Rudzisko, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej z rur PVC o średnicy \varnothing 200mm / 5,9 mm i długości L = 2176,0 mb, odgałęzień bocznych PVC o średnicy \varnothing 160 mm / 4,7 mm i długości L = 251,5 mb, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 110 mm / 10 mm i długości L = 2166,0 mb, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 90 mm / 8,2 mm i długości L = 344,0 mb, przepompowni sieciowych sztuk 5, odgałęzień bocznych sztuk 57.

Lata realizacji: 2014 – 2018

Koszt inwestycji w PLN: 2.924.971

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

26. Budowa kanalizacji Tatar

Opis zadania (uproszczony):

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej PVC 200 mm / PE 110 / 63 mm wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowości Tatar, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej z rur PVC o średnicy \varnothing 200mm i długości L = 2031,5 m, odgałęzień bocznych PVC o średnicy \varnothing 160mm i długości L = 172,0 m, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 110mm i długości L = 1891,0 m, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 63 mm i długości L = 134,5 m, przepompowni sieciowych sztuk 2, odgałęzień bocznych sztuk 36.

Lata realizacji: 2014 – 2018

Koszt inwestycji w PLN: 2.634.743

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

27. Budowa kanalizacji Brzezcie – Kozłówki

Opis zadania (uproszczony):

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej PVC 200 mm / 160 mm / PE 110 / 90 mm wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowościach Brzezcie i Kozłówki, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej z rur PVC o średnicy \varnothing 200 mm / 5,9 mm i długości L = 3627,0 mb, odgałęzień bocznych PVC o średnicy \varnothing 160 mm / 4,7 mm i długości L = 448,5 mb, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 110 mm / 10 mm i długości L = 1269,0 mb, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 90 mm / 8,2 mm i długości L = 415,0 mb, przepompowni sieciowych sztuk 3, odgałęzień bocznych sztuk 55.

Lata realizacji: 2014 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 5.070.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

28. Budowa kanalizacji Polowa – Borowa

Opis zadania (uproszczony):

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej PVC 200 mm / PE 110 mm wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowościach Borowa i Polowa, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej z rur PVC o średnicy \varnothing 200 mm i długości L = 4117,5 m, odgałęzień bocznych PVC o średnicy \varnothing 160 mm i długości L = 453,5 m, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 110 mm i długości L = 2451,00 m, przepompowni sieciowych sztuk 3, odgałęzień bocznych sztuk 101.

Lata realizacji: 2014 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 6.080.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

29. Budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy i Stanisławów Drugi**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowościach Stanisławów Pierwszy i Stanisławów Drugi, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej o długości około 7400 mb, ciśnieniowej o długości około 3890 mb, odgałęzień bocznych, przepompowni sieciowych sztuk 7.

Lata realizacji: 2014 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 6.266.800

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

30. Budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z odgałęzieniami do posesji oraz przepompowniami ścieków o łącznej długości 6500 mb, w tym: kanalizacja grawitacyjna 4400 mb, kanalizacja ciśnieniowa 2100 mb, 2 przepompownie ścieków, 75 sztuk odgałęzień do granic posesji o łącznej długości 375 mb.

Lata realizacji: 2014 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 5.080.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

31. Budowa kanalizacji Kieruzele

Opis zadania (uproszczony):

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej PVC 200 mm / PE 110 / 63 mm wraz z odgałęzieniami bocznymi do odbiorców w miejscowości Kieruzele, obejmująca budowę: sieci kanalizacji sanitarnej z rur PVC o średnicy \varnothing 200mm i długości L = 1317,0 m, odgałęzień bocznych PVC o średnicy \varnothing 160 mm i długości L = 72,0 m, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 110 mm i długości L = 409,0 m, rurociągów tłocznych z rur PE \varnothing 63 mm i długości L = 7,0 m, przepompowni sieciowych sztuk 1, odgałęzień bocznych sztuk 27.

Lata realizacji: 2014 – 2018

Koszt inwestycji w PLN: 1.225.486

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

32. Budowa kanalizacji Dubie**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej i tłocznej) wraz z odgałęzieniami do posesji w miejscowości Dubie. Inwestycja dotyczy nieskanalizowanej dotychczas części miejscowości, tak zwanej Dubie nad rzeką.

Lata realizacji: 2011 – 2022

Koszt inwestycji w PLN: 520.631

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Rozwiązanie problemów gospodarki wodno - ściekowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązanym systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

33. Montaż kolektorów słonecznych**Opis zadania (uproszczony):**

Instalacja kolektorów słonecznych na budynkach użyteczności publicznej oraz w indywidualnych gospodarstwach domowych.

Lata realizacji: 2017 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 19.800.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Eliminacja niskiej emisji i rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii. oraz:

Cel strategiczny: Dywersyfikacja lokalnej gospodarki.

Zadanie strategiczne: Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym: elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo.

oraz:

Cel strategiczny: Spójność gospodarcza.

Cel operacyjny: Rozwinięty system gospodarczy oparty na wiedzy i innowacji.

Kierunki działań: Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii.

Kierunki działań: Rozwój „zielonych przemysłów” i usług na rzecz wykorzystywania OZE.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

oraz:

Cel strategiczny: Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców.

Cel operacyjny: (1) Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji

Strategiczny kierunek działań: (1.2.) Rozwój nowoczesnej gospodarki energetycznej.

34. Instalacja paneli fotowoltaicznych – budynek hydroforni

Opis zadania (uproszczony):

Instalacja paneli fotowoltaicznych na potrzeby obsługi budynku hydroforni.

Lata realizacji: 2017

Koszt inwestycji w PLN: 400.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

Zadanie strategiczne: Eliminacja niskiej emisji i rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii.

oraz:

Cel strategiczny: Dywersyfikacja lokalnej gospodarki.

Zadanie strategiczne: Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym: elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo.

oraz:

Cel strategiczny: Spójność gospodarcza.

Cel operacyjny: Rozwinięty system gospodarczy oparty na wiedzy i innowacji.

Kierunki działań: Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii.

Kierunki działań: Rozwój „zielonych przemysłów” i usług na rzecz wykorzystywania OZE.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (7) Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej.

Strategiczny kierunek działań: (7.2.) Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.

oraz:

Cel strategiczny: Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców.

Cel operacyjny: (1) Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji

Strategiczny kierunek działań: (1.2.) Rozwój nowoczesnej gospodarki energetycznej.

35. Budowa pasywnego budynku użyteczności publicznej na potrzeby rehabilitacji

Opis zadania (uproszczony):

Budowa pasywnego budynku użyteczności publicznej na potrzeby rehabilitacji wraz z zagospodarowaniem terenu – projekt pilotażowy; obiekt parterowy o powierzchni użytkowej do 500 m².

Lata realizacji: 2016 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 3.000.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Rozwój usług medycznych.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność społeczna.

Cel operacyjny: Wysoka jakość oraz dostępność usług publicznych.

Kierunki działań: Rozwój i podnoszenie standardów opieki zdrowotnej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.

Cel operacyjny: (5) Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań: (5.2.) Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej.

36. Budowa świetlicy wiejskiej Polowa

Opis zadania (uproszczony):

Budowa świetlicy środowiskowej w miejscowości Polowa o powierzchni zabudowy 160,08 m², powierzchni użytkowej 131,89 m² i kubaturze 402,26 m³.

Lata realizacji: 2012 – 2017

Koszt inwestycji w PLN: 830.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność społeczna.

Cel operacyjny: Zintegrowane społeczeństwo.

Kierunki działań: Rozwój bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.

Cel operacyjny: (5) Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań: (5.3.) Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

37. Budowa świetlicy wiejskiej Brzezcie

Opis zadania (uproszczony):

Budowa świetlicy środowiskowej w miejscowości Brzezcie o powierzchni zabudowy 160,08 m², powierzchni użytkowej 131,89 m² i kubaturze – 402,26 m³.

Lata realizacji: 2013 – 2021

Koszt inwestycji w PLN: 843.437

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność społeczna.

Cel operacyjny: Zintegrowane społeczeństwo.

Kierunki działań: Rozwój bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.

Cel operacyjny: (5) Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań: (5.3.) Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

38. Budowa świetlicy wiejskiej Kieruzele**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa świetlicy środowiskowej w miejscowości Kieruzele o powierzchni zabudowy 160,08 m², powierzchni użytkowej 131,89 m² i kubaturze 402,26 m³.

Lata realizacji: 2013 – 2022

Koszt inwestycji w PLN: 848.920

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność społeczna.

Cel operacyjny: Zintegrowane społeczeństwo.

Kierunki działań: Rozwój bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.

Cel operacyjny: (5) Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań: (5.3.) Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

39. Budowa Gminnego Centrum Kultury w Szczercowie**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa nowego budynku z przeznaczeniem na Gminny Ośrodek Kultury i Bibliotekę Publiczną wraz z niezbędną infrastrukturą związaną z prowadzoną działalnością kulturalną

Lata realizacji: 2009 – 2022

Koszt inwestycji w PLN: 12.341.497

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność społeczna.

Cel operacyjny: Zintegrowane społeczeństwo.

Kierunki działań: Rozwój bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych.

Cel operacyjny: (5) Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań: (5.3.) Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

40. Budowa deptaka wzdłuż rzeki Widawki w Szczercowie**Opis zadania (uproszczony):**

Budowa deptaka pieszo -rowerowego w Szczercowie wzdłuż brzegu rzeki Widawki na odcinku od ul. Częstochowskiej do ul. Poniatowskiego. Przewidywana długość około 500 m. W ramach zadania przewidywane również zagospodarowanie terenów przyległych pod kątem urządzenia terenów zieleni.

Lata realizacji: 2015 – 2016

Koszt inwestycji w PLN: 220.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Poprawa wizerunku i estetyki.

Zadanie strategiczne: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (9) Zrównoważony system osadniczy.

Strategiczny kierunek działań: (9.2.) Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

41. Modernizacja budynku komunalnego w miejscowości Stanisławów Pierwszy**Opis zadania (uproszczony):**

Ocieplenie ścian, wymiana drzwi i okien, montaż kolektorów słonecznych.

Lata realizacji: 2019

Koszt inwestycji w PLN: 50.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Poprawa wizerunku i estetyki.

Zadanie strategiczne: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (9) Zrównoważony system osadniczy.

Strategiczny kierunek działań: (9.2.) Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

42. Modernizacja budynku komunalnego w Szczercowie

Opis zadania (uproszczony):

Ocieplenie ścian i stropu, wymiana drzwi i okien, montaż pompy ciepła, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej, wymiana oświetlenia.

Lata realizacji: 2018 – 2019

Koszt inwestycji w PLN: 2.000.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Poprawa wizerunku i estetyki.

Zadanie strategiczne: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (9) Zrównoważony system osadniczy.

Strategiczny kierunek działań: (9.2.) Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

43. Wymiana źródła ogrzewania z węglowego na pompę ciepła w świetlicy wiejskiej w miejscowości Borowa

Opis zadania (uproszczony):

Wymiana źródła ogrzewania z węglowego na pompę ciepła w świetlicy wiejskiej w miejscowości Borowa.

Lata realizacji: 2018

Koszt inwestycji w PLN: 120.000

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Szczerców:

Cel strategiczny: Jakość życia na miarę aspiracji.

Zadanie strategiczne: Poprawa wizerunku i estetyki.

Zadanie strategiczne: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego:

Cel strategiczny: Spójność przestrzenna.

Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem systemem osadniczym.

Kierunki działań: Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny: (9) Zrównoważony system osadniczy.

Strategiczny kierunek działań: (9.2.) Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

3. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ UJĘTYCH W PLANIE ROZWOJU LOKALNEGO.

L.P.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Koszt inwestycji w PLN	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	12
1	Przebudowa drogi gminnej Zagadki	2011-2017	400.000		397.500					
2	Modernizacja mostu nad rzeką Widawką w Szczercowie	2012-2017	953.616		930.000					
3	Przebudowa drogi gminnej Firlej – Zbyszek	2011-2017	1.617.702	600.000	936.984,21					
4	Przebudowa drogi gminnej Chabielice	2012-2017	1.500.000	50.000	1.395.000					
5	Przebudowa drogi gminnej Szczerców – Podżar (etap II)	2011-2017	1.252.058		440.000					
6	Przebudowa drogi gminnej Osiny	2017-2020	200.000		10.000			190.000		
7	Przebudowa drogi gminnej Niwy	2011-2020	280.000					277.300		
8	Przebudowa drogi gminnej Podklucze	2012-2020	318.741					70.800		
9	Przebudowa parkingu w Szczercowie (ul. Cmentarna)	2011-2020	390.000					386.000		
10	Budowa drogi wewnętrznej Magdalenów – Kuźnica Lubiecka	2011-2017	580.000	100.000	476.000					
11	Budowa drogi wewnętrznej Żabczanka – Podżar	2013-2017	936.673	250.000	670.000					
12	Budowa drogi wewnętrznej Grudna	2015-2016	208.000	200.000						
13	Budowa drogi wewnętrznej Borowa – Krzyżówki	2011-2017	845.000		516.000					
14	Budowa drogi wewnętrznej Borowa – Bednarze	2011-2020	210.000					205.900		
15	Budowa drogi wewnętrznej Podklucze	2011-2020	114.200					111.000		
16	Budowa drogi wewnętrznej Kieruzele – Tatar	2011-2021	620.000					317.000	300.000	
17	Budowa drogi wewnętrznej Trakt Puszczański – Lubośnia – Podżar	2011-2021	855.000					405.000	445.000	
18	Budowa wodociągu Stanisławów Pierwszy	2012-2017	2.398.135	10.000	2.358.000					
19	Budowa wodociągu Janówka – Tatar	2012-2018	899.257		200.000	492.000				
20	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	2010-2017	1.264.683	250.000	50.000					
21	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Szczercowie	2015-2020	6.100.000		10.000	2.000.000	2.000.000	1.990.000		
22	Remont kanalizacji sanitarnej w Szczercowie	2007-2019	1.503.943		304.000	102.465	90.000			
23	Rozbudowa oczyszczalni ścieków Dubie	2015-2019	1.700.000	10.000		798.000	818.000			

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZCZERCÓW NA LATA 2016 – 2025

1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	12
24	Budowa kanalizacji Osiny wraz z oczyszczalnią ścieków	2011-2017	6.343.398	650.000	5.575.000					
25	Budowa kanalizacji Marcelów – Rudzisko	2014-2018	2.924.971	10.000	374.971	2.490.000				
26	Budowa kanalizacji Tatar	2014-2018	2.634.743	10.000	584.743	1.990.000				
27	Budowa kanalizacji Brzezie – Kozłowski	2014-2019	5.070.000	10.000	1.000.000	1.000.000	2.990.000			
28	Budowa kanalizacji Polowa – Borowa	2014-2019	6.080.000	290.000	720.000	1.000.000	3.990.000			
29	Budowa kanalizacji Stanisławów Pierwszy i Stanisławów Drugi	2014-2019	6.266.800	285.000	710.000	1.000.000	4.139.800			
30	Budowa kanalizacji Szczercowska Wieś – Kolonia Szczercowska	2014-2019	5.080.000	650.000	1.000.000	1.000.000	2.350.000			
31	Budowa kanalizacji Kieruzele	2014-2018	1.225.486	10.000		1.170.486				
32	Budowa kanalizacji Dubie	2011-2022	520.631				270.000			202.465
33	Montaż kolektorów słonecznych w ramach projektu „Polepszenie jakości środowiska poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie Szczerców”	2017-2019	19.800.000		6.600.000	6.600.000	6.600.000			
34	Budowa pasywnego budynku użyteczności publicznej na potrzeby rehabilitacji – projekt pilotażowy	2016-2017	3.000.000	1.180.000	1.820.000					
35	Budynek hydroforni – montaż paneli fotowoltaicznych	2017	400.000		400.000					
36	Modernizacja budynku komunalnego w m. Stanisławów Pierwszy	2019	50.000				50.000			
37	Modernizacja budynku komunalnego w Szczercowie	2018-2019	2.000.000			1.000.000	1.000.000			
38	Wymiana źródła ogrzewania z węglowego na pompę ciepła w świetlicy wiejskiej w m. Borowa w ramach projektu „Polepszenie jakości środowiska poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie Szczerców”	2018	120.000			120.000				
39	Budowa świetlicy wiejskiej Polowa	2012-2017	830.000	380.000	175.000					
40	Budowa świetlicy wiejskiej Brzezie	2013-2021	843.437					223.437	600.000	
41	Budowa świetlicy wiejskiej Kieruzele	2013-2022	848.920						300.000	544.000
42	Budowa Gminnego Centrum Kultury w Szczercowie	2009-2022	12.341.497						3.000.000	9.188.085
43	Budowa deptaka wzdłuż rzeki Widawki w Szczercowie	2015-2016	220.000	200.000						

Źródło: Urząd Gminy Szczerców, 2016.

CZĘŚĆ IV.

REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII I PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

1. ZARZĄDZANIE.

Podstawową zasadą realizacji dokumentów z dziedziny planowania strategicznego powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia rozwoju lokalnego, świadome istnienia *Strategii* i swojego uczestnictwa w jej realizacji. Szansę na skuteczne wdrożenie poszczególnych zadań daje dobra organizacja zarządzania dokumentem. Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji założeń niniejszej *Strategii* można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu *Strategią*;
- podmioty realizujące zadania *Strategii*, w tym instytucje finansujące;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty *Strategii*;
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań *Strategii*.

Realizacja większości zadań ujętych w niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*, a zwłaszcza w *Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2016 – 2022*, spoczywać będzie głównie na barkach Urzędu Gminy w Szczercowie. Ponadto pozostałe zadania będą wymagały jego wspomagającej (koordynującej) lub inspirującej roli. Główna odpowiedzialność za realizację *Strategii* spoczywa na Wójcie Gminy. Wójt współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Ponadto Wójt współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Bezpośrednim wykonawcą zadań nakreślonych w niniejszej *Strategii* jest samorząd gminy jako realizator poszczególnych działań i inwestycji na własnym terenie oraz inne podmioty prywatne oraz publiczne planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez *Strategię*. Należy więc wypracować procedury i strategie, które staną się podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy odpowiedzialnymi partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk.

Skuteczna realizacja ambitnie zarysowanych celów strategicznych i konkretnych projektów wymagać może ewentualnej reorganizacji pracy wewnątrz Urzędu Gminy Szczerców. W razie uzasadnionych potrzeb proces ten powinien być I etapem prac wdrażających w życie niniejszą *Strategię*. Za poprawnie przeprowadzoną reorganizację należało będzie uznać proces polegający na odpowiednim dopasowaniu obecnej kadry urzędniczej, w zależności od wykształcenia i umiejętności, do realizacji lub roli nadzorczej nad konkretnymi zadaniami strategicznymi i projektami. Reorganizacja wymagać będzie mogła przetasowań kadrowych w ramach istniejących dziś wydziałów, jak również w zależności od potrzeb powołania nowej komórki zajmującej się wdrażaniem *Strategii*. Ze względu na obszerny zakres przewidywanych działań, zasadna może być konieczność utworzenia nowych etatów w administracji samorządowej. Obowiązki wynikające z realizacji zadań i projektów powinny być również włączone do obecnych kompetencji urzędników. Na etapie powstawania niniejszej *Strategii* należy przyznać, że obecna organizacja pracy Urzędu Gminy jest wysoce zaawansowana i umożliwi sprawną realizację założonych celów i zadań.

2. MONITORING.

Ostatnim etapem prac nad tworzeniem niniejszego dokumentu jest opracowanie zasad monitorowania realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*. Monitoring jest podstawą ewentualnej aktualizacji planu strategicznego i powinien obejmować organizacje oraz instytucje zarówno publiczne jak i prywatne. Proponowany plan rozwoju bazuje na rzeczywistych szansach, precyzując konkretne działania. Powinien on podlegać corocznemu przeglądowi w zakresie zmian lub utrzymania ustalonej wizji, celów i zadań. Harmonogram realizacji zadań strategicznych, a zwłaszcza stanowiący część *Strategii – Plan Rozwoju Lokalnego*, powinien być

aktualizowany. Może to wynikać np.: z pojawienia się nowych podmiotów, które mogłyby stać się pełnoprawnymi uczestnikami procesu rozwoju, bądź zarysowania się całkowicie nowych priorytetów powstałych np.: w wyniku nieprzewidywalnych dzisiaj zdarzeń. Zdolność podmiotów monitorujących *Strategię* do reagowania na zmiany i podejmowanie odpowiednich działań jest jednym z ważniejszych wyznaczników ich sukcesu. Reasumując skuteczny monitoring pozwala na wczesne dostrzeganie zagrożeń oraz wykorzystanie pojawiających się szans.

Praktyka realizacji zadań strategicznych oraz inwestycyjnych w wielu gminach wskazuje, że postuluje się powołanie i ukonstytuowanie się w 2016 roku zespołu monitorującego *Strategię* wraz z *Planem Rozwoju Lokalnego*. Składać się on powinien z kilkunastu osób, reprezentujących możliwie szeroki przekrój społeczeństwa gminy. Mogą to być zarówno wybrani przedstawiciele Urzędu Gminy: Wójt, radni oraz urzędnicy, a także prywatny biznes, przedstawiciele lokalnych organizacji społecznych oraz niezależni obserwatorzy. Do kompetencji takiego zespołu powinno należeć np.: opiniowanie corocznego planu finansowego projektów zawartych w *Strategii* przed przedłożeniem Radzie Gminy w celu podjęcia uchwały. Ponadto sprawozdania z realizacji *Strategii*, w tym *Planu Rozwoju Lokalnego* oraz prac zespołu monitorującego powinny trafiać co roku na obrady Rady Gminy; mogą być również dodatkowo publikowane w lokalnej prasie czy biuletynie.

Organizując zespół monitorujący niniejszą *Strategię Rozwoju* można oprzeć się na przykładowej, poniższej procedurze:

1. Zarządzeniem Wójta Gminy wyznaczony zostaje zespół monitorujący *Strategię Rozwoju Gminy Szczerców* wraz z *Planem Rozwoju Lokalnego*.
2. Zespół monitorujący składa się z wybranych pracowników Urzędu Gminy, instytucji współpracujących, przedstawicieli lokalnego sektora prywatnego, organizacji społecznych, itp. – maksymalnie 15 – 20 osób.
3. Zespół monitorujący spośród siebie wybiera przedstawiciela pełniącego rolę koordynatora zespołu.
4. Wójt Gminy może dodatkowo wnioskować do Rady Gminy o powołanie w ramach Rady specjalnej komisji do spraw realizacji *Strategii Rozwoju* wraz z *Planem Rozwoju Lokalnego*.
5. Komisja podejmuje czynną współpracę z zespołem monitorującym w celu bieżącego informowania Rady Gminy o postępach prac zespołu.
6. W posiedzeniach zespołu i komisji mogą brać udział niezależni obserwatorzy, pełniący rolę doradcą.
7. Zespół wspólnie z komisją prowadzi bieżący monitoring wdrażania *Strategii Rozwoju* wraz z *Planem Rozwoju Lokalnego*, a także (opcjonalnie) Wieloletniej Prognozy Finansowej, ich ocenę, aktualizację oraz ustala coroczny plan finansowy.
8. Plan finansowy trafia pod obrady Rady Gminy i zostaje przyjęty uchwałą Rady Gminy.
9. Rada Gminy ujęmuje plan finansowy wdrażania zadań ujętych w *Strategii Rozwoju* wraz z *Planem Rozwoju Lokalnego* w kolejnych budżetach gminy.
10. Do czasu opracowania nowej *Strategii Rozwoju* i/lub *Planu Rozwoju Lokalnego*, zmiany dotyczące niniejszej *Strategii* wprowadza się uchwałą Rady Gminy jako załączniki do uchwalonego tekstu.

Monitoring powinien podlegać regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć;
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów;
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

W poniższej tabeli zaproponowano zestaw pomocniczych wskaźników, które mogą umożliwić porównywanie zachodzących zmian. Uszeregowano je według kluczowych działów tematycznych, składających się na przestrzeń społeczno – gospodarczą gminy.

TABELA 170: Wybrane wskaźniki monitorowania realizacji założeń *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025*.

Ochrona przyrody i zasobów naturalnych	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ powierzchnia obszarów prawnie chronionych; ➤ powierzchnia obszarów zrekultywowanych, w tym po działalności górniczej; ➤ powierzchnia obszarów przeznaczonych do zalesienia/zalesionych; ➤ powierzchnia gleb chronionych przeznaczonych na działalności rolnicze;
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ udział (%) powierzchni obszarów prawnie chronionych; ➤ klasy jakości wód podziemnych; ➤ stan jednolitych części wód powierzchniowych; ➤ lesistość (%) gminy; ➤ udział (%) powierzchni gleb chronionych przeznaczonych na działalności rolnicze;
Dziedzictwo kulturowe	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba zrewitalizowanych i zrewaloryzowanych obiektów ujętych w rejestrze zabytków; ➤ liczba zrewitalizowanych i zrewaloryzowanych obiektów ujętych w ewidencji zabytków; ➤ powierzchnia obszarów objętych szczególnymi ustaleniami (ograniczenia, zakazy, nakazy) w postaci stref konserwatorskich.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ udział (%) powierzchni obszarów objętych szczególnymi ustaleniami (ograniczenia, zakazy, nakazy) w postaci stref konserwatorskich.
Demografia	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba urodzeń i zgonów; ➤ liczba migrantów (napływ i odpływ); ➤ liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przyrost naturalny (‰); ➤ saldo migracji (‰); ➤ przyrost rzeczywisty (‰); ➤ struktura (%) wieku mieszkańców; ➤ wskaźnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).
Infrastruktura społeczna	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba placówek służby zdrowia i opieki społecznej; ➤ liczba aptek; ➤ liczba miejsc w żłobkach; ➤ liczba miejsc w przedszkolach; ➤ liczba placówek kultury, w tym bibliotek; ➤ liczba imprez kulturalnych; ➤ liczba kół i sekcji zainteresowań kulturalnych; ➤ liczba obiektów sportowo – rekreacyjnych; ➤ liczba imprez sportowo – rekreacyjnych; ➤ liczba klubów i sekcji sportowych; ➤ liczba fundacji i stowarzyszeń; ➤ liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą w zakresie doraźnym i organizacyjnym; ➤ powierzchnia zagospodarowanych obszarów przestrzeni publicznej (parki, zieleńce, place zabaw, miejsca do imprez masowych, itp.); ➤ liczba przestępstw i wykroczeń.

Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba mieszkańców na 1 placówkę służby zdrowia i 1 placówkę pomocy społecznej; ➤ liczba mieszkańców na 1 lekarza medycyny ➤ liczba mieszkańców na 1 aptekę; ➤ udział (%) dzieci objętych opieką żłobkową; ➤ udział (%) dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym; ➤ liczba mieszkańców na 1 placówkę kultury, w tym bibliotek; ➤ liczba imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców; ➤ liczba kół i sekcji zainteresowań kulturalnych na 1000 mieszkańców; ➤ liczba członków w kołach i sekcjach zainteresowań kulturalnych na 1000 mieszkańców; ➤ liczba imprez sportowo – rekreacyjnych na 1000 mieszkańców; ➤ liczba klubów i sekcji sportowych na 1000 mieszkańców; ➤ liczba członków klubów i sekcji sportowych na 1000 mieszkańców; ➤ liczba członków fundacji i stowarzyszeń na 1000 mieszkańców; ➤ powierzchnia zagospodarowanych obszarów przestrzeni publicznej na 1 mieszkańca; ➤ liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców; ➤ powierzchnia (%) gminy objęta siecią monitoringu wizyjnego.
Gospodarka mieszkaniowa	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ powierzchnia użytkowa mieszkań; ➤ liczba mieszkań i izb; ➤ liczba osób oczekujących na przydział mieszkania komunalnego i/lub socjalnego; ➤ liczba mieszkań oddanych do użytku; ➤ liczba mieszkań wyposażonych w sieć wodociągową, kanalizacyjną, gaz sieciowy; ➤ powierzchnia niezabudowanych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, z rozróżnieniem na jednorodzinne i wielorodzinne, w tym uzbrojonych.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ powierzchnia użytkowa 1 mieszkania; ➤ liczba osób w 1 mieszkaniu i w 1 izbie; ➤ liczba osób oczekujących na przydział mieszkania komunalnego i/lub socjalnego na 1 mieszkanie komunalne / socjalne; ➤ liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców; ➤ udział (%) mieszkań wyposażonych w sieć wodociągową, kanalizacyjną, gaz sieciowy; ➤ potencjalna liczba osadników niezbędna do wypełnienia niezabudowanych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, z rozróżnieniem na jednorodzinne i wielorodzinne.
Rynek pracy	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba podmiotów gospodarki narodowej; ➤ liczba zakładów osób fizycznych; ➤ liczba pracujących, w tym w podziale na: rolnictwo, przemysł i usługi; ➤ liczba bezrobotnych, w tym w podziale na: płeć, wiek, wykształcenie, staż pracy.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców, w tym na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym; ➤ liczba zakładów osób fizycznych na 1000 mieszkańców, w tym na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym; ➤ struktura (%) podmiotów gospodarki narodowej według PKD; ➤ udział (%) pracujących w stosunku do osób czynnych zawodowo; ➤ struktura (%) pracujących w podziale na: rolnictwo, przemysł i usługi; ➤ stopa bezrobocia (%), w tym według: płci, wieku, wykształcenia, stażu pracy.

Gospodarka – rolnictwo i leśnictwo	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba gospodarstw rolnych; ➤ powierzchnia gospodarstw rolnych; ➤ liczba gospodarstw rolnych specjalistycznych (agroturystycznych, rybackich, ekologicznych, itp.); ➤ liczba grup producentów rolnych; ➤ powierzchnia lasów ochronnych.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba gospodarstw rolnych na 1000 mieszkańców; ➤ powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego; ➤ struktura (%) powierzchni gospodarstw rolnych; ➤ liczba gospodarstw rolnych specjalistycznych na 1000 gospodarstw rolnych; ➤ udział (%) gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich; ➤ struktura (%) powierzchni lasów ochronnych.
Gospodarka – górnictwo i przemysł	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ powierzchnia obszarów i terenów górniczych; ➤ powierzchnia niezabudowanych terenów przeznaczonych pod działalność produkcyjną, w tym uzbrojonych.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ udział (%) powierzchni obszarów i terenów górniczych w stosunku do ogólnej powierzchni udokumentowanych złóż kopalin; ➤ udział (%) wypełnienia terenów przeznaczonych pod działalność produkcyjną; ➤ udział (%) wypełnienia terenów przeznaczonych pod działalność produkcyjną, na których zlokalizowały się centra logistyczne, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, zakłady innowacyjnych technologii.
Gospodarka – usługi rynkowe	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ powierzchnia niezabudowanych terenów przeznaczonych pod działalność usługową; ➤ liczba placówek handlowych; ➤ liczba wielkopowierzchniowych obiektów handlowych; ➤ liczba placówek gastronomicznych; ➤ liczba placówek usług finansowych; ➤ liczba pozostałych obiektów usługowych.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ udział (%) wypełnienia terenów przeznaczonych pod działalność usługową; ➤ placówki handlowe na 10 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ wielkopowierzchniowe obiekty handlowe na 100 km² i na 10000 mieszkańców; ➤ placówki gastronomiczne na 10 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ placówki usług finansowych na 10 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ pozostałe obiekty usługowe na 10 km² i na 1000 mieszkańców.
Gospodarka – turystyka i rekreacja	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba obiektów noclegowych (sezonowych i całorocznych); ➤ liczba miejsc noclegowych (sezonowych i całorocznych); ➤ liczba obiektów turystycznych (kąpieliska, przystanie wodne, wypożyczalnie sprzętu sportowo – rekreacyjnego, itp.); ➤ długość turystycznych szlaków pieszych; ➤ długość turystycznych szlaków rowerowych; ➤ długość turystycznych szlaków jeździeckich, kajakowych, itp.; ➤ liczba imprez kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych dedykowanych dla turystów; ➤ liczba obiektów zabytkowych udostępnionych do zwiedzania.

Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obiekty noclegowe na 100 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ miejsca noclegowe 100 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ obłożenie (%) bazy noclegowej; ➤ turystyczne szlaki piesze na 100 km²; ➤ turystyczne szlaki rowerowe na 100 km²; ➤ długość turystycznych szlaków jeździeckich, kajakowych, itp. na 100 km².
Transport i komunikacja	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ długość dróg krajowych, w tym zmodernizowanych; ➤ długość dróg wojewódzkich, w tym nowych i zmodernizowanych; ➤ długość dróg powiatowych, w tym nowych i zmodernizowanych; ➤ długość dróg gminnych, w tym nowych i zmodernizowanych; ➤ długość dróg wewnętrznych, w tym nowych i zmodernizowanych; ➤ liczba i długość obwodnic miejscowości; ➤ liczba samochodów osobowych; ➤ liczba kursów komunikacji publicznej i czas przejazdu pomiędzy poszczególnymi ośrodkami (lokalne, gminne, powiatowy, wojewódzki); ➤ liczba przystanków komunikacji autobusowej; ➤ liczba zmodernizowanych przystanków autobusowych; ➤ długość dróg rowerowych; ➤ liczba miejsc parkingowych poza obrębem terenów mieszkaniowych dla samochodów osobowych, motocykli i motorowerów; ➤ liczba miejsc parkingowych (stojaków) dla rowerów; ➤ liczba parkingów P&R i B&R; ➤ liczba miejsc postojowych na parkingach P&R; ➤ poziom hałasu komunikacyjnego w wybranych miejscach.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ długość dróg krajowych, w tym zmodernizowanych w km / 100 km²; ➤ długość dróg wojewódzkich, w tym nowych i zmodernizowanych w km / 100 km²; ➤ długość dróg powiatowych, w tym nowych i zmodernizowanych w km / 100 km²; ➤ długość dróg gminnych, w tym nowych i zmodernizowanych w km / 100 km²; ➤ długość dróg wewnętrznych, w tym nowych i zmodernizowanych w km / 100 km²; ➤ samochody osobowe na 100 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ struktura (%) połączeń komunikacji publicznej pomiędzy poszczególnymi ośrodkami w określonych przedziałach czasowych; ➤ przystanki komunikacji autobusowej na 100 km² i na 1000 mieszkańców; ➤ drogi rowerowe na 100 km² i na 10000 mieszkańców; ➤ miejsca parkingowe poza obrębem terenów mieszkaniowych dla samochodów osobowych, motocykli i motorowerów na 1000 zarejestrowanych tego typu pojazdów; ➤ parkingi P&R na 1000 samochodów osobowych; ➤ miejsca postojowe na parkingach P&R na 1000 samochodów osobowych.

Infrastruktura techniczna	
Wartości bezwzględne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ długość sieci wodociągowej; ➤ ilość przyłączy wodociągowych; ➤ ilość dostarczonej mieszkańcom wody (dam³); ➤ długość sieci kanalizacyjnej; ➤ ilość przyłączy kanalizacyjnych; ➤ ilość odebranych siecią kanalizacyjną płynnych nieczystości (dam³); ➤ długość sieci gazowej ogółem i rozdzielczej; ➤ ilość przyłączy gazowych; ➤ liczba odbiorców gazu sieciowego; ➤ długość linii elektroenergetycznych, w tym dystrybucyjnych i zmodernizowanych; ➤ ilość zainstalowanych urządzeń solarnych w energetyce prosumenckiej; ➤ moc urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych; ➤ ilość wyprodukowanej energii ze źródeł odnawialnych; ➤ długość sieci ciepłowniczej; ➤ ilość przyłączy ciepłowniczych; ➤ liczba budynków mieszkalnych i publicznych objętych termomodernizacją; ➤ liczba zmodernizowanych kotłowni na paliwa niskoemisyjne; ➤ ilość wytwarzanych odpadów komunalnych; ➤ ilość odpadów podlegających selektywnej zbiórce; ➤ liczba budynków mieszkalnych z wyrobami zawierającymi azbest; ➤ powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych; ➤ powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych; ➤ długość rowów melioracyjnych; ➤ długość cieków podstawowych uregulowanych; ➤ długość wałów przeciwpowodziowych.
Wskaźniki	<ul style="list-style-type: none"> ➤ długość sieci wodociągowej w km / 100 km²; ➤ udział (%) mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej; ➤ zużycie wody w m³ na 1 mieszkańca; ➤ długość sieci kanalizacyjnej w km / 100 km²; ➤ udział (%) mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej; ➤ ilość odebranych siecią kanalizacyjną płynnych nieczystości w m³ na 1 mieszkańca; ➤ długość sieci gazowej, w tym rozdzielczej w km / 100 km²; ➤ udział (%) mieszkańców korzystających z sieci gazowej; ➤ udział (%) mieszkańców ogrzewających mieszkania gazem; ➤ zużycie gazu z sieci w m³ na 1 mieszkańca; ➤ udział (%) budynków mieszkalnych korzystających z energetyki prosumenckiej; ➤ moc urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych na 1000 mieszkańców; ➤ energia wyprodukowana ze źródeł odnawialnych na 1000 mieszkańców; ➤ długość sieci ciepłowniczej w km / 100 km²; ➤ udział (%) mieszkańców korzystających z sieci ciepłowniczej; ➤ udział (%) budynków mieszkalnych objętych termomodernizacją; ➤ udział (%) budynków mieszkalnych zaopatrywanych w ciepło z kotłowni niskoemisyjnych z ogółu budynków nie objętych siecią ciepłowniczą; ➤ odpady komunalne w kg na 1 mieszkańca / rok; ➤ odpady podlegające selektywnej zbiórce w kg na 1 mieszkańca / rok;

	<ul style="list-style-type: none">➤ poziom (%) odpadów podlegających selektywnej zbiórce;➤ struktura (%) odpadów według poszczególnych frakcji;➤ udział (%) budynków mieszkalnych z wyrobami zawierającymi azbest;➤ udział (%) powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych;➤ udział (%) powierzchni użytków rolnych zdrenowanych;➤ długość rowów melioracyjnych w km / 100 ha użytków rolnych;➤ udział (%) cieków podstawowych uregulowanych;➤ długość wałów przeciwpowodziowych w km / km długości rzeki stwarzającej zagrożenie powodziowe;➤ powierzchnia miejscowości gminnej (%) objęta darmową siecią WI – FI.
--	--

Źródło: Opracowanie własne.

3. PODSUMOWANIE.

Realizacja zadań zawartych w niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025* umożliwi między innymi:

- rozwój aktywności gospodarczych związanych z sektorem produkcyjnym, usługowym i rolniczym;
- rozwój aktywności gospodarczych związanych z turystyką, rekreacją i wypoczynkiem;
- modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej;
- zróżnicowaną ofertę usług nierynkowych (publicznych) i rynkowych (komercyjnych);
- ochronę dziedzictwa historycznego i kulturowego;
- poprawę bezpieczeństwa publicznego;
- rozwój zasobów ludzkich oraz integrację lokalnej społeczności;
- ochronę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- modernizację szlaków transportowych i komunikacyjnych;
- rozwój komunikacji publicznej;
- ograniczenie źródeł i emisji hałasu;
- budowę sieci gazowej;
- rozwój energii na bazie odnawialnych źródeł energii;
- ochronę powietrza atmosferycznego;
- rozbudowę sieci wodociągowej;
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej;
- poprawę stosunków wodnych;
- działania przeciwpowodziowe;
- poprawę jakości gleb i ochronę gleb najwyższych klas bonitacyjnych;
- zwiększenie efektywności gospodarstw rolnych;
- ochronę terenów leśnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo;
- ochronę lokalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Dzięki skutecznej realizacji zamierzonych projektów zwiększy się jakość i dostępność urządzeń infrastruktury technicznej, zwłaszcza w dziedzinie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, komunikacji i ewentualnie zaopatrzenia w gaz. Powyższe nie pozostanie również bez pozytywnego wpływu na funkcjonowanie środowiska naturalnego gminy. Dzięki budowie sieci kanalizacyjnej w znacznym stopniu rozwiązany zostanie problem bezpiecznej utylizacji płynnych nieczystości. Realizacja projektów w dziedzinie modernizacji dróg i komunikacji to zarówno poprawa standardu cywilizacyjnego poszczególnych miejscowości jak również zwiększenie mobilności, bezpieczeństwa publicznego i ograniczenie źródeł nadmiernego hałasu. Wsparcie inwestycji z zakresu poprawy stosunków wodnych czy ochrony gleb i lasów wpłynie na korzystniejsze warunki gospodarowania na obszarach użytkowanych rolniczo. Inwestycje z zakresu pozyskania energii ze źródeł odnawialnych oraz inne działania wspierające ograniczenie emisji zanieczyszczeń wpłyną na dalszą poprawę jakości powietrza atmosferycznego. Realizacja zadań związanych z rozwojem gospodarczym to z jednej strony pozyskanie nowych inwestorów, a z drugiej zróżnicowanie lokalnej gospodarki i oparcie jej rozwoju zarówno na działalnościach produkcyjnych jak i usługowych (w tym turystycznych) oraz rolniczych (w tym związanych z leśnictwem). Wszystko to ma służyć różnorodności gospodarczej, a więc stabilizacji na rynku pracy i ograniczeniu odpływu młodych mieszkańców, a w powiązaniu z zadaniami związanymi z modernizacją infrastruktury technicznej – zrównoważonemu rozwojowi. Ważnym aspektem niniejszej *Strategii* jest także podniesienie jakości życia poprzez rozwój infrastruktury społecznej (publicznej i komercyjnej) oraz jej oferty dla mieszkańców.

Wszystkie zadania zawarte w niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Szczerców na lata 2016 – 2025* wraz z *Planem Rozwoju Lokalnego na lata 2016 – 2022* wykazują powiązania z działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu i województwa. Niniejszy dokument jest kompatybilny z projektem strategii powiatowej oraz z obowiązującą wojewódzką strategią rozwoju, a także z założeniami wojewódzkiego, powiatowego oraz gminnego programu ochrony środowiska. Zakres zadań powiązany jest także z *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego* oraz z gminnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Powyższe potwierdza tym samym przemyślaną, długofalową i spójną politykę samorządu lokalnego.

LITERATURA

Boryczka R., Zdeb K., *Opracowanie ekofizjograficzne Gminy Szczerców*, Szczerców 2013.

Boryczka R., Zdeb K., *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szczerców*, Szczerców 2013.

EKOLOG sp. z o.o., zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska Powiatu Bełchatowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019*, Bełchatów 2012.

GeoPuls Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, zespół autorski, *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012, uwzględniający perspektywy na lata 2013 – 2016*, Szczerców 2009.

GeoPuls Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczerców na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2013 – 2016*, Szczerców 2009.

Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl, 2015

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Maksymiuk Z., Moniewski P., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A, Szczerców*, Uniwersytet Łódzki 2005.

Maksymiuk Z., Moniewski P., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-34-27-A, Szczerców*, Uniwersytet Łódzki 2005.

MGW–PROJEKT, zespół projektowy, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szczerców*, Szczerców 2007.

Minister Środowiska, *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*, Warszawa 2008.

Nadleśnictwo Bełchatów, Pietruszka & Mierkiewicz Wydawnictwo i Bank Geoinformacji sp. z o.o., *Nadleśnictwo Bełchatów – Mapa informacyjno – turystyczna w skali 1:65000*, Poznań 2008.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Szczerców (735)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Żelów (699)*, Warszawa 2004.

Starostwo Powiatowe w Bełchatowie, zespół autorski, *Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2014 – 2020*, Bełchatów 2015.

Urząd Gminy Szczerców, *Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Szczerców na lata 2013 – 2016*, Szczerców 2013.

Urząd Gminy Szczerców, *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szczerców na lata 2007 – 2013*, Szczerców 2009.

Urząd Gminy Szczerców, *www.szczercow.pl*, Szczerców 2015.

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki, *Szlaki rowerowe województwa łódzkiego*, Łódź 2010.

Urząd Statystyczny w Łodzi, *Województwo Łódzkie 2013*, Łódź 2014.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Zarząd Województwa Łódzkiego, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego*, Łódź 2010.

Zarząd Województwa Łódzkiego, *Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2012*, Łódź 2012.

Zarząd Województwa Łódzkiego, *Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*, Łódź 2012.